NGUYỄN BẮC SƠN

LỬA ĐẮNG

TIỂU THUYẾT

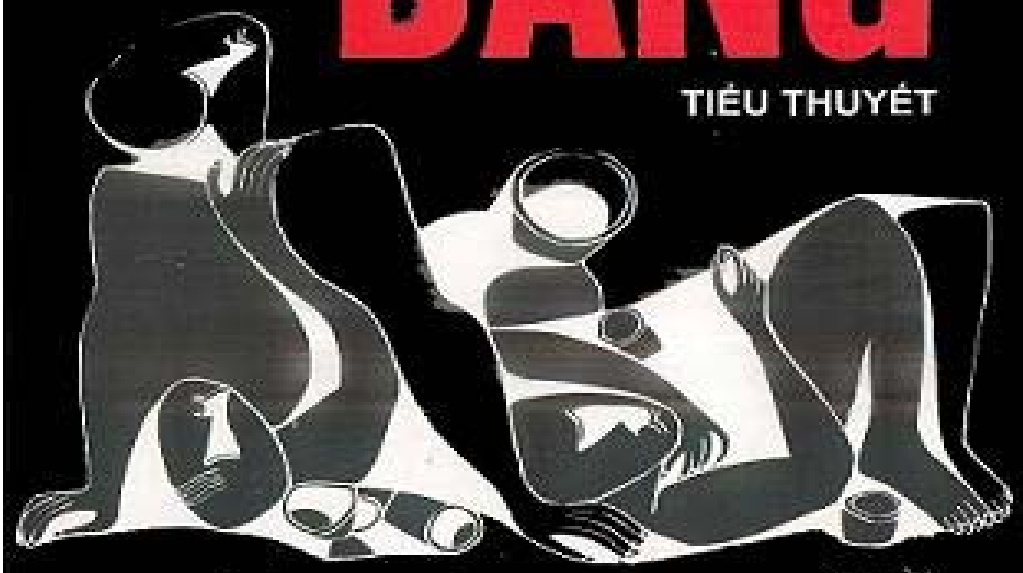

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG

WWW.VNTHUQUAN.NET, 2008.

NGUYỄN BẮC SƠN

Lửa đắng

Về ngọn lửa đắng của luật đời
Thay lời giới thiệu

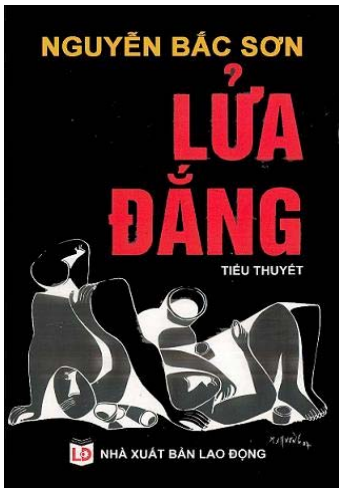

Sinh cái sống, đau gần như cái chết!

Chế Lan Viên

Về ngọn lửa đắng của luật đời

(Thay lời giới thiệu)

Cuộc cải cách xã hội còn được gọi là đổi mới thấm thoắt đã ngoài hai mươi năm. Hơn hai mươi năm với bao nhiêu biến đổi từ

thượng đỉnh đến ngóc ngách đời sống của mỗi con người. Cái tốt, tất nhiên là rất lớn, rất nhiều. Cái xấu cũng nảy nở và hoành hành, làm đảo lộn, làm băng hoại biết bao giá trị cao đẹp. Dọc chiều dài năm tháng, bạn đọc chờ đợi thái độ trực diện của nhà văn trước những biến đổi sâu sắc ấy thông qua tác phẩm của họ. Bằng sự trải nghiệm cuộc đời, họ sẽ lách con dao thẩm định đến tận những tế vi của đời sống, của tâm hồn, chỉ ra chuỗi cấu trúc ADN hết sức mơ hồ nhưng đầy uy lực làm nên hình thù của một thực thể xã hội. Bằng trực cảm tiên tri, nhà văn sẽ dự báo về những gì chưa tới nhưng sẽ tới. Có thể chưa đầy đủ, bởi nếu mọi điều đều tìm được lời giải đáp ở một cuốn tiểu thuyết thì trên đời này chỉ cần một nhà văn. Có thể chưa thoả mãn mọi nhu cầu thẩm mỹ. Có thể… và rất nhiều có thế khác nữa nhưng điều bức thiết là tác phẩm ấy đừng đứng ngoài, hãy đi thẳng vào những vấn đề hệ trọng nhất của hôm nay.

Lửa đắng là cuốn tiểu thuyết viết về ngày hôm nay, ở ngay dòng chảy chính của hiện thực, trực tiếp có mặt ở những va đập kiến tạo ra nó, cả những đổ vỡ hào sáng, cả những kết tụ phũ phàng.

Đọc *Lửa đắng*, người đọc liên tưởng ngay đến *Luật đời và cha con*, cuốn tiểu thuyết cùng tác giả vừa ra mắt đã được công chúng và những người trong giới đón nhận khá nồng nhiệt. Hai cuốn tiểu thuyết cùng chọn một bối cảnh, cùng một dàn nhân vật, cùng khắc hoạ cuộc sống ở một thành phố vùng đồng bằng trong những năm đầu của thời kỳ đổi mới, nói một cách khác, thời kỳ đổi mới còn đang ở dạng phác thảo. Bên cạnh sự tương đồng, *Lửa đắng* không hoàn toàn là phần tiếp theo của *Luật đời và cha con* mà chỉ là cuốn tiểu thuyết thứ hai trong bộ tác phẩm *Luật đời* mà tác giả ấp ủ xây dựng như Nguyễn Bắc Sơn đã tâm sự trong một lần trả lời phỏng vấn báo chí. Cùng hướng tới miêu tả cuộc đấu tranh nhằm giải quyết xung đột giữa cái cũ và cái mới, cụ thể là cuộc đấu tranh để đổi mới tư duy, thay đổi cách nghĩ, nhưng *Luật đời và cha con* tập trung vào cuộc xung đột và việc giải quyết xung đột giữa các thế hệ còn *Lửa đắng* xoay quanh một luận đề khác, vấn đề cải cách

hành chính.

Vẫn những nhân vật quen thuộc nhưng trong *Lửa đắng*, mối quan hệ gia đình đã nhường chỗ cho sự sắp xếp của hệ thống. Qua hơn 600 trang sách, ta thấy các nhân vật đổi vị trí liên tục. Trần Kiên được xoá án kỷ luật, khôi phục chức bí thư quận uỷ đồng thời kiêm chức Chủ tịch quận, được bầu vào Trung ương, được đề bạt Phó Chủ tịch thành phố. Đoàn Hùng từ thư ký trở thành Phó Chủ tịch Uỷ ban nhân dân quận. Thảo Tần xin từ chức Phó hiệu trưởng để trở về với nghề dạy học quen thuộc. Thanh Diệu từ chức Phó Chủ tịch Uỷ ban để về công tác tại Hội Liên hiệp phụ nữ thành phố. Sán leo lên đến chức Phó giám đốc Sở thì bị vạch rõ chân tướng. Vĩnh Bảo nhận chức Trưởng phòng Văn hoá Quận…

Ngoài những nhân vật trên, tác giả cho ta hình dung sự sắp xếp nhân sự còn diễn ra quyết liệt, khẩn trương ở cấp Thành phố và trên cả thành phố. Tất cả những xáo trộn ấy không phải ngẫu nhiên, đó là sự xáo trộn, sự chuyển đổi tất nhiên của những cá nhân trong một cơ chế mới, một hệ thống tổ chức mới, hệ thống tổ chức của thời kỳ đôi mới. Không thể có một dàn nhân sự hoàn hảo trong một hệ thống tổ chức không có chút bất hợp lý nào, nhưng qui luật của cuộc sống đòi hỏi phải tiến tới sự hợp lý và nhất định sẽ tiến tới sự hợp lý, cho dù sự hợp lý luôn chỉ là một cái đích, không bao giờ hoàn toàn đạt được, đó là điều tác giả muốn nhắn gửi tới bạn đọc và đó cũng là tính luận đề ẩn sâu trong *Lửa đắng*. Người ta nhận ra qua tiểu thuyết những hạn chế, những bảo thủ của thể chế hành chính hiện nay. Đó là tình trạng tất cả qui cho trách nhiệm tập thể, cho cơ chế, cho người tiền nhiệm, nghĩa là tất cả đều có trách nhiệm trước sai lầm, khuyết điểm, mình chỉ là một bộ phận trong đó, không là người chịu trách nhiệm chính… qua không khí nặng nề ở Văn phòng Thành uỷ thành phố Thanh Hoa trước tin Tổng Bí thư sẽ về làm việc đột xuất.

Đó là cách sống dối trên chèn dưới khi báo *Thời luận* đưa tin về vụ tiêu cực đất đai ở thuỷ cung *Thần Tiên*. Đó là tình trạng yếu kém,

vô trách nhiệm của nhiều cấp cơ quan bảo vệ pháp luật đến ngay Tổng biên tập báo *Thời luận* bị tạt át xít trả thù cùng không lần ra manh mối. Đó là cuộc hội nghị do Tổng Bí thư chủ trì, dưới ngòi bút Nguyễn Bắc Sơn, phần lớn ngậm miệng giữ ghế, trừ một thiểu số trung thực, dũng cảm nói lên sự thật. Những *Lửa đắng* phanh phui, phê phán mà không làm người đọc thất vọng. Bên cạnh số người đang tạo ra những trì trệ, cản trở, vẫn toát lên âm hưởng lạc quan từ những phẩm cách như Tổng Bí thư, như Kiên, như Đại, như Đoàn Hùng, Vĩnh Bảo Thanh Diệu, Thảo Tần và nhiều người khác. Cũng trong vấn đề cải cách hành chính, ý tưởng của Trần Kiên nhất thể hoá chức Bí thư Đảng bộ và Chủ tịch Quận đã được Bí thư Thành uỷ, Tổng Bí thư và đông đảo cán bộ, đảng viên ủng hộ nhiệt tình. Chúng ta chưa được biết hiệu quả của việc nhất thể hoá đó như thế nào trong công việc cụ thể, hằng ngày của Trần Kiên nhưng với sự tín nhiệm ngày càng cao mà anh giành được, việc nhất thể hoá đó chắc chắn mang lại nhiều thành công.

Nhiều người và ngay cả Nguyễn Bắc Sơn đều cho rằng hai cuốn tiểu thuyết, một là cuốn *Luật đời và cha con* và hai là cuốn sách bạn đang có trong tay là tiểu thuyết luận đề, điều đó có phần đúng. Được coi là tác phẩm luận đề khi tác giả có một quan niệm, một nhận thức nào đó và muốn truyền bá tới mọi người bằng nghệ thuật. Ngược lại với luận đề khi tác giả chỉ chú tâm làm nghệ thuật còn giá trị tư tưởng, giá trị nhận thức của tác phẩm chủ yếu sẽ được toát lên từ hình tượng nghệ thuật của tác phẩm không hoàn toàn phụ thuộc, thậm chí ngoài ý muốn của tác giả. Cả hai cách làm nghệ thuật đều cần đến một điều kiện chung là tài năng. Có tài năng thì dù làm nghệ thuật chỉ với mục đích chuyển tải cho một tư tưởng, tác phẩm vẫn cứ sống, vẫn cứ động, vẫn cứ hay. Không có tài năng thì dù có lao tâm khổ tứ phụng sự nghệ thuật, tác phẩm vẫn không có cả nghệ thuật lẫn tư tưởng. Những nhân vật trong tiểu thuyết của Nguyễn Bắc Sơn đều đại diện cho một loại cán bộ, đảng viên, công chức nào đó. Nhưng vượt lên những ước lệ mòn sáo, những nhân vật này không chỉ gánh vác trách nhiệm đại diện của mình mà còn tồn tại như một con người cụ thể, có vui buồn,

yêu ghét khát vọng cao cả và dục vọng thấp hèn; tự tin và tự ty; thành công và thất bại. Nếu như cần khẳng định sự thành công của Nguyễn Bắc Sơn trong thể loại tiểu thuyết thì có lẽ điều cần khẳng định đầu tiên là nhà văn đã xây dựng được một dàn nhân vật là những người phần nhiều có chức, có quyền không phải là những hình nộm khô khan minh hoạ cho một triết lý sống; không phải là những hình kỷ hài trống rỗng để tác giả trút vào có quan niệm của mình về họ. Các nhân vật của ông tồn tại như người đang sống quanh ta, bởi thế, có lẽ là lần đầu tiên một cách có hệ thống, trong tiểu thuyết đương đại, người đọc được hé mở tấm màn của chủ nghĩa sơ lược để tiếp cận với lớp người vẫn thường được gọi là "quan" trong xã hội với tấm chân dung chân thực của nó.

Nhân bàn việc này rất đáng chú ý với *Lửa đắng*, lần đầu tiên trong văn xuôi Việt Nam đã xuất hiện nhóm nhân vật gồm những người ở vị trí lãnh đạo cao nhất của Đảng và Nhà nước ta, trong đó nổi lên bốn nhân vật là Tổng Bí thư ông Trân; Bí thư thành uỷ mới; ông Thụ, Trương ban Tư tưởng-Văn hoá và một nhân vật khá độc đáo, nhân vật "Cự", chỉ thấp thoáng những khiến người đọc phải trầm ngâm nghĩ ngợi. Khác với hình tượng lãnh tụ, các đồng chí lãnh đạo thường xuất hiện thoáng qua nhằm nhấn mạnh, minh hoạ cho một tưởng nào đó trong khá nhiều tác phẩm điện ảnh, sân khấu, văn xuôi, Tổng Bí thư và một chừng mực nào đó là ông Trân, đã được tác giả khắc hoạ như một nhân vật của tiểu thuyết bằng xương bằng thịt. Không có điều kiện tiếp xúc nhiều với các nguyên mẫu (nếu như có nguyên mẫu) nhưng Nguyễn Bắc Sơn đã có được nhiều trang viết chân thực về các nhân vật này trong vị trí công tác, trong tiếp xúc, trò chuyện với cán bộ cấp dưới, trong sinh hoạt gia đình. Cũng từ miệng nhân vật, Nguyễn Bắc Sơn đã nói được không ít suy nghĩ của mình về thời cuộc, từ chuyện đấu tranh chống tiêu cực trong lĩnh vực đất đai; sự trù dập trả thù những người dám đấu tranh chống các thủ đoạn xã hội đen trên báo chí công tác tổ chức cán bộ; công tác xét xử của toà án… Không sa đà vào trữ tình luận đề nhưng nhiều trang viết của Nguyễn Bắc Sơn giàu khả năng khám phá, khái quát hiện thực cùng chính nhờ thủ

pháp này.

Là người có may mắn được sống và trải nghiệm nhiều năm trong không gian tiểu thuyết của Nguyễn Bắc Sơn (phải chăng vì thế mà ông đưa tôi viết đôi lời này) tôi đã đọc liền mạch với sự thích thú *Lửa đắng*.

Và bây giờ, với nguyên vẹn sự thích thú ấy, xin giới thiệu cuốn tiểu thuyết với bạn đọc

VŨ DUY THÔNG

Hà nội cuối năm 2007

Lửa đắng

Chương 1

Những ngày làm nhà, Kiên phải nhờ một người bạn, kĩ sư xây dựng, giám sát thi công. Thỉnh thoảng anh mới đảo qua. Chiều nay anh tạt qua trường vợ, rủ Tần cùng đến ngôi nhà đang xây. So với cơn sốt xây nhà ở Thanh Hoa thì họ quá chậm. So với thiên hạ thì nhà của vợ chồng anh không to, không sang, không đẹp bằng. Kiên bảo vợ, tuỳ tiền biện lễ. Mình xây để ở chứ có phải để cho thuê đâu. Chỉ riêng thiết kế phí đã mất hàng chục triệu rồi. Chả chơi. Thiên hạ không biết dùng tiền làm gì mới vẽ vời kiểu cách được. Đằng này vợ chồng Kiên bán căn hộ lắp ghép mua lại mảnh đất của một ông Vụ phó Vụ Kế hoạch một bộ bán lại. Tiền xây thì ông bà Hòe cho. Vừa xoẳn. Khi nào xong, dọn đi người mua mới nhận nhà.

Tần đã chuẩn bị xong bữa tối. Một đĩa thịt lợn kho dừa. Nước hàng làm cho miếng thịt, miếng dừa mang một thứ màu đặc trưng thật hấp dẫn. Nồi riêu cá là món anh thích nhất. Kiên thích riêu cá nấu mẻ. Tần không mua cả con, nhà ít người ăn không hết. Chị mua hai cái đầu chép, một bộ lòng và một buồng trứng. Chị để con ngồi một bên đầu nồi, mình một bên. Tần muốn dạy con gái phải biết đón bát bố vừa hết cơm bát canh vơi phải biết đứng lên mang bát đi múc tiếp chứ không được bê xoong ra trút vào, phải biết gắp miếng ngon cho bố mẹ v.v…

Chị xắn buồng trứng làm ba, gắp cho chồng, cho con, mình làm miếng nhỏ. Anh gắp trả lại: "Em ăn hộ anh. Ăn gì bổ nấy mà". Anh thích ăn lòng cá trong khi vợ con lại không bụng đũa. Anh khen nó

bùi, béo, mà mỡ cá lại dễ tiêu hoá, chứ không như mỡ gà, lợn… Đầu cá trông xương xẩu thế nhưng lại có những chỗ rất mềm, rất ngon. Anh gỡ bốn khối thịt trên lưng, sát xương đầu về phía bụng, sát với mang cá cho vợ con, còn mình "xung phong" vào khối thịt màu gan gà, đặc và dẻo, cái miệng cá san sật, béo béo; cái nước óc đặc ngọt như nước mì chính. Kiên ăn một cách ngon lành. Tay cầm cả khối xương đầu đưa lên miệng. Đã nhiều lần anh bảo: ăn với vợ con ở nhà, dù không có những món sang trọng, đắt tiền, nhưng ngon hơn hẳn ăn chiêu đãi. Không chỉ vì ý nghĩa tình cảm gia đình, được thoải mái tự nhiên, mà còn vì mình ăn của mình chứ không phải ăn do người khác mời. Miếng mời là miếng nợ, có khi còn không há miệng được kia, vì bị mắc quai rồi. Các buổi chiêu đãi thì chuyện trò, giao tiếp là chính.

Thuỳ Dương hỏi:

- Thế ăn cơm khách, nếu có món riêu cá như mẹ nấu thế này, bố có ăn không?

Đúng ra, ý nó là, bố có ăn như đang ăn trước mặt hai mẹ con không?

- Ấy đấy cái khó của bữa cơm không phải cơm gia đình là thế đấy. Thường là không có đầu cá thế này. Mà giả dụ có, cũng không dám ăn thoái mái như ở nhà. Phải giữ ý con ạ.

- Con thấy đi dự chiêu đãi về, bố vẫn phải ăn cơm mẹ phần đấy thôi.

Chị bảo con gái:

- Con sang đấy phải tìm hiểu phong tục tập quán người ta, mà ứng xử cho phù hợp nhé.

Kiên gắp nốt miếng trứng cá cho vợ:

- Ăn đi nào. Em phải chuẩn bị sức khoẻ cho nhiệm vụ trọng đại mà chỉ em làm được thôi.

Chưa bao giờ anh thấy bằng lòng với cuộc sống gia đình như bây giờ.

***

Nhoáng cái, mấy tháng đã trôi qua, Thuỳ Dương sau khi giành giải nhất cuộc thi *"Đường lên đỉnh Ôlimpia"* khu vực phía Bắc đã đi du học Pháp nhờ một suất học bổng.

Vợ chồng dọn về nhà mới, ba tầng, trên diện tích hơn năm mươi mét vuông. So với căn hộ thấp lè tè tầng năm một khu lắp ghép hộp diêm là thiên đường rồi. Vui nhất là chồng vừa mới được phục hồi chức vụ. Cũng không có gì ghê gớm. Nó chỉ là khẳng định sự đúng đắn của một con người, rằng cái đúng phải thắng cái sai. Tần không dám nói rằng người tử tế phải thắng người không tử tế. Chuyện ở trường mình thì chị dám nói thế đấy. Còn ở tầm thành phố thì, không dám nói liều. Chi có Kiên mới hiểu, chuyện này đã phần nào lấy lại niềm tin cho vợ.

Buổi chiều hôm chồng được mời lên nhận quyết định xoá án kỷ luật, Tần vẫn ngồi chờ cơm. Vợ thì háo hức chờ chồng nói chuyện. Chồng thì mặt cứ hơn hớn, như kẻ đào mỏ vớ được cục rubi to. Vợ bảo: "Anh kể xem họ nói thế nào!" Chồng: "Không phải kể gì cả, cứ nhìn mặt anh thì biết". Vợ lại giục: "Thì vừa ăn cơm vừa kể vậy". Chồng chớt nhả "Ăn cơm làm gì… Anh chỉ muốn ăn thịt em thôi".

Hoá ra bây giờ họ là đôi vợ chồng son. Chỉ với hai động tác, Kiên đã lột phăng váy ngủ vợ. Tấm thân tròn lẳn, ngọc ngà của vợ bày ra, hấp dẫn hơn bất cứ cái gì trên thế gian nay. Sức lực Kiên tăng lên gấp bội. Anh bế xốc vợ lên, quay liền mấy vòng mới đặt xuống

giường. Tần cũng không ý tứ như khi còn ở nhà cũ, lúc con gái còn ở nhà. Chị ôm xiết vai anh, cảm thấy rất rõ đang mất trọng lượng trong vòng quay dữ dội của anh. Được cái cuồng nhiệt của chồng kích thích, Tần cũng hăng lên, không ngoan ngoãn nằm yên chờ đón như mọi lần, mà đẩy bật ngửa anh ra, xô vào, cưỡi lên.

Hổn hển. Hăm hở. Hung hăng nữa: "Em không để anh đè nén, áp bức, bóc lột mãi đâu nhé". Hai tay ghì chặt hai cánh tay chồng dang rộng xuống giường, chị cúi xuống, nhay vào mũi, má anh. Bị những động tác mạnh mẽ của vợ kích động, anh nghiến răng: "Á à! Gớm quá nhỉ. Vùng lên hỡi các nô lệ ở thế gian!". Miệng nói, người cong lên như con tôm, chân phải gồng lên, vặn mình đẩy vợ ngã ra. Rồi lập tức lật mình, đè nghiến vợ xuống. Hai cánh tay cũng giữ chặt hai cánh tay vợ, hệt như lúc nãy vợ đã "đè nén" mình. Đầu gật gật vẻ đắc thắng, anh ngon miệng: "Đây chưa phải là trận cuối cùng đâu nhé!"

Họ nhìn sâu vào trong mắt nhau rất lâu, rồi Kiên mới xoài chân ra, đổ ập xuống người vợ.

Chưa bao giờ họ có một trận làm tình, kinh thiên động địa như thế. Cả hai người đều thấy thoả thuê, mãn nguyện. Chị gối đầu lên hốc vai chồng, nằm nghiêng để được áp cả người mình vào người anh, một bên đùi vắt lên người anh, ở nơi nhạy cảm nhất. Họ nằm như thế một lúc. Chị bỗng hỏi:

- Anh đang nghĩ gì thế?

Anh không trả lời, hỏi lại:

- Thế em đang nghĩ gì?

Chị bật người dậy, vẫn không mặc gì, lấy hai mảnh giấy dính màu vàng, hai cây bút bi:

- Anh nghĩ gì thì viết vào giấy của anh. Em nghĩ gì thì viết vào giấy của em. Xem chúng mình chung nhau đến thế nào nhé. Chẳng nhẽ chỉ chung nhau thể xác thôi à? - Chị quát như quát học trò - Anh quay ra kia, không được nhìn trộm bài.

Như hai đứa trẻ chơi trò trốn tìm, chưa chi Tần đã hỏi:

- Xong chưa?

Anh giao hẹn:

- Ba cái gạch đầu dòng nhé.

- Đồng ý!

Một lát, Tần cao giọng:

- Xong chưa?

- Xong rồi!

Từ hai góc giường, như hai đứa trẻ vừa tắm xong, lồm cồm bò lại với nhau. Hồi hộp! Háo hức! Họ trao cho nhau mảnh giấy của mình. Tất cả tinh lực dồn cả lên đôi mắt, lướt rất nhanh, rồi cùng cười rạng rỡ. Tần reo lên:

- Có thế chứ!

Kiên vênh mặt hỏi lại:

- Sao lại không thế chứ?

Hai người cùng dang rộng cánh tay, cùng sáp người lại, cùng quấn chặt lấy nhau. Giống như ta xòe hai bàn tay ra, nhắm mắt, cùng khớp chặt hai tay lại thành một khối, không thể giằng tách ra được.

Họ cùng đổ người xuống, hai đôi chân trần quện chặt lấy thân thể nhau, cứ thế lăn tròn từ đầu đến cuối giường, rồi lại lăn ngược lại từ cuối lên đầu giường.

Hai trong ba cái gạch đầu dòng ấy khớp nhau.

***

Một trong hai cái gạch đầu dòng ấy là việc hôm nay, vợ chồng Kiên mời ông bà ngoại và nhà bác Đại đến ăn cơm mừng nhà mới.

Cu Thành ngồi gọn lỏn trong lòng bà Phụng. Tay nó mân mê tai bà. Mỗi lần nó về, người đầu tiên được quyền bế nó là bà nội. Sau đó đến ông nội, rồi mới đến người khác. Mà mỗi người cũng chỉ được quyền "hưởng thụ" nó một lúc thôi, rồi phải trả về cho bà. Bà Phụng cho mình cái quyền chiếm hữu nó. Tất cả thành viên trong gia đình đều thừa nhận quyền ấy. Bà nựng nó, thơm má, thơm tay, thơm chân, thơm cả quả ớt tí xíu của nó. Không no. Không chán. Nó ngồi trong lòng thì bà cúi xuống, hít lấy hít để cái đầu trọc của nó. Bà bảo, kiểu cắt trọc của mẹ Linh thế này là đẹp nhất. Nghĩa là nó đã từng được để tóc. Nó để tóc cũng đẹp, nhưng cắt trọc còn đẹp hơn. Tất cả đường nét trên khuôn mặt nó đều đẹp. Những đường nét đẹp ấy, kết hợp hài hoà, cân đối với nhau càng tuyệt vời. Tất cả cứ ngời lên như thiên thần trong tay bà. Đại nhìn mẹ bế cu Thành, trêu:

- Con gửi bà trông nó một hôm nhé.

- Thật không? Hay bố nó lừa bà?

- Con chỉ sợ đêm nó khóc, đòi đi tè làm bà mất ngủ.

- Thì bà đóng bỉm cho nó. Thế ngày xưa, nuôi anh, chưa có bỉm thì tôi cũng để anh tè ra chăn chiếu chắc?

Linh làm bếp, thỉnh thoảng lại quay ra nhìn hai bà cháu. Sung sướng, mãn nguyện, không kém gì lúc ôm con trong lòng. Có khi còn hơn. "Nó là con yêu tinh hãm hại nhà này". Câu nói ngày ấy, bà ném vào mặt chị như một khối thuốc độc làm chị tối tăm mặt mũi. Nhưng, "*Ơn ai một chút chẳng quên. Hờn ai một chút để bên dạ này"*. Chị làm theo lời hát ru của mẹ mình ngày nào. Lấy chồng, mà không được mẹ chồng thừa nhận, là nỗi cay đắng không gì bù được. Vậy mà bây giờ… Linh biết ơn mẹ chồng, biết ơn thiên thần bé bỏng, nhờ nó mà bà mở lòng ra với mình.

Tần đang gói nem, thỉnh thoáng cũng nhìn cháu:

- Cháu mút tay kìa bà! Thành ơi; cô đây cơ mà, cười đi nào! A, cười rồi, cười nữa đi nào! A à, hoan hô con mẹ Linh, bố Đại!

Chị thầm ước, em Thuỳ Dương rồi cũng sẽ là thằng cu, cũng sẽ là một thiên thần bé nhỏ như anh Thành nó kia.

Tần quay sang chị dâu:

- Chị Linh, lấy noi áp suất ninh sườn trước đi có hơn không?

- Tớ ninh sẵn từ nhà rồi, tớ chả bảo với cậu hôm qua là gì. Chỉ phải ngâm ít nấm hương thôi, tôm, mực rửa sạch sẽ cả rồi!

Tần sẵn mối cảm thương Kiều Linh, ngay từ khi biết rô ngọn nguồn sự việc của cô gái này với anh trai mình. Từ ngày Linh thành chị dâu, xem nết ăn nết ở, nhất là ăn ở với chồng, mẹ chồng, thấy anh mình thực sự hạnh phúc bên cô gái bất hạnh trước kia, giờ lại sinh được thiên thần bé nhỏ này, chị càng quý mến. Là một nhà giáo, giữ đúng phép tắc gia đình, ngay từ ngày đầu Linh mới làm vợ anh mình, Tần đã một điều chị, hai điều chị. Còn Linh, kém Tần hơn mười tuổi, biết vị thế của mình, nên không bao giờ ra cái điều chị dâu, mà hạ một bậc xuống như hai người bằng vai phải lứa. Cô cứ "tớ tớ "mình mình" "cậu cậu", hoặc xưng tên. Tần cho

đó là biết điều biết mình, biết người nên càng mến chị dâu.

Chiếc xe con xanh đen của quận uỷ ghé vào sát cổng, thả Kiên xuống rồi vọt đi. Kiên về thì mọi người đã tề tựu đông đủ. Anh chào bố mẹ, vợ chồng anh vợ, rồi sà ngay đến chỗ cu Thành. Linh nhắc khéo:

- Chú Kiên rửa tay đi đã, rồi hẵng bế cháu và ăn cơm luôn. Cả nhà đợi chú đấy.

Mọi người đưa mắt nhìn nhau. Quả thật một người mẹ cẩn thận lắm, mới dám nói như thế với em rể quyền chức trước mặt cả nhà. Thật đúng lúc. Thật khéo nói. Ông Hòe mát mẻ con rể, nhưng giọng lại ấm áp thân mật:

- Chủ nhà mà lại có mặt sau cùng à? Họ phải phục hồi chức vụ cho anh chỉ là bước thứ nhất thôi. Sẽ còn những bước khác ngoài ý muốn họ. Để xem tôi nói có đúng không nhé!

Kiên với bố vợ, vốn là chỗ quen thân từ nhiều năm trước. Sau này khi anh đã là con rể, hai bố con thân thiết như bạn bè. Ông cụ trách yêu đấy thôi. Anh biết vậy nên mặt tươi tỉnh, vẻ biết ơn:

- Con xin lỗi ông bà, anh chị, quả thật không thế đứng lên được. Có mấy chuyện con muốn hỏi ý kiến ông đây?

Ông Hòe cười vui. Ngay lúc Kiên bị đình chỉ chức vụ Bí thư quận uỷ, ông đã báo con rể: "Để rồi xem, mọi chuyện không dừng lại ở đây được". Tình hình diễn biến nhanh không ngờ. Kiên rửa tay xong đến trước mặt mẹ vợ:

- Bà cho con hưởng chút quyền lợi nào!

Cu Thành chưa biết lạ quen gì. Thấy ai giơ tay ra đón là theo ngay. Trông thằng bé thích quá. Ai nhìn nó cũng muốn bế. Ông Hòe nhìn

chú âu yếm cháu, đến gần con rể:

- Công việc là một chuyện. Nhưng phải đẻ nhanh lên cho ông bà một thằng cu như thế này cho vui cửa vui nhà. Có nhiều chuyện anh muốn hỏi ý kiến tôi phải không? Tôi sẵn sàng làm cố vấn cho doanh nhân rồi, giờ lại làm cố vấn cho quan chức chính quyền. Hay thật! Thế là ông ăn ba lương đấy cu Thành ạ…

Ông đưa ngón tay trỏ ra, khẽ chạm vào má nó. "Cái thằng cháu bé bỏng xinh xắn này. Nếu lúc ấy, ông không vượt lên trên những định kiến cũ kỹ, thì chắc gì đã có cháu hôm nay. Ông có quyền tự hào, trong nhiều quyết định quan trọng của đời mình, có cái sai, cái đúng, trường hợp này, may mắn là đúng đấy Thành ạ. Có biết không hả cu tí bé bỏng?"

Đại thấy bố đùa thế thì chen vào:

- Bố không tham thế được đâu. Làm cố vấn cho con hay chú Kiên đều được. Ai trả lương bố hậu hĩnh thì làm, nhưng chỉ một thôi bố ạ. Thứ hai bố đi thành phố Hồ Chí Minh hộ con. Vé đã mua rồi.

Kiên nhìn anh vợ gật gù:

- Em thì thua anh rồi. Nhưng, có khi bố lại thích cố vấn cho em hơn. Máu chính trị mà.

Thấy cái gì như cái cân gia đình, để ngay cạnh lối đi, Kiên định cất đi cho đỡ vướng. Anh hỏi vợ:

- Cái cân nào, để đây làm gì hả em?

Linh không dám cười:

- Đấy là cái bếp từ, tôi mang sang để nấu lẩu đấy.

Tần cười báo chồng:

- Không biết ít nữa, anh còn xa thực tế đến mức nào?

Tần mời ông bà, hai bác vào mâm. Bà Phụng muốn bế cu Thành cho mẹ nó ăn trước. Linh đòi bế con để bà ăn cùng cả nhà. Mỗi người nói một câu, bà Phụng mới nghe. Linh đón con từ tay chú Kiên. Thế là gần hai giờ, chỉ thỉnh thoảng nhìn con thôi, bây giờ lại được ôm nó vào lòng.

Linh ngồi ở xalông, hơi xoay lưng về phía mâm cơm. Thằng bé hít thở hơi mẹ, bàn tay bé xíu theo bản năng lần tìm, vục miệng vào vú mẹ. Nhưng không bú được. Tay nó cào cào "Đợi mẹ cởi khuy áo đã nào, hoàng tử háu ăn của mẹ!"

Cô ngả đầu con lên đùi, hai tay vòng ra sau lưng tháo móc rút vú. Cu Thành phải chờ đợi "e e" kêu lên làm cả nhà quay lại.

Linh vội nâng đầu nó lên, ấp miệng nó vào ngực mình. Nhìn cả nhà vui vẻ quanh mâm cơm, cô biết mọi người trong nhà đều cảm thông chia sẻ, quý mến cô. Cô biết ơn họ. Cô nghĩ mình phải cố rất nhiều mới xứng đáng là con dâu nhà này. Dẫu sao cũng thấy yên tâm. Điều hạnh phúc nhất là Đại yêu thương mình. Cô tự nhủ phải gắng gỏi lên để đỡ đần chồng trong công việc.

Bà Phụng đã đứng lên. Thấy con dâu cẩn thận trong việc chăm nom, săn sóc cháu mình, bà bằng lòng lắm. Đã định đón cháu ngay, chợt nhớ ra, bà đi rửa tay, rửa miệng. Lau tay xong mới ra với cháu.

- Bú no rồi chứ gì. Bà ru cháu ngủ nhé!

Linh ý tứ cài lại áo trong, áo ngoài xong mới đứng dậy. Người con gái vốn đã đẹp, giờ là người mẹ một con, có một gia đình sung túc, công việc ổn định… trông cô càng quyến rũ.

Ông Hòe báo con dâu ngồi vào chỗ mẹ chồng. Nhưng cô xin phép, bảo chồng chuyển đến chỗ ấy, để mình thế chỗ chồng, cạnh Tần.

Lúc đầu, mặc dấu rất thông cảm với hoàn cảnh cô, nhưng Tần cũng lo cho anh trai. Không biết lấy một cô gái nông thôn, chỉ có sắc đẹp, liệu có nhập được vào gia đình thành phố? Dù xét nét theo kiểu đàn bà, Tần cũng phải thừa nhận Linh có khả năng quan sát, tự học hỏi nâng mình lên. Đúng là tự giáo dục quan trọng hơn sự giáo dục rất nhiều. Vì thế, tuy xưng em, nhưng trong cư xử, Tần đối với Linh như đối với cô em gái.

Chị lấy đĩa nem phần Linh ra, mặc dù đĩa nem cả nhà ăn vẫn còn nhiều hơn cả đĩa nem nhỏ đê phần. Tần thả một gắp cải cúc vào nồi lẩu, lấy đũa dìm xuống, đợi một tí rồi gắp vào bát chị dâu. Linh đưa bát ra, miệng nói vừa đủ nghe: "Mình xin". Cô em chồng lại bỏ tôm, mực vào nồi, đậy vung lại. Linh nói: "Mình nhấn nút này cho chóng sôi".

Kiên chăm chú nhìn cái bếp từ nhận xét:

- Văn minh thật! Không toả nhiệt như bếp cồn khô, không nguy hiểm như bếp ga du lịch, không sợ gió tạt, mà lại rẻ thì ghê thật. Cái cách đi của anh Trung Quốc hay thật đấy bố ạ. Con chưa đi Trung Quốc bao giờ, không rõ họ tổ chức, quản lý xã hội, làm kinh tế kiểu gì?

Ông Hòe ăn xong, hướng cái nhìn vào hai chị em Linh, Tần. Hai anh em Đại, Kiên nhấm nháp chầm chậm, vừa ăn vừa nói chuyện, cốt để Linh không phải ngồi một mình. Tần đang bóc tôm cho chị dâu. Đại thấy cả nhà yêu thương vợ mình, quý hoá con trai thì hả hê lắm. Nghe Kiên hỏi, ông bạn - bố vợ đưa ra ý kiến:

- Anh muốn biết họ làm gì để có hàng rẻ mà tiện thế này thì phải tìm hiểu. Để hợp với mức sống của đa số dân ta, họ đưa sang hàng

địa phương thôi. Còn hàng Thượng Hải, Bắc Kinh thì xuất sang Mỹ và các nước khối EU. Loại ấy, chất lượng ngang ngửa thế giới. Bây giờ họ đã trở thành công xưởng thế giới rồi. Nay mai sẽ là nông trại thế giới đấy. Anh tìm đọc tạp chí Nghiên cứu kinh tế Trung Quốc sẽ nắm được cơ bản về cách làm kinh tế của họ. Nhưng theo bố, với công việc của anh, nhất là đề án cải tiến phương thức lãnh đạo, cần tìm hiểu cái cách quản lý điều hành xã hội của họ. Nên đi tham quan học hỏi. Họ gần mình, văn hoá đại thế giống mình, họ phát triển đến mức, giờ phải kiềm chế một số lĩnh vực phát triển nóng, đủ biết họ giỏi thế nào.

Đại chen vào:

- Trong kinh doanh làm ăn, bọn con hơi ngại anh Tàu. Họ khôn lắm

Ông bố không tán thành:

- Anh nói lạ: khôn sống, mống chết! Ai bảo anh không khôn bằng họ? Làm ăn với nhau phải đúng luật. Không chơi đúng luật, người ta tẩy chay anh, thậm chí họ xúm lại trừng phạt anh. Cái anh WTO, vì sao mình chật vật mãi chưa vào được, là bởi mình chưa chơi đúng luật. Một trong những luật ấy là phải lấy uy tín chất lượng hàng hoá làm đầu. Nói khác đi là phải giữ được thương hiệu. Bây giờ thế giới còn định ra tiêu chí cho thương hiệu quốc gia kia mà. Bố biết, có công ty xuất lông vịt sang họ. Chỉ thu mua lông vịt xuất đi mà lãi ơi là lãi. Nhưng quen thói gian dối, chụp giật, hắn mới nghĩ ra cách rải lông vịt ra đất ẩm, phun bột đất sét vào. Họ biết tỏng tong, nhưng mà cứ nhận, về xử lý ngay, lông vẫn dùng được. "Tay lông vịt" nhà ta, yên trí, gom thật nhiều hàng, lại làm trò ma bùn, rồi mới chở sang. Họ lấy cớ bận bịu gì đó, hãm lại mấy ngày. Cả một đống hàng biến chất, hỏng hoàn toàn. Đối phương cười, lẽ ra còn phải bắt các anh bồi thường vì đã không thực hiện đúng hợp đồng cung cấp hàng cho chúng tôi đấy nhé!

Ông quay sang con rể:

- Nếu có tham quan Trung Quốc, anh nên tìm hiểu việc này, nó sẽ rất bổ ích cho công việc của anh. Ở ta, một thời nhập hai, thậm chí ba tỉnh lại thì giải thích là để làm ăn lớn. Khi tách một loạt tỉnh ra, tái lập lại thì ta lập luận là các địa giới đơn vị hành chính cũ do người Pháp để lại là phù hợp với năng lực quản lý của ta chứ gì? Bố tự hỏi, thế sao cả nước Trung Quốc có ba mươi mốt tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, mỗi tỉnh to bằng năm bảy tỉnh của ta. Dân số một tỉnh như Tứ Xuyên còn hơn cả dân số nước ta nhiều. Sao họ vẫn quản lý được, vẫn phát triển rầm rộ? Phải chăng họ quản lý xã hội quản lý đất nước theo kiểu của họ. Pháp trị được đưa lên đầu tiên. Con tìm hiểu xem, vận dụng vào Lâm Du thế nào? Chắc là nhiều điều lý thú. Còn anh Đại, theo bố, vẫn cứ làm ăn bên thị trường Nga. Nhưng nên tập trung khai thác cả thị trường trong nước. Còn nhiều tiềm năng lắm.

Linh đã ăn xong. Hai chị em dọn dẹp mâm bát. Tần bưng lên một đĩa quả: dưa hấu, dứa, đu đủ, xoài, thanh long. Hình khối, mầu sắc, cách bày… đẹp như tác phẩm nghệ thuật sắp đặt.

Ông Hòe hỏi:

- Con gái hay con dâu làm món này đây?

Tần thưa:

- Con cũng bày được như thế! Nhưng đây là tác phẩm của chị Linh ông ạ.

- Ai dạy con đấy?

Đang dọn dẹp, Linh dừng lại, nhìn bố vẻ biết ơn:

- Con học trong sách ạ. Nhưng cũng có chút sáng tạo ông ạ!

Đôi lông mày lưỡi mác vểnh ngược ở phía đuôi, ngẩng lên nhìn con dâu tò mò:

- Sáng tạo thế nào?

Mắt Linh lấp loá vui. Nếu bố không hỏi thì cô không có cớ khoe với mọi người:

- Ông thấy màu sắc thế này là hài hoà rồi phải không ạ? Nhưng thật ra, nó còn được sắp xếp theo một trật tự khác. Ta ăn lần lượt từ hàng trên xuống hàng dưới, thì độ ngọt của các thứ quả cũng tăng dần lên. Nếu xếp không chủ ý, ăn loại ngọt trước, nhạt sau, thì sẽ nhạt miệng, rất chán.

Nghe vợ nói, Đại tự hào lắm. Kiên không ngờ, cô chị dâu quê mùa lại sáng ý thế! Tần nghĩ bụng, cô này sẽ là một người vợ nội trợ giỏi đấy. Đến mình cũng không thể nghĩ ra. Học vấn thì kém chị Thuỵ Miên ngày trước, nhưng sẽ là người vợ đảm đây! Bà Phụng đã ôm cu Thành ngủ từ bao giờ. Ông Hòe rất bằng lòng con mắt tinh đời của mình:

- Bố nể chị đấy! Chị học xong lớp kế toán chưa?

- Con học xong rồi ạ! Kế toán thương mại không phức tạp như kế toán công nghiệp ông ạ. Con làm kế toán thì nhà con mới yên tâm được. Nhà con đang cho con học tại chức đại học, công việc làm ăn của nhà con sẽ còn mở rộng nữa ông ạ!

Ông bố gật đầu bằng lòng:

- Thế là con làm nội trợ, với nghĩa hiện đại nhất đấy.

Cũng đã lâu lâu, từ ngày Kiên bị kỷ luật, hôm nay cả nhà mới lại ngồi với nhau thế này. Câu chuyện cánh đàn ông nhà này, cũng

giống như chuyện cánh đàn ông nhiều nhà khác. Không thể không bàn đến thời cuộc, đến thế sự. Cánh phụ nữ thì chả quan tâm các thứ chuyện đầu đâu ấy. Ba bố con thì vẫn hào hứng.

Là một cán bộ cao cấp ngành tư tưởng văn hoá nghỉ hưu, ông Hoè vẫn có nhiều ý kiến sắc sảo. Chính ông đã tham mưu cho Kiên trong việc cải tiến phương thức lãnh đạo ở Lâm Du gần đây. Ngược thời gian nhiều năm trước, do đi giảng nghị quyết ở Hái An mà ông phát hiện ra một sự thật: Thành phố biển này, không triển khai học nghị quyết trong đội ngũ cán bộ chủ chốt ngành giáo dục đào tạo, vậy mà họ vẫn làm tốt công tác ngành, là một trong ba địa phương, trong tốp dẫn đầu toàn quốc. Từ đó ông mới đề xuất với Trung ương nên triển khai học nghị quyết như thế nào cho phù hợp.

Trước nữa, còn một chuyện khác liên quan trực tiếp đến Kiên, khi đó anh còn làm quản đốc phân xưởng cơ khí động lực. Kỹ sư Trần Kiên đã xốc phân xưởng yếu kém kinh niên thành đơn vị dẫn đầu năng suất, chất lượng nhà máy. Chỉ vì tội không cho đảng viên đi họp chi bộ trong giờ làm việc mà bị ông bí thư đảng uỷ, kiêm phó giám đốc kéo bè kéo cánh kiếm cớ không kết nạp Đảng. Ông Hòe về tận cơ sở tìm hiểu kỹ. Lại đi nhiều cơ sở khác, nhiều mô hình khác, nhiều địa phương khác tìm hiểu thêm. Nhờ có mới đề xuất với cấp trên, nên thống nhất quyền lực trong mỗi đơn vị kinh tế. Có thể, ông chỉ là một trong những người phát hiện, đề xuất thôi. Chỉ biết, bây giờ các cơ sở sản xuất, kinh doanh, bí thư đảng đã kiêm luôn giám đốc, mà nói đúng ra là giám đốc kiêm luôn bí thư. Nhưng bên các cơ quan chính quyền thì vẫn là hai. Trong thực tế chỉ đạo ở Lâm Du, Kiên sớm nhận ra điều bất hợp lý. Mình là người quyết định cao nhất mọi việc, mà khi có việc gì xảy ra thì… chả phải chịu trách nhiệm gì trước pháp luật và công luận. Từ đó anh mới thí điểm, tổ chức giao ban định kỳ, hoặc giao ban đột xuất giữa lành đạo quận uỷ và lãnh đạo Uỷ ban, cùng các bộ phận khác có liên quan trực tiếp. Sau khi bàn thảo kỹ rồi thì quyết định tại chỗ. Do đó, nếu có sai lầm thì mình phải chịu trách nhiệm cao

nhất. Hệ quả phải dẫn đến của thí điểm ấy là, Bí thư kiêm luôn Chủ tịch. Bộ máy sẽ đỡ cồng kềnh, công việc chạy nhanh hơn hơn.

Mọi chuyện mới bắt đầu thì Kiên bị kỷ luật. Kể ra thì anh còn một "tội" nữa. ấy là đã chỉ đạo trực tiếp Thanh Diệu - một phụ nữ xinh đẹp, Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Quận và kéo được cả cơ quan báo chí vào cuộc, lôi vụ đổi chác đất đai mà ngẫu nhiên mới biết đó là của Bí thư Thành uỷ ra trước công luận.

Đại hỏi bố:

- Ông vừa nói tiêu chí thương hiệu quốc gia. Đấy là ông nói chung chung theo kiểu "tăng cường", "nâng cao", "quán triệt", "phấn đấu … của *ông nghị quyết* như bà vẫn giễu ông, hay là chuyện thật. Mà ai làm việc này. "Ta" hay "địch" ạ?

Ông Hòe lừ mắt nhìn con. Người ngoài thì tưởng khi bị chạm nọc thế, ông sẽ nhảy dựng lên, cho nó một trận. "Mày đã xin ra khỏi quân đội, lại xin ra khỏi Đảng, giờ thành cái thằng đi buôn xuyên quốc gia mà lại dám châm chọc, xỏ xiên bố mày à? Nhưng không. Tất cả nhưng bước đi ấy của con trai, ông đều được hỏi ý kiến, kể cả chuyện vợ con nó, ông đều tham gia giải quyết. Với tất cả lý trí của một người cộng sản, đã từng cầm súng đánh giặc từ kháng chiến chống Pháp; với tất cả tình cảm của một người cha đã từng sai lầm với người vợ trước, ông phải thừa nhận sự thật: con ông có cách đi riêng. Đấy là một thực tế phải chấp nhận, bởi đấy cũng là một con đường. Kiên lại là một con đường khác. Cái đích phải đến là dân giàu nước mạnh, là lợi ích của dân tộc này, đất nước này. Đấy mới là cái bền vững, cái vĩnh cửu. Đảng mà ông gắn bó suốt từ thời trai trẻ, đến bây giờ và mãi về sau cũng chỉ nhằm đích ấy

Ông lừ mắt nhìn con, để ra oai thế thôi. Bởi ông vẫn là bố nó, người bố rứt ruột và người bố tinh thần. Ông còn là bạn nó. Nó đã từng cảm thông, chia sẻ với ông, cả những chuyện thầm kín nhất của đàn ông. Ông đã là người trợ thủ tinh thần đắc lực cho nó trong

công việc mới. Nó cần ông. Cả con trai, con rể đều cần ông.

Ông vui vì thấy mình vẫn hữu ích cho con cái. Anh chàng mải làm ăn, có chịu đọc như ông đâu mà biết, nên mới tưởng điều ông nói là sản phẩm kiểu *tư duy nghị quyết.* Ông hắng giọng, thấy điều mình sắp nói ra là một chuyện nghiêm túc, quan trọng mà chắc chắn cả hai đứa đều phải lác mắt, vểnh tai ra nghe cho mà xem.

- Hai anh nghe đây này, một người Mỹ là Ximông, đã xây dựng sáu chỉ số đánh giá thương hiệu quốc gia. Nào sức thu hút đầu tư và chính sách nhập cư. Nào chất lượng hàng xuất khẩu. Nào sự lôi cuốn về văn hoá và di sản văn hoá, di sản thiên nhiên. Nào trình độ nhân lực. Nào chất lượng quản trị. Cuối cùng là khả năng thu hút khách du lịch. Các anh thấy đấy, toàn những chuyện sát sườn mà bất cứ quốc gia nào cũng phải tính đến, cũng phải làm tốt. Cái gì cũng cân đong đo đếm được. Không có cái lối chung chung như mình. Nãy anh Đại vừa mỉa bố. Đúng là nghị quyết thì phải chung chung toàn những "nâng cao", "tăng cường", "quán triệt" như anh nói rồi. Nhưng cái khó nhất mà ta chưa tìm ra là, làm thế nào, bằng cơ chế nào, biện pháp nào để nâng cao, tăng cường, quán triệt… Thế nên, bố thấy anh Kiên vừa phải nắm đường lối chủ trương, vừa phải tìm ra cách làm phù hợp thì mới có hiệu quả.

Kiên nói suy nghĩ của mình:

- Việc này tuy không vẫn dụng được, nhưng nó giúp con phương pháp tư duy. Mình chỉ quen định tính. Thi đua toàn định tính thôi. Phải định lượng chứ. Còn vì thi đua mà nặn ra những con số ma để lấy thành tích chạy huân chương, hoặc chào mừng ngày nọ, ngáy kia thì chết, không bao giờ con làm.

Đại vẫn thắc mắc:

- Con chưa biết, cuối cùng, người ta có tính được cái thương hiệu quốc gia thành… tiền không? Với con thì tất cả phải quy được ra

tiền.

Ông bố nhìn con, độ lượng:

- Cái cách tư duy của anh, nghe không quen thì chối lắm! Tại sao lại cứ phải quy ra tiền? Hồi còn giặc, bao nhiêu người lính, bao nhiêu du kích, thanh niên xung phong, dân công và tôi với anh nữa hy sinh bao nhiêu xương máu, tính mạng anh biết rồi. Không thể quy ra tiền, đúng không?

Ông cười rất khoái chí. Hết nhìn Kiên lại nhìn Đại. Dừng hẳn ở Đại, ông nói như chỉ với riêng anh:

- Bố đã làm quen với nhưng câu hỏi rất chối, như câu anh hỏi vừa rồi. May thay, chuyện này lại đúng như anh nói mới hay chứ. Người ta đã tiến hành phỏng vấn, thăm dò hai mươi nhăm ngàn người. Hai mươi nhăm ngàn chứ không ít đâu nhé, ở nhiều quốc gia khác nhau, theo sáu tiêu chí trên. Cuối cùng, khi qui ra tiền như anh hỏi, thì thương hiệu quốc gia Mỹ đứng đầu với mười tám nghìn tỉ đô la. Dĩ nhiên là đô la Mỹ rồi! Thế nào, nhà buôn thoả mãn chưa?

Đại ngồi thừ ra suy nghĩ. Thì anh cũng đã từng nói với bố, mình đóng được nhiều thuế là mình yêu nước đấy. Thời trong quân ngũ, giết được nhiều giặc là yêu nước. Phi công hạ được một máy bay giặc, trên thân máy bay được vẽ một ngôi sao đỏ chót. Trên ngực được gắn một tấm huân chương. Thì bây giờ mỗi tỉ tiền thuế, anh cũng tự coi là được gắn một ngôi sao lên thương hiệu Sao Việt của mình.

Đang nghĩ miên man thì bố tiếp:

- Bố nói thêm, để anh Kiên bớt đi phần nào trong cách nghĩ duy ý chí của mình. Cái tác giả tư bản trên, còn đưa ra hai chuẩn mực đánh giá. Một là chuẩn tài chính. Hai là chuẩn bền vững của

thương hiệu. Mà bố nói với anh Đại, cả hai chuẩn này đều tính được ra tiền, đúng theo suy nghĩ của anh.

Nếu theo chuẩn tài chính thì thương hiệu Mỹ cao nhất thế giới, với mười tám ngàn tỉ đô la. Nhất là sáu ngàn tỉ, Đức từ ba đến bốn ngàn năm trăm tỉ, Ba Lan cuối cùng với bốn mươi ba tỉ. Không biết, nếu áp vào Việt Nam thì ta được bao nhiêu? Các con có suy nghĩ không? Những ai có trách nhiệm trả lời câu hỏi này?

Giọng ông thoắt trở nên xa vắng. Trước mắt ông như không phải là các con mình. Ông nhìn lên cao như hỏi trời xanh. Hai người con cùng lặng đi theo dòng suy tư của bố.

Một lát, như tỉnh lại, ông tiếp câu chuyện dang dở:

- Nhưng nếu theo chuẩn bền vững thì thương hiệu Mỹ đứng cuối cùng top ten. Thứ tự thế này: nhất Anh, nhì Thuỵ Sĩ, ba Canada, tư Ý, rồi đến Thuỵ Điển, Đức, Nhật, Pháp, Úc. Mỹ bét. Người ta còn tính mối tương quan giữa giá trị thương hiệu quốc gia và GDP. Có những nước giá trị thương hiệu cao hơn giá trị GDP, như Đan Mạch, tới 320%. Đa số các nước có giá trị thương hiệu quốc gia thấp hơn giá trị GDP nhiều. Bố nhớ Hàn Quốc gần ta, chỉ 26% Trung Quốc cạnh ta là 43%. Singapo có giá trị thương hiệu đúng bằng giá trị GDP. Người ta còn đánh giá chất lượng nhân lực trong đó có thế thao, y tế v.v…

Cái máu giảng nghị quyết lại bốc lên. Ông Hoè thấy mình như đứng đứng trên bục, trước hàng trăm con người, tay giơ lên chém xuống cùng với những lời hùng hồn. Bây giờ cứ toạ không đông như xưa mà là hai con ông. Đang say giảng giải, ông nêu câu hỏi:

- Các anh có hỏi tại sao bố nhớ những con số ấy không? Nó là bệnh nghề nghiệp. Bố quen đi giảng nghị quyết, nên có tư liệu gì con minh hoạ cho bài giảng thì ghi lại. Bây giờ không còn làm công việc ấy, nên chẳng ghi chép làm gì. Thế sao nhớ được những

tư liệu ấy. Đầu óc bố bây giờ không nhớ được những con số nữa rồi. Nhưng, những số liệu ấy thì bố vẫn nhớ. Bố đã ngồi trước tài liệu này suốt một ngày. Nó buộc bố nghĩ lại đời mình. Bố chỉ có một việc là nghe cấp trên phổ biền, giảng giải nghị quyết. Rồi lại đi phổ biến, giảng giải lại cho cấp dưới. Cứ như một cái máy ghi âm, thu vào phát lại. Tất nhiên cũng có thêm thắt một vài số liệu cập nhật trên báo chí, một vài tình hình địa phương, ngành nơi mình đến. Nhưng, tựu chung vẫn thế,

đại thế vẫn thế. Vẫn cứ một dòng ấy, một cái ấy, một cách ấy. Không chệch ra ngoài. Trung thành. Tin tưởng.

Hoá ra, lâu nay mình chỉ biết nghĩ theo một cách. Mà trên đời, có bao nhiêu cách nghĩ, bao nhiêu con đường để đến một cái đích là dân giàu nước mạnh, mà mình, cả đời tù mù, không biết!

Các con có biết là bố đã… bố đã khóc trên trang tài liệu ấy? Người ta không thèm biết đến, người ta không tính đến mất nước bốn ngàn năm của ta. Bốn ngàn năm yêu nước, dựng nước, giữ nước ấy không thể tính được thành tiền. Còn bây giờ, nếu họ có thì giờ mà tính thêm Việt Nam, thì ta đứng thứ bao nhiêu hả các con?

Phải nghĩ lại, Đảng mở cửa rồi, mình phải mở mắt ra xem thiên hạ làm gì mà học, mà làm. Hai anh, đi hai con đường, nhưng phải vì cùng một mục đích. Đừng chỉ biết vợ con, nhà cửa. Đi ô tô, chứ đi máy bay riêng thì cũng chỉ là phương tiện di chuyển. Có nhanh hơn đấy, có sướng hơn đấy Nhưng không thể sướng bằng khi đọc thấy tên nước mình trong bảng top ten ấy. Anh Đại cần biết rằng, thương hiệu quốc gia hình thành bởi chính các thương hiệu tập đoàn, hàng, công ty mẹ, công ty con nhỏ to trên mọi miền đất nước này.

Ba bố con ngồi lặng đi rất lâu. Không ai nói gì. Môi người theo đuổi suy nghĩ của mình. Một lúc, giọng mệt mỏi như mất ngủ, ông Hoè hỏi:

- Cháu Cường có thông tin gì không anh Đại? Cháu Thuỳ Dương có hay gửi "i meo" về không anh Kiên?

Lửa đắng

Chương 2

Gần một năm trước, tờ *Thời luận* có mấy bài phanh phui một vụ tiêu cực đất đai ở Thanh Hoa. Mấy ngày sau, trên đường từ cơ quan về nhà, trời nhập nhoạng, Tổng biên tập Phạm Năng Triển bị tạt xít vào mặt.

Cái ngày Triển ra viện là một bước ngoặt cuộc đời anh. Giám đốc, Phó giám đốc, các Trưởng Phó khoa, bác sĩ, y tá khoa phẫu thuật thẩm mỹ bệnh viện Bỏng tập trung cả trước phòng anh, chật kín cả hành lang rộng. Rất nhiều bệnh nhân, người nhà bệnh nhân các phòng xung quanh cũng kéo đến tiễn. Mấy người cơ quan, vợ con anh… Nhiều hoa quá. Triển nhận, cảm ơn rồi tặng lại những người đã tận tình cứu chữa, chăm sóc mình. Nhưng Triển không vui. Anh cực kỳ khó chịu trước cái cách mọi người tránh không nhìn mình, hoặc nhìn rồi quay vội đi. Mặt mình gớm ghiếc đến thế kia à?

Hôm qua, Triển hỏi mượn cô y tá cái gương. Cô này bảo "không có". Anh cáu: "Con gái lại không có gương trong xắc là nghĩa làm sao?" "Cháu không có thật mà!" Cô ngoắt đi, biến mất. Triển muốn xem cái mặt mình, giờ thế nào?

Về đến nhà, vừa bước vào phòng khách, anh đã sững người. Tấm gương lớn choán hết mảng tường đã biến mất. Thay vào đó là một tấm ảnh phong cảnh Nhật Bản in trên vải nhạt: hoa anh đào phơn phớt hồng soi trên hồ. Hoa anh đào phủ kín một phần toà tháp giữa hồ. Bờ bên kia cũng tràn ngập anh đào nở. Triển nhìn bức ảnh mấy giây. Cảnh đẹp này chẳng may may gợi gì trong anh. Triển vào

khu phụ gần đấy.

Cái gương trên tường cũng không còn. Diệp Mai, vợ anh, một thiếu phụ trẻ đẹp, Huệ Minh, con gái anh, thừa hưởng vẻ đẹp thanh tú của mẹ, khổ người dong dỏng của cha, đứng cạnh nhau, yên lặng theo dõi phản ứng của Triển.

Hoả diệm sơn thình lình phun lửa. Anh gằn từng tiếng:

- Nếu ghê sợ cái mặt này, thì đừng nhìn nữa. Nó là mặt tôi, của tôi, hiểu không? Tôi chẳng việc gì phải xấu hổ về nó. Biết không?

Hai tiếng cuối cùng, anh hét lên, ngón tay chỉ vào cái ảnh:

- Bỏ ngay đi!

Minh chạy lại, ôm bố:

- Bố ơi! Con sẽ bỏ ngay. Mẹ con con chỉ sợ bố tủi thân thôi.

Vừa nói, Minh vừa áp má mình vào mặt bố, vào đúng chỗ nhằng nhịt những sẹo là sẹo. Nước mắt nó sưởi nóng đám sẹo ấy. Mai bắc ghế đứng lên, tháo tấm ảnh xuống.

Minh vẫn ríu rít, cố làm bố dịu lại:

- Đúng rồi bố nhỉ. Làm sao bố phải xấu hổ? Có thiên hạ phải xấu hổ thì có. Họ chưa làm gì để xoá những vết sẹo của bố. Nếu không thể làm biến đi - vừa nói, bàn tay thon thả của đứa con gái rượu lớp 11 khẽ không chạm vào mặt Triển - thì cũng phải xoá đi được những vết sẹo trong lòng bố, trong gia đình mình, phải không bố? Con vẫn nhớ mấy câu của tờ *Chính luận*: *"Những người làm báo Việt Nam, coi vết sẹo trên mặt anh là bia căm thù tội ác những thế lực đen tối. Các cơ quan bảo vệ pháp luật và chúng ta phải trả cho anh món nợ này. Phạm Năng Triển - anh hùng báo chí thời đổi*

mới. Tại sao không?"

Nhưng, khi tấm ảnh lớn rơi một đầu xuống, nhìn thấy mặt mình, chính Triển cũng kinh hãi, giật mình lùi lại. Minh ôm chặt lấy bố, khóc oà lên. Triển vội nhắm mắt lại. Rồi lại mở to, như cố nhìn cho rõ sự thật phũ phàng, tàn nhẫn. Anh nghiến răng, quai hàm bạnh ra. Lắc đầu. Lắc đầu. Rồi lại gật gật hai cái. Không hiểu động tác ấy có nghĩa gì.

Lời con gái làm Triển dịu lại. Tóc nó thơm. Má nó thơm. Da thịt nó, thơm lạ lùng mùi thơm da thịt mẹ nó. Cái mùi thơm quen thuộc ấy, lại cách anh rất xa. Mai bắc ghế, tháo nốt đầu bên kia tấm ảnh. Cái việc tưởng như ý tứ, tế nhị này, chứng tỏ chị không hiểu anh. Hoặc là chị cứ làm như thế…, anh cứ gắn câu ấy… Nhưng chạy lại với anh không phải là con gái… Mùi thơm quấn quít bên anh, không phải là của con gái, thì lòng anh đã mềm đi, và có thể lại nóng lên rồi.

Triển nhắm mắt lại.

Hồi ấy, Minh mới hơn hai tuổi. Nó sốt li bì. Mai đi công tác xa. Triển đưa con vào bệnh viện. Hôm sau Mai về.

Chị nhào vào với hai bố con. Cái giường bồ con nằm ở góc phòng, giáp tường. Đêm ấy, đợi con ngủ, Mai đã tháo một bên dây màn giáp tường, mắc cả sang hai cọc màn phía ngoài, thành hai lớp màn che. Hai cọc màn phía chân giường, chị treo, nào quần ngoài của chồng, nào áo rét, làm thành bức bình phong. Chị nằm nép bên con, bàn tay biết nói, đạo diễn chồng, thực hiện mỹ mãn một cuộc làm tình du kích có một không hai…

Triển choàng tỉnh. Nước mắt lạnh má con gái. Những ngón tay thon dài của nó đón dòng nước mặn chát từ đôi mắt vẫn còn nguyên lành của bố. Đôi tay thon dài của Mai vẫn đang loay hoay tháo tháo, cởi cởi sợi dây buộc tấm ảnh.

Minh cảm thấy mẹ cố tình làm mãi không xong việc đơn giản ấy để không phải nhìn bố nó lúc này. Sực nhớ điều gì, nó nói:

- Có một cô phóng viên nào đó gọi điện hỏi thăm bố, nói là sẽ xin phép được phỏng vấn.

Triển gật gật thay câu trả lời. Mai lườm con:

- Thôi đi cô, đừng có rách việc. Thế này còn chưa đủ à?

Triển hiểu trong suy nghĩ của vợ, từ "thế này" ám chỉ gì.

Sáng hôm sau, xe cơ quan đến đón Triển đi làm. Đấy là quyết đinh của cơ quan, khi anh nằm bệnh viện. Từ nay, đi làm hay đi bất kỳ đâu, với bất kỳ việc gì, vào bất kỳ thời điểm nào, anh đều phải đi bằng xe cơ quan. Trong khi anh nằm bệnh viện, chú lái xe đã được gửi đi huấn luyện võ thuật và nghiệp vụ bảo vệ yếu nhân ở một công ty vệ sĩ.

Cả toà soạn chuẩn bị cho giây phút này. Một áp phích chữ xốp trắng trên nền đỏ: *Chào mừng Tổng biên tập Phạm Năng Triển!*

Triển vừa mở cửa xe bước ra, anh chị em đã tay vỗ, miệng hoan hô rầm rầm.

Triển ngẩng cao đầu, nhìn thẳng vào mắt mọi người. Khi gặp một khuôn mặt nữ, anh dừng lại lâu hơn. Hai Phó tổng biên tập chạy ra, môi người một tay, dắt anh vào phòng họp.

Phó tổng biên tập thường trực, thấy Triển vừa ngồi xuống, chẳng thưa gửi gì, nói như hét lên:

- Phạm Năng Triển - linh hồn *Thời luận*! Phạm Năng Triển - anh cả chúng ta! - dừng lại một tí, như lựa lời, anh ta hét tiếp - cũng tức

là… là… chim đầu đàn của chúng ta!

Hai tiếng cuối cùng, anh ta cao giọng, dài giọng kiểu "hội chứng Lại Văn Sâm". Mọi người vỗ tay, cười nắc nẻ.

Triển đứng phắt dậy, mắt long lanh, giọng nghiêm trang hẳn hoi:

- Người ta làm phẫu thuật mặt tôi, chứ có làm phẫu thuật cái kia để đổi giới tính đâu. Tôi vẫn là… chim đầu đàn đấy chứ. Việc gì phải hét lên như thế - anh phẩy tay rất kịch - vớ vẩn.

Mọi người cười rũ ra. Mấy tay lém lỉnh, không biết tán nhảm thêm gì về nhóm từ "chim đầu đàn", làm đám con gái ré lên. Chả ai nghe được ai nói gì. Bỗng bật lên một tiếng hô lớn:

- Chúng ta nâng cốc chúc mừng thủ trưởng nào!

***

Hôm sau, thứ ba. Theo thông lệ, là ngày giao ban báo chí trên ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương. Đầu giờ, Phó tổng biên tập thường trực đắn đo mãi mới nhắc Triển. Người khác thì đã thuê làm một chiếc mũ riêng, hoặc một dải khăn che mặt. Và đương nhiên là không muốn xuất hiện trước đám đông, không muốn giao tiếp. Không biết ý thủ trưởng mình thế nào? Không khí vui vẻ sáng qua, cho thấy ông không hề mặc cảm về cái mặt ghê sợ của mình. Nhưng đấy là với anh em trong cơ quan. Còn với các lãnh đạo báo chí toàn miền Bắc? Vì thế, làm như không có chuyện gì, anh chỉ nhắc để thủ trưởng khỏi quên, sau một thời gian gián đoạn công việc.

Không ngờ Triển trả lời:

- Hôm nay tôi sẽ ra mắt giới báo chí. Từ lần sau, cậu đi thay tôi.

***

Triển đến sát giờ họp. Anh không biết các bạn đồng nghiệp sẽ có thái độ thế nào khi mình xuất hiện. Xót xa, ái ngại? Căm thù, nguyền rủa? Chia sẻ, cảm thông? Nhụt chí, nản lòng? Co lại, giữ mình? Ngổn ngang những phán đoán mơ hồ. Anh mở cánh cửa phía cuối hội trường đã đóng, quay người khép lại.

Thình lình, có ai đó gọi giật tên anh. Lập tức tiếng vỗ tay nổi lên. Các quan chức ngồi phía trên không hiểu chuyện gì đứng cả dậy, nhìn về cuối hội trường. Tiếng vỗ tay loang rộng ra. "Phạm Năng Triển!". Có ai đó nói to như để giải thích. Triển xúc động thật sự. Anh loay hoay tìm chỗ ngồi. Có ai đó dắt tay anh lên phía trên. Đến lượt các đồng chí lãnh đạo cũng vỗ tay theo

Ông Thụ, Trưởng ban, đến tận nơi dắt tay Triển, như thế dẫn một người cao tuổi, hay một người khiếm thị, ngồi vào chỗ trên cùng. Mọi người im phăng phắc. Người ta đợi xem ông nói gì. Liệu có trúng tâm trạng, suy nghĩ của họ không. Hay chỉ là những lời suông tình suông?

Người nhỏ nhắn, còm nhom, tóc cắt cao, tuổi tác làm lưng ông hơi gù, đôi mắt nheo nheo đặc biệt tinh tường, tưởng có thể nhìn thấu tâm can người khác. Có người gọi ông là nhà ngoại cảm tư tưởng. Bởi ông thường giải thích xác đáng những hiện tượng xã hội, hiểu thấu đáo suy nghĩ của người này, người khác dẫn đến bài báo này, vài cái tin kia của họ

Ông đứng kia, đưa mắt nhìn toàn cảnh hội trường một lượt không bắt đầu bằng những câu thường lệ, nét mặt hoan hỉ:

- Đây là tự phát- ông giơ hai tay ngang mặt - bây giờ là chỉ đạo (cười), chúng ta chính thức vỗ tay hoan hô đồng chí Phạm Năng Triển.

Đợi cho tiếng vỗ tay ngớt, ông nói:

- Tôi chỉ có hai ý nhỏ này thôi: mỗi nhà báo hãy là một Phạm Năng Triển; mỗi tờ báo hãy là một tờ *Thời luận*. Mong rằng trên đất nước chúng ta, làm báo không phải là một nghề nguy hiểm như đồng chí Phạm Năng Triển phải hứng chịu.

Cả hội trường vỗ tay, đồng tình với ý kiến người anh lớn làng báo Việt Nam. Ông Thụ cúi xuống hỏi Triển:

- Đồng chí nói với anh em chúng tôi một vài câu chứ?

Triển đứng dậy, nhìn mọi người trong giây lát. Những người ngồi phía bên phải, vẫn thấy gương mặt đàn ông chữ điền, đầy đặn, cương nghị và quyết đoán của anh. Những người ngồi phía bên trái, phía kẻ đi vượt lên, tạt axit vào mặt anh, mới thấy những vết sẹo sâu, nhằng nhịt. Dù đã được bàn tay khéo léo của vị giáo sư phẫu thuật thẩm mỹ giỏi nhất nước dùng kỹ thuật vi phẫu vá đi vá lại nhiều lần, vẫn không ai dám nhìn lâu. Chỉ mới đưa mắt nhìn thoáng, họ còn thấy đau, nữa là anh phải mang nó suốt đời.

Chị Nhâm, Tổng biên tập tờ *Chính luận*, cùng khoá đại học Tổng hợp Văn với anh, nhắm mắt lại vẫn thấy khuôn mặt người sinh viên thông minh, học giỏi ngày nào. Chị mở mắt, nhập hình ảnh ấy vào hình ảnh anh lúc này, lặng lẽ khóc. Hai người bạn trai, cùng khoá Triển, đang ngồi phía cuối hội trường, từ nãy đã đi lên bắt tay anh, ngồi ghé vào mép ghế gần anh, như một sự chia sẻ.

Triển nhìn hai người bạn. Lại đưa mắt tìm người bạn gái. Bốn mắt gặp nhau. Triển báo:

- Đừng khóc bạn ơi… Tôi bị hại chính vì báo chí chúng ta là một vũ khí cực kỳ sắc bén, cực kỳ lợi hại. Hy vọng *Thời luận* không đơn độc trong cuộc đấu tranh cho cuộc sống tử tế cho những việc tử tế, cho những người tử tế

Ông Thụ bắt tay, cảm ơn Triển trong tiếng vỗ tay rào rào.

Sau khi ông Vụ trưởng vụ Báo chí đánh giá toàn cảnh hoạt động báo chí trong tuần, ông Thụ đứng dậy. Ông phê bình một tờ báo đã nêu tên thật một cô gái mại dâm, cả nơi cô ta ở, khiến con cô ta phải sang một địa phương khác học, vì bọn bạn khinh miệt, không chơi với nó.

Đôi mắt sáng toé lửa, ông gay gắt:

- Có thể một số cô gái chọn việc làm này. Nhưng, nhiều người bị đẩy vào con đường này. Các anh không để cho người ta sống nữa à?

Ngừng một lát như cân nhắc, ông thẳng thừng:

- Thứ hỏi những ai vào nhà nghỉ, khách sạn "làm việc" với những người như mẹ nó?

Cả hội trường im lặng.

Bất ngờ, ông tung ra một câu choáng người:

- Chính các bố chứ ai?

Vừa nói, ông vừa hua tay chỉ xuống dưới, nơi các tổng biên tập ngồi.

Sao ông ta dám nói thế nhỉ? Ngón tay hua hua thế kia, tức là chỉ tất cả đấy, không trừ ai đâu. Vậy mà các bố vốn tinh tướng cứ thin thít như thịt nấu đông. Không một ai phản ứng gì.

Mà phản ứng thế nào, khi bên công an đã thống kê, một tỉ lệ không nhỏ những người mua dâm là công chức nhà nước. Thì đã chẳng

có mấy bố, đi dự Đại hội, mà tối còn rời nhà khách Trung ương, vào khách sạn "làm việc" với gái bán dâm, bị công an bắt tại trận là gì?

Những năm mới giải phóng miền Nam, đã chẳng có câu vè kiểu Bút Tre giễu mấy bố miền Bắc đi công tác là gì:

Không đi không biết Sài Gòn

Đi về trong túi không còn một xu.

Nói ra thì bảo rằng ngu

Cái mồm ăn một, thằng cu ăn mười.

Nói ra sợ thủ trưởng cười

Hoá ra thủ trưởng gấp mười lần em!

Bây giờ, trong Nam ngoài Bắc, đô thị càng to, cái thứ dịch vụ sinh lý ấy càng lắm, với những biến tướng đủ kiểu, ngày càng tinh vi. Quy mô không chỉ xuyên tỉnh, xuyên vùng mà còn xuyên Bắc Nam, xuyên quốc gia nữa kia. Chỉ ới một cái là mấy cô chân dài, có cả người mẫu, diễn viên bay từ Hà Nội vào Sài Gòn phục vụ các đại gia xong lại bay ra.

Giám đốc, tổng biên tập, toàn cỡ có sừng có mỏ. Cứ thứ vô cớ động vào xem. Chả bị húc thủng tim, mổ mù mắt ngay. Đằng này ngồi im, nghĩa là ông già ngoại cảm tư tưởng kia nói đúng quá. Còn ông ta chỉ ai, kệ ông ta, không chỉ đích danh mình là được rồi! Người ta hiểu ông nói với tinh thần phê phán, chứ không nham cụ thể một ai.

Ông nói cũng thế mà viết cũng thế. Cực ngắn. Chỉ thế. Không hơn. Hãn hữu mới như hôm nay. Ông nói thêm:

- Đúng chính các bố công chức nhà ta, các bố đại gia, trung gia, tiểu gia… chứ ai.

Rồi ông hạ giọng bảo:

- Đấy là tôi lưu ý các đồng chí đến cái tình người, cái vị tha. Các đồng chí thông cảm cho!

Nhiều người rùng mình. Sợ khiếp lên được. Nhưng vẫn kính nể. Người ta tâm phục, khẩu phục không phải vì ông là người lãnh đạo cao nhất ngành văn hoá tư tưởng, mà vì ông từng là nhà quản lý báo chí, người làm báo, người viết báo có hạng. Điều quan trọng nhất là ông nói cấm sai.

Đợi cho câu chuyện đủ ngấm, ông mới tiếp:

- Việc thứ hai tôi muốn trao đổi với các đồng chí. Vì sao các đồng chí né tránh những tiêu cực ở địa phương mình, ở cơ quan chủ quản của mình, nhất là cơ quan lãnh đạo. Hoặc chỉ nói khi đã có kết luận mười mươi của các cơ quan chức năng? Thế chẳng hoá ra có vùng cấm thật à? ông nào cũng lớn tiếng đòi tự do báo chí, sao không xông vào vụ bê bối đất đai cũng biết ở Thanh Hoa đi. Tôi hỏi mấy ông Thanh Hoa đấy!

Điều này thật khó nói, tuy tất cả các tổng biên tập đều có thể nói được. Đây không phải lần đầu ông nêu vấn đề này và cũng không phải chỉ ông nêu ra. Nhưng lần này, chuyện của Thanh Hoa như thế mà cả cánh báo chí Thanh Hoa, của cả Đảng bộ lẫn các cơ quan, đoàn thế đều im lặng làm ông bức xúc.

Chúng tớ chơi bài im lặng. "ông ấy chừa mình ra". Mặc dầu, rõ ràng là ông Thụ nói tất cả. Đến cả Tổng biên tập Nhật báo Thanh Hoa, Giám đốc đài Truyền hình Thanh Hoa, Giám đốc đài Phát thanh Thanh Hoa cũng chả dại gì đứng dậy. "Kệ bố ấy. Bố nói

đúng đấy, nhưng chúng tớ coi im lặng là vàng. Hỏi mà không ai trả lời thì thôi chứ gì".

Đột nhiên có một người đứng dậy. Ông Thụ ngạc nhiên lắm:

- Đồng chí ở báo nào đấy?

- Báo cáo, tôi… không ở báo nào ạ.

- Thế sao đồng chí lại tham gia cuộc giao ban này?

- Thưa đồng chí, chính vì tôi không ở báo nào nên mới có ý kiến ạ. Tôi là Công, làm công tác quán lý báo chí ở sở Văn hoá Thông tin Thanh Hoa ạ.

Tò mò và thích thú, ông Thụ gật gù như tự nói với mình:

- Hay đấy! Chắc đồng chí phát biểu dưới góc nhìn của người quản lý.

Công tỏ ra tự tin:

- Vâng, tất nhiên là như thế ạ. Nhưng trước hết tôi phát biểu dưới góc nhìn của những người làm báo ạ. Tôi xin khẳng định hai điều tai ngược nhau: thứ nhất, không có vùng cấm đối với báo chí. Đúng như đồng chí nói. Thứ hai: bất kỳ tổng biên tập nào cũng là Tôn Ngộ Không, đều bị cái vòng kim cô của Quan Thế âm Bồ Tát xiết chặt trên đầu. Nói khác đi, về danh nghĩa thì không có vùng cấm, nhưng thực tế phổ biến, thực tế tuyệt đối lại có. Chỉ tại chúng ta duy ý chí quá nên không chịu thừa nhận thôi ạ!

Mọi người đều chăm chăm nhìn về cuối hội trường, hàng ghế cuối cùng nơi Công đứng. Mấy người ngồi trên xoay người lại nhìn anh nói. Ông Thụ hết sức tập trung tư tưởng nghe. Thấy anh ngừng lại, ông khuyến khích:

- Đồng chí nói tiếp đi!

- Vâng, tôi xin trình bày tiếp suy nghĩ của mình. Chắc chắn tất cả các đồng chí lãnh đạo các cơ quan báo chí có mặt ở đây đều biết điều ấy. Xâm phạm vùng cấm ấy (tức là các cơ quan chủ quản của mình) là trái với quy tắc ứng xử. Người ta mời mình về, đề bạt mình, tăng lương mình, khen thưởng mình v.v… sao mình "đánh" lại? Mặc dù về pháp lý mình hoàn toàn có quyền làm thế. Cứ như con vác gậy đánh bố ấy. Nếu ai làm, sẽ bị trả giá ngay. Đã từng có hai vụ như thế: tổng biên tập một tạp chí ở trung ương buộc phải ra đi, còn một tờ báo ở Thanh Hoa thì bị giải thế, tổng biên tập dĩ nhiên là bị… "giải giáp"!

Ở dưới có những tiếng trao đổi nhỏ:

- Cha này cứng cựa thật!

- Ông ấy nói đúng quá rồi còn gì.

- Ai chả biết, chỉ có điều không nói ra thôi.

- Cha này viết nhiều về công tác quản lý nhà nước hoạt động báo chí, xuất bản.

- Đúng rồi, ông ta còn có bài về đề tài này ở tạp chí Cộng sản đấy.

Công tiếp:

- Cho tôi nói nốt. Tôi không được đi nhiều nước, không có điều kiện tìm hiểu chuyện này. Nhưng tôi cam đoan với các đồng chí, đâu cũng thế thôi ạ. Đấy là tất yếu. Tuy chỉ thuộc về quy tắc ứng xử giữa người và người, nhưng xét cho cùng cũng là vấn đề đạo đức. Vì thế xin đồng chí đừng mắng mỏ anh em. Tội lắm. Không thể nào khắc phục được đâu. Mặc dù, không ai biết rõ tiêu cực, sai

trái ở cơ quan chủ quản mình bằng mình. Đành cho qua. Nếu mạo hiểm, cái vòng kim cô nó xiết cho ngay. Nhưng anh em chúng tôi chả thiếu gì cách, bức xúc lắm thì tạo điều kiện cho đồng nghiệp "đánh hộ"

Ông Thụ lắng nghe, phải công nhận là tay này nói đúng

Ông hỏi:

- Tôi chưa nghe đồng chí phát biểu dưới góc độ nhà quản lý.

Công đưa tay vuốt mở tóc bạc vừa xoà xuống:

- Vâng ạ. Với việc quản lý nhà nước, không thể kêu gọi "tăng cường", "nâng cao", "quán triệt", tôi xin đưa ra một kiến nghị thuộc về cơ chế, thuộc về luật pháp. Trước nay khi bổ nhiệm hay miễn nhiệm giám đốc, tổng biên tập, cơ quan chủ quan vẫn đề nghị bằng văn bản lên bộ Văn hoá Thông tin. Luật chỉ quy định thế. Nhưng thật ra bộ Văn hoá Thông tin còn phải trao đổi với Ban đồng chí. Khi nào hai bên nhất trí trả lời bằng văn bản thì cơ quan chủ quản mới được phép ra quyết định bổ nhiệm hay miễn nhiệm. Phải vậy không ạ? Bây giờ tôi đề xuất, làm ngược quy trình ấy…

Nhiều tiếng trao đổi nhỏ. Công lợi cho lắng đi mới tiếp:

- Tức là, cơ quan chủ quản cứ trình lên. Sau khi Bộ và Ban đi nhất trí bằng văn bản thì chính Bộ ra quyết định bổ nhiệm hay miễn nhiệm, chứ không phải cơ quan chủ quản.

Tiếng trao đổi rào rào. Ông Thụ và các cán bộ, chuyên viên Ban ngẫm nghĩ. Ông Thứ trưởng, ông Vụ trưởng vụ Báo chí bộ Văn hoá Thông tin bất ngờ với ý kiến lạ lùng này.

Công nói to, át cả tiếng ồn ào:

- Có thể đề xuất của tôi hơi trái tai phải không ạ. Nhưng nhìn ra các ngành khác như thanh tra, kiểm sát, thuế… đều do ngành dọc bổ nhiệm đấy chứ ạ. Tất nhiên giải pháp này chỉ hạn chế phần nào cái khó cho các tổng biên tập trong việc chống tiêu cực, sai trái ở các cơ quan chủ quản. Bởi, gì thì gì nó vẫn không phù hợp với quy tắc ứng xử giữa người và người. Thật ra tôi phát biểu ý kiến này chỉ để đồng chí đừng nghĩ rằng các tổng biên tập không quán triệt lời đồng chí. Lẽ đời nó thế. Luật đời nó thế. Làm sao cưỡng lại được ạ?

Công ngồi xuống, cảm thấy hài lòng về ý kiến mình

Ông Thụ đưa mắt nhìn cả hội trường:

- Phải thừa nhận, ý kiến đồng chí Công… có cái lý của nó, có cái tình của nó, có cái thực tế của nó. Chúng ta cùng suy nghĩ tiếp. Trong việc này, có lẽ… tôi duy ý chí thật các đồng chí ạ. Mời các đồng chí nghỉ.

Ông đi nhanh về phía hội trường, mắt vẫn hướng về phía Công. Lẽ ra, ngồi gần cửa, Công ra khỏi hội trường trước nhiều người rồi. Nhưng anh nán lại. Vốn ngưỡng mộ ông, nên nghe câu vừa rồi, lại thấy mắt ông hướng về phía mình, anh chờ ông đi tới.

Ông bắt tay Công, đôi mắt sau cặp kính trắng lấp lánh:

- Vừa dũng cảm, vừa hợp lý. Cảm ơn đồng chí!

***

Nhiều ngày, sau cuộc họp giao ban báo chí cuối cùng Triển dự ấy, ông Thụ được Văn phòng "Cụ" mời lên làm việc. "Cụ" hỏi ông, tình hình báo chí gần đây, có gì đặc biệt? Đồng chí Tổng biên tập bị tạt axit đã về làm việc phải không?

Mấy chục năm trước, xuất thân từ một người cán bộ chuyên trách công tác Đảng, chỉ vì mê viết báo mà ông từ chối đề bạt vào chức vụ cao hơn hẳn công việc đang làm, để đi làm báo. Cái mẫn cảm chính trị mách bảo ông, những câu hỏi như thế chỉ là mào đầu. Ông chờ "Cụ" đưa ra vấn đề, mà vì nó, ông bị gọi lên.

Y như rằng.

- Tôi nghe nói, đồng chí yêu cầu các báo noi gương tờ *Thời luận* phải không?

"Thế nghĩa là đã có anh bạn nào mách đây. Có thể, người cơ quan, mà cũng có thể ngoài cơ quan. Chả cần biết ai tâu. Bây giờ loại người như thế hơi… sẵn. Kệ! Mình cứ đàng hoàng nói rõ chính kiến của mình".

- Báo cáo đồng chí, đúng thế ạ!

- Liều nhỉ? - "Cụ" truy kích – Kể cả báo Đảng?

Không chút ngần ngừ, ông trả lời luôn:

- Vâng, kể cả báo Đảng.

"Cụ" đưa ra lập luận, và tin rằng mình sắp dồn người đối thoại vào ngõ cụt:

- Thế nghĩa là, báo Đảng không còn giữ vai trò lãnh đạo báo chí?

- Báo cáo đồng chí, tôi nghĩ, báo Đảng chưa bao giờ giữ vai trò lãnh đạo báo chí.

"Cụ" muốn ông nhắc lại lần nữa, để đừng hòng chối:

- Đồng chí nói là…

- Vâng, tôi nói là, báo Đảng chưa bao giờ giữ vai trò lãnh đạo báo chí. - ông Thụ hết sức tự tin.

Ái chà, to gan lớn mật thật. Ông không nhìn thấy cái đầu "Cụ" khẽ gật gật vẻ đắc thắng. Ông nheo mắt nhìn "Cụ" sau cặp kính cận:

- Đồng chí cho phép tôi trình bày suy nghĩ của mình?

- Đồng chí cứ nói!

- Báo cáo đồng chí, mỗi đơn vị báo chí, kể cả báo in, báo nói, báo hình báo điện tử đều đặt dưới sự lành đạo: về tổ chức của cơ quan chủ quản; về pháp luật của bộ Văn hoá, Thông tin; về nghiệp vụ của hội Nhà báo Việt Nam, về tư tưởng là Đảng, cụ thể là của ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương. Vì thế mới có việc, chúng tôi giao ban hằng tuần với những người đứng đầu cơ quan báo chí. Các tổng biên tập, có thể học tập nhau, chứ không có báo nào lành đạo báo nào, dù đấy là báo Đảng.

"Cụ" nghe toàn một thứ lập luận lạ tai, trái hẳn với suy nghĩ của mình. Cái tay này liều thật. Dám nói toạc ra, chẳng vòng vo, tránh né gì cả. Cần thiết phải có một sự chấn chỉnh hẳn hoi. Với kiểu suy nghĩ này, chả trách lĩnh vực tư tưởng văn hoá cứ rối như canh hẹ, Trưng ương luôn phải để mắt tới.

"Cụ" sửa lại chiếc kính, nhìn xoáy vào mắt ông Thụ, chuyển câu hỏi sang hướng khác, lần này cũng lại tin rằng người đối thoại sẽ bị chiếu tướng:

- Thế theo đồng chí, vị trí, vai trò của báo Đảng trong làng báo như thế nào?

- Báo cáo đồng chí, báo Đảng có nhiệm vụ phổ biến đường lối chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, phản ánh hoạt động

thực tiễn theo đường lối chủ trương chính sách ấy v.v… Các văn kiện quan trọng của Đảng, Nhà nước được đăng tải chính thức ở đây. Các báo khác, thường chỉ tóm tắt hoặc đưa tin về các văn kiện có thôi. Còn nhiệm vụ chủ yếu của nó là thông tin những chủ trương, đường lối, chính sách, công việc của cơ quan chủ quản của nó. Vì thế cũng có thế nói có báo lớn, báo nhỏ, tức là báo của Trung ương và địa phương, của ngành lớn như quân đội, nhỏ như chuyên ngành khảo cổ chẳng hạn. Nhưng nếu xét về phạm vi ảnh hưởng thì có khi một tờ báo nhỏ lại có ảnh hưởng hơn cả một tờ báo lớn.

- Đồng chí nói thế là có ý nói, báo Đảng ảnh hưởng không rộng bằng một tờ báo nào đó chứ gì?

- Tôi xin lỗi, có thế từ "ảnh hưởng" tôi dùng không chuẩn lắm. Nói thế này thì ổn hơn: tác động của mỗi tờ báo đến dư luận là khác nhau.

- Ừ thì nói, tác động đến dư luận của báo Đảng không bằng một số tờ báo khác chứ gì?

- Báo cáo đồng chí, đấy là điều tự nhiên. Mỗi báo có một chỗ đứng của mình trong bạn đọc. Không báo nào thay được báo nào. Ví dụ báo cho các cháu mẫu giáo, nhi đồng không thể tác động đến dư luận như các báo cho người lớn rồi. Nó chỉ phục vụ cho các cháu nhỏ. Có một số tờ báo đoàn thể ở địa phương nhưng lại tác động rất mạnh đến dư luận cả nước.

"Không biết, "Cụ" còn dồn đuối mình đến đâu? Động đến cái gì cũng phải trình bày, giải thích thế này thì mệt quá".

Một ý nghĩ chợt đến. Ông Thụ thoáng đắn đo. Cuối cùng cũng nói ra ý mình:

- Báo cáo, đồng chí cho tôi được hỏi thật. Hằng ngày đồng chí có

đọc tờ *Thời luận* không ạ?

- Sao không đọc? Đồng chí cho tôi là loại người gì thế?

Bụng cười thầm, ông Thụ hỏi tiếp:

- Thưa, đồng chí cũng vẫn đọc báo Đảng chứ ạ?

"Cụ" có ý không bằng lòng. "Sao nó dám hỏi mình thế nhỉ?". "Cụ" không hề biết, nó đang dẫn mình vào bẫy của nó

Ông Thụ không đợi trả lời, hỏi tiếp:

- Thưa…, đồng chí đọc báo Đảng mất bao nhiêu phút, đọc *Thời luận* mất bao nhiêu phút. Tính trung bình thôi ạ.

Gì thì gì, lúc này ""Cụ"7, cũng vẫn là người thành thật. Hai người đều có một điểm chung là dám nhìn thẳng vào sự thật.

Đến đây, "Cụ" cười thân thiện thừa nhận:

- Ờ, ở có thế thật. Thú thật là, nhiều khi chỉ xem lướt báo Đảng thôi, chứ không đọc kỹ. Bởi hầu hết vấn đề mình nắm được rồi. Còn cái "thằng" *Thời luận* …, nhiều thông tin thật.

- Thưa đồng chí, nhiều tờ báo của các đoàn thể quần chúng trong Mặt trận Tổ quốc, là những chiến sĩ xung kích trong mặt trận chống tham nhũng, chống tiêu cực đấy ạ.

Chưa hết, "Cụ" tiếp tục xoay:

- Còn một vấn đề nữa, tôi cũng trao đổi. Đảng đã có chỉ thị về công tác báo chí. Bên chính quyền còn có quy hoạch phát triển báo chí nữa phải không? Nhưng càng quy hoạch thì số đầu báo lại càng tăng là nghĩa làm sao? Nguyên nhân là gì và trách nhiệm thuộc về

ai?

Ông Thụ ngán ngẩm quá, nhưng không có cách gì khác ngoài việc kiên nhẫn giải thích:

- Báo cáo đồng chí, chúng ta đã có luật Báo chí, rồi lại có luật Báo chí bổ sung, sửa đổi. Trong đó có quy định rõ điều kiện ra báo. Nếu một tổ chức, cơ quan, đơn vị, có đủ điều kiện ra báo theo luật định, thì phải cho người ta ra chứ ạ? Tất nhiên trừ các tổ chức tư nhân rồi.

- Thế nghĩa là, số đầu báo cứ tăng lên mãi, đúng như tôi nói chứ gì?

- Báo cáo đồng chí, đúng thế ạ. Là bởi vì, thêm một tổ chức ra đời, thì về nguyên tắc nó còn một cơ quan tuyên truyền của mình. Ví dụ, khi ta có thị trường chứng khoán thì thế nào cũng phải có một tạp chí hay tờ báo về chứng khoán. Khi có bộ Tài nguyên Môi trường, ta phải có báo cho nó chứ ạ. Có những chuyên môn, mãi đến giờ ta mới biết như: y tế thảm hoạ, như quan hệ công chúng, công tác xã hội v.v… Mở cửa ra mới thấy ta lạc hậu quá so với thiên hạ. Thêm nữa, về quy luật, số đầu báo sẽ phải ngày một tăng, vì thị trường báo chí sẽ phân hoá đối tượng phục vụ cho sát hợp hơn. Vì thế, sẽ có những tờ báo chỉ có một số bạn đọc rất hạn chế. Ví dụ báo chữ nổi của người khiếm thị chẳng hạn. Có nước, người ta còn ra báo cho những người đồng tính luyến ái cơ ạ… Tất cả các tổ chức, cơ quan đơn vị đều có nhu cầu tuyên truyền, đều dành kinh phí cho tuyên truyền. Khi ra báo, ngoài kinh phí tuyên truyền rất hạn hẹp này, anh phải tự chủ về tài chính. Nếu không đứng được, anh phải bị loại khỏi cuộc chơi. Ở ta, nếu tất cả các báo đều phải tự hạch toán thì chắc chắn không ít tờ phải tự đình bản.

Càng nghe, "Cụ" càng vỡ ra. Nhưng nhiều điểm "Cụ" không bằng lòng:

- Thế nên, hiện tượng trùng lặp thông tin là vô cùng phổ biền. Lãng phí hàng tấn giấy mỗi ngày chứ chả ít đâu

Ông Thụ tỏ ra ngạc nhiên:

- Báo cáo đồng chí, chuyện ấy, tôi nghĩ là đương nhiên chứ ạ. Vì đồng chí hay tôi, có điều kiện hoặc trách nhiệm đọc nhiều báo, mới thấy trùng lặp. Chứ người dân bình thường, chỉ mua một tờ báo thì họ không thấy có sự trùng lặp ấy được. Các báo ra cùng một thời điểm, tuỳ theo chức năng nhiệm vụ của mình, có trách nhiệm cung cấp cho bạn đọc những thông tin thời sự nổi bật nhất. Chỉ có báo chuyên ngành, không ra hằng ngày, không còn tính thời sự, mới không đăng những thông tin thời sự nồi bật ấy thôi. Nếu có, họ sẽ tóm tắt.

- Đồng chí nói thế nghĩa là mặt trận báo chí đang phát triển bình thường.

- Thưa vâng, nó đang phát triển tự nhiên theo quy luật. Còn tính thương mại, chuyện câu khách rẻ tiền, quảng cáo không đúng pháp lệnh, chuyện thông tin không chính xác, không chịu cải chính, lại nói trẹo đi là "Nói lại cho rõ", chuyện đạo đức nghề nghiệp một số người làm báo kém cỏi, chuyện viết thuê, làm tiền, thậm chí tống tiền v.v… là chuyện cần chấn chỉnh, thậm chí bị truy tố ạ. Đấy là trách nhiệm của chúng tôi chưa phối hợp tốt với bên bộ Văn hoá Thông tin và hội Nhà báo ạ.

"Cụ" ngộ ra nhiều điều. "Gọi nó lên định bụng cho một trận, ai dè lại bị nó lên lớp lại. Có vẻ nó chẳng e dè, nể trọng mình. Cái chết nhất là mình không thể bác lại nó". Ông Thụ "thừa thắng xốc tới", liền nói luôn, để sau này khỏi bị hoạnh nữa:

- Còn một việc này đồng chí không phê bình, tôi cũng thành thật nhận là: hoạt động xuất bản và báo chí, năng động từng ngày, từng giờ, từng phút mà đến nay vẫn chưa xây dựng được một cơ quan

nghiên cứu về báo chí và xuất bản để việc lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý hai lĩnh vực này cho khoa học hơn, hiệu quả hơn. Đây là một khuyết điểm lớn ạ.

"Cụ" gật gật liền mấy cái. Lần này là gật bằng lòng, rồi đứng dậy, đành vui vẻ chìa tay ra trước:

- Cảm ơn đồng chí đã giúp tôi hiểu thêm nhiều điều về hoạt động báo chí - "Cụ" cười nói thêm - Tôi quan liêu và duy ý chí quá nhỉ?

Ông Thụ cười chia sẻ:

- Bệnh chung của chúng ta mà, thưa đồng chí.

Với "Cụ" thật ra không phải chỉ là quan liêu, duy ý chí. Có thể, còn nhiều lý do khác nữa kia - ông Thụ nghĩ bụng.

Ông Thụ đang làm công việc mà nhiều người cho là duy ý chí. Nhưng, chính họ cũng phải thừa nhận, ông là người ít duy ý chí hơn cả. Ông xử lý nhiều việc đạt đến mức khoa học - khoa học tư tưởng. Vì thế, lập luận của ông không dễ gì bắt bẻ được. Những bài báo ngắn của ông như những phát súng bắn tỉa của một xạ thủ cự phách. Đã nhằm vào đâu, y như rằng hạ gục mục tiêu. Thấy bài của ông, người ta phải đọc to lên cho sướng mồm. Những người xung quanh nghe cũng sướng tai. Làm sao có được như thế? Chỉ có thể giải thích, ấy là nhờ ông luôn bám sát đời sống.

Chính thực tiễn cuộc sống trong nước và thế giới mà ông luôn cập nhật, bám sát giúp ông có cái nhìn khoa học.

Lửa đắng

Chương 3

Thảo Tần mặc bộ váy áo cùng mầu đã ngẫm nghĩ chọn từ đêm qua: váy bó lửng xanh đen ô vuông kẻ chỉ đặt chéo, sơ mi vét cổ bẻ, chiếc khăn voan hoa nâu thắt hờ như cánh bướm chập chờn dưới ngấn cổ trắng ngần. Cặp chân thẳng trong đôi tất như có như không, nổi bật trên đôi giầy cao gót sen, mũi tù. Chị thấy mình trẻ lại, như sắp được trở lại với chúng mình, sẽ là mình với những thích thú, niềm vui nho nhỏ. Nhỏ thôi, nhưng không gì thấy thế được. Nhỏ thôi, nhưng nếu cứ làm công tác quản lý thì sẽ chẳng bao giờ có nữa. Ngắm mình trước gương xoay một vòng, chị hài lòng về mình.

Sáng nay, cũng như sáng hôm qua, hôm kia. Vẫn con đường quen thuộc với vỉa hè duy nhất của thành phố, một bên hè đường có hai hàng cây. Cây sữa, hoa li ti trắng trời mùa xuân. Cây sấu gân góc, mãi chớm hè mới chịu rụng lá. Mà đã rụng thì rụng tơi bời từng cơn, như trút giận hờn. Thành phố vẫn nóng lên trong quá trình đô thị hoá. Người tứ xứ đổ về ngày càng đông. Ngã ba, ngã tư vẫn rối rít quáng quàng những xe là xe. May thế, hễ Tần vừa tà tà tới, là đèn xanh lại mời đi. Ba chặng liền như thế. Tần dấn ga cho kịp một người phía trước chỉ để nhắc họ quên gạt chân chống xe. Lại nhắc thấy một chị… tuột khoá váy. Chị kia đỏ mặt cảm ơn.

Từ nhà lên sở Giáo dục Đào tạo, vẫn ngần ấy đường đất mà chị thấy như gần hơn mọi lần

Ông Hoàn, Giám đốc Sở, trạc tuổi Kiên, niềm nở rót nước mời

khách. Lần đầu tiên, Tần ngồi đối diện với vị thủ trưởng ngành. Trông ông cũng được. Chỉ có một chi tiết nhỏ mà nhờ ngồi gần và để ý, chị mới phát hiện ra. Khi khách nhìn quanh phòng, rất nhanh, ông đưa mắt… liếc ngang. Tần không thiện cảm với lối nhìn ấy. Nó có cái gì đấy không đàng hoàng. Hơi gian gian.

Ông hỏi mấy câu xã giao đưa đẩy, rồi mới vào chuyện. Ông giải thích rằng, vừa rồi, phiếu tín nhiệm của chị không cao lắm nên Sở không bổ nhiệm tiếp.

Chị cứ nghĩ câu chuyện vui vẻ kia. Thật phí công, diện bộ váy áo đẹp. Lại còn thoa chút phấn, đánh tí son mới bẽ. Nói thế, quá bằng bảo mình không xứng đáng, không đủ tiêu chuẩn bổ nhiệm tiếp rồi còn gì? Chị đanh mặt lại, nhưng giọng lại cố làm ra vẻ điềm đạm, lễ phép:

- Có lẽ anh nhầm em với ai chăng?

Chị định xưng "tôi" như ngày mới ra công tác. Tần chỉ xưng "em" với chồng, hoặc các anh chị họ hàng. Nhưng, thấy các chị em khác, cứ xưng "em" với tất cả các anh chị lớn tuổi hơn, đành phải theo. Lúc này, chị cảm thấy tiếc vì đã xưng "em" với con người này.

Ông Hoàn đưa mắt liếc ngang một cái, làm chị càng khó chịu. Tại sao cái nghề dạy học lại có những người liếc ngang là thế nào nhỉ? Nói chuyện với ai, nhìn ai cũng phải nhìn thẳng vào mắt người ta chứ. Sao lại có thói nhìn… gian ấy. Không biết khi dạy học trò, ông này đã có tật ấy chưa, hay lên giám đốc mới… đốc chứng ra thế? ông Hoàn tỏ ra nắm rất chắc lý lịch Tần:

- Cô là vợ đồng chí Bí thư Quận uỷ Lâm Du chứ gì?

Đã trấn tĩnh lại, Tần thấy mình tỉnh táo hẳn:

- Chồng em bị kỷ luật, mới được phục chức. Còn em thì đã có đơn

xin từ chức từ học kỳ một.

Chắc nghĩ rằng, cấp trên nói với cấp dưới thế nào chả được, nên Giám đốc trả lời cho xong chuyện:

- Thì vẫn thế. Sự thật vẫn là một.

Chị nghẹn ứ cổ. Cuộc họp chi bộ năm ngoái làm đổ vỡ trong chị điều thiêng liêng nhất - niềm tin. Chuyện Kiên bị kỷ luật làm chị không còn tin vào sự minh bạch, sáng suốt của tổ chức. Giờ lại đến vị cấp trên này. Tần nhìn thẳng vào mắt người liếc ngang:

- Báo cáo Giám đốc, hoàn toàn khác về bản chất. Một bên là kẻ muốn làm, một bên là người không muốn làm. Lẽ ra, với người đã có đơn xin từ chức thì các anh không lấy phiếu tín nhiệm mới đúng.

Không biết ông Hoàn có được Trưởng phòng Tổ chức báo cáo việc của Tần không. Nhưng bây giờ, cứ phải bảo vệ quân mình đã. Giọng ông có vẻ dàn hoà:

- Chắc cô biết rồi, tổ chức họ phải làm đồng loạt theo quy chế dân chủ.

Càng tức đẫy. Cũng không biết, tức cái điều ông Giám đốc nói, hay tức chính ông ta. Chị mỉa:

- Nếu thực sự tôn trọng ý kiến mọi người, theo quy chế dân chủ thì đã không làm thế. Trường hợp em, cả trường đều biết có đơn từ chức. Chắc chắn những người cảm thông lý do xin từ chức, sẽ không bỏ phiếu cho em. Còn những người bỏ phiếu, dù biết em không muốn làm, nhưng họ lại muốn em vẫn làm, hay vì một lý do nào khác, vẫn cứ bỏ phiếu cho em. Bây giờ các anh căn cứ vào số phiếu tín nhiệm ấy để không bổ nhiệm em, là không đúng. Anh nêu lý do ấy ra, vô hình trung coi như em bị mất tín nhiệm trước

mọi người. Mà nói thật với anh… em cũng chả coi cái phiếu tín nhiệm ấy là gì đâu!

Ông Giám đốc không ngờ Tần dám nói thế.

- Này,… cô…

Cái từ "này" như một lời cảnh cáo.

- Sao cô lại nói thế nhỉ?

Chị vẫn thưa gửi cho phải phép. Nhưng trong thâm tâm, đã không còn giữ sự tôn trọng cái ông liếc ngang này.

- Thưa Giám đốc, sao em lại… không nói thế được ạ? Thì chính các anh có coi cái phiếu tín nhiệm ấy là gì đâu. Nếu thật sự coi trọng, các anh đã phải đồng ý với đa số phiếu chứ. Đằng này, hợp ý các anh thì các anh dùng, không hợp thì các anh bảo chỉ để tham khảo. Dân chủ ở chỗ nào?

- Cô đi quá xa đấy. Chúng tôi thực hiện theo đúng quy định hiện hành. Cô dám phê phán cả quy định ấy thì… - ông ta định nói… "ghê thật", nhưng đã kịp dừng lại - thì… đi quá xa đấy.

Ở nhà với chồng, chị đã quen trao đổi, tranh luận thẳng thắn, nhiều khi thẳng thừng, không úp mở, nên chị chẳng chịu khi lẽ phải chưa được làm sáng tỏ. Cần phải nói cho hết, nói đến cùng. Sẽ chẳng bao giờ còn phải đối thoại với ông ta nữa:

- Nếu anh cho là đi quá xa thì em trở lại gần vậy… Như chuyện của anh… không biết có nên nói không?

Chị hỏi mình hay hỏi người đối thoại? Tình huống đẩy ông ta đến chỗ phải đối mặt với người này. Đã là cấp trên, lại là đàn ông, rút lui thì hèn quá. Ông ta đành chấp nhận. Không biết người này sẽ

dẫn câu chuyện đến đâu:

- Cần gì, cô cứ nói ra!

Tần rào đón:

- Anh cho nói thì em mới nói. Theo em biết thì, năm ngoái, phiếu tín nhiệm anh vào chức Phó giám đốc cùng rất… không cao, nên không bổ nhiệm được. Năm nay, cũng lại bỏ phiếu tín nhiệm lần nữa. So với anh Phó giám đốc cũ, cũng dự kiến đưa lên Giám đốc, phiếu của anh vẫn thua xa. Thế nhưng anh vẫn ngồi vào ghế Giám đốc, có sao đâu?

Mặt Hoàn tái đi. Vì xấu hổ? Vì giận? Hay vì cả hai?

Nhẫn nhục, ông ta làm ra ve khách quan, gượng gạo cười:

- Đấy là việc của tổ chức. Mình là đảng viên, tổ chức phân công thế nào thì phục tùng thế ấy.

Tần đứng dậy, vẫn không động đến chén nước ông ta mời.

- Em xin phép về.

- Cô cầm bản thông báo cho trường và cho cô.

Đã đứng dậy. Chị quay đi. Tránh đôi mắt hay liếc ngang của người không dám nhìn thẳng:

- Chắc là để kế toán bỏ khoản phụ cấp chức vụ khi làm lương cho em phải không ạ? Người có đơn từ chức, tức là từ chối nhận phụ cấp trách nhiệm rồi. Cần gì phải thông báo? Còn thông báo cho trường, anh cho văn thư gửi theo đường công văn. Chào đồng chí Giám đốc!

Cũng không hiểu vì sao câu cuối cùng, lần cuối cùng nói chuyện với con người này chị lại đổi cách xưng hô như thế.

Hai năm trước, Trưởng ban Tổ chức Thành uỷ có đứa con gái thiếu điểm. Ông Hoàn, khi ấy là Hiệu trưởng trường Cao đẳng Sư phạm nhận vào học. Phụ huynh này liền thiết kế việc đưa thầy giáo con mình về làm Phó giám đốc Sở.

Không thành. Nhưng tổ chức thì thiếu gì mẹo vô tổ chức? Khi bà Tín - Giám đốc Sở được bổ nhiệm Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố, các cán bộ chủ chốt Sở, các hiệu trưởng các trường trực thuộc lại bỏ phiếu tín nhiệm. Phiếu tín nhiệm của ông Phó giám đốc cũ cao hơn hẳn. Nhưng ông Hoàn vẫn được bổ nhiệm.

Lý do được tổ chức đưa ra làm phòng họp gần trăm người chịu cứng:

- Ông Hoàn là Thành uỷ viên!

***

Lớp 12A, giờ toán.

Cô giáo xách chiếc cặp đen vào lớp. Lớp đứng dậy chào.

Đây là ngôi trường nổi tiếng nhất Thanh Hoa. Nổi tiếng về sự lâu đời cổ kính. Nối tiếng về truyền thống dạy tốt, học tốt. Đây lại là lớp chọn.

Học trò đưa mắt nhìn nhau. Dò hỏi. Thắc mắc. Lạ thật! Cô giáo nhận ra ngay những cái nhìn khác thường ấy. Cô đưa mắt nhìn bao quát cả lớp một lượt. Cái nhìn của người làm chủ được mình, làm chủ được tình thế. Giọng cô trong trẻo, ấm áp:

- Mời các em ngồi!

Đứa nào đứa ấy, rơi thòng người xuống ghế, như những cái máy. Mắt vẫn chăm chắm nhìn cô giáo. Đã ngồi xuống rồi, nên vẻ thắc mắc, nghi ngại càng được dịp thể hiện thoải mái.

Làm như không biết gì tâm trạng học trò, cô giáo nói rành rẽ, tự nhiên như thông báo một việc hết sức bình thường:

- Từ hôm nay tôi sẽ dạy môn toán và… chủ nhiệm lớp các em.

Cả lớp lặng đi. Không đứa nào phản ứng gì. Không biết nên mừng hay nên lo. Cô Phó hiệu trưởng lại xuống lớp dạy lại làm chủ nhiệm là nghĩa làm sao? Trên đời chưa thấy bao giờ. Dạy thay, dạy tạm bà này đẻ, ông kia ốm đã đi một nhẽ.

Hay là… một đứa ngồi hàng ghế cuối cùng, quay sang thì thào với bạn. Cô giáo nhìn vào đúng góc ấy, đúng cái đứa vừa thì thào ấy. Cả lớp chờ đợi một lời cảnh cáo. Trò đời vẫn thế. Ông bà nào mới vào lớp chả ra oai, rằng ta tinh tướng, tinh vi, rằng ta đi guốc vào bụng cả bọn chúng mày. Đừng hòng qua mắt được bà nhé.

Không, trên gương mặt cô giáo chẳng có vẻ gì là sẽ nhắc nhở, chấn chỉnh. Cứ như là đang cùng tham gia vào câu chuyện của hai đứa vừa thì thào ấy. Cô đố:

- Nếu tôi nói đúng nội dung câu chuyện hai em đang trao đổi thì sao nào?

Chúng nó đã bao lần nghe cô nói chuyện. Lúc thì phát động, khi thì sơ kết thi đua. Nào khai giảng, nào bế giảng… Nào lễ kỷ niệm v.v… Giữa cô với học sinh là một khoảng cách. Lúc này, cô đứng trên bục giảng, váy xám đen dầy, lửng, dưới gối một quàng, áo vét không cài khuy chuyển động theo mỗi động tác tay và thân thể khi di chuyển. Áo phông trắng bó chẽn tấm thân tròn lẳn. Cô đứng đấy, gần gũi thân mật.

Nhưng giám hiệu nào mà chẳng ghê gớm. Bà giám hiệu nào chẳng kèn kẹt như két tháng năm. Càng lên cao, càng cáo già. Cả lớp lặng đi. Thăm dò. Dè chừng. Cảnh giác. Đề phòng. Không biết nên thế nào? Chẳng đứa nào dám tỏ thái độ gì Cô giáo có vẻ không chờ câu trả lời, lại thong thả:

- Các em cũng hỏi, vì sao cô Phó hiệu trưởng lại đi dạy, đi làm chủ nhiệm phải không? Chắc là cô bị kỷ luật chứ gì? Đúng không nào?

Phát tên bắn trứng tim đen chúng nó. Chúng hết nhìn nhau rồi lại nhìn cô giáo. Cuối cùng một đứa, lấy hết can đảm tự thú:

- Thưa cô, đúng thế ạ!

Cô giáo không cười. Gương mặt sáng bừng lên trông càng đẹp:

- Tôi không bị kỷ luật. Nhưng có một lý do khiến tôi đi đến sự lựa chọn này - ngừng một chút như lưỡng lự, cô hất cái cằm chẻ, như quyết định - còn nhiều dịp để thày trò ta trở lại chuyện này. Bây giờ học bài nhé.

Vẫn cái đứa dũng cảm ban nãy, vừa giơ tay xin phát biểu vừa đứng dậy:

- Cô vừa nói: "Còn nhiều dịp để thầy trò…". Thưa cô, cô có nhầm không ạ?

- Sao lại nhầm được?

- Thưa cô…

- À, tôi hiểu rồi - chị cười độ lượng… Em có phản xạ ngôn ngữ rất tốt. Và can đảm nữa. Em báo tôi nhầm khi dùng cặp từ "thầy trò" chứ gì?

- Thưa cô, vâng ạ.

Cả lớp không hiểu cô giáo và cái thằng to gan lớn mật kia nói gì. Tần giáng giải:

- Các em vẫn gọi tôi là cô giáo, trong khi tôi lại nói "thầy trò" phải không. Nó là thế này. Lâu nay ta vẫn quen gọi nhưng người như tôi làm nghề dạy học là cô giáo. Thật ra không đúng lắm. Ngày xưa, đi dạy học phần lớn là đàn ông. Những người đàn ông đi dạy học được gọi là thầy giáo. Còn vợ các thầy giáo thì gọi là cô giáo. Phụ nữ đi dạy học cũng phải gọi là thấy giáo mới đúng. Đấy là một chức danh, cũng như thầy thuốc, thầy tu, thầy bói v.v… Từ "thầy" không hàm nghĩa giới tính nam. Ví dụ danh hiệu "Thầy thuốc Nhân dân", "Thầy thuốc ưu tú" là dùng chung cho cả hai giới. Đúng không nào? Tôi có một người thầy rất giỏi, rất đáng kính, các em chắc đã nghe tên: Giáo sư Hoàng Xuân Sính. Người ta chỉ gọi bà như thế, có phân biệt giới tính đâu. Người nào thêm vào thành "nữ giáo sư", thì cũng được. Lý là thế đấy, nhưng thôi, ta cứ gọi như mọi người vẫn gọi nhé.

Trẻ con vốn tò mò, ham hiểu biết nên rất hay thắc mắc. Nó sẽ rất cảm phục người thầy nào giải đáp được những thắc mắc của nó. Ấn tượng Tần gây cho chúng từ nãy đến giờ là sự cởi mở, thông tuệ, tinh ý. Trẻ con rất chú ý đến hình thức người dạy nó. Người đẹp, mặc đẹp, lại dạy hay nữa thì chúng thích lắm. Chúng nó đang vui với cảm giác khoái hoạt khó tá, nên chưa đứa nào giở sách vở ra.

Trên kia, hai tay, hai cục phấn trắng, tay trái Tần đi một hàng chữ nghiêng nghiêng đều tăm tắp: "Hệ toạ độ Đề Các", tay phải kẻ một đường thẳng tắp từ trên xuống, rồi kẻ hết sức chuẩn trục toạ độ O_x, O_y.

Cả bốn bảy cặp mắt tròn xoe. Bốn bảy cái miệng há ra. Chưa bao

giờ. Chưa ở đâu. Chưa nghe nói. Chưa nhìn thấy một người viết bằng cả hai tay như thế bao giờ. Phục lắm! Giữ im lặng, thình lình bật lên một tiếng vỗ tay như pháo nổ. Rồi cả lớp vỗ tay như pháo tết.

Chị quay lại, cười trìu mến:

- Nào, có phải sàn diễn đâu mà vỗ tay? Để cho hai lớp bên còn học chứ!

Bọn trẻ bị cô giáo chinh phục hoàn toàn.

Giờ lên lớp đầu tiên sau nhiều năm gián đoạn, làm Tần vui thật sự. Ngày mới được bổ nhiệm Phó hiệu trưởng, nói thật lòng, chị cũng có cái hành diện ngầm. Gì thì gì, đó cùng là một sự tín nhiệm, một sự tiến bộ. Đã làm công chức thì cũng phải có thăng tiến chứ: Không thể nói là không thích. Được phân công, cắt đặt, điều hành… những người vốn là đồng nghiệp, cùng đồng lứa… Bảo không thích là dối lòng.

Nhưng, niềm kiêu hãnh ấy lập tức tan biến khi bị phản ứng. Ai đời, bị nhắc nhớ vào lớp muộn nhiều lần, vậy mà giờ nghỉ, một giáo viên dám bĩu môi, kể với một người bạn, cố tình cho chị nghe thấy: "Mới tí Hiệu phó mà đã ra cái điều dạy đời". Người ta ném vào mặt chị những câu hỏi không thể trả lời: "Học sinh thì không chịu học. Chỉ sẵn sàng bỏ tiền ra mua điểm, mà cứ bắt lên lớp 100%, tốt nghiệp 100% thì cũng nó lên à?

Cái chết nhất là câu chất vấn ấy đúng. Cái thế trên đe dưới búa là điều thật tệ hại. Chị nói với Hiệu trưởng: "Anh biết quá rồi còn gì. Chuyện học hành bây giờ cùng phân hoá như phân hoá giàu nghèo. Đứa nào chăm thì thật chăm. Nó đã chăm, bố mẹ còn đầu tư, tìm thầy, tìm thợ, lớp nọ, lớp kia, quyết vào đại học bằng được. Còn những đứa không có sức học lên thì ỳ ra. Một chị vừa kể vừa khóc. Vào lớp học thêm mà cũng không thèm học. Hỏi: "Em có định học

không đấy? Mặt nó câng câng: "Sao lại không học? Tiền nộp trước rồi còn gì!" Anh bảo còn gì nhục hơn kia chứ. Làm sao có thể cho những đứa như thế lên lớp?"

Hiệu trương cười khổ sở: "Cô ngồi vào ghế tôi xem. Sở đặt ra chỉ tiêu rồi, làm sao không thực hiện được. Nước mình nó thế, ngành nào, đơn vị nào chả chạy theo thành tích để đạt tiêu chuẩn thi đua? Biết làm thế nào?"

Chưa hết năm học, Tần đã thấy ân hận về quyết định của mình. Cũng còn tại Kiên, cứ động viên, nên chị mới gắng gỏi làm tiếp. Với lại, vừa mới nhận, lại xin thôi thì trẻ con quá. Cho đến vụ bị Phương, giáo viên sinh vật xúc phạm mà chi bộ xử hoà cả làng thì Tần quyết định rũ áo đứng dậy.

Điều chị cảm thấy mất mát lớn nhất là sợi dây nối mình với học sinh bị ngăn cách bởi các mối quan hệ khác. Dù chúng vẫn đứng xếp hàng ngay ngắn trước mặt, để sau giờ chào cờ đầu tuần, chị vẫn khen hoặc chê, mà chê nhiều hơn. Nhưng một bức tường đã dựng lên giữa chị và chúng. Chị không còn biết chúng nghĩ gì, chúng muốn gì.

Có lần tổ chức thi chọn học sinh thanh lịch. Ngồi ghế trưởng ban tổ chức, trong buổi chung kết chị nêu câu hỏi: "Nếu làm hiệu trưởng, việc đầu tiên của em là gì?" Cô lớp trưởng lớp 11b, học giỏi, có gương mặt xinh lắm, trả lời không chút đắn đo: "Thưa cô, lập tức em bỏ ngay việc bắt học sinh phải xếp hàng đầu giờ lên lớp". Tần sửng sốt. Làm sao hiểu được học sinh khó chịu thế nào lúc xếp hàng. Chả để làm gì. Rồi lại rồng rắn kéo nhau vào lớp. Chị hỏi vì sao, thì cô gái trả lời thật bất ngờ: "Các thầy coi tụi em như trẻ con mẫu giáo ấy".

Bây giờ chị đã trút được cái gánh nặng khó chịu ấy. Lại hăm hở như một giáo sinh mới ra trường.

Vừa dựng chiếc xe Honđa 90, đời 82, chị đã nghe cô giáo dạy văn mách: giờ giáo dục thể chất, thầy nghỉ, lớp chị phải xuống sân chơi, để khỏi làm ồn các lớp bên cạnh. Chúng nó phá khoá cầu thang để lên lớp. Vào phòng trực của giám hiệu, chị cũng được thông báo như thế. Sang phòng hội đồng Giáo dục, đôi mắt khiêu khích của Phương chĩa thẳng vào chị: "Bây giờ còn nói hay nói giỏi không?". Chị lướt qua. Bộ mặt ấy đã từ lâu không làm chị mảy may bận tâm.

Nhà trường mà cứ như trại giam. Giám thị sau khi lùa học sinh vào lớp liền khoá cửa hành lang. cửa cầu thang. Những tấm cửa sắt được dựng thêm chứ không phải có sẵn trong thiết kế từ thời thuộc Pháp để nội bất xuất, ngoại bất nhập. Bọn trẻ bị dồn xuống sân, nhưng không có gì chơi, không biết làm gì, đã phá khóa cầu thang lên lớp làm việc riêng.

Tần vào lớp. Bọn trẻ đứng dậy chào. Gương mặt chị tỏ ra không vui, nhưng cùng không phải mặt "đâm lê". Nhìn một lượt đám học trò, không chiếu tướng tìm thủ phạm, cũng không đáp lễ bằng câu "Mời các em ngồi" như mọi làm. Chị nói ngay:

- Đây là chuyện trẻ con. Tôi không cần biết ai đã mở khoá, ai đang cầm nó. Chỉ biết bây giờ tôi ra ngoài hành lang ngắm trời đất. Năm phút sau trở lại, chiếc khoá đã đặt trên bàn này. Chấm hết.

Nói xong, Tần thong thả bước xuống bục ra khỏi lớp.

Sân trường giữa tiết học vắng ngắt. Những cây xà cừ gân guốc, vạm vỡ vượt cả chiều cao ngôi nhà ba tầng. Không một mảng nắng nào to hơn chiếc chiếu. Sẩm tối, cò vẫn bay về, đậu trắng trên ngọn cây. Tần đã học trường này. Có nhiều kỷ niệm, những vui là kỷ niệm bạn bè, không vui là chuyện với thầy cô, với nhà trường. Nhớ lại chuyện cũ, chị khái quát được như thế. Đấy là khi trở lại trường với tư cách cô giáo.

Tần nhớ kỳ một năm học cuối cùng, đã hai lần lớp mất sổ đầu bài, một thứ "hồ sơ" làm căn cứ để kỷ luật học trò. Cô Phó hiệu trưởng gọi một học sinh cá biệt lên, có sự chứng kiến của cô chủ nhiệm: "Giang, theo báo cáo của cô chủ nhiệm thì chính em là người lấy cắp sổ đầu bài". "Thưa cô, vì sao cô lại cho là em lấy cắp sổ đầu bài ạ?" "Em luôn luôn bị ghi tên trong ấy". "Em bị ghi nhiều lần, nhưng không phải chỉ mình em bị ghi. Mà không phải cứ bị ghi nhiều là lấy cắp sổ đầu bài". "Này, anh đừng có lý sự với tôi. Anh không lấy thì ai lấy?" "Thưa cô, đấy không phải việc của em ạ". "Thế thì là việc của ai". "Thưa cô, tại cô không đọc báo đấy ạ!" "Á à, em hỗn thật. Ai bảo em là tôi không đọc báo!" "Em xin lỗi ạ, ý em nói là, cô không đọc các báo pháp luật ạ". Cả hai cô đều giật mình. Quả thật các cô chỉ đọc các loại báo thể thao, văn hoá, điện ảnh, thời trang, gia đình hạnh phúc lứa đôi… chứ chưa bao giờ cầm trên tay loại báo ấy. "Thế thi làm sao?" "Thưa cô, nếu cô muốn kết tội em lấy cắp sổ đầu bài, thì cô phải chứng minh được điều ấy. Phải có vật chứng, nhân chứng… Còn em, theo luật pháp, em có quyền, nhưng không bắt buộc phải chứng minh rằng mình không làm việc ấy".

Từ phòng giám hiệu về, anh bạn ấy kể cho bọn Tần nghe. Cả bọn khen: "khá lắm".

Giang, giờ là Trưởng phòng Pháp chế Sở Tư pháp Thanh Hoa…

Tần quay vào. Từ cửa lớp đã thấy chiếc khoá Minh Khai trên bàn thầy. Chị giơ nó lên cao:

- Các em không phụ lòng tin của tôi.

Lửa đắng

Chương 4

Nhiều ngày sau buổi giao ban báo chí, cuối cùng, Triển vẫn thấy ấm lòng khi nghĩ tới bạn bè đồng nghiệp.

Những tiếng vỗ tay chân tình nồng nhiệt. Gương mặt đầm nước mắt của Nhâm. Ông Thụ với mấy câu ngắn gọn. Mấy bài viết của báo bạn… Và cái cô phóng viên nào định phỏng vấn mình thế nhỉ?

Anh tự dặn mình, đây là chỗ đông người cuối cùng tham dự. Chả nên để mọi người sợ hãi khi bất chỉ trông thấy mình.

Roi việc của anh cũng cuốn đi trong bề bộn thông tin bài vở quan trọng và không quan trọng khác. Anh không ngượng ngùng, xấu hổ vì bộ mặt sần sẹo của mình. Nhưng bắt gặp những cái nhìn ái ngại của các cộng sự, phóng viên, Triển cũng chạnh lòng. Họ nói với mình nhưng mắt cứ nhìn đi đâu.

Không tham gia bất cứ cuộc họp nào, ở ngoài cơ quan, hoá ra lại nhàn nhã. Nó chiếm tới nửa thời gian công việc chứ không ít, mà những cái ấy, xem ra vô bổ nhiều. Thành ra, Triển có nhiều thời gian cho công việc. Bây giờ anh không còn phải đánh vật như dạo mới cầm trịch tờ báo. Anh có nhiều thời gian góp ý kiến, sửa chữa bài cho anh em hơn, nhất là chỉ đạo họ làm những chủ đề, những "bài đinh". Bây giờ, *Thời luận* có nhiều chủ đề hay, có nhiều "bài đinh" hơn, "bài đinh" sắc sáo hơn, lượng phát hành tăng vọt lên. Uy tín *Thời luận* trong giới báo chí từ sau vụ anh bị hại mỗi ngày một tăng. Không phải nhờ vụ ấy, mà là từ vụ ấy, bở. anh có điều kiện đầu tư chiều sâu cho tờ báo. Phóng viên bảo nhau: "Tổng biên tập duyệt bài kỹ quá". Đã có bài đổ. Đã có người phải viết lại rồi. Anh yêu cầu họ tìm cho đủ chứng cứ thuyết phục. Anh góp ý cho từng tít bài, khoanh một đoạn trong bài đưa ra làm "cửa sổ" bài

báo. Nhiều đoạn mở dầu đặt trước bài, tự tay anh viết cho họ, làm bài báo hấp dẫn hẳn lên. Có những bài anh chăm chút kỹ lưỡng và tính toán cẩn thận thời điểm tung ra, nhờ những thông tin quý báu anh thu thập được qua một kênh riêng, trong mối quan hệ bè bạn trên Trung ương.

Việc thông tin với mọi người ngoài toà soạn đều qua điện thoại và thư điện tử. Anh cũng không dự những cuộc giao lưu, gặp gỡ, thù tạc, và những cuộc tiếp khách, chiêu đãi. Vì thế, chỉ những ai cần mình và những người bạn bè thân thiết đến, anh mới gặp.

Một hôm, Nhâm thông báo, nhóm bạn đại học làm báo sẽ đến nhà thăm. Một cuộc gặp gỡ như thế, lẽ thường là chủ nhà phải mời cơm thân mật rồi. Triển báo vợ đi chợ chuẩn bị cho bữa ăn thì Mai bảo: "Gớm, cách rách lắm. Tôi mua thức ăn sẵn thôi… - Ngừng một tí như lưỡng lự, rồi cô cùng nói cái điều mà Triển không ngờ, - mà tôi không ở nhà tiếp khách đâu đấy!".

Triển nghĩ, ít ra thì cô ta cũng phải giữ thể diện với bạn bè mình chứ. Thế này là tuyên bố công khai li thân rồi còn gì.

Anh bảo: "Thôi được, cô không phải mua bán gì cả, bận đi đâu thì cứ đi!" Không muốn để chị em cơ quan biết chuyện gia đình mình, anh điện cho Nhâm: "Vợ mình đi vắng, chuẩn bị, giúp mình bữa tối nhé!" Chiều, anh về sớm dọn dẹp cửa nhà thì thấy một cô gái cao dong dỏng, gương mặt bầu bầu, đường nét hài hoà cân đối, đôi mắt to tròn, tóc ngắn bấm chuông.

- Em là Phong chỗ chị Nhâm. Thủ trưởng sai em đến giúp anh chuẩn bị tiếp khách.

Cô gái chỉ nhìn anh từ xa, lúc vừa bấm chuông xong. Từ đó hoàn toàn chăm chú vào công việc, làm như không thấy mặt đầy sẹo của anh. Chí một thoáng, bát đĩa trong tủ bếp, đã đặt ra bàn, tráng nước sôi. Cô bỏ từng túi thức ăn sẵn ra, sắp vào đĩa. Xếp mấy chai bia,

lon nước ngọt ngay ngắn. Trước khi chào ra về cô nói:

- Đã có lần em gọi điện thoại, định hẹn phỏng vấn anh nhưng chỉ gặp cháu Minh.

- Thế à. Cám ơn cô!

Anh trả lời, dửng dưng. Tự nhiên ác cảm với những cô gái nhan sắc.

Ba người bạn hẹn nhau đến cùng lúc. Mọi người rửa tay rồi vào mâm. Một người hỏi:

- Vợ con đâu cả mà không ra ngồi cùng cho vui?

- Cháu Minh đi học thêm. Vợ bận việc vợ. Ta ngồi với nhau càng thoải mái.

Nhâm nhận xét:

- Nhà cửa không có gì thay đổi. Nhưng tờ báo của ông thì thay đổi nhiều. Khởi sắc hẳn lên.

Nhâm tránh không nhắc đến ý, nó khởi sắc từ ngày bạn gặp hạn.

- Nể thật đấy. Chắc ông chỉnh cán, rèn quân ghê lắm phải không? - ông bạn này vốn là cán bộ quân đội đi học nên mới có lối nói ấy.

- Chuyện, tôi giã từ tất cả các cuộc họp hành, giao lưu nên có điều kiện chăm chút đến bài vở hơn các ông, các bà.

- Này, thế vụ của cậu, bên ông Truân chịu bó tay à?

Triển không trả lời. Một người thúng thẳng:

- Thiếu gì vụ bó tay. Có khi bó cả chân chưa chừng! Đích thực là maphia rồi. Báo chí đã cảnh báo rồi, cấm có nghe. Cứ già mồm bảo, ở ta không có maphia, không thất nghiệp, không mại dâm, không xã hội đen không ma tuý học đường. Bây giờ mới trắng mắt ra. Cái lối tư duy gì mà lạ thế không biết. Các cậu nhớ có lần ông Thụ đã báo, ta không nói báo chí là cơ quan quyền lực thứ tư, nhưng các đồng chí phải khẳng định rằng, khi ta nói được tiếng nói của chân lý, của sự thật, có nghĩa là ta có trong tay sức mạnh to lớn, chả khác gì một thứ quyền lực vô biên, kẻ xấu nào cũng phải nể sợ.

- Thế thì nó sợ nên nó mới tìm cách cắn trộm ta. Các cơ quan quyền lực không bảo vệ được ta thì ta chịu thiệt. Làm báo thời bình mà cũng nguy hiểm thì quá đó.

Hai người đàn ông cứ đối đáp với nhau. như thế. Triển ngồi yên. Hôm còn ở bệnh viện, nghe người công an hỏi, Triển nói một thôi một hồi:

- Tôi chẳng phải nghĩ ngợi gì cả. Tôi chẳng nghi ngờ ai cả. Tôi sống thế nào, tôi biết chứ. Không buôn bán, không đầu cơ, không cổ đông, cổ tây gì. Quan hệ của tôi là quan hệ với bạn đọc. Không ân oán giang hồ ai, không có chuyện tư thù được.

- Các đồng chí đừng hỏi tôi những câu như thế. *Thời luận* chống liêu cực, chống tham nhũng thì, kẻ thù của *Thời luận* là những kẻ tiêu cực, những kẻ tham nhũng. Những kẻ đó, nếu không có gan trực tiếp gây tội ác, thì những thế lực đứng sau nó tổ chức thực hiện. Các đồng chí nên suy nghĩ theo hướng ấy, điều tra theo hướng ấy. Gặp tôi chỉ mất thì giờ vô ích thôi.

Người công an bất lực chào ra về. Ngay khi vụ việc xảy ra, Giám đốc đã chỉ thị phải bằng mọi cách tìm ra thủ phạm. Trên ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương, bộ Văn hoá Thông tin, hội Nhà báo Việt Nam, cơ quan chủ quản đều có văn bản đề nghị tích cực điều

tra. Nhưng mọi việc vẫn không nhúc nhích. Người sĩ quan này không muốn gặp Triển tí nào. Ngượng. Cứ nghĩ đến anh, đã thấy đau đớn, ái ngại rồi.

Cuộc gặp lại bạn bè đồng nghiệp lần giao ban cuối cùng ấy, với Triển đáng giá hơn cả. Nhưng về đến nhà thì ngán ngẩm vô cùng. Từ ngày xảy ra vụ việc, chưa bao giờ bốn mắt vợ chồng gặp nhau. Mai sợ nhìn mặt chồng.

Đã từ lâu, trước cả việc này, trước cả những cú điện thoại nặc danh đe doạ, Mai đã cãi nhau với chồng một trận kịch liệt: "Tại anh cứ chọc ngoáy chuyện thiên hạ, nên nó mới ghét. Thử hỏi, anh đi đầu trong đấu tranh chống tiêu cực tham nhũng, liệu tiêu cực, tham nhũng có giảm hay vẫn tăng?" Đến cái vụ chồng bị nạn, Mai càng được thể: "Đã bảo mà. Có nghe đâu. Chỉ thiệt thân thôi. Chẳng ma nào bảo vệ. Báo chí ồn lên một dạo thế thôi, ăn thua gì?"

Thật ra, Mai đã chán chồng, rồi mới chán công việc của chồng. Nó ngược với quá trình Mai đến với anh: Yêu những bài báo rồi mới yêu người viết những bài báo ấy. Mấy năm nay từ ngày lên lên phó, rồi Tổng biên tập, lại từ khi báo ra các ngày chẵn trong tuần, đến khi ra hằng ngày quả thật anh không mở mắt ra được. Vợ chồng sống với nhau ngần ấy năm, những cái không hay, cái dở, cái xấu đã bộc lộ hết ra rồi. Giỏi ra thì còn cái nghĩa, cái tình, cái thương, còn trách nhiệm với nhau. Nhất là trách nhiệm với con. Đến cái nước ghét công việc của chồng, thì ghét luôn cả người rồi còn gì? Đến mặt còn chả dám nhìn thì còn nói gì đến chuyện khác?

Chuyện chăn gối, chỉ còn là những kỷ niệm xa xôi. Hôm Triển từ bệnh viện về trong bữa ăn, Mai bảo chồng: "Anh nên làm việc ở nhà thôi". Thật ra chị định nói "Anh nên nghỉ ở nhà". Triển trợn mắt: "Làm sao phải làm việc ở nhà?". Con gái thấy bố mẹ nói bằng cái giọng gây sự, liền chen vào: "Thôi, bố mẹ ăn cơm xong hây trao đổi". Nhưng họ cũng không trao đổi tiếp. Mỗi người cứ theo mạch suy nghĩ của mình. Khi cần mới nói một câu, như ra tuyên

bố vậy. Trong thâm tâm, Mai cho rằng chồng không nên chưng bộ mặt gớm ghiếc này ra trước thiên hạ. Phụ nữ mẫn cảm hình thức, nhan sắc hơn nam giới chăng? Chả phải mẫn cảm với hình thức nhan sắc của mình, chứ của người khác thì cơn cớ gì? Hay sợ xấu chàng hổ ai…?

Mà đây là cái xấu đẹp, cái xấu anh hùng chứ đâu phải một việc xấu?

***

Câu chuyện bạn bè vô tình khuấy lên ý nghĩ cam chịu ở Triển. "Chỉ thiệt thân thôi… Báo chí ồn lên một dạo thế thôi, ăn thua gì". Điều ấy thì cô ta nói đúng.

Một trong hai ông kể chuyến đi công tác nước ngoài của mình, vô tình cũng làm anh chạnh lòng. Họ có những tập đoàn kinh tế mạnh, như ta đang làm, nhưng họ còn có những tập đoàn báo chí nữa kia. Tớ đã lên sân thượng trụ sở trung tâm tập đoàn ấy. Đấy cùng là sân bay trực thăng. Bạn mời mấy người lên máy bay bay thị sát một vòng trên thành phố.

Các phóng viên truyền hình có thể ngay lập tức bay đến nơi có sự cố tác nghiệp hoặc quay từ trên cao, hoặc đố bộ xuống nơi đang xảy ra vụ việc. Là tập đoàn báo chí, nhưng họ kinh doanh cả nhà đất, có cổ phần lớn trong nhiều công ty khác, nghĩa là, có quyền làm mọi chuyện pháp luật không cấm. Mà nó xây dựng mới ghê chứ, đường sá mới khiếp chứ. Một bến xe của tỉnh mà to như nhà ga sân bay quốc tế của mình, cứ tầng tầng lớp lớp, hoành tráng vô cùng. Còn ăn chơi nhảy múa của họ ấy à? Ối giời…

Co lê vì có Nhâm ngồi đấy nên anh bạn dừng lại, không kể tiếp. Những chuyện trên trời dưới biển ấy, Triển không tham gia vào. Bây giờ có điều kiện đi nước ngoài, thậm chí đưa cả gia đình đi thì anh lại chịu. Các báo đều lần lượt tổ chức cho phóng viên thay

nhau đi tham quan, hết nước gần đến nước xa.

Cứ đọc lướt trên báo bạn cùng thấy họ đi những đâu. Sang cả Pháp, Ý xem giải bóng đá thế giới, đua ô tô, mô tô v.v… để viết bài. Triển chúi mùi vào bài vở nên khâu đối ngoại, các quan hệ liên kết, tổ chức nghỉ mát, tham quan, du lịch anh không thực hiện được. Anh phó Tổng biên tập thường trực còn tự ti không dám vượt ra ngoài cái bóng của Triển. Thấy các báo mở ra nhiều hoạt động ngoài nghiệp vụ, nhiều lần muốn nói với Triển nhưng lại ngại. Biết rằng Tổng biên lập chỉ có thể ngồi nhà chỉ đạo chứ không thể tham gia bất kì việc gì ngoài toà soạn, nhất là không thể đi đâu xa nên nghĩ đi nghĩ lại, lại thôi. Ngay đến cho anh em thay nhau đi nghỉ hè cùng không nỡ thực hiện. Câu chuyện của bạn, vô tình làm Triển nhìn lại công việc của mình. Uy tín của *Thời luận* lên cao, quảng cáo càng nhiều, số lượng phát hành càng lớn, tiền thưởng năng suất anh em khá hẳn lên. Nhưng cơ quan không tổ chức hoạt động tập thể gì. Quỹ phúc lợi chỉ biết thưởng dịp lễ tết. Cán bộ, phóng viên đành đi ké với báo bạn. Ai cũng nhận ra điều không bình thường ấy, nhưng không ai nỡ nói ra. Họ biết, anh đã phải gánh chịu tai hoạ thay cho họ, phải gánh tai hoạ ấy suốt đời Họ nghĩ, bất kể một lời kêu ca phàn nàn dù là nhẹ nhàng, xa xôi đến đâu cùng là bất nhẫn.

Họ ngạc nhiên thấy trong cuộc họp giao ban đầu tuần sau đó ngoài công tác nghiệp vụ, Triển đưa ra hai việc, anh yêu cầu Phó Tổng biên tập thường trực chủ động trong các hoạt động đối ngoại mà anh phác ra những nét chính. Thứ hai, là lập ngay kế hoạch tổ chức cho cán bộ, phóng viên tham quan nước ngoài, trước hết là Trưng Quốc, các nước ASEAN, dưới hình thức du lịch là đơn giản nhất. Phương châm là toà soạn và cá nhân cùng góp kinh phí, ti lệ 50/50. Nhà báo đi là phải viết bài. Bài được dùng, mức nhuận bút sẽ gấp ba mức bình thường.

Không khí như oà vỡ ra bởi tiếng vỗ tay, tiếng hoan hô, tiếng nói cười rôm ra. Triển về phòng ngay nên không nghe được những lời

bàn tán của anh chị em.

Anh ngồi thừ ra. Nhớ hồi tốt nghiệp, do học giỏi, luận văn tốt nghiệp xuất sắc nên được giữ lại làm cán bộ giảng dạy. Nhưng anh xin đi làm báo để được đi đây đi đó. Bây giờ như chim gãy cánh, tự cầm tù mình trong công việc. Mới đầu, công việc cuốn hút, chưa làm sao. Nhưng làm việc liền tù tì, không ngơi không nghỉ lại khác. Người ta chia thời gian làm việc thành tuần là theo một chu kì sức khoẻ. Chúa cho ngày nghỉ cuối tuần là để phục hồi sức khoẻ, bắt đầu một chu kì mới. Người ta nghỉ ngơi, thư giãn, giải trí, đi lễ nhà thờ… Thế mới gọi là Chúa nhật - ngày của Chúa chứ. (Chả biết vì sao người ta gọi chệch đi là chủ nhật). Bây giờ không những được nghỉ chủ nhật, mà còn nghỉ cả thứ bảy. Ở nhiều nước phát triển còn được nghỉ thêm một buổi chiều thứ sáu nữa.

Triển không có việc gì khác ngoài duyệt bài, chữa bài, theo dõi báo bạn, đọc sách nên anh không còn biết đến ngày nghỉ thứ bẩy chủ nhật. Lại còn những ngày lễ cộng với ngày nghỉ dịp Quốc tế tao động, Quốc khánh và Tết Nguyên đán nữa chứ. Cứ dài đằng đẵng như mãi không đi hết một ngày.

Không nghỉ cũng không biết làm gì ngoài công việc. Mà nghỉ càng không biết làm gì ngoài công việc nên càng bí bách. Có những người, ngày nào cũng phải ra khỏi nhà mới yên. Triển từ nhà chui vào ô tô, đến cơ quan lại chui ra, lên phòng làm việc Thì có khác gì những người suốt ngày ru rú trong nhà.

Đã nhiều lần, anh rơi vào tình trạng bứt rứt rất kì quặc. Khó chịu đấy mà không biết khó chịu cái gì? Tức tối lắm mà không biết tức tối với ai. Nếu điên được thì đã cào cấu, cắn xé, đập phá, la hét, chửi bới cũng hạ hoả. Anh không điên. Mà người điên thì cũng chỉ điên từng cơn thôi. Triển trong tình trạng bực bội, bức bối, bí bách, bấn loạn thường xuyên mới khổ.

Đợt đầu anh chị em đi về với bao chuyện lạ và vui, khen chê đủ

điều, ai cũng hăm hở viết. Triển xem những tập ảnh của họ. Cũng chả thể nào thay thế cho một chuyến đi. Mấy tay nam giới còn kể, họ bày bán công khai các thứ thuốc kích dục dùng cho sinh hoạt nam nữ trong trường hợp "kim đồng hồ" cứ ì ra ở vạch sáu rưỡi. Lại còn bán hai thứ "của quý" của đàn ông, đàn bà, dành cho những người độc thân. Trông cứ như thật, chỉ cần lắp bốn thỏi pin vào là hoạt động theo đúng chức năng trời sinh ra. Họ tếu táo kể, tranh cãi, tán phét mới ra. Không ai biết bộ mặt khó đăm đăm của Triển nghĩ gì. Nào họ có nhìn vào mặt anh đâu mà biết. Triển chả còn niềm vui gì ngoài công việc. Anh như không còn được hưởng thụ gì ngoài xem TV. Không thể mang cái mặt này đến nhà hát, rạp chiếu phim. Lắm lúc bồn chồn rã rượi, muốn cậu lái xe đưa đi mátxa hoặc tẩm quất cũng không dám. Cửa kính xe hàng ghế sau cũng đã dán cho kính tối lại, chỉ mình nhìn thấy thiên hạ, chứ thiên hạ không thấy mình. Nhiều khi, màn hình hiện lên cảnh ái ân làm anh cũng nổi hứng lên một lúc, nhưng đành cắn răng chịu đựng.

Không nhẽ mua đầu đĩa và mấy đĩa hình nhảm nhí về xem để có hứng tự thoả màn mình. Đọc sách tình dục học anh cũng biết có chuyện ấy đấy. Nhưng mình thì không làm được. Nó kỳ cục lắm. Nghe các cậu ấy miêu tả cái của phụ nữ bày bán trong tủ kính, Triển không thể hình dung nổi, nó có thế giúp mình giải toả bức xúc sinh lý. Chẳng lẽ từ nay đến già, không còn biết mùi đàn bà nữa hay sao?

Anh biết trong Sài Gòn vẫn có loại mát xa tại nhà. Các kĩ thuật viên nữ đăng hình, điện thoại trên báo, trong mục *Người tìm việc*, và nói rõ không phục vụ nam giới. Nhưng nhiều khi nam giới gọi, họ vẫn đến làm cả mátxa đích thực và málxa không đích thực, từ A đến Z. Anh chỉ cần trùm kín mặt lại như các chiến binh Ha mát là được chứ gì. Ác thật. Ngoài này vẫn chưa có, nếu có, mình cùng dùng dịch vụ này cho xong việc Hằng ngày, chỉ khi nào con gái đi học về, bố con nói chuyện Triển mới vui được một lúc. Nhưng ăn xong, nó lên phòng nó, anh lại lọt thỏm vào cuộc sống của người độc thân.

Lửa đắng

Chương 5

Sắp vào tiết năm, Lớp trưởng 12A thông báo: sau tiết này, các bạn ở lại, cô Chủ nhiệm nhờ chúng ta việc gì đó.

Trống tan trường. Thầy giáo dạy sử ra muộn. Tần đứng đợi ngoài hành lang. Các lớp ùa ra như ong vỡ tổ. Lớp nào phải ở lại, nhất là ở lại làm việc với giáo viên chủ nhiệm là khó chịu lắm. Nếu lúc ấy, bằng cách gì đọc được suy nghĩ trong đầu bọn trẻ thì có thể làm luận án tiến sĩ tâm lý chưa chừng. Lớp này không phải vậy. Đứa nào cũng háo hức, tò mò xem cô chủ nhiệm có việc gì mà phải "nhờ cả lớp". Mỗi ngày, chúng lại khám phá ra những điều thú vị mới ở Tần.

Chị bước vào lớp, các em vui vẻ đứng dậy chào, cùng với tiếng vỗ tay, bắt đầu từ đám con gái:

- Mời các em ngồi. Nói rồi cơ mà, đây có phải sàn diễn đâu mà vỗ tay hả?

Một đứa con gái nói hết cờ cho hả:

- Tại cô mặc đẹp quá ạ!

Chiếc sơ mi trắng muốt, bó gọn trong tấm váy xanh xám, hơi bó, buông ngang bắp chân. Chiếc khăn voan như tơ nhện phất phơ trên cổ. Đẹp lạ lùng. Mặc đẹp mà dạy chẳng ra gì, mặc đẹp mà xấu tính thì chỉ tổ cho học trò dè bỉu. Cô giáo chúng nó đã xinh, dạy hay, lại

mặc đẹp thế kia, bọn con gái thích lắm. Cô giơ một tập giấy ra trước mặt:

- Có hai việc. Thứ nhất, đây là *Phiếu điều tra xã hội học*. Các em điền vào giúp cô. Có thể viết thêm ngoài những câu hỏi trong này cũng được. Ai ghi tên thì ghi, không thì thôi. Mai gửi lại cho cô. Việc thứ hai, phải có tiền dùng cho những việc cần thiết. Vì thế cô đề nghị…

"Bắt phụ huynh đóng góp đây". Một đứa nói nhỏ với đứa bên cạnh. Lập tức đứa kia quay sang: "Im, giỏng tai nghe đã".

- … lớp ta sẽ nhận làm một công việc, đơn giản thôi nhưng tiền công rất khá.

Ngay lúc lớp trưởng phát phiếu điều tra, chúng nó đã đọc ngay. Có hai phần:

Phần thứ nhất: *Về thầy giáo chủ nhiệm*:

1. Theo em, thầy giáo chủ nhiệm phải là người như thế nào?

2. Trong các đức tính sau đây của thầy giáo chủ nhiệm, đức tính gì là quan trọng nhất (xếp theo thứ tự ưu tiên): trung thực, công bằng, tận tuy, cao thượng.

Phần thứ hai: *về lớp ta*

1. Em muốn lớp mình là một tập thể như thế nào?

2. Làm thế nào để được như thế?

3. Hiến kế của em?

***

Góc sân trường, lù lù một đống ngốn ngang mấy dầm bê tông. Không ai hiểu nó là cái gì, để làm gì. Tại sao lại nằm chềnh ềnh ở đây? Nằm đấy từ bao giờ? Nghe nói từ thời chống Mỹ, trường sơ tán về tỉnh bạn, Thành uỷ lại sơ tán về đây. Người ta đào một chiếc hầm lớn, để thủ trưởng cơ quan tránh bom. Những khối bê tông này, đâu như thuộc về căn hầm đó. Hoặc dùng thừa, hay căn hầm đào dở bỏ lại. Không ai biết chính xác.

Chỉ cần cẩu mới nhấc nổi. Nhưng không có lối vào. Muốn xe cẩu vào phải phá bức tường rào nhà dân bên cạnh rồi xây trả lại. Đã thương lượng rồi. Không xong. Nhà này từng có hiềm khích với trường. Thằng con trai bị trường đuổi học, vì nhiều lần trèo sang bôi phân lên bảng, bàn giáo viên.

Thì cho không người mua bán sắt vụn vào đập lấy cốt sắt. Gọi mấy đám rồi, họ đều lắc đầu. Chả biết trong có bao nhiêu cốt sắt. Gọi đám thợ khoan cắt bê tông vào. Họ tính sẽ mất vào đấy bao nhiêu lưỡi dao cắt, mấy mũi khoan. Điện thì nhà trường lo rồi. Phiền cái là phải làm ngoài hai ca học, nhưng lại không được quá chín giờ đêm, để bà con xung quanh còn nghỉ ngơi xem phim giờ vàng. Người đứng đầu nhóm thợ báo: đập phá ngần ấy dầm bê tông cũng phải vài hàng bát máu. Mảnh nó văng tứ tung ngũ hoành, có khi vỡ cả kính, mù mắt như chơi. Cuối cùng ngã giá bảy triệu, cả công dọn dẹp, chuyên chở đi.

Vậy mà, hai chiếc máy cắt bê tông vừa rít lên, lập tức một đám đông dân bên cạnh đã kéo sang. "Chúng tôi đứt hết dây thần kinh rồi, tiếng rít chói tai nhức óc rồi". Bảo vệ gọi về nhà Hiệu trưởng. Hiệu trưởng chưa đến. đám thợ đã ba chân bốn cẳng rông luôn.

Sáng chủ nhật. Lớp 12A tập trung đông đủ trong sân trường.

- Nhiệm vụ của chúng ta là phải dọn sạch đống bê tông cốt sắt này đi.

- Thế sao cô lại cho mua toàn cuốc, xẻng, sọt ạ?

- Thế theo em, thì làm thế nào để thanh toán cái thứ vô dụng này?

- Dùng búa tạ choảng ạ!

- Thưa cô dùng máy khoan bê tông ạ…

Tất cả những cách ấy đều đã tính đến, nhưng không thực hiện được…

Tần nói lại cho bọn trẻ nghe diễn biến tình hình, rồi hỏi:

- Nếu không ai nghĩ được cách gì hơn thì hãy chấp nhận cách này của chú Kiên, chồng cô.

Bọn trẻ nhao nhao:

- Chú ấy có cách gì ạ? Có đảm bảo không ạ?

- Cách của chú ấy thế này: đào một cái rãnh sâu bên cạnh bọn rắn mặt này…

- Rồi bẩy chúng xuống phải không ạ?

- Quá đúng! Không phải đập phá, không phải vận chuyển. Chỉ phải vận chuyển đám đất thừa ra do bọn này chiếm chỗ thôi. Đúng không?

- Quá đúng cô ạ. Chôn sống tại trận. Tuyệt chiêu! Thưa cô, chú… chú Kiên làm gì mà nghĩ ra cách này ạ?

Chồng cô cũng là một cán bộ bình thường thôi. Bài toán cô đặt ra cả tuần rồi, chú ấy nghĩ mãi đấy.

Giờ chào cờ thứ hai. Cả trường ngạc nhiên thấy sân trường phẳng phiu, vuông thành sắc cạnh. Cái đống bê tông lù lù như một thách thức thẩm này bao năm nay đã biến mất. Lớp xếp hàng chỗ ấy, trước vẫn phải vẹo đi, giờ thẳng tắp.

Thầy hiệu trưởng dòng dạc biểu dương lớp 12A đã nhổ được cái khối u cho nhà trường.

Phiên họp hội đồng Giáo dục. Những công việc phổ biến, nhắc nhở trong tháng đã xong. "Còn việc gì không các đồng chí?". Ông Hoài, Hiệu trưởng, hỏi lấy lệ để bế mạc thì Phương, bà giáo sinh vật giơ tay, cùng với câu "Tôi xin có ý kiến" khá to. Mọi người quay cả lại nhìn bà ta.

Sau vụ xúc phạm Tần năm học trước, gặp bà ta, mọi người, nếu không kịp quay mặt đi thì cũng chỉ chào lấy lệ. Tái lại, mặt bà ta lại vênh lên mới lạ. Giọng khiêu khích, bà ta hỏi:

- Tôi nghe nói, lớp chị Tần vừa lấy của nhà trường năm triệu đồng, vì đã có… thành tích dọn đống phế liệu ở góc sân. Phải thế không ạ?

Ném vào cái mặt nhâng nhâng ấy một cái nhìn, rõ là chẳng thiện cảm gì, ông Hoài đáp gọn lỏn:

- Đúng vậy! - Rồi không nén được, ông hất hàm - Thế thì sao?

Mặt tỉnh bơ, giọng tỉnh bơ, kiểu nói chơi chơi:

- Có một đống phế liệu, phế thải, bất quá một buổi lao động là cùng. Thầy trò đang tâm lấy của nhà trường năm triệu đồng. Thế mà lương tâm của đồng chí nguyên Phó hiệu trưởng không cắn rứt thì chịu thật…!

Mọi người còn chưa hết ngạc nhiên trước giọng lưỡi rắn độc thì bà ta đã tiếp:

- Mà cũng chả biết tiền vào túi ai nữa kia?

Cái mặt sát xương vênh vênh khoái trá, vì đã ra một đòn hiểm giữa mặt đối thủ. Vụ xúc phạm Tần, đưa ra chi bộ kiểm điểm, án kỷ luật sắp được quyết định, đến phút tám chín, thì bí thư chi bộ lưu ý mọi người một thực tế: nếu chi bộ có một người bị kỷ luật thì sẽ mất danh hiệu "chi bộ trong sạch vững mạnh". Thế là hoà cả làng! Được thể, bây giờ chị ta mới thách thức như thế!

Tần lặng người. Không nói được câu nào. "Sao một tâm địa như thế, lại làm nghề dạy học nhỉ? Không nhẽ anh Hiệu trưởng và bao nhiêu người tử tế lại để cho chị ta tiếp tục nhục mạ mình?

Giận tái mặt, ông Hoài từ từ đứng dậy. Ông tóm tắt để mọi người hiểu rõ đầu đuôi câu chuyện. Ông giải thích thêm là nhà trường đã ký hợp đồng với nhóm thợ khoan phá bê tông là bảy triệu đồng, chưa kể điện nhà trường phải chịu. Lớp 12A chỉ nhận năm triệu, không mất điện chạy máy khoan, máy cắt. Ông khoan từng tiếng vào tai mọi người:

- Một sự việc như thế, lại bị chị Phương cố tình bóp méo, để thoá mạ đồng chí Tần. Chuyện nửa năm trước là xúc phạm cá nhân đồng chí Tần. Lần này là xúc phạm không chỉ đồng chí Tần, mà còn là xúc phạm tập thể lớp 12A, xúc phạm chúng ta, xúc phạm cả Ban giám hiệu.

- Đúng đấy! Đúng đấy!

- Cô giáo gì mà ngọt nhạt, thớ lợ!

- Lươn lẹo, xỏ xiên nữa!

Nhà giáo vốn mô phạm, phát biểu gì cùng giơ tay, nói năng từ tốn. Mấy tiếng lao nhao. lộn xộn, chẳng ai giơ tay, không ai xin phép là phẫn nộ lắm. Ông Hoài đợi mọi người nói xong mới tiếp:

- Nếu đồng chí nào không thấy mình bị xúc phạm thì… có thể về. Chúng ta sẽ ở lại giải quyết bằng xong vụ này. Nếu không giải quyết được, với tư cách Hiệu trưởng, Chủ tịch Hội đồng Giáo dục, tôi sẽ làm theo cách của đồng chí Tần: từ chức!

Bí thư chi bộ và hai người nữa lặng lẽ ra khỏi phòng. Mọi người ngao ngán nhìn theo. Ai đó ngán ngẩm buông một câu ai oán: "Bí thư ơi là Bí thư". Một trong hai người về theo bí thư, là bà con cô bác với bà Phương. Ông Hoài quay lưng về phía cửa ra vào. Qua tấm gương lớn, thấy họ bước xuống bậc tam cấp mới quay lại:

- Xin cảm ơn các đồng chí đã ngồi lại với tôi. Sáu mươi tám trên ba, tỉ lệ này cho phép chúng ta nhân danh hội đồng Giáo dục được rồi. Hội đồng Giáo dục, không phải là hội đồng Kỷ luật. Nhưng một nghị quyết đúng đắn của nó hoàn toàn có giá trị, vì ở đây có cả Chủ tịch Công đoàn, Bí thư Đoàn và tuyệt đại đa số thành viên của nhà trường được tham gia biểu quyết. Ở đây, tính dân chủ được đảm bảo cao nhất.

Nhiều đồng chí đã tham gia quân đội như tôi đều biết Hội đồng quân nhân rồi. Hội đồng giáo dục của chúng ta cùng tương tự như vậy… Tại sao tôi kiên quyết làm bằng được vụ này ngay bây giờ? Nhức nhối lắm rồi các đồng chí ạ. Nếu chúng ta không giáo dục được nhau thì cũng không thể giáo dục được học sinh. Người ta nói, thầy giáo già, con hát trẻ. Bà giáo già này trái lại, sắp về hưu rồi, mà chuyên môn vẫn vào loại vừa non, vừa nông và nhân cách thì… dạy lớp nào cũng bị ban phụ huynh học sinh và học sinh đề nghị đổi.

Nghe ngóng tình hình, bà ta có vẻ sợ. Mặt cúi gằm, tính toán. Hiệu trưởng có vẻ cứng rắn lắm. Cánh giáo viên trẻ thì ghét bà ta ra mặt.

Chỗ dựa là bí thư chi bộ không còn. Không thể làm già được nữa rồi.

Hiệu trưởng nhìn bà ta tiếp:

- Chúng ta đều có gia đình. Giờ này, lẽ ra đã được ở nhà rồi. Không có thì giờ, mà cũng không cần phân tích gì nhiều. Chị Phương là một tác nhân gây mất đoàn kết. Cộng thêm khuyết điểm trước đây vào. Tôi nói vậy có đúng không các đồng chí? Nếu các đồng chí có ý kiến gì khác thì phát biểu. Nếu đồng ý với ý kiến tôi thì ta biểu quyết hình thức kỷ luật.

- Tôi không sốt ruột đâu. Nhưng vấn đề rõ như ban ngày rồi, biểu quyết thôi!

- Chị là giáo viên cao tuổi, lại là đảng viên. Lẽ ra phải để cho chúng tôi học tập chứ?

Hai giáo viên, một nam, một nữ phát biểu xong, ông Hoài tuyên bố:

- Có ai có ý kiến gì khác không?

- Không?

- Có ai phản đối việc chúng ta sẽ biểu quyết không?

- Không! trước khi biểu quyết chị Phương có ý kiến gì không?

Cái mặt sát xương quanh co:

- Thấy trường mình nghèo, một buổi lao động như thế mà lấy của nhà trường những năm triệu thì tôi kêu thôi.

Một anh đứng dậy giảng giải:

- Các em phải mua mấy chục chiếc cuốc bàn, cuốc chim, cả xẻng, cả mấy chiếc xà beng. Cả lớp gần năm mươi đứa làm cả ngày, ăn uống tại chỗ. Vận chuyển rất ra ngoài đường, chuyển lên xe tải, thuê chở đi đổ. Mà quan trọng nhất là người ta nghĩ ra cách chôn mấy cái của nợ ấy tại chỗ mới giải quyết được? Sao chị lại ghen ăn tức ở thế!

Giọng nhũn như con chi chi, bà ta làm ra vẻ biết điều:

- Nào tôi có ghen ghét gì đâu!

Người kia dồn tiếp:

- Không ghen ghét mà dám nói, "mà cũng không biết tiền vào túi ai" à?

- Thì tôi cũng chỉ nêu câu hỏi thế thôi. Có khẳng định chị Tần tư túi đâu.

Một cô giáo trẻ, thạc sĩ văn học, người không vào Đảng chỉ vì, "vào Đảng như chị Phương chỉ tổ làm ô danh Đảng", lập tức bốp chát:

- Đúng là chị suy bụng ta ra bụng người, vì chị đã từng xà xẻo tiền của học trò. Sao chóng quên thế?

Một chị đứng tuổi:

- Chị đừng làm mất thì giờ của chúng tôi bằng lối bài bây. Đề nghị hiệu trưởng cho biểu quyết

Ông Hoài đứng dậy:

- Nếu ngay bây giờ, chị Phương đứng dậy xin lỗi chị Tần, cả vụ

trước lần vụ này, xin lỗi hội đồng Giáo dục thì chúng tôi thôi. Nếu không, chúng tôi biểu quyết.

Im lặng.

Có ai đó nói trống không:

- Dùng khí đảng viên đâu, mang ra đi!

Bà ta nặng nề đứng dậy, lý nhí:

- Tôi xin lỗi tất cả.

- Có thế chứ!

Có ai đó nói to.

***

Thảo Tần vừa đến trường, Văn phòng chuyển cho chị một bức thư. Có dấu bưu kiện hẳn hoi. Chị bóc ra xem. Thư của học sinh tổ bốn, lớp chị mời: ngày này, giờ này đến dự bữa cơm thân mật của tổ, tại số nhà này, phố này. Tần mỉm cười Chuyện như thật. Bài bản. Chuyên nghiệp.

Đúng giờ mời trong thư, chị có mặt. Bọn trẻ xếp hàng dưới hiên nhà, đồng thanh hô:

- Chào mừng cô chủ nhiệm đến dự sinh hoạt tổ.

Tần tươi cười:

- Chào các em. Rất vui mừng được dự buổi sinh hoạt tổ bốn! Hoá ra cũng biết vận dụng bài ngoại khoá đấy.

Một đứa còn tới đỡ xe cô, dắt vào góc sân.

Cẩm Nhung, tổ trưởng tuần này, cùng là chủ nhà mời Tần vào nhà, giới thiệu:

- Đây là phòng khách nhà em. - Cô gái chỉ mấy tấm ảnh: - Đây là gia đình em. Đây là bố mẹ em ngày cưới. Đây là hai anh em em hồi đi mẫu giáo. Mời cô ghé vào phòng ăn và bếp. Tí nữa chúng em mời cô xơi cơm ở đây.

Tần đưa mắt nhìn một lượt. Tủ bếp hình thước thợ, chạy sát tường phía trên. Phía dưới là chậu rửa, bếp ga chìm. Mặt đá đen lấm tấm hoa trắng, chạy dài từ bếp ga, suốt chiều dài bức tường thước thợ. Lò vi sóng, giá treo các loại dao làm bếp v.v…

Cẩm Nhung dẫn cô giáo lên gác:

- Đây là buồng ngủ của bố mẹ em. Đây là phòng làm việc của bố em. Mời cô lên thăm phòng em.

Tần nhìn quanh: tủ quần áo, giá treo quần áo, giường, giá sách, bàn học, máy vi tính. Gọn gàng, ngăn nắp. Trên tường, ngay trước bàn học treo hai tấm bản đồ: Việt Nam và thế giới. Tần hỏi:

- Hằng ngày có ngăn nắp gọn gàng thế này không?

- Thưa cô, thú thật là hôm nay, không phải chỉ phòng em mà cả nhà đều gọn gàng ngăn nắp hơn ạ. Chỉ có sạch sẽ thì vẫn như mọi ngày thôi ạ.

Thầy trò lên sân thượng. Một vườn treo, mấy chục giò phong lan dưới một giàn hoa giấy.

- Thưa cô đây là cây lộc vừng…

Trên sân thượng mà có lộc vừng gốc to bằng cả thân người, cành lá vươn cao thế kia thì nể thật.

- Bể trồng cây nặng thế này mà không sợ hỏng trần à?

- Thưa cô, bố em đã tính rồi. Một phần chậu ăn ra ngoài. Hai phần ba trên sàn, nhưng là tì lên tường chịu lực đấy ạ?

Cẩm Nhung đưa Tần xuống nhà. Tấm ảnh lộc vừng khổ lớn khoe sắc. Trăm ngàn dây hoa rực như lửa đốt lò, như dây pháo tết vui nhà, đong đưa liễu rủ quyến rũ như chuỗi hạt đá saphia đỏ tía… Tần thú thật là chưa được ngắm cây lộc vừng chín gốc ở hồ Kim Ngưu nổi tiếng bao giờ. Nhung bảo, khi nào hoa nở em mời cô tận mắt ngắm hoa lộc vừng nhà em. Cũng đẹp lắm cô ạ.

Thầy trò vào mâm. Nước ngọt, nước hoa quả cho con gái, bia cho con trai. Hơn chục cái miệng đồng thanh:

- Chúc cô giáo khoẻ!

- Chúc các em kết thúc thắng lợi năm học cuối cùng. Và ai ước nguyện gì sẽ đạt được điều ấy.

Một chùm cốc chụm lại cùng những tiếng lách các vui tai. Một cậu con trai kêu lên:

- Chết rồi, xin cô và các bạn đợi cho một tí, để em ghi lại hình ảnh tuyệt vời này.

Cẩm Nhung giới thiệu:

- Thưa cô, hôm nay chúng em mời cô một bữa cơm thuần Việt ạ: bún riêu cua, khoai môn rán, cả rô ron rán ròn ạ Bây giờ em xin phép cô, tổ các bạn tìm và hát được một bài hát có nhắc đến cả rô ron thì em có quà tặng. Mời cô và các bạn vừa ăn vừa nói chuyện.

Tiếng nhai cả rô rau ráu.

- Thưa cô, có bốn loại nước mắm: nước mắm tỏi, nước mắm tiêu, nước mắm gừng và nước mắm ớt ạ. Cô quen dùng thứ gì thì dùng thứ ấy ạ.

Tuấn Tú - cậu con trai đã hỏi lần đầu chị vào lớp: "Thưa cô, cô có nhầm không ạ"? - nhai vội vàng con cá, uống một hớp bia, mặt phừng phừng, nói như sợ mất phần:

- Thưa cô, thưa các bạn, em nhớ ra bài hát có nhắc đến cả rô ngon kinh khủng này rồi ạ.

- Thì hát đi, tên bài ấy là gì?

- Không nhớ tên bài, tên người sáng tác, tớ chỉ nhớ lời bài hát thôi. À, à… "*Kia chú là chú ếch con, có hai là hai mắt tròn. Chú ngồi học bài một mình, bên hố bom kề vườn xoan*".

Mấy đứa nhớ ra, buông bát, cùng bắt vào: *"... Bao nhiêu chú trê con cùng bao nhiêu cả rô ron… tung tăng chiếc vây con, cùng vui dưới ánh trăng tròn…"* "Vỗ tay!" Tú hò mọi người vỗ tay xong, nhìn Cẩm Nhung giục:

- Cẩm Nhung thực hiện điều kiện đi, trao quà cho tôi đi.

- Để ăn xong đã.

Tú nhìn Nhung, trịnh trọng:

- Em xin phép cô. Nếu bạn không trao ngay cho tôi thì…

- Thì sao?

Cả tổ nhao nhao. Tần không biết câu chuyện sẽ dẫn đến đâu nên lặng yên chờ đợi:

- Thì… thì… thì để tôi thơm một cái cũng được!

Bọn con trai:

- Phải đấy. Xứng đáng quá rồi còn gì?

Bọn con gái:

- Bậy quá! Hư quá cô ạ!

Cẩm Nhung đỏ mặt đứng phắt đậy:

- Này, đừng nhiều tưởng bở nhé.

Nói rồi, nó chạy đến bên tủ li, lấy ra một gói giấy, dúi vào tay Tú rồi chạy vội về chỗ. Tú bị gói quà hấp dẫn, vội vàng mở ra. Mọi người ngừng ăn, chăm chú theo dõi từng động tác của anh chàng. Một cuốn sách, bìa rực rỡ hoa đào, nổi bật hàng chữ trắng. Tú dõng dạc đọc:

"Quà tặng kỳ diệu, bí mật đưa bạn đến hạnh phúc và thành công… "

Nó giở tiếp trang bìa lót và bìa giả, đọc câu đề từ của lời giới thiệu:

"Cuộc sống không bao giờ là bế tắc thực sự nếu con người dám từ bỏ những lối mòn và dũng cảm tìm ra những giá trị mới…"

Nó ấp cuốn sách vào ngực, lặng người, giọng nhỏ lại, rưng rưng nhìn Cẩm Nhung. Cô gái cúi đầu, nhìn xuống.

- Cảm ơn bạn. Nếu tôi không rút lui lời đề nghị nãy thì thật là vô

lý. Nhưng, đôi khi người ta vẫn vô lý một cách… có lý. Nghĩa là… tôi muốn cả hai. Bởi cả hai đều vô cùng ý nghĩa với tôi. Nhưng thôi… hãy tạm bằng lòng với quà tặng kỳ diệu này của bạn. Xin bạn nhớ cho là tạm bằng lòng thôi đấy.

Cả cô giáo vl học trò đều miệng hoan hô, tay vỗ liên tục một hồi.

Thảo Tần đứng dậy:

- Cô rất vui vì buổi gặp mặt này. Cẩm Nhung đã làm rất tốt vai trò Tổ trưởng luân lưu. Buổi gặp mặt hôm nay tổ chức giản dị, thân mật, nhưng có ý nghĩa và rất chuyên nghiệp. Cô hy vọng đến lượt các em khác làm Tổ trưởng, sẽ hay hơn cái đã hay hôm nay. Bây giờ, Cẩm Nhung tiếp tục vai trò bốn trong một: tổ trưởng, chủ nhà, đầu bếp, và chủ trì bữa ăn đi!

Cẩm Nhung còn chưa hết xồn xang sau câu nói của Tú. Nó đưa mắt rất nhanh nhìn người bạn trai có khuôn mặt đẹp, giỏi toán nhất lớp:

- Thưa cô, bữa ăn hôm nay là một… công trình tập thể ạ. Em và bạn Thuý quyết định thực đơn và đi chợ. Bạn Thu đảm nhận món cá rô ron. Các bạn trai cạo khoai môn, nhặt rau thơm, hành, dọn bàn ghế, lau bát đĩa. Hai bạn Cúc và Nhàn làm cua. Thưa cô, các bạn ấy giã tay chứ không xay đâu ạ. Có thế gạch và thịt mới kết thành tảng được. Ăn xong hai món này, sẽ đến bún riêu ạ. Có hai loại rau sống, là rau muống chẻ và rau xà lách ạ. Mẹ em bảo, lẽ ra bún riêu phải ăn với rau diếp thái cơ ạ. Nhưng em đi khắp chợ mà không tìm được.

- Thế có mắm tôm không?

- Thưa cô, có chứ ạ! Có cả dấm và chanh ạ.

Một đứa con gái nhăn mũi:

- Ấy đừng để mắm tôm ra mâm nhớ! Để trên bàn bếp kia kìa. Ai ăn thì lấy thôi. Tớ kình lắm.

Thảo Tần nhẹ nhàng giảng giải:

- Em chớ có nói thế. Cô cũng không quen ăn mắm tôm. Nhưng, đấy là món ăn phổ biến của người Việt Nam. Phải biết ứng xử cho lịch sự. Văn hoá ẩm thực của loài người có nhiều nét rất chung, nhưng cùng có những nét riêng. Đừng bài xích, hay chê bai thói quen ẩm thực của người khác, dân tộc khác. Ngày cô thực tập ở một tỉnh miền núi, người Thái có món chấm gọi là *nậm pịa*, làm bằng nhiều thứ, trong đó có thức ăn đã được tiêu hoá nằm trong ruột non trâu, bò, dê, hươu, nai, tức là của những con vật nhai lại, và chỉ nó mới dùng cho *nậm pịa* được. Cái thứ ấy chỉ đợi cơ thể con vật hấp thụ qua thành ruột non thành máu đi nuôi cơ thể, cho nên rất bổ. Người ta chưng lên với các thứ cay như tỏi, đt, quả mắc kén (có vị thơm đặc biệt, giống như hạt tiêu), rồi thêm rau thơm, mùi. Cầu kỳ lắm. Nếu không quen sẽ thấy mùi hơi khó chịu. Nhưng với người Thái thì, không có *nậm pịa*, không phải là bữa cỗ sang. Ai đã ăn quen rồi thì thấy rất ngon. Thời gian thực tập không lâu, nên cô chưa tập ăn được. Nếu ở lâu, chắc cũng phải làm quen. Không thế, không thể làm công tác vận động quần chúng được.

Những bát bún riêu được bưng ra. cô giáo lấy thìa nếm thư một chút nước canh, khen:

- Vừa, ngon, không mặn, không nhạt. - Cô đưa chiếc thìa ra trước mặt. - Bạn Cẩm Nhung đã chuẩn bị một bữa ăn rất Việt Nam. Đây mới là thìa ăn bún, ăn cháo, ăn phở. Ăn chè phải dùng thìa khác. Mà uống nước giải khát lại phải là thìa khác nữa cán dài hơn, nhưng bản phải nhỏ hơn thìa ăn chè. Thực đơn hôm nay, gia vị bữa ăn hôm nay, đồ dùng cho bữa ăn hôm nay… cô thấy đúng là của một gia đình Việt Nam nền nếp. Sau này làm vợ, làm mẹ trong một gia đình, dù có là tiệc đứng, tiệc ngồi, dù có sơn hào hải vị. thì bữa

cơm người vợ yêu tự tay nấu vẫn là ngon nhất. Tất cả các ông chồng đều nghiệm ra như thế. Các em nữ hãy nhớ lấy điều ấy, mà chăm chút đến bữa cơm gia đình mình. Đấy là dịp để ta trổ tài nấu nướng, trổ tài nữ công gia chánh, là lúc để mọi người chăm sóc nhau, cũng là lúc kể cho nhau nghe những chuyện vui, sau một ngày làm việc. Bữa cơm gia đình là một biểu hiện quan trọng của hạnh phúc gia đình đấy các em ạ. Sau này, làm chồng, làm cha, các em nam hãy nhớ răng, vào giờ bữa cơm gia đình, vợ mình, con mình đang chờ về ăn cùng. Nếu có phải ăn cơm khách hoặc vui bạn bè, thì ăn nửa bụng thôi, còn về ăn với vợ con và cũng đừng ngồi quá lâu, bởi vợ mình vẫn đang đợi cơm đấy. Một người đàn ông dù có thành đạt đến đâu mà đến bữa không có người vợ đợi cơm ở nhà thì không thể gọi là hạnh phúc được.

Bọn trẻ ngừng ăn, nghe cô giáo nói. Tú đứng dậy nhìn Cẩm Nhung:

- Chắc các bạn nam khác cũng như em. Em sẽ ghi nhớ lời cô dậy. Các bạn nữ ở đây, có thể kiểm chứng lời tôi nói hôm nay!

Thảo Tần gật đầu:

- Được như thế, cô rất mừng.

Lửa đắng

Chương 6

Ở thành phố Thanh Hoa này, đấy là nơi lịch sự nhất sang trọng nhất, nghiêm cẩn nhất.

Toà biệt thự cũ xây từ thời Pháp, ở ngay trung tâm thành phố, có khu vườn rộng mênh mông. Trong khuôn viên ấy, mấy chục năm trước, đã xây thêm hai toà nhà ba tầng, kiểu hộp diêm. Đấy là nơi làm việc của các ban, phòng. Khu biệt thự cũ là nơi làm việc của các cấp lãnh đạo cơ quan này. Giờ đây cả toà biệt thự cũ lẫn hai dãy nhà làm thêm đều được tân trang. Lớp vôi vữa cũ được bóc đi, đá hoa cũ được cậy lên. Tất cả được ốp lát bằng một loại đá nhân tạo, lấm tấm đỏ. Giữa bể nước hình bầu dục, một khối kỳ thạch cẩu chuyển từ Hà Giang về, nép dưới gốc lộc vừng cổ thụ. Trông thật vui mắt. Bồn hoa, cây cảnh cắt tỉa công phu, cỏ Nhật mượt nhung the. Trông thật thích mắt.

Hiếm còn cơ quan nào, cán bộ nhân viên đi làm đúng giờ, họp đúng giờ như cơ quan này. Không kể đấy là ai, tất cả đều toát lên vẻ quan trọng. Quan trọng từ công việc đến dáng đi, cứ chỉ, lời nói.

Hôm nào cùng như hôm nay, đúng 7h55 , Ngô Kim, Chánh Văn phòng Thành uỷ, chiếc cặp đen hợp kim khoá số, không bé, không to bên tay trái, tay phải hơi vung vẩy như sẵn sàng chìa ra đón tay cấp trên. Ông bước những bước trang trọng vào phòng làm việc của mình.

Cầm chiếc bì thư trên cùng, tức là chiếc bì thư quan trọng nhất

theo qui định của ông. Đó là loại công văn cấp trên gửi xuống. Công văn loại này, không ai được bóc. Của cơ quan đồng cấp gửi, thì ông phó thứ nhất bóc và đề xuất cách xử lý, trình ông duyệt. Công văn cấp dưới gửi lên thì ông phó thứ hai xử lý. Cứ thế mà làm, kể từ khi ông rời ghế Vụ trưởng một ban ở Trung ương về đây.

Công văn này của Văn phòng Trung ương Đảng.

Tay cầm kéo run run. Chưa đọc, nhưng linh cảm chính trị mách bảo ông, có cái gì đó nghiêm trọng. Gần đây thành phố nổi lên nhiều vụ việc chẳng ra sao. Có cái báo chí đã xúm vào moi móc, cố bới bèo ra bọ. Có cái chưa thấy thằng nào động đến. Nhưng là người trong cuộc, ông biết, không sớm thì muộn, chúng nó cũng nhảy vào. Nhưng chả thằng nào dám động đến cơ quan ông đâu. Chả thằng nào dám động đến lãnh đạo cơ quan này. Thằng nào bạo phổi lắm, cũng chỉ bóng gió, cạnh khóe xa xôi thôi. Nhưng ông không thể không chạnh lòng, và lương tâm cũng có bị hành hạ một chút, bởi chính ông cũng đã tham mưu cho Bí thư mấy việc ấy. Linh cảm mơ hồ thế thôi, chứ cũng chả sao.

Vậy mà vừa lướt qua mấy dòng, Kim đã lạnh sống lưng.

Sao lại có chuyện thế này nhỉ? Không phải Đại hội hết nhiệm kỳ, không về thăm, nhân một sự kiện lớn. Đây là về làm việc. Tức là làm việc đột xuất. Công văn nêu rõ ràng từng đầu việc sẽ đặt ra. Lại còn ghi rõ: có thể còn thêm những vấn đề khác phát sinh. Lo lắng làm ông mất bình tĩnh. Bước ra khỏi phòng, công văn trong tay, ông định lên ngay phòng Bí thư báo cáo. Lại nghĩ, thế nào Bí thư chả hỏi, trách nhiệm của đồng chí là phải làm gì bây giờ? Thôi được chuẩn bị phương án đối phó đã, chiều sẽ báo cáo. Nhưng mà… nếu không báo cáo ngay, Bí thư lại bảo, sao không nói ngay để cùng nghĩ một thể, mình đồng chí giải quyết được à? Nghĩ thế lại đi.

Đến trước phòng bí thư, Kim khe khe gõ ba tiếng.

Đã quen tiếng gõ cửa của người cán bộ tận tuy, trung thành, Bí thư Thành uỷ ngừng viết, ngẩng lên.

- Có việc gì mà cậu có vẻ xúc động thế?

- Báo cáo anh… báo cáo anh, Văn phòng Trung ương thông báo, Tổng Bí thư sẽ về làm việc. Nội dung làm việc là…

Đến lượt Bí thư Thành uỷ cũng có vẻ không bình tĩnh lắm. Không nghe tiếp mà đưa tay ra, ngón tay trỏ theo thói quen chĩa về phía trước, giọng cứng như củi khô, ông nói trống không:

- Đưa xem nào!

Nhíu mày đọc lướt, trả công văn cho Kim, ngả người trên chiếc ghế bành có tay ngai, ông chỉ thị:

- Một, đồng chí mời Thường vụ họp đột xuất vào ngay tối nay. Hai, đồng chí chuẩn bị tài liệu về mấy vấn đề sẽ làm việc với Tổng Bí thư. Ba, đồng chí dự thảo đề cương báo cáo trình bày trước hội nghị Thường vụ, để góp ý kiến xây dựng Bản báo cáo trình Tổng Bí thư. Đồng chí có ý kiến gì không?

- Thưa Bí thư, tôi sẽ thực hiện thật tốt chỉ thị của đồng chí ạ.

Chánh Văn phòng đã phục vụ ông từ nhiệm kỳ trước, khi ông còn làm phó bí thư thường trực. Giờ đã sang nhiệm kỳ thứ hai, ông đã là Bí thư Thành uỷ. Kim biết, khi Bí thư xưng hô "đồng chí", nghĩa là công việc hệ trọng đấy, còn bình thường chỉ có hai người, ông vẫn xưng hô "cậu - mình". Phải gọi sang Uỷ ban Nhân dân Thành phố, yêu cầu cập nhật những số liệu mới nhất về các vấn đề phải báo cáo. Việc làm báo cáo thì không lo. Kim vốn là con người của văn bản, nghị quyết Nhưng, việc đón Tổng Bí thư về làm việc thì

chưa làm bao giờ. Không biết nên thế nào? Phải thế nào cho phải, là một chuyện. Cho được việc, lại là chuyện khác. Mà cho trót lọt mọi chuyện, lại là chuyện rất khác.

Kim phác xong kế hoạch phân việc cho hai Phó Chánh Văn phòng, định gọi họ lên thì chuông điện thoại reo. Bí thư Thành uỷ bảo, lùi cuộc họp Thường vụ lại sáng mai, tối nay hãy mời các trưởng ban: tổ chức, kiểm tra, kinh tế, tuyên giáo, Chủ tịch và Phó chủ tịch thường trực Thành phố lên họp bàn trước đã.

Đấy là những người tâm phúc mà Bí thư tin cậy.

Bí thư Thành uỷ rà soát lại những nét lớn trong toàn bộ hoạt động của thành phố thời gian gần đây. Tốc độ tăng trưởng cao này; lượng vốn đầu tư nước ngoài, vào hàng cao trong nước này; mấy khu công nghiệp đã phủ gần kín diện tích này mấy khu đô thị mới mọc lên làm bộ mặt thành phố thay đổi hẳn này; năng lực vận chuyển hành khách của giao thông công cộng so với dân số cũng chiếm tỉ lệ vào loại cao nhất nước, xoá đói giảm nghèo đã trở thành phong trào; việc xây nhà tình nghĩa v.v… cái gì cũng khá, cũng khả quan, thành tựu là không thể không công nhận. Còn chuyện cấp đất tự làm nhà ở thì, rõ ràng là một sáng tạo, một cách xã hội hoá, một trong những việc bức xúc nhất của người làm công ăn lương, đã được giải quyết về cơ bản. Chỉ có việc riêng của mình là hơi cấn cái một tí, nhưng vẫn có cách nói trót lọt.

Các thành phần đã được Chánh Văn phòng thông báo qua điện thoại nội dung cuộc họp. Ai này đều tự trấn an, rằng mọi việc đều đã bàn bạc tập thể, ra nghị quyết hẳn hoi, chả việc gì phải sợ.

Chưa có điện mời sang làm việc, ông Huỳnh, Chủ tịch, ông Định, phó chủ tịch thường trực đã như kiến trong chảo rang rồi. Thông tin Tổng Bí thư về loang đi như tin bão cấp 12. Guồng máy công quyền thành phố, nhất là Văn phòng Thành uỷ, văn phòng Uỷ ban, các sở: Quy hoạch Kiến trúc, Tài nguyên Môi trường Nhà đất,

Giao thông Công chính, Giao thông Vận tải, Công an Thành phố… cứ sôi cả lên. Dùi đến đục thì đục đến chạm. Các cơ quan không liên quan gì như Y tế, Giáo dục, Văn hoá… thì vẫn bình chân như vại. Họ chưa hay biết gì chuyện này. Mà nếu có biết, cũng chẳng liên quan gì đến họ. Những người biết lắm chuyện thì kháo nhau: phen này khối thằng vãi ra quần!

Mở đầu, Bí thư Thành uỷ nêu lý do họp, đề nghị mọi người phát biểu hiến kế, tập trung ý kiến vào việc chúng ta sử dụng quỹ đất thành phố như thế, có vấn đề gì không.

- Thưa Bí thư, thì ta cứ báo cáo đàng hoàng công việc ta làm. Tôi cho rằng đây là một chủ trương sáng suốt, là một sáng tạo của Đảng bộ ta, một việc làm quang minh chính đại, - ông Lợi, Trương ban Tuyên giáo hăng hái mở đầu, - tất nhiên trong quá trình thực hiện, cùng có chỗ này chỗ kia đơn vị này đơn vị khác có khuyết điểm. Đấy là điều tất nhiên. Chỉ có người còn nằm trong bụng mẹ và người đã nằm trong quan tài mới không có khuyết điểm thôi.

Trương ban Kinh tế:

- Báo cáo Bí thư, với lại, chỉ trừ bên quân đội là họ cắt một phần đất, không dùng vào mục đích quân sự để cán bộ tự xây nhà, nhiều cơ quan trung ương có người của mình ở Thanh Hoa đều xin thành phố cấp đất. Tôi thấy chả có gì phải lo.

Trưởng ban Tổ chức để vào:

- Thì có gì mà phải lo. Thưa Bí thư. Một là chủ trương của ta không thể sai được. Mà giả dụ có sai (lập tức mấy người cùng nói: sai là sai thế nào…), thế mới bảo là giả dụ mà, nói dại, giả dụ có bị quy kết là sai thì, không nhẽ kỷ luật cả ban Thường vụ à?

Bí thư Thành uỷ nghe không sót câu nào. Hơn sáu mươi tuổi, lần đầu trong đời ông rơi vào tình huống bị cấp trên chơi một vố thế

này. Chưa biết cuối cùng ra sao. Nhưng chỉ riêng việc Tổng Bí thư về làm việc bất thường, đã là một việc không hay rồi. Tai tiếng là cái chắc… Cái cô vợ tham lam nhà mình, rồi là lôi thôi đây.

Trưởng ban Tổ chức, rõ là con nhà tổ chức nên có con mắt rất tổ chức, có cái nhìn hết sức toàn diện, quay sang ông Kim:

- Tôi nghĩ đồng chí Kim, ngay sáng mai nên lên tranh thủ xin ý kiến đồng chí Chánh Văn phòng Trung ương, xem cũng cách đón tiếp, tổ chức buổi làm việc với Tổng Bí thư thế nào?

Chánh Văn phòng vội ghi ngay vào sổ và gạch chân ý kiến này. Trưởng ban Kinh tế nối lời:

- Anh Kim cũng nên xin ý kiến đồng chí Trợ lý Tổng Bí thư nữa. Chắc chắn sẽ rất có lợi cho công việc. Vì làm việc cả ngày, nên phải chuẩn bị tốt bữa ăn trưa. Việc hậu cần và xung quanh chuyện hậu cần không được để có gì thất thố. Tôi nói "xung quanh chuyện hậu cần" chắc đồng chí biết là chuyện gì rồi.

Mọi người đều phát biểu cả rồi, Chủ tịch là Phó Bí thư, Phó chủ tịch thường trực là Thường vụ, không thể không nói gì. Lo bần thần cả người. Ông Huỳnh:

- Tôi hoàn toàn nhất trí với các đồng chí. Chỉ có điều, chúng ta không thể nói chắc được rằng trong quá trình thực hiện không có khuyết điểm gì. Việc này anh Định cần ra soát lại toàn bộ công việc, các khu vực xem có gì cần thì "dọn dẹp" cho sạch sẽ đi.

Ông Định:

- Mọi việc đều làm đúng chức năng, quyền hạn. Chả việc gì phải lo.

Bí thư Thành uỷ kết luận:

- Điều quan trọng nhất là chúng ta thống nhất cao, trong cách đánh giá tình hình, đánh giá sự việc. Vừa qua, dư luận có phê phán chủ trương phân đất cho cá nhân tự làm nhà, các đồng chí nhớ cả chứ. Chúng ta đã thảo luận nhiều rồi, đã bàn nát nước ra, vẫn không sao giải quyết được mâu thuẫn giữa nhu cầu nhà ở của người làm công ăn lương, với khả năng đáp ứng nhu cầu ấy. Các đồng chí ra ngoài bờ sông xem, những khu nhà gỗ hai tầng làm từ đầu những năm 60, thế kỷ trước chỉ để giải quyết tạm thời trong thời gian năm bẩy năm là cùng. Vậy mà nó còn đến tận bây giờ, gấp bảy tám lần tuổi thọ nó chịu đựng được - ông hắng giọng, lấy thêm khí thế - chúng ta cần khẳng định tính đúng đắn của chủ trương này.

Nhưng với tinh thần thực sự cầu thị, chúng ta cũng phải kiểm điểm nghiêm túc việc thực hiện chủ trương ấy. Trong cuộc họp Thường vụ ngày mai, tôi sẽ yêu cầu các đồng chí, nếu có gì sai trái hoặc khuyết điểm thì phải dũng cảm nhận. Tổng Bí thư là người thẳng thắn và nghiêm khắc, không lơ mơ được đâu. Đồng chí chí Kim phải xác định được những nét chính, xương sống, xương sườn của bản báo cáo trước cuộc họp Thường vụ sáng mai, vào lúc 10 giờ.

***

Đùng một cái, tờ *Thời luận* giật tít to tướng ngay giữa trang một *"Đâu là khu đất đẹp nhất Thành phố?"*

- Tại sao *Thời luận* lại tung bài báo, vào đúng thời điểm nhạy cảm này? Cứ như nó thủ sẵn bài báo trong tay, chỉ rình đúng giờ phút này là tung ra cho rơi lả tả xuống đầu thiên hạ, nên ai cũng vồ lấy, tò mò ngấu nghiến đọc. Tổng Bí thư sắp tính số với Thanh Hoa về chuyện đất đai, mà nó chơi bài này thì hiểm quá. Đòn này trúng huyệt đây. Phen này khối thằng ra cám.

Một kẻ độc miệng, vừa ha há cười, vừa khoái trá bảo mấy bạn cà phê sáng như vậy.

Một tay khác quả quyết:

- Tao biết rõ vụ này.

- Thì kể đi xem nào!

- Thằng Hà, báo *Tranh luận* có người nhà nắm được vụ này, nhờ nó dắt đến tay Tổng biên tập. Bài đã viết xong. Đã nhờ một gia đình bên cạnh công trình này, cho leo lên tầng áp mái chống nóng, chụp ảnh trộm hiện trường. Nhưng chả hiểu thế nào, bọn kia lại biết được. Thì ra, trong toà soạn lại có một tay thân tín của phía bên kia. Được mật báo, bên kia liền làm một cuộc mật tập theo triết lý: *cái gì không mua được bằng tiền, thì có thể mua được bằng rất nhiều tiền*. Một cú đấm mồm thật ấn tượng, đến nỗi tay Tổng biên tập *Tranh luận* không đắn đo gì, OK ngay! Thế là bài bị đổ. Tổng biên tập giải thích với thằng Hà: "Động đến vụ này là động đến Chính phủ. Không chơi được. Chính phủ phê duyệt rồi mà!".

Không biết làm thế nào, chợt nó nghĩ đến Phạm Năng Triển.

Triển hỏi: "Thành uỷ thông qua chưa? "Rồi!". Hội đồng Nhân dân thông qua chưa?" "Rồi" "Chính phủ duyệt chưa?" "Rồi!" "Thế thì gay đấy, để tớ nghĩ đã".

Con người đã phải trả giá cho những bài báo tố cáo tham nhũng dùng một thủ thuật nhỏ. Hai hôm trước, anh cho đăng một bài báo ngắn: *Nên sử dụng quỹ đất thành phố như thế nào?* Ý kiến rất hiền lành. Như kiến nghị của một công dân có trách nhiệm. Thế thôi. Cũng chỉ nhắc đến mấy chục héc ta đất kia như một ví dụ. Không ai để ý đến ý kiến này. Thật ra trong tính toán của Triển, đó là động tác chuẩn bị, là bước dậm nhảy, tạo đã cho loạt bài phóng sự nóng bỏng của mình.

Anh trao đổi trước với mấy bạn cùng lớp đại học là các tổng biên tập mấy báo đoàn thể. Toàn những gương mặt đại diện cho tuổi trẻ. Tay Hà được Triển tư vấn đã chuyển tư liệu cho các báo kia. Một chồng tư liệu tha hồ khai thác. Triển đã giao hẹn với các bạn đồng nghiệp rồi. Khi *Thời luận* phát hoả thì các bạn sẽ tấn công liên tục, nổi dậy đều khắp. Tất cả đã sẵn sàng. Chỉ chờ cơ hội vàng. Nhờ một kênh thông tin riêng, Triển biết Tổng Bí thư sẽ có cuộc làm việc với Thanh Hoa. Thế là anh phát hoả.

Lãnh đạo Thanh Hoa tá hoả lên.

Phòng họp Thường vụ.

Đúng 10h. Cuộc họp bất thường.

Vẫn là những chiếc cặp giả da, cặp hợp kim khoá số mọi ngày. Chỉ thêm một tờ *Thời luận* trong cặp mà nặng như cái cùm. Nóng hết cả gan ruột. Trong ấy, như có quả mìn chờ nổ.

Kim hẹn giờ đang nhích dần đến ngày N, giờ G.

Cái tít vô thưởng vô phạt: *"Đâu là khu đất đẹp nhất Thành phố?"*. Nhưng sao chữ lại to thế? Chẳng phải vô cớ mà tay Tổng biên tập có sạn trong đầu lại lãng phí diện tích trang nhất mặt báo cho một chuyện không đâu? Cái ảnh kèm theo chỉ chụp sơ đồ khu đất. Người Thanh Hoa ai cũng biết. Đấy là vùng đất thiêng, vươn ra giữa hồ huyền thoại - một miền văn hoá cổ tích. Nơi lưu giữ một kho huyền sử, truyền thuyết làm nên tên gọi hồ này. Tết đến, cả một vùng đào thắm, đào phai hừng lên như má con gái. Cả một vùng rực chói vàng son những cây quất hình tháp bút.

Bài thứ hai: *"Người ta sẽ làm gì với mấy chục hécta ấy"*. Đây là một công trình mang tên thuỷ cung *Thần Tiên*. Người Thanh Hoa sẽ được dạo chơi dưới thuỷ cung, ngắm đủ thứ cá biển đẹp nhất hành tinh này. Không những thế, bên cạnh còn có công viên nước.

Nào máng trượt thẳng ba tầng, nào ống trượt xoắn, những người yếu bóng vía hãy chạy xa, nhưng họ lai có thể nằm ườn trên dòng sông lười. Nào bể vầy, nào hồ tạo sóng v.v… và v.v… Bài báo đặt vấn đề: nhu cầu vui chơi giải trí là đòi hỏi chính đáng trong một xã hội công nghiệp. Nhưng nên đặt nó xa hơn, có thể phía trên cầu Đông Kinh, như thành phố Hồ Chí Minh với Suối Tiên. Còn địa linh ấy, phải tĩnh lặng một miền văn hoá phục vụ đời sống cộng đồng.

Bài thứ ba: *Kẻ ất ơ và công ty cổ phần Thiên Thai*. Phóng sự cho bạn đọc biết công ty cổ phần Thiên Thai có vốn pháp định không đủ mua một chiếc xe ô tô thanh lý, và học vấn Giám đốc công ty mới ở đoạn giữa bậc phổ thông và đại học. Tuy nhiên anh ta vào hàng "tuyển thủ quốc gia trong môn chạy vượt rào".

Báo *Sức trẻ* ra bài thứ nhất: Bằng các nào Công ty cổ phần Thiên Thai có được giấy phép chủ đầu tư mấy chục hécta đẹp nhất Thanh Hoa? Nhóm phóng viên đã lần ra đường dây chạy giấy phép này, bắt đầu từ Uỷ ban Nhân dân phường, lên Quận. Đến Thành phố, nó được Phó chánh Văn phòng sốt sắng móc nối với các sở Kế hoạch Đầu tư, sở Tài nguyên Môi trường và Nhà đất, sở Tài chính Vật giá, Kho bạc v.v… để chỉ sau có năm ngày đã có tờ trình lên Uỷ ban Nhân dân Thành phố. Kỳ quặc nhất là, chính Phó chánh Văn phòng Uỷ ban đã sốt sắng thảo tờ trình cho công ty này và đạo diễn cho họ gặp ai, gặp như thế nào, việc "đầu tiên" là gì thì mới được việc.

Bài thứ hai: Sự thật về vốn pháp định của công ty cổ phần Thiên Thai. Tít nhỏ 1: Đường dây chạy vốn pháp định trên… giấy. Tít nhỏ 2: Đã có một số quan chức Thành phố hùn vốn vào Tiên Thai. Tít nhớ ba: Số tiền gom được đã dùng vào việc gi?

Báo *Thanh nữ* bài thứ nhất: *Ý kiến bạn đọc là bà con phường Quảng Cư về dự án Thuỷ cung Thần Tiên*. Bài thứ hai: *Mấy chục hécta đất đẹp nhất Thanh Hoa đã được cắt một phần chia lô bán*

chạy như thế nào? Có cả một danh sách người mua. Lắt léo ở chỗ bên cạnh tên của những người này, đều có một cái ngoặc đơn ghi: người nhà đồng chí X, đồng chí Y, đồng chí Z v.v… Tên của các người này đều viết tắt, nhưng bạn đọc công chức đều luận ra hết. Trong khi người dân phải chờ dài cổ ra, chạy sấp chạy ngửa vẫn chưa được cấp sổ đỏ thì những người này được cấp ngay. Chả cứ gì sổ đỏ, sổ xanh trắng tím vàng muốn cùng có ngay.

Báo *An ninh* đưa tin: Lệnh khởi tố vụ án Thuỷ cung Thần Tiên.

***

Bất ngờ, Văn phòng Trung ương Đảng có công văn thông báo, vì công việc đột xuất, cuộc làm việc của Tổng Bí thư với Ban Thường vụ Thành uỷ Thanh Hoa phải hoãn lại. Kế hoạch làm việc tiếp, sẽ thông báo sau.

Thế là ngày N, giờ G phải lùi lại. Nhưng lùi đến bao giờ mới là chuyện căng thẳng.

Thông tin này không làm lãnh đạo Thành uỷ và Uỷ ban bớt lo. Trái lại, còn lo hơn. Họ không biết lý do đích thực của việc hoãn lại, chỉ đoán già đoán non. Nhưng điều này thì ai cũng biết: Vụ thuỷ cung Thần Tiên ro ràng là thêm một rắc rối nữa. Bí thư chỉ thị cho bên Uỷ ban và các cơ quan chức năng kiểm tra lại toàn bộ tài liệu hồ sơ về chuyện cấp đất, về dự án thuỷ cung Thần tiên. Tất cả đều phải báo cáo bằng văn bản.

Bí thư mời Giám đốc Công an Thành phố lên gặp để hỏi về việc công an đang tiến hành điều tra vụ thuỷ cung Thần tiên như thế nào. Không biết ông hỏi với mục đích gì? Giám đốc báo cáo là vụ này liên quan đến cả mấy cơ quan Trung ương, nên Bộ trực tiếp làm, Công an Thành phố chỉ phối hợp. Ông dặn, công việc đòi hỏi phải thận trọng, chính xác, đúng người, đúng tội. Phải luôn luôn theo dõi, kiểm tra, giám sát để cấp dưới quán triệt như thế.

Trưởng ban tổ chức thành uỷ gọi điện sang Trưởng ban Kiểm tra:

- Ông sang tôi uống nước. Có hộp chè Long Tỉnh, một tay đi Trung Quốc về biếu, nghe nói ngon lắm

Ông Kiểm nhận ra ngay lý do mời. Thì chính mình cùng đang muốn trao đổi với ông ta. Vào thời điểm này, không ai tâm trí đâu ngồi uống chè, nói những chuyện tào lao. Công việc dáng đi, cử chỉ, lời nói của mọi người ở cơ quan này vốn đã quan trọng, giờ là nghiêm trọng, nghiêm trọng thật sự.

Nữa là chuyện sắp nói với nhau liên quan đến họ. Ông ta nhớ lại vụ mình đã cho tay dê con ấy lên bờ xuống ruộng. Giờ vẫn đang ngồi chơi xơi nước. Bây giờ… Tổng Bí thư về. Nhỡ bị hỏi? Mà biết đâu, hắn ta chả kêu lên ban Kiểm tra Trung ương rồi. Nghĩ thế ông này nói với ông kia:

- Chắc anh nói về vụ Trần Kiên?

- Ý anh là…?

- Vâng… Xoá kỷ luật cho anh ta ngay.

- Cho đỡ rách việc.

- Ta cùng lên gặp Bí thư một thể.

***

Trụ sở Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa ở địa điểm Tòa thị chính cũ thời thuộc Pháp. Toà nhà cũ đã bị phá đi vì quá nhỏ, không phù hợp với qui mô làm ăn lớn. Nó ở giữa khu trung tâm. Mặt tiền hướng ra hồ Kim Ngưu, hai bên trái, phải là hai đường phố. Con đường trước mặt rộng rãi, cây cổ thụ sừng sững trên hè

đường. Ngày trước, người Pháp xếp nó vào hàng đại lộ. Bây giờ những con đường mới mở rộng gấp năm bảy lần như thế cùng chỉ gọi là đường. Bên kia đường, phía trái trụ sở Uỷ ban là vườn hoa, có một ngôi nhà bát giác hơn trăm năm nay vẫn nguyên vẹn. Ngôi nhà gần trăm mét vuông, chỉ có tám cột gỗ lim, không tường, không cửa để chủ nhật hằng tuần, dàn kèn đồng đội quân đồn trú, chơi kèn cho dân chúng xem, gọi là Nhà kèn. Mấy năm nay Thành phố cùng định khôi phục lại nếp ấy nhưng vẫn chưa thành. Chỉ làm được mấy lần lại thôi. Lý do, có giời cãi: không có kinh phí! Chếch bên kia đường, phía phải là những cây cổ thụ mê hồn. Duy nhất nơi này có lộc vừng mọc tự nhiên. Mà lại mọc ven hồ mới tuyệt. Không ai biết, vì sao nó lại mọc như thế! Cả thảy, có mười gốc đều mọc bên mép hồ. Nhưng, một cây, như hờn dỗi bạn bè, vò vò một mình, cách xa đám cây kia. Chín cây kia túm tụm, quấn quít bên nhau. Cây đứng, cây nghiêng, cây ngả. Có cây nằm xuống, ngọn lá đã chấp chới mặt hồ xanh nước rau muống luộc. Người Thanh Hoa gọi đấy là cây lộc vừng chín gốc. Lộc vừng lực lưỡng, vạm vỡ như những tráng niên đại ngàn. Nhưng hoa lại tha thướt mềm mại như liễu rủ. Ngàn vạn dây hoa, hồng hồng, chúm chím thõng xuống, lơi lả, đong đưa, chao tình khi gió chiều nhẹ vờn lên mặt hồ vạn cổ.

Người cả nước về Thanh Hoa, đều phải đến hồ cổ kính này, đi dạo qua những gốc cây này. Ngắm cây lộc vừng cô đơn này, cây lộc vừng chín gốc này, thế nào cũng phi đưa mắt ngắm ngôi nhà Uỷ ban nhân dân Thành phố mới xây. Đồ sộ thì đồ sộ thật, nhưng dù có giàu trí tưởng tượng, cũng chẳng tìm ra dáng vẻ gì của ngôi nhà Phương Đông, ngôi nhà người Việt. Không đẹp nhưng cứ phải nhìn. Được cái khuôn viên tiền sảnh rất đẹp. Từ hai cổng phụ, cây lượn theo đường dẫn, lên phòng khanh tiết. Cây cảnh, cây thế, hoa lá xum xuê, nhưng im ắng, tịnh không lặng người. Người ra vào đều đi cổng trên hông trái. Trông ai cùng có vẻ quan trọng, tuy cái sự quan trọng có kém bên cơ quan Thành uỷ một bậc.

Vào những ngày này, không khí trụ sở Uỷ ban Nhân dân Thành phố nhìn từ cổng chính mặt tiền thì thế. Nhìn cổng phụ bên hông

trái vẫn thế. Tinh ý lắm mới nhận ra nét khác thường trên mặt cán bộ, nhân viên ra vào bên cổng phải.

Thông tin từ Thành uỷ đưa sang, từ các kênh khác truyền về. Bên Thành uỷ còn là bão xa. Bên này, bão đã ập xuống rồi. Thật ra, người trong cuộc còn biết sớm hơn thế, kể từ khi người đầu tiên là Phó Chánh Văn phòng bị triệu đến cơ quan cảnh sát điều tra lấy lời khai. Rồi lệnh khởi tố vụ án. Lệnh khởi tố bị can. Lệnh bắt tạm giam. Lệnh khám nhà. Không chỉ Phó Chánh Văn phòng, mà còn một xâu trưởng phòng và chuyên viên Văn phòng Uỷ ban, sở Kế hoạch Đầu tư, ban Tổ chức Chính quyền, sở Tài chính Vật giá bị triệu tập.

***

Cuộc họp Thường vụ Đảng bộ mở rộng đến các Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố.

Hình thức long trọng, nội dung quan trọng cố hữu của tất cả các cuộc họp Thường vụ trước đây biến mất trong cuộc họp sáng nay. Bí thư Thành uỷ không có những lời mở đầu trịnh trọng như mọi lần. Giọng rè rè, nằng nặng của người miền biển bắt ngay vào việc:

- Các đồng chí biết lý do cuộc họp này rồi. Chỉ riêng việc Tổng Bí thư về làm việc với Thường vụ mở rộng chúng ta, cũng nói lên tính nghiêm trọng của vấn đề… Hơn bao giờ hết, chúng ta phải phát huy truyền thống đoàn kết nhất trí của Đảng bộ ta.

Đoàn kết nhất trí trong nhận định, trong đánh giá tình hình.

Đoàn kết nhất trí trong biện pháp… - ông ngần ngừ.

Trong đầu đã hiện ra từ "đối phó". Nhưng lại gạt đi. Để có thời gian cân nhắc và tìm kiếm, ông nhắc lại:

- Chúng ta phải đoàn kết nhất trí trong biện pháp… biện pháp giải quyết - Thấy nhẹ người khi tìm ra từ thích hợp, giọng rè rè lưu loát hơn. - Chỉ có đoàn kết nhất trí, chúng ta mới có hy vọng tìm ra biện pháp giải quyết tốt nhất. Bất cứ đồng chí nào…

Mọi người đều nghe rõ cái từ kỳ cục "bất cứ". Khổ nỗi, trong thâm tâm, ông định dùng từ "kỳ" (bất kỳ) nhưng, không hiểu sao, cái từ "cứ" (bất cứ) lại nhảy ra. Lúng túng quá. Vậy là, chữ của từ này mà dấu lại của từ kia…

- Tôi nói lại, bất cứ đồng chí nào có biểu hiện đi ngược lại truyền thống ấy, đều bị coi là vi phạm kỷ luật Đảng, đều phá vỡ sự ổn định chính trị của ban tham mưu cao nhất Thành phố ta… Chúng ta không có nhiều thời gian để lựa chọn đâu. Mời các đồng chí phát biểu ý kiến.

Tất cả mọi ý kiến đều quán triệt tinh thần Bí thư. Ai cũng nhắc lại, củng nhấn mạnh truyền thống đoàn kết nhất trí, cùng nói đến yêu cầu cao nhất là phải giữ sự ổn định chính trị của Đảng bộ. Đại thể ý kiến cũng không ra ngoài nội dung cuộc họp hẹp do Bí thư triệu tập hôm trước. Dĩ nhiên các thành phần đã phát biểu hôm trước, được dịp phát biểu lại ý kiến đã nói.

Lửa đắng

Chương 7

Nếu không đi công tác xa, thì tháng, hơn tháng Đại lại đưa vợ con về thăm bà ngoại. Lần này, Đại mời cả bố mẹ và em gái đi cùng. Cũng là một lần người thành phố đi dã ngoại.

Kiên bận công việc, hẹn khi khác sẽ về thăm quê chị dâu. Đại lái xe lấy, vợ con ngồi hàng ghế trên, ngay bên cạnh.

Những gì anh quan sát được đều có thể trò chuyện với vợ con. Ông bà Hoè và Thảo Tần ngồi hàng ghế sau. Thấy con ngựa từ xa, Đại hỏi con: "Cu ơi, con có biết con gì đang kéo xe kia không?" Bố hỏi thế, mẹ Kiều Linh thì giảng giải: Con ngựa đấy. Nó có hai cái tai vểnh ngược lên đấy. Có mở tóc loà xoà trước trán đấy, cái bờm chạy dọc từ đầu đến cổ đấy. Cái đuôi dài đuổi ruồi muỗi và để kéo đàn đấy. Cu có thích cưỡi ngựa không hay ngồi xe, nó kéo nhé".

Có nhiều đoạn, chiếc MAZDA cứ nhẩn nha. Người đi đường cứ tưởng xe tập lái. Đường mới được nâng cấp, bốn làn đường, chưa kể khoáng lưu không hai bên lề. Giải phân cách là một dẻo đất dài như vô tận. Hoa trúc đào phơn phớt tím hồng, khiến con đường nhựa có nét duyên riêng. Linh nói chồng chạy chầm chậm sau chiếc xe ngựa một quãng, để thằng cu có dịp quan sát. Cu Thành nói chưa thật sõi, nhưng rất hay hỏi. Phía trước có con trâu đang cặm cụi gặm có vệ đường:

- Đố đố cu Thành, con gì kia?

Nó đã trông thấy con trâu lao giờ đâu, nên không trả lời được. Không trả lời được, nhưng nó không chịu nhận là không biết, mà hỏi lại bố: "Thế con gì đen đen, lại bân bẩn thế hả bố?"

Mẹ nó báo đấy là con trâu. Đã không biết trâu là con gì, làm sao nó trả lời được câu hỏi của mẹ Linh:

- Thế con trâu nó kêu thế nào hả cu?

Linh hỏi câu vô lý ấy, là để thử xem con trả lời thế nào.

Thằng bé ngẫm nghĩ một tí, rồi chúm cái miệng xinh xinh:

- Con trâu nó kêu… "trâu"!

Cả nhà cùng cười. Ông Hòe cười to hơn cả. Đã có lần nó nhìn thấy hai mẹ con con bò gặm cỏ ở vệ đê. May mắn thế nào, tự nhiên lại thấy con bò mẹ kêu: "bò" Linh đọc được suy nghĩ thầm của con, nên giải thích:

- Có phải con đã thấy con bò kêu "bò" thì con trâu cũng phải kêu "trâu" không?

Cu Thành sung sướng ngửa mặt lên nhìn mẹ:

- Đúng thế nhỉ, mẹ Linh nhỉ?

- Không phải thế đâu con ạ. Rồi con sẽ được bố Đại cho đi nhiều nơi, biết được những con vật, người ta đặt tên nó, bởi nó kêu giống thế. Như con chim chích con chim cu, chim khướu, chim cuốc, con mèo v.v… Còn con trâu thì không như thế, nó lại kêu "nghé ọ" cơ!

Cu Thành cố uốn lưỡi bắt chước tiếng "nghé ọ" mẹ nó vừa kêu. Bố nó liền "nghé ọ" lại mấy lần cho nó "nghé ọ" theo.

Không ai tham gia vào câu chuyện với cu Thành. Nhưng ông Hoè thì nở từng khúc ruột. Ngày ấy mà ông quyết định sai lầm, thì làm sao bây giờ con trai có một gia đình hạnh phúc thế này? Bà Phụng mừng thầm, thấy con dâu mới, chăm con còn hơn cả cô con dâu xấu số. Thảo Tần nghĩ, cứ bảo cô gái nông thôn quê mùa nữa đi. Mà điều quan trọng nhất là chị ấy yêu chồng. Chị Thuỷ Miên không yêu anh trai mình lắm thì phải. Đại rất lạ, không biết vợ có những kiến thức ấy ở đâu. Có thể thằng bé chưa hiểu được những điều mẹ nó giảng giải. Nhưng rõ ràng là vợ anh rất hiểu tâm lý con. Cái câu Linh hỏi "con trâu kêu thế nào" theo anh là rất giỏi. Anh phải thú thật, mình không có được những cái đó. Càng ngày anh càng khám phá ra những nét mới ở vợ. Có phải vì thế mà anh thêm quý, thêm thương, thêm ơn người mẹ, đã sinh cho anh người vợ yêu thương này. Và có phải vì thế mà anh năng cho vợ con về thăm bà?

So với quê vợ, Đại rất ít về quê nội. Bởi ông Hoè không hay về. Chuyện Mận, bà vợ đầu của ông, tố điêu hồi cải cách ruộng đất khiến ông giận dữ, bỏ lửng. Lại dẫn đến chuyện Hồi, con trai ông với bà Mận chết trên đường chạy, quyết mang thành tích cho đơn vị trong ngày hội thao quân khu, nghĩ cho cùng, cùng là lỗi tại ông. Tiếp đó là chuyện ông "lấy vợ chui" ở Thanh Hoa… Toàn những chuyện chả ra sao.

Ông chỉ về vào những ngày giỗ bố mẹ hoặc tết nhất. Và cũng chỉ có mấy bố con về. Bà Phụng cố chấp, vì sợ mang tiếng cướp chồng người, chỉ về một vài lần khi các con chất vấn: "Thế không có ông bà đẻ ra bố thì mẹ lấy ai?". Quê ông Hoè vẫn làm ruộng đấy, nhưng ai mới vào làng cùng có cảm giác đi giữa phố quê. Tần nêu nhận xét với anh trai, cái gì Thanh Hoa có, thì đây có. Kể cả vàng bạc, đồ trang sức, hàng phở, hàng cơm. Mà không phải một đâu. Môi thứ vài ba quán. Đại bảo, chỉ thiếu hàng sách báo, ca ve và thuốc phiện thôi. Nhà nào cũng có ruộng, nhưng nhiều nhà đã thuê người làm, để chuyên việc chạy chợ. Chuyến đi chở hàng thủ công

lên Hà Nội hoặc Thanh Hoa. Chuyến về cất hàng từ đấy về. Thời khốn khó thì đèo quạt nan, khăn mặt, khăn vằn, vải. Bởi làng có nghề dệt thủ công. Nhà nào cũng có khung cửi. Đi từ đầu làng đến cuối làng, đâu đâu cũng canh cách tiếng đánh thoi. Khi nghề dệt tàn thì nghề mộc nổi. Những bộ bàn ghế lim nặng trịch, nhất là chiếc ghế dài hơn hai mét có tựa, mặt ghế kéo ra thành giường. Vậy mà đèo trên xe đạp thì thánh thật. Chiếc xe bắt buộc phải nghiêng nghiêng trong suốt mấy chục cây số thì mới không bị đổ. Đại phục lăn.

Quê Đại có một thói quen… kinh dị. Ấy là triệt để quán triệt câu tục ngữ: *Thứ nhất quận công, thứ nhì ỉa đồng*. Đường ra nghĩa trang hai bên cứ trắng xoá giấy lộn. Đường hẹp, phải để xe ven làng. Đi bộ suốt hơn nữa cây số, giữa "bãi mìn" dầy đặc là một sự tra tấn khủng khiếp, nhất là đối với hai chị em Kiều Linh, Thảo Tần. Cũng có nhà vệ sinh công cộng đấy, nhưng ở ngoài đồng, phải xe đạp, xe máy mới đi được. Trong làng, giờ cũng đã có nhà làm xí bệt, xí xổm. Nhưng nhà ông Trưởng họ thì chưa. Vì thế, bố con ông Hoè không dám qua đêm ở quê.

Quê Linh thì vẫn nghèo. Cuộc đô thị hoá chưa lần đến đâu. Trò chơi điện tử, internet chưa lần đến đây. Vẫn là một làng nông nghiệp vẫn còn những luỹ tre. Cây đa đầu làng treo một quả bom thối, kẻng gọi bà con đi làm, kỷ niệm một thời hợp tác. Vui thì có vui, nhưng chỉ no cười, bởi chuyện tiếu lâm của cánh đàn ông chứ không no bụng được. Cây đa đầu làng to lắm. Có lần ông Tiết, phụ trách văn hoá xã hỏi cụ cao niên nhất làng về tuổi thọ nó. Cụ bảo, tôi đã hỏi bố tôi, bố tôi bảo, hồi bé đã hỏi ông tôi, ông tôi lại bảo, hồi bé và hỏi cụ tôi, cụ tôi bảo hồi bé đã hỏi cụ tổ, thì cụ tổ bảo, lớn lên đã thấy cây đa đứng đấy tự bao giờ". Sao làng nào cũng có cây đa. Thưa cụ, mà cây đa nào cũng mọc ở đầu làng là nghĩa làm sao? Cụ già cười bảo: "Anh nói lạ! Sao lại bảo nó mọc ở đầu làng? Nếu tự mọc, thì thích đâu mọc đấy chứ. Làng này đa mọc đầu làng, làng kia mọc ở giữa, làng nọ mọc ở cuối làng chứ. Anh văn hoá không biết thật à? Đấy là cây đa các cụ tổ làng trồng. Mà phải

trồng ở đầu làng để bàn dân thiên hạ ai cũng biết, làng tôi bắt đầu từ đây. Làng nào giàu thì xây cổng làng. Cây đa ở ngay bên cổng làng. Nhiều cổng làng cùng tuổi cây đa, để báo cho người hàng xứ biết, đã đến làng tôi, đã vào làng tôi".

A ra thế. Cây đa đầu làng là cột mốc, cột toạ độ của làng. Đa cũng được trong bên cạnh làng. Người ta gọi nó là cây đa cạnh làng, để phân biệt với cây đa đầu làng. Đa có rễ phụ nên sống lâu lắm. Rề phụ như những đứa con, cùng cha mẹ chèo chống ngôi nhà. Nhiều cây, gốc chính bị sâu đục, mỗi ngày một mục rỗng. Nhờ những rễ phụ, mà vẫn chống chọi được giông bão, can qua. Cây đa làng Linh từng bị gãy một cành rất to, bởi bom Mỹ. Cành đa cụt sùi ra như một quả đấm thẳng, vẫn chìa ra kia.

Chả phải chỉ vì Đại yêu vợ mà thích quê vợ. Anh thích cái làng quê nguyên sơ này. Không biết, khi một cơ sở công nghiệp nào mọc lên gân cây, khi cờ bạc hút xách về đây, nó sẽ biến dạng thế nào. Còn bây giờ, mỗi lần đưa vợ con về quê, anh thấy lòng thanh thản. Mọi lo toan công việc của công ty lùi xa. Con anh được khám phá một thế giới, rất khác những gì nó biết ở nhà. Cần một quê hương cho tâm hồn nó tung tẩy, không bên nội thì bên ngoại. Có sao. Linh thì còn phải nói. Mỗi lần về quê là một lần được gặp mẹ, được sống lại tuổi thơ.

Bao giờ cũng thế, Đại đánh xe ra thẳng nghĩa trang liệt sĩ. Linh sắp đồ lễ mang theo, đặt lên mộ bố. Nắm nhang cháy đỏ nghi ngút được chia ra làm hai. Đại cầm một nữa, đi cắm ở bát hương lớn đặt dưới chân ngôi tháp, nơi ghi tên tất cả các liệt sĩ xã từ thời hoạt động bí mật, chống Pháp, chống Mỹ, ở biên giới Tây Nam và biên giới phía Bắc. Hàng chữ "Tổ quốc ghi công" khắc trên đá đó. Đoạn anh qua xuyên đường, xuống nhà đặt bát hương của từng liệt sĩ, cắm hương vào bát hương của bố vợ và hai người anh họ vợ.

Ông Hoè tha thẩn bên mộ các liệt sĩ chống Pháp. Đọc tên đồng đội. Không có cái tên nào ông quen. Nhưng vẫn thấy gần gũi thân thiết.

Mùi hương khói đánh thức cảm giác tâm linh phụ nữ, làm mẹ con bà Phụng, Tần cũng thấy rưng rưng thương cảm. Ngoài kia, Linh cũng đã thắp hương cho bố, hai người anh họ và các mộ khác xung quanh.

Cu Thành đứng giữa, hai vợ chồng hai bên, bà Phụng ông Hoè đứng bên con trai, Tần đứng cạnh chị dâu. Ngôi mộ liệt sĩ vô tình nối họ gần thêm, cùng chắp tay lầm rầm khấn khứa. Cu Thành ngoáy ngoáy tay mấy cái chiếu lệ rồi chạy loăng quăng trong sân nghĩa trang. Linh cầu khấn bố phù hộ cho vợ chồng, con cái hạnh phúc, cu Thành hay ăn chóng lớn. Đại thầm ơn những người đã hy sinh cho vợ chồng anh có ngày hôm nay. Lúc thu đồ lễ ra về, Linh nói với chồng:

- Dưới nấm mồ bố, không có gì đâu anh ạ.

- Sao lại thế được?

- Thì đã tìm được hài cốt bố đâu.

Đại ân hận quá. Sao lại vô tâm thế được. Chưa bao giờ anh hỏi tỉ mỉ về cái chết của bố vợ.

Xe vào tận sân nhà. Hai tiếng còi ngắn như tiếng chim khách báo "nhà có khách". Bà An chạy ra. Hai bên thông gia chào nhau. Cu Thành chào bà ngoại. Trong khi hai bà cháu quấn quít nhau thì hai vợ chồng Linh khuân vào nhà đủ thứ lỉnh kỉnh cho mẹ. Đại không chỉ một lần nhắc vợ, lần nào về cũng phải mua biếu mẹ một thứ gì đấy mà em cho là mẹ cần như quạt hoặc lò sưởi. Bây giờ có cả quạt ắc quy rồi đấy, đề phòng mất điện. Em nhớ mua cái nồi cơm điện cá nhân, để lúc nào mẹ cũng có cơm nóng… Những thứ mới ấy đưa tận tay mẹ. Còn những thứ dùng rồi thì cứ cất đâu đó, lúc nào mẹ cần thì lấy. Cái gì phải dặn dò thì mới nói với mẹ. Đại sợ bà cho là đồ thừa, cũ tống về nên dặn vợ hơi kỹ.

Bà An cứ muốn bế cháu. Mà cháu thì chỉ thích chạy chơi. Nó ngồi cạnh cái bu gà ở gác sân. Con gà mái mơ nghênh nghênh cái đầu nhìn nó. "Gà ơi mày làm gì đấy? Sao không đi chơi đi?" Con gà thấy nó đưa tay sờ bu thì sợ, chạy cuống cuồng. "Gà, mày thích đi chơi chứ gì?" Nó lấy chân đá, cái bu đổ kềnh.

Con gà ù té chạy. Bà ngoại kêu:

- Sao cu thả gà ra thế? Để bà làm thịt mời ông bà nội đấy mà!

Lập tức thằng bé lon ton chạy ra vườn, nơi con gà mái mơ ban này đang túm tụm với đám bạn bè chúng. "Cu bắt gà cho bà! Cu bắt gà cho bà". Bà ngoại vội chạy theo bế bổng cháu lên: "Ngã bẩn áo quần, mẹ Linh đánh đấy. Để bà lấy nắm thóc dụ nó nhé". Đại bảo:

- Ăn gì chà được. Ngoài ấy cũng sẵn gà mà bà!

- Nhưng đây là gà tôi nuôi, gà vườn cơ mà!

- Thôi, bà kiếm đâu mở cua, con hái nắm rau vườn là hay nhất. Nhà có cà pháo nén phải không bà?

Trong khi bà An đi đâu đó, thì Tần theo bố đi dạo trong làng. "Lần này về phải xây lại mộ cho mẹ con nó". Người vợ xấu số bị ông Hoè bỏ lửng vẫn cứ ám ảnh. Bà Phụng vốn nhìn đời bằng con mắt mậu dịch viên thời bao cấp, nên trong thâm tâm cũng không nể trọng thông gia lắm. Khi Đại dẫn Linh về, bà đã bảo cô là con yêu tinh làm hại nhà này…

Nhưng rồi bà thấy, con trai bà rất yêu "con yêu tinh" ấy. "Con yêu tinh" lại đẻ cho bà một đứa cháu khôi ngô. Nó biết chăm bẵm cháu bà. Rất biết nuôi dạy cháu bà. Chứng kiến cảnh vợ chồng con cái nó quây quần bên nhau thế này, bà thấy yên lòng. Xem nết ăn ở của con dâu, bà biết nó cũng được mẹ dạy dỗ tử tế, chứ không phải như bà nghĩ ban đầu.

Đại cầm rổ ra vườn. Anh tuốt lá mấy khóm rau ngót, cấu ngọn cho nó đẻ nhánh. Những ngọn mồng tơi nguềnh ngoàng trên bờ giậu bị Đại hái sạch. Rau rền đỏ, rau rền trắng tốt ngang gối. Cả đám rau rền cơm loà xoà mặt đất trong vườn cũng bị anh tỉ mẩn ngắt từng ngọn nhỏ. Sang đám rau đay đỏ tía, anh cũng kiếm được một chét tay. Mấy chùm hoa và một quả mướp hương hơn gang tay cũng được anh vặt xuống. Đúng là rau tập tàng đây. Hồi còn trong quân ngũ, bòn được nắm rau thế này là quý lắm. Mà lạ, canh cua rau tập tàng có cái vị rất riêng. Ngon lạ lùng.

Bà An về với giỏ của, con cá quá to vẫn còn đang cong mình giẫy giụa và một mớ ốc. Đủ cả ốc bươu, ốc nhồi, ốc vặn. Loại này luộc mới ngon. Tay vẫn xách con cá, bà An hỏi bà Phụng:

- Tôi định rán và nấu riêu. Không biết bà thích riêu me hay giấm bỗng, hoặc dọc, khế?

Bà Phụng được hỏi, hả dạ lắm:

- Bà chu đáo quá. Kể ra thì nấu mẻ ngon hơn. Sợ không có.

- Bà không lo, chợ quê bây giờ cũng sẵn, chả kém thành phố đâu bà ạ.

Đại ra góc vườn, đào lấy một củ gừng, hái cả đám lá gừng, vặt mấy cái lá chanh nữa. Anh hỏi vọng vào:

- Nhà còn giấm không bà?

- Thì chai giấm vợ anh mang về tháng trước vẫn còn đấy Nhà quê không hay ăn thứ ấy.

Kiều Linh pha nước chấm, đưa cho Tần nếm thử, rồi múc ra bát con cho từng người. Xoong ốc luộc mang ra. Bà ngoại nhể cho

cháu. Thằng bé không thích món này. Bà phải luộc cho nó quả trứng gà ăn tạm. Cái gai bồ kết dài nghêu, Linh xin bên hàng xóm, khêu ốc mới thích. Chưa bao giờ Đại, Tần ăn một bữa ốc luộc ngon thế.

Ngày bé, Linh ở nhà với mẹ, cũng có những xoong ốc luộc thế này, nhưng không có giấm, nước mắm cũng chả ra sao. Ốc luộc, hơn nhau ở cái anh nước chấm. Bây giờ lại ăn trong cảnh mẹ con, bà cháu, vợ chồng thế này - ngon quá!

Ông Hoè ăn mấy con lấy lệ. Bà Phụng có vẻ giữ ý với thông gia. Nhưng thấy không khí cởi mở thân tình, chị em Linh, Tần có vẻ hợp nhau đang sì sụp chấm chấm, mút mút nên cũng ăn nhiều. Đàn bà, con gái, mấy người chê ốc luộc. Đã có lần bà được mời ốc hấp thuốc bắc. Cũng lạ miệng. Nhưng ăn cái gì quen miệng, như món nước chấm hôm nay vẫn hợp khẩu vị hơn.

Đến bữa trưa, bà An cho Linh đi mời ông anh chồng sang tiếp khách cùng mình.

Mỗi khi về thăm mẹ, bao giờ Linh cũng đưa chồng con sang thăm bác và dì, em ruột mẹ. Nhà nào cũng một túi quà, số lượng quà bánh cũng có khác nhau, tuỳ theo "nhân khẩu" nhiều hay ít. Và bao giờ các bậc cao niên cũng có những loại quà riêng, chứ không nhai kẹo cứng như bọn trẻ được. Với hàng xóm xung quanh thì Linh thường tạt sang một mình. Đại bảo, đi đâu em nên dắt con đi, nếu cần trong các mối quan hệ thì kéo cả anh đi, không nhất thiết là với ai cũng phải kéo cả nhà đi, nhưng với ông trẻ và các bác thì anh phải đi cùng.

Điều này thì Linh hiểu. Ý ăn không bằng ý ở. Cô lớn lên không phải chỉ nhờ cha sinh mẹ dưỡng, mà còn nhờ tình làng nghĩa xóm, nhờ cái không khí ấm áp làng quê này, cái khung cảnh đẹp tuyệt trần làng quê này.

Mẹ ở nhà làm cơm, Linh đưa bố mẹ chồng và em chồng ra thăm Chùa. Chùa không tên, cứ gọi là Chùa làng thôi. Cũng không bề thế danh tiếng gì. Nhưng tuổi thơ cô gắn liền với nó. Dạo hợp tác xã, tượng Phật bị xếp đống lại một góc, hai gian làm lớp học cấp 1, một phần làm kho thóc. Sân Chùa thành nơi trục lúa ban tối, sân phơi ban ngày. Sư thầy dạt đi đâu không biết. Chùa chỉ còn các vãi qua lại chăm sóc.

Nhưng có một người đàn bà vẫn ở đấy, không biết từ bao giờ, cho đến bây giờ. Hồi bé, Linh vẫn chơi với cô ấy. Cô ấy vẫn ôm Linh vào lòng. Hình như cô khen Linh xinh đẹp, xinh như Linh sẽ nhiều con, hình như mẹ Linh sẽ được nhờ cô con gái rượu này. Những lúc ra chơi thế nào Linh cũng chạy vào với cô một tí, rồi mới ra nhảy dây với đám bạn. Linh vẫn mang cho cô khi thì củ khoai lang béo đỏ như con lợn bột, khi thì mấy củ dong đao, có khi một bát rượu nếp. Thỉnh thoảng cô vẫn vào xin mẹ Linh nắm chè lá. Nhiều đứa cũng hay theo Linh ra chơi với cô. Nhưng không đứa nào thân với cô như Linh. Mà Linh lại chả biết gì về cô. Không biết gì, không hiểu gì, không chia sẻ được gì, nhưng vẫn thân mới lạ. Bao nhiêu năm rồi, bây giờ cô vẫn là cô của bé Linh ngày nào, tuy cô còn nhiều tuổi hơn cả mẹ Linh.

Vừa thấy Linh cô đã chạy ra. Mừng như gặp người ruột thịt. Linh đưa túi quà cho cô. Cô ấy lại. Linh ấn vào tay lần nữa cô mới chịu cầm. Cô ngồi thụp xuống trước mặt cu Thành, định ôm thằng bé vào lòng như ngày xưa vân ôm mẹ nó. Thằng bé sợ hai ôm chặt chân mẹ. Linh không thể giải thích cho con, đành bế con lên. Sau phút mừng rỡ cô mới chỉ vào ông Hoè bà Phụng, hai ngón trỏ đặt úp chéo vào nhau, rồi chỉ vào Đại, vào Tần ra ý hoi đấy là bố mẹ chồng Linh phải không?

Hình như cô bảo Đại bẻ lái ô tô về, nh như cô bảo Linh đẻ thêm con gái để tóc nó cũng dài chấm gót như mẹ nó ngày đi học. Linh cười, gật đầu nhìn Đại và "dịch" cho anh.

Cu Thành nhoài người, đòi mẹ thả xuống. Chân vừa chấm đất, nó đã chạy ra gốc muỗm. Cô đưa tay cài lại chiếc khuy áo ngực Linh bị tuột vì cu Thành vừa tụt xuống. Đại chạy theo con. Linh bóp chặt cánh tay cô trước khi đến chỗ con.

Tiếng cô đuổi theo Linh.

Đã bao nhiêu năm nay, môi lần ra chơi với cô, lúc về tiếng cô vẫn đuổi theo Linh như thế. Đấy là tiếng thân thương của Linh, là tiếng kêu ai oán số phận một kiếp người, không nói được tiếng lòng mình như mọi người, nhưng vẫn tại lòng mình với người mình quý.

***

Bà An biết người thành phố có thói quen ngủ trưa, nên vừa dọn mâm đi, đã giục khách ngả lưng. Ông Hoè, Đại một giường. Bà Phụng, Tần một giường. Mẹ con Lỉnh ngủ với bà ngoại. Giường nào cũng có quạt cây. Linh đã bỏ chiếu cũ ra, trải chiếc chiếu sạch vào. Không biết có phải Linh từng nghĩ đến có lần sẽ đón bồ mẹ về không, mà cô đã sắm đến bảy tám chiếc gối dự trữ, cả gối bông, gối mây. Khách đã lên giường, Linh ôm con dỗ nó ngủ. Mẹ Linh bỏ mấy tấm mành xuống cho đỡ sáng, rồi mới đi rửa bát.

Ông Hoè không chắc mình đã ngủ được, nhưng vẫn nhắm mắt nằm im.

… Có tiếng "bung bung!" rất vui gọi, Hoè chạy ra ngõ. Một tay cầm xâu hạt bưởi, mẹ đã tỉ mẩn bóc từng hạt xiên lại phơi khô. Xiên hạt bưởi cháy sáng, soi rõ khuôn mặt với đôi lông mày lưỡi mác vểnh ngược. Tay kia cầm chiếc đèn ông sao năm cánh bố hì hụi vót nan, làm khung, phết phết, dán dán. Tiếng trống vẫn "bung, bung" giục giã… Tre con tụ tập ở sân đình, hò reo, tiếng trống "bung, bung" đánh thức những lá cờ ngũ sắc, cuốn kỹ ngủ li bì trong góc đình, vươn vai, vươn ngực, hùng dũng đứng quanh sân

đình. Cơ man nào là người tứ xứ kéo về. Lấp loá áo đỏ, áo xanh thiếu nữ. Yếm sồi nâu non thanh nữ thấp thoáng trong vạt áo tứ thân. Xông xênh váy chùng các bà. Chỉnh tề khăn xếp, áo the cánh đàn ông.

"Bung, bung, bung!" Tiếng trống làm cả làng nhớn nhác vét cho đủ suất sưu. "Tùng, tùng! Tùng, tùng, tùng!" Tiếng trống ngũ liên báo đê trực vỡ. "Tùng! Tùng!" Tiếng trống trường gọi cu Hoè, tóc trái đào, lần đầu cắp sách đi học… "Bùng, binh" tiếng trống đưa mẹ ta ra đồng…

Tiếng trống "bung! bung!" chập chờn trong giấc ngủ lơ mơ lạ giường, làm ông Hoè chợt tỉnh. Mẹ Linh mời ông đi rửa mặt.

Mẹ con bà Phụng cũng dậy. Đại ngủ ngon. Anh hay đi xa nên không có chuyện lạ giường. Mẹ con Linh vẫn ôm nhau ngủ. Thằng cu nằm gọn lỏn trong lòng, đầu gối lên cánh tay mẹ, trông mới thích làm sao.

Ông Hoè như sực nhớ ra điều gì, hỏi bà thông gia:

- Lúc này, hình như tôi nghe tiếng trống, có phải không bà?

- Vâng, thì làng tôi có nghề làm trống mà bác. Nếu bác muốn đi xem, tôi nói bác cháu dẫn đi. Bác cháu làm cán bộ văn hoá xã nên tường chuyện này lắm.

Hoá ra, ông Tiết là người rất am tường về trống, về nghề làm trống. Ba bố con ông Hoè, Đại, Tần theo chân ông đi khắp làng. Ông Tiết hỏi ông Hoè:

- Tôi hỏi khí không phải, ông có biết cái trống nguyên sơ nó ra đời thế nào không?

- Thì bác nói cho nghe, tôi không rành chuyện này đâu.

- Con người sớm biết lột da động vật, căng ra phơi để dùng. Một sự ngẫu nhiên nào đó, người ta phát hiện ra rằng, một tấm da căng trên mặt phẳng một vật nào đó, có khoảng không ở dưới, khi đánh vào sẽ được một âm thanh hay hay. Nó sẽ là cái trống đấy. Thì hồi bé, ta lột lấy da ếch, căng lên ống tre hay ống sữa bò, phơi khô, chả thành trống là gì phải không ông? Bây giờ vẫn gọi trống của trẻ con là trống ếch đó thôi.

Thấy cha con ông Hoè chăm chú nghe, ông Tiết càng say sưa:

- Tôi đố ông biết, có những loại trống gì nào?

Ông Hoè nhớ lòm bõm:

- Có trống đình này, trống cơm này, trống…

- Nhiều thứ lắm ông ạ. Trong sinh hoạt cộng đồng thì *việc nào trống ấy*, to nhó, lớn bé khác nhau. Trống trận phải khác trống đình. Trống đình phải khác trống đám ma chứ. Trống cho trẻ con chơi tết Trung thu, phải khác trống bỏi của mấy cụ đi hát cô đầu. Còn trên chiếu chèo, chiếu tuồng thì trò nào trống ấy. Trống chèo khác trống tuồng đấy ông ạ. Trống chiếu, còn gọi là trống ban hay trống ngũ lôi là trống của riêng tuồng. Trống đế là của riêng chèo. Còn trống chầu (trống cái), trống bản (trống rờn, còn gọi là trống rước), trống khẩu (trong gọi), trống lệnh, trống mảnh, trống bóc (còn gọi là trống bát âm), trống bồng (trống cơm) thì dùng chung cho cả chèo và trống… Tôi hỏi khí không phải, ông có biết vì sao gọi là trống cơm không ạ?

Ông Hoè chịu. Đại và Tần, từ này đến giờ đều lạ lẫm trước những câu hỏi của ông Tiết, cứ giỏng tai lên nghe. Ông giảng giải:

- Gọi là trống cơm, không phải là đánh trống gọi nhau đi ăn cơm như đánh kẻng hồi hợp tác đâu. Người ta dùng cơm nóng, dẻo miết

lên mặt trống để làm cho âm thanh thêm trầm. Cùng một loại trống, nhưng to nho, dày mỏng khác nhau sẽ cho âm thanh khác nhau. Cùng một chiếc trống, nhưng tuỳ theo hoàn cảnh khác nhau mà lối đánh cùng khác nhau, và dùng các loại dùi khác nhau. *Trống nào dùi ấy* là thế mà ông. Trống ngũ liên giục người lính ra trận, trống hộ đê, trống hội vật cổ vu đô vật quyết hạ đối thủ lấm lưng ngửa bụng, tất nhiên là khác trống chèo. Lúc diễn viên ngân nga luyến láy không được mùi mẫn lắm, người cầm trống phải đế vào đúng lúc, cho câu hát khỏi gẫy, thậm chí còn phải nối dồn dập để khoả lấp một câu hát đuối, một lời thoại vụng. Thế mới có câu *vụng chèo khéo trống*, hoặc *đánh trống lấp* đấy ông ạ. Bây giờ trống không chỉ cầm trịch dàn nhạc, lúc bản nhạc đến cao to. Các loại trống của dàn nhạc hiện đại còn biểu diễn hẳn một tiết mục riêng, độc tấu trống mới ghê. Thế ông có nghe nói đến *liên hoan trống quốc tế* chưa? Việt Nam đã tham gia cái Festival trống gồm bẩy nước đấy. Mà ông và hai cháu biết cho: chính trống người làng tôi tham gia đấy.

Họ đến trước một ngôi đền không to lắm dưới chân núi.

Hai gốc đại cổ thụ trấn ngự hai bên. Ông Tiết kể, ngày xưa, một người ăn mày sa cơ lơ vận dạt đến làng này. Được bà con cưu mang, rồi ở lại làm ăn. Ông có một con trâu rất khoẻ ngày cày nửa mẫu ruộng như chơi. Đã một lần, với con trâu ấy, ông cày thi với vua Dinh Tiên Hoàng, khi Người từ kinh đô Hoa Lư ra đây cày thi với lực điền làng tôi. Bây giờ, gọi thế là nhà Vua khuyến nông đấy ông nhỉ. Khi con trâu già yếu, không kéo cầy được nữa, ông làm thịt biếu bà con mỗi nhà một miếng. Ông nói: "Tôi sẽ biếu làng một vật dụng, làm từ con trâu đã làm bạn, nuôi sống tôi bao nhiêu năm nay". Cả làng xúm xít quanh ông nhiều ngày. Chiếc trống ra đời. Chưa bao giờ dân làng tôi được nghe một âm thanh lạ lùng đến thế, vang vọng đến thế. Người nông dân ấy là ông tổ nghề làm trống làng tôi đấy. Cụ vẫn nằm đây, phù hộ cho nghề làm trống làng tôi phát đạt.

- Thế ông và hai cháu có muốn xem làm trống không?

Mọi vật dụng xung quanh, ta dùng nó, quen thuộc nó, nhưng không dễ gì biết nó cũng có một lịch sử một cuộc đời và làm ra nó, biết bao khó nhọc, công phu. Vì thế, bố con Tần tỏ ra rất thích thú được ông Tiết dẫn đi xem làm trống.

Tần cứ nghĩ, da làm trống là da thuộc, bởi cũng đã có nhà báo viết thế. Ai ngờ, là da sống. Mọi người đứng quanh một thanh niên, với con dao cực sắc có hai chuôi để cầm được cả hai tay, anh bào dần từng lớp phía trong lớp da trâu, cho "con da" mỏng dần. Cái phụ phẩm này sẽ được chế biến thành keo da trâu. Cái tư thế bào mới lạ chứ: "con da" được đặt cho căng trên một chiếc giá gỗ phẳng, nghiêng. Người bào, từ phía trên gập người, hai tay đưa lưỡi dao nạo từng lớp từ trên xuống dưới. Anh ta ngừng bào, dùng tay phải bẹo, xem đã mỏng đến độ cần thiết chưa. "Con da" sẽ làm trống lớn phải tính toán làm sao cho vùng sẽ là tâm mặt trống, có độ dầy lớn hơn cả, rồi mỏng dần theo những vòng tròn đồng tâm trên mặt trống, ra tới tận tang trống. Có như thế mặt trống mới bền, tiếng trống mới vang. Dầy quá, tiếng bì bì, mỏng quá tiếng vang nhưng chóng thủng. Con trâu sẽ làm trống, cũng phải mô xẻ theo một yêu cầu riêng, để diện tích mặt trống là lớn nhất.

Đại thắc mắc:

- Thưa bác, thế da trâu nào cùng làm trống được chứ ạ?

- Da nào cùng làm được. Nhưng trâu càng già, da càng tốt. Trâu càng to, da càng tốt. Những chiếc trống lớn phải dùng da trâu cái, vì khi chửa bụng nó phình to ra, đẻ xong lại co lại do đàn hồi nhờ thế mới cao.

- Thế người ta phân loại trống thế nào ạ? Ý cháu muốn hỏi về độ lớn.

- Có chứ. Từ sáu mươi đến tám mươi phân là trống cái (trống chầu). Từ tám mươi phân đến mét rươi là trống đại. Mét rưỡi trở lên là trống sấm.

- Cháu chưa thấy trống sấm bao giờ.

- Tí nữa anh sẽ thấy. Niềm tự hào của làng tôi đấy. Anh sẽ có vinh dự được đánh mấy tiếng trống sấm ấy!

- Cháu có được đánh không ạ?

Ý Tần hỏi là, có kiêng đàn bà không. Ông Tiết cười tự hào:

- Làng bác không phân biệt nam nữ đâu. Cháu cũng được đánh thử.

Khách đến một nhà đang căng da phơi. Giầu có đến đâu thì nhà làm da cũng phải để sân đất. Bởi chỉ sân đất mới căng được da phơi. Người ta dùng những chiếc cọc tre, chọc thủng gần mép "con da", luồn cọc vào. Cắm nghiêng từ trong ra ngoài, cho đầu nhọn cọc ăn vào mặt đất một khoảng chừng bốn, năm phân. Kéo cho cọc đứng thẳng lên, cũng tức là con da bị kéo căng ra bốn năm phân nữa, sau đó mới đóng cọc, cố định con da ở trạng thái ấy dưới nắng nóng. Mỗi con da phải có vài chục chiếc cọc căng ra như thế. Vài cơn nắng là da chín, không hôi hám gì

Ông Tiết dẫn khách thăm một nhà chuyên làm tang trống. Đại quen phóng xe trên những con đường phẳng lì, thênh thang, bỗng cảm thấy con đường làng quanh co theo thế đất, vườn, nhà, điểm những cây lưu niên cổ thụ đẹp quá.

Lâu lắm anh mới có được phút thảnh thơi thế này. Đại cứ nghiêng nghiêng, ngó ngó. Nhà nào cũng muốn vào, chỉ để nhìn ngắm hàng cau phía trước, đám chuối phía sau. Một cây cau bung chùm hoa như đám sao sa trên trời. Dìu dịu hương cau quanh quất ngõ xóm.

Tự nhiên Đại nghĩ nếu không có người vợ này thì mình sẽ chẳng có một vùng quê thế này để bố con gắn bó, đi về.

Còn cách một quãng, nhà làm tang trống đã rực lên màu hoa mướp. Gỗ giàng giàng, gỗ vàng tâm và gỗ mít đều màu vàng, dựng đứng phơi quanh nhà, quanh những gốc cây, đống rơm. Không quá nặng như đinh, lim, sến, táu, lại không mồi mọt, không cong vênh, không nứt nẻ… Gô tang trống kén ba loại gỗ ấy. Tốt nhất là mít - cây nhà Phật: lá đóng oản, quả cúng Phật, gỗ làm tượng Phật.

Làm tang trống phải có kỹ thuật riêng. Phải dọc gỗ bằng lưỡi cưa lượn thì mới được thanh gỗ cong cong. Hai cạnh bên của thành tang trống lại phải cùng nghiêng một độ nào đó, thì khi ghép lại, mới khít và làm thành đường tròn. Chỉ cần xếp những thanh tang trống sít nhau, trong ba hoặc bốn (từ trống cái trở lên) chiếc đai (đánh bằng tre cũng được, tốt phải là mây, song sẽ được một chiếc tang trống. Lấy sơn ta, trộn cứt mọt gỗ, chít vào những khe hở, trải một lớp vải màn, lại một lớp sơn ta. Hai mươi lần như thế, bộ tang trống sẽ kín như bưng. Bưng mặt da hai đầu, cố định bằng đinh tre già, chỉ bằng đinh tre mới không bị han gỉ.

Bao nhiêu năm trước cho đến tận bây giờ, người làng này vẫn làm trống như thế.

Đình làng đây rồi! Ngôi đình cồ kính với chiếc hồ bán nguyệt phía trước thả sen, ngoài kia là con ngòi dẫn nước từ sông vào đồng. Qua cây sấu đá cong cong như chiếc lược sừng là đường làng. Cây muỗm cổ thụ làm nên ve cổ kính, thanh bình, dù tán lá chỉ che mát nữa sân đình.

Ông Tiết dang thẳng cánh, đánh một hồi. Tiếng trống vang như sấm rền. Không gian run rẩy. Bụi ngói rơi lá tả. Tiếng trống vượt qua mái đình, bay ra cánh đồng tản vào không trung. Đường gân thớ thịt mấy người đứng xung quanh rung rung rất lâu. Ông Hoè, rồi Đại, Tần, mỗi người được đánh mấy tiếng. Có thể thôi, mà

người như lớn hẳn lên.

Không phải ai đến thăm làng cũng được hưởng vinh dự ấy. Nhờ ông bác Linh làm "quan văn hoá", cha con mới được đặc ân này.

- Đây gọi là trống sấm chưa hả bác?

Đại tò mò hỏi, tì chiếc trống đặt trên một cái giá to, chắc. Anh ước chiều cao phải bằng mình, đường kính thì bằng cô em gái. Ông Tiết kể:

- Đây là trống sấm do một cụ người làng cung tiến. Chiếc này đường kính suýt soát mét rưỡi. Làng Chờ, Bác Ninh có chiếc trống mét sáu tám cơ. Ở Fertival trống quốc tế Hàn Quốc, hai cường quốc trống quốc tế là nước chủ nhà và Nhật Bản cũng chỉ có trống nhỉnh hơn trống làng Chờ tí tẹo - mét bảy. Chiếc trồng sấm Thăng Long của thủ đô Hà Nội mới đáng mặt vô địch thế giới chứ!

- Đường kính nó bao nhiêu mà bác bảo là vô địch ạ.

- Nói vô địch là vô địch. Cả ba bố con anh, cả tôi chui vào còn rộng chán. Nó cao những 2,5 mét, đường kính lưng trống tới 2,8 mét cơ mà, đường kính mặt trống những 2 mét. Chả vô địch là gì. Mà anh nên nhớ rằng, tất cả những chiếc trống sấm, phi tay người làng tôi, không làm được đâu nhé.

Tần nhìn ông Tiết. Mặt ông lộ rõ vẻ hả hê, sung sướng.

Chưa hết. Ông còn giải thích:

- Chiếc trống sấm Thăng Long là tập trung sản vật của mọi miền nước ta đây. Lò mổ Đồng Năm, Thái Bình góp hai con da trâu cực đại. Tang trống xe ra từ một gốc mít hơn ba trăm tuổi ở gần Đàn Nam Giao, cố đô Huế. Đất tổ Hùng Vương cho thứ sơn ta kỳ diệu. Rừng núi Tây Bắc đưa về những cây song vô song để đánh đai.

Người làng tôi góp bao nhiêu thế hệ tay nghề. Ông bảo không oai à?

"Đoàn tham quan" về lại nơi xuất phát. Mấy bố con ông Hoè có cảm giác mình vừa khám phá bí ẩn một miền quê mà lâu nay chỉ thấy nó phẳng lặng, chẳng có gì phải để ý.

Cu Thành chạy ra đón bố. Bà mẹ Linh bưng ra một mâm chè. Ông Hoè nhìn ông Tiết vẻ kính nể. Hai tay ông bưng bát chè mời ông Tiết:

- Từ bé đến giờ mới được bác vỡ lòng về trồng đấy. Cũng nhiều chuyện hay thật

Ông Tiết đáp lại bằng một lời xã giao:

- Không dám, ông cứ nói quá lên thế. Thế tôi hỏi khí không phải: ông và các cháu đã vào Văn Miếu - Quốc Tử Giám ở Thủ đô chưa?

Cha con ông Hoè nhìn nhau. Ông Tiết cười đắc ý:

- Ấy đấy ông và các cháu nên vào đấy tham quan: Nào tám mươi hai bia tiến sĩ, nào Khuê Văn Các, nào nhà Thái học, nào Thiên Quang tỉnh có từ hơn chín trăm năm nay. Các nguyên thủ quốc gia đến Việt Nam thường đến thăm. Chính Tổng thống Mỹ Clintơn vào đấy cũng phải trầm trồ kính phục trước biểu tượng ngàn năm văn hiến nước ta. Mà thế giới người ta nói rồi, Việt Nam thắng Mỹ bởi có mấy nghìn năm văn hiến đấy. Nghe đâu ông Clintơn có sờ tay vào chính chiếc trống sấm Thăng Long do làng tôi làm, đặt trong một toà tháp đẹp xây dựng riêng cho nó đấy.

- Vâng, ông đã giới thiệu thế nào bố con tôi cũng vào thăm.

Lúc đã yên vị trên xe, Tần bảo Linh:

- Chuyến đi thú vị thật, tiếc quá, nhà em không về được. Lần sau em với nhà em về thăm bác nhé.

Lửa đắng

Chương 8

Từ ngày Thanh Diệu li thân sau khi vợ chồng xung đột quyết liệt, Vũ Sán chồng chị, Trưởng phòng Quy hoạch sở Quy hoạch Kiến trúc bỗng nhiên xoay sang chuyện học hành mới lạ. Anh ta đang thực hiện kế hoạch của *Người lơ lớ*. Nhà đầu tư nước ngoài này cần một tay trong chắc chắn, tin cậy để dễ dàng làm các thủ tục xin thuê đất lập khu công nghiệp.

Ngay cái chức Trưởng phòng Quy hoạch, cũng phải nhờ "*đầu tư chiều sâu*" của ông ta Sán mới có được. Ông ta yêu cầu Sán phải có cái bằng tiến sĩ thì mới có cơ hội leo lên nữa. Mốt bây giờ nó thế. Phải có tí học vị mới nặng đồng cân khi người ta đặt lên bàn cân cân nhắc.

Vũ Sán chuẩn bị bảo vệ luận án tiến sĩ với đề tài: *"Bảo tồn phố cổ Thanh Hoa"*.

Người lơ lớ yêu cầu Sán, không tiếc tay chi trong vụ này. Chuẩn bị tốt là thành công một nửa. Viết luận án, tất nhiên, Sán không thể làm được rồi. *Người lơ lớ* bảo:

- Không có việc gì khó, chỉ sợ tiền không nhiều. Mà tiền thì anh không phải lo. Anh tìm lấy một người. Bây giờ người viết thuê luận án không thiếu. Có hẳn một công nghệ làm thuê luận văn tốt nghiệp, đồ án tốt nghiệp, luận văn thạc sĩ, luận án tiến sĩ cơ mà.

- Thế lúc bảo vệ? - Sán lo lắng hỏi. *Người lơ lớ* làm lơ.

Người Việt đi cùng ông ta, vốn là giám đốc một nhà máy quốc doanh đã nghỉ hưu trả lời thay chủ:

- Thuê trọn gói cơ mà. Họ sẽ làm bán báo cáo tóm tắt cho anh. Anh chỉ phải đọc.

- Nhưng phải có thầy hướng dẫn?

- Cái đó khó gì. Các thầy chỉ ngại phải hướng dẫn đi hướng dẫn lại nghiên cứu sinh mới viết xong. Chứ còn luận án của anh, người viết thuê hoàn chỉnh cho anh rồi, thầy rất nhàn.

- Nhưng chấm luận án là cả một hội đồng đấy?

- Hội đồng là cả bàn dân thiên hạ mới sợ, chứ năm, bẩy người thì lo được tất!

- Nhưng mà… Tôi lo nhất các thầy phản biện kín.

Trợ lý người Việt bí không trả lời được, *Người lơ lớ* ngẫm nghĩ một tí rồi quả quyết:

- Chỗ này thì khó thật… đành phải cậy đến *Người ngoài hành tinh* vậy. Ông ấy không biết hai người phản biện kín. Nhưng ông ấy biết cấp trên cái người sẽ chỉ định hai người phản biện kín. Được chưa?

- Thế còn lúc báo vệ ở hội đồng cơ sở? Lại còn chứng chỉ ngoại ngữ nữa chứ?

Người lơ lớ có vẻ bực mình, cảm thấy sán lo sợ quá mức, liền nói một thôi một hồi:

- Cả hội đồng cơ sở lẫn hội đồng chính thức. Cả phản biện kín lần phản biện hở, cả ngoại ngữ lẫn nội ngữ, đều có thể giải quyết được bằng tiền. Làm được cái gì thì làm, không thì thuê. Chứa đẻ còn thuê được, huống hồ là cái luận án. Không nhẽ ông không đọc được bản báo cáo tóm tắt luận án bằng tiếng Việt? Người ta có bắt đọc bằng tiếng nước ngoài đâu mà lo?

***

Mọi việc diễn ra đúng như *Người lơ lớ* bảo.

Hôm Sán bảo vệ luận án, các phòng khác đã được cán bộ nhân viên Phòng Quy hoạch mách nhỏ, dự lễ bảo vệ luận án của Trưởng phòng này sẽ "phải" ở lại dự tiệc đứng và nhận phong bì nặng ký đấy. Vì thế nhân viên nhiều phòng đến. Khối vẫn phòng đến gần hết. Một đống hoa xếp đầy chiếc bàn dài đặt ngoài hành lang.

Thanh Diệu nổi bật giữa đám phụ nữ có mặt. Sắc đẹp, vẻ duyên dáng, lịch lãm của một quan chức vừa quý phái, vừa kiều diễm đang ở độ chín thật đằm thắm. Chị mặc giản dị đến không thể gián dị hơn: váy bó, lửng dưới gối, xẻ hai bên, bằng thứ hàng chảy không nhăn. Áo cánh không cổ ôm khít lấy tấm thân thon gọn, không ngắn như bọn trẻ, cũng không dài như các bà đứng tuổi. Và mầu thì giản dị đến mức không gọi là mầu. Áo trắng tinh, vải đen tuyền. Dưới vạt, bên bắp chân phải, điểm xuyết mươi hạt cườm, ngỡ như mấy ngôi sao lấp lánh giữa trời đêm huyền diệu.

Nếu Diệu không dứt chuyện với cánh đàn ông, cứ huyên thuyên mọi chuyện để được đứng gần chị thì đã bị đám phụ nữ, con gái cơ quan Sán bình phẩm, cố tìm những khiếm khuyết của chị mà đàm tiếu. Và nếu không thể tìm thấy khiếm khuyết gì, họ sẽ mang chuyện gia đình chị, chồng chị ra đàm tiếu. Hình như rất biết điều ấy, chị cứ quanh quẩn giữa đám nữ giới, hết hỏi chuyện người này, lại trả lời người kia, khiến ai cũng có cảm giác thân mật, gần gũi.

Sán trình bày lưu loát bài tóm tắt luận án của mình. Các phản biện, các uỷ viên hội đồng Chấm luận án nêu câu hỏi.

Nghiên cứu sinh trả lời rành mạch, gãy gọn. Đã tưởng sang phần Hội đồng đánh giá và cho điểm thì có một người xin phát biểu.

Người này nêu câu hỏi:

- Xin ông cho biết, thế nào là phố?

Giáo sư hướng dẫn biết ngay câu hỏi này chỉ là tiền đề, nó sẽ dẫn đến câu hỏi nữa. Và câu hỏi này mới là đòn hiểm.

Biết vậy, nhưng không thể cứu học trò mình, bởi, chính ông cũng thấy, thật ra luận án này không vững chân.

Mọi chuyện diễn ra đúng như vậy. Sán đành trả lời rằng, phố là những căn nhà liên tiếp, hai bên hay một bên đường, trên đó người ta buôn bán một thứ hàng hay nhiều thứ hàng nào đó. Thế mới có phố Hàng Lụa, Hàng Giầy, Hàng Giấy, Hàng Nồi v.v…

Người kia vặn:

- Theo ý kiến ông thì, nhiều hoặc toàn nhà hàng bán giấy mới gọi là Hàng Giấy được. Cũng tưởng tự, mới có phố Hàng Giầy, Hàng Nồi, Hàng Bát v.v… Thế có phố nào ở Thanh Hoa có đến ba bốn nhà cổ trong cả mấy trăm nhà hai bên số chẵn, số lẻ không, mà luận án của ông lại ghi là *phố cổ Thanh Hoa*. Đã không có phố cổ thì làm gì có việc bảo tồn nó. Vậy là… xin lỗi ông, luận án của ông không dựa trên một cơ sở thực tiễn nào.

Người phản biện tự do này là một quân nhân nghỉ hưu. Ông mặc bộ quân phục đã cũ. Diệu thấy ông ta hỏi rất có lý, lập luận chắc chắn, khó mà bắt bẻ được. Hỏi ra mới biết, gần như tất cả những

cuộc bảo vệ luận án ở Học viện này ông ta đều có mặt, đều chăm chú lắng nghe. Nhiều câu hỏi về các đề tài chính trị, xã hội ông ta nêu ra không phải chỉ nghiên cứu sinh tắc, mà đến thầy nghiên cứu sinh cũng tắc nốt.

Căn phòng căng lên chờ câu trả lời. Thầy buông xuôi, "phen này thì không cứu được". Diệu biết sức đọc, sức học, sức nghĩ của Sán đến đâu. Chị thở dài. Ngượng thay cho chồng.

Chủ tịch hội đồng Chấm luận án không có cách gì khác đành giục:

- Mời nghiên cứu sinh Vũ Sán trả lời!

Không ai ngờ, Sán thông minh đột xuất thế này:

- Chúng ta làm việc trên cơ sở hiến pháp và pháp luật.

- *Phố cổ Thanh Hoa* đã được Nhà nước ra quyết định công nhận là *Di tích lịch sử, kiến trúc Quốc gia*. Đấy là cơ sở pháp lý để chúng tôi thực hiện bản luận án của mình.

Người kia đâu có chịu. Ông ta đứng lên:

- Tôi không thấy bản luận án có một phụ lục nào thống kê xem, trong cái mà ông gọi là "phố cổ" có bao nhiêu nhà cổ. Việc bộ Văn hoá Thông tin công nhận, trên cơ sở thực tế như vậy, chắc gì đã xác đáng thưa ông? Thế là một luận án khoa học mà không xuất phát từ những khái niệm khoa học thì làm sao có tính khoa học được. Đã không có tính khoa học thì làm sao có giá trị thực tiễn được?

Sán:

- Giá trị thực tiễn chính là các giải pháp báo vệ những ngôi nhà cổ ấy.

- Ấy đấy thế là ông đã thừa nhận là chỉ có những ngôi nhà cổ chứ không có phố cổ rồi nhé. Thế thì luận án của ông phải sửa lại là Báo tồn những ngôi nhà cổ… mới phù hợp.

- Tôi không sửa, để nhất quán với văn bản Nhà nước.

Đến đây thì Chủ tịch Hội đồng can thiệp:

- Lập luận của quý ông đây - vừa nói, bàn tay trái vừa ngửa ra, hướng về phía công dân phản biện tự do - không phải là không có ý nghĩa thực tiễn. Rất hoan nghênh phát hiện này. Có điều… về pháp lý, Nhà nước đã khẳng định đó là phố cổ thì tác giả luận án phải theo, cũng là điều hợp lý. Bây giờ xin phép, để Hội đồng cho điểm bằng phiếu kín.

"Quý ông" kia nói trống không:

- Thì đâu có bao nhiêu luận án không khoa học thế này, chứ có phải của một tiến sĩ giấy này đâu.

Ai cũng nghe rõ mười mươi câu này. Nói xong, ông ta đứng dậy, đi thẳng.

***

Việt với Thuỵ Miên đang lâng lâng trong hạnh phúc không cùng thì chiếc xe máy chồm lên, hất họ xuống vực. Việt tỉnh dậy. Mình mẩy đau ê ẩm. Chỗ nào cũng đau. Đầu, toàn thân và chân tay như không phải của mình. Bó chặt như bị trói cứng. Thử cựa quậy lần lượt: đầu, tay phải, tay trái rồi chân phải, chân trái, thấy vẫn nhúc nhích. "Được!" Không biết mặt mũi thế nào mà ngọ ngoạy đầu, không có cảm giác da thịt chạm vào vải - thế là bị băng bó tất cả à? Chỉ biết, mắt vẫn nhìn thấy ngọn đèn ống sáng loá. Thứ nhắm từng bên, vẫn nhìn được. Mồm vẫn mấp máy được. Thử gọi xem sao:

"Thuỵ Miên!" Không thấy đáp lại. Cô ấy đâu nhỉ? Quái lạ! Bỏ người ta nằm đây một mình là nghĩa làm sao? Đau quá! Chỗ nào cùng đau. Nhưng cái chân phải có vẻ đau nhất. Thử co lại, không được! Sao chân trái vẫn hơi co được? Thử một lần nữa. Vẫn không được. Thôi chết! Gẫy rồi, bó bột rồi. Không biết là đùi hay cẳng chân? Không biết có tập tễnh không? Trời ơi, chân héo chân tươi thì còn ra cái gì!

- Anh tỉnh rồi đấy à? Đau lắm phải không?

- Chị cho tôi mượn cái gương.

- Yên chí. Cái mặt đẹp trai chỉ xây sát một bên má thôi. Đầu thì trọc lông lốc rồi, bị khâu mấy chục mũi kia mà, may xương sọ không việc gì. Nói chung bị toàn phần mềm. Chỉ gẫy xương đùi. Nhưng không gẫy hở nên không phải mổ. Chỉ phải bó bột.

- Thế người phụ nữ đi cùng tôi đâu?

- Anh không biết à? Chị ấy mất ngay lúc hai người rơi xuống vực rồi.

Cái đau này, hơn cả cái đau trên toàn thân thể. Nó khoan vào ngực trái anh một nhát sâu, xuyên qua người, làm thành một lỗ thủng. Gió lùa vào buốt xé ruột. Anh rơi vào lỗ thủng ấy, rơi mãi, rơi mãi, mỗi lúc một nhanh. Lỗ thủng không đáy. Rồi thốt nhiên, cái đáy hiện ra. Toàn thân Việt đập xuống, bắn tung lên, thành ngàn vẫn mảnh vụn. Máu bắn tung toé, đỏ lòm cả một vùng đất đá, cây lá.

Anh cứ mê mê tỉnh tỉnh. Mà ngay lúc tỉnh cũng vẫn trông thấy người tình xương thịt hiển hiện trước mắt. Cái dáng đi nhanh nhẹn như con gái cứ thoăn thoắt trước một quãng như gọi anh đi nhanh cho kịp.

Vợ Việt theo chương trình cao học ở nước ngoài. Con gái theo mẹ

học phổ thông trung học để có dịp củng cố tiếng Anh. Việt hút hồn Miên bởi cái hóm hỉnh và trí tuệ của một nhân cách. Đã mấy lần anh làm tay Giám đốc Sở và tay Trưởng phòng Tổ chức (có cái mác phó tiến sĩ hữu nghị ở Nga mà lúc nào cũng khẳng định tôi là một nhà khoa học) phải mất mặt vì bị lật tẩy trước cuộc họp giao ban đầu tuần. Miên lúc nào cũng hừng hực sống, mà Đại, chồng chị lại là bộ đội, vài tháng mới về một lần. Thật ra, họ mới là hai nửa của nhau, cả về thể xác lẫn tâm hồn.

Không biết họ sẽ đi với nhau đến đâu, nếu không gặp tai nạn trên đường đi, trong một lần đi lẻ pícníchmê muội.

***

Trước hôm ra viện, Việt xin phép đi già một buổi.

Anh gọi "xe ôm", đến nơi Thuỵ Miên nằm.

Đã thành một con người khác. Anh sợ ngồi xe máy. Sợ tốc độ. Hai tay cứ nắm chặt thắt lưng người lái xe, luôn mồm bảo đi chậm lại. Có lẽ quen với tốc độ của mình, lúc nào quên, anh ta lại tăng tốc. Việt quát: "Đã bảo đi chậm cơ mà. Tôi trả thêm tiền cho anh đi chậm. Rõ chưa?"

Không hương, không hoa quả, bánh trái. Anh thì thầm với chị:

"Chúng mình đã sống như chưa bao giờ được sống phải không em? Thế sao chúng mình lại không được đi cùng nhau? Trời bắt anh sống để trừng phạt đây. Để anh phải tự dằn vặt giày vò mình đến chết đây? Có đau lắm không em? Anh không được nhìn em lần cuối. Không được vuốt mắt em. Em có dặn anh gì không? Thuỵ Miên ơi, có lạnh lắm không? Anh không sưởi ấm cho em được nữa rồi! Anh phải làm gì để trừng phạt sự bất cẩn của mình? Anh nhớ hôm ấy chúng mình hạnh phúc lắm phải không em? Em còn đọc thơ cho anh nghe cơ mà. Nếu trời nhè lúc ấy, để trừng phạt chúng

mình thì anh nguyền rủa ông ta. Ngàn đời nguyền rủa ông ta trớ trêu quái ác".

Từ hôm về, Việt không dám đến nhà thắp hương cho người tình, nên cũng không hiểu gia đình Thuỵ Miên nhìn nhận chuyện ấy thề nào. Thằng con trai Thuỵ Miên thì chắc biết chuyện. Thái độ thế nào? Tốt nhất là tránh gặp nó. Qua một hai người bạn thân cơ quan, anh biết có không ít lời xì xào về chuyến đi ấy của hai người. Nhưng Miên đã chết. Đại, chồng chị cũng đang công tác ở Nga. Việt nằm bệnh viện mấy tuần. Vợ con anh lại ở cả nước ngoài. Bao nhiêu việc, cơ quan phải lo xung quanh vụ ấy. Chưa kể công việc chuyên môn phòng Kế hoạch, mà vắng anh, cứ như rắn mất đầu.

Ngày đầu tiên trở lại cơ quan, Việt gặp Miên ngay ở chiếu nghỉ cầu thang tầng hai đang đi xuống. Bốn mắt quấn quít, nồng nàn, âu yếm. Lúc hai người đi ngang nhau, tay họ vẫn buông thõng, nhưng cũng kịp tìm gặp nhau trong mấy giây Việt đi ngang qua phòng họp giao ban, đã thấy Miên đang hát… *"gió hãy nói rằng em yêu anh, gió hãy nói rằng ta yêu nhau! Thế thôi…!"* Anh xuống phòng Tài vụ lĩnh lương đã thấy chị ở đấy, nhí nhảnh trò chuyện. Chị nhanh nhảu: "Anh ký trước đi!" Việt đến phòng giám đốc, đã thấy chị đi trước vài bước, quay đầu lại cười cười, nháy mắt với anh, rồi mới ngoặt về phòng mình.

Anh cảm ơn cơ quan đã trông nom chăm sóc mình trong vụ tai nạn và thời gian nằm bệnh viện. Giám đốc đang nói những câu thăm hỏi xã giao, thì Việt cảm ơn lần nữa rồi nói:

- Có lẽ tôi không làm việc ở cơ quan mình nữa.

Làm bộ giật mình trước tin dữ, Giám đốc hỏi:

- Sao thế. Cơ quan rất cần anh, một người có năng lực chuyên môn giỏi.

Nói thế, nhưng trong bụng ông ta mừng lắm. *Mày làm kế hoạch giỏi thì tao công nhận. Nhưng mày là thằng kiêu ngạo, một thằng cứng đầu cứng cổ. Một thằng khôn ngoan ma mãnh. Mày đã chơi tao một vố mất mặt trước cả cơ quan. Mày đã làm hỏng kế hoạch nhân sự của tao. Thôi, mày biến đi cho tao nhờ. Rồi tao sẽ kiếm được thằng khác. Nó có thể không bằng mày, nhưng tao sẽ không còn bị cái gai nhọn lúc nào cũng chọc vào mắt…*

- Anh đi, không phải vì Sở có điều gì làm anh không bằng lòng đấy chứ?

Việt đi không phải vì họ muốn đẩy đi. Mà có đẩy, anh không đi cũng chả làm gì được. Khổ cái đi khắp cơ quan, chỗ nào cũng gặp Miên. Đang đi bỗng người lảo đảo, vội nhắm nghiền mắt lại, tựa lưng vào tường cho khỏi ngã. Bỗng thấy người mình nóng ran lên. Lưỡi Miên lùa vào miệng anh. Việt choàng tay ôm chặt người tình, thấy toàn thân Miên đẫm máu. Anh đưa tay xuống eo lưng chị, xương cốt tua tủa, mảnh xương sắc đâm vào tay buốt nhói…

Việt lần về phòng mình. Mọi người chạy ra đón. Mấy cô gái nhìn kỹ gương mặt, đầu tóc anh. Mái tóc mới mọc có vẻ ương ngạnh không chịu khuất phục cái gì. Đám sẹo hồng hồng ăn từ mang tai tới má, như dấu ấn trời khắc trên mặt kẻ tội đồ.

- Sếp nằm bệnh viện, mọi việc vẫn đâu vào đấy. Chỉ có việc…

- Để sếp nghỉ đã. Muộn thì cũng muộn rồi.

Phải xa những nhân viên như thế này, thật tiếc. Họ là những người thạo việc và quý mến Việt như chú, như anh. Nếu mình đi, thế nào tay Giám đốc cũng điều thằng bỏ mẹ ấy về. Nhưng hắn cũng biết, giỏi ra cũng chỉ có thể làm phó, khi mình làm trưởng phòng. Không có tao thì tài thánh mày cũng chẳng múa được. Chung chung thì rất chung chung, những chỉ tiêu, khối lượng, chất lượng công việc, thời gian lại là những số liệu cụ thể… Thôi kệ nó, anh

nhắm mắt, lặng người.

Miên hỏi: Trưa nay ta ăn gì hả anh? - Làm bữa cơm niêu cá trê om lá gừng, cà pháo và canh cua nấu cải, được không? Chị khẽ gật. - Em ra cổng trước đi…

- Trưa nay phòng ta ăn mừng Sếp ra viện.

Tối về, Việt gọi điện cho người bạn Phó giám đốc sở Quy hoạch và Kiến trúc phụ trách chuyên môn, trả lời đồng ý chuyển sang đấy làm việc.

***

Khách sạn *Bàn tay vàng*.

Căn phòng VIP kiểu Nhật Bản cái tiến: bàn ăn đứng giữa phòng. Xung quanh lát kín thành giường. Thõng chân thoải mái. Ngả ngớn thoải mái. Rượu ngà ngà, nằm vật ra, gối sẵn, điều hoà mát rượi. Ngáy thoải mái.

Người lơ lớ chìa tay ra:

- Chào ông tiến sĩ. Chúc mừng! Nào, trăm phần trăm! Rượu này tôi mang đến. *Ngũ lương dịch* ngâm thuốc bổ gia truyền. Chồng uống, vợ khen hoặc người tình khen, tuỳ ông!

Vũ Sán hí hửng ra mặt:

- Tôi biết ơn lắm. Ông tính nước đi như thần.

Đấy mới là nước thứ hai. Còn nhiều nước nữa phải đi tiếp.

Hầu bàn bưng hai bát súp vây cá mập vào. *Người lơ lớ* gật gù:

- Nên bớt ăn thịt. Hôm nay tôi mời ông món lẩu nấm. Chỉ có nấm với đầu cả hồi và rau. Phải nghĩ đến sức khỏe nhiều nữa mới được. Chừng nào chỗ ông đại hội?

Lần này ông ta hỏi, Sán cũng giật mình:

- Tôi chưa nghe nói gì!

Chết thật. Đợi chuyện ấy đến tai thì xoay sao kịp. Nhiều nơi bắt đầu đại hội cơ sở rồi. Hình như ông không theo dõi báo chí thì phải.

Đây là lần thứ bao nhiêu rồi, Sán bị ông ta bắt thóp. Ông ta đưa ra lời phán truyền:

- Để ngồi vào ghế Phó giám đốc, ông phải trúng Đảng uỷ.

Lo lắng ra mặt, Sán nhát gừng:

- Khó lắm. Đại hội bao nhiêu là người. Lại có một tay Trưởng phòng mới về, rất giới chuyên môn.

Nồi lẩu sôi một lúc. Hầu bàn bưng vào một khay nấm, vừa cho từng loại vào nồi vừa giới thiệu: "Thưa, đây là các loại: nấm bụng dê, nấm tùng nhung, nấm kê sùng, nấm vuốt hổ đen, nấm đầu khỉ, nấm bụng lợn, nấm tiên, nấm mỡ gà, nấm trâm vàng, nấm gan bò đen, nấm gan bò sữa, nấm gan bò mỹ vị, nấm bạch linh, nấm hành đó, nấm hành trắng, nấm bắc phong, nấm kiều diệu, nấm măng, nấm đông cô, nấm hương tươi. Thưa… nấm là tinh tuý của trời và đất đấy ạ. Cái quý nhất của nó là bố mà không béo ạ".

Đợi người hầu bàn đậy vung lại, lui ra, ông ta tiếp:

- Khi không thể tác động vào cả một đám đông, thì hãy tác động vào người đứng đầu đám đông đó. Đám đông chỉ là một dãy số 0

liên tiếp. Nó chỉ có ý nghĩa, khi có một con số đứng đầu. Ông tác động vào con số đứng đầu, là tốt nhất, hiệu quả nhất!

Đã thành bạn cố tri, câu chuyện giữa hai người chả có gì phải úp mở, vòng vo. Mà xem ra tính cách người này cũng thẳng thắn. Mục đích làm ăn rõ ràng. Toàn chơi bài ngửa. Ông ta đầu tư cho Sán khá nhiều. Vụ đại hội này, lại phải đầu tư tiếp và vẫn còn tiếp. Bù lại, ông ta đã được Sán tạo điều kiện và giúp đỡ để có được quyền sử dụng cả một khu công nghiệp rộng lớn trong nửa thế kỷ. Các nhà đầu tư nước khác phải thuê lại của ông ta. Hiện đã lấp gần đầy khu công nghiệp này. Để lập hãng sản xuất và lắp ráp ô tô, ông ta đang đề nghị Sán giới thiệu cho một khu nữa. Ông ta còn sang tỉnh liền kề, có trục đường quốc lộ chạy qua, trước khi dẫn vào Thanh Hoa, thăm dò tiếp tình hình

Ông ta rút ra kết luận, ngày xưa buôn vua là lãi nhất. Ngày nay, buôn đất là lãi nhất. Chẳng dại gì buôn vũ khí, buôn heroin. Cứ bám lấy đất mà sống. Ở cái đất nước đang chuyển hẳn sang kinh tế thị trường này, đất là thị trường béo bở nhất. Đất Thanh Hoa vào loại đắt ngang Hà Nội, mà đất Hà Nội thì đắt vào loại nhất thế giới. Luật Đất đai Việt Nam lại chưa có khả năng thực thi trên thị trường mà cũng chưa thật hoàn chỉnh. Thế mới có cơ hội làm ăn chứ. Xong hai khu công nghiệp nữa là có thể kê cao gối, ngủ dài dài…

Chính vì thế mà ông ta nhằm vào Sán. Nhưng Sán chỉ là một con bài thôi. Sán lờ mờ biết, trên đất này, ông ta còn có những mối quan hệ khác trên Sán, trên cả trên Sán. Ông ta báo: tôi chỉ cần Thành phố này OK, chuyển hồ sơ lên trên. Những người ký ruồi ở trên kia thì ông đã khai thông cho tôi rồi. Còn những vị ký đại thì không lo. Chả đã có lần, ông ta để lộ ra một con bài cỡ bự mà ông ta gọi bóng gió là Người ngoài hành tinh là gì. Chính tại khách sạn này, cái lần bị công an ập vào, lúc Sán sắp hành sự với cô Loan 09, nếu không có cú điện thoại của ông ta gọi đi, nhờ ai đó can thiệp thì đời Sán đã ra tóp rồi.

Người lơ lớ lắc chuông gọi nhà hàng rồi bảo Sán:

- Lên cân bằng âm dương đi ông.

Người hầu bàn mở cửa lùa, thò đầu vào vì đã biết trước nội dung chuông gọi:

- Mời hai đại gia xem qua dàn nhân viên để chọn trước khi lên phòng một và hai ạ.

***

Phải nói Sán cũng là người sáng ý. Chỉ cần gợi ý thế là anh ta biết phải "đánh" vào đối tượng nào. Và anh ta còn sáng tạo ra nhiều chiêu hiệu quả trong cuộc vận động trước kì đại hội.

Trần Đương - phó giám đốc kiêm Bí thư Đáng uỷ, vốn là cánh hẩu với Sán. Thấy anh ta đến chơi, biết ngay không phải là chơi suông. Lần nào đến chơi cũng để lại những món quà tình cảm rất trọng lượng, nên Sán mới hiện ra trước cửa, ông Đương đã hồ hởi:

- Vào đây, lâu lâu không đến chơi. Có việc gì phải không?

- Sở mình bao giờ đại hội anh? Em thấy các nơi đang rục rịch, cũng có nơi làm rồi!

Đang chuẩn bị báo cáo. Cũng phải giữa tháng sau mới làm được.

- Thế đại hội toàn thể hay đại hội đại biểu hả anh?

Đương không biết Sán thăm dò việc này để tính chuyện "đầu tư".

- Thì vẫn đại hội toàn thể đấy thôi. Cả khối văn phòng và các đơn vị cấp hai cũng chỉ có hơn trăm đảng viên thôi mà.

- Liệu em có trúng đảng uỷ không anh?

- Kể ra…

Thấy cấp trên ngần ngừ, Sán vội nói ngay:

- Tất nhiên phải có kịch bản của anh, đạo diễn của anh rồi.

Làm như không nghe thấy câu ấy, ông Đương vẫn giữ lối thủng thẳng, vừa nói vừa nghĩ:

- Kể ra thì… cũng khó. Nó tuỳ thuộc vào sự tín nhiệm của mọi người.

Sán khôn ngoan săn đón:

- Tín nhiệm của mọi người, chẳng bằng tín nhiệm của anh. Chỉ cần Ban Chấp hành cũ giới thiệu. Lại nhấn mạnh khối Văn phòng, khối Nghiệp vụ cần có mặt trong Đảng uỷ chẳng hạn… Anh cứ cho em vào cơ cấu đi. Được quá đi chứ? Riêng cái khoản em có cái mác tiến sĩ chả hơn người à?

- Được, để xem đã.

- Em trông cậy tất cả vào anh đấy. A anh cho em hỏi, cái tay Việt mới về làm Trưởng phòng Kế hoạch chuyển đảng tịch về chưa? Nghe nói, chuyên môn thằng cha này giỏi lắm. Em sợ… Anh có kế gì loại nó ra khỏi cuộc đua ngay từ vòng ngoài thì em sẽ bớt hẳn đi một đối thủ đáng gờm.

- Để nghĩ đã, một chuyện như thế làm sao mà trả lời ngay được, để mai bàn tiếp.

Sán chào, bắt tay ra về. Anh ta không hề nhắc đến túi quà đặt ở

ngăn dưới bàn nước từ lúc đến. Đã thành lệ, sau khi đóng cửa, ông Đương quay vào, thò tay xuống ngăn bàn, cầm túi quà lên. Mấy quả xoài to tướng, loại xoài Thái mới nhập. Một chiếc phong bì. Ông ta mở ra, nhấp nước bọt đếm… Loại tiền xanh lá mạ này rất mỏng. Đương cười một mình. Đắc ý vì đã không hớ ngay quái chiêu của mình. Để mai, nó phải đến lần nữa. Và dĩ nhiên, không thể đến tay không rồi.

Hôm sau, cuộc tiếp đón, đại thể cũng diễn ra như thế.

Nhưng câu chuyện thì khác. Khác thế nào? Không biết. Chỉ thấy Sán vươn người sang để ông Đương nói nhỏ vào ai điều gì.

Nghe xong, mặt mũi Sán hoạt hẳn lên. Khách quay ra.

Chủ quay vào. Lại thò tay xuống ngăn dưới bàn nước, cầm túi quà lên. Lần này là một túi thanh long. Những tờ bạc trên tay người nhấm nước bọt đem, vẫn màu xanh lá mạ.

***

Nguyễn Việt đã làm việc bên cơ quan mới được hai tháng trời. Anh đang đọc lại các bản kế hoạch của năm trước, và sáu tháng trước. Đó là cách nắm công việc nhanh nhất.

Chuông điện thoại bàn gắt lên. Đầu dây bên kia, Phó bí thư thường trực Đảng uỷ giục anh nộp hồ sơ sinh hoạt Đảng, để còn làm thủ tục nhập, mới được sinh hoạt bên này. Đại hội đến nơi rồi!

Việt nhấc mấy chồng tài liệu lên, tìm túi hồ sơ Đảng mới nhận từ Đảng uỷ quận về. Ơ, đâu nhỉ? Rõ ràng mình để trên chồng tài liệu này cơ mà. Hay để lẫn trong đống báo?

Anh lật giờ từng tờ báo Nhân dân, Nhật báo Thanh Hoa, *Thời luận* lên. Tờ ruột lộn ra ngoài, có tờ chỉ còn tờ ngoài. Lục cả một mở

lung tung, lộn tùng phèo cũng chả thấy đâu.

Bực mình quá! Hay để nhà? Chả có lý. Hôm ấy, từ Đảng uỷ về thẳng đây cơ mà. Ai mang hồ sơ Đảng về nhà làm gì? Chiếc bàn trưởng phòng to hơn hẳn các bàn nhân viên, lại mới hai tháng trời làm việc. Có ngốn ngang, lộn xộn, nhưng chưa thành một đống lù lù. Vậy mà chả thấy nó đâu là nghĩa làm sao. Anh mở toang hai cánh tủ. Lần lượt xem lại từng ngăn. Ngộ nhỡ, cẩn thận lại cất vào đấy thì sao? Không có. Hay mình nộp rồi nhỉ?

Hỏi thì Văn phòng Đảng uỷ Sở trả lời chưa nộp. Ngó cả gậm bàn, lùa tay vào ngăn kéo bàn cũng chẳng thấy. Việt đành trả lời đại là đang làm thủ tục chuyển, tuần sau sẽ nộp. Nếu mất? Nhưng làm sao mất được. Nó chỉ loanh quanh đâu đó trong phòng này thôi. Mày ở đâu? Ra ngay! Có ai lấy không? Lấy làm gì? Có ai còn nó, ngoài mình mà bảo mất trộm. Nó lấy tiền chứ lấy cái ấy về tế bố nó à?

Hôm sau, Việt về cơ quan cũ hỏi nước đôi: nếu hồ sơ lý lịch bị thất lạc thì giải quyết thế nào? "Sao lại mất được? Chính tay anh nhận từ Đảng uỷ quận về cơ mà?" "Thì tôi nói "nếu" mà". "Nếu" cái gì, lôi thôi lắm đấy".

***

Sán ngồi trước một tờ giấy trắng. Anh ta ghi tên từng bí thư chi bộ, địa chỉ, điện thoại. Khối văn phòng Sở thì đơn giản, chỉ có ba chi bộ cả thấy. Khối các đơn vị trực thuộc thì phải hỏi qua Văn phòng Đảng uỷ. Cả thảy, bẩy chi bộ. Theo lý thuyết của *Người lơ lớ*, Sán tác động vào bí thư, để bí thư vận động hộ các đảng viên trong chi bộ của họ. Gặp bí thư nào, Sán cũng tái bản kịch bản này: khi giới thiệu người vào ban chấp hành, cậu giới thiệu tớ, về nhân thân của tớ, vợ tớ, nói tốt cho tớ, phân tích kỹ về cơ cấu, rằng việc tớ bảo vệ luận án tiến sĩ chính là nằm trong quy hoạch đào tạo cán bộ nguồn của Thành phố đấy.

Kể ra, nếu "quà" của mình đến tay từng đảng viên thì tốt nhất. Nhưng Sán thấy, thế thì lộ quá, đông quá, làm không xuể.

Anh ta chỉ nói, để làm quà cho chi bộ làm bữa bia nhân buổi đại hội chi bộ cho rôm rả. Sán thừa biết rằng, cũng chả biết "quà" của mình sẽ được sử dụng thế nào. Có khi, tay bí thư xơi hết cũng nên. Một tay bí thư, vốn chả thấy Sán có gì đáng nể, sau hôm anh ta mang quà đến, hỏi một tay bí thư khác: "Hôm qua cậu có khách phải không? Có "lộc" phải không? "Sao hỏi thế?" "Vì tớ có, nên đoán cậu cũng có, mà các bí thư khác cũng có", "ý cậu thế nào? "Chả tội gì không nhận. Nhưng nhận thì nhận, mà vẫn không giới thiệu, vẫn không bầu".

Chính cái tay nói thế, gần chục năm trước, trong đám cưới Sán, khi nhìn thấy chú rể đã nói một câu ghê răng: "*Con Diệu thế kia mà lấy thằng này, thật phí cả l…"*

Ông Đương chỉ đạo công việc chuẩn bị đại hội. Nhưng cũng không quên chỉ đạo tiến độ chạy đại hội của Sán. Đột nhiên, như nhớ ra điều gì, ông gọi điện cho Sán:

- Có một việc vô cùng quan trọng mà anh quên. Quên việc này thì hỏng bét. Tối đến nhé!

Chủ nhà chưa mời, khách tự ngồi xuống ghế xalông bọc da, hàng Đài Loan. Lặng lẽ luồn túi quà xuống ngăn dưới bàn nước. Chủ nhà bao giờ cũng coi như không nhìn thấy, bình thản ngồi xuống ghế đối diện, khẽ hất hàm:

- Đến đâu rồi?

- Báo cáo anh, em đã gặp tất cả các bí thư chi bộ. Cũng đã gặp các đảng uỷ viên cũ.

- Được rồi, nhưng còn một việc, mà nếu không tác động vào thì… nước lã ra sông.

Nhổm người lên, Sán hau háu nhìn vào mồm Sếp chờ đợi.

- Cái gì hả anh?

- Kiểm phiếu!

Giật thót người. Sán kêu như đang gặp nạn, bỗng nhiên thánh thần hiện ra trước mặt:

- Ối giời! Anh đúng là đấng cứu thế. Chết thật. Anh mà không nhìn xa trông rộng thì… Nhưng mà anh ơi, vào đại hội mới bầu ban kiểm phiếu cơ mà?

- Sao mày ngu lâu thế? Dự bao kỳ đại hội mà không biết thế lệ à? Ban Chấp hành cũ phải giới thiệu cả Chủ tịch đoàn, cả Thư ký đoàn. Đến lúc bầu, lại phải giới thiệu người vào ban Kiểm phiếu chứ. Đại hội chỉ có việc… vỗ tay thôi phải không? Bây giờ tao nói cho mày biết, thằng nào sẽ làm Trưởng ban kiểm phiếu. Mày ghi vào, mà tao cũng ghi vào sổ. Không quên mẹ nó đi, lại chỉ định thằng khác thì xôi hỏng bỏng không.

Sán ghi ngay. Anh ta không nghĩ được việc lớn, nhưng việc nhỏ thì… có khi lại thông minh đột xuất. Nhăn trán một lúc thì hắn nặn ra được ý này.

- Anh ạ, để cho chắc ăn, anh chỉ định luôn cả mấy người trong ban Kiểm phiếu đi, hoặc ít ra thì cũng được một hai người. Cái thằng đánh dấu thì chỉ biết đánh dấu, rồi cộng, rồi đếm. Cứ mỗi ô vuông thêm một gạch chéo là năm phiếu. Ăn nhau là ở thằng đọc phiếu. Nó đọc thế nào mà chẳng được. Đúng không anh?

Bí thư Đương gật, vẻ đại lượng:

- Được thì tao cho mày thêm hai thằng nữa cho chắc ăn.

- Nhưng ngộ nhỡ nó lại phân cả vào chân ghi chứ không phải chân đọc thì cũng hỏng ăn.

- Thì em sẽ gặp tay Trưởng ban, cũng nhờ nó xác định rõ hai người của anh vào chân đọc chứ không ghi. Được không anh?

- Ư được đấy, thôi về đi!

Đóng của lại, ông Đương ngồi vào đúng chỗ nãy Sán đã ngồi. Lại lùa tay xuống ngăn dưới bàn nước, lôi ra một túi quà. Cho dù trai cây gì, thì những đồng tiền ông ta nhấp nước bọt đếm vẫn màu xanh lá mạ.

***

Quang cảnh Đại hội Đảng bộ sở Quy hoạch Kiến trúc thành phố Thanh Hoa thật tưng bừng, rộn rã.

Cờ và hoa.

Khẩu hiệu chạy dài trên băng rôn.

Pano đặt trịnh trọng, la liệt.

Trong phần giới thiệu khách mời cấp trên và thành phần tham gia đại hội, ban tổ chức có nhắc đến Nguyễn Việt, tân trưởng phòng kế hoạch, chỉ với tư cách là người dự thính, vì chưa làm thủ tục chuyển sinh hoạt Đảng về Sở.

Sau một buổi làm việc ấy, đến phần bầu cử. Bầu xong thì nghỉ ăn trưa tại chỗ. Nước suối, nước ngọt tha hồ. Tiếp đó đến phần tham luận. Đoàn Chủ tịch hướng ý kiến vào phần xây dựng kế hoạch

công tác Đảng bộ nhiệm kỳ mới.

Họp bao giờ chả mệt hơn làm việc. Lại vừa ăn xong. Thói quen ăn xong phải ngủ làm ai cũng rã rượi. Chả ai còn biết trên kia người ta tham luận những gì. Trong khi ấy, Ban Kiểm phiếu chúi đầu vào công việc của mình với tất cả sự cần mẫn và trách nhiệm không chê vào đâu được…

Những người vừa được đại hội uỷ thác làm một việc vô cùng hệ trọng và nghiêm túc đã kéo ra hội trường. Cả đại hội dồn mắt về phía anh Trưởng ban. Dù biết tên những người trúng cử không hiện trên mặt mũi, tay chân, quần áo người này, vậy mà vẫn cứ nhìn về phía anh ta mới lạ. Đấy là dấu hiệu cho thấy, việc duy nhất mà mọi người quan tâm đã xong.

Ban tổ chức đợi người đang tham luận dở dang nói xong, kết thúc luôn phần này. Mấy người muốn nói, không phải góp ý kiến cho chương trình hành động khoá tới, mà là phê phán những yếu kém, bất lực của Đảng uỷ khoá trước. Nhưng, thấy chẳng ai còn bụng dạ nào nghe, khi Trưởng ban kiểm phiếu đã đứng kia. Thế là họ rút lui tất, gửi tham luận cho Ban tổ chức, chuyển lại cho Ban chấp hành mới nghiên cứu.

Ban Chấp hành mới ra mắt.

Hớn hở!

Hoan hỉ!

Hoan hô!

Vỗ tay!

Người điều khiển chương trình vỗ tay mồi. Cả hội trường vỗ theo.

Người đầu tiên bước lên sân khấu: Tiến sĩ Vũ Sán.

Hội trường chỉ còn già nửa số người đợi được đến lúc này.

Nguyễn Việt không thể ngờ rằng, hồ sơ lý lịch Đảng của mình đã bị lấy cắp, bởi cô nhân viên tạp vụ quét dọn phòng, dưới bàn tay điều khiển của người đầu tiên bước lên sân khấu kia.

***

Dáng vẻ bề ngoài ngôi biệt thự này chỉ thiếu vẻ rêu phong cổ kính là thành những ngôi biệt thự của các công chức đầu ngành xứ Đông Dương thuộc Pháp đầu thế kỷ hai mươi ở Hà Nội. Nhưng thật ra, nó khác nhiều. Người Pháp xây tường dầy ba mươi phân, trần cao hơn bốn mét, có lò sưởi, ống khói, chỉ có quạt trần, chủ yếu là thông gió tự nhiên.

Nhà ông Đương nhìn bề ngoài là kiểu cũ, còn tất cả đều hiện đại. Trần chỉ cao ba mét hai. Vì phòng nào cũng có điều hoà. Cửa sổ và cửa thông ra ngoài trời đều là Eurowindow, khung kính hợp kim bọc nhựa khít khịt. Cách âm. Cách nhiệt. Tuyệt vời? Mành lá điều chỉnh, che kín cũng được, nhìn thông thống cũng được. Tầng trệt đủ sức đậu hai ô tô con, dăm bẩy xe máy.

Vườn phía sau có bể bơi, chừng hai nhăm mét chiều dài, năm mét chiều ngang, uốn lượn tạo hình vui mắt. Ghế đá, ghế đu đôi. Bốn tượng thằng cu, tay chống nạnh, tay cầm chim ưỡn bụng, tè xuống bể cá cảnh. Hòn non bộ là loại đá thấm nước, rễ si quấn quít. Tiều phu vác củi xuống núi, Lã Vọng ngồi câu cá. Nhưng trong bể không nuôi cả mà có dăm bảy con rùa núi. Tượng ấy, vật nuôi ấy như tự thú, lũ con toàn "vịt giời".

Cây lộc vừng cổ thụ cao hơn hai chục mét, cẩu chuyển từ đẩu đâu về càng tạo nên vẻ cổ kính. Gốc hoa giấy ba màu tím đỏ, vàng, trắng um tủm như con rồng lượn trên giàn ống thép bọc kẽm. Qua

sân trước, cầu thang ngoài trời, đưa khách lên tầng hai cũng được, mà qua nhà xe, đến phòng khách tạm, lên cầu thang trong nhà, vào các phòng cũng được. Trừ cầu thang ngoài trời bằng đá xanh, cầu thang trong nhà và toàn bộ cửa thông giữa các phòng đều bằng gồ sồi. Riêng sàn nhà lát bằng gỗ ván sàn Thuỵ Điển.

Mặt trước là đường phố, một cạnh bên là đường vào ngõ. Mặt sau và mặt bên còn lại là tường bao cao hai mét, cách tường nhà ba mét chăng dây thép gai. Cây vảy ốc leo kín tường, bám lơ lửng vào dây thép gai. Phòng khách lớn treo mấy bức tranh giá tiền ngất ngưởng, dù chẳng ai hiểu vẽ gì.

Theo mốt thời thượng, cũng có mấy bức đại tự của một nhà thư pháp tên tuổi. Bộ ghế xô pha bọc da đặt bên Tàu đóng kiện chở về. Một chiếc máy thu hình Plasma siêu mỏng treo tường, xem đá bóng cực khoái. Phòng ngủ nào cũng giường Mỹ, đệm Mỹ, "ga" gối Hàn Quốc. Phòng ngủ nào cũng có buồng vệ sinh, bể sục mát xa, nước phun có nhạc.

Đấy là toà nhà để ở hằng ngày. Cuối tuần cả nhà leo lên xe nhà, đi câu cá ở trang trại cách Thanh Hoa già nửa giờ xe.

Hai căn hộ chung cư cao cấp, mỗi cái hơn trăm mét vuông đứng tên hai đứa cháu họ, đang cho thuê.

Bãi đáp như thế, hạ cánh được rồi!

Ông Đương sắp về hưu thật!

Ông mời Sán đến, hỏi ngay sau khi đẩy chén nước về phía khách:

- Cậu biết tôi sắp nghỉ chứ?

Sán làm bộ ngạc nhiên, lo lắng:

- Ơ, thế ạ? Anh sắp nghỉ rồi cơ ạ?

- Đến hẹn lại về, không hạ cánh mà được à? Thế theo cậu thì ai sẽ lên thay tôi?

Sán không trả lời. Nhưng lại nói một câu rất láu:

- Anh cho ai thì người ấy lên chứ ạ!

- Cậu này nói lạ. Nào Đảng uỷ giới thiệu, nào bỏ phiếu tín nhiệm, nào Thường vụ Thành uỷ ra nghị quyết. Nào Uỷ ban Nhân dân Thành phố ra quyết định. Cậu thì có ưu thế ở cái mác tiến sĩ, lại Đảng uỷ viên, nhưng uy tín thì không bằng tay Việt đâu. Chắc cậu biết điều ấy…

Sán thừ người lo lắng. Mặt đần ra. Vẻ láu lỉnh biến mất.

Phải hỏi *Người lơ lớ* xem. Thế nào ông ta cũng có cách. Đang không biết tính thế nào thì ông Đương ném ra câu này:

- Tay Việt kém cậu một điểm rất cơ bản, có tính quyết định ấy là nó không chịu chạy.

Lửa đắng

Chương 9

"Bao nhiêu năm nay em nằm mơ thấy anh. Sao chẳng về với mẹ con em? Giặc tan hết rồi. Các con anh đã đi lấy chồng, anh đã có thêm một cháu ngoại. Anh có thấy thằng cu Thành mỗi khi về vẫn chắp hai tay nhỏ xíu vái ông không? Nó khấn ông phù hộ cho nó, hay ăn chóng lớn, đi làm nuôi bà ngoại đấy anh ạ.

Con rể út anh cũng là quân nhân đấy. Mãi tháng trước con gái anh mới nói cho nó biết là anh chưa về với em. Thế là sáng mai, mấy mẹ con em đi tìm anh đấy. Anh sống khôn chết thiêng, chỉ cho mẹ con em chỗ nằm nhé. Mẹ con em sẽ đưa anh về, để được gần cận dân làng, với các đồng đội anh về trước rồi.

Anh không về, là để em nhẹ gánh đi bước nữa. Sao không nghe anh? Hoá ra anh gan không bằng em. Anh chịu thua em rồi… Mẹ con cứ đi đi, anh đợi mẹ con ở chính nơi anh đã nằm xuống đấy"

Người đàn ông có khuôn mặt rắn rói, gan lì nói vậy. Bà An tỉnh hẳn.

Mấy hôm trước, bà An đã sang ông Tiết - ông anh chồng và ông Sùng hàng xóm, người cùng nhập ngũ với chồng mình một ngày, nhờ đi tìm mộ chồng. Suốt ngày hôm qua bà cứ quanh ra quẩn vào, chẳng làm được việc gì, ngoài việc lau đi lau lại bàn thờ và quét nhà. Thỉnh thoảng bà lại nhìn ông. Lạ cái bà đi chỗ nào, ông theo chỗ ấy. Từ cửa buồng nhìn lên tấm ảnh trên bàn thờ, cũng thấy ông

đang nhìn. Từ ngoài sân bước vào, ngước lên cũng thấy ông chăm chăm nhìn. Cái nhìn thăm thẳm, xót xa, tiếc nuối.

Chồng mất mấy năm, có một ông, trước làm Trưởng ban Tuyên giáo, rồi lên Phó chủ tịch huyện, chẳng hiểu vì sao bỏ vợ (hay vợ bỏ), nhăm nhe… Xe ô tô đỗ ngoài ngõ như để ngầm giới thiệu địa vị của mình với làng xã. Không hiểu sao bà An không thể trò chuyện được với con người này. Bà còn nhớ, ông ta nói như đinh đóng cột: "Tôi là đảng viên, trong cấp uỷ huyện. Em cũng là đảng viên. Nhất định chúng ta sẽ có một cuộc sống gia đình hạnh phúc".

Bà An vừa đặt đồ cúng lên bàn thờ, thì vợ chồng Đại đánh xe về. Ông Tiết, ông Sùng, mỗi người xách một túi quần áo và mũ sang. Ông Sùng mặc quân phục còn mới, mũ kê pi gắn ngôi sao quân hiệu, ngực lấp lánh huân chương. Mỗi người thắp một nén hương lên bàn thờ rồi mới vào mâm.

Cơm nếp đỗ xanh bà An thổi chẳng khác xôi đồ chõ. Một đĩa gà luộc, một đĩa đường trắng. Hôm qua, khi điện về hẹn giờ đi, bà An bảo chuẩn bị cơm nắm, thịt kho đi ăn đường. Đại giải thích, trên đường đi, cái ăn rất dễ, khỏi phải cách rách. Anh dặn vợ bỏ mấy chai nước sôi để nguội, loại hai lít vào trong ngăn đá. Từ Thanh Hoa về đá vẫn là đá, mới nóng chảy một ít xung quanh. Đi đường trường, uống thứ nước nhà đun để lạnh thế này mới thích

Ông Sùng ngồi hàng ghế trước với Đại. Mẹ con Linh ngồi hàng ghế sau với ông Tiết.

Câu chuyện về trống của ông bác vợ hôm nào vẫn làm Đại hứng thú. Nhưng anh băn khoăn về cách thức làm ăn. Hỏi thêm ông Tiết, Đại biết, tuy đã được chuyên môn hoá (nhà chuyên làm tang trống, nhà chuyên làm da, nhà chuyên bưng trống. Còn da sống và gỗ thì người ta tự mang đến), nhưng vẫn là những gia đình cá thể, riêng rẽ. Giả dụ, đặt cả trăm chiếc thì ký hợp đồng với ai. Một người thôi chứ! Phải có người đại diện chung, không lẽ ký với từng người

một. Phải có một tổ chức, có tư cách pháp nhân hẳn hoi. Chẳng nhẽ đến từng nhà thu mua à? Đại cũng có nghĩ đến Uỷ ban xã. Nhưng anh gạt ngay ý định ấy. Không ai lạ gì mấy ông xã. Trì trệ lắm. Trách nhiệm chẳng rõ ràng. Rồi đồng đổ cho tướng, tướng đổ cho đồng, chả ai gánh chịu khi việc không thành. Ấy là chưa nói đến chuyện, thêm một khâu trung gian là thêm một chi phí, thêm một sự chậm trễ, ách tắc, thêm một sự phiền hà mất thì giờ. Không phải tất cả ý nghĩ ấy, Đại đều nói ra với ông Tiết. Anh chỉ hỏi:

- Bác thấy có cách gì để các hộ làm trống hợp tác, liên kết với nhau trong một tổ chức nào không? Gọi là doanh nghiệp cũng được, công ty cũng được, mà trở lại mô hình hợp tác xã thủ công cùng hay. Làm ăn thời buổi này phải danh chính ngôn thuận. Thậm chí phải đăng ký thương hiệu nữa

Ông Tiết thấy anh cháu rể, rõ là một người hiểu biết và có thiện ý thì bảo:

- Anh nói chí phải. Để tôi nói chuyện với các bác ấy xem. Chắc phải thế thôi. Sản phẩm nhà nào, mang kí hiệu nhà ấy. Chỉ nhãn hàng là chung thôi. Nếu có phải trả lại cũng dễ xử.

- Cháu nhờ bác nói chuyện với các bác ấy giúp. Hợp đồng của cháu, chỉ là đầu tiên thôi, muốn làm ăn lớn phải tổ chức lại sản xuất bác ạ.

Từ ngày phục viên, ông Sùng chưa có chuyến đi nào xa thế nào. Cái chân héo chân tươi là chuyện để ông nại ra thôi. Thật ra là bí đồng ra đồng vào. Với trăm nghìn với người thành phố, chẳng phải tính đếm, chứ với người nông dân là một món to rồi. Một tí trợ cấp thương tật, chả bõ bèn gì. Hôm nay đúng là nhà quê ra tỉnh ấy.

Thế làm sao người ta phải vẽ ra đường thế kia hả anh Đại? Cả mấy ngàn cây số từ Bắc vào Nam đều vẽ mấy đường trắng toát thế kia à? A này, hễ sắp đến Nam Định, anh bảo tôi nhé

- Có việc gì ạ? Bác định gặp người quen à? Để lúc về có được không ạ?

- Khốn nạn! Nào có quen ai ở tận đấy. Chả là ngày tôi với bố vợ anh, đi tàu vào Thanh Hoá, mới đến gần ga Nam Định, thì buổi chiều nhà ga bị bom đánh tan hoang rồi, phải xuống cuốc bộ, theo đường tắt sang Ninh Bình, qua cái nông trường gì nhiều bò lắm, vượt quèn Voi sang đất Thanh Hoá. Ông ấy ít tuổi hơn tôi, nhưng đã qua lính nghĩa vụ rồi, còn tôi là lính mới tò te nên phải huấn luyện tân binh mấy tháng ở Thạch Thành. Ông ấy được tiểu đoàn rút lên huấn luyện riêng. Sau về giữ đại liên trợ chiến đại đội tôi.

Linh mời mọi người uống nước. Đại không biết là cả ông Sùng và bà An đều không quen uống nước đá. Anh phải để một chai lên cốp xe cho nắng dọi thẳng vào. Nhưng vẫn chả bớt lạnh được mấy tí. Anh phải tạt vào quán, mua một chai. Chỉ có bác Tiết với vợ chồng cô là tu nước đá ngon lành.

Sợ mọi người chưa quen đi xa, Đại dừng xe ở Thanh Hoá ăn cơm. Ông Sùng hỏi giá tiền từng món ăn, rồi kêu:

- Thế thì bán hàng ăn lãi thật bà An ạ. Mâm cơm này, quê mình vào tay bà làm, chỉ hết non nửa tiền.

Lúc lên xe đi tiếp, ông Sùng bỗng kêu:

- Sao cái ghế tôi ngồi, tự nhiên lại… ưỡn ra thế này?

Cá Linh và Đại cùng cười, nhưng không dám cười thành tiếng. Đại giải thích:

- Cháu bẻ ra cho bác ngả lưng, để có thể ngủ được đấy mà. Nếu bác không thích thì cháu gập lại như cũ.

- Anh cứ để như cũ. Nhà quê có ngủ trưa như người thành phố đâu mà lo.

Nói thế, nhưng chỉ lúc sau, ông đã ngoẹo sau ngủ. Bà An, ông Tiết đều gà gật. Đại cho xe chạy chậm lại, từ từ tạt vào lề đường. Mở cửa xe phía ông Sùng, tay tôi đỡ cái tựa, tay phải điều chỉnh cho chiếc ghế ngả ra. Ông Sùng không hay biết gì, vẫn ngủ ngon lành. Linh dựa vào mẹ ngủ như đứa trẻ.

Chiếc xe lại mải miết lao đi.

***

Trung tâm Đón tiếp thân nhân liệt sĩ tỉnh, nghe Đại và ông Sùng trình bày thì, việc đầu tiên là mời cả toàn nghỉ tại nhà khách của sở Lao động Thương binh Xã hội, ăn ở hoàn toàn miễn phí. Hai mẹ con bà An, Linh một phòng hai giường. Ba người đàn ông ở phòng ba giường. Phòng nào cũng có ti vi, quạt trần, phích nước nóng, ấm chén, trà, công trình phụ khép kín. Trung tâm có xe đưa gia đình lên nghĩa trang liệt sĩ. Ông Sùng không thể tưởng tượng được, sao họ lại tốt với mình thế.

Đại và ông Sùng được mời sang phòng lưu trữ. Một cô gái trẻ măng, tóc ép duỗi, làm vài thao tác trên máy tính. Lập tức các liệt sĩ có tên bắt đầu bằng con chữ T hiện ra. Hàng chữ trôi mãi, trôi mãi. Trong danh mục của bất kỳ danh sách nào, mục từ T cùng dài nhất. Đại ngồi một bên, ông Sùng một bên, cùng dán mắt vào màn hình.

Đột nhiên ông Sùng hét toáng lên:

- Dừng lại, đúng ông ấy đây rồi, bố vợ anh đây rồi. Lê Hồng Thiệu - Đình Cao, Phù Cừ, Hưng Yên, nhập ngũ ngày… hy sinh ngày… an táng tại nghĩa trang… khu vực tỉnh Hưng Yên, mộ số…

Đại chạy ra gọi bác Tiết và mẹ vợ vào.

- Đúng chú ấy đây rồi thím ơi!

Bà An, Linh không nhìn thấy gì. Hai mẹ con không làm sao cầm được nước mắt. Đại nhờ cô gái in hộ ra giấy. Bà An cầm mảnh giấy mà như được cầm một vật thân thiết của chồng.

Đêm lặng như tờ, Linh giở ảnh bố ra ngắm. Cô cố tìm trên gương mặt bố, nét thân thuộc của mình. Linh không biết mặt bố. Mẹ báo, ngày bố được thưởng phép sau đợt huấn luyện, mẹ mới mang thai cò. Rồi bố đi mãi. Hôm nay bố con mới gặp nhau đây. Tối qua cô báo mẹ nghỉ để mình đi mua đồ cúng. Đại trù tính, hơn bốn chục cây số đường tốt, cũng phải trừ hao mất một giờ. Tối qua anh đã đổ xăng sau khi thả vợ ở gần chợ.

Việc bốc hài cốt phải diễn ra trước lúc mặt trời mọc. Hài cốt ở nghĩa trang thì bốc nhanh thôi. Không như bốc mộ ở quê, phải đào một khối lượng lớn đất, lại còn rửa sạch đất cát, xếp lại…

Nhận điện từ tối qua nên xe đến đã thấy cổng nghĩa trang mở. Người quản trang, cũng là bộ đội phục viên, cùng hai người nữa mang xà beng theo.

Đêm miền núi tối đặc, cả đoàn đi theo ánh đèn ắc quy người quản trang. Lần đầu tiên Linh đi giữa nghĩa trang vào giờ khắc này. Cô không thấy sợ vì có chồng đi bên, vì cô đến với cha cô cơ mà. Người quản trang dừng lại, rọi đèn vào đúng tấm bia mộ mang tên bố cô: hàng thứ ba từ tường sau nghĩa trang, ngôi thứ ba mươi bảy, tính từ trái sang, chiếu đúng sau đài tưởng niệm. Bà An dang hai tay, cố ôm hết nấm mộ vào lòng.

- *Anh nằm bấy nhiêu năm ở đây, mà em không biết có khổ em không anh ơi! Anh gan lắm mà. Anh Sùng bảo, nếu anh rút ngay khi có lệnh thì đã chả nên nông nỗi này. Anh cứ bắn cố, bảo còn*

cản đường cho anh em rút hết, nên mới trúng đạn chúng nó. Từ nay em có anh ở bên rồi. Bữa cơm ăn đỡ nhạt hơn. Anh trò chuyện hàng ngày cho em đỡ cô quạnh hơn. Anh trò chuyện hàng ngày cho em đỡ tủi…

Linh, nước mắt ròng ròng, chia đồ lễ ra làm hai, phần nhỏ hơn, đặt trên bàn thờ chung, phần to hơn đặt trên phần mộ bố. Bó hương cháy đỏ trên tay Đại. Anh chia mỗi người một nắm. Ngồi xuống bên bà An, sẽ lay vai bà:

- Mẹ thắp hương khấn bố đi, để anh em còn làm, không trời sáng mất.

- *Anh ơi hôm nay em cùng các con, bác Tiết, bác Sùng đưa anh về quê cha đất tổ. Anh nằm mãi nơi đất khách quê người rồi. Đã đành, còn có bao nhiêu đồng đội, nhưng đồng đội chỉ thân thiết trong lúc đánh nhau thôi chứ. Bây giờ là lúc phải về với vợ con, để em cơm nước bằng ngày cho anh, giặt giũ áo quần cho anh… Dậy đi nào anh, em sẽ ôm chặt anh, suốt từ đây về nhà. Để bù lại những ngày anh lạnh giá giá một mình giữa rừng xanh núi đỏ này…*

Những nấm mộ xây hàng loạt này, được thi công theo lối đúc sẵn, ghép lại gồm hai phần. Sau khi đặt tiểu đựng hài cốt liệt sĩ xuống, đúng theo hàng ngang lối dọc, người ta úp một khối bê tông có lỗ vuông phía trên lên chiếc tiểu. Đấy là phần nấm mộ. Lỗ vuông trên nấm, chính là chỗ cắm hương, cũng là đường thông thiên địa. Dựng một tấm bê tông ở đầu mộ, phía trên hình vòng cung. Miết xi măng vào các mạch, trát phủ vữa bên ngoài. Gắn mộ chí vào tấm bê tông đầu mộ. Xong.

Bây giờ, dỡ ra, tức là làm ngược với quy trình lắp vào, vì thế rất nhanh. Khối bê tông đã được bẩy lên, để cách xa cho rộng chỗ. Mọi người xúm cả lại. Bà An sắp được gặp chồng. Linh sắp được gặp bố. Ông Tiết sắp được gặp đứa em trai. Ông Sùng sắp được

gặp người đồng đội hàng xóm. Đúng là, vào thì sống mà ra thì chết. Đại cũng hồi hộp không kém. Anh sắp được gặp bố vợ và sắp làm xong một việc có ý nghĩa với vợ và mẹ vợ. Ngọn đèn ắc quy từ tay người quản trang rọi vào chính giữa chiếc tiểu sành. Hai công nhân thận trọng, từ từ nhấc nắp tiểu ra. Mọi cặp mắt đổ dồn vào lòng tiểu.

Trống không! Không có gì! Không xương sọ. Không xương sống. Không xương sườn, xương tay, xương chân… Không có gì sất!

Mọi người thất kinh. Ông Sùng hô:

- Chuyển đèn sang bên này, xem chỗ khuất sáng có gì không? Chả có xương là gì kia? Cầm lên xem nào!

Người công nhân đưa bàn tay chai sạn xuống, cầm lên mấy chiếc xương. Ông Sùng hét:

- Đưa đây xem nào!

Đỡ mấy chiếc xương, bằng cả hai tay, lập rức ông kêu lên:

- Xương lợn! Trăm phần trăm là xương lợn! Cam đoan là xương lợn. - Đưa mắt nhìn mọi người, dừng lại ở Đại, ông bảo: - Tôi vẫn đi mổ lợn thuê mà.

Ông quản trang tái mặt. Hai công nhân mặt cúi gầm. Bà An ngã lăn ra đất. Linh choáng người, lảo đảo chực ngất. Ông Tiết gầm lên: "Thế này là thế nào hả? Hả?" Đại vội xốc mẹ vợ lên, Linh chạy lại, đỡ hai chân mẹ đang kéo lê trên đất.

Trời chưa sáng. Thình lình trên đầu một tiếng sấm vang óc. Trận mưa quái, hắt nước ràn rạt. Không ai nghĩ đến chuyện chạy mưa. Mà chạy làm sao thoát?

***

Đại đánh xe quay về thị xã. Sanh, Giám đốc Trung tâm chạy ra đón. Nhìn mặt mọi người, ông ta chưng hửng. Không hẳn là buồn. Không hẳn là thất vọng. Không hẳn là uất giận. Không hẳn là khinh bỉ. Nó là tất cả những cái đó cộng lại.

Ông ta không dám hỏi gì.

Đã từng có bà mẹ đập vỡ phích. Nước nóng lênh láng khắp nhà. Đôi chân trần nứt nẻ của bà, bị nước nóng bò tới tấn công Bà nhẩy như con choi choi, càng điên lên, bà bê cả bộ ấm chén ném luôn ra cửa sổ. Đây là lần thứ hai bà cất công đi mấy trăm cây số vào đây lại về không. Bà không tìm thấy mộ con. Hẳn như thế còn chịu được. Đằng này… Cả bấy nhiêu bộ mặt lặng câm, khó đăm đăm, u uất. Không ai nói nửa lời. Người nào người ấy, áo quần ướt như chuột lội.

Chắc vừa có việc gì ghê gớm xảy ra. Quay ngoắt lại như chạy trốn, Sanh tạt vào Văn phòng, nhấc máy gọi người quản trang:

- Xảy ra chuyện gì thế?

- Báo cáo anh…

- Chuyện gì. Nói mau! - ông ta gầm lên.

- Sao im lặng thế? Mồm để đâu rồi.

- Thưa… Em xin lên báo cáo trực tiếp ạ.

- Không cần lên. Tao xuống ngay bây giờ. Ngồi im đấy đợi! Cấm ra khỏi nhà!

Chiếc xe gầm cao chồm lên, phóng như hoá rồ.

Mọi người lên phòng, tắm rửa qua loa. Có tiếng gõ cửa.

- Cứ vào!

Một cô gái thò đầu vào, lễ phép:

- Mời gia đình xuống nhà khách xơi cơm ạ!

Không ai động đậy. Ông Tiết đứng lên, đến gần:

- Cháu này. Nói thật là… không bụng dạ nào ăn cho được. Mà thật tình… lúc này các bác không muốn… gặp ai.

Đúng ra là "không muốn nhìn mặt ai ở đây" nhưng ông đã kịp thay đổi. Cô gái này đã nghe Giám đốc quát tháo trong máy điện thoại lúc nãy, không biết chuyện gì, nhưng cảm thấy là chuyện chẳng lành, nên cố lựa lời:

- Các bác cố ăn, kẻo ốm thì khổ. Đê cháu mang cơm lên phòng, gia đình ăn lúc nào cũng được ạ!

Ông Tiết không nói có, cũng chả nói không. Cô gái quay xuống, cùng với một người nữa bưng mâm cơm lên. Lặng lẽ khép cửa xuống nhà. Đại nói với ông Tiết, ông Sùng:

- Chuyện đi thế này, ta phải tìm cách khác. Bây giờ cháu mời mẹ cháu sang ăn cơm đã, rồi ta bàn tiếp. Có được không ạ?

Hai ông không nói gì. Có nghĩa là ừ rồi. Đại sang mời mẹ vợ và vợ sang ăn cơm.

Ai cũng đói, mà cứ như bò nhai trấu. Đại hỏi ông Sùng:

- Cháu nghe nhà cháu kể là, chính tay bác chôn cất phần còn lại

của thi thể bố cháu cơ mà.

- Chứ sao!

- Thế bác còn nhớ vùng đất ấy không?

- Nhớ mang máng thôi. Ban ngày thì nằm hầm, nơi ém quân. Chập tối, trinh sát mới dẫn vào chiếm lĩnh trận địa, đào hố cá nhân. Gần sáng mới nổ súng. Có phải ban ngày ban mặt đâu mà nhớ quang cánh xung quanh. Nhưng mà cứ đi. Hỏi thăm thêm vậy.

Bà An kế:

- Bác Tiết, bác Sùng ạ. Đêm qua nhà em báo mộng là cứ tìm ở chính chỗ ông ấy ngã xuống sẽ thấy.

Ông Sùng giật mình, buông bát:

- Thế hả bà? Thì đúng thế mà! Tôi chỉ sợ vật đổi sao dời không còn nhận ra địa hình địa vật thôi.

Đại quả quyết:

- Thế thì được rồi. Bây giờ mẹ với hỏi bác đi nghỉ. Cố ngủ lấy sức, mai ta đi sớm.

Thấy vợ có vẻ băn khoăn, Đại hỏi thì Linh trả lời:

- Em định rửa bát, nhưng cơm canh còn nhiều quá, không biết đổ vào đâu.

- Anh với em bê xuống nhà ăn, để họ xử lý vậy.

Chiều muộn. Bà An dậy đã thấy Linh đi rồi. Vợ chồng Đại đi mua đồ cúng và thức ăn đồ uống cho ngày mai. Anh đồ rằng, công việc

tìm kiếm không dễ dàng gì. Sẽ nhỡ bữa. Anh đã có phương án dự phòng từ nhà.

Ông Sanh từ nghĩa trang về. Hỏi dò nhân viên xem gia đình liệt sĩ có phản ứng gì không. Thấy chiếc xe không còn ở đấy, đoán Đại đi giải quyết việc gì. Ông ta ngồi ở Văn phòng đợi. Kinh nghiệm cho thấy, những chuyện như thế này, nói với người già khó hơn với người trẻ nhiều. Lúc mới gặp, ông đã biết chút ít nhân thân Đại nên bây giờ, chọn Đại thăm dò.

- Chuyện này, xin anh bỏ quá cho. Anh nói với các bác hộ tôi, quân tôi nó đốn thế đấy. Tôi sẽ giềng chúng nó một trận. Tôi đã báo cáo Giám đốc Sở rồi. Ngày mai đồng chí ấy sẽ trực tiếp gặp gia đình xin lỗi.

Đại hỏi:

- Đây là trường hợp đầu tiên à?

- Vâng, báo cáo anh, trường hợp đầu tiên ạ.

- Nhưng tôi chắc, không phải là trường hợp duy nhất. Không phải chỉ một cái mộ này, các anh lấy xương súc vật đặt vào để lấy tiền Nhà nước. Anh cho kiểm tra lại đi. Gia đình khác vào mà lại gặp chuyện này thì… thì công luận chôn sống các anh đấy

Ông Sanh toát mồ hôi hột, mặt xanh đít nhái. Ông ta vội đưa cả hai tay ra nắm chặt tay Đại cầu khẩn:

- Xin anh thương cho. Anh đừng kể cho ai nghe chuyện này. Cánh nhà báo mà moi ra thì bọn tôi chết cả lũ. Thế thưa anh, anh và các bác định liệu thế nào ạ?

Đại thấy ngán ngẩm con người này. Anh buông xõng:

- Thôi anh cứ lo chuyện của các anh. Gia đình tôi tự giải quyết

Ông ta cố nài nỉ:

- Thưa anh, anh giải quyết thế nào ạ?

- Thì lên trận địa cũ tìm chứ sao.

- Vâng, có nhẽ phải thế thật ạ. Tôi sẽ cho một xe hộ tống, với mấy công nhân, cuốc, xẻng, xà beng mang theo. Bác gì… bạn đồng ngũ với ông cụ nhà anh chỉ đâu, họ sẽ đào đấy ạ. Chứ lên đấy, lạ nước lạ cái, nhờ đồng bào dân tộc giúp cũng kép công lắm ạ. Làng bản lại rất xa, đường khó đi, xe không vào được.

Chả biết, nếu không có việc kia, liệu họ có nhiệt tình giúp đờ thế không. Để ông ta đỡ mặc cảm tội lỗi, Đại báo:

- Có phiền các anh lắm không. Gia đình có phương án rồi!

Ông Sanh rối rít:

- Không ạ, đấy là trách nhiệm của chúng tôi mà. Thế mấy giờ xuất phát ạ?

Đại gọi Linh xuống, hai vợ chồng lại ra phố mua thêm đồ ăn thức uống, hoa quả. Lúc nãy chỉ tính người nhà. Giờ phải chuẩn bị thêm cho cả "xe hộ tống".

Gọi là "xe hộ tống", nhưng nó đi trước dẫn đường.

Ngày xưa, theo đường mòn Hồ Chí Minh vào, rồi rẽ ngang, rẽ dọc, rồi tạt phải tạt trái, giao liên dẫn đi, trinh sát dẫn vào trận. Vùng núi này, ngày ấy chưa bị chất độc hoá học phát trụi nên còn rậm rạp lắm. Bây giờ chỉ còn lơ thơ cây bụi.

Không thể nhận ra đâu là nơi mình đa đi qua, cũng không thể nhận ra đâu là trận địa cũ. Mấy người của Trung tâm, dẫn cả đoàn đến một địa điểm, mà họ nói là đã xảy ra một trận đánh dữ dội.

- Sao biết?

- Thì chúng tôi đã đi cùng mấy ông chỉ huy trung đoàn, tiểu đoàn đánh trận ấy mà. Họ cũng đi tìm hài cốt lính đơn vị họ.

Ông Sùng bần thần một hồi, nhìn rất lâu vạt núi trước mặt, đột nhiên quay phắt lại, nhìn xuống khe sâu. Ông lắc đầu mấy cái như hồ nghi, rồi lại nheo mắt nhìn ra xa, sang ngọn đồi trước mặt:

- Thế các anh đào thấy mấy bộ hài cốt ở chỗ nào?

- Dạ, ngay mé dưới kia, cách chỗ này một đoạn ạ!

- Bao nhiêu bộ?

- Bẩy bộ gần nhau ạ.

- Đúng người tiểu đội tôi rồi. Hai hố, một hố bốn người, một hố ba người, phải không?

- Đúng đấy ạ. Chúng em có vẽ lại sơ đồ cẩn thận.

- Cẩn thận cái tiên sư các anh! Chỉ được cái dẻo mỏ - ông Sùng chửi thầm cái gã luôn mồm vâng dạ. Đại thấy miệng ông Sùng cứ lẩm nhẩm, lẩm nhẩm điều gì. Ông đưa mắt như muốn ước lượng khoảng cách chỗ này, chỗ kia, lục trong trí nhớ, tìm những sự việc, hình ảnh quá khứ. Ông chắp nối từng đoạn rời rạc như một đoạn phim quay chậm.

- Đúng chỗ này rồi. - ông tập tễnh, bước thấp bước cao đến chỗ những bụi sim, mua thấp hơn so với xung quanh. Nghĩa là đất chỗ

đó hõm vào sườn núi một khoảng - Chính nó, cái hầm hàm ếch khoét vào sườn núi. Khẩu đại liên của Thiệu, bố vợ anh đặt đấy. Nếu không có khẩu đại liên ấy bắn cản đường, thì đại đội tôi không còn mống nào sống sót. Sau trận pháo cấp tập của địch, chúng tôi còn đang tối tăm mặt mũi, chưa kịp rũ đất cát đầy đầu cổ, người bị thương chưa kịp băng bó, liệt sĩ chưa kịp kéo về phía sau, bộ binh nó đã ào lên. Thương vong nhiều quá! - ông Sùng lắc đầu, quay lại nói với Đại, vẫn bám theo từng bước, sẵn sàng đỡ, nếu ông sẩy chân. - Chưa đến tầm bắn có hiệu quả của AK, nên chúng tôi tranh thủ củng cố công sự cá nhân bị sạt lở. Khẩu đại liên của ông Thiệu và khẩu bên cánh trái, từ này đã vãi đạn vào đội hình địch. Tổ tôi nằm chỗ kia, cách khẩu đại liên ông Thiệu ba bước chân. Tôi ngoái nhìn rất nhanh về phía ấy. Máu đỏ lòm bên má trái ông ấy, suốt từ thái dương xuống cổ. Từ bả vai, máu ướt cả cánh tay, xuống cả bàn tay, cứ như ông ấy vừa nhúng tay vào thùng máu ấy. Cằm ông ấy bạnh ra, cổ rụt lại, người cúi lom khom, hết đảo bên này lại đảo bên kia, theo báng súng, rê nòng nhằm chỗ địch đông nhất. Đến lượt bọn tôi đồng loạt siết cò. Chúng nó đổ cũng nhiều, nhưng vẫn xông lên. Ức nhất là lũ máy bay quần thảo, nã rốc két yểm trợ cho bộ binh.

Thấy không thê cầm cự được, Đại đội trưởng lệnh rút lui. Tưởng ông ấy không nghe thấy mệnh lệnh, tôi lom khom đến bên hét thật to, tay ra hiệu chỉ về phía sau. Ông ấy vẫn siết cò, miệng hét "rút trước đi, tôi cản hậu". Khẩu đại liên trong tay bố vợ anh khạc lửa vào đội hình địch. Thình lình, một quả rốc két phóng cạnh ông ấy, phía tay phải. Mới rút được mấy bước, ba chiến sĩ cạnh tôi còn hy sinh nữa là ông ấy Tôi ở xa hơn một chút, được các đồng đội hứng bớt mảnh đạn nên chỉ bị gẫy xương đùi.

Hai ngày sau, khi ta tổ chức phản công, giành lại trận địa đã mất, thì chỉ còn tìm được hai chân ông ấy, từ khoảng giữa đùi trở xuống. Người trợ thủ cho ông ấy thì chỉ còn nữa người. Anh em chôn họ ở ngay chỗ tìm thấy.

- Tức là ngay chỗ đất hõm vào?

- Cũng không hẳn như thế. Hình như tìm thấy chân ông ấy cách hàm ếch một đoạn. Nhưng không biết về hướng nào, không biết cách bao xa.

Đại lấy điện thoại di động ra.

- Thầy ạ. Tôi đang đứng đúng ở trận địa bố vợ tôi hy sinh. Xin thầy chỉ dẫn cho.

Anh quay về phía mặt trời mọc đi. Bên trái anh, cách chừng năm mét có một bụi cây, cao hơn hẳn các bụi cây xung quanh. Có đúng không? Bên phải là sườn dốc ngọn đồi. Có đúng không? Anh cho đào cách bụi cây cao ấy chừng ba bước chân, về phía mặt trời mọc, khắc thấy.

Lập tức mấy công nhân vào cuộc.

- Thấy cho biết, đào sâu bao nhiêu, rộng bao nhiêu ạ?

Các tay cuốc, hai người một kíp, đã năm bấy lần thay nhau đào bới. Đất đồi rắn như đá. Nắng đố lửa. Mấy chiếc ô Linh mua mang theo chỉ che được nắng, không chắn được óng tứ phía vây bọc. Công nhân, mỗi lần tu hết nửa chai. Uống bao nhiêu mồ hôi tháo ra bấy nhiêu.

- Thưa thầy, đã đào như thầy chỉ dẫn, vẫn không thấy gì ạ.

- Phải kiên nhẫn, nhất là phải tin sẽ thấy thì mới thấy. Bây giờ đào chếch sang phía đông, độ một bước. Đào đi!

Lại thay nhau đào. Xà beng, cuốc chim mỗi nhát chỉ nậy được một cục đất bằng nắm tay. Lại thêm dăm lần nghỉ đổi ca. Lại bấy nhiêu lần nạp nước và quýt, táo, bánh mì kẹp thịt xay. Tốp công nhân,

hình như được Giám đốc xác định tư tưởng trước, nên tỏ vẻ có trách nhiệm. Người nào cũng hùng hục làm. Đại sợ bà An và Linh say nắng nên bảo xuống chân đồi Dưới ấy có một rừng keo lá tràm, đỡ nắng hơn. Nhưng mẹ con Linh không nghe. Linh bảo "Em đợi bố dậy!".

Đại cũng không mấy tin vào sự điều khiển từ xa của ông thầy ngoại cảm. Nhưng nhiều người nhờ thấy mà tìm được.

Anh biết "Trung tâm nghiên cứu tiềm năng con người" đã mời một số nhà ngoại cảm đến để thực nghiệm. Vẫn chưa thế kết luận là có cơ sở khoa học, bởi vẫn chưa thế kiểm chứng được Nhiều người cho rằng ngẫu nhiên, hú hoạ thôi. Nhưng cũng không thể bác được, vì tỉ lệ tìm thấy hài cốt không phải là thấp. Vì thế, khi đi, Đại cũng đã cẩn thận làm một cái lễ xin thấy chỉ bảo.

Loay hoay từ sáng đến giờ, anh cũng thấy nản. Khi nói chuyện qua điện thoại, nghe miêu tả, Đại cảm thấy như thấy nhìn rõ từng chi tiết, cảnh vật nơi này, thậm chí nhìn thấy cả những vật chôn trong lòng đất. Cứ như thầy có máy viễn thám mặt trên vệ tinh ấy. Nhưng, đến lúc này thì hy vọng, vốn đã mong manh, chỉ còn là cầu may, là an ủi, là liệu pháp tâm lý, cũng tan biến như mồ hôi rơi xuống những hòn đất lổn nhổn nóng rẫy kia.

Đại ngồi ngay trên miệng hố. Mắt dõi theo từng nhát bổ cuốc chim, từng nhát lao xà beng. Chỉ sợ, nhỡ nó động vào xương cốt bố vợ mình. Áo sơ mi anh sũng mồ hôi. Đến cả cạp quần ka ki cũng đã thấm đẫm mồ hôi. Anh luôn tay chuyển những chai nước cho tốp công nhân. Một hộp mấy chục chai mang đi theo không uổng. Đại vừa đưa mắt nhìn rặng núi xa xa, quay lại nhìn xuống đáy hố, thấy một cái gì đen đen. Anh bước một chân xuống, nhặt cái vật ấy lên, nó mủn ra khi anh đụng đến:

- Đào rộng ra. Cẩn thận đấy

Ông Sùng vội đến chỗ Đại, bước cái "chân tươi" xuống hố trước, "chân héo" xuống sau, lấy ngón tay sờ một chỗ khác.

- Đúng là vải mưa của lính rồi!

Mọi người tỉnh táo trở lại. Ai cũng xúm quanh hố, mắt đổ dồn theo từng nhát đào. Đã nhận ra một lớp ni lông xanh lá cây dài hơn nữa mét. Linh tính bảo ông Sùng, đây chính là phần thi thể còn lại của người đồng đội dũng cảm, người hàng xóm gan lì. Lớp đất xung quanh được xắn đi.

- Đúng chú ấy đây rồi bà An ơi. Linh ơi, bố cháu đây rồi!

Ông Sùng thận trọng gạt lớp ni lông trên mặt. Động đến đâu, ni lông vụn ra đến đấy. Tự tay ông lấy xà beng xắn sâu xung quanh gói xương, thành một cái rãnh, cẩn thận lấy bay nậy hết đất trên mặt, xung quanh xương. Cuối cùng mới khẽ bẩy dần nó lên. Mẹ con bà An, kệ cho nước mắt ròng ròng, giơ từng khúc xương cho vào túi ni lông. Người trợ thủ bị mảnh đạn phạt ngang người nên gói xương của anh có thêm nửa bộ xương sườn, xương sống trở xuống.

Bà An thắp một bó nhang, tạ ơn mảnh đất đã cất giữ chút hình hài chồng. Bà bảo Đại bấm máy cho ông thầy, ở mãi đâu đó để bà cảm ơn.

Chiếc xe gầm cao của Trung tâm về trước báo tin, nên ông Sanh ra cổng đứng đợi. Thấy xe từ xa, ông đã đưa tay lên hua hua chào mừng. Đại cũng hua tay đáp lại. Xe vào sân, Đại chưa kịp mở cửa xe, ông đã mở giúp.

- Mừng quá! Chúc mừng gia đình. Trời đất phù hộ, liệt sĩ anh linh phù hộ. Mời gia đình lên phòng tắm rửa, thay quần áo rồi xuống dùng cơm.

Ông bắt tay từng người. Cái bắt tay nào cũng chặt, chia sẻ. Phải nói thật là, nếu không có tốp công nhân thì không biết sẽ xoay xở thế nào. Bởi, đường đến chỗ có dân xa lắm, xe con chẳng thể leo được. Mọi mệt nhọc quên hết. Không ai nói với ai câu gì, nhưng mặt ông Tiết, Đại và nhất là ông Sùng đều thoả màn, hể hả. Bà An và Linh có cái ngậm ngùi rất khó tả ban nãy, Đại bảo cứ để bọc xương trong cốp xe thì bà không chịu, cứ mang lên phòng. Bà để nó dưới sàn, cạnh đầu giường mình. Bà dặn Linh, chiều đi mua bằng được nước vang về "để mẹ tắm rửa cho bố".

Đại bàn giao cho ông Sanh gói hài cốt người đồng đội của bố vợ để cho vào tiểu của ông ấy mà anh tin rằng, trong ấy cũng chỉ có nắm xương lợn như trong tiểu của bố mình thôi.

Có tiếng gõ cửa. Không như tiếng gõ rụt rè trưa qua.

Tiếng gõ to, bạo dạn. Ông Sanh tự tin bước vào, mời mọi người xuống xơi cơm và báo tin:

- Đích thân đồng chí Giám đốc Sở mời cơm gia đình.

Mọi người lục tục xuống. Giám đốc Sở đón ở chân cầu thang. Bắt tay từng người. Khi mọi người đã yên vị, ông đứng dậy trịnh trọng:

- Tôi xin thay mặt lãnh đạo Sở, góp một niềm vui với bác An, chị Linh, anh Đại, bác Tiết, các thân nhân liệt sĩ Lê Hồng Thiệu, xin góp một niềm vui với bác Sùng, người đồng đội, đồng hương, đã cất công vào đây, cùng gia đình tìm bằng được hài cốt liệt sĩ, thoả ước nguyện của gia đình. Cho tôi được dâng nén tâm hương lên vong linh liệt sĩ Lê Hồng Thiệu, đã ngã xuống cho sự nghiệp giải phóng đất nước, để quê hương chúng tôi có được ngày hôm nay. Để tỏ lòng biết ơn liệt sĩ và gia đình liệt sĩ, sở Lao động Thương binh Xã hội Tỉnh có chút quà, kính đề nghị bác An thay mặt chúng tôi, thắp nén tâm hương, dâng lên bàn thờ liệt sĩ, trong lễ truy điệu sẽ tổ chức tại quê nhà trong những ngày tới.

Nói đến đấy, ông Giám đốc đến chỗ bà An ngồi. Bà An vội đứng lên. Ông ta đặt vào tay bà một chiếc phong bì khá dầy. Bà không biết nên thế nào. Trả lại thì có vẻ không phải. Mà nhận thì chả ra làm sao. Không biết các gia đình khác có được đối xử như thế này không? Hay chỉ gia đình bà, do có chuyện không hay kia. Ý nghĩ ấy không chỉ lớn vởn trong đầu bà, mà trong cả Đại, ông Tiết, ông Sùng và Linh.

Mấy giây im lặng nặng nề trôi qua. Giám đốc Sở và ông Sanh lo ra mặt. Nếu gia đình không nhận thì gay go to. Cuối cùng Đại giục mẹ:

- Thôi, mẹ thay mặt gia đình cảm ơn đi!

Nghe câu ấy, mặt hai ông Giám đốc giãn hẳn ra:

- Còn chuyện xảy ra ở nghĩa trang, lãnh đạo Sở và Trung tâm thành thật xin lỗi gia đình. Chúng tôi sẽ cho kiểm tra lại tất cả. Sẽ nghiêm khắc rút kinh nghiệm và có hình thức kỷ luật thích đáng những kẻ vô lương tâm, làm bậy trên xương máu các liệt sĩ…

Ông dừng lại một tí, như suy nghĩ rồi nói tiếp:

- Cũng xin gia đình, không nói lại chuyện đáng tiếc này với ai. Được thế, chúng tôi biết ơn vạn bội. Xin mời các bác, các anh chị dùng bữa cơm thân mật với anh em chúng tôi.

Thực đơn bữa này, rõ là tiệc chiêu đãi.

Lửa đắng

Chương 10

Với người dân Thanh Hoa, hôm nay cũng như bao ngày khác. Với những người lãnh đạo thành phố này, hôm nay là một sự cố. Sẽ dẫn đến đâu? Không ai biết.

Nhưng chắc chắn, đó là ngày nhớ đời.

Không biết lịch sử Đáng bộ thành phố có ghi lại ngày này?

Con đường từ Hà Nội về Thanh Hoa, sáng nay xuất hiện nhiều trạm Cảnh sát lưu động. Cảnh sát trật tự áo xanh lá mạ, Cảnh sát giao thông áo vàng và những người mặc thường phục.

Xung quanh khu vực cơ quan Thành uỷ cũng xuất hiện những tốp người như thế. Bề ngoài trông họ thật nhàn nhã, nhưng nếu có hiện tượng gì khác thường, lập tức họ sẽ hành động với những biện pháp mạnh. Không ai biết là từ mấy hôm trước đội bảo vệ đã về làm việc với Công an thành phố và rà soát khu vực xung quanh, chuẩn bị các phương án dự phòng.

7h40 . Cánh cổng chính trụ sở Thành uỷ mở rộng. Bí thư, các Phó bí thư, các uỷ viên Thường vụ, Chủ tịch và các Phó Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố, complê sẫm màu, tề chỉnh, theo thứ tự đứng thành hàng từ mép cổng bên phải trở vào. Mấy người bất giác cùng xem đồng hồ.

Có điều lạ là: không băng rôn, không cờ, không hoa.

Trong phòng họp chỉ có hàng chữ trang trọng: CHÀO MỪNG TỔNG BÍ THƯ VỀ LÀM VIỆC VỚI LÃNH ĐẠO ĐẢNG BỘ THÀNH PHỐ THANH HOA.

7h50 . chiếc xe cảnh sát dẫn đường xuất hiện. Đến gần cổng, nó đi chậm lại ngoặt sang phải, chốt lại gần đấy. Chiếc xe thứ hai của lực lượng báo vệ ngoặt sang trái, chốt lại cách cổng một quãng. Các sĩ quan cảnh vệ toả ra chiếm lĩnh các vị trí đã phân công. Chiếc xe thứ ba đen nhánh chầm chậm tiến vào. Vừa dừng sau cánh cổng, người ngồi hàng ghế trước bật cửa bước ra, nhanh nhẹn mở của sau, bên hông phải. Một bàn tay chắn trên khung cửa xe, đề phòng đầu người ra chạm phải.

Bí thư Thành uỷ bước tới.

Tổng Bí thư bước xuống xe, bắt tay từng người ra đón.

Không lỏng. Không chặt. Không nhanh. Không lâu. Đó là những cái bắt tay vừa đủ để gọi là lịch sự.

Bước đi của Tổng Bí thư hơi nện gót - lối đi của người lính trong đội hình. Đến gần khối kỳ thạch giữa bể nước, ông bước chậm lại, chăm chú nhìn, nhưng không nói gì. Bí thư Thành uỷ đi bên cạnh, không biết ý tứ ông ra sao. Thích hay không thích? Khen hay chê? Bí thư đủ khôn ngoan để im lặng. Chiếc xe bảy chỗ của đoàn cán bộ tuỳ tùng vào sau. Cuối cùng là chiếc xe nữa của Cục Cảnh vệ, giữ nhiệm vụ khoá đuôi.

Khi mọi người đi yên vị, Bí thư Thành uỷ đứng lên. Ông nói lời chào mừng Tổng Bí thư về làm việc với Thường vụ

Thanh Hoa mở rộng. Ông báo cáo, các thành phần dự họp đã có mặt đầy đủ, rằng ban lãnh đạo Thanh Hoa đã nghiêm túc chuẩn bị báo cáo về những việc Tổng Bí thư yêu cầu, rồi mời Tổng Bí thư

chủ trì buổi làm việc.

Tổng Bí thư đứng dậy. Ông đưa mắt nhìn mọi người một thoáng. Một thoáng thôi mà các vị chủ nhà thấy nặng nề, căng thẳng, chẳng khác gì thời học trò, không học bài, khi thầy giáo đưa mắt nhìn cả lớp, sắp chỉ định một đứa lên đọc bài. Mà đã chỉ, y như đúng, đó là đứa không thuộc bài.

Có vẻ, đây toàn những học sinh không thuộc bài. Không vòng vo. Ông đi thẳng vào việc:

- Các đồng chí biết vì sao hôm nay tôi có mặt ở đây rồi. Tôi đã đọc báo cáo của các đồng chí. Vì thế, đồng chí Bí thư Thành uỷ có thể tóm tắt chứ không cần đọc nguyên văn, cũng có thể mở rộng, phát triển, đi sâu, trình bày thêm chỗ nọ chỗ kia, nếu thấy cần thiết. Thế là một…

Lại chờ đợi căng thẳng. Ông nói chậm, sau mồi câu dừng lại một tí. Câu nào ra câu ấy, chắc như đinh đóng cột. Bí thư Thành uỷ đã dự nhiều cuộc họp do ông chủ trì. Cũng đã có lần được làm việc riêng với ông. Lại là người công tác Đảng chuyên nghiệp, nên không thấy căng thẳng, nặng nề như các cộng sự. Nhưng vì là người lãnh đạo cao nhất; nên ông lại lo lắng hơn. Kìa, Tổng Bí thư đã tiếp:

- Thứ hai, trong báo cáo của các đồng chí có một phần khá dài nói về tình hình, những thành tựu đã đạt được. Ý tôi thế này… Đây không phải là Báo cáo Chính trị mà là Báo cáo chuyên đề, về một chủ đề cụ thể mà công văn của Văn phòng Trung ương đã yêu cầu. Chỉ tập trung vào cái việc mà vì nó, hôm nay tôi về làm việc với các đồng chí…

Ông quay sang Bí thư Thành uỷ ngồi bên, hỏi:

- Đồng chí có đồng ý thế không? - Rồi lại nhìn mọi người - Các

đồng chí đồng ý thế nhé. Chúng ta cùng nhìn thẳng vào sự thật, cùng trao đổi thẳng thắn trên tinh thần đồng chí, tinh thần cộng sản. Vâng, mời đồng chí Bí thư Thành uỷ báo cáo!

Ông ngồi xuống. Tay đặt trên cuốn số trước mặt. Trừ Bí thư Thành uỷ, còn những ai có mặt trong phòng họp này, việc được tiếp cận với người lãnh đạo cao nhất đất nước thế này, là một dịp hiếm hoi. Và họ không thể không quan sát ông. Vẻ bề ngoài bình dị kia, sẽ làm cho các nhà tướng số vô cùng nhầm lẫn. Chẳng mấy ai nghĩ rằng ông sẽ ở vào vị trí lãnh đạo này.

Bản thân ông cũng bất ngờ khi được bầu vào cương vị mới.

Lần đầu tiên về làm việc với Thanh Hoa, lại không phải vì sự kiện gì vui vẻ, nên ông không thể vui vẻ, lại càng không thể làm cho mọi người vui vẻ được. Chuyện này của Thanh Hoa, nếu không giải quyết triệt để, sẽ có nguy cơ bùng phát. Môi trường công tác của ông trong quân đội, vào thời kỳ đổi mới, đã phức tạp hơn thời chiến tranh nhiều. Nhưng so với ngoài dân sự thì còn đơn giản hơn nhiều lắm.

Dù Tổng Bí thư đã nói vậy, nhưng Bí thư Thành uỷ vẫn cố tình báo cáo, rằng, dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ Thành phố và của Trung ương Đảng, Chính phủ, kinh tế Thanh Hoa có mức tăng trưởng cao, GDP bình quân vào hạng cao trong cả nước, chuyển đổi cơ cấu kinh tế theo hướng tích cực, kim ngạch xuất khẩu đạt cao nhất từ trước đến nay…

Tổng Bí thư hơi cúi xuống, rồi nhìn ra xa. Ông kiên nhẫn nghe. Không nhẽ lại ngắt lời. Bí thư Thành uỷ vẫn kiên trì nêu thành tích, như muốn nói thành tích là rất lớn, rất cơ bản.

Thu hút vốn đầu tư nước ngoài cùng tăng cao, với hơn trăm dự án đầu tư mới, thu ngân sách rất cao. An ninh chính trị ổn định, văn hoá xã hội và quản lý đô thị có nhiều tiến bộ…

Đến đó Bí thư Thành uỷ mới thu về việc cần báo cáo:

- Đời sống nhân dân đã được nâng cao một bước, nhưng vẫn còn khó khăn, nhất là tầng lớp ăn lương. Trong đó có chuyện nhà ở. Từ đó dẫn đến hệ quả, chủ trương của Thành uỷ là đúng, là phù hợp với tình hình địa phương. Nếu không phân đất cho cán bộ, công nhân viên chức tự làm, thì không thể giải quyết được tình trạng thiếu nhà ở trăm trọng. Về khuyết điểm, Đảng bộ Thanh Hoa nhận là đã không chỉ đạo Uỷ ban, các Ban Ngành thường xuyên kiểm tra, giám sát nên để xảy ra nhiều sai sót, khuyết điểm. Xin nghiêm khắc kiểm điểm trước Tổng Bí thư.

Bí thư Thành uỷ vốn là một kỹ sư xây dựng, nhưng ông lại có năng lực và sở thích nghiên cứu triết học, nên trở thành cán bộ giảng dạy. Rồi chủ nhiệm bộ môn Chủ nghĩa Mác - Lênin một trường đại học ở Thủ đô. Sau đó chuyển ra làm công tác Đảng. Sau ba kỳ đại hội, ông được bầu vào chức vụ này. Người vợ đầu của ông đã mất do bị hen cấp, không kịp cấp cứu. Ông tục huyền với cô nhân viên thư viện trẻ đẹp trường đại học ông dạy. Cô quấn quít thằng bé con người vợ trước, mỗi khi nó theo ông đến thư viện. Cô lấy truyện tranh cho nó đọc, kể chuyện cho nó nghe. Cho nó ăn no, khi ông mải tra cứu, ghi chép, quên rằng đứa trẻ như nó, không nhịn được một lèo như người lớn. Thái độ ấy làm ông cảm động và biết ơn. Ông nghĩ, một người phụ nữ như thế, nhất định sẽ là một người mẹ nuôi con giỏi. Cô biết rõ cảnh ngộ của ông mà vẫn đến. Cô sinh cho ông một đứa con gái giống mẹ như đúc.

Hồi ấy, trong cơ quan đã có người bảo, lấy vợ vừa trẻ, vừa đẹp là phúc, mà cũng là hoạ! Mãi đến gần đây, các con bà lớn, thằng con riêng ông đã ra công tác, câu ấy mới ứng nghiệm. Điều làm ông mất tỉnh táo, là những việc vợ ông làm, ấy là làm cho con riêng ông. Nó vốn yêu quý mẹ kế như mẹ đẻ. Đấy là điều ông bằng lòng nhất. Bà cứ thúc ông gọi điện tác động với quận Lâm Du trong việc mua bán, đổi chác nhà đất. Đến lúc báo chí moi ra, ông mới

tỉnh ngộ, thì đã không thể gỡ lại. Chuyện này dính đến Trần Kiên, nên càng rắc rối thêm ra. Bây giờ ông phải chịu trận. Tốt nhất là cứ nhận béng đi cho xong. Vừa được tiếng là thành khẩn, vừa là tình tiết giảm nhẹ khuyết điểm. Ông trình bày:

- Về việc cá nhân, tôi đã báo cáo giải trình với Ban Thường vụ, hôm nay xin nhận khuyết điểm trước Tổng Bí thư, về việc đã dùng ảnh hưởng của mình tác động vào chuyện vợ con mua bán, chuyển nhượng nhà đất, làm mất uy tín cá nhân và uy tín của Đảng. Tôi xin chịu kỷ luật thích đáng của Đảng.

Trời nóng nực. Mới thay bốn dàn máy điều hoà loại hiện đại nhất mà vẫn cứ ngột ngạt. Phòng họp lặng đi. Bí thư Thành uỷ đã ngồi xuống. Mọi người không nhìn ông, mà dồn mắt cả về phía Tổng Bí thư. Căng thẳng chờ đợi.

Tổng Bí thư:

- Về chuyện cá nhân đồng chí, tôi không có ý kiến gì, chúng ta không trao đổi ở đây, chờ ý kiến Bộ Chính trị.

Ngừng một lát như cân nhắc, ông nói tiếp:

- Tôi ghi nhận một thái độ dũng cảm của người cộng sản, nhất là khi đồng chí dám nhìn thẳng vào khuyết điểm, biết nó phương hại đến uy tín, thanh danh của Đảng. Điều tôi quan tâm, điều mà tôi muốn các đồng chí làm sáng tỏ, là vấn đề chung của Thành phố kia. Cho tôi hỏi, có cách gì tốt hơn, hay hơn việc chia đất cho cán bộ công nhân viên chức tự làm nhà không? Hay đấy là cách duy nhất? Các đồng chí phải trả lời thẳng thắn. Tôi hỏi thế, tức là tôi phản biện cách làm của các đồng chí. Nếu không trả lời được, có nghĩa là các đồng chí phải thừa nhận ý kiến phản biện của tôi. Đúng không nào?

Ông đưa mắt nhìn suốt lượt. Có người cho ông ông chưa từng trải

công tác ở nhiều lĩnh vực, nhiều cương vị quan trọng khác nhau. Công việc hiện nay với ông quá mới mẻ. Điều ấy có thể cũng đúng. Nhưng đấy là chuyện khác, ở chỗ khác. Còn bây giờ, ở đây, cách lật lại vấn đề của ông làm người ta giật mình, lúng túng. Ông ngồi kia, mái tóc hoa mai cắt ngắn không rẽ ngôi. Bộ complê xám giản dị, áo sơ mi trắng không cravát. Tay cầm chiếc bút bi xoay xoay ông hất hất đầu hỏi tiếp:

- Chúng ta trao đổi, tranh luận. Chúng ta đối thoại thẳng thắn, cởi mở trên tinh thần xây dựng. Các đồng chí phải phát biểu chính kiến của mình… Nếu không có ý kiến gì, thì coi như đồng ý với ý kiến của tôi. Tôi sẽ kết luận. Các đồng chí đồng ý thế chứ?

Khi người ta cho rằng mình đúng, thì họ sẽ viện ra nhiều lý lẽ để bảo vệ mình. Tất cả các thành viên trong ban lãnh đạo Thanh Hoa đều có thể phát biểu ý kiến tự bảo vệ, nhưng họ đều ngại. Ý kiến của họ - đã được chuẩn bị khi xây dựng báo cáo tựu chung là: đó là cách làm phù hợp nhất. Không ai chuẩn bị cho câu hỏi oái oăm của ông: thế có cách nào hay hơn không? Tạm bỏ lửng câu hỏi ấy, ông tiếp:

- Trong báo cáo, các đồng chí có nói đến hậu quả của cách chia đất cho cán bộ, công nhân, viên chức tự làm, là tạo nên tình trạng lộn xộn, không kiểm soát được, phá vỡ qui hoạch, làm mất này quan đô thị, lãng phí không gian, v.v… Nhưng tôi chưa thấy nói đến việc tiêu cực, bất hợp lý trong việc cấp đất này? Báo chí đã nêu đấy - ông quay về phía trợ lý của mình - có phải không đồng chí Tiến? Ở đây có mặt cả Chủ tịch, các Phó chủ tịch đấy chứ? Mỗi người đều đã ký hàng chục giấy cấp đất phải không? Tôi nói có đúng không?

Một cánh tay mạnh dạn giơ lên.

Từ đầu buổi làm việc đến giờ, chưa một ai dám nói câu gì, ngoài Bí thư Thành uỷ. Uy danh của Tổng Bí thư lớn quá. Không mấy

người có đủ can đảm nói gì, mà cũng chả phải chức phận của mình mà nói. Dại gì?

Thì mới đây thôi đã từng có chuyện, một Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố này, được mời lên làm việc với Tổng Bí thư, nhân vụ tranh chấp giữa một trường học với chính quyền Thành phố. Do có quan hệ riêng với Tổng Bí thư, họ chạy lên ông, nhờ can thiệp… Vì không bình tĩnh, sáng suốt trước quyền uy của Tổng Bí thư khi ông hỏi dồn, vị Phó Chủ tịch kia phải chấp thuận ý kiến do phía bên kia trình lên - trái với sự chỉ đạo của lãnh đạo mình. Thế là quan lộ vị ấy thành mạt lộ. Lãnh đạo Thành phố gợi ý, để vị này tự làm đơn xin nghỉ, vì lý do… sức khỏe.

Cánh tay giơ lên là của một phụ nữ. Cả phòng họp quay lại nhìn bà.

Vừa ngạc nhiên, vừa thích thú, Tổng Bí thư khuyến khích:

- Rất hoan nghênh, mời đồng chí!

- Thưa Tổng Bí thư… tôi không ký một quyết định cấp đất nào ạ.

Bí thư Thành uỷ tím mặt. Chủ tịch và các Phó chủ tịch khác sầm mặt lại: "Cái con mẹ này… "

Đôi mắt nheo nheo mở to, Tổng Bí thư cười rất vui. Lần đầu mà cũng là lần duy nhất, ông cười trong suốt một ngày làm việc ở đây. Ông cười vì người can đảm phát biểu đầu tiên là phụ nữ. Người có ý kiến phản bác ông, là phụ nữ. Ông nói sai, nghĩa là ở đây còn có người đúng. Ông khuyến khích:

- Rất mừng là tôi nói sai. Có thể chứ… Đồng chí hãy tự giới thiệu về mình!

Bí thư Thành uỷ lẩm bẩm trong cổ họng: "Giỏi thì cứ nói!"

Bà Bội Trân là một người phụ nữ cứng cỏi, thông minh và bản lĩnh. Bà không đẹp, nhưng gương mặt thật dễ mến. Ai nói chuyện với bà cũng thấy dễ chịu. Nói chuyện với một người có duyên và thông minh, trí tuệ như bà, tâm hồn ta được bữa no nê. Nói chuyện với một người phụ nữ chỉ có nhan sắc, ta được no mắt đây. Nhưng chớp mắt một cái, đã không còn để lại trong ta ấn tượng gì.

Bà có tiếng là người thẳng thắn. Khi còn làm quản lý ngành giáo dục, một chị giáo viên, họ hàng với bà, dẫn một chị bạn đến xin chuyển công tác cho chồng, đang là giáo viên ngoại ngữ trong quân đội về dạy học ở Thanh Hoa. Bà lướt nhanh qua lý lịch rồi hỏi: "Vì sao chú ấy sống trong quân ngũ từng ấy năm lại chưa phải là đảng viên? Thời điểm câu chuyện xảy ra, tình hình chưa như bây giờ, nên câu hỏi ấy là xác đáng. Chị kia không trả lời được, đành về.

Là người trưởng thành từ giáo viên, Phó hiệu trưởng, hiệu trưởng, phó giám đốc, rồi Giám đốc, sự hiểu biết, kinh nghiệm nghề nghiệp, công tác quản lý của bà là một kho đầy ắp mà các cán bộ ăn đồng, tay ngang không thể nào so được.

Khi Trưởng ban Tổ chức Thành uỷ trao đổi với bà về việc đề bạt một loạt cán bộ nữ của ngành giáo dục làm phó chủ tịch phụ trách văn xã quận, huyện (lúc này bà đã là Phó chủ tịch phụ trách khối văn xã Thành phố) bà cho rằng, cần trở lại ý kiến Bác Hồ, chỉ nên căn cứ vào hai tiêu chuẩn là tài và đức, ai đủ trình độ chuyên môn thì đề bạt người ấy. Chính sách cán bộ, mỗi giai đoạn lại đưa ra một tiêu chuẩn mới, lại coi nhẹ tiêu chuẩn chuyên môn, thì làm sao làm việc được. Cán bộ của tôi, tôi biết chứ…

Thật ra, người ta hỏi ý kiến bà là hỏi lấy lệ, hỏi cho… vui thôi. Còn ở Thành phố này, rất nhiều việc tổ chức nhân sự người ta cứ làm theo con đường… nào ấy, không ai giải thích được, trừ các bố tổ chức. Thế là đùng một cái, một loạt các bà nhà ta, lên làm phó

chủ tịch. Có bà làm tốt, có bà làm được có bà làm chả ra sao. Bù lại, được cái… dẻo mỏ. Thiên hạ được mẻ cười. Họ cười việc ấy đã đành. Họ còn cười các vị tổ chức sao khéo bày đặt thế: trong bảy vị nữ ấy, có tới năm vị, ở năm quận nội thành nên đều bắt đầu bằng con chữ L! Lập tức Thanh Hoa có một bài thơ, trường phải Bút Tre, râm ran khắp các cuộc họp ngành.

Bà Trân chi xưng tên và công việc phụ trách. Tổng Bí thư gật gật liền mấy cái, tỏ vẻ hài lòng. Ông hỏi tiếp mọi người:

- Chắc trong bụng, các đồng chí trả lời, rằng không có tiêu cực gì đâu, nếu có, đã có người kiện cáo, rằng chỉ có thể nhầm lẫn sai sót thôi chứ gì?

Cả phòng họp chết lặng. Có mấy người cúi xuống. Nhiều người nhìn trần nhà hay nhìn lơ đi chỗ khác.

Phòng họp thường vụ có sức chứa khoảng dăm chục người. Hàng trên, quanh bàn, mỗi chỗ ngồi, một chiếc micrô loại hiện đại nhất. Ai muốn nói chỉ cần bấm nút. Hàng ghế sau dựa vào tường, cũng có bàn, nhưng là bàn hẹp, không bố trí micrô. Những người giúp việc Tổng Bí thư ngồi hàng ghế sau.

Đã quá quen thuộc với những buổi làm việc thế này, quá quen thuộc với những câu chất vấn của Thú trưởng với các cán bộ lãnh đạo ngành hay địa phương, nên nhóm cán bộ đi theo không biểu hiện cảm xúc gì. Chưa bao giờ họ dự một cuộc đối thoại trực tiếp, mà "đối phương" lại thảm hại thế này. Ừ thì họ không đủ bình tĩnh tự tin, trước đồng chí lãnh đạo tối cao đất nước. Nhưng điều cơ bản không phải như thế. Chẳng qua là thủ trưởng đi guốc vào bụng các vị, điểm trúng huyệt, nên các vị mới câm như hến thế chứ! Mà nào có tha.

Đấy, ông lại tiếp, cứ nhẩn nha, tưởng ra những câu hỏi, đơn giản cụ thể, nhưng lập luận thì đố cãi được:

- Không một ai trong các đồng chí ngồi đây, không một ai trong bộ máy công quyền chúng ta công nhận sự thật này: còn cơ chế xin cho thì còn hối lộ. Tất cả những ai từng đi xin, đi chạy việc đều biết mười mươi rằng, dù không khuất tất, cũng phải hối lộ ít nhiều mới được việc. Khuất tất càng phải hối lộ nhiều mới xong việc. rồi không công tác chính quyền, không giải quyết những việc cụ thể, mà còn bị người ta đem tiền đến hối lộ đấy thôi, báo chí nói, các đồng chí biết cả rồi! Họ biết tôi chỉ cần nhấc điện thoại lên, nói với các đồng chí bên chính quyền một câu, là việc gì cùng xong. Chỉ có điều, người đi xin mà tố cáo ra thì bản thân họ cũng bị pháp luật xử lý, mà còn mang tiếng là tráo trở, lật lọng. Ngoắt ngoéo chính là chỗ này. Vì họ chưa tố cáo ra, nên các quan chức nhà ta còn chưa bị phát giác. Tôi… tôi có đọc trên tạp chí Cộng sản một câu chuyện tiếu lâm hiện đại về "các đồng chí bị lộ và chưa bị lộ". Chắc các đồng chí biết cả. Cái dở của toà án chúng ta trong trường hợp này là trọng chứng hơn trọng cung. Không ai nhận quà biếu mà lại ký nhận. Nếu muốn bảo vệ ai đó, cơ quan điều tra hoặc toà án chỉ cần đưa ra kết luận: không có căn cứ để buộc tội đã nhận hối lộ. Thế là xong. Tôi không loại trừ chính các cơ quan này cũng có những con sâu, thậm chí sâu róm, được hối lộ nên ỉm đi nhiều vụ, làm nhẹ đi nhiều vụ.

- Tôi nghĩ cả các cơ quan Đảng cũng cần được xốc lại. Bởi tôi chưa thấy vụ sai phạm hay tiêu cực, tham nhũng nào do bên Kiểm tra Trung ương và kiểm tra các cấp của hệ thống Đảng và hệ thống chính quyền phát hiện ra. Và… - ông lưỡng lự một chút - Tôi thấy cả bên Quân đội, nhất là các đơn vị làm kinh tế, bên Công an, bên Kiểm sát, nghĩa là các cơ quan bảo vệ pháp luật cũng cần xốc lại đội ngũ. Thì chính một cán bộ quân đội mà tôi có quen biết đã hối lộ tôi chứ đâu… Chúng ta phải chấn chỉnh lại toàn bộ hệ thống thể chế của ta. Đặc biệt là phải có cách gì đó giám sát, kiểm tra chặt chẽ, sát sao, nghiêm ngặt.

Không một ai dám nhìn thẳng Tổng Bí thư, trừ bà Trân.

- Tôi chợt nảy ra ý nghĩ này - ông quay về phía ông Tiến - đồng chí nhớ nhắc tôi, ta thử làm một cuộc điều tra xã hội học, để xem nhân dân nói thế nào về sự trong sạch của bộ máy hành chính chúng ta, kể cả bộ máy các đoàn thể, bộ máy Đáng. Để họ đánh giá xem ngành nào có nhiều tham nhũng nhất… Ghi tên cũng được, không ghi tên cũng được. Họ sẽ nói thẳng ra cho mà xem. Chắc chắn là như thế. Tôi đánh cuộc với các đồng chí đấy.

Im lặng

Ông nhấp một ngụm nước suối, ngả lưng vào tựa ghế một hai giây. Chỉ là đổi tư thế cho đỡ mỏi, rồi trở lại vị trí cũ.

Dáng ngồi không sang, lại hơi gù gù. Tay không vung lên.

Không chém chặt không khí. Cây bút vẫn xoay xoay trong tay.

Giọng ông cũng không sang. Ông không trích dẫn sách kinh điển, không nói lý luận, không dẫn lời lãnh tụ, cũng không dẫn nghị quyết. Ông chỉ lập luận để dồn đối phương vào chân tường bằng thứ ngôn từ ai cũng hiểu.

Đó là lối nói mộc. Lối nói với đồng đội, với người lính trong một đơn vị giữa chặng đường hành quân, hay sau đợt công kích… ông nói với họ như những bạn đồng ngũ, bằng vai phải lứa. Ông nêu những câu hỏi trực diện - sau này có người gọi là những câu hỏi chết người - bởi, trả lời câu hỏi ấy sự thật sẽ hiện ra. Ông là người lính. Làm người lính, ai cũng biết hoả lực bắn thẳng nguy hiểm thế nào. Thế nên bây giờ, ông chọn cách nói thẳng, hỏi thẳng. Ông về thẳng Thanh Hoa để trực tiếp giải quyết một sự việc có tính nguyên tắc, có tính phương pháp luận. Ấy là Thường vụ Thanh Hoa phải nhận về mình trách nhiệm đưa ra chủ trương chia đất làm nhà là không phù hợp và chỉ đạo thực hiện có những khuyết điểm sai sót.

Ngày trước, cấp trên lệnh cho ông có mặt ở đâu, ông đến đó để động viên chiến sĩ, giải quyết những vấn đề về tư tưởng, về tổ chức, về chế độ chính sách… về tất cả những gì để tăng sức mạnh chiến đấu cho đơn vì. Bây giờ ông là người lính không quân hàm. nhưng phạm vi của ông không phải là một đơn vị, mà là cả đất nước. Đành rằng chưa có kinh nghiệm. Thì cứ phải làm mới ra kinh nghiệm chứ!

Ông mới sống giới sống công chức, nên chưa có điều kiện nắm bắt hết những ngóc ngách, những góc khuất lấp trong bộ máy hành chính đất nước. Vì thế, có một nguồn, một kênh thông tin rất quan trọng, giúp ông hiểu phần nào đời sống xã hội. Ấy là báo chí. Gạt bỏ những sóng gây nhiễu, ông nhận ra một vấn đề có tính phổ biến là sự bất hợp lý, sự quan liêu sự chồng chéo, sự trì trệ, bùng nhùng, cái không minh bạch, cả cái bẩn thỉu đang ẩn nấp đâu đấy trong bộ máy hành chính này.

Sao nhiều kẻ ăn bám, ăn chặn, ăn bớt, ăn mảnh, ăn của đút đến thế? Không phải những kẻ mà là những bọn, thậm chí cả một tập thế, với cả bộ tứ, thống nhất ăn của dân, của Nhà nước. Chính vì thế, ngoài những việc lớn, ông thấy điểm nào nóng, chỗ nào nổi cộm lên, thành vấn đề mang tính xã hội cao, nhất thiết phải đến tận nơi xem xét giải quyết. Ông chọn vụ đất Thanh Hoa làm điểm đột phá là vì thế.

Ngồi với các đồng chí Thanh Hoa, ông không kêu gọi nâng cao tính tiên phong gương mẫu, tính chiến đầu nữa. Cũng không kêu gọi phải tăng cường đấu tranh tự phê bình trong chi bộ Đảng. Ông biết các cán bộ chủ chốt càng cao càng bận… họp, chả mấy khi họp chi bộ. Họp chi bộ còn toàn các đảng viên không nắm cương vị lãnh đạo. Bây giờ phải nói với nhau bằng luật. Sống theo luật, làm theo luật, mà trong chi bộ, đau với nhau cũng phải bằng luật. Không thể lấy tình đồng chí mà bảo nhau như thời máu lửa được.

Chính vì không làm thế, nên hiệu quả sinh hoạt chi bộ bây giờ không có bao nhiêu. Chỉ giữ được cái vỏ hình thức. Chi bộ nào chả trong sạch vững mạnh. Nhưng đảng viên bị lộ vẫn cứ bị ra toà, bị vào tù. Đến lúc ấy mới khai trừ thì còn nói gì nữa?

Muốn đối thoại cởi mở, thẳng thắn, nhưng ông đọc thấy vẻ ngại ngần, e dè trong tất cả những người có mặt. Cuộc đối thoại thành ra độc thoại. Nhưng ông đã giao hẹn rồi. Không bác được phản biện của ông, là phải chịu đấy. Là người lính, ông được quân đội rèn luyện, là chỉ có tiến công. Nếu có lui thì cũng chỉ là lui chiến thuật trong thế tiến công chiến lược, cho đến khi thắng lợi hoàn toàn. Đó là tim óc ông, ý chí ông

Ông nhớ chuyện hơn hai chục năm trước, một vài nơi đã thực hiện chiến dịch tịch thu tài sản bất minh. Làm thế lúc đó là không phù hợp. Nhưng bây giờ làm là đích đáng đấy. Chỉ cần làm thận trọng, chắc chắn. Đồng chí nào "bị lộ" mà truy nguồn gốc tài sản, có giời cãi! Đố chứng minh được, chỉ bằng đồng lương mà xây được biệt thự, mua được ô tô. Ý nghĩ ấy chợt đến rất nhanh, như một tia lửa lóe lên, khi khối óc nóng bỏng của ông chạm vào chuyện đất cát ở đây.

Quay lại vụ Thanh Hoa, ông tiếp:

- Đi công tác qua Thành phố các đồng chí, tôi thấy có nhiều ngôi nhà xây rất đẹp, nhưng tối om om. Lại thấy nhiều mảnh đất hoang, xen giữa các khu nhà. Tôi hỏi các đồng chí giúp việc. Mấy hôm sau được giải thích: đấy là những ngôi nhà xây sẵn của các quan chức ở các tỉnh khác, của các cán bộ có cỡ của Thành phố này, của cả cán bộ Trung ương nữa.

Nhà ấy đợi con lớn lên mới ở, hoặc đợi cho người nước ngoài thuê v.v… Có đúng không các đồng chí? Rằng có những người có vài ba căn nhà như thế, có đúng thế không? Còn nhà của những nhà tư sản mới phất lên. Tốt thôi, miễn là làm ăn chính đáng, không vi

phạm pháp luật

Ông ngừng lại chờ câu trả lời. Không ai trả lời ông. Làm sao trả lời ra mồm được? Họ đành im lặng thừa nhận. Còn trong bụng, họ vẫn đối đáp đấy: "Cha nội sao mà ranh ma thế, cái gì cũng biết". "Tất nhiên là đúng, nhưng mà đào đâu ra chứng cớ"". Đất nước này, ai chẳng thế, quan to ăn to, quan bé ăn bé, ông chả vừa nói mình cũng được người ta hối lộ là gì?

Đột nhiên ông hỏi một câu, cứ như lạc đề:

- Trong các đồng chí, ai đi tham quan Trung Quốc rồi?

Lần này thì có mấy cánh tay giơ lên, kể cả Bí thư Thành uỷ.

- Thế họ có chia lô, cho các cá nhân tự xây nhà không? Không chứ gì? Họ giải phóng mặt bằng thế nào, các đồng chí biết chứ? Họ dùng tầng một làm gì, các tầng trên làm gì, các đồng chí biết chứ? Thế cho nên đường phố người ta, đâu ra đấy. Đều là những toà ngang dãy dọc. Tầng một, tầng hai làm văn phòng, siêu thị, các loại dịch vụ. Thế mới thanh toán được chợ cóc, chợ tạm, hàng vỉa hè, hàng rong. Tầng một, tầng hai ai muốn thuê hay mua thì đấu giá. Tiền đọng trong túi dân nhiều lắm. Có đấu giá mới sòng phẳng, minh bạch, Nhà nước mới được lợi.

Còn ở ta, chỗ các đồng chí thì, danh nghĩa là công khai đấy nhưng đã đi cổng sau, đi đêm với nhau rồi, đến khi thông báo thì không còn ai len chân vào được. Thành ra, người lắm tiền nhiều của thì vẫn thừa nhà, thừa đất, còn công chức lương thấp, dân nghèo thì vẫn không có nhà ở. Thực trạng ấy là có thật, các đồng chí không thể chối được đâu. Hệ thống chính trị, đứng đầu là hệ thống Đảng, trong phương thức lãnh đạo của mình cũng có những vấn đề phải cải tiến. Vì nhiều lý do mà hệ thống kiểm tra, giám sát của ta không phát hiện được những sai phạm tiêu cực lớn. Nhưng nhân dân thì thấy cả rồi đấy. Không bịt mắt nhân dân được đâu. Càng

không bịt mắt được thế giới đâu. Người ta đã xây dựng được cả một loạt hệ thống tiêu chuẩn đánh giá mọi mặt hoạt động đời sống xã hội. Người ta đã khảo sát hơn năm mươi nước, thì nước ta bị xếp cuối cùng, đúng ra gọi là đứng thứ bét về sự minh bạch bất động sản. Chắc chắn Thanh Hoa của các đồng chí có phần đóng góp không nhỏ làm nên sự đánh giá này.

Các đồng chí cứ chia lô, ai muốn xây thế nào thì xây. Vì không qui định chiều cao một tầng là bao nhiêu, nên trông rất lộn xộn. Cái kiểu nhà ống như thế, rất tốn diện tích. Cái nào có mặt tiền rộng là gộp hai ba lô lại phải không? Ai có khả năng tài chính để làm việc đó? Dân biết hết! Tôi không thấy đô thị nào, công tác qui hoạch lộn xộn như Thành phố các đồng chí. Có cái hồ đẹp như mơ thì cho Tây nhảy vào xây khách sạn kín mít xung quanh rồi, bê tông hoá hết rồi. Còn đâu hồ cho người dân tản bộ, hóng mát. Tôi nhớ báo Quân đội Nhân dân đã lên án những người lãnh đạo các đồng chí mắc bệnh gì nhỉ…

Ông cố moi trong trí nhớ, một thuật ngữ gì liên quan đến chuyện đàn ông đàn bà… Vẫn chưa nhớ ra. Tay ông bất chợt đưa lên vỗ vầng trán có những nếp nhăn song song như dòng kẻ nhạc. Mọi người đều nhìn ông đang bối rối cố nhớ lại.

Ông Tiến, cũng không giúp gì được ông lúc này. Chắc hẳn là ông tự đọc, không trao đổi lại nên không biết. Ông bất lực, bỏ tay xuống.

- Tôi quên mất. Nhưng đại ý, người ta trách các đồng chí không quan tâm đến vẻ đẹp cảnh quan hồ. A nhớ ra rồi… họ bảo các đồng chí mắc bệnh *lãnh cảm thẩm mỹ cộng đồng*. Đúng thế, *lãnh cảm thẩm mỹ cộng đồng*. Bệnh này liên quan trực tiếp đến một việc báo chí vừa dồn dập đăng tải. Vâng, chuyện thuỷ cung Thần Tiên. Đồng chí Bí thư Thành uỷ báo cáo đi!

Không ai hiểu nổi, làm sao Tổng Bí thư lại dẫn dắt câu chuyện đến

đây được. Tưởng như gặp đâu nói đấy, chỉ ông Tiến hiểu rõ, cái cách dẫn chuyện có chủ định này.

Bí thư Thành uỷ đứng dậy:

- Báo cáo Tổng Bí thư, chúng tôi đã phân công, việc này đồng chí Phó Bí thư Thành uỷ, Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố nắm cụ thể, nên sẽ báo cáo ạ.

- Ai báo cáo cũng được… miền là… trung thực - ông xem đồng hồ. Sẽ nhỡ nhàng. Đằng nào cũng thế. Chiều ta làm sớm lên 15 phút. Mời các đồng chí nghỉ.

***

Ông Huỳnh, Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa, báo cáo xong vụ việc. Tổng Bí thư hỏi:

- Đành rằng các đồng chí đã làm theo đúng qui trình, theo đúng thủ tục hành chính qui định. Nhưng tôi hỏi một câu: báo chí nói có đúng không?

Ông Huỳnh:

- Thưa Tổng Bí thư, họ nói nhiều cái đúng, nhưng cũng có cái không có cơ sở đâu ạ.

- Cụ thể?

- Báo cáo Tổng Bí thư, ví như họ nói một số quan chức Thành phố là cổ đông ở Công ty Cổ phần Thiên Thai.

Tổng Bí thư:

- Ý kiến đồng chí đúng. Nhưng, theo tôi chỉ đúng ở thời điểm hiện

nay. Nghĩa là khi cơ quan điều tra chưa đưa ra kết quả điều tra. Các đồng chí biết là khi báo chí đưa tin là họ có cơ sở đấy có tài liệu do họ tự điều tra, hoặc lấy từ Cơ quan Cảnh sát điều tra đấy; nhất là tờ *Thời luận*, có đồng chí Tổng biên tập bị xã hội đen tạt a-xít cánh cáo. Nó dùng luật rừng, tức là luật pháp của chúng ta, các cơ quan bảo vệ pháp luật ở chỗ các đồng chí, ở cả Trung ương nữa, chưa đủ mạnh. Báo chí không vu oan các đồng chí đâu, nhất là những vụ động trời thế này. Bên Văn phòng Chính phủ đã thống kê hằng năm, để xem báo chí đưa ra bao nhiêu vụ tiêu cực. Đúng bao nhiêu, sai bao nhiêu, có tính phần trăm cả đấy.

Cuộc làm việc này không quay phim, không chụp ảnh. Chỉ ghi âm. Nếu quay phim, nhất là quay đặc tả sẽ thấy nét lo lắng hiện trên mặt mọi người. Người không dính dáng đến vụ này (do chức trách được phân công) thì lo hộ cho cả Ban Thường vụ, lo cho nhưng người liên quan trực tiếp mà bằng kinh nghiệm, hiểu biết của mình, và những nguồn thông tin nắm được, họ thừa biết các vị ấy không thể không có vấn đề. Còn những người có liên quan trực tiếp thì lo cách đối phó.

Nhưng vào lúc này, theo dõi những câu và lời của ông Huỳnh, họ thực sự lo cho ông ta.

- Thế còn chuyện họ cắt một phần đất, chia lô nhượng lại cho một số cán bộ chủ chốt thành phố đã có công giúp đỡ họ?

Ông Huỳnh ngắc ngứ. Từ trong cái đầu, tóc chải ngang phè của ông, vụt ra một câu trả lời, có vẻ biết điều hơn:

- Báo cáo Tổng Bí thư, việc ấy cũng có thể có ạ. Đợi cơ quan điều tra kết luận ạ.

- Cá nhân đồng chí có không?

- Báo cáo Tổng Bí thư, không ạ!

- Thế thì tốt!

Gần một tháng trước ở Thanh Hoa, không ai biết vì sao Tổng Bí thư lại hoãn cuộc làm việc lại. Khi tờ *Thời luận* đăng bài đầu tiên, ông bảo ông Tiến, sẽ có loạt bài cho mà xem, việc này họ không chơi lối bắn tỉa đâu. Cậu thông báo cho Thanh Hoa đi. Chờ xem, mặt trận báo chí trong chiến dịch này, phát hiện đến đâu. Đó cũng là căn cứ quan trọng giúp ta giải quyết đúng đắn vụ Thanh Hoa. Những lần làm việc với ngành này, địa phương kia, cảm nhận rõ ràng nhất ở ông là sự yếu kém của đội ngũ cán bộ công chức, là nền hành chính lem nhem, lèm nhèm nước mình. Phải làm cho nó trong sạch.

Ý nghĩ ấy trở đi trở lại trong ông như một câu hỏi, lại như một lời khẳng định. Ông hỏi tiếp câu nữa xem các đồng chí này có nhận trách nhiệm không:

- Các đồng chí suy nghĩ gì mà duyệt dự án thuỷ cung Thần Tiên?

Không ai ngờ, ông Huỳnh nói ráo hoánh:

- Báo cáo Tổng Bí thư, dự án này đã được các Bộ có liên quan nhất trí trình lên Chính phủ. Chính phủ đã phê duyệt…

Càng nói càng nhỏ dần, như cảm thấy mình đuối lý. Đến đấy thì ông Huỳnh ngừng hẳn.

Mọi người đều quay nhìn cái đầu còn lơ thơ mấy sợi tóc chải ngang của ông ta. Lại nhìn ra sang cái đầu tóc muối tiêu rất dày của Tổng Bí thư. Ai cũng nhận ra cái đầu tóc muối tiêu khẽ lắc lắc hai cái. Vẻ mặt không hề thay đổi. chiếc bút bi vẫn xoay xoay trên tay như một động tác vô thức. Chi có giọng nói hơi nhanh hơn chứng tỏ trong suy nghĩ của ông có cái gì có bức xúc:

- Các đồng chí là chính quyền địa phương, theo nguyên tắc quản lý hành chính lãnh thổ, Uỷ ban Nhân dân Thành phố mà đồng chí là Chủ tịch có quyền chấp nhận hay không chấp nhận. Nếu các đồng chí không chấp nhận thì làm sao nó leo lên đến bộ Kế hoạch Đầu tư và các bộ liên quan? Các Bộ này không gật, sao nó leo lên đến Chính phủ? Đồng chí có kiểm tra xem việc xác nhận vốn pháp định của nó, có thật đúng như nó khai không mà đồng chí ký.

- Báo cáo Tổng Bí thư, đấy là mảng công tác của một đồng chí Phó chủ tịch ạ.

Vẻ không bằng lòng hiện rõ trên gương mặt ngăm đen. Ông lắc đầu liền mấy cái, cố dịu giọng, nói như giảng giải:

- Rất lạ! Tôi đã từng nghe ở Quốc hội, không phải một, mà đến mấy bộ trưởng trả lời chất vấn, hệt như đồng chí vừa trả lời tôi. Rằng mảng này, việc này đã giao cho thứ trưởng. Tôi không rành luật hành chính lắm. Nhưng đồng chí là Chủ tịch, mọi công văn giấy tờ chỗ đồng chí, đều đề "Chủ tịch", dưới hàng chữ "Uỷ ban nhân dân". Nếu Phó chủ tịch ký thì phải có hai chữ "KT" trước chữ "Chủ tịch", dưới phải ghi chức danh Phó chủ tịch rồi mới ký chứ. Còn chỗ "nơi nhận" thì sẽ có một địa chỉ là "Chủ tịch", lại thêm cụm từ "đế báo cáo" có đúng không? Theo luật thì cấp phó chỉ là người giúp việc cấp trưởng. Mọi việc làm của cấp phó, cấp trưởng đều phải chịu trách nhiệm cơ mà! Về điểm này, và nhiều cái khác nữa đồng chí phải học, chúng ta phải học cái cách quản lý xã hội của các nước phát triển. Bất cứ việc gì hệ trọng xảy ra trong ngành mình, người đứng đầu đều phải chịu trách nhiệm.

Cái đầu, tóc cào ngang cố vớt vát:

- Báo cáo Tổng Bí thư, dự án đã bị dừng lại rồi ạ.

Không ai ngờ được, Tổng Bí thư lại tung ra câu hỏi chết người ban nãy:

- Thế nếu báo chí không phanh phui ra vụ này, dự án có dừng lại không?

Cứng họng

Ông hỏi tiếp:

- Các đồng chí kiểm điểm xem, với tư cách quản lý địa bàn, mình có trách nhiệm gì không?

Lại cũng không ai ngờ, ông Huỳnh liều lĩnh đỡ đòn, bằng một câu chày cối:

- Báo cáo Tổng Bí thư, có như thế thật, nhưng cũng may là đã kịp dừng lại ạ.

Tổng Bí thư nhíu trán, cau mày. Đôi mắt chớp liền mấy cái ông từ từ đứng dậy. Mọi con mắt lo ngại đổ dồn vào ông.

- Không có chuyện may rủi đâu. Mà là tất yếu. Mọi việc làm mờ ám, khuất tất, sai trái không sớm thì muộn cũng sẽ bị phanh phui trước thanh thiên bạch nhật. Báo chí là một kênh quan trọng, tin cậy của Đáng, Nhà nước. Chúng ta đã có một kinh nghiệm đau đớn, là vụ một đồng chí Bí thư Tỉnh uỷ trước đây. Báo chí lên tiếng phê phán những việc làm sai trái của đồng chí này, nhưng chúng ta vẫn giới thiệu vào danh sách bầu Trung ương. Đến khi Công an bắt được một người cùng những chứng cứ phạm pháp có quan hệ với đồng chí này, báo chí tung lên, bấy giờ chúng ta mới cách chức uỷ viên Trung ương, cách chức Bí thư Tỉnh uỷ.

Càng nói càng phấn khích, giọng ông vang vọng:

- Tôi nhắc lại với các đồng chí, không có chuyện may rủi. May thì không khuyết điểm, rủi thì khuyết điểm à? Cái kim trong bọc lâu

ngày sẽ lòi ra, các đồng chí chưa bị lộ ạ! Xin lỗi, tôi không nói cụ thể các đồng chí ngồi đây, mà nói với tất cả những người có tội với Đáng, với dân, nhưng chưa bị quần chúng, báo chí phanh phui rằng, có cái ngẫu nhiên thật. Sau khi tính toán mọi nhẽ rồi, còn phải tính đến sự rủi ro, ngẫu nhiên. Nhưng nó chỉ chiếm 1% thôi. Còn 99% là tất nhiên, là tất yếu, là quy luật. Ngày xưa cũng vậy, mà bây giờ cũng vậy. Không chóng thì chày, ai cũng sẽ phải trả giá cho những việc làm sai trái, tội lỗi của mình. Đời cha ăn mặn thì đời con khát nước. Đấy là qui luật nhân quả của đạo Phật, mà cũng là của chủ nghĩa duy vật biện chứng. Nhưng không phải đợi đến đời con đâu. Nếu chúng ta xây dựng được một cơ chế giám sát có hiệu quả, kể cả của quần chúng, nhất là của báo chí thì không đợi đến đời con đâu. Sẽ thấy ngay nhỡn tiền thôi.

Rất tiếc, hệ thống kiểm tra, giám sát của ta, kể cả của Đảng và chính quyền đều chưa làm được tốt chức nâng của mình nên các đồng chí bị lộ còn ít quá. Có lẽ vì thế mà các đồng chí chưa bị lộ mới dám làm liều. Nếu không may bị lộ thì lại mang triết lý "bỏ đời bố, củng cố đời con" ra để tự an ủi. Một triết lý sống hạ cấp. Đúng là hạ cấp!

Ông ngừng lại, vẫn đứng, cầm cốc nước suối lên nhấp một ngụm, tiếp tục:

- Ừ thì đã kịp thời dừng lại. Ý đồng chí là chưa gây hậu quả nghiêm trọng chứ gì. Nhưng đã mất rồi. Mất danh dự. Mất uy tín của Đảng bộ, của chính quyền Thành phố. Ai đời, một *kẻ ất ơ* như báo chí gọi, chuyên phe vé máy bay ở Matxcơva, học hành nữa đời nữa đoạn, mà chỉ bằng tiền - tiếng lóng gọi là đạn chứ gì, chắc ở đây phải là đạn khoan - mới có sức xuyên thủng cả một hệ thống chính quyền từ phường, quận lên thành phố đến tận Trung ương. Lẽ nào triết lý "cái gì không mua được bằng tiền thì vẫn mua được bằng rất nhiều tiền" lại đúng hả các đồng chí? - Giọng chợt căng lên - Không, chúng ta phải băm nát cái triết lý hạ cấp ấy. Đấy không phải chỉ là ý chí của Đảng ta, của chế độ ta mà là của tất cả

các nước phát triển và đang phát triển. Nếu không thì không thể phát triển được. Cái tốt, cái trong sạch không thể không thắng cái xấu, cái bẩn thỉu, đen tối được. Đấy là quy luật, là tất yếu. Ai mơ hồ điều này sớm hay muộn cũng sẽ đánh mất mình, cũng sẽ phạm tội.

Ngừng lại một chút, giọng ông đanh lại:

- Bây giờ tôi hỏi các đồng chí câu cuối cùng: lẽ nào Bí thư, Thường vụ Thanh Hoa không có trách nhiệm gì?

Ông chua xót như mình đang ăn năn, tự hối cùng họ:

- Đau quá các đồng chí ơi…!

Ngừng một lúc, cái đầu đang trĩu nặng dứt khoát hất lên:

- Tôi sẽ đề nghị Ban Bí thư xem xét việc này. Tôi đã chỉ thị các đồng chí Ban cán sự Đảng Bộ Công an chỉ đạo điều tra đến cùng. Phải xử lý tất cả những người có tội, dù ở địa phương hay ương ương.

Câu ấy như một lời cảnh báo.

Cả phòng họp chết lặng. Có mấy người cúi gằm mặt xuống. Nhiều người nhìn lên trần hay nhìn lơ đi chỗ khác. Không một ai dám nhìn thẳng vào mắt Tổng Bí thư, trừ bà Trần.

***

Tổng Bí thư kết thúc ngày làm việc nặng nề với Thanh Hoa. Ông nán lại đợi một người, mà câu chuyện của người này, theo kênh báo chí đến tai ông, làm ông thích thú. Buổi trưa, lúc ăn cơm, ông đã hỏi Bí thư Thành uỷ về vụ kỷ luật Trần Kiên. Thật hú vía! Rất may là Thường vụ Thanh Hoa đã kịp xoá án kỷ luật cho anh rồi.

Ông bảo mời Kiên gặp sau buổi làm việc chiều.

Vì không biết cuộc làm việc của Tổng Bí thư kết thúc lúc nào, nên Kiên ngồi đợi ở phòng Văn thư từ bốn giờ. 5h00, đang xem cuốn sách mang theo thì người cán bộ văn thư nghe điện thoại, bảo Kiên lên gác. Ông Tiến từ phòng họp xuống đón. Một cái bắt tay rất chặt. Mọi người từ phòng họp đang kéo xuống. Không một nhà tâm lý nào, dù giỏi đến đâu có thể đọc được những gì trên mặt những người đã từng giơ tay kỷ luật anh khi nhìn thấy Kiên xuất hiện ở đây. Anh gật đầu chào những người giáp mặt. Riêng bà Trân thì anh cúi thấp đầu, miệng tươi cười: "Chào cô ạ". Đôi mắt bà nheo nheo cười sau cặp kính cận, trên gương mặt đôn hậu. Bà đưa tay phải ra, anh vội đưa cả hai lay ra đón.

Anh chạm trán Kiểm, Trưởng ban Kiểm tra Thành uỷ trước cửa ra vào. Ngay khi nhìn thấy Kiên, đi bên ông Tiến, Kiểm đã hiểu ra lý do sự có mặt của anh. Ông ta biết, thế cờ đã đảo ngược. "Người này còn lên". Phải tìm cách sớm thanh lý cái vụ nợ anh ta mới được - ông ta thầm nghĩ. Kiên thì đang hồi hộp. Cuộc gặp Tổng Bí thư rõ ràng là một điềm lành một diễm phúc. Tâm trạng đầy phấn khích, anh không mảy may nghĩ gì về cái tay đã làm mình lên bờ xuống ruộng.

Anh chỉ gật đầu, thay cho lời chào và cái bắt tay. Ông ta cũng đáp lại như thế.

Đang nói chuyện với Tổng Bí thư, trong khi ông chờ Kiên, thấy anh vào, biết đây là cuộc gặp riêng, Bí thư Thành uỷ đứng dậy bắt tay, xin phép cáo từ.

Kiên đưa cả hai tay ra đón tay Tổng Bí thư. Vừa nắm tay vừa kéo anh ngồi vào ghế bên cạnh, đoạn ông xoay ghế lại.

Thấy thế anh cũng làm theo, để mặt đối mặt với ông. Ông Tiến ý tứ nhắc ghế ra khỏi vị trí cũ sau bàn, đặt hơi xa hai chiếc ghế kia,

sẵn sàng ghi chép.

Tổng Bí thư đặt bàn tay phải lên vai anh, vỗ nhẹ:

- Đồng chí Kiên bao nhiêu tuổi nhỉ?… Thế hả… Còn được phục vụ nhân dân, phục vụ Đảng nhiều lắm - ông nhìn thẳng vào mắt anh, giọng phấn chấn - Tôi đã nghe nhiều về đồng chí. Được lắm! Hay lắm! Đồng chí gửi đề án cải tiến phương thức lãnh đạo ở quận mình lên… cứ về Văn phòng Tổng Bí thư - ông quay sang ông Tiến - Đồng chí nhắc tôi việc này nhé.

Tay ông lại vỗ nhè nhẹ lên vai Kiên làm người anh nóng ran.

Không biết nhưng người khoe mình được tiếp nhận năng lượng từ vũ trụ có thể này không? Kiên thấy mình như được tiếp thêm sức mạnh kì bí nào đó. Máu chảy rần rật. Tim nện thình thịch. Chả biết nói gì, mắt anh chỉ chớp chớp cảm động, tay phải bóp chặt tay trái, cũng chẳng hiểu để làm gì và tại sao lại làm thế. Thốt nhiên, anh nghe ông hỏi:

- Bao giờ tôi nhận được bản đề án của đồng chí?

Kiên vôi trả lời:

- Mai ạ, dạ mai ạ!

- Đừng vội. Sao nhanh thế được?

- Dạ, báo cáo đồng chí… báo cáo Tổng Bí thư,… tôi chỉ phải sửa lại tiêu đề và nơi gửi cho phù hợp thôi ạ.

- Thế thì tốt. Để đồng chí một tuần rà soát lại lần cuối nhé! Tất nhiên chưa thể hoàn chỉnh ngay được, vừa làm vừa rút kinh nghiệm. Nhưng tôi tin đồng chí - ngừng một chút như cân nhắc, ông nói tiếp - Đảng hy vọng rất nhiều ở những người như đồng chí.

Ông đứng dậy, đưa tay ra bắt - Hẹn gặp lại đồng chí.

Thấy Bí thư Thành uỷ và Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân cùng với mấy người nữa đứng chờ tiễn mình ở dưới sân, ông nói:

- Các đồng chí chu đáo quá. Tranh thủ thời gian làm việc. Thế giới người ta tiến như vũ bão ấy. Mình có vắt chân lên cổ cũng chả đuổi kịp đâu.

Đột nhiên ông quay ra, tay chỉ khối kỳ thạch trong bế nước hỏi:

- Sáng kiến của ai đây?

Mọi người nhìn nhau, không ai dám trả lời. Ông xuề xoà:

- Của ai cùng vậy. Nó có làm cho cơ quan các đồng chí đẹp lên thật. Nhưng đấy không phải là mục đích của chúng ta. Theo tôi, nên đặt nó ở khuôn viên Bảo tàng Thành phố cho dân chúng và khách nước ngoài hằng ngày thưởng thức thì hay hơn

Ông bắt tay mọi người, lên xe.

***

Ra khỏi cơ quan Thành uỷ, Kiên đỗ xe lại. Anh gọi bà Bội Trân:

- Em Kiên ạ. Cô cho phép em đến quấy rầy cô một lúc, được không ạ?

- Ông đến đi. Ăn cơm với tôi luôn nhé!

Bà coi học sinh cũ của mình như những người bạn bằng vai phải lứa, nên cứ xưng hô như thế. Còn học trò, thì vẫn cứ một điều cô, hai điều cô xưng em, dù bà đã nhắc ngay từ khi mới gặp lại, "đã trưởng thành cả rồi, không gọi như hồi đi học nữa". Lúc bà còn

làm Giám đốc Sở, cũng như khi làm Phó chủ tịch thành phố, thầy trò gặp nhau khi họp Thành uỷ hay khi bà về làm việc với quận, Kiên vẫn có cái tâm trạng của cậu học trò nhỏ bên cô giáo. Không phải vì bà là người đứng sau ngành giáo dục và sau đó là cấp trên của anh, mà vì một niềm kính trọng sâu xa, như đứa con với người mẹ biết lo toan chu đáo cho các con mình.

Ngày ấy, bà là giáo viên Chủ nhiệm, anh là Lớp trưởng. Khi nhận lớp, cô giáo đã giao hẹn với cả lớp, mỗi năm sẽ tổ chức ba cuộc đi tham quan. Mỗi học kỳ một chuyến đi trong ngày. Nghỉ hè sẽ đi qua đêm. Cho đến bây giờ đấy vẫn là những kỷ niệm nhớ nhất thời học trò của anh.

Đoàn xe đạp rồng rắn đến ba chục mét. Bà phân công anh đi đầu, bà khoá đuôi. Không một ai được vượt trước hay tụt lại sau đội hình hành tiến ấy. Cự li giữa các thành viên trong đoàn phải làm sao đảm bảo, không cần gọi to vẫn nghe thấy tiếng nhau, phòng trường hợp gặp sự cố phải dừng lại.

Mà lần dừng lại ấy mới kỳ. Bà đã lường mọi tình huống hỏng xe, nên cả lớp có hai túi đồ nghề sửa xe, ba cái bơm. Nhưng chuyện vỡ bi thì chẳng thể tính đến. Mà thời ấy tất cả mọi thứ, từ săm, lốp, nan hoa, bi, nồi trục… đều là hàng phân phối. Tháo bỏ bi vỡ ra rồi, không làm sao lắp lại được. Bởi mỡ đã khô hết. Không có mỡ thì không tài nào lắp được bi vào nồi. Chỉ còn có cái gì đấy mềm mềm, nhũn nhùn dinh dính bám vào nồi, đặt được bi vào là lắp được trục. Miễn về đến nhà là được rồi. Xung quanh không có ruộng vườn nhà cửa, nên cũng không có bùn hoặc đất nhão. Ờ, đất trộn nước là bùn chứ gì? Đúng quá rồi. Chỉ tội, lúc ấy trên đường về, chả còn giọt nước uống nào. Chợt một ý nghĩ lóe lên. Hơi kỳ một tí. Chả sao!

Kiên đạp xe đi một quãng xa, có bụi cây che khuất, để cô giáo và các bạn không nhìn thấy. Cu cậu ngồi xuống vạch quần ra… tè vào một vốc ít. Thế là thành một thứ… mỡ tự tạo!

Sau này, khi làm Giám đốc Sở, bà đã phải chạy đủ cách để xây dựng một Trung tâm hướng nghiệp lâm nghiệp ở một địa bàn miền núi, thuộc một tỉnh bạn, cách thành phố hơn hai giờ ô tô. Gọi là Trung tâm hướng nghiệp lâm nghiệp nhưng không phải để hướng nghiệp trồng rừng, mà là tạo cho thầy trò cấp 3 thành phố một sân chơi, sinh hoạt tập thể, lao động tập thể, ăn ở tập thể. Không nhằm mục đích kiếm tiền, tuy cũng có thu nhập. Bà muốn lấy đó làm điều kiện, làm phương tiện giáo dục học trò. Cũng là một bài sát hạch tổng hợp khả năng tổ chức, giáo dục của thầy.

Có lần, khi hai thầy trò nhắc lại kỷ niệm cũ, bà phàn nàn, bây giờ chả ai còn đưa học sinh đi sinh hoạt tập thể bằng những chuyến dã ngoại như thế! Ngay tổ chức đi tham quan bằng ô tô đã bị coi là mạo hiểm rồi. Người ta sợ tội vạ đổ lên đầu khi có chuyện gì xảy ra. Thành thử học trò cứ ru rú ở nhà và ở trường. Học và ăn, ăn và học cùng với các trò chơi đủ loại của thời đại điện tử và đủ thứ giải trí của đô thị thời mở cửa… "Thưa cô, vợ em vẫn làm đấy ạ, cô ấy còn tổ chức lao động kiếm tiền để các em không phải xin cha mẹ kia". Nghĩ thế thôi, không nói ra với cô giáo mình. Kiên chỉ dám tự hào ngầm về vợ.

Mâm cơm đã bưng ra. Bà mời Kiên vào. Nhưng anh vẫn không dám ngồi ăn cùng bà. Dù ngày xưa thấy trò đã nhiều lần cùng ngồi quanh mấy tờ báo trải rộng làm mâm và tiệc ngoài trời ấy chỉ là cơm nắm, muối vừng, bánh mì chấm tượng trưng một chút đường vàng và mấy quả dưa chuột. Anh nói:

- Cô cho em tờ báo đọc, cô ăn cơm kẻo quá bữa lại hạ đường huyết.

Bà cười, đôi mắt đã bỏ kính cận ra nheo nheo nhìn anh.

Những kỷ niệm cũ giữa hai thầy trò cùng hiện về. Bà bảo:

- Ông ăn với tôi để nhớ những lần thầy trò ta cơm nắm muối vừng đi dã ngoại.

Kiên hào hứng hẳn lên. Vừa ăn bà vừa hỏi anh về những người học trò cũ cùng lớp. Những lần họp lớp, bọn anh vẫn mời bà. Đã có lần, còn nèo được bà cùng lớp đi thăm lại Trung tâm hướng nghiệp xưa. Bà báo:

- Lớp ông là lứa học sinh cuối cùng tôi dạy. Sau đó chuyển sang làm quản lý mãi cho đến giờ. Tôi rất muốn gặp lại, dù chỉ một lần, tất cả những học sinh cũ đã từng dạy. Chỉ để biết họ thay đổi thế nào, đường đời dẫn họ đến đâu. Vậy mà mấy lần họp, vẫn không gặp được hết - giọng bà ngùi ngùi - có lẽ không bao giờ gặp lại được tất cả. Biết làm sao. Số phận mỗi người mỗi khác. Người không thành đạt, thấy hẩm hiu so với bạn bè nên không đến. Chỉ có điều an ủi là lớp mình không có ai sa sẩy.

Thức ăn nhiều và ngon. Nhưng không ngon bằng bữa cơm dã ngoại ngày nào. Cả hai thấy trò, nhất là bà, đến lúc được ăn thì đã không ăn được như xưa. Hay câu chuyện thầy trò định nói với nhau bây giờ, làm miếng ăn không ngon miệng? Bà bảo:

- Tôi ăn ít đã đi một nhẽ. Sao ông lại theo tôi. Để dành bụng về ăn với cô ấy à?

Kiên nói thật:

- Vâng ạ, mà cũng còn vì em muốn tranh thủ được nói chuyện với cô. Cô cho em nghe vắn tắt buổi làm việc của Tổng Bí thư, tinh thần và kết luận thôi ạ. - Anh nói như giải thích, - để đỡ mất thì giờ cô.

Bà tán thành:

- Cũng nên thế, vì buổi làm việc diễn ra trọn một ngày cơ mà! Để

tôi nói nhận xét về Tổng Bí thư đã nhé. Lần đầu tiên tôi được dự một buổi làm việc như thế. Tôi thật sự ngạc nhiên về cách nghĩ, cách nói của Tổng Bí thư. Không lý luận chung chung, mà rất cụ thể. Cụ thể đến mức, những người làm cụ thể cũng phải chịu. Ví dụ đồng chí Chủ tịch Uỷ ban có ý nói, trách nhiệm việc này là thuộc phạm vi chức trách của ông phó nào phó kia. Tổng Bí thư chỉ ra đến chữ KT (ký thay), đến luật hành chính qui định chế độ trách nhiệm của thủ trưởng thì không ai cãi được. Vì đó chính là điểm yếu kém nhất, không rõ ràng nhất trong nền hành chính nước ta. Theo tôi, cả về cơ chế Đảng lãnh đạo, nhà nước quản lý cũng phải xác định rõ chế độ trách nhiệm. Vì thế tôi rất tán thành và ủng hộ phương án cải tiến phương thức lãnh đạo ở Lâm Du của ông.

Nhận xét thứ hai của tôi là, Ban Thường vụ không muốn nhận trách nhiệm về mình, bằng cách khẳng định rằng mình không sai. Đồng chí Chủ tịch còn cho rằng, chưa gây hậu quả gì. - Bà dừng lại một lát, nghĩ ngợi - có một chi tiết liên quan trực tiếp đến tôi. Tôi cũng đắn đo xem có nên nói rằng mình không dính dáng đến sự sai phạm đó không? Tôi đã nói. Bởi ông biết rồi, các đồng chí lãnh đạo Uỷ ban đều dính vào hết. Sự thật vẫn là sự thật. Nhưng khi nói sự thật ấy ra thì có thể bị coi là mình tự đề cao mình. Không biết các đồng chí ấy sẽ phản ứng thế nào…

Kiên chăm chú nghe. Anh biết cô giáo mình rơi vào hoàn cảnh thiếu số trong việc này. Mà ở ta, thiểu số gần như đồng nghĩa với sai mới lạ chứ. Cái nguyên tắc thiểu số phục tùng đa số nếu như bầu chọn thì đã đi một nhẽ, bởi đấy là sự lựa chọn. Còn tranh luận để tìm ra lẽ phải thì… Bà Trân nhìn người học trò cũ, biết anh đang chia sẽ với mình. Bà hỏi tiếp:

- Tổng Bí thư mời gặp, chắc là chuyện vui phải không?

- Thưa cô vâng ạ. Chắc là em được thực hiện việc đang thí điểm ạ!

- Chúc mừng ông. Thôi, về với cô ấy đi!

Lửa đắng

Chương 11

Xe vừa ra khỏi cổng trụ sở Thành uỷ Thanh Hoa, Tổng Bí thư bảo ông Tiễn:

- Đồng chí bố trí cho tôi họp với Văn phòng, để chuẩn bị giúp tôi nội dung họp Bộ Chính trị tuần này: một là, tổ chức điều tra dư luận, xem xã hội đánh giá sự trong sạch, minh bạch của các cơ quan công quyền thế nào. Hai là, làm thế nào để xây dựng một hệ thống kiểm tra, giám sát các cơ quan công quyền. Hệ thống ấy nằm ở đâu trong thể chề của ta. Ba là, việc này mới nảy ra hôm nay, trong buổi làm việc vừa rồi, tôi nghĩ chưa chín. Đồng chí cùng tôi suy nghĩ xem thế nào. Tôi thấy rõ ràng là dân ta giàu lên rất nhanh, rất nhiều. Cứ nhìn nhà cửa, xe ô tô tư nhân, nhà hàng, quán ăn, hàng trang sức, mỹ phẩm, thời trang thì thấy mức sống ở thành thị cao lắm… Thế là đáng mừng hay đáng lo?

Sự việc ở Thanh Hoa, ý kiến của Tổng Bí thư về vụ này, việc triển khai những ý kiến ấy trong thời gian tới, dù phức tạp, cũng vẫn thực hiện được. Điều làm ông Tiến tập trung tư tưởng và lo lắng là phải vất và bám theo mạch suy nghĩ của ông. Có thể, mới đầu chỉ là những ý nghĩ manh nha, lẩn quất, thoáng ẩn, thoáng hiện, rồi rõ nét dần, chảy mãi, cháy mãi thành dòng. Có phải gặp vụ Thanh Hoa, nó cộng lại, nhân lên thành dòng chảy lớn hơn, mạnh hơn, thành những vấn đề mà ông đã nói đấy không?

Ông Tiến thấy hình như trong đầu Tổng Bí thư lúc nào cùng bận rộn, cũng quanh quẩn những suy nghĩ về đội ngũ, về chính quyền.

Chuyện *trên bảo dưới không nghe trở thành phổ biến.* Phổ biến đến nỗi nó được vận dụng vào mọi ngóc ngách đời sống. Đến chuyện bất lực của đàn ông cùng vận câu ấy vào được Cái chết nhất là chưa làm sao tìm ra huyệt của nó mà điểm. Ông Tiến cố nắm bắt mạch suy nghĩ của Thủ trưởng. Không phải chỉ vì mình còn có trách nhiệm thể hiện ra dưới dạng văn bản, để ông dựa vào đấy nói, có khi đọc hoặc đưa in bên Tạp chí Cộng sản, mà còn vì ông muốn hiểu rõ hơn con người Thủ trưởng. Nghe hỏi thế, ông Tiến thưa:

- Báo cáo anh, tôi thấy vừa mừng vừa lo ạ!

Tổng Bí thư đổi cách xưng hô, giọng thân mật như anh em:

- Cậu nói rõ xem nào! Xem có trùng suy nghĩ với mình không?

Không phải là cán bộ đảng, cán bộ chính trị chuyên nghiệp, ông Tiến là nhà báo, từng làm công tác quản lý một cơ quan báo chí lớn. Tổng Bí thư coi báo chí là nhịp thở của đời sống xã hội. Ông bảo, nghe nó để bắt mạch cơ thể xã hội hơn là đọc những bản báo cáo khô khan. Ấy là chưa nói tính không xác thực của những báo cáo mà ít nhiều phải trừ hao. "Làm láo, báo cáo hay" đã không còn là chuyện lạ. Cũng giống như người thầy thuốc, phải đặt ống nghe vào lưng gõ gõ, để đoán biết thế trạng, bệnh tật xã hội.

Nhớ lần đầu được mời đến trò chuyện, Tổng Bí thư bảo ông Tiến khái quát theo lý thuyết nhóm xem, tựu chung có những loại báo nào. Ông Tiến biết mục đích cuộc trò chuyện này là để thăm dò, sát hạch mình, nhằm chọn trợ lý giúp việc.

Thâm tâm không muốn nhận công việc này, nhưng không thể "phá bĩnh" bằng cách nói quấy quá để Tổng Bí thư chán mà buông tha.

Không chuẩn bị cho loại câu hỏi này. Nhưng với kinh nghiệm và hiểu biết của hơn hăm nhăm năm làm báo, ông Tiến vẫn kịp trình

bày rằng về báo thì tạm xếp thành ba nhóm: chính trị xã hội, văn hoá văn nghệ và chuyên ngành. Trong thực tế thì ba nhóm này đều có sự đan cài, giao thoa. Chẳng hạn, không ít thì nhiều, các báo đều điểm những tin bài về chính trị xã hội hoặc đều có một phần dành cho văn hoá văn nghệ v.v…Rằng, Tổng Bí thư còn theo dôi nhóm báo chính trị xã hội. Nhưng nhiều khi báo chuyên ngành lại có những bài rất sắc xảo về chính trị xã hội. Rằng, phần lớn báo chính trị xã hội đều có số cuối tuần, cuối tháng… Những số này lại nghiêng về văn hoá văn nghệ, xã hội nhiều hơn v.v…

Ông nói với Tổng Bí thư chừng hai mươi phút. Không biết là được tha hay bị trói đây? Tổng Bí thư: "Cám ơn đồng chí đã cho tôi một cái nhìn tổng quan, một bức tranh toàn cảnh về báo chí! Gì thì gì, tôi vẫn thấy báo chí có một sức mạnh cực kỳ to lớn. Phương Tây gọi là cơ quan quyền lực thứ tư tôi nghĩ cũng có phần đúng. Bởi nó phản ánh dư luận xã hội. Tất nhiên đã là dư luận thì có đúng, có sai. Phải thông qua hệ thống thể chế và cơ chế điều hành của ta mà điều chỉnh dư luận, để hạn chế tối thiểu dư luận không đúng, phát huy tối đa dư luận tốt"… Bất ngờ ông quay sang: "Hỏi thẳng nhé, đồng chí có vui khi về làm việc với tôi không?"

Ngay từ hôm ấy, ông Tiến đã nhận thấy thái độ thẳng thắn chân thành và cái cách đặt câu hỏi trực diện của Thủ trưởng. Ông không dám nói thẳng tâm trạng mình, nhưng cũng không dám từ chối, đành nói theo nguyên tắc: "Báo cáo đồng chí, nếu đồng chí yêu cầu… ", Tổng Bí thư cười: "Tất nhiên là tôi yêu cầu, tổ chức yêu cầu, Đảng yêu cầu. Nhưng mà tôi hỏi, đồng chí có vui không kia? Nếu không thì… tôi không ép". Ông Tiến cũng thẳng thắn: "Báo cáo Tổng Bí thư, tôi nói thật là… chưa vui". Tổng Bí thư cười thoải mái: "Thế là trung thực! Chưa vui rồi sẽ vui. Ngay tôi, lúc được bầu vào chức vụ này cũng chưa vui. Có mừng vì được tín nhiệm giao trọng trách. Nhưng lo lắm. Đến bây giờ vẫn chưa vui, chỉ thấy những lo là lo. Đồng chí bảo, tình hình thế này, làm sao vui được?"

Đến bây giờ ông Tiến cũng chưa thấy vui, mà theo được Tổng Bí thư, mệt thật!…

… Nghe Thủ trưởng hỏi, ông nói:

- Báo cáo anh, có hai loại giàu: giàu bất chính và giàu chân chính. Loại bất chính sẽ là đối tượng làm việc của thuế quan, công an, toà án, báo chí và văn học nghệ thuật ạ!

- Báo chí cũng đúng rồi, nhưng sao lại của văn học nghệ thuật?

- Báo cáo anh, văn học nghệ thuật sẽ bằng đặc điểm thể loại của mình mà lên án, mà thức tỉnh lương tâm, danh dự, đạo đức mọi người. Cả giầu chân chính và bất chính đều nằm ngoài giới công chức mới hợp lẽ. Nếu công chức mà giàu thì ít nhiều là bất chính rồi. Ai cũng biết, lương không đủ ăn kia mà, sao giàu lên được. Trước ta có quy định, khi giá cả tăng lên bao nhiêu, thì lương sẽ tăng lên cho phù hợp để bù vào chỗ tăng giá. Nhưng rồi có làm được đâu. Bây giờ mỗi khi tăng lương, giá lại tăng theo, tỉ lệ tăng giá cao hơn cả tỉ lệ tăng lương, nên lương danh nghĩa thì tăng, nhưng lương thực tế lại giảm. Thế thì tiền đâu ra mà có biệt thự, trang trại, nhà nghỉ cuối tuần, con đi du học tự túc nước ngoài? Cho nên ý kiến của đồng chí về điều tra nguồn gốc tài sản bất minh của những quan chức mắc tội tham nhũng, tội cố ý làm trái là rất có lý, rất có cơ sở xã hội. Chỉ có điều, phải làm đúng luật thôi ạ.

- Rất mừng là suy nghĩ của cậu rất phù hợp với suy nghĩ của mình. Bây giờ là việc của cậu, chuẩn bị giúp mình cho cuộc họp Bộ Chính trị nhé.

Đêm ấy, Tổng Bí thư ngồi mãi trước trang sổ tay vừa ghi mấy dòng này:

- Bí thư TU (gạch ngang) Ban thường vụ (gạch ngang) UBNDTP.

Dưới ba địa chỉ ấy là ba mũi tên chụm vào từ "đất" to. Và một dấu hỏi to tướng.

Gạch đầu dòng thứ nhất: Quan hệ?

Gạch đầu dòng thứ hai: Trách nhiệm?

Gạch đầu dòng thứ ba: Vì sao hệ thống kiểm tra Đảng, thanh tra chính quyền và thanh tra nhân dân không phát huy tác dụng?

Thời buổi này, đất rõ ràng là hàng hoá đặc biệt nhất. Nó cứ nằm một chỗ mà chạy qua tay hết người này đến người khác. Xin cũng được, mua cũng được. Giá cả không biết thế nào mà lần.

Thường vụ quyết sai lầm về đất. Bí thứ cũng lắm đất. Uỷ ban chắc nhiều người ngập ngụa trong đất.

À mình nhớ ra rồi. Năm ngoái, Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao có văn bản báo cáo Ban Bí thư về sai phạm của Thường vụ Thanh Hoa khi ra nghị quyết về đất, dẫn đến những khuyết điểm của Uỷ ban Nhân dân Thanh Hoa. Hôm nay nghe báo cáo thì chả ai có lỗi gì.

Hiển nhiên vì trách nhiệm không rõ ràng nên mới đổ quanh cho nhau được.

Tại thái độ hay tại cơ chế? Làm cấp trưởng thế này thì sướng thật. Làm người lãnh đạo cấp uỷ càng sướng.

Việc này chắc chắn không chỉ có ở Thanh Hoa. Vấn đề là ở bộ máy, ở hệ thống. Là ở cơ chế vận hành bộ máy ấy.

Đã hết bản tin cuối ngày, thấy đèn bên phòng chồng vẫn sáng, vợ ông phải sang giục chồng đi ngủ. Bà cố giữ thời gian biểu ấy cho ông. Nhưng không phải khi nào ông cũng nghe bà. Hôm nay thì

ông nghe vì trưa không được chợp mắt một lúc.

***

Sau ngày Tổng Bí thư về làm việc với Thanh Hoa, *Thời luận* và Nhật báo Thanh Hoa cũng đưa tin, ngày hôm qua đồng chí Tổng Bí thư đã về làm việc với Ban Thường vụ mở rộng để xem xét một số vấn đề công tác của lãnh đạo Thanh Hoa trong thời gian gần đây. Tờ *Thời luận* còn có thêm tin riêng: "Nhiều ngày trước đây, ông Trần Kiên, nguyên Bí thư Quận uỷ Lâm Du bị kỷ luật tạm đình chỉ chức vụ Bí thư Quận uỷ đã được xoá án kỷ luật, trở lại chức vụ cũ". Rằng, "chắc chắn ông Trần Kiên không có trong thành phần tham dự cuộc họp với Tổng Bí thư, vì không phải là uỷ viên Thường vụ. Nhưng người ta nhìn thấy ông ra về, cùng lúc với Tổng Bí thư. khi các thành phần dự họp đã về trước đó khá lâu. Phóng viên chúng tôi cho là ông Trần Kiên đã được Tổng Bí thư mời gặp riêng".

Thời gian sau đó, các báo liên tiếp đưa tin về công tác điều tra của cơ quan Cảnh sát điều tra (Tổng cục Cảnh sát Nhân dân), có sự phối hợp của Công an Thành phố về vụ án thuỷ cung Thần Tiên. An ninh và *Thời luận* là hai báo bám sát tình hình nhất. An ninh có lợi thế là báo ngành nên thông tin nóng. *Thời luận* cũng cập nhật được thông tin như An ninh, nhưng bạn đọc khoái hơn vì có những bình luận sắc sảo, có khi mang tính dự báo. Điều đáng nói là, hầu hết những dự báo ấy đều được thực tế xác nhận. Không những thế, *Thời luận* còn có kênh riêng, có cách điều tra riêng về một số chi tiết liên quan đến các bị can vụ án. Về mặt này, họ có lợi thế hơn các chiến sĩ cảnh sát. Thậm chí đã không chỉ một lần cảnh sát còn phải dựa vào nguồn tin của phóng viên *Thời luận* để tiếp tục điều tra, thu thập chứng cứ, củng cố hồ sơ vụ án.

Ngày… *Thời luận* đăng giữa trang nhất ảnh một khối kiến trúc nửa đình nửa chùa, nửa miếu nửa nhà, nửa tây nửa ta, nửa kim nữa cổ, nửa tỉnh nửa quê. To vật vã. Đồ sộ cực kỳ. Sang trọng hết? Tiêu

đề: Từ đường hoành trong nhất tỉnh N. Bài gắn kèm theo ảnh (chứ không phải ảnh kèm theo bài) cho bạn đọc biết: giá trị vật chất của ngôi từ đường này, bằng một nhà mẫu giáo hay vườn trẻ tám chín gian, địa phương đang có kế hoạch quyên góp xây dựng. Rằng, dân hàng xã, hàng huyện, hàng tỉnh ai cũng trầm trồ, thán phục, ngợi khen người đã cũng tiến ngôi từ đường này cho họ Trần tỉnh ta. Đúng là một người làm quan, cả họ được nhờ. Đấy là ân đức của vị Phó chủ tịch thường trực thành phố Thanh Hoa, Trần Thanh Định.

Ngày… tờ An Ninh đưa tin, sáng qua, công an phường K có sự phối hợp của công an quận L. đã đột nhập vào ngôi biệt thự ở góc phố N. Trên tầng năm, một phòng cách âm, có một quầy bar nhỏ, sáu đôi nam nữ lắc từ chập tối hôm trước đến 7h sáng sau, trong tiếng nhạc nổi, phát ra từ một dàn âm thanh vòm hiện đại cao cấp, hệ thống đèn lazer chớp nháy liên hồi, cùng chiếc ti vi màn hình phẳng treo tường. Tại hiện trường còn thu được mấy viên ECTASY, một chai "Giôn đen" đang uống dở, một vỏ chai "Giôn đen" không, capốt dùng rồi vứt trên nền nhà. Các đôi ôm nhau ngủ lăn lóc trên sàn. Một đôi ngủ trong tình trạng khoả thân hoàn toàn.

Thời luận cũng thông tin đến bạn đọc đại thế như An ninh, nhưng có thêm thông tin này: Theo tìm hiểu của chúng tôi, chù nhân ngôi biệt thự có sổ đỏ này là một thanh niên thời đại @ mới hai sáu tuổi, chưa vợ, có bằng đại học dân lập.

Còn làm gì để có tiền xây ngôi biệt thự, hoặc giả ai thuê anh ta đứng tên thì chưa biết. Song, điều này thì khẳng định, anh ta quê ở tỉnh N, cháu gọi ông Định bằng cậu ruột.

Ông Bí thư Thành uỷ cũ được rút lên Trung ương làm một việc gì đó, ở một ban gì có chờ đến tuổi về hưu. Ông Trịnh Trân về thay trong tình trạng nhân sự thiếu be bét vì mất một lúc mấy vai quan trọng trong kíp Bí thư cũ. Cơ quan Cảnh sát điều tra vẫn đang tiến hành công việc của mình. Mỗi ngày vụ án lại được mở rộng. Thêm nhiều "đồng chí bị lộ" thuộc Văn phòng Uỷ ban, cả Văn phòng

Thành uỷ, rồi sở Kế hoạch Đầu tư, sở Tài chính Vật giá, Sở… Lại thêm những cái tên mới xuất hiện trong hồ sơ qua lời khai của những người đã bị triệu lên trước. Lại có thêm chứng cớ buộc tội những người đã bị bắt trước đó.

Ông Trân có một lối nghĩ khác: chính trong tình hình xáo trộn thế này, người ta dễ bộc lộ bản chất, nhân cách của mình. Nắm cán bộ vào lúc này là tốt nhất. Còn thêm một sự việc nữa cũng buộc con người lộ rõ chân tướng mình: Đại hội Đảng bộ thành phố sắp họp. Việc xây dựng báo cáo chính trị, nhất là chương trình kế hoạch công tác của Đảng bộ nhiệm kỳ tới là việc sẽ hao tổn nhiều tâm trí, nhưng bằng vào hiểu biết và kinh nghiệm bán thân, ông tin sẽ làm được. Lắm chuyện nhất là vấn đề nhân sự đại hội. Công tác nhân sự đại hội thực chất là công tác cán bộ nhiệm kỳ tới

Ông biết, người ta bắt đầu chạy đây. Chạy nước rút đây.

Họ sẽ chạy bằng nhiều ngả, nhiều cách. Họ thì chạy, còn mình, vừa là "trưởng ban không chính thức cuộc thi chạy" này, vừa là trọng tài, vừa là giám sát viên, vừa là quan sát viên. Chỗ dựa là tổ chức cũ. Cũng chỉ có thể tin được một phần. Kết quả bầu cử từ cơ sở, cũng chỉ có thể tin được một phần. Phần này, có thể lớn hơn phần trên và là cơ sở pháp lý phải công nhận. Công việc trước bầu cử, có bao nhiêu việc phải đặt dấu hỏi. Độ tin cậy kết quả bầu cử, không bao giờ là 100%

Ông nhớ đến phương pháp của một người rất xa lạ với ông - Bô rít Enxin. Ông ta đã làm nhiều phép thử để loại trừ dần. Cuối cùng nhắm vào một người khiêm nhường, không đến gần mình bao giờ, thậm chí không hào hứng ngồi vào cái chỗ mà nhiều người nghển cổ, kiềng chân nhăm nhe. Sự lựa chọn của Enxin nhờ thế, cũng là lựa chọn của nước Nga. Putin đã chứng tỏ cho nước Nga và cho thế giới thấy rằng, sự lựa chọn ấy là điều kỳ diệu, đúng tuyệt cuối. Có lẽ đấy là điều để ông suy nghĩ vận dụng, trước hết và quan trọng nhất đối với một hai nhân vật chính yếu của Thành phố. Bây

giờ đành chấp nhận tình trạng thiếu cán bộ, phải ứng phó tạm thời để có thời gian lựa chọn.

Nhưng Enxin không phải chịu áp lực nào. Enxin chỉ một mình quyết định. Còn ông, phải chịu áp lực từ nhiều phía. Từ nhiều phía, người ta sẽ ép ông với cả chục lý do khác nhau để giữ nguyên, để đề bạt. Trừ lý do tài và đức.

Ông Trân nhớ như in, lúc giao nhiệm vụ, Tổng Bí thư hỏi: "Đồng chí có bị linh cảm đánh lừa bao giờ không?" Nghĩ một lát, ông tự tin trả lời: "Báo cáo anh, chưa ạ!" "Thế thì tôi khuyên: Nếu chưa có cơ sở để tin ai thì, hãy tin vào linh cảm của mình - ông dừng lại như cân nhắc, rồi tiếp - Đồng chí có quyền như một thủ tướng chọn các bộ trưởng. Tôi sẽ yêu cầu bên tổ chức tôn trọng ý kiến đồng chí. Nhưng đồng chí phải chịu trách nhiệm về sự lựa chọn của mình. Tôi hoàn toàn tin vào sự khách quan và trung thực của đồng chí".

Nói đến đây, Tổng Bí thư dừng lại, lần này lâu hơn.

Những điều ông nói với ông Trần lúc này hệ trọng lắm, vì đó là những điều có tính định hướng, nhất là về công tác tổ chức nhân sự. Ông Trân sớm nhận ra tính quyết đoán của Tổng Bí thư. Đấy là phẩm chất của người chỉ huy quân sự, hơn là của một nhà chính trị, một chính khách. Vào thời điểm này của lịch sử, nếu một nhà tư tưởng, một nhà lý luận mà lại có phẩm chất của một nhà hành động, một người chỉ huy như ông thì tốt biết bao. Nếu lịch sử chưa xuất hiện một nhà tư tưởng, một chính khách lớn thì một nhà hành động cũng quý lắm rồi.

Chỉ cần đánh giá đúng tình hình, hiểu được xu thế phát triển thế giới, không ảo tưởng, không hoang tưởng chính trị, không viển vông hão huyền, biết lãnh đạo đất nước đi theo đúng xu thế phát triển của thế giới đã là phúc đức cho dân tộc lắm rồi. Tổng Bí thư là con người như thế. Ông đã phát hiện ra một điểm yếu cơ bản, có

tính sống còn của hệ thống thể chế mà điểm huyệt. Bây giờ, ông cử mình về Thanh Hoa, chính là chọn chiếc kim châm cứu mười phân, lách qua khớp hộp sọ vào đúng huyệt bách hội trên đỉnh đầu. Phải làm thế nào để không phụ lòng tin của Tổng Bí thư?

Hôm ấy, Tổng Bí thư còn nói: "Qua chuyện đất đai và vụ thuỷ cung Thần Tiên, tôi thấy đội ngũ lãnh đạo Thanh Hoa có không ít vấn đề. Nó bộc lộ điểm yếu nhất của hệ thống chính quyền nước ta. Ấy là sự không khoa học trong thể chế và cơ chế vận hành, nhất là cơ chế tổ chức và giám sát dẫn đến hậu quả tất yếu, là sự kém hiệu lực của hệ thống chính quyền. Một cái chết nữa là phẩm chất đạo đức của đội nghĩ. Quái lạ, muốn có chức có quyền, lại muốn giàu nữa thì làm thế nào được. Đồng chí hãy kiên quyết tháo khớp những đốt nào hoại tư. Nếu được thì lọc máu. Cần nữa thì thay máu!"

Ông Trân không hiểu vì sao Tổng Bí thư lại dùng cách nói chuyên môn của ngành y tế. Cách dùng này là rất phù hợp. Là cựu sinh viên ngữ văn đại học Tổng hợp Hà Nội, ông rất thích cách dùng hình ảnh ấy. Phải kiên quyết trong xử lý những chuyện bùng nhùng. Ông tính, mình cũng phải vắt chân lên cổ mới kịp rập rạp xong vấn đề nhân sự đại hội.

Nhưng thiên hạ đã chạy nước rút, trước ngày ông về Thành uỷ lâu rồi.

***

Trong cuộc họp Bộ Chính trị, Tổng Bí thư tập trung phân tích thực trạng của bộ máy hành chính đất nước. Từ đó dẫn đến việc cần thiết phải có những biện pháp mạnh để xây dựng bộ máy hành chính trong sạch, minh bạch và đủ mạnh để quản lý, điều hành đất nước. Ông phân tích tác hại của nền hành chính mà ông gọi là *nửa mùa* hiện nay. Công việc không chạy, dân kêu và nhiều nhà đầu tư nước ngoài ngại, không muốn làm ăn với Việt Nam, nếu cải cách

hành chính không hiệu quả.

Thêm mấy uỷ viên Bộ Chính trị phân tích, nhấn mạnh sự cần thiết phải tiến hành những biện pháp do Tổng Bí thư nêu ra, giao cho Văn phòng Trung ương, các Ban liên quan nghiên cứu hoàn chỉnh văn bản, trình Bộ Chính trị duyệt để đưa vào nội dung kỳ họp Ban chấp hành Trung ương sắp tới

Ông Trân nêu một ý kiến làm Tổng Bí thư phải cau mày ngẫm nghĩ. Ông cũng tán thành ý kiến của Tổng Bí thư và các ý kiến khác đã phát biểu. Ông cũng đồng ý là căn bệnh này cần một liều kháng sinh mạnh. Nhưng cũng phải tính đến sự phản ứng từ nhiều phía…

Quả thật, vào lúc này Tổng Bí thư chưa tính đến. Ông cứ chăm chăm vào mục đích làm trong sạch đội ngũ, trong sạch bộ máy và xây dựng cơ chế để nó hoạt động hiệu quả. Mọi suy nghĩ của ông đều hướng vào mục đích ấy, thành thử quên mất một khía cạnh khác của tình hình. Ông hiểu *phản ứng từ nhiều phía* là thế nào. Nhưng ông không nêu ra thành vấn đề trước cuộc họp.

Cái phản ứng từ nhiều phía mà ông Trân lưu ý, không ngờ lại đến sau đó chỉ mấy ngày.

***

Cuộc làm việc giữa Tổng Bí thư với "Cụ" diễn ra sau khi Bộ Chính trị đã có văn bản gửi trước đến tận tay "Cụ". Tổng Bí thư cố gắng biểu thị sự tôn trọng bằng cách đưa cả hai tay nắm chặt bàn tay gầy guộc của "Cụ":

- Thấy Thủ trưởng vẫn khoẻ thề này là mừng lắm.

Hai bên đã yên vị. Nhìn thẳng vào mắt Tổng Bí thư, cái nhìn không thể đoán biết có nghĩa gì. "Cụ" nói:

- Đồng chí đừng xưng hô với tôi thế nữa. Nào ta vào việc đi. Tôi trông thế này chứ cũng không được khoẻ lắm. Không ngồi lâu được đâu.

- Báo cáo anh, vừa rồi Bộ Chính trị họp, có thống nhất chủ trương phải bằng mọi cách, cấp bách hoàn thiện bộ máy hành chính, làm sao cho nó phải như một đội tinh binh, phải gấp rút xây dựng luật Công chức, phải xây dựng được chính phủ điện tử, mới đẩy mạnh được sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước lên một tầm cao mới.

"Cụ" vặn ngay:

- Đồng chí nói thế, tức là hệ thống chính quyền, trước khi đồng chí lên làm Tổng Bí thư chưa hoàn thiện chứ gì?

Tổng Bí thư phản ứng tức thì, nhưng giọng vẫn rất lễ độ:

- Báo cáo anh, không phải thế ạ, nhưng rõ ràng nền hành chính của ta còn bất cập trước yêu cầu phát triển, nhất là khi chúng ta gia nhập WTO. Thực ra, việc này vẫn nằm trong chương trình cải cách hành chính đã được xây dựng lừ nhiều năm trước đấy ạ.

"Cụ" khẳng định rõ vai trò của mình, bằng một lời, gọi là khuyên cũng được, gọi là cảnh báo cũng đúng, mà gọi là cảnh cáo cũng không sai:

- Thì vẫn biết thế. Nhưng đừng có nóng vội, cần có bước đi phù hợp. Chậm mà chắc, còn hơn nhanh nhẩu đoảng - ngừng một chút như cân nhắc, "Cụ" mới tiếp - Đốt cháy giai đoạn thì sẽ bị chính giai đoạn đốt cháy đấy đồng chí ạ!

Câu sau cùng, "Cụ" dằn từng tiếng.

***

Tiễn "Cụ" về rồi, Tổng Bí thư ngồi lại một mình.

Có cái gì đó rất khó tả trong tâm trạng ông. Những câu hỏi lần lượt hiện ra. Không câu nào ông tự trả lời được.

Chả nhẽ anh ấy không đánh giá được tình hình? Mình không thể giải thích như nói với một người bạn đồng ngũ, người đồng chí. Chẳng nhẽ anh ấy không nhận thấy, sự cần thiết phải làm như thế? Chả nhẽ, anh ấy cho rằng mình muốn tự đề cao mình?

Già nửa đời, sống trong quân ngũ, được quân đội nuôi dạy, rèn luyện, giờ đây Đảng cân mình ở vị trí chiến đấu này, mình phải hành động như một người lính. Mình có làm gì cho riêng mình đâu. Vì sao anh ấy không ủng hộ? Làm việc bây giờ sao khó thế?

Ngày xưa, thủ trưởng quân sự sự, thủ trưởng chính trị, cứ như môi với răng, mọi chuyện đều nhằm mục tiêu duy nhất là diệt địch. Sao dễ dàng thống nhất ý kiến thế. Anh em thống nhất rồi, mời tham mưu, chính trị, hậu cần lên bàn bạc cách triển khai nhiệm vụ. Tất cả đều hướng vào một mục tiêu, cùng một ý chí, cùng thống nhất cách đánh, nên trận nào cũng thắng.

Bây giờ sao khó biết suy nghĩ thật của nhau thế nhỉ. Đã đành, khi Bộ Chính trị nhất trí thông qua rồi thì dù "Cụ" có ý kiến khác, vẫn cứ triển khai…

Mà anh ấy nói thế, có phải là phản đối đâu. Chỉ khuyên nên thận trọng thôi.

Nhưng, cái câu triết lý tưởng không đâu "đốt cháy giai đoạn sẽ bị chính giai đoạn đốt cháy" gì thế nào?

Hình như ẩn trong luận điểm ấy còn có một ý tứ sâu sa gì đó,

không khó nhận ra.

Chả nhẽ ai doạ mình? Mình đâu chỉ là mình. Mình là đại diên của một tập thể, của một tổ chức. Sau lưng mình là cả một chính đáng với một hậu phương hùng mạnh, là quân đội là nhân dân. Ai có thể thiêu cháy được mình? Việc mình, mình cứ làm thôi. Đành vậy.

Làm thế nào để giải quyết tình trạng này? Nếu không thì khó làm việc lắm!

***

Kiên không ngờ mọi chuyện tiến triển nhanh thế. Chỉ già nửa tháng, sau khi gửi đề án đi, anh nhận được giấy mời của Văn phòng Tổng Bí thư lên trực tiếp trình bày. Dự họp có Tổng Bí thư và các cán bộ cao cấp cùng một số chuyên viên: Văn phòng Trung ương Đảng, ban Nội chính Trung ương, ban Tổ chức Trung ương, viện Xây dựng Đảng, ban Tổ chức Chính phủ, học viện Hành chính Quốc gia. Tất nhiên có ông Tiến, người duy nhất Kiên đã gặp. Với thành phần ấy, Kiên hiểu rằng về nguyên tắc Tổng Bí thư đã chấp nhận và sẽ cho phép thí điểm.

Hôm nay, người lính già cũng com lê, không cravát, nhưng vẻ mặt ông khác hẳn hôm về làm việc với lãnh đạo Thanh Hoa. Tay phải đưa ra bắt, tay trái vỗ nhẹ mấy cái vào vai Kiên. Mắt hấp háy cười. Ông vừa cười vừa nói. Không phải nói với Kiên mà nói với mọi người xung quanh:

- Đây là nhân tố mới của Đảng. Cái quý nhất là dám phá bỏ phương thức cũ, lề thói cũ. Trong sản xuất, kinh doanh đã khó trong lãnh đạo, chỉ đạo, quản lý nhà nước càng khó. Bởi nó đụng chạm đến cả một hệ thống thể chế có từ khi Nhà nước Cộng hoà ra đời… - ông kéo Kiên ngồi xuống ghế cạnh mình. - Nào, đồng chí hãy nói cho chúng tôi nghe những gì không viết trong đề án. Bởi đề án chúng tôi đọc kỹ rồi. Chúng tôi còn nghĩ đến cả những cái

ngoài đề án, sau đề án kia. Sau khi thnn bày chúng tôi sẽ đặt nhiều câu hỏi đấy. Đồng ý không nào?

Ông quay ra, nhìn mọi người một lượt, hỏi:

- Các đồng chí có đồng ý thế không? Sau khi khách về, chúng ta sẽ làm việc tiếp, để giải quyết những việc liên quan. Thời gian làm việc là hai tiếng nhé.

Vẫn tác phong giản dị, thân mật và bình đẳng của một người lính già với những người lính trẻ, ông làm mất đi ranh giới, sự cách biệt giữa mình và mọi người. Họ không có ý kiến gì, vì ông nghĩ thấu đáo quá, không còn gì phải bàn, phải nói, chứ không phải họ ngại nói. Càng không phải họ sợ quyền uy của ông như lãnh đạo Thanh Hoa: Thật ra, Kiên cũng định bụng sẽ chỉ bám vào bản đề án để trình bày, phát triển thêm chứ cũng không đọc lại. Nhưng giờ nghe Tổng Bí thư nói vậy, anh hơi lúng túng. Tổng Bí thư ngồi cách anh một chiếc bàn nhỏ, kê bên cạnh. Trên đó có hai chai nước suối, một đĩa quả đã gọt sẵn: táo, xoài. Quay sang, nhận ngay ra vẻ lúng túng của Kiên, ông nói ngay:

- Đồng chí kể cho chúng tôi nghe, từ một việc cụ thể gì trong thực tiễn công tác mà nảy ra ý nghĩ cải tiến? Từ đó đồng chí đã tiến hành thứ nghiệm thế nào?

Kiên bỗng thấy phấn chấn. Anh kể về việc giải phóng mặt bằng ở Quận mình, về vụ nút cổ chai Linh Vân, về việc di dời đền Linh Vân. Nếu cứ để bên Quận làm thì chỉ riêng việc báo cáo, thỉnh thị giữa Uỷ ban và Quận uỷ đã nhiêu khê thế nào. Biết thời gian của Tổng Bí thư có hạn, Kiên nói rất ngắn.

Không ngờ, ông lại ngắt lời khi anh kể sang chuyện khác.

- Thế đồng chí nghĩ thế nào mà lại ôm rơm vào mình? Không sợ rặm bụng à?

- Báo cáo Tổng Bí thư, người trọng danh dự chắc đều nghĩ như tôi: Tại sao mình quyết định về chủ trương, còn bên Uỷ ban thì thực hiện theo chủ trương ấy mà khi sai, tất cả tội và lại đổ lên đầu các đồng chí ấy. Chắc Tổng Bí thư biết vụ một tỉnh biên giới nhiều năm trước. Thường vụ Tỉnh uỷ ra nghị quyết, bằng mọi cách phải tăng nguồn thu ngân sách địa phương. Thế là quản lý thị trường, công an, thuế vụ, hải quan mới mở barie cho hàng lậu chảy vào. Đến khi báo chí kêu lên, phải ra toà, thì chỉ mấy người đứng đầu ngành thừa hành bị xử thôi. Phó Chủ tịch cãi, đấy là chúng tôi thực hiện nghị quyết của Thường vụ họp ngày này, tháng này. Toà không cho nói: "Việc bị cáo khai không có trong bản cáo trạng".

Vì thế chúng tôi tiến hành giao ban thường kỳ và giao ban đột xuất giữa Thường vụ Quận uỷ, Thường trực Uỷ ban và những thành phần liên quan trực tiếp. Họp bàn xong, quyết tại chỗ. Nếu đã thế, tôi phải chịu trách nhiệm chứ, sao lại đẩy cho bên Uỷ ban được? Nếu không làm thế thì, tôi xin lỗi Tổng Bí thư và các đồng chí, người ta chúi chúng ta cũng đáng.

Kiên nhớ lại chuyện xảy ra ở Quận mình mới rồi. Hình ảnh Thanh Diệu chập chờn trong đầu. Anh xúc động bởi câu chuyện vừa chung vừa riêng, vừa là công việc vừa là tình cảm giữa hai người trong vụ đất đai… Nói đến đây, Kiên dừng lại.

Anh biết mình đi quá xa, trót lỡ lời nên ngần ngừ, định lái sang chuyện khác thì Tổng Bí thư quay sang nhìn anh chăm chú:

- Tôi hiểu rồi. Rất hay đấy. Vấn đề tồn tại từ lâu rồi. Ai cũng thấy, nhưng cứ để nguyên bao nhiêu năm rồi. Nhưng này, đồng chí bảo họ chửi chúng ta à? Ai chửi và chửi thế nào? Mà sao lại chửi cũng đáng?

Kiên đưa mắt rất nhanh nhìn mọi người. Họ đều là những cán bộ cao cấp, chỉ mới nghe tên, giờ mới được gặp. Thế mà mình, xúc

động quá, bốc lên, chả đắn đo gì. Sảy miệng rồi… Nghe Tổng Bí thư hỏi thế, Kiên bối rối ra mặt.

Anh lưỡng lự giữa nói và không. Cuối cùng đành chọn cách rút lui:

- Tôi xin lỗi Tổng Bí thư và các đồng chí… Tôi lỡ lời.

Cả phòng họp chăm chú nhìn Kiên. Tổng Bí thư quay sang anh, cái nhìn cảm thông, chia sẻ:

- Nếu đồng chí cảm thấy không nên nói thì… - ông cân nhắc - đã đi một nhẽ. Tôi không ép. Nhưng tôi nghĩ ông đồng chí rất có lý khi nghĩ như thế. Vì vậy, giả dụ đồng chí có nghe người ta chửi thật, thì câu phải họ chửi riêng đồng chí, hay đồng chí này, đồng chí này, - ông chỉ vào từng người, - mà là chửi cả chúng ta, chửi lãnh đạo ta. Không biết các đồng chí nghĩ thế nào chứ, trong câu chửi ấy, chắc chắn phải có yếu tố nào đấy hợp lý. Kẻ thù chửi ta, có khi còn có cái đúng nữa là dân chửi. Ý đồng chí là dân chửi chứ gì? Nếu đúng là dân chửi Đảng, đồng chí không báo cáo với người có trách nhiệm cao nhất của Đáng, thì báo cáo ai? - Ngừng một lát, ông nói tiếp, - bây giờ tôi không yêu cầu, mà ra lệnh, đồng chí phải báo cáo với tôi. Rõ chưa?

Ông dùng lối nói của người chỉ huy quân sự, nhưng giọng điệu lại dịu dàng như một bậc huynh trưởng với đứa em út.

Thấy thái độ kiên quyết của ông, anh đành thưa:

- Báo cáo Tổng Bí thư, tôi nói quá lời, thật ra không phải là dân chửi, mà ai đó đặt vè có tính chất châm biếm, mỉa mai chúng ta thôi. Chỉ có điều, tôi nghĩ họ nói… không sai đâu ạ.

Tổng Bí thư nhìn Kiên chăm chắm:

- Thế họ mỉa thế nào?

Họ bảo… "*Mất mùa đổ tại… thiên tai. Được mùa bởi tại thiên tài Đảng ta"* ạ!

Kiên thấy như hụt hơi. Tổng Bí thư lặng đi, gật đầu liền mấy cái, đầu cúi xuống, hay những ý nghĩ nặng trĩu trong đầu, kéo nó thấp xuống đến thế. Ngẩng đầu lên, giọng ông trầm hẳn lại:

- Các đồng chí ngồi đây, đã có ai nghe thấy câu ấy bao giờ chưa?

Ông nhìn khắp lượt. Dừng lại ở từng người. Ai cũng trả lời chưa. Không biết họ nói thật hay nói dối? Kiên nhìn họ một lượt. Anh không tin họ không biết. May quá, người cuối cùng trong họ trả lời đã được nghe, không chỉ một lần mà nhiều lần, do nhiều người nói trong nhiều trường hợp khác nhau.

Giọng ông chua xót:

- Thế mà tôi không được nghe. Tôi xa dân biết bao nhiêu. Nếu không có đồng chí Kiên nói hôm nay, thì tôi vẫn không biết câu này. Không phải họ mỉa mai, châm biếm, không phải họ chửi, họ đã chỉ ra một vấn đề hết sức to lớn, hết sức quan trọng, thuộc về bản chất. Các đồng chí biết cả rồi. Đấy chính là chế độ trách nhiệm. Cái kém cỏi nhất, vô lý nhất của chế độ, của cả hệ thống hành chính nước ta, của cả hệ thống chính trị nước ta là chế độ trách nhiệm. Sai thì chẳng biết qui kết cho ai. Chỉ nhận khuyết điểm trên giấy. Còn thành tựu, vinh quang thì kéo về mình. Còn những thất bại nữa chứ, nhất là những sai lầm… - mắt ông nhìn lên trần, giọng tư lự, xa xôi. - Chúng ta mang ơn anh Mười Cúc… Bây giờ có biết bao việc cần làm ngay anh Cúc ơi, vậy mà chưa làm được cái gì ra hồn. Cứ lúng túng như gà mắc tóc… Mà không biết lúng túng đến bao giờ? Gỡ chỗ nào trước đây?

Ông nói với mình hay nói với ai? Ông hít một hơi thở sâu rồi lại khẽ lắc đầu. Không ai hiểu được người lính già đang nghĩ gì. Cả

phòng họp chìm trong dòng suy tư của ông.

- Đồng chí có nghĩ như thế không? - ông quay sang hỏi Kiên.

Từ này đến giờ, anh đã thở phào khi nghe ông nói. Cứ như ông đã từng trò chuyện với mình nhiều lần. Anh tự tin hẳn lên, mặt có vẻ hớn hở nữa:

- Báo cáo Tổng Bí thư… Tôi đã nghĩ như thế ạ. Do đó mới dẫn đến ý định cải tiến: Bí thư kiêm luôn Chủ tịch để anh quyết thì anh phải chịu trách nhiệm.

- Hỏi thật nhé. Có ai chia sẻ hay cố vấn, tư vấn cho đồng chí không?

Kiên hào hứng hẳn lên. Anh kể về ông bố vợ mình, người đã chia sẻ và ung hộ mình thế nào. Nghe nhắc đến Lê Hòe, Tổng Bí thư bảo, có nghe tên, người có một vài đề xuất gì đó về công tác Đảng…

Kiên về rồi, ông còn ngồi lại với mọi người. Ông nhắc phải làm việc với Thành uỷ và Uỷ ban Nhân dân Thanh Hoa, rồi làm những thủ tục hành chính cần thiết để có thể triển khai ngay. *"Việc cần làm ngay đấy!"* Ông nói như kết luận, lại như nhắc nhở, dặn dò, rồi rời phòng họp.

Mọi người đang bàn việc phân công triển khai công việc thì ông quay lại:

- Ta nên cử mấy phải viên xuống Lâm Du để nắm tình hình, nhớ quy định chế độ báo cáo nhanh, báo cáo hằng tháng, sơ kết, tổng kết. Các đồng chí bên Học viện nên lấy đấy làm đề tài nghiên cứu khoa học. Mà làm nhanh nhanh lên, đừng biến nghiên cứu thành ngâm cứu đấy. Thế giới người ta bỏ xa chúng ta nhiều quá rồi!

***

Vừa nghe thấy tiếng mở cổng, đứa cháu nội đã gọi rối rít:

- Bà ơi bà, ông về rồi! Bà mang xe ra cho cháu đi!

Tổng Bí thư vừa bước vào nhà, thằng bé đã chạy ào ra, miệng vừa líu lo "Ông nội, ông nội", hai tay dang rộng. Ông vội đặt chiếc cặp xuống sàn nhà, ôm chặt cháu vào lòng.

Thằng bé thơm tới tấp vào môi, vào má, vào mũi, vào trán, vào mắt, vào tai, vào cằm ông. Đấy là cách lấy lòng để ông phải chiều nó một việc gì đó. Y như rằng:

- Ông dắt xe cho cháu tập đi ông!

Bà bảo:

- Để cho ông nghỉ tí đã nào.

Nó láu lỉnh tán ông:

- Ông nghỉ sau cũng được mà!

- Được rồi, được rồi, để ông thay quần áo đã nhé.

Vợ ông mang cho ông cốc nước dâu đá. Ông đón lấy "cảm ơn bà" rồi uống ngon lành. Ông cúi xuống nhấc cháu đặt lên chiếc xe đạp có hai bánh phụ chống ngã.

- Nào, cháu đạp đi, đạp mạnh vào, mắt nhìn thẳng, đạp cả vòng, không đạp nửa chừng. Đạp đều chân. Thế, thế, được đấy cố lên nào. Lái sang phải, vừa thôi… thế… thế!

Tổng Bí thư phải cúi xuống mới vừa tầm tay vừa giữ, vừa đẩy cho

cháu. được mấy vòng quanh phòng khách, lưng hơi mỏi. Ông buông tay, đứng thẳng người lên. Bà vợ thấy vậy gọi con dâu đưa cháu xuống. Thằng bé cố nài ông đi một vòng nữa.

- Ừ thì một vòng nữa thôi nhé!

Bà phải "họ" lại, không thì nó còn đạp cố. Bà nó giục, "thơm ông đi nào". Ông cúi xuống, nó bá cổ ông lại hôn tới tấp như lúc nây. Nó đền ơn ông đấy.

Hằng ngày ông chỉ có thể theo dõi hai chương trình thời sự của đài Truyền hình Việt Nam. Chương trình Chào buổi sáng ông vừa tập thể dục vừa xem, kể cả vệ sinh cá nhân.

Chuyên đề Giao thông và Nhà nông làm giàu ông chỉ nghe chứ không xem được, thế mà nhiều khi cũng không được trọn vẹn. Bởi ngay cả bài thể dục của ông, lắm hôm cũng bị cắt xén. Nếu đi bộ (cách ngày) thì dậy từ 5 giờ. Buổi tối, ông xem chương trình thời sự 19 giờ, lúc ăn cơm. Nhưng cũng thời gian ấy, ông còn phải nghe tin tức đặc biệt về tình hình trong nước, tình hình nội bộ và quốc tế do Thư kí báo chí trực tiếp trình bày.

Tối nay, ăn xong, ông bảo vợ: "Tôi nằm nghỉ một chốc. Đêm nay bà cho tôi thức thêm một lúc nhé". Bà vợ biết "một lúc" của ông là thế nào rồi nên giao hẹn: "Cũng không quá mười hai giờ rưỡi đâu đấy". Ông cười hiền: "Được rồi, được rồi, tôi chấp hành lệnh bà!"

Ông ngả lưng trên chiếc ghế xích đu, ruỗi tấm lưng mỏi nhừ ở dạng nửa ngồi nửa nằm. Định chợp mắt một lúc, nhưng câu chuyện với Kiên lập tức ập đến.

Cái cậu này xuất hiện mới đúng lúc chứ. Mình mới nhắc cậu Tiến lên lịch đi thăm mấy huyện cũng đang thí điểm bí thư kiêm chủ tịch Uỷ ban nhân dân huyện. Thế là có huyện đảo, có đồng bằng rồi, đấy là quận đầu tiên ở thành phố làm thí điểm, chắc sẽ có những

vấn đề mới.

Chuyện cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng đặt ra từ lâu rồi, những vẫn chưa có biến chuyển gì. Chưa tìm ra những bước đi cụ thể. Ngân sách nhà nước phải cõng cả hai hệ thống Đảng, đoàn thể chính trị và hệ thống chính quyền kham sao nổi.

Cồng kềnh, nhiêu khê, chồng chéo thì rõ rồi. Những làm cho gọn nhẹ mà hiệu lực lãnh đạo, hiệu lực điều hành, kết quả thực hiện tăng lên mới khó. Mà tránh độc đoán chuyên quyền cũng không dễ. Cách tốt nhất là lấy hiệu quả làm thước đo công việc thì mới biết cách nào hay hơn.

Ông đứng dậy đến bên cửa sổ nhìn xuống mảnh vườn sau nhà. Ngọn đèn sân sau hắt ánh sáng trắng (loại bóng đèn tiết kiệm điện) xuống tán lá, ánh lên màu xanh dịu. Đêm thở khẽ khàng. Chợt nhớ góc vườn có cây khế của một người đồng ngũ mang từ quê bên Giang Biên sang cho. Hai người cùng hì hục đào hố trồng chỗ kia, cũng hơn năm rồi. Không biết ra quả chưa?

Ông mở cửa phòng xuống nhà. Bà vợ hỏi: "Ông đi đâu bây giờ? "Không đi đâu cả, tôi xuống vườn thôi". Cái giống khế này không to cao mà quả cứ trĩu đầy cành. Ông hái một quả vàng ươm. Sơ ý làm rụng theo mấy quả xanh. Hồi nào, đang trên đường hành quân mà được quá khế mọng nước chua chua ngọt ngọt này nhỉ. Ngồi vào bàn làm việc, ông rút tờ giấy ăn trong hộp lau quả khế. Lấy con dao dọc giấy trong ống bút cắt mấy lát nếm thứ. Ngọt quá. Khế gì mà ngọt thế nhỉ? Cái vị ngọt dìu dịu rất lạ này, chưa bao giờ ông được ăn. Mà cái quả khế mới lạ chứ- ông nhìn lát khế trên tay. Hệt như ngôi sao quân hiệu trên mũ mình tay nào. Cũng năm cánh, cũng ngời sắc vàng son. Thấy áy náy khi nhớ đến bạn. Anh ấy mang cây nhà lá vườn sang tận đây cho mình, cũng chẳng một lần sang thăm đáp lễ, mà có xa xôi gì - Lục tìm một lát, cũng ra số điện thoại. Không biết đã ngủ chưa? Vào tuổi mình chắc chưa ngủ đâu.

Đầu dây bên kia có tiếng trẻ con thưa, rồi tiếng gọi ông ra có điện thoại. Tổng Bí thư xưng tên. Ông bạn bật lên ngạc nhiên: "Còn nhớ tôi kia à? Quý quá. Sao lại gọi vào giờ này?"

Tổng Bí thư không đáp ý bạn, chỉ nói: "Ăn quả khế của anh, nhớ anh nên hỏi thăm sức khoẻ thôi. Không có chuyện gì đâu Ngủ ngon nhé". Giọng ông bạn hồ hởi: "Ngủ thế nào được Tổng Bí thư gọi điện vào nữa đêm hỏi thăm cơ mà. Cảm ơn lắm lắm. Không dám làm mất thì giờ anh. Xin được cáo từ để anh còn làm việc". Nói rồi, ông bạn cúp máy trước.

Tổng Bí thư ngùi ngùi: "Mất cả bạn bè vì công việc". Vẩn vơ thế nào, ý nghĩ về quả khế ngọt dẫn ông đến một giai điệu quen quen vẫn luẩn quất đâu đó trong đầu. Mượt mà lắm, da diết lắm. Nó động đến nơi sâu thẳm nhất trong tâm hồn mỗi người. *"Quê hương là chùm khế ngọt. Cho con trèo hái mỗi ngày… Quê hương là đường đi học…"*. Thế mà… ý thức công việc kéo ông trở lại với những chuyện vẫn làm ông bận tâm lâu nay. Không biết ai đã nhại bài hát này để phán ánh một hiện tượng tiêu cực phổ biến: *"Bên A là chùm khế ngọt. Cho B trèo hái mỗi ngày…"* Thế đấy. Cả nước là một công trường không lồ. Thế mà họ cứ móc ngoặc nhau để moi tiền Nhà nước. Đụng vào đâu cũng thấy vấn đề. Toàn những vấn đề của nền hành chính, của cung cách làm ăn, của cơ chế. Ngay đấu thầu mà họ còn tìm cách móc ngoặc với nhau đề hạ giá thầu, cốt giành bằng được gói thầu. Sau đó sẽ tính tiếp. Mà tính gì thì tính, họ đều gặp nhau ở chỗ thu lợi bất chính.

Làm thế nào để cải tiến được bộ máy này, cơ chế này? Liệu thí điểm chế độ kiêm nhiệm sẽ giải quyết được những gì?

Ơ hay, thì cứ phải làm đã chứ. Sao mình cứ loay hoay về cái câu hỏi ấy mãi thế nhỉ?

***

Ít lâu sau, Thành uỷ, Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa và quận Lâm Du nhận được quyết định cho phép thí điểm bước đầu cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng tại quận Lâm Du. Trần Kiên làm Bí thư, kiêm Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân quận.

Đúng là một con người hành động. Cái gì thấy đúng là ủng hộ, là làm tất cả, làm ngay dù có gặp cản trở thế nào. Cuộc sống hôm nay cần những con người như thế.

Sau một thời gian ngắn chuẩn bị, ban Tổ chức Thành uỷ và sở Nội vụ trình lên Thường vụ Thành uỷ và Thường trực Uỷ ban Nhân dân một số vấn đề về tổ chức bộ máy Lâm Du.

Sau đó, Bí thư Thành uỷ chủ trì một cuộc họp với Uỷ ban và các Ban, Ngành, Đoàn thể Thành phố quán triệt tinh thần cuộc thí điểm, dành cho Lâm Du một "quy chế" riêng.

Lâm Du trở thành tiêu điểm của dư luận. Trần Kiên trở thành mục tiêu xăm soi của thiên hạ.

***

Sán gặp *Người lơ lớ* báo cáo tình hình.

- Cờ đến tay rồi. Đây là nước cờ thứ ba trong ván cờ của tôi. Và lần này, ông cũng phải thắng. Tôi chưa đi hỏng nước nào

Ông ta nói thế, nhưng Sán không yên tâm. Chuyện trong nội bộ Sở thì cũng có thể tính được. Nhưng cấp thành phố?

Loại nhân sự này phải Thường vụ duyệt, mà Thường vụ thì toàn những người xa lắc. Nào Giám đốc Công an, nào Trưởng ban Kiểm tra, Trưởng ban Tuyên giáo, Trưởng ban Tổ chức, nào mấy tay Giám đốc sở, nào mấy tay Bí thư quận huyện, lại còn bên Uỷ

ban, hội đồng Nhân dân v.v…

Người lơ lớ nhắc Sán một vấn đề có tính nguyên tắc mà anh ta vừa vận dụng có kết quả nhưng lại quên. Thật ra không phải là quên, mà là chưa biết vận dụng thế nào trong một tình huống mới, ở cấp độ mới.

- Đột phá vào con đầu đàn, hoặc con chủ chốt có ảnh hưởng tới cả bầy đàn.

- Ý ông nói là Bí thư Thành uỷ?

- Ông vận dụng sai bài học. Chớ có mon men đến nhân vật ấy. Bởi mấy lẽ. Một là ông ta vô cùng cứng rắn, khó chơi. Gần như không thể tiếp cận. Hai là, cái ghế Phó giám đốc Sở, không phải là đối tượng ông ta quan tâm. Chỉ biết thôi. Cấp trưởng thì ông ta phải cân nhắc kỹ đấy. Vì thế, ông chỉ cần đột kích vào ông Cận - Trưởng ban Tổ chức thôi. Tất nhiên là cần, chứ không phải là đủ. Nhưng cỡ như ông, khó có thể tiếp cận được với các vị Thường vụ - trừ những quan hệ riêng…

Nhấp li rượu mang theo, *Người lơ lớ* lại hỏi. Và câu hỏi lần này, cũng lại làm anh ta bất ngờ như nhiều lần trước:

- Liệu bà nhà có giúp gì được ông trong chuyện này không?

Thật khó trả lời quá.

Vợ chồng cũng có thể có lần nhỡ mồm xúc phạm nhau. Điều quan trọng là, sau đó họ ứng xử với nhau như thế nào.

Ai chẳng muốn lấy vợ đẹp. Nhưng lấy vợ, đã đẹp lại thông minh, sắc sảo hơn mình, Sán cho là tai hoạ. Chưa một biểu hiện gì của tai hoạ len lỏi vào gia đình này. Nhưng Sán cú.

Cú vì vợ tiến bộ, mà mình thì lẹt đẹt mãi chẳng nhúc nhích được mấy tí. Ấy là anh ta không biết rằng, để được từ anh cán bộ địa chính phường, thành anh chuyên viên phòng Quy hoạch Văn phòng Kiến trúc sư Trưởng Thành phố (sở Quy hoạch Kiến trúc bây giờ) chính là nhờ sự can thiệp của Diệu, vợ anh ta.

Mỗi lần nhớ lại cái lần bị chồng xúc phạm, Diệu vẫn còn bừng bừng lửa giận. Nó không mất đi, mà cứ to dần như một khối u sắp đến kì kịch phát. Không phải vì Sán không xin lỗi. Không phải chị cố chấp. Cuộc sống hai người đã theo hai ngả. Mỗi khi ngoảnh lại nhìn, chỉ thấy sợ. Không thấy tiếc. Không ai nghĩ đến chuyện quay lại. Mỗi người theo đuổi con đường mình cho là mục đích.

Trước đây, có đôi lần Sán mò sang giường vợ, hùng hục giày vò. Không muốn nhìn mặt anh ta, Diệu vẫn phủ khăn tay lên mặt. Dù chỉ là chiếc khăn mỏng manh, gió thổi cũng bay, khẽ khều ngón tay là hất ra được, Sán cũng không dám làm.

Anh ta vẫn nhớ như in lần cưỡng bức vợ, sau vụ vợ chồng xung đột nhiều ngày. Bằng tất cả sự phẫn uất và kinh tởm của người bị làm nhục, Diệu dùng cả sức bình sinh, hai tay đẩy bật cái mặt đã trở nên bỉ ổi sau lời xúc phạm mình ra.

Thời gian không khoả lấp được chuyện cũ. Công việc bận bịu cũng không quên được chuyện cũ. Kể từ đêm ấy, Sán không lần sang giường vợ nữa. Đêm đêm, Diệu cứ cuộn mình lại gặm nhấm nỗi đau, rồi thiếp đi trong giấc ngủ khắc khoải, chập chờn.

Nhìn bề ngoài, chị vẫn làm nghĩa vụ người vợ. Lễ bảo vệ luận án tiến sĩ của Sán, chị vẫn đến. Ngay cả lúc tiệc đứng, chị vẫn nâng li cám ơn các thầy để giúp chồng hoàn thành luận án. Nhưng trước đó, lúc chụp ảnh, không thấy Diệu. Có ai đó gọi tên chị. Ai đó hãm đám thợ ảnh lại "đợi một tí". Ừ thì đám thợ ảnh có thể đợi một tí. Nhưng không thể bắt các thấy, nhe răng ra cười, trong một tư thế diễn không chuyên thế kia mãi được. Ngay sau đó, đã lại thấy Diệu

xuất hiện, như vẫn có mặt đâu đây.

Thật ra, với mối quan hệ công tác và vị thế của mình, chị cũng quen biết nhiều. Và cũng có nhiều người biết chị: Không phải tất cả các Thường vụ, nhưng một vài người thì chị cũng có thể có lời được. Có điều, chị tự hỏi, để làm gì? Khi bản thân mình cũng ngượng, không thể mở miệng ra được.

Sán không có chuyện gì để nghi ngờ vợ. Không có cớ gì để gây sự với vợ. Cứ tức tối vô lối thế, không giải toả được. Trót nói ra một câu xúc phạm, "với vốn tự có của mình cô còn lên nữa", nhưng lại không xin lỗi. Không xin lỗi, bởi vẫn ấm ức, đố kỵ vợ hơn mình. Xin lỗi là một việc cực kỳ khó đối với những người không có khả năng tự vấn, tự xét mình. Sán là người không biết mình, nên chưa bao giờ tự vấn. Rồi anh ta bập vào Hồng Nguyệt, cán bộ giao dịch, đối ngoại của *Người lơ lớ*. *Người lơ lớ* là đại gia kinh doanh địa ốc, đại gia trong việc đầu cơ các mối quan hệ. Đại gia trong tâm lý thương trường. Lại tìm được một trợ lý có hạng người Việc, tay chân đắc lực, nên hiểu nhân tình thế thái xã hội ta hơn Sán trăm lần. Ông ta đã đầu tư tài chính để nắm Sán trong tay như một công cụ, một cầu nối. Người này đã bày cho Sán, đường đi nước bước cực kỳ hiệu quả, trong nhiều ván cờ người. Từ chỗ chỉ là một cán bộ thường, đã lên phó, rồi trưởng phòng, bây giờ phải ngồi bằng được vào chiếc ghế phó giám đốc.

Hãy biết thế đã.

Không biết bằng kênh nào, người này nắm Sán rất chắc.

Ông ta cứ như Tề Thiên Đại thánh, chui được vào bụng, vào đầu Sán mà đọc ra tất cả các ý nghĩ, dự định của Sán. Lần nào gặp, ông ta cũng có những câu hỏi làm Sán không thể ngờ. Ví như câu hỏi hôm nay: "Liệu bà nhà có giúp gì được ông không?"

Không thể kể nội tình chuyện vợ chồng với ông ta, bởi ngay khi

mới xảy ra, Sán đã giấu biệt chuyện vợ chồng xô xát. Nghe hỏi thề, anh ta đành nói thác đi:

- Vợ tôi không giúp gì được đâu.

- Vô lý! Cương vị bà nhà, các mối quan hệ công tác của bà ấy… Kế cả sắc đẹp của bà ấy… Sao lại không giúp được chồng nhỉ?

Câu nói vô tình làm Sán bị chạm nọc. Mối nghi ngờ vô lối, vẫn âm ỉ trong anh ta bỗng dưng được xác nhận như một nguyên lý phổ biến: sắc đẹp của đàn bà là vũ khí lợi hại chinh phục đàn ông trên con đường danh lợi.

Sán thấy danh dự của thằng chồng bị xúc phạm. Anh ta cắn răng, nói ruỗi ra:

- Ông đừng nhắc đến vợ tôi làm gì!

Người lơ lớ phân trần:

- Tôi nói, là nói chuyện đời, chứ không phải chuyện cụ thể nhà ông. Nếu bà nhà không giúp gì được ông, thì phải hiểu là quan hệ gia đình có chuyện gì đó rất không bình thường. Tôi nhắc tới nhan sắc của bà nhà là muốn nói vấn đề tâm lý. Ai cũng thế, ông cũng thế, mà tôi cũng thế. Có thể từ chối một người cùng giới, nhưng vẫn với điều kiện ấy, lại không nỡ từ chối một người đẹp. Không phải vì người đẹp ấy hiến thân cho mình mà chỉ vì mình muốn tỏ ra biết giá trị cái đẹp đơn giản thế thôi. Bằng vào thái độ của ông khi nói câu vừa rồi, có thể nói là ông không hiểu đúng ý tôi… ông đã nói thế thì chắc là có lý do. Nhưng đây là việc của chúng ta, trực tiếp là của ông, nên tôi không thể ép. Đây là một việc quan trọng, nó thay đổi về chất vị thế của ông. Mấy nước đi trước chỉ là bước đệm cho cú nhảy này. Vì thế phải có những bước đi quyết liệt, táo bạo.

Chắc ông biết, việc giới thiệu nhân sự trong hội nghị Thường vụ là do ông Cận làm. Giống như thợ hoá trang, ông ta có thể biến một người xấu thành không xấu. Không xấu thành đẹp. Nói cái gì. Không nói cái gì. Nhấn chỗ nào. Lướt chỗ nào là việc của người này. Danh nghĩa là Thường vụ bỏ phiếu kín. Nhưng việc lựa chọn của các uỷ viên Thường vụ, lại phụ thuộc rất nhiều vào lời giới thiệu của ông ta. Người ta làm sao biết được đến cấp trưởng phòng. Vì thế phải tin vào người này.

Sán nghe chăm chú. Đến đây, *Người lơ lớ* ngừng lại trước khi xưa ra giải pháp cụ thể:

- Trường hợp này, tôi gợi ý ông cách tiếp cận hơi đặc biệt một tí. Ông đến nhà ông ta vào đúng… bữa cơm.

- Tôi không hiểu?

- Rồi ông sẽ hiểu. Có hai trường hợp xảy ra. Hoặc là ông ta khó chịu vì bị quấy rầy lúc đang ăn. "Anh đợi ở phòng khách, tôi đang dở bữa cơm". Thế là gay đấy. Trường hợp thứ hai là: "Ăn chưa? Vào đây ăn luôn thể. Có chuyện gì nói sau"

Ông mà từ chối lời mời ấy, là tự kết thúc vụ này.

- Ông bảo tôi ngồi ăn với gia đình người ta ngay khi mới đến chơi lần đầu?

- Thế đấy!

Người lơ lớ cười lớn. Ông ta tỏ ra hoàn toàn làm chủ bản thân, làm chủ câu chuyện:

- Những tay tổ chức lọc lõi, già đời không nhận tiền kiểu mua bán, trao đổi, cưa đứt đục suốt, tiền trao cháo múc - người Việt Nam các ông vẫn nói thế chứ gì? - (Sán rừng mình). Làm thế là ăn non,

mà nguy hiểm, rất có thể là cái bẫy. Đằng này họ dùng lối thu phục tình cảm, cứ như ông là anh em, con cháu trong nhà. Còn việc đền ơn trả nghĩa là việc của ông. Ông có dám quên ơn họ không? Như thế an toàn, kín đáo, không mang tiếng mà lại bền lâu. Ông sẽ trở thành người nhà họ, là tay chân, là bộ hạ thân tín của họ…

Theo chỗ tôi được biết thì tay Trưởng ban Tổ chức mới về này có lối tiếp khách kiểu cha chú, gia đình như thế. Ông cứ tham khảo. Hoặc giả có cách gì hay, ông cứ làm. Miễn là đừng hỏng việc. Lần này tôi phải đầu tư vào đây kha khá đấy. Mong sớm nhận được tin vui của ông.

Lửa đắng

Chương 12

Ý định xây dựng một nền hành chính sạch, thế là có cơ hội thực hiện. Kiên mời Hùng đến chơi. Tần biết Hùng ngay sau khi quen biết Kiên. Hùng đã dự đám cưới vợ chồng chị. Là cộng sự tin cậy, thân thiết và đồng điệu của chồng.

Biết vậy nên mỗi khi Hùng đến nhà, Tần đều dành cho anh một cách tiếp đãi riêng. Trời nóng, chị mang cốc mơ đá, to gấp rưỡi cốc của chồng mời Hùng. Chị nán lại nói chuyện với anh, trước khi chồng nói chuyện công việc. Hùng đón cốc nước trong tay chủ nhà đặt xuống bàn, nhấc cái túi bao bì giấy, in rất đẹp để cạnh ghế lên:

- Nhà em có cái này tặng chị. Cô ấy bảo loại son môi này phù hợp với tuổi chị, nghề nghiệp chị, tính cách chị.

- Chú tặng chị là hối lộ anh đấy nhé, - Tần cười, đỡ túi quà Hùng cùng cười.

- Giá trị túi quà này dưới quá xa mức hối lộ pháp luật qui định. Mà em nói thật nhé, cùng chả vô tư đâu. Nhà em bảo loại hàng này mới về, chị thích dùng, lại kéo theo các chị khác trong trường, thế là nhà em bán được nhiều hàng. Ăn nhau là ở chỗ ấy chị ạ!

Tần quý Hùng, trước hết bởi đấy là người bạn chí cốt của chồng. Nhưng còn vì tính anh cởi mở, thẳng thắn, không bao giờ có ý lấy lòng vợ, để cầu thân chồng. Đấy, Hùng chả nói cả dụng ý của vợ đằng sau túi quà tặng là gì?

Kiên bảo:

- Mọi việc diễn ra ngoài mong đợi của tôi và cậu rồi…

Kiên mới nói đến đấy, Tần đã đứng dậy:

- Hai anh em nói chuyện công việc nhé.

Kiên hỏi:

- Cậu có lo không?

Giọng nói của anh không giấu được tâm trạng không yên. Nếu không có sự đồng điệu của Hùng thì ý tưởng của Kiên không tài nào thành hiện thực. Sự hiểu biết của Hùng không phải do kinh nghiệm, mà chu yếu do sức đọc của anh mang lại. Đó là chỗ dựa trí tuệ tin cậy của Kiên. Hùng nhạy cảm, tinh khôn việc đời, lại có cái am tường công việc, nên anh không chỉ có chung ý tưởng với cấp trên mà còn là người giúp Kiên thiết kế, thi công ý tưởng ấy. Hùng nhận ra cơ hội để hai anh em thực hiện ý định ấp ủ đã đến. Anh không có tầm nhìn chiến lược của Kiên. Bù lại, có cái khôn ngoan của người biết khá rõ ngóc ngách cuộc đời. Bởi thế, nghe Kiên hỏi, Hùng trả lời thế này:

- Em không lo công việc.

Kiên nhướng cặp lông mày lên, ngạc nhiên:

- Công việc mà không lo thì cậu lo cái gì?

Hùng nhìn Thủ trưởng, không giấu giếm:

- Nói đúng ra, lo công việc một, thì lo xử lý các mối quan hệ gấp mười lần anh ạ.

Kiên nghĩ một thoáng, rồi cùng đồng tình:

- Có nhẽ đúng vậy… Cậu thử hình dung xem thế nào để anh em mình còn liệu đường đối phó.

- Làm sao hình dung được hả anh. *"Lòng người quanh mãi nước non quanh",* câu ấy Nguyễn Trãi viết hơn năm trăm năm trước rồi. Anh em mình được trên ủng hộ. Nhưng đấy là trên… chín tầng mây. Còn trên đầu mình thì không đơn giản đâu Ngang mình, em nghĩ khó khăn hơn. Dưới mình, quân ta ấy, phức tạp đấy.

Mỗi người nghĩ đến công việc theo cách của mình. Hùng nghĩ đến việc phải làm trước mắt. Anh nửa như hỏi, nửa như nhắc:

- Thế nào chả phải sắp xếp lại bộ máy hả anh? Khó nhất là công tác tổ chức. Nhưng cũng phải bắt đầu từ công tác tổ chức, không thể nào khác được. Thế anh định sắp xếp lại nhân sự bộ máy Quận uỷ theo nguyên tắc nào?

Thấy Kiên yên lặng chưa trả lời, Hùng kể:

- Hồi nhập tỉnh, em biết không ít chuyện ở quê em. Bên quê ông bí thư, chả biết có phải do ông ấy chỉ đạo không mà họ nâng lương hết cho các trưởng ban, ngành, đến cả cấp trưởng phòng. Thế là lúc phân công, gần như tất cả các cấp trưởng đều rơi vào tay các ông bên tỉnh ấy. Còn bên quê chủ tịch đều chỉ làm cấp phó. Sau thấy chối quá, ông bí thư mới phải điều chỉnh lại một vài cấp trưởng cho bên kia. Mâu thuẫn bắt đầu từ đấy chứ đâu. Hai tỉnh thế, mà hai cơ quan cũng thế. Hễ họp nhất là y như rằng một bên bị lép vế. Bao giờ cán cân cũng nghiêng về bên cấp trưởng. Em nghĩ việc sắp xếp cán bộ là quan trọng nhất đấy anh ạ. Nếu lòng dạ quân cán không yên, họ không tâm phục khẩu phục thì đấy là mầm mống mất đoàn kết. Dòi từ trong xương dòi ra là thế.

Hùng có lối thuyết phục người tranh luận bằng những câu chuyện lòng vòng, xa xôi kiểu ấy. Anh thường dùng nó để minh hoạ cho lập luận của mình. Đã làm việc với nhau nhiều năm, Kiên rất tin vào sự đúng đắn trong nhận thức của Hùng. Thay lời khuyến cáo của Hùng có lý, Kiên bảo:

- Tôi thì cậu không phải lo thiên vị. Một là tôi hai mang, quân hai bên cũng đều là quân tôi. Hai là tôi phải chịu trách nhiệm trực tiếp và cuối cùng. Ta sẽ làm việc với tổ chức Quận uỷ và Uỷ ban trước.

Hùng giẫy nảy:

- Thì tất nhiên phải làm việc với tổ chức rồi. Nhưng là làm sau, và nên là sau cùng. Em rất dị ứng với các bố tổ chức. Thế nào cũng nói được. Nói thế nào cũng được. Nếu anh thực sự tin vào sự đúng đắn của nguyên tắc này thì anh với em thống nhất ngay bấy giờ. Theo em, việc sắp xếp lại đội hình chỉ dựa vào duy nhất hai tiêu chuẩn tài và đức thôi, anh có đồng ý thế không?

Kiên đưa tay ra, hai người bắt tay thật chặt:

- Hoàn toàn nhất trí!

***

Sau khi thành phố tổ chức trao quyết định thí điểm cải cách hành chính, bổ nhiệm Bí thư Trần Kiên kiêm Chủ tịch UBND quận, Lâm Du làm lễ tiễn ngay đồng chí Chủ tịch Quận, được Thành phố điều đi công tác khác. Kinh nghiệm cho biết, người sẽ đi mà chưa đi ngay là lắm chuyện lắm. Chính Hùng nhắc Kiên việc này. Kiên cũng tiến hành ngay cuộc họp Ban chấp hành Quận uỷ mở rộng. Mở đầu cuộc họp, anh giải thích:

- Lẽ ra phải hai cuộc họp nữa mới tới cuộc họp này. Một là, cuộc họp Thường vụ, hai là cuộc họp Ban chấp hành. Đấy là theo thông

lệ. Chúng ta được phép không theo thông lệ. Điều này tí nữa tôi sẽ trình bày. Hai là, thời gian không cho phép chúng ta làm theo cái cách trước nay vẫn làm. Thà họp một buổi kéo dài, để bàn nát nước ra, còn hơn là nhiều đồng chí ngồi đây cứ phải họp đi họp lại, để cuối cùng chỉ đưa ra một quyết định theo đa số, mà nếu quyết định ấy chỉ đúng trong phòng họp, không đúng ngoài đường phố thì nguy hại vô cùng, bởi lẽ, không phải bao giờ ý kiến đa số cũng đúng.

Xin các đồng chí nói thẳng, nói thật, thậm chí nói hết ý kiến mình, để chúng ta bàn thảo, lựa chọn rồi đi đến một quyết định đúng đắn.

Kiên tóm tắt quá trình dẫn đến việc được phép thí điểm cải tiến phương thức lãnh đạo, cũng chính là thí điểm bước đầu cải cách hành chính ở Lâm Du. Rồi sẽ phải làm ngay chế độ một cửa một dấu, chính quyền điện tử. Có thể gọi là điện tử hoá chính quyền. Các nước, người ta làm từ lâu rồi các đồng chí ạ. Có thể mọi việc mới nhanh chóng được.

Kiên đề nghị đồng chí Phó Chủ tịch thường trực không đọc nguyên văn, nào tiêu đề, nào số quyết định, nào các căn cứ đề ra quyết định. Anh giải thích:

- Đến tay mình, các đồng chí sẽ nắm được đầy đủ mọi thông tin cần thiết. Điều chúng ta cần nắm là nội dung quyết định chứ không phải hình thức văn bản quyết định. Vả lại, không ai nhớ nó khi nghe đọc một lần. Điều chúng ta cần giải quyết là bàn việc triển khai. Nãy, tôi nói phải bàn nát nước, chính là muốn nói việc bàn để thực hiện và phải thực hiện bằng được, chứ không phải bàn ngãng ra, hoặc đưa ra những vấn đề mà bản thân người nói cũng thấy không thể giải quyết được ngay. Đích thân Tổng Bí thư chỉ đạo việc này, nghĩa là nó có ý nghĩa quan trọng của nó.

Trưởng thành từ Giám đốc một nhà máy, Kiên làm Phó chủ tịch, Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân quận, rồi mới sang làm Bí thư Quận uỷ

nên ai cũng biết anh. Tính cách, nhân cách và năng lực của con người này, chưa bao giờ là chuyện đàm tiếu của thiên hạ. Mọi người quý mến và nể phục anh, ở sự đúng đắn trong giải quyết công việc, ở sự bạo dạn trong suy nghĩ, ở thái độ dám chịu trách nhiệm. Chuyện anh bị kỷ luật, làm nhiều người choáng váng. Nó giáng cả vào những người đứng đắn, tử tế. Chuyện anh được phục hồi, được mời gặp riêng Tổng Bí thư, giờ lại được kiêm cả chức Chủ tịch làm cho mọi người thở phào, càng tin anh, ủng hộ anh.

Nhưng, đến chuyện sắp xếp lại tổ chức thì lôi thôi.

Hoá ra, phản ứng lại chính từ phía Quận uỷ, đúng như Hùng phán đoán. Rất từ tốn, đúng mực, người ngồi đầu, ngay mé trong hàng ghế trên cùng đứng dậy:

- Đồng chí Kiên nói, nguyên tắc sắp xếp chỉ dựa vào hai tiêu chuẩn tài và đức. Vậy tài là thế nào, đức là thế nào, phải cụ thể hoá ra chứ.

Đấy là ông Lưu, Phó Bí thư, chuyên trách công tác Đảng lâu năm. Ông thấy việc giải thể cả một cơ quan thế này, thật sự là một việc ghê gớm. Nó động chạm đến bao nhiêu người. Mỗi người là một hoàn cảnh, một số phận, sao lại có thể đơn giản thế được.

Ý kiến của ông Lưu cùng là suy nghĩ của nhiều người. Những người này đều là quân Quận uỷ. Họ biết, với phương án sắp xếp lại tổ chức thì Quận uỷ chỉ còn một văn phòng, chuyên trách công tác Đảng, các ban, các tổ sẽ không còn hoặc sẽ thu nhỏ lại. Người của các ban, tổ này sẽ chuyển sang các phòng của Uỷ ban Nhân dân Quận, tuỳ theo chuyên môn và năng lực, hoặc chuyển đến hai quận sắp thành lập.

Cái chết nhất là, một số không nhỏ lại chẳng có chuyên môn gì. Hoặc có chuyên môn nhưng yếu, hoặc trái nghề. Nhiều người có bằng đại học, có người là giáo viên cấp ba, nhưng không thể xin về

ngành giáo dục thành phố, nhờ mối quan hệ, xin được về Quận uỷ, về trường Đảng, tuyên giáo, tổ chức. Một "người lính gác dưới ánh đèn nê ông" lấy cô đánh máy Quận uỷ rồi đi học tại chức, bây giờ thành Phó trưởng ban Kiểm tra. Còn cô đánh máy ấy, học tại chức đại học Luật, leo đến chức Thẩm phán Toà án nhân dân Thành phố. Người ta, phải có đủ bằng cấp rồi mới nói đến chuyện bổ nhiệm, đằng này lại bổ nhiệm rồi mới đi học để lấy bằng thì hèn gì chẳng đỗ.

Lại còn chuyện cơ cấu. Đã ngồi vào ghế trưởng ban tuyên giáo, trưởng ban kiểm tra, trưởng ban tổ chức… thì phải là thường vụ quận uỷ rồi. Mà đã ở trong cấp uỷ thì mọi chuyện đều khác, có thể vượt qua mọi thông lệ, chả kể gì chuyện học tại chức hay cao học. Vì thế, xét về mặt chuyên môn thì đấy không phải là những người có chuyên môn cao. Nhưng dưới góc độ chính trị, thì đấy là những người có "uy tín" cao nhất.

Nhiều cán bộ, chuyên viên, nhân viên bên Quận uỷ, cũng biết năng lực mình, nhưng từ lâu đã quen sống ở vị thế của cơ quan lãnh đạo, của người lãnh đạo bên dân chính, quen đi họp, để nói những điều chung chung, rất đúng, nhưng không trúng việc gì; và điều quan trọng nhất là không phải chịu trách nhiệm cụ thể một việc gì. Bây giờ phải làm cụ thể, mới bộc lộ mặt hạn chề của mình.

Việc đầu tiên, cũng là điều hệ trọng nhất là mình sẽ ngồi vào ghế nào. Trưởng hay phó? Hay chuyên viên? Đường đường là người trong cấp uỷ, không thể bố trí tuỳ tiện được. Còn đã ngồi vào được ghế ấy rồi, thì mọi chuyện sẽ xong hết, trước lạ, sau quen. Cách mạng là sự nghiệp quần chúng, cứ dựa vào tập thể thì việc gì cũng xong.

Kiên không lạ gì, những suy nghĩ tính toán của các cán bộ dưới quyền mình. Thời buổi này, phải lấy khả năng giải quyết công việc làm đầu. Cái lối hô hào chung chung, không còn bao nhiêu ý nghĩa nên cũng chẳng còn mấy hiệu quả thực tế.

Những cán bộ kì cựu của quận, đến nay vẫn chưa quên chuyện, ngày mới về, sang thăm Uỷ ban Nhân dân Quận, thấy mấy dàn vi tính, ông Lưu phán một câu kinh hoàng: "Làm gì mà một phòng làm việc thế này phải có tới ba cái ti vi hả các đồng chí? Lãng phí quá. Nước ta còn nghèo, phải thắt lưng buộc bụng xây dựng chủ nghĩa xã hội các đồng chí ạ!".

Ngày mới sang Quận uỷ, Kiên đã nhận ngay ra cái kiểu quan cách của các cán bộ Quận uỷ. Đi đâu cũng khệnh khạng, kín đáo lên mặt. Còn việc thuyết giáo, răn dậy thì khỏi phải nói.

Có lần Lưu lớn tiếng: "Tôi được báo cáo rằng, trong địa bàn các đồng chí vẫn còn tới 24% hộ nghèo, vẫn còn mấy chục người nghiện hút, vẫn còn nạn cờ bạc trộm cắp vặt… Chi bộ phải bàn bạc xây dựng chương trình *xoá đ... giảm ngòi*, làm sao giảm tỉ lệ hộ đói nghèo xuống dưới 10%".

Cả hội nghị nghe rõ mười mươi ông ta nói nhịu. Nhưng không ai dám cười. Làm như không có chuyện gì xảy ra, ông cao giọng nói tiếp: "Các đồng chí phải thanh toán hết nạn cờ bạc, trộm cắp. Đảng viên phải gương mẫu đi đầu trong việc giải quyết những vấn đề xã hội bức xúc ở địa phương mình… "

Cái điệp khúc ấy, vẫn được phát đi phát lại nhiều lần ở nhiều nơi. Mọi người vẫn vỗ tay rào rào, hoan nghênh nhiệt liệt. Cho đến một hôm, sau bài huấn thị ấy, một đảng viên hơn năm mươi năm tuổi Đảng, vốn là một cán bộ về hưu giơ tay xin phát biểu: "Báo cáo đồng chí, quả thật là chúng tôi cũng đang bí. Chúng tôi cùng nêu ra những câu hỏi như đồng chí vừa nêu. Cũng quyết tâm phải hạ tỉ lệ đói nghèo xuống… Nhưng thực tế vẫn không giảm được, thậm chí còn có phần gia tăng. Không biết đồng chí có cách gì cụ thể chỉ ra cho chúng tôi không?

Vị Phó Bí thư phán một mạch xanh rờn: "Không ai xuất khẩu cách

mạng, cách mạng là sự nghiệp quần chúng. Họp chi bộ các đồng chí nêu vấn đề, để mọi người cùng bàn. Phát động quần chúng lên. Quần chúng rất thông minh. Thế nào họ cũng nghĩ ra cách giải quyết. Hãy tin vào quần chúng. Nhất định sẽ làm được". Và ông rút lui bằng một câu quen thuộc: "Chúc các đồng chí thành công!"

Những chuyện ấy lướt rất nhanh trong đầu Kiên. Anh nói thong thả, bình tĩnh:

- Trước hết, không phải là giải thể Quận uỷ. Nói chính xác là thu gọn lại. Thứ hai, chúng ta có nhiều tiêu chí để đánh giá một người có đức, có tài. Năm tiêu chuẩn đảng viên cũng là một hệ tiêu chí. Lại có nhiều tiêu chí khác để đánh giá một người là tốt hay không tốt, tử tế hay không tử tế.

Để biết một người có thực tài không, ta có thể, chẳng hạn qua bỏ phiếu tín nhiệm, thậm chí phiếu bầu hay một cuộc thi để xem năng lực thực sự người ấy thế nào. Một cuộc thi như thế, trước một ban giám khảo gồm các nhà khoa học, các nhà quán lý cấp trên hoặc đồng cấp, có sự tham gia của đại diện cơ sở, lại được tổ chức công khai như khi bảo vệ luận án khoa học, làm sao lại không thể đánh giá được tài năng thực sự một người…

Báo cáo các đồng chí, Quận ta sẽ lập một trang Web. Chúng ta sẽ công khai dự kiến đề bạt cán bộ để mọi người biết. Nếu có đơn từ tố cáo những vấn đề về đạo đức, ví dụ gian dối bằng cấp, tuổi tác v.v… mà sau khi xác minh thấy đúng, thì đấy là cơ sở tin cậy cho chúng ta xem xét. Các đồng chí biết ở ta, có những người được đề bạt lên những chức vụ cao mới biết không phải là đảng viên là gì. Đã có những cán bộ chủ chốt của quận, huyện, sở, tỉnh bị tước bằng đại học vì thật ra bằng phô thông là bằng giả đó thôi.

Kiên nói theo mạch suy nghĩ của mình. Mạch suy nghĩ ấy bắt nguồn từ bao giờ, có thể trong sâu xa ý thức công việc, được hình thành từ những ngày đầu sang làm Bí thư Quận uỷ.

Nếu không kinh qua công tác chuyên môn, công tác chính quyền, nếu cũng chỉ làm công tác Đảng chuyên nghiệp từ đầu như Lưu, chắc gì anh đã có cách suy nghĩ này?

Cũng dễ hiểu, vì sao Lưu băn khoăn về việc sắp xếp cán bộ sắp tới. Ông không có chuyên môn gì. Động viên, cổ vũ theo đường lối, chủ trương, chính sách, thì được. Theo kiểu công tác dân vận cũng được. Theo kiểu công tác mặt trận cũng được. Nhưng chỉ đạo cụ thể bên chính quyền thì khó.

Chính Lưu cũng biết vậy.

Không phải ông không đánh giá được mình. Nhưng bây giờ, chính sách cán bộ vẫn hết sức coi trọng, thậm chí coi người trong cấp uỷ là điều kiện tiên quyết để sắp xếp cán bộ thì… dại gì không dựa vào đấy để đấu tranh cho mình. Ông chỉ đứng sau Kiên. Chức Chủ tịch thì Kiên kiêm mất rồi. Hiện bên Uỷ ban còn thiếu một Phó chủ tịch. Đã có lần, Kiên hé lộ ra ý, do hoàn cảnh đặc biệt, quận Lâm Du phải có ba Phó chủ tịch. Vậy là sẽ thiêu hai.

Thật ra, ông Lưu không thể làm công tác chính quyền được dù chỉ là cấp phó, thừa hành, giúp việc. Nhưng với cương vị Phó bí thư, không sang đấy thì đi đâu. Có một ghế cũng ngon, mà cũng không còn cụ thể gì nhiều, ấy là chức Chủ tịch Hội đồng Nhân dân. Nhưng phải tìm cách bẩy người cũ đi, lại đang nhiệm kỳ, không thể thấy được.

Cuộc họp tạm nghỉ. Kiên vào phòng vệ sinh. Đã thấy ông Lưu đang quay mặt vào tường. Gặp nhau trong buồng vệ sinh đã là một sự khó xử. Lại đang trong hoàn cảnh căng thẳng với nhau. Kiên định quay lại thì cũng đúng lúc ông Lưu đi ra. Kiên hết sức ngạc nhiên khi thấy ông Lưu cứ thế đi ra mà không ấn nút xả nước. Việc ấy phải như là phản xạ chứ. Lạ thật!

***

Có ba ứng viên vào một trong hai ghế Phó chủ tịch còn khuyết là ông Lưu, hai người kia là Trưởng phòng Kế hoạch Tài chính và Trưởng phòng Quản lý Kinh doanh. Trưởng ban - Tổ chức Thành uỷ chấm ông Lưu. Lí do đưa ra là, ông này chức vụ cấp ủy cao nhất, có tuổi Đảng cao nhất.

Kiên định mở cuộc thi, mỗi ứng viên đưa ra chương trình hành động của mình, trong đó có việc đánh giá tình hình, mặt mạnh mặt yếu, giải pháp. Có thể nêu một vấn đề yếu kém cụ thể và cách khắc phục mặt yếu kém đó. Nhưng Hùng khuyên, cách ấy mới quá, chắc khó thực hiện được lúc này, đợi bộ máy kiện toàn, ổn định một thời gian, mới có thể làm được và cũng chỉ nên bắt đầu từ những chức trưởng phòng. Còn bỏ phiếu tín nhiệm thì đương nhiên phải làm rồi.

Giọng Hùng ngao ngán:

- Em cho cái việc bỏ phiếu tín nhiệm ấy là hình thức, giả tạo. Sao không cho bầu quách đi, bầu công khai, bầu trực tiếp. Quần chúng tinh tường ra phết ấy anh ạ.

Kiên giải thích:

- Cậu lạ nhỉ? Ở ta chưa thể làm chuyện đó được. Cứ như trên trời rơi xuống ấy.

Hùng không từ trên trời rơi xuống. Anh trưởng thành từ mảnh đất này. Anh cũng hiểu như Kiên hiểu, chẳng qua là muốn dẫn Kiên từ chuyện bầu ấy đến một cuộc bầu khác mà anh chợt nghĩ ra, nhờ một liên tưởng trong vốn kiến thức của mình. Mặt Hùng bỗng trở nên tươi tỉnh. Cái nét hóm hỉnh, vẻ bí mật đang ấp ủ làm gương mặt anh đáng yêu lạ:

- Thủ trưởng này, không biết có ông nào tự rút lui không nhỉ?

- Sao cậu hỏi dớ dẩn thế?…

Nói xong câu ấy, anh chợt chững lại. Thằng cha này chẳng bao giờ hỏi dớ dẩn đâu. Khi nó đưa ra một câu hỏi tưởng là dớ dẩn, là y như rằng nó sẽ biến ta thành kẻ dớ dẩn, nếu không chấp nhận ý kiến nó. Nghĩ thế, anh thăm dò:

- Chắc cậu có ý kiến gì hay phải không.

Mắt Hùng sáng lên vẻ tinh ranh, láu lỉnh:

- Thủ trưởng biết tính em rồi… Hỏi là hỏi thế thôi. Em thừa biết, ở ta, có các vàng, hoạ mới có ông tự rút lui. Biết tiến là ghê, biết lùi còn ghê hơn nữa, biết dừng lại đúng lúc, thì ghê hơn nhiều. Nhưng em sẽ buộc các ứng viên của ta phải tự biết mình, không muốn rút lui cũng phải rút lui cho anh xem.

Kiên biết khả năng của Hùng, nhưng anh không tin điều Hùng nói. Anh quay sang, giọng hơn cợt:

- Này, nói khoác vừa thôi nhé. Không ai đánh thuế có khác. Cậu vừa nói không ai tự rút, sao bây giờ lại nói thế?

- Em sẽ buộc các ông phải rút lui, chứ có nói các ông tự rút lui đâu? Thế, nếu em làm được thì anh mất gì nào?

- Sao cậu hay thách đố thế?

Hùng cười khoái chí:

- Em có triết lý của em đấy. Khi mình thách đố, tức là mình dồn người ta vào chân tường. Các cụ bảo *bất phẫn bất phát* là thế, chính trong tình trạng trí tuệ bị dồn nén, căng lên mà nảy ra câu trả

lời. Em đánh đố, cốt làm anh tức ấy mà. Không cần nhiều đâu, chỉ một lần tắm bùn thôi là đủ.

- Đồng ý! Thế nếu cậu không làm được?

- Anh đừng cho là em hỗn nhé.

- Cứ nói đi, vô tư!

- Nếu em thua, em cũng mời anh đi tắm bùn. Những là tắm hai lần khác nhau. - Hùng nói ngay, sợ Kiên hiểu lầm - Không phải là em chơi trội đâu. Chỉ là tự tin thôi.

Kiên hơi tò mò. Anh rất nể người cộng sự thân tín của mình. Nể sức đọc của nó. Gần như toàn bộ thời gian rỗi, Hùng dùng vào việc đọc sách. Các loại phim truyền hình nhiều tập, phim võ thuật, phim hành động, phim giả tưởng, phim cổ trang, phim thương mại giải trí Hàn Quốc, Trung Quốc, Mỹ không bao giờ Hùng xem. Anh không xem thì vợ cũng không được xem. Con càng không được xem. Anh truyền cho cả nhà thói quen đọc sách. Với gia đình anh, đọc sách là giải trí trí tuệ. Nhưng chương trình thời sự thì cả nhà phải xem. Làm người Việt Nam phải biết tình hình đất nước đang diễn ra thế nào chứ.

Hùng có cách đọc nhanh. Anh lướt qua trang một, xem tờ báo lưu ý bạn đọc bài gì, tin gì. Xem bài ấy, tin ấy có cần thiết cho công việc của mình không, rồi mới đọc, hay chỉ cần đọc tít là đủ. Tiếp đó mới lướt xem các bài, tin khác cho những sở thích cá nhân. Còn đọc thì Hùng có kiểu đọc từ từ. Không phải là đọc ngang từng từ theo hàng chữ, mà là đưa mắt dọc theo cột báo, ở khoảng giữa cột báo. Từ những từ giữa cột báo, anh suy ra mối liên quan với những từ hai bên, từ đó suy ra nội dung đoạn văn bản. Anh chỉ đọc cẩn thận, với cây bút đánh dấu trong tay, những thông tin cần thiết, đánh dấu những từ, những đoạn cần thiết.

Cách đọc sách của Hùng cũng lạ. Sách dịch bây giờ, cỡ trên dưới ba trăm trang, anh chỉ đọc một đêm. Một lần Hùng nói với Kiên lúc ngâm mình trong bể nước nóng 38 độ - làm sao còn được đọc những áng văn chương đích thực như của V. Huygô. Vì thế em chỉ cần đọc lướt để nắm diễn biến cốt truyện, nhân vật, xem cuốn sách đặt ra vấn đề gì. Chỉ chỗ nào hay mới đọc kỹ. Văn chương kiểu gì mà câu chẳng ra câu. Thích chấm chỗ nào thì chấm.

- Ừ, cậu nói đi xem nào!

Hùng hớn hở:

- Đây nhé. Đầu tiên, ta yêu cầu ba ông đã đủ phiếu tín nhiệm, bỏ phiếu kín xem trong họ, ai là người xứng đáng nhất. Vì ông nào cũng cho mình là nhất, nên các ông đều bỏ phiếu cho mình. Đúng không? Xong! Ta lại yêu cầu các ông bỏ phiếu xem, người đứng thứ hai sau mình là ai.

- Để làm gì? - Kiên sốt ruột hỏi.

- Sẽ có một tình huống phải xảy ra là: một trong ba ông được hai ông khác bỏ phiếu.

- Thế thì sao?

Hùng cười khoái trá:

- Thì chính cái ông được hai ông kia bỏ phiếu, sẽ là ông xứng đáng nhất chứ sao? Anh chịu chưa?

Hùng cười đắc thắng:

- Em đố ông nào cãi? Lúc ấy, không tự rút lui thì làm gì? Đỡ tốn thời gian, công sức của bao nhiêu người, ban Tổ chức Thành uỷ, ban Kiểm tra Thành uỷ, sở Nội vụ cũng không phải ngồi tranh

luận, phân tích lằng nhằng, lôi thôi.

Kiên ngồi nghe, mặt mỗi lúc một rạng ra. Anh khoái vô cùng:

- Làm sao mày nghĩ ra chuyện này?

Những lúc vui, thân mật chỉ hai anh em, Kiên vẫn xưng hô suồng sã thế. Bên ngoài, làm ra vẻ "không có gì", nhưng trong bụng thì đang "rất có gì". Thản nhiên, Hùng trả lời:

- Sách đây! Em không nghĩ ra được. Lời giải này của các cụ cố mãi tận bên Hy Lạp cổ đại kia.

***

Mới nghe Kiên trình bày, ông Cận - Trưởng ban Tổ chức Thành uỷ mới về và ông Giám đốc sở Nội vụ đều phản đối.

Nó có cái gì tù mù như là đánh đố. Và điều quan trọng là không đảm bảo ông Lưu sẽ trúng. Kiên cố thuyết phục:

- Ta vẫn bỏ phiếu tín nhiệm cả ba người rồi mới làm bước này. Bước này có thể loại trừ được chuyện vẫn động ngầm, thậm chí mua phiếu của ai đó. Bởi lẽ, không ai hiểu mình bằng mình. Làm như đề xuất của đồng chí Hùng, là để ba người tự đánh giá mình và đánh giá người. Vừa tự giác, vừa khách quan, vừa dân chủ, vừa công bằng. Chính xác tuyệt đối đấy các anh ạ. Gọi là bỏ phiếu tín nhiệm cũng được, gọi là bầu cũng được. Không hề phạm vào quy trình bổ nhiệm, quy chế dân chủ. Tất nhiên, cách này chỉ có thể áp dụng khi chúng ta giới thiệu ba người.

Kết quả: ông Lưu trượt.

Sau đó, chính Kiên lại đả thông với hai người kia, nhất là với người được hai người kia tín nhiệm: "Anh ấy chỉ còn hơn năm là

nghỉ rồi. Cậu thông cảm. Chính sách cán bộ thôi".

Kiên đề nghị Thành phố cho ông ta giữ chức Phó chủ tịch phụ trách Văn xã. Hùng phần ứng dữ dội:

- Đã thống nhất với em rồi, sao anh lại làm thế?

Mặt Kiên như chiếc bị rách:

- Không hiểu ai mách với "Cụ", nhớ là "Cự" nhé, "Cụ" gọi xuống đe: "Cải tiến thế nào mà để mất đoàn kết nội bộ là đồng chí chịu trách nhiệm đấy".

Khi duyệt nhân sự, ông Trân cũng không chấp nhận. Ông còn phê bình Kiên nể nang, tình cảm, không đặt công việc lên trên. Một người cái gì cũng biết, mà thật ra, chả biết cái gì thì chỉ đạo thế nào. Vả lại theo quy định, anh ấy cũng không đủ tuổi làm hết nhiệm kỳ. Kiên đành phải kể về cú điện thoại. Thấy Kiên bần thần suy nghĩ, ông vỗ vai thân mật:

- Mình có phương án cho cậu, không lo, sẽ điều anh Lưu sang làm Phó bí thư Quận sắp thành lập, sau mấy tháng nữa. Được chưa?

Kiên mừng quá: "Cảm ơn anh"

Chánh văn phòng Quận uỷ Lâm Du cũng được điều sang lo việc Quận uỷ mới. Hùng được đề bạt kế nhiệm.

Mấy tháng sau, Kiên mời Hùng đến nhà trao đổi về dự kiến đưa anh lên làm Phó chủ tịch Quận. Hùng giày nảy:

- Ấy chết. Anh đừng làm thế. Em gần gụi anh, tham gia ý kiến với anh, chuyện nọ chuyện kia là vì em có đôi chút hiểu biết những chuyện ấy. Anh đừng coi đó là chuyện ân huệ phải trả.

Kiên cáu. Trợn mắt, nhìn thẳng vào mặt Hùng, gay gắt:

- Này, mày nhặt đâu ra cái ý nghĩ hạng… hạng bét ấy thế Hả?

Thảo Tần thấy chồng nói to, bước vội ra.

- Chuyện gì, mà anh phải nói to thế?

Kiên quay lại nhìn vợ:

- Em xem, nó nói thế có nghe được không? Lãnh đạo quận bàn dự kiến đưa nó lên làm phó phụ trách văn xã, mà nó dám bảo anh trả ơn nó, em bảo có tệ không cơ chứ?

Càng nói Kiên càng hăng. Lần đầu tiên anh cáu với Hùng. Lần đầu tiên anh mắng mỏ, như với một thằng em hư, phải thay mặt bố mẹ dạy bảo:

- Tao không chịu ơn mày. Anh em quý nhau vì cùng một suy nghĩ, cùng một ý tưởng, cùng… rất nhiều cái nữa, - Kiên bí, - nên thân thiết với nhau. Mày làm theo chức phận của mày, chỉ có khác người ở chỗ, thân quý như anh em thôi. ơn với nghĩa gì mà tao phải trả?

Hùng cãi:

- Tại anh bảo "đưa em lên", nên em mới nói vậy. Anh "đưa em lên" để thiên hạ chửi thối mũi em lên ấy à?

Kiên ngạc nhiên không kém Hùng:

- Sao mày đánh giá tao kém thế nhỉ? Chả lẽ tao lại cơ cấu mày lên đặt vào ghế phó chủ tịch, để thiên hạ cũng chửi thối mũi tao lên ấy à?

Thảo Tần nghe thủng chuyện, cười:

- Anh hiểu lầm em. Em hiểu lầm anh, - nguýt dài một cái, chị đưa mắt nhìn cả hai người, - thế mà cứ bảo hiểu nhau thì… hơi vô lý đấy.

Nói xong câu ấy, Tần đi vào.

Chị cảm thấy thật nhẹ nhõm. Và vui nữa.

***

Lãnh đạo Quận thống nhất giới thiệu ba người vào chức phó chủ tịch phụ trách văn xã: Đoàn Hùng, Chánh văn phòng Quận, hai người kia là Trưởng phòng Giáo dục và Trưởng phòng Văn hoá Thông tin.

Cái cách ba người bầu chọn nhau ở Lâm Du lan đi toàn thành phố như một đợt không khí lạnh đột ngột tràn về giữa tháng sáu oi ả, nóng nực. Công tác tổ chức vốn là độc quyền và cửa quyền của các ban tổ chức. Xưa nay vẫn chỉ giới thiệu một để… bầu lấy một. Thế mà bây giờ…

Thì chuyện ở chính Thanh Hoa này chứ đâu.

Lần ấy, tổ chức cũng chỉ giới thiệu một người để Hội đồng Nhân dân bầu vào chức danh Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Thành phố. Nhưng để cho dân chủ và hợp pháp, cũng phải đưa ra Hội đồng Nhân dân chứ.

- Ai tự ứng cử nào? Không à?

- Chuyển!

- Ai giới thiệu ai nào?

Ngứa tay. Có mấy người giơ lên.

Ngứa mồm. Có mấy người giới thiệu thêm mấy người.

Ngứa đầu. Có một người nhất định không chịu rút.

Vậy là buộc phải bầu cả hai người.

Kết quả. Điếng người! Suýt nữa thì tai hoạ xảy ra.

Người ngứa đầu, ngứa tim, ngứa gan, ngứa toàn diện này, chỉ kém người được tổ chức giới thiệu mấy phiếu lẻ.

Hú vía!

Không sao!

Tổ chức không bao giờ chịu thua những thằng vô tổ chức đâu nhé! Đừng vội hí hửng nhé!

Thằng nào mó dái ngựa, hãy coi chừng.

Mấy ngày sau, người ngứa tất cả các bộ phận ấy, bị thi hành kỷ luật cảnh cáo!

Chết chưa? Cho đáng đời, đáng kiếp!

Lần đầu tiên trong đời, ông này ân hận vì mình là đảng viên. Nếu không lý lịch đã trong veo. Làm gì mục kỷ luật phải ghi "cảnh cáo".

Thật ra, đời vẫn có những nghịch lý… thuận đấy chứ. Nếu không là đảng viên, làm sao ông được đề bạt lên đến địa vị đứng đầu một ngành, rồi Phó chủ tịch, để bây giờ người ta đề cử vào chức Chủ

tịch? Chỉ có điều, ở ta lâu nay vẫn giữ lối đưa… một người ấy rồi.

Vì thế, lần này, lần thứ hai trong một thời gian không dài, Lâm Du tiến hành cách bầu chọn kỳ cục của mình. Thiên hạ khoái là phải. Càng khoái hơn khi người trúng cử là Chánh Văn phòng Quận!

Hùng khoái nhất.

Không phải vì mình trúng cử. Anh khoái vì mình được tâm phục, khẩu phục của hai người kia, và của mọi người. Ta ngồi vào ghế này hoàn toàn xứng đáng, chứ không phải nhờ lòng tốt của ai, dù đó là thủ trưởng.

Cũng theo cách ấy, Trưởng phòng Văn hoá Thông tin được bầu vào chức danh Chánh văn phòng thay Hùng.

***

Lâm Du thông báo trên trang Web của mình cuộc thi chức danh Trưởng phòng Văn hoá Thông tin Quận. Đối tượng dự thi là mọi công dân trong thành phố, ở độ tuổi bốn nhăm trở xuống. Nội dung thi gồm một bài lý thuyết, một bài năng khiếu (nếu có) và một đề án hoạt động. Người dự thi được cung cấp ba bản báo cáo cuối năm gần nhất của Phòng Văn hoá thông tin Quận này.

Ban giám khảo gom: Cục phó Cục Thông tin Cơ sở (Bộ Văn hoá Thông tin, Giám đốc sở Văn hoá Thông tin Thanh Hoa, và Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Quận phụ trách Văn xã. Nơi thi là phòng họp lớn Uỷ ban. Phần thi lý thuyết (60 phút). Ngoài hai giám thị, một người là cán bộ văn phòng Uỷ ban, một người là cán bộ trường Đào tạo Cán bộ Thành phố, còn có hai cảnh sát quận làm nhiệm vụ bảo vệ phòng thi.

Đến phần thi năng khiếu và đề án hoạt động, các giám kháo mới ra làm việc. Ban tổ chức mời những ai quan tâm tự do dự phần này.

Bài lý thuyết sẽ chấm vào buổi chiều, điểm tối đa là 10, ai có tổng số điểm của cả ba giám khảo cao hơn sẽ được chọn. Phần thi sau, các giám khảo cho điểm công khai tại chỗ. Trừ thi năng khiếu, các thí sinh phải nộp đề án trước khi vào phòng thi. Họ được quyền ngồi nghe các thí sinh khác thi như một khán giả. Lần lượt vào thi theo thứ tự A, B, C.

Có bốn người dự thi. Hai người ở các quận huyện khác, một người là giảng viên trường Đại học Văn hoá, một người nhà. Nhạc sĩ Vĩnh Bảo thi đầu tiên.

Đáp lại lời mời của giám khảo là tiếng chim lảnh lót:

- H… i…t… choè, choè, choè, choè! H… i… t… choè, choè, choè, choè…! H… i… t… choè, choè, choè!

Tiếng vỗ tay giòn giã… Tiếng hoan hô. Có một vị giám khảo đưa hai tay lên, định vỗ theo phản xạ khi được xem một tiết mục hay, chợt nhớ cương vị của mình liền bỏ tay xuống.

Tiếng chim gáy nhịp tư: Cúc, cu, cu… cũ! Cúc, cũ, cu… cũ! Cúc, cũ, cu cũ!

Đàn vịt ào xuống ao, bật lên những tiếng kêu rừng mỡ:

- Quặp, quặp, quặp.! Quặp, quặp, quặp…! Và tiếng kèn xasôphôn.

Bảo đã đến trước bàn giám khảo, cúi đầu chào:

- Nếu được phép, tôi xin trình bày một sáng tác mới của tôi "Thanh Hoa, chùm sấu non" - lời thơ "Quả sấu non trên cao" của Xuân Diệu. "Hôm nào những chùm hoa li ti, ngào ngạt thơm nắng mới. Thoáng như một nghi ngờ. Trái đã liền có thật. Ôi từ không đến có, xảy ra như thế nào? Nay má hây hây gió, trên lá xanh lao xao".

Giai điệu mượt, sáng đưa người nghe đến một miền lãng mạn và suy tư, thâm tâm và bay bổng. Ca từ là mấy vẫn thơ giầu triết lý nhân sinh. Giọng anh thủ thỉ như lời tự tình, cuốn hút như cánh chim giữa trời xanh. Tất cả những người dự, kể cả cán bộ, nhân viên phòng Văn hoá Thông tin, nhà Văn hoá và Uỷ ban Nhân dân quận đều bất ngờ về anh. Họ không hề biết anh có tài khẩu thuật. Sáng tác mới của anh, chỉ mới nghe lần đầu đã thấy hay rồi. Tiếng vỗ tay đã như điểm chấm cao nhất của khán giả.

Trong đề án hoạt động của anh có một việc được mọi người chú ý theo dõi: quản lý loa truyền thanh phường. Anh nêu tình trạng không cấp nào quản lý, nên nó trở thành nơi cung cấp các chương trình ca nhạc không theo yêu cầu thính giá, kể cả sáng tác của các nhà thơ phường, cùng các bài nhặt nhạnh trên báo. Đã qua lâu rồi, cả làng, cả phố tụ tập dưới loa công cộng nghe tường thuật đá bóng. Bây giờ ở thành phố, nhà nào chả có TV, cũng chả còn TV đen trắng nữa. Đài truyền thanh phường chỉ nên làm nhiệm vụ thông báo những thông tin cần thiết, hoặc khẩn cấp cho công dân địa phương mình, khi có những vụ việc theo quy định. Anh đưa ra một dự thảo quy chế hoạt động cho nó.

Ba vị giám khảo đều cho tối đa điểm năng khiếu. Điểm trình bày đề án hoạt động: hai điểm 9, một điểm 8. Một vị đặt câu hỏi: "Làm gì để thanh toán nạn rao vặt khoan cắt bê tông, khoan giếng, sửa chữa ti vì tại nhà v.v…?" Anh thưa: "Cần có biện pháp đồng bộ. Một là mỗi phường lập một bản tin (chỉ cần một mảnh tường trống có khung kính, một phần để thông báo nhưng gì cần thiết cho mọi người biết, một phần để quảng cáo vặt. Thứ hai, nếu bưu điện quy định, mọi thuê bao điện thoại di động trả trước, trả sau đều phải đăng ký tên thuê bao thì chính đài truyền thanh phường sẽ "bêu" tên chủ nhân của những số điện thoại rao vặt vô lối ấy lên. Ba là, đành tổ chức những đợt đem vôi quét trả đền vậy.

Ba giám khảo gật đầu tán thưởng.

Điều bất ngờ nữa là cả ba thí sinh còn lại đều… bỏ cuộc.

Các giám khảo hội ý. Không cần chấm bài thi lý thuyết nữa, công bố tại chỗ, nhạc sĩ Vĩnh Bảo trứng tuyển cuộc thi chức danh Trưởng phòng Văn hoá Thông tin quận Lâm Du.

Lửa đắng

Chương 13

Anh không thể tưởng tượng được, em mừng vui thế nào khi anh báo tin anh đã được xoá án kỷ luật, được phục hồi chức vụ. Thế là sự thật đã thắng. Anh đã thắng. Và em cũng thắng, phải không anh yêu? Nếu lúc này có anh ở bên, em sẽ liều, sẽ bất chấp tất cả… Anh có biết em sẽ làm gì không? Em sẽ bắt tay chúc mừng đồng chí Bí thư của em. Em sẽ hôn lên vầng trán thông minh, cương nghị, quyết đoán của anh, và em sẽ dũng cảm, vượt qua tất cả, hôn lướt lên cặp môi đàn ông đầy đặn của anh, nếu anh hưởng ứng, tại sao anh lại không hưởng ứng nhỉ? Ta sẽ hôn nhau như một người đàn bà hôn một người đàn ông khi yêu nhau.

Nhớ hôm ở quán cà phê vườn Bằng Lăng, em biết anh đã phải kìm nén thế nào, anh đã phải ngó lơ đi chỗ khác, bởi nếu cứ nhìn em, anh cũng không kìm được lòng mình mà đi tới cái việc mà lẽ ra hôm ấy cả em và đều phải đi tới.

Nhưng rút cục là không ai dám vượt qua chính mình. Còn hôm nay? Lúc này? Em dám vượt qua anh yêu ạ! Anh sẽ hưởng ứng chứ? Anh sẽ xiết chặt em bằng đôi tay săn chắc mạnh mẽ của anh. Ta sẽ trao nhau nụ hôn nồng nàn, đắm đuối mà lẽ ra, đã phải cho nhau từ lâu rồi, anh nhỉ? Em sẽ hôn anh đến ngạt thở. Trên thế giới người ta đã tổ chức hôn nhau giữa quảng trường thành phố. Nếu là công dân rất nước ấy. Anh và em cũng sẽ đi thi. Dám không anh? Nhất định mình sẽ giật giải đấy anh ạ.

… Lại đến cái hôm anh báo tin được mời đến gặp Tổng bí thư.

Trời ơi… Lúc ấy em đang ở ngoài đường. Em dừng lại. Nghe anh nói xong. Chắc anh nói trong xe, có lái xe nên anh chỉ thông tin. Em đọc thấy trong nhưng từ ngữ thông tin ấy, một thái độ, cố làm ra tự nhiên, nhưng chẳng tự nhiên tí nào.

Anh biết không, em cho xe chạy từ từ đến một quãng vắng, dưới một tán cây rậm rạp, đèn đường bị che lấp, đỗ lại. Không thế đi tiếp được. Toàn thân cứ run lên vì sung sướng. Em biết đấy là một sự kiện, một bước ngoặt hết sức có ý nghĩa của đời anh. Có liên quan, có ý nghĩa gì đối với em không? Có đấy anh ạ! Nhưng không gọi ra được. Cht biết là em sung sướng, như đó chính là cuộc gặp của mình với Tổng bí thư vậy.

Thế mà mình vẫn có nơi, có người để mà đặt lòng tin đấy chứ? Chả lẽ cứ u u minh minh mãi. Trên nói, dưới chẳng nghe. Dưới nói, trên cứ bịt tai, cứ ì ì như cái tầu hoả đường một mét, đến bao giờ. Bây giờ việc làm của anh, được người lãnh đạo cao nhất biết đến và ủng hộ, thì đó là hạnh phúc của thành phố này, của đất nước này đấy anh ạ. Em không ảo tưởng đâu. Rồi đấy anh xem.

Ngày hôm sau, trước khi đến khu Liên hợp Văn hoá Thể thao thị sát một vòng, em quyết định tự ban cho mình một phần thưởng đặc biệt. Đố anh là gì nào? Anh không đoán được đâu? Em ra quán Bằng Lăng, vào đúng căn phòng xanh xinh xinh chúng mình đã ngồi, gọi cốc Dimath dâu, anh đã gọi cho em. Em đưa mắt ngắm "những chùm hoa bằng lăng phớt tím, như nét mực loang trên trang vở học trò", câu thơ của một cô bé học sinh nào đó. Em nhắm mắt lại để anh hiện lên trong trí tưởng tượng. Hôm ấy, anh mặc chiếc sơ mi ghi nhạt, chiếc quần ka ki sáng màu. Chả mấy khi anh thắt cravat nhỉ? Em thích cái giản dị của anh. Quen em dạ, lạ xem áo quần mà. Đi hội nghị thì anh rõ là một chính khách. Còn hằng ngày đến cơ quan, anh cứ như anh bây giờ nhé!

Em ngồi đấy, đắm mình trong nỗi nhớ anh, nhớ như in bàn bàn tay anh, ấp chặt hai bàn tay em, vuốt nhẹ.

Chị chủ quán thấy em lững thững vào một mình, ngồi chán lại lững thững một mình ra, chắc nghĩ là bạn trai không đến, chờ chán không được đành bỏ. Chị ta nhìn em ra chiều cảm thông. Ho đâu biết, anh vẫn ngồi bên em, bây giờ đưa em về. Tay quàng qua lưng em, dừng lại nơi eo lưng, nắm chặt bàn tay em. Tay kia, em cũng quàng qua lưng anh, nắm bàn tay kia của anh. Hai đứa líu ríu ra khỏi quán trong con mắt ve vuốt của mọi người "họ đẹp đôi quá".

Có một chuyện phát sinh ở khu Văn hoá Thể thao em sẽ xử lý bằng được trước ngày khánh thành anh ạ.

***

Mấy Trưởng phòng liên quan cùng với Văn phòng Quận được mời lên họp với Thanh Diệu - Phó chủ tịch phụ trách Xây dựng và Quản lý đô thị. Đoàn Hùng - Phó chủ tịch phụ trách Văn xã đề nghị báo cáo kế hoạch khánh thành, cũng đồng thời là lễ khai trương khu Văn hoá - Thể thao Quận. Mỗi người lần lượt báo cáo phần việc của mình. Riêng phần nghi lễ và các tiết mục biểu diễn chào mừng, sẽ có một cuộc họp riêng của Hùng với Trưởng phòng Văn hoá Thông tin và nhà Văn hoá Quận. Bây giờ chỉ họp nắm tình hình chung để phối hợp.

Diệu phát biểu:

- Cảm ơn các đồng chí, các bộ phận đã phối hợp đồng bộ, đảm bảo tiến độ theo kế hoạch. Đây sẽ là một sự kiện không nhỏ ở Quận ta. Các sinh hoạt chính trị, xã hội, thể thao, văn hoá, văn nghệ lớn của Quận sẽ có một địa điểm khang trang để tổ chức. Ngoài ra, còn có thể phục vụ phong trào chung của Thành phố khi cần huy động, hoặc cũng có thể kết hợp làm dịch vụ, mang lại nguồn thu cho Quận. Vì thế, chúng ta cố gắng làm thật tốt, không để xảy ra một việc gì đáng tiếc…

Đột nhiên, chị nêu câu hỏi:

- Có chi tiết nào cần điều chỉnh không các đồng chí? - Chị nhìn Trưởng phòng Xây dựng, rồi lại nhìn Quân - Thanh tra Xây dựng. Hai người nhìn chị, rồi quay sang nhìn nhau.

Diệu hỏi tiếp:

- Cảnh quan xung quanh, nhà dân… không có gì phải để ý à các đồng chí?

Thấy mọi người vẫn ngơ ngơ, Diệu lại nhìn hai người này, rồi hỏi:

- Không lẽ các đồng chí không phát hiện ra, cái nhà to đùng ngay sát sân quần vợt mở cửa sổ sang sân thể thao Quận à? Một dãy cửa sổ, mỗi tầng hai cái, năm tầng mười cái chứ có phải cửa tò vò đâu mà không nhìn thấy?

Im lặng. Diệu dồn:

- Sao? Hay tôi nói sai? Các đồng chí trả lời tôi đi chứ!

Trưởng phòng Xây dựng đứng dậy:

- Báo cáo chị… Bản thiết kế được Thành phố duyệt mà chúng tôi cùng có một bản, nếu không nhầm thì không có hàng của số ấy.

Diệu quay sang Quân. Anh này đứng lên. Ai cũng nhận ra vẻ lúng túng trong bộ mặt tối sầm, bụi bặm của người suốt ngày phơi mặt ngoài đường:

- Báo cáo chị… báo cáo chị họ… thật ra, họ… vẫn làm trên diện tích của họ ạ.

Chưa ai thấy, trên khuôn mặt đẹp dịu dàng vốn có của Diệu, nét

cứng rắn này. Chị chất vấn:

- Đồng chí biết, để có khu Thể thao Văn hoá này, đã xảy ra bao chuyện rắc rối lôi thôi cho nhiều người không? Đồng chí thừa biết, luật pháp không cho phép mở của sổ sang nhà liền kề, khi tường nhà anh đã xây hết đất. Vậy vì sao trường hợp này lại để người ta làm? Vì đây không phải là nhà mình, nên đồng chí mới để thế chứ gì?

- Báo cáo chị, tôi có xử lý đấy ạ!

- Đồng chí xử lý thế nào? Chỉ có lối phạt cho tồn tại thì mới thế chứ. Tôi nói có đúng không?

Không cãi được, Quân đành im. Chị tiếp tục mổ xẻ:

- Không thể để một cuộc thi đấu, ví dụ giao hữu giữa các đồng chí lãnh đạo Quận và Thành phố, mà trên cửa số ấy, người ta giăng đủ thứ ra phơi phóng; người ta ăn mặc thoái mái, nói năng thoải mái. Các cháu nhỏ có thể ném các thứ xuống sân lúc mọi người đang chơi v.v… Tôi yêu cầu đồng chí, bằng mọi cách giải quyết việc này, để ba ngày trước giờ khai mạc, tất cả cửa sổ mở trái phép sang sân thể thao Quận đều đã được xây bịt lại. Đồng chí có làm được không?

- Báo cáo chị…

- Không, đồng chí hãy trả lời thẳng vào câu hỏi của tôi. Đồng chí phải làm được, vì về mặt pháp lý, họ làm sai. Nếu đồng chí không làm được thì… cho phép tôi được suy luận, chỉ có thể hiểu là, đồng chí đã há miệng mắc quai, không thể nói được họ, vì đã xử phạt cho nó tồn tại.

Quân vẫn im lặng. Bị đi guốc vào bụng, cãi thế nào?

Diệu vẫn truy đến cùng:

- Nếu đồng chí thấy, không thể thực hiện được yêu cầu của tôi thì… đồng chí có thể rút lui khỏi chức vụ của mình. Đồng chí có thể trả lời ngay, mà cũng có thể trả lời sau, muộn nhất là đầu giờ làm việc sáng mai. Nhưng, yêu cầu của tôi là bất di bất dịch.

Quay sang Đoàn Hùng, Diệu hỏi:

- Anh có cho ý kiến gì không? Không ạ… Mời các đồng chí nghỉ.

***

Diệu điện thoại, kế vắn tắt cho Kiên nghe chuyện, rồi hỏi:

- Em xử lý thế có đúng không anh?

Kiên không những đồng ý mà còn phân tích thêm:

- Sở dĩ có tình trạng xây dựng vô tổ chức, cơi nới trái phép, nhảy dù, lấn chiếm, bành trướng đất công… chính là vì ta cứ phạt cho tồn tại, đúng như em nói. Em điểm đúng huyệt đấy. Thật ra, cũng đến lúc phải thay anh này rồi. Dư luận kêu Thanh tra Xây dựng lắm. Em để mắt mấy tụ điểm buôn bán vật liệu xây dựng, mấy chỗ đổ chất thải xây dựng đường Tuổi trẻ đi nhé. Cứ vững tâm mà làm. Anh dặn này, làm quản lý thì phải dựa vào cơ sở pháp lý rồi. Nhưng cái khó là vận dụng vào thực tế. Một sự việc, có khi lại chịu sự điều chỉnh của không chỉ một điều luật đâu. Không bao giờ để bị gẫy về một pháp lý. Đấy là điều tối kị em ạ. Tâm lý thường là yếu tố nhất thời, không ổn định, nhưng nhiều khi lại không thể bỏ qua. Đạo lý thì bền vững hơn, nhưng có khi lại mâu thuẫn với những qui định của pháp lý…

Kiên vẫn thường tranh thủ truyền cho Diệu những điều gan ruột, chắt lọc được qua công việc của mình. Anh quí mến chị như quí

mền đứa em gái. Anh tin chị như một người bạn tin cậy nhất. Nhưng anh không thể dối lòng mà nói rằng, mình không thích chị. Tất cả những người đàn ông có dịp làm việc với Diệu, không ít thì nhiều, không ra mặt thì kín đáo đều thích chị. Từ cách ăn mặc nền nã, không quá tận tiến, cũng không lỗi mốt, đến dáng đi vừa quý phái, chính khách, vừa nữ tính quyến rũ của chị.

Đã nhiều lần Kiên tự hỏi, chẳng lẽ mình yêu? Mà yêu thật từ bao giờ rồi còn gì. Không yêu mới lạ. Chỉ có điều, anh có một người vợ cũng đáng yêu như thế, hơn thế, hay gần bằng thế, cũng không biết nữa. Cái này hơn, cái kia kém. Nhưng đôi mắt Diệu thì… quả thật, anh chưa thấy đôi mắt nào đẹp thế. Đôi mắt lá răm dưới đôi mày thanh tú, không tô kẻ, không tỉa tót, lúc nào cũng ướt rượt, mà lại của một chính khách thì lạ quá.

Điều đáng nói là Thảo Tần, vợ anh luôn làm cho anh thăng bằng trong cuộc sống: Có một điều bắt buộc phải nhắc đến: công việc. Công việc có khi kéo Diệu lại, có khi đẩy ra xa, vừa làm họ gần gụi, yêu quý nhau, vừa giăng tấm lưới ngăn cách. Tấm lưới như có như không, lúc ẩn lúc hiện. Hễ nhắm mắt lại thì nó hiện ra. Mở mắt ra thì nó biến mất. Biến mất, nhưng lại giăng kín mọi nẻo đường, trong mỗi bước đi, trong cơ quan này, trong Quận này, Thành phố này…

Diệu chăm chú nghe anh nói. Chị biết, không nhà trường nào, giáo trình nào, không thầy nào, bạn nào dạy chị những điều quý báu ấy. Như đứa học trò ngoan, Diệu hỏi lại thầy:

- Anh cụ thể một việc đi cho em nhờ.

Kiên nghĩ một tí rồi trả lời:

- Một anh lái xe gây tai nạn, bị tù. Pháp luật cho phép người vợ được bỏ người chồng đã mất quyền công dân ấy. Em thấy đấy, pháp lý là một chuyện còn tâm lý, đạo lý lại là chuyện khác.

Không phải bao giờ ba cái lý ấy cũng gặp nhau đâu em ạ. Nghe anh dặn, em cần theo dõi và đề phòng phản ứng của Quân đấy.

Nhân bảo như thần bảo, mới chập tối, Quân đã mò đến nhà Diệu. Ông ta không đi một mình, mà kéo theo một người. Diệu đề phòng. Chị tấn công ngay khi ông ta chưa kịp giới thiệu:

- Mời hai anh ngồi chơi. Ông khách này là thế nào? Có gì ngoài việc sáng nay mà anh phải đến đây.

Đôi mắt trắng dã trên bộ mặt tối sầm, Quân cầu khẩn:

- Chị thông cảm cho. Vẫn là chuyện sáng nay thôi. Đây là ông… chủ ngôi nhà sát sân quần vợt Quận ta.

Khi hai người xuất hiện, Diệu đã đoán được lý do cuộc gặp này. Diệu còn đang cố dẹp bớt sự khó chịu, cứ khiến mình phải kìm nén thì điện thoại di động réo. Giọng một phụ nữ không quen biết. Nhưng người gọi lại tỏ ra quá biết Diệu.

Hoá ra là phu nhân Bí thư Thành uỷ đã bị huyền chức. Bố trí khá thật! Bà ta nói, chị thông cảm, linh động giải quyết cái vụ mấy chiếc cửa sổ của người khách đương ngồi lù lù kia. Hoá ra Bí thư Thành uỷ đã xin đất Lâm Du, đúng lô đẹp đẹp này, rồi đổi cho ông ta, lấy căn nhà số 17 phố Cầu Tre để thông sang căn nhà số 58 Cầu Mây của mình… Thảo nào. Không còn cách nào khác, không thể giải thích gì, cũng không thể trả lời bà ta có hay không, Diệu cứ "dạ, dạ" suốt từ đầu đến cuối.

Phải chối cũng "dạ". Tiếng "dạ" như một từ đáp lễ xã giao, lịch sự, như thuận miệng, chả có nội dung cụ thể gì. Bên kia đầu dây chấm dứt câu chuyện rồi chào. Chị cũng "dạ" nốt.

Khách lễ phép:

- Thưa chị, tôi sẽ bịt mấy cái cửa sổ ấy lại đúng theo yêu cầu của chị.

Diệu nghĩ bụng, thế nghĩa là quân mình đã ăn ngập miệng của người ta. Bây giờ vừa muốn giữ ghế, vừa không muốn bị lật tẩy, nên đưa họ đến, để lôi mình vào cuộc đây.

Không cẩn thận lúc này là chết. Cánh giác, Diệu độp thẳng:

- Anh nói lại, tôi nghe không rõ. Anh bảo bịt mấy cái cửa số là bịt kiểu gì? Cánh cửa chớp thì mở ra ngoài, trong không gian sân quần vợt. Vậy anh bịt kiểu gì ngoài cánh cửa chớp? Và bịt bằng gì? Giấy báo hay giấy xi măng? Vì cửa chớp đã lắp ngược bản lề để chống tháo, chống rơi rồi cơ mà?

Quân tái mặt. Không ngờ bà Phó chủ tịch xinh đẹp này lại có thể tỉ mỉ và sắc sảo đến thế. Ông ta và người kia đã bàn suốt chiều. Tiền thì mình đã đút túi. Muốn nôn ra, để buộc hắn ta xây lại, nó cũng không nghe. "Ông đừng trẻ con". Thế nên mới dùng phương án thoả hiệp, cùng đến gặp Diệu. Hắn ta có sáng kiến, nhờ phu nhân cựu Bí thư can thiệp. Quân mừng húm. Đến đoạn ai sẽ thưa thốt, dùng câu chữ thế nào, lại uốn lưỡi một chập. Cuối cùng thống nhất, cứ nói là bịt kín, Còn bịt thế nào là chuyện của mình. Qua lễ khánh thành thì dỡ ra. Đâu lại vào đấy. Ngon rồi! Ai ngờ, cái con mụ này lại tinh quái thế.

Hai người khách nhìn nhau. Không ai tính đen tình huống này, nên cùng đần mặt ra, không biết nói sao. Diệu dứt khoát:

- Yêu cầu xây bịt lại. - Chị dằn từng tiếng.

Một chút hi vọng của kẻ láu lỉnh, khôn vặt vụt đến.

Chính Quân mớm cho người kia mới nhục nhã chứ:

- Vâng, thưa chị. Tôi sẽ yêu cầu xây bịt lại… Quân quay sang, như chỉ thị cho người kia - Ông xây ngay đi, xây từ trong xây ra…

Lại một lần nữa, Diệu lật tẩy:

- Xây từ trong ra, hay tư ngoài xây vào, là chuyện của chủ nhà, của thợ xây, của các anh. Nhưng cửa chớp dứt khoát phải tháo bỏ. Nếu không, nhìn từ ngoài vào, chỉ là đóng cửa thôi. Không ai biết, thật ra phía trong có xây bịt lại không.

Hết trò diễn: Hai người bèn đứng đậy xin phép về. Diệu giao hẹn:

- Không có chuyện nhân nhượng gì đâu đấy. Các anh nhớ cho!

Hai người đang dợm bước, sắp rời khỏi chỗ đứng. Diệu ngăn lại:

- Khoan đã. Hai anh đợi cho một tí…

Diệu cầm điện thoại di động lên, bấm bấm mấy cái, rồi giơ chiếc điện thoại lên như một vật chứng:

- Tôi đã bấm sẵn số máy của một người, mà tôi nghĩ, sự có mặt của người ấy lúc này, rất có thể là cần thiết… tuỳ thuộc vào xử sự của hai anh.

Cái mặt đần thối nghệt ra, Quân vờ ngạc nhiên:

- Có chuyện gì thế chị Diệu?

- Anh không biết thật à? Thế các anh để cái gì, dưới ngăn bàn nước nhà tôi đấy?

- Có gì đâu ạ?

Đã làm việc dưới trưởng Diệu bấy nhiêu năm, chưa bao giờ ông ta

nhìn thấy bộ mặt này quyết liệt đến thế. Giọng chị đanh lại:

- Tôi nói rồi, tôi có gọi một người đến bây giờ không, là tuỳ thuộc vào các anh. Các anh không thể chối rằng, cái vật các anh vừa lén lút để lại dưới bàn nhà tôi, không phải của các anh. Người ta sẽ tìm ra dấu vân tay ở đấy. Chắc các anh không đeo găng tay, hay lót khăn tay hoặc giấy ăn khi cầm nó chứ gì?

Cố làm ra vẻ khổ sở, ăn năn, ngài Thanh tra Xây dựng, vô cùng oai phong lẫm liệt, mỗi khi dừng xe soi mói nhìn các công trình xây dựng có vi phạm trước khi "nói chuyện" với gia chủ chỉ còn thiếu nước quỳ xuống lạy. Quân nhăn nhó, khẩn khoản:

- Xin chị tha cho… Chị rón tay làm phúc…

Người kia, quỵ luỵ kiểu khác. Ông ta nói:

- Chị giúp chúng tôi. Tôi đã phải cậy đến vợ đồng chí Bí thư Thành uỷ có lời với chị rồi…

Không bận tâm đến người này, Diệu quay sang Quân:

- Các anh cầm lấy cái phong bì kia đi cho tôi nhờ.

Hai người cùng ngần ngừ, có vẻ sợ ai cầm thì người ấy có tội. Chị giễu:

- Ai cầm chả được. Hai như một cơ mà.

Đã nói đến thế, giữ ý cùng chả làm gì. Vì thế quan Thanh tra cầm lên. Thật ra, lôgic của câu chuyện thì nó phải là của anh ta rồi. Nếu không tinh ý, phát hiện ra thì… chết vì gã này. Diệu thầm cảm ơn Kiên đã nhắc mình đề phòng. Chị kiên quyết:

- Một lần nữa, tôi lại để anh lựa chọn: hoặc là đợi công an đến, anh

phải ký vào biên bản đã đồng loã với anh này hối lộ tôi. Hoặc là, ngay bây giờ anh viết đơn xin từ chức vì những sai phạm, không còn xứng đáng ở cương vị đương nhiệm nữa.

Thật ra Diệu cũng chỉ đe cho Quân sợ mà phải ép tay kia xây bịt lại thôi. Vì thế thấy hai người vẫn chôn chân ở đấy chị bảo:

- Muốn yên lành thì các anh về bàn nhau xây bịt ngay lại. Có thế thôi.

***

Lần đầu tiên Kiên tiếp công dân.

Nhân viên tiếp đón đưa cho thư ký một tờ giấy ghi tên, tuổi nghề nghiệp với đề nghị chung chung, "phát biểu ý kiến về các nhân viên công quyền của Quận". Kiên vừa đọc xong, người khách đã bước vào. Ông ta nhấc chiếc mũ phớt màu ghi khỏi mái tóc bạc, rồi cúi đầu, miệng nói "chào ông", tay đưa ra bắt. Cũng cách của một trí thức "kiểu cũ". Kiên đứng dậy bắt tay:

- Mời ngồi và xin được nghe ý kiến bác.

Không rào đón gì, khách vào đề bằng câu hỏi:

- Ông có biết Anh hùng Núp không?

Đề phòng, Kiên hỏi lại:

- Tôi sẵn sàng nghe ý kiến bác về mọi vấn đề trong Quận ta. Còn về các mối quan hệ, kiến thức văn hoá, văn học hay xã hội thì… xin được trò chuyện vào dịp khác, nếu tiện.

Khách tỏ ra rất chủ động. Bình tĩnh và bản lĩnh, người đàn ông ngoài bảy mươi, mái tóc bạc loà xoà chấm vai, nhìn thẳng vào mắt

người đối thoại:

- Ông cũng như tôi, như tất cả mọi người Việt Nam đều biết Anh hùng Núp. Đất nước này chỉ có một Anh hùng Núp, đóng khố, đeo vòng cố, ngọn mác trong tay, đánh Pháp giỏi, làm rẫy giỏi, nói dân, dân nghe… Nhưng bây giờ… người của các ông được gọi là anh hùng Núp thì đau xót quá!

- Thú thực là tôi không hiểu ý bác nói gì?

- Điều này cũng dễ giải thích. Quan chức các ông rất xa lạ với đời sống xã hợi. Dân đi xe máy chúng tôi và cánh tài xế ô tô gọi những tay cảnh sát giao thông đứng nấp sau các gốc cây, bất chợt hiện ra bắt người vi phạm là *anh hùng núp* đấy! Ông có thấy đau lòng không? Và cũng tránh sau những gốc cây, người vi phạm đưa tiền cho họ để không bị xử lý, không bị giữ giấy tờ, được đi ngay. Tôi vừa mới bị một ông như thế vồ.

Quân nhân ở trong doanh trại, công chức ở nơi làm việc. Chỉ có cảnh sát làm việc trên đường phố. Đấy là một hình ảnh của bộ máy công quyền chúng ta. Mong ông lưu ý. Xin thứ lỗi vì đã làm mất thì giờ quí báu của ông!

Kiên thừ người ra. Chuyện là chuyện không đâu. Nhưng nó lại gieo vào anh một cái gì thật chua xót. Nó là lời cảnh báo về tư cách công chức của ta. Quả thật, anh chưa nghe ai gọi thế! Hùng chắc biết, nhưng cũng chưa bao giờ dùng nó trước mặt Kiên.

Nhưng, vì sao họ phải làm thế? Ờ, hai anh em đã chả nói với nhau hôm đi tắm bùn là gì? Trên đất nước này, không ai sống được bằng lương. Mình cũng thế. Mình còn đi họp, còn có phong bì, có quà biếu. Anh em đứng đường, phơi mặt ngoài nắng, rét cả ngày, phong bì đâu ra? Quà biếu đâu ra? Phải tìm cách để sống chứ? Có cách gì tốt hơn là rình bắt những người vi phạm. Mà người vi phạm cũng muốn được thế, để chỉ mất nửa tiền so với mức phạt.

Hai bên đều có lợi. Lại không mất thì giờ lập biên bản, đi nộp phạt…

Kiên ghi vào sổ tay: "Làm sao chấm dứt tận gốc chuyện "*anh hùng núp*"?

Người thứ hai là một nhà báo đứng tuổi. Kiên không như nhiều quan chức, hay ngại cánh nhà báo tọc mạch, moi móc. Nghề nào chả có người hèn. Không biết ông nhà báo này thuộc loại người nào?

- Chào đồng chí Bí thư kiêm Chủ tịch Quận. Tôi gặp đồng chí không phải để viết bài câu, mà là để đề xuất một ý kiến thôi. Ý kiến này tôi đã nêu trong một bài viết. Nhưng giao thông công chính thành phố chẳng thèm đếm xỉa đến, nên tôi gặp đồng chí. Ở một Quận đang thí điểm cải tiến sự lãnh đạo, cũng là cải cách hành chính quyết liệt, đề xuất của tôi chắc được thực hiện.

Nhà báo hỏi anh mấy câu. Không phải để tìm câu trả lời, mà chỉ là cách nêu vấn đề, buộc người nghe phải suy nghĩ, từ đó dẫn đến câu trả lời của mình.

- Trên địa bàn quận đồng chí có bao nhiêu trưởng đại học, cấp 3, cấp 2, cấp 1, mẫu giáo, nhà trẻ… Đồng chí hỏi Trưởng phòng Giáo dục thì biết ngay. Đó cũng là bấy nhiêu điểm ùn tắc giao thông, những lúc sắp vào học, lúc tan trường, phụ huynh đưa đón con. Nhất là những dịp thi vào cấp 3 thi tốt nghiệp phổ thông, thi đại học thì tắc khủng khiếp.

- Vâng đúng thế, - Kiên đồng tình.

- Có một cách đơn giản có thể giảm bớt sự ùn tắc ấy. Đó là mở rộng lòng đường, mỗi phía chừng năm mươi mét, hai bên cổng trường. Chỉ cần xén kỳ hết vỉa hè trăm mét hai bên đường là đã rộng được bao nhiêu cho người và xe đứng. Vỉa hè thì cao, không

dắt xe lên được, thế là cứ chềnh ềnh ra dưới lòng đường… Đúng không đồng chí?

Thành phố ta có cả triệu xe máy. Xe máy là phương tiện giao thông cá nhân chủ yếu. Nửa dân số là phụ nữ. Đến cả đàn ông cũng không thể dắt xe máy lên vỉa hè vào nhà, nói gì đến phụ nữ. Sao lại thiết kế vỉa hè vô lý thế được. Thời thực dân, lối vào nhà nào, vỉa hè cũng bạt thấp xuống bằng lòng đường, rồi mới thoai thoải lên cho ô tô vào. Nay, vỉa hè lắm phố cao hơn cả lòng nhà, vì lòng đường cứ nâng mãi lên.

Hoặc ngược lại, vỉa hè thì cao, người ta phải làm giá sắt hoặc đổ xi măng để dắt xe lên. Ta lại phá đi, để đảm bảo mỹ quan đô thị. Mà cũng chả thể phá mãi được. Thế thì chính quyền vì dân hay chỉ cốt đẹp vỉa hè. Đẹp vỉa hè mà không đẹp lòng dân thì cũng vứt đồng chí ạ. Thôi tôi về. Cảm ơn!

Kiên đứng dậy:

- Cảm ơn anh. Đúng là con mắt của nhà báo. Đơn giản thế, sao không ai nghĩ ra nhỉ?

***

Khách mời dự lễ khánh thành khu Văn hoá Thể thao Lâm Du, quan chức nhỏ đến trước, quan chức to, quan chức Trung ương đến sau. Nhận "tài liệu" xong, ai nấy vào ghế trên hay dưới, giữa hay bên theo lễ tân hướng dẫn hay tự chọn theo chức phận của mình.

Chiều hôm trước, Kiên đã đi kiểm tra một lượt. Việc đầu tiên là anh liếc nhìn toà nhà năm tầng sát sân quần vợt.

Mười chiếc cửa sổ đã biến mất, chỉ còn nhận ra hình bóng chúng, do lớp sơn mới quét, sẫm hơn lớp sơn xung quanh.

Kiên hỏi Hùng:

- Cậu thưa gửi mất bao lâu?

- Em tập rồi, theo tinh thần cải tiến của anh, chỉ mất ba phút đổ lại.

- Thời gian mít tinh, biểu diễn văn nghệ và thể dục thể thao?

- Báo cáo anh, ba tiết mục văn nghệ hết chừng 15 phút, đồng diễn hết chừng 10 phút, biểu diễn võ dân tộc 10 phút. Trừ hao ra vào, chuyển tiết mục, dàn đội hình 5 -7 phút. Cộng khoảng trên dưới 45 phút. Em xem tổng duyệt rồi. Anh Bảo rất có kinh nghiệm trong việc này, anh biết anh ấy rồi!

- Ừ, nhanh gọn thế là phải.

***

Sau phần nghi lễ, Ban tổ chức mời Kiên, giám đốc Sở Thể dục Thể thao, một Vụ trưởng Uỷ ban Thể dục Thể thao, lên sân khấu cắt băng khánh thành. Bốn cô gái, áo dài hoa phượng, quần trắng, bưng bốn chiếc khay trên đặt sẵn mấy chiếc kéo. Dải lụa đỏ vắt từ khay trên tay cô này sang tay cô kia. Diệu dán mắt vào Kiên trong chiếc sơ mi từng, cravát mầu huyết dụ. Ba chiếc kéo cắt ba nhát rất ngọt. Tiếng vỗ tay rộ lên. Kiên đến trước micro. Anh nói đúng một câu:

- Tôi tuyên bố khánh thành khu Văn hoá Thể thao Lâm Du.

"Anh thật tuyệt vời". Diệu thì thầm một mình.

Đến lượt Trưởng ban Tuyên giáo Thành uỷ phát biểu.

Sau khi thưa gửi đủ mặt, ông Lợi khẳng định:

- Công trình Thể thao Văn hoá này là thể hiện sự quan tâm của Đảng, chính quyền Thành phố đối với một quận mới thành lập. Nó chứng tỏ Đảng ta hết sức quan tâm, chăm lo mọi mặt đời sống nhân dân. Sinh thời, Bác Hồ kính yêu của chúng ta đã nêu một tấm gương sáng ngời vẻ tinh thần thể dục, thể thao. Người nói: "Tự tôi, ngày nào cũng tập thể dục". Người đi bài thái cực quyền tuyệt đẹp. Người dạy chúng ta: "Mỗi người dân khoẻ là cả dân tộc khoẻ". Chúng ta, khoẻ vì chúng ta, mà cũng là khoẻ vì nước… Trung tâm này chắc chắn sẽ góp phần đẩy mạnh hoạt động thể dục thể thao Quận ta lên theo gương Bác. Nó cũng sẽ góp phần đẩy mạnh các hoạt động văn hoá lên. Nó cần lắm các đồng chí ạ. Bởi văn hoá là chìa khoá của sự phát triển. Văn hoá, vừa là động lực, vừa là mục đích của toàn bộ đường lối chính sách của Đảng, của tất cả các hoạt động xã hội. Mọi hoạt động xã hội đều phải có văn hoá. Ứng xử cũng phải văn hoá - văn hoá ứng xử. Giao tiếp cũng phải có văn hoá - văn hoá giao tiếp. Mua bán cũng phải có văn hoá - văn hoá thương mại. Trong nhà trường, cũng phải xây dựng văn hoá - văn hoá học đường. Chúng ta ra đường đi xe, đi bộ cũng phải có văn hoá - văn hoá giao thông. Trong nhà cũng phải cư xử có văn hoá - văn hoá gia đình. Đến vợ chồng sinh hoạt với nhau cũng phải có văn hoá - văn hoá tình dục…

Từ lúc ông Lợi bước lên bục, gõ gõ vào chiếc micrô, hai tay đặt lên hai góc bục, làm thành một hình thang… méo, mọi người đã ngọ ngoạy trên ghế. Ông bắt đầu chậm, khoan thai. Càng nói càng bốc. Giọng cứ cao dần.

Ngọ ngoạy. Ngứa ngáy. Ngúc ngắc. Rồi người ta quay sang nói nhỏ với nhau. phía trước xoay người, ngoái cổ lại.

Người sau gập người về phía trước. Người quay sang bên cạnh. Người nhoài qua một người nói với người cách đó.

Hùng xem đồng hồ. Vĩnh Bảo hết nhìn đồng hồ lại nhìn vào cánh gà, nơi các diễn viên nhấp nhổm, hết đứng lại ngồi.

Hết ngồi lại lom khom, nhìn sang phía Thủ trưởng. Mồ hôi làm nhoè nhoẹt lớp phấn trên má họ.

Ngoài kia, ông Lợi vẫn thao thao bất tuyệt. Sang sảng! Say sưa! Sung sướng. Càng sung sướng càng sang sảng, say sưa!

Ý nào cũng hay, lời nào cũng đúng. Chỉ toàn đúng trở lên.

Ý nào cũng vàng, lời nào cũng ngọc. Toàn những vàng ngọc, châu báu, bạch kim trở lên. Nhưng mà tán ra đến cả "văn hoá tình dục" thì chết thật…

Đột nhiên có tiếng vỗ tay, từ hàng ghế sau cùng. Tiếng vỗ tay càng ngày vang to, càng nhiều. Mới đầu còn lốp bốp, lộp bộp. Rồi cứ ào lo như pháo ran. Nó lan nhanh như mẹt thuốc súng bén lửa. Mỗi lúc một to, mỗi lúc một vang. Rồi tiếng trống cái, cả dàn trống đồng của đội nghi thức nhà Văn hoá Thiếu nhi Quận thúc vào. Hội trường ầm vang như vỡ trận.

Diễn giả đang lâng lâng như nhập đồng, bỗng sững người.

À, thì vẫn có chuyện khán giả vỗ tay hưởng ứng vì lời hay, ý đẹp của mình. hẳn là chúng nó không thể nhịn được mới vỗ tay hoan hô. Ơ, nhưng sao lại vỗ tay kéo dài? À thì vẫn có chuyện như thế, bởi lời mình quá hay, quá đẹp. Nhưng, kìa, chúng nó vẫn vỗ tay kéo dài. Lại thêm cả trống thúc, cờ rung…

Thôi bỏ mẹ! Chúng nó vỗ tay… đểu!

***

Đã hẹn qua điện thoại, hôm nay Kiên làm việc với ông Lê Việt Bắc, Giám đốc Sở Giao thông Công chính về chuyện cải tạo vỉa hè. Nghe đầu đuôi câu chuyện, Bắc bảo, thời gian đâu mà đọc

những bài báo dài dằng dặc. Thấy cái tít nào động đến mình thì xem thôi. Nhưng nếu làm theo đề nghị của anh sẽ phá hỏng thiết kế chung vỉa hè thành phố đấy.

Kiên cãi:

- Anh lên cầu Long Biên Hà Nội xem. Trên đường ô tô, người Pháp chả thiết kế những chỗ chiếm hết vỉa hè của người đi bộ, để dùng làm chỗ tránh cho xe đạp, xe mô tô nhường đường cho xe ô tô là gì? Phố Thợ Nhuộm trên ấy rất hẹp, ngày xưa vẫn là đường hai chiều, nên họ cũng thiết kế nhưng đoạn đường tránh so le nhau, để hai ô tô gặp nhau có chỗ tránh ấy thôi. Những đoạn tránh ấy cũng xén vào vỉa hè đấy chứ.

Không để ý nên Bắc không thấy, mặc dù cùng mòn gót họp hành trên Hà Nội. Bụng bảo dạ, thằng cha này quả ghê gớm thật. Biết khách có lý, nhưng phải tỏ ra mọi chuyện không hề đơn giản. Ông ta nói nước đôi:

- Thì vẫn biết vậy, nhưng vì nó động đến thiết kế truyền thống của cả nước, nên cũng phải cho các phòng chuyên môn có ý kiến, cũng phải thuyết trình với cấp trên, chẳng phải chỉ Thành phố mà còn cả bộ Giao thông Vận tải nữa chứ. Anh để tôi nghiên cứu, cân nhắc đã, rồi sẽ trả lời.

Kiên ngán ngẩm. Quan chức thế này. Nền hành chính thế này… Bao giờ đất nước mọc mũi sủi tăm lên được? Nghĩ vậy nhưng anh vẫn nhẫn nại:

- Anh cố giúp Lâm Du mở đầu cái mới này đi!

Bắc vẫn dền dứ, mặc dù, trong phạm vi của mình, hoàn toàn có thể làm được ngay:

- Dù tôi có ủng hộ, thì ông cũng phải đợi quân tôi khảo sát, lên kế

hoạch, dự trù kinh phí, báo cáo Thành phố đã chứ.

- Mất bao lâu mới triển khai được?

Nhanh cũng phải hai tháng, hai tháng rưỡi. Kế hoạch năm duyệt cả rồi!

- Giời đất? Sao lâu thế? - Kiên kêu lên, ngạc nhiên. - Việc chung, nhưng coi như anh giúp riêng tôi vụ này. Đề xuất hay quá. Mà theo tôi, anh nên triển khai toàn Thành phố đi. Rồi cả nước làm theo anh cho mà xem!

Điều này thì ông ta thấy trước rồi, không phải đợi anh nói. Nhưng thói đời vẫn vậy - phải làm cho khách biết công của mình:

- Thôi được. Tôi vì anh chuyện này, cho anh nổi đình đám lên nhé - như lời giao hẹn. - Lần này tôi vì anh đấy nhé.

Kiên hiểu, dù là việc công nhưng cũng là món nợ đây.

Lửa đắng

Chương 14

Bất ngờ, Kiên nhận điện thoại của Trưởng ban Kiểm tra Thành uỷ. Sau lời hỏi thăm sức khoẻ, công việc, thấy có vẻ như hết nội dung mà người gọi chưa muốn dứt, Kiên hỏi:

- Hình như còn việc gì anh chưa nói?

Được lời như thoát nạn, Kiểm lấy giọng thân mật:

- Kể cũng có việc thật. Lúc nào rỗi, anh qua tôi một tí.

Kiên không thích lằng nhằng với người mà mình không có cảm tình nên đề nghị:

- Anh cho thời gian cụ thể đi!

- Sáng mai nhé. Anh lên lúc nào cũng được. Chỉ cần gọi trước, để tôi sắp xếp không tiếp ai.

Kiên chỉ mơ hồ biết, người này đang tìm cách cầu thân mình. Nhưng phải có chuyện gì ông ta mới gọi chứ. Đây là gọi điện mời lên, chứ không phải giấy mời lên làm việc như năm ngoái. Chuyện gì nhỉ? Kiên cố moi óc, vẫn không đoán ra. Điện hỏi Diệu, xem mảng công tác chị phụ trách có sự cố gì không. Ngó ngang ngó dọc, nhìn trước ngầm sau, vẫn không thấy gì. Ờ, sao không hỏi Hùng nhỉ? Hùng bận thâm nhập vào mảng công tác mình mới phụ trách nên đi suốt. Mỗi tuần làm việc với một phòng để nắm tình

hình, thành thứ anh em có gặp nhau, cũng chớp nhoáng.

Nghe Kiên kể, Hùng nghĩ một lúc rồi đoán:

- Anh ra soát lại công tác tổ chức xem. Mọi rắc rối lôi thôi thường ở khâu này.

Đến lúc nghe Kiểm nói có đơn tố cáo anh, Kiên phải thầm khen Hùng, "cái thằng tỉnh thật".

Đơn tố cáo Kiên nhiều tội. Ông Kiểm tóm tắt: Thứ nhất, "xa rời đường lối, tôn chỉ, mục đích của Đảng". Thứ hai, "háo danh, tự đề cao mình, độc đoán, chuyên quyền, tìm mọi cách thâu tóm quyền hành để làm lãnh chúa một vùng". Thứ ba, "tha hoá về đạo đức lối sống". Ông ta nói, lá đơn này có kí tên hẳn hoi. Ngoài ra còn có đơn kiến nghị của ông X, tự nhận là đại diện cho các cán bộ, nhân viên cơ quan Quận uỷ.

Lâm Du sắp bị dồn vào đường cùng, bắt buộc phải nghỉ hưu trước tuổi, hoặc sắp xếp vào những chỗ không tương xứng với cương vị của mình.

Đơn tố cáo này cũng có tên thật, cả chữ kí, địa chỉ và điện thoại hẳn hoi. Kiểm nói, ban Kiểm tra Trung ương chỉ đạo ban Kiểm tra Thành uỷ tiến hành kiểm tra xem xét, vì họ gửi cả cho ban Tổ chức Trung ương, ban Kiểm tra Trung ương.

Kiên ngồi nghe, lòng dạ sôi sùng sục. Chẳng việc gì phải sợ, toàn những chuyện thẳng, bẻ thành cong, toàn những suy diễn để vu oan giáng hoạ. Tức không chịu được. Anh cố đoán xem ai làm việc này. Lẽ thường là ai bị động chạm nhiều nhất, mất nhiều quyền lợi nhất thì phản ứng thôi. Vậy đó là ai?

Thấy anh không hỏi gì, mắt nhìn ra ngoài cửa sổ chớp liền mấy cái, Kiểm biết người này đang nghĩ gì. Ông ta làm ra vẻ thân mật,

tình nghĩa:

- Kể ra thì theo nguyên tắc, tôi không được tiết lộ cho anh. Những mà… với anh, coi như một ngoại lệ.

Kiên không nói gì. Tò mò thì cũng người ta thường tình. Với lại anh ta tự nói ra chứ mình có đòi hỏi đâu. Chả lẽ lại báo tôi không cần à. Nghĩ thế Kiên quay lại nhìn Kiểm:

- Cảm ơn anh có thiện ý…

Kiểm vươn người sang phía Kiên nói vừa đủ nghe:

- Anh Lưu đấy!

Kiên mím môi gật gật đầu. Anh cũng lờ mờ đoán vậy.

***

Sáng thứ hai, trên hai trụ cổng lớn, một trụ cổng phụ sát phòng bảo vệ trụ sở quận Lâm Du dán một hàng tờ rơi. Mở cửa phòng làm việc, ai cũng giật mình khi thấy một tờ rơi đã lùa qua cửa vào phòng từ bao giờ. Đập vào mắt người xem là chiếc ảnh Kiên đang ôm một cô gái, cả hai người đều trần truồng. Nó được đóng khung giữa tờ giấy A4 với dòng chú thích: "Phút thư giãn của Bí thư kiêm Chủ tịch Lâm Du".

Thư tố cáo này của ông X, cán bộ phòng Tổ chức Quận uỷ.

Người này tố cáo Kiên "bày ra trò thi để đưa quần chúng vào một cương vị rất quan trọng của quận là Trưởng phòng Văn hoá Thông tin. Thứ hai là việc thí điểm Bí thư kiêm Chủ tịch, chẳng qua là thủ đoạn che giấu tham vọng thâu tóm quyền lực để tha hồ thao túng, làm lãnh chúa một vùng. Sự việc xảy ra hôm khai trương trung tâm Văn hoá Thể thao Lâm Du là minh chứng cho tham vọng đó. Anh

ta chỉ nói mỗi một câu để đối lập với đồng chí Trưởng ban Tuyên giáo Thành uỷ, có thói quen nói dài. Đấy chính là một cách gián tiếp đề cao mình. Thô bạo và trắng trợn hơn, để làm nhục đồng chí Lợi, anh ta còn tổ chức cho quân mình vỗ tay rầm rầm, đuổi người nói xuống. Để củng cố địa vị, Kiên còn tập hợp những người cùng cánh với mình đưa họ lên cao. Đoàn Hùng là điển hình cho ý đồ đó… "

" Về sinh hoạt cả nhân, ai cũng biết lúc nào rửng mỡ lên, anh ta lại kéo tay đồ đệ trung thành là Hùng đi mát xa. Mà gầm trời cuối đất này, ai chả biết mát xa là ổ mại dâm trá hình. Hãy nhìn chiếc ảnh, các bạn sẽ thấy anh ta mát xa hay mát gần?

Cả khu vực Quận uỷ, Uỷ ban Lâm Du náo cả lên trong lặng lẽ. Vì tò mò, hiếu kì, ai cũng đọc, cũng xem kỹ càng chiếc ảnh. Nó là ý định của đơn tố cáo. Những chuyện khác chỉ đọc qua. Người ta tập trung vào việc này, coi đây là việc lớn nhất, đích đáng nhất, tội to nhất của Kiên. Người đố kỵ thì bĩu môi: "Rành rành ra đây, chối thế nào được". Một số người bên Quận uỷ sắp bị sắp xếp lại, mà sự sắp xếp ấy, chẳng thể nào vừa ý, mãn nguyện, dù trước đây vẫn quý mến anh, nay quyền lợi sát sườn bị động chạm nên phán: "Hám danh chết vì danh, hám gái chết vì gái. Hám cả hai thì chết nhanh gấp đôi Tham lắm thì thâm nhiều. Đời thế mà!" Những người yêu mến thì hồ nghi: "Chả có lẽ?" Diệu cắn răng: "Bọn đê tiện - nhưng tâm lý đàn bà lại hỏi - Có thể một lúc nào đó, ở chỗ nào đó…" Hùng nghiến răng: "Ghê đấy. Làm sao tìm ra được cái thằng ghép ảnh bây giờ"..

Kiên mất bình tĩnh. Mặt anh căng lên trong cơn tức giận cực độ. Lần đầu tiên bị ăn đòn kiểu này. Ai làm việc này?

Không lẽ là Lưu? Không thể là X được. Mình biết rõ anh ấy. Chữ ký trông dại mặt lắm. Không có chữ ký thật mà so sánh nhỉ. Kiên gọi Hùng, định bảo tìm một văn bản nào có chữ ký của X thì mang lên. Đúng lúc liệng go cửa bước vào, trong tay là một tờ giấy có

chữ kí thật của X. Đúng là chữ ký giả.

Kiên báo cáo với ông Trân. Ông bảo đã nghe Kiểm nói. Còn tình hình ở Lâm Du, coi như một cuộc gây rối nội bộ thôi. Đây là vấn đề thuộc về tổ chức thì cứ để tổ chức làm.

Kiên báo cáo với Kiểm. Ông ta cho người xuống ngay, cùng thanh tra quận lập biên bản làm việc.

Đến lúc này, Kiên mới nghĩ, cùng lúc đến hai người phụ nữ. Không biết họ nghĩ gì về mình? Trong ngày hôm nay, có thể bây giờ, tờ giấy này đã nằm trong hộp thư nhà mình.

Không biết họ có đủ tỉnh táo để phân tích không?

"Họ" ở đây là Diệu và Tần.

Vừa lúc ấy Diệu gọi điện cho Kiên: "Cứ bình tĩnh anh ạ. Họ không phá thối mới lạ. Gì thì gì, em cũng không tin chuyện nhảm nhí này". Chị giấu biệt ý nghĩ đàn bà của mình.

Hơn lúc nào hết, anh cần sự ủng hộ, động viên. Đừng làm anh phải suy nghĩ thêm. Kiên trả lời: "Cảm ơn em đã tin anh. Không bao giờ anh làm việc gì phải xấu hổ với em đâu".

Vừa về đến nhà, Kiên đưa ngay cho vợ tờ giấy chết tiệt:

- Em nhận được cái này chưa?

Mặt Tần trông khác quá. Chị cố không biểu lộ cảm xúc gì:

- Em đọc rồi. Anh cứ tắm rửa đi, ăn cơm xong hãy nói chuyện.

- Không tắm rửa, không ăn cơm. Nói chuyện ngay bây giờ.

Mặt Kiên căng thẳng. Chưa bao giờ Tần thấy chồng trong trạng thái bị kích động như thế. Cũng không biết nên thế nào.

Chị không thể giả vờ vui vẻ, giả vờ tin cậy. Chẳng thể nào biết ma có ăn cỗ không? Chỗ nào chả có nhà nghỉ, đâu chả có mát xa. Tội lỗi thì cũng… chả là tội lỗi. Nhưng ghê tởm, và nhờ mang bệnh tật vào người… Chị cố dịu giọng:

- Vâng, thì nói chuyện bây giờ cùng được.

Hai vợ chồng ngồi đối diện nhau qua chiếc bàn nước.

Tần bỏ mấy viên đá vào bát nước rau muống luộc rồi đưa cho chồng. Kiên không đón lấy như mọi khi. Chị kiên trì giơ bát nước ngang mặt, mắt nhìn thẳng vào mắt anh cho đến khi chồng cầm lấy mới nghe.

- Anh uống đi. Anh với em phải thật bình tĩnh, thật tỉnh táo thì mới nói chuyện được…

Kiên uống một hơi:

- Đồng ý. Anh chỉ hỏi em một câu. Em cùng chỉ cần trả lời anh một câu thôi.

- Chắc không thể nói một câu được. - Đôi mắt thông minh nhìn thẳng vào mắt anh trả lời rắn rỏi.

Kiên như quát lên:

- Sao không được?

- Thì anh cứ hỏi đi, rồi sẽ thấy.

- Em có tin anh không?

- Anh hỏi tin cái gì chứ? Nó nói bao nhiêu chuyện. Anh hỏi chuyện gì chứ?

- Hỏi tất cả?

- Em chỉ trả lời một nửa thôi, già nửa thôi, đúng hơn là ba phần tư thôi.

- Sao lôi thôi thế?

- Em dạy toán mà, cố gắng chính xác.

Kiên không kiên nhẫn được nữa. Anh vằn mắt lên nhìn vợ. Vẫn người vợ yêu chiều, nồng đượm, rất mực yêu chồng, và mình cũng rất mực yêu quý. Bây giờ bỗng nhiên… Xa cách. Lạnh lùng. Cứng rắn. Lí sự. Ăn miếng trả miếng.

- Thế em nói cái ba phần tư ấy đi!

- Vâng, em tin anh trong ba phần tư nội dung ấy, em không tin ba cái tội người ta gán cho anh…

- Thế nghĩa là em tin chiếc ảnh ấy là sự thật?

- Em muốn không tin, nhưng không chứng minh được. - Ngừng một tí, chị nhìn chồng, cái nhìn có cái gì như thách thức. - Anh có giúp em được không?

Kiên bị dồn vào thế bí. Người vợ giỏi lập luận, cái gì cũng rành mạch rõ ràng như thực hiện các phép tính làm Kiên uất lên. Anh đứng phắt dậy, mắt nhìn vợ toé lửa:

- Anh chưa chứng minh được. Nhưng sẽ chứng minh được. Nếu anh không chứng minh được, thì người khác sẽ chứng minh cho

anh, tổ chức sẽ chứng minh cho anh. Thôi được, trong thời gian chưa chứng minh được, anh sẽ đến cơ quan ở.

Tần đứng dậy, giọng bình tĩnh nhưng kiên quyết:

- Anh không được làm thế, khi vẫn còn là chồng em. Nếu anh thấy, mà em cũng thấy, vợ chồng còn li thân thì anh ngủ ở phòng con gái hoặc ở phòng làm việc của anh, em vẫn ngủ phòng chúng mình. Ấy là chưa nói đến việc đến cơ quan ngủ sẽ tác động thế nào đến dư luận. Phải không anh?

Kiên phải chịu. Cũng không có cách nào khác. Tần nhấc bát nước lên, lại kiên nhẫn đợi chồng cầm. Anh thấy dễ chịu hơn. "Cô ấy bị xúc phạm không kém gì mình".

Hai người lầm lì, lặng lẽ vào mâm.

Suốt bữa cơm, không ai nhìn ai một lần, không ai nói với ai một lời.

***

Hôm sau mấy tờ báo (trừ Nhật báo Thanh Hoa) cùng đưa tin vụ rải tờ rơi bôi nhọ Bí thư Quận uỷ Lâm Du. Chắc chắn các cơ quan chức năng sẽ vào cuộc để làm rõ vụ việc. *Thời luận* nêu câu hỏi: "Được biết ông Trần Kiên đang làm công tác sắp xếp, củng cố lại tổ chức, nhân sự sau khi được phép thí điểm cải tiến phương thức lãnh đạo (Bí thư kiêm Chủ tịch Quận). Không biết hai việc này có liên quan gì không?

***

Theo gợi ý của bố, Lê Đại quyết định chuyển hướng đầu tư vào chính thành phố quê mình. Có một mặt trận, theo ngôn ngữ quân sự của Đại - còn bỏ trống. Đó chính là vận tải công cộng. "Anh"

quốc doanh rõ ràng là không kham nổi. Nhà nước có chủ trương xã hội hoá. Đại gì không nhảy vào.

Đầu tư trong nước, thuộc đường đi nước bước, yên tâm hơn. Lại có điều kiện trông nom gia đình, vợ con.

Sao Việt họp: Hội đồng quản trị, Ban giám đốc, đại diện chi nhánh ở thành phố Hồ Chí Minh cũng ra. Đại báo cáo phương án mở một hãng taxi. Có hai vấn đề phải giải quyết, một là vấn đề vốn. Hai là tổ chức đoàn xe. Đại trình bày:

- Chúng ta phải có một số vốn rất lớn. Cho dù các cổ đông có huy động thêm từ những người thân, bạn bè, các nhân viên mua cổ phiếu ưu đãi thì cũng chỉ huy động được, giỏi ra là mười phần trăm. Có thể, sẽ hợp đồng với một công ty môi giới tài chính. Họ sẽ giới thiệu cho ta một đối tác có vốn, sẵn sàng đầu tư vào một dự án. Nếu họ ưng dự án của ta, họ sẽ cho vay, ta trả họ theo lãi suất thoả thuận. Còn công ty môi giới sẽ hưởng tỉ lệ phần trăm trên số vốn đối tác cho ta vay, hoặc là được quyền mua một số cổ phiếu ưu đãi.

Một giải pháp nữa là, hợp đồng với một công ty thuê mua tài chính. Họ sẽ bỏ vốn ra cho ta mua xe. Ban đầu, số xe này là tài sản của họ. Ta sẽ sử dụng. Lãi sẽ chia ra, một phần để trả cho họ, một phần ta nuôi quân ta. Bao giờ trả hết cả vốn lẫn lãi, thì số xe ấy mới là của ta. Nếu ta làm ăn không ra gì họ sẽ thuê người điều hành, miễn sao làm ăn có lãi, có thể mới hoàn được vốn, trả được lãi cho họ. Tuy họ không bỏ chất xám, cũng không có chuyên môn, không có người tham gia sản xuất, nhưng nhờ cơ chế kiểm tra giám sát sẽ đảm bảo an toàn vốn của họ.

- Thế sao không vay ngân hàng? - Hưng, Phó Tổng giám đốc hỏi.

Đại giải thích:

- Vay ngân hàng thì phải có tài sản thế chấp. Điều này thì ta có. Nếu không trả được, họ sẽ phát mãi tài sản của ta.

- Thế ý Tổng giám đốc thế nào. Chắc là anh có ý đồ rồi chứ gì?

Đại khuyến khích:

- Thì cứ bàn nát nước đi. Túi khôn của ai có gì, bỏ ra đi.

Chả ai có ý kiến gì. Mọi người trông cậy cả vào sức nghĩ của Đại. Anh nói rành rẽ:

- Tôi nghiêng về phương án giữa, tức là ký kết với một công ty thuê mua tài chính. Vì sao thế? Nếu vì một lẽ gì đó, ta có dốt nát kém cỏi, không kịp phát hiện ra những sai sót, yếu kém trong quản lý điều hành, thì đã có họ. Vì quyền lợi sát sườn họ sẽ luôn luôn để mắt đến ta. Một sự giám sát như thế có lợi cho cả hai bên. Chúng ta sẽ lập một đoàn xe, bước đầu là năm chục chiếc. Loại xe KIA, Hàn Quốc, không sang quá, cũng không phải là hàng chợ như Matiz. Mời anh Hưng trình bày việc tổ chức đoàn xe.

Hưng - chính là anh sì quan hậu cần trung tâm Huấn luyện Kỳ thuật Pháo binh năm xưa, người đã phải mua trâu của tiểu đoàn Đại đánh vào trong đợt tập huấn kì thuật - đứng lên, trịnh trọng:

- Báo cáo Tổng giám đốc, báo cáo các anh. Lái xe là một nghề đòi hỏi không chỉ kỹ thuật, mà quan trọng nhất là tinh thần trách nhiệm cao. Vì nó liên quan đến tính mệnh hành khách. Nhỡ có chuyện không may xảy ra thì cứ gọi là đền nhọc. Vì thế, tiêu chuẩn xét tuyển đầu tiên, theo tôi phải là đảng viên. Sau đó phải ưu tiên đến các cháu, họ hàng thân thích trong Tổng công ty. Thứ ba, đương nhiên là phải có kĩ thuật và tinh thần kỷ luật tốt.

Đại hỏi Hưng:

- Chắc anh nhớ cái vụ tôi chở trâu vào cho anh chứ?

- Làm sao quên được. Ngày ấy tôi đã nhận ngay ra đầu óc kinh doanh của anh. - Thuận miệng Hưng hỏi - Thế vụ ấy anh kiếm được bao nhiêu?

Đại chỉnh ngay:

- Cho anh nói lại đi. Đơn vị tôi kiếm được chứ không phải tôi kiếm được. Tay Phó của tôi nắm tài chính. Mình dính vào sẽ bị cánh lính bất phục. Còn lãi ấy à, một món cũng khá, đủ cho quân ăn thêm ngoài tiêu chuẩn cả mấy tháng trời. Chắc anh nhớ đời vụ ấy.

Chính câu chuyện về chọn lái xe hôm nay, khiến Đại nhớ lại cuộc tranh cãi giữa anh và tay Phó của mình năm ấy…

… Khi Đại và anh Trợ lý hậu cần, thanh toán tiền mua trâu với xã về, đơn vị đã chuẩn bị hành quân. Anh đi kiểm tra đội hình.

- Sao, phải mang cả nồi quân dụng đi à?

Báo cáo Tiểu đoàn trưởng, cũng phải ăn dọc đường chứ ạ!

Tiểu đoàn phó báo cáo. Đại khoát tay:

- Để khối hậu cần ở lại. Cả xoong nồi nhà bếp.

Nhìn bộ mặt ngơ ngác của cộng sự, Đại giải thích:

- Dọc đường đi chỗ nào chả có hàng ăn. Xe con tôi đi trước sẽ lo việc ấy cho ông. Nhẹ người! Thế anh bố trí đội hình hành quân thế nào?

- Báo cáo Tiểu đoàn trưởng, cứ ba người làm một tố, Tổ trưởng là đảng viên đi kèm. Thế mới đảm bảo được đội hình hành tiến.

- Tôi nghĩ thế này. Cái chế độ kèm cặp như thế, tưởng là chặt, nhưng không ăn giơ nhau, nó sẽ tìm mọi cách phá đội hình. Bởi ta áp đặt. Thế là chặt mà hoá lỏng. Ông cứ hẹn địa điểm tập kết, giờ tập kết. Muốn đi nhanh đi chậm, muốn đi đêm đi ngày, đi sớm, đi muộn, tuỳ. Miễn là giờ ấy, có mặt đúng chỗ ấy. Nó mà thích nhau thì nó bám nhau bằng được, hỗ trợ nhau đến nơi đến chốn. Chỉ cần tôi đi đầu, ông đi sau khoá đuôi, giải quyết sự cố, nếu có. Thế là được. Nếu không tin, lượt vào, hành quân theo bố trí của ông. Lượt ra, theo kiểu của tôi. Biết ngày thôi mà.

Tiểu đoàn phó nghe theo. Kết quả đúng như Đại hình dung. Anh em còn nghĩ ra cách, một xe kéo một xe. Thế là dôi ra được bao nhiêu xăng dầu. Tiểu đoàn Đại không có lối ăn mảnh, ăn bẩn; những gì tiết kiệm được, kiếm được đều đưa vào quỹ chung đơn vị, nên bữa ăn của chiến sĩ tươm tất hơn các đơn vị khác rất nhiều…

Nhớ lại chuyện cũ, Đại bảo Hưng:

- Tôi nghĩ đảng viên không phải là tiêu chuẩn, là lý do chủ yếu để anh em tín nhiệm mình trong mọi công việc. Anh nên lấy tiêu chuẩn đầu tiên, tiêu chuẩn chính ở đây là lái xe an toàn. Đảng viên mà nay va, mai quệt, ngày kia đổ xe thì cũng xin lỗi, nghỉ cho khoẻ. Thứ hai, anh cần xây dựng một chương trình bồi dưỡng ngắn hạn, nhưng cụ thể, thiết thực để đào tạo lại, đào tạo tại chỗ cho lái xe của ta. Phải dạy họ những kiến thức, những kĩ năng về giao tiếp, ứng xử với khách hàng, khách nước ngoài, khách già, khách trẻ, nhất là khách nữ. Phải dậy họ kiến thức lịch sử, văn hoá, địa lý, trọng tâm là Thành phố ta, rồi mở rộng ra xung quanh. Tất nhiên, không thể bằng hướng dẫn viên du lịch, nhưng cũng phải biết kha khá. Tiếng Anh phổ thông, dĩ nhiên là một nội dung quan trọng trong lớp bồi dưỡng rồi.

Hưng ghi lia lịa vào sổ tay. Anh thực sự nể phục Đại, ngay từ ngày ấy, khi cấp bậc, quân hàm Đại còn dưới mình, đến bây giờ, càng nể

phục tầm nhìn, sức nghĩ của Đại. Tưởng đã xong, mà còn gì dấu nhỉ? Làm được như thế thì các hãng khác cứ gọi là chạy de kèn. Yên chí, anh gấp sổ tay lại, gài bút vào túi áo. Đột nhiên lại thấy Đại nói:

- Thứ ba, phải xây dựng một quy chế giám sát chặt chẽ, làm sao để ai cũng phải tự vươn lên, nếu không sẽ bị những người đi sau, người đứng ngoài thế chỗ. Phải xây dựng được một quy chế để mọi người lao động đều gắn bó với Sao Việt, gắn với thương hiệu này, gắn bó về quyền lợi. Tuyệt đối không có kiểu vắt chanh bỏ vỏ. Các nhà sản xuất lớn thế giới thành công, một phần là nhờ sự gắn bó của người lao động.

Mấy tháng sau cuộc họp trên, trên đường phố Thanh Hoa xuất hiện năm chục đầu xe của hãng taxi Sao Việt. Lô-gô là ngôi sao đỏ trên nền xanh lá mạ. Ngôi sao của một thời quân ngũ. Màu xanh là sức sống tươi trẻ của nền kinh tế đi lên. Dân Thanh Hoa ghi nhận ở taxi Sao Việt cũng cách phục vụ chu đáo, tận tình, lịch sự và giá cả cạnh tranh.

***

Sao Việt, giờ đã là Tổng công ty Cổ phần Sao Việt. Việc cập nhật số liệu hãng ngày, sổ sách, kế toán ngày một phình ra. Hoạt động sản xuất bên Nga được hạch toán riêng, có số sách kế toán riêng. Chi nhánh trong thành phố Hồ Chí Minh cũng tương tự. Ở Thanh Hoa, ngoài việc mua bán xuất nhập khẩu giờ Tổng công ty thêm "hãng" taxi. Vậy là, mỗi hoạt động cần ít nhất một kế toán chuyên quản.

Đại thấy nếu không đọc được báo cáo tài chính hằng tháng thì không phân tích được tình hình tài chính. Có phân tích mới nắm được khu vực nào khó khăn, cần tháo gỡ, khu vực nào lỗ, khu vực nào sinh lời. Phải giám sát được hoạt động vốn, vốn tự có, vốn lưu động, vốn đi vay. Phải xây dựng được kế hoạch trả nợ. Quan trọng

hơn nữa, mang tính lâu dài, là phải xây dựng được chiến lược phát triển, trong đó chiến lược về nguồn nhân lực, liến lược con người là trọng tâm.

Phòng Kế hoạch, Tài chính giờ phải thêm một Phó trưởng phòng nắm tài chính, một Phó trưởng phòng nắm kế hoạch, để Trưởng phòng có điều kiện bao quát chung. Kiều Linh đã tốt nghiệp đại học tại chức kế toán tài chính, được đề bạt làm Phó trưởng phòng phụ trách tài chính.

Việc đầu tiên là Linh đề xuất với Ban giám đốc, thay chế độ hạch toán báo sổ của các khu vực, bằng chế độ hạch toán độc lập vừa nói trên. Thế có nghĩa là các "khu vực" sẽ trở thành những công ty con, có con dấu riêng, tài khoản riêng, hạch toán riêng. Sao Việt sẽ là công ty mẹ, điều hành, điều hoà, điều chỉnh, để con nào cùng phát triển được. Linh bảo vệ thành công phương án của mình trước Hội đồng quản trị và Ban giám đốc. Từ đó kéo theo hàng loạt thay đổi về mô hình tổ chức, hành chính và tất nhiên là nhân sự

Ông Hoè, rất ngạc nhiên hỏi Đại:

- Con gà cho nó chứ gì?

Đại cũng ngạc nhiên không kém:

- Không bố ạ. Cô ấy giấu con hoàn toàn, lặng lẽ lên phương án. Đến lúc đưa cho con văn bản và đề nghị được trình bày trước tập thể lãnh đạo con mới biết đấy chứ.

Đêm ấy, Đại hỏi vợ:

- Làm sao em có phương án ấy?

Linh cười nhìn chồng âu yếm:

- Thế anh cho em học đại học làm gì? Em còn học được nhiều ở đám bạn bè cùng lớp nữa chứ. Em thấy, nếu cứ giữ mô hình cũ, chế độ hạch toán cũ, thì không thể phát huy tính năng động, độc lập sáng tạo của các đơn vị được. Bố mẹ làm sao cứ bao mãi, cho bú mãi được. Muốn làm ăn lớn, phải thả cho họ tự do bay nhảy. Anh phải thoát li những việc cụ thể thì mới nghĩ được những việc lớn.

Đại kéo vợ vào lòng. Anh hôn vợ, như một sự ban thưởng. Linh không bằng lòng như thế. Hai tay cô quấn ngay lấy cổ chồng, toàn thân xoắn vào. Đấy là con tắc kè dùng tất cả giác, móng vuốt, bấu chặt lấy con mồi. Cô lùa lưỡi vào miệng chồng. Đại không chuẩn bị cho tình huống này. Nhưng thấy vợ hào hứng, hăm hở, hừng hực, anh cũng hưởng ứng theo.

Sau trận mưa hôn, Linh vẫn ngồi trên ngực chồng, tuốt ngược váy qua đầu, ném xuống giường, bắt đầu "giải giáp" chồng. Từ trong sâu thẳm, núi lửa bắt đầu trào nham thạch. Sắp sửa vào cuộc thì… Đại vặn lưng kêu: "Gãi lưng cho anh cái, ngứa quá". Linh hít một hơi thở sâu, cố nén nhịn. Hai bàn tay cào trên lưng chồng sồn sột. "Cứ thế, cho nữa vào. Đấy, chỗ dưới bả vai trái ấy, dịch xuống tí nữa, dịch sang phải một tí, tay đấy Trúng rồi? Cào thật khỏe vào. Cào chảy máu cũng được".

Cắn chặt môi, người vợ trẻ chịu đựng. Toàn thân cô chùng xuống Đường gân thớ thịt lỏng dần. Nguội dần. Oải dần.

"Thôi được rồi, cảm ơn em". Linh như đọt khoai héo, rũ xuống giường. Mắt như hai hòn than đỏ bị nhúng nước. Đại bắt đầu làm nghĩa vụ người chồng. Miệng cũng gắn vào môi vợ. Lưỡi cũng đưa vào miệng vợ. Linh không buồn mở miệng, thành ra anh chỉ mút đôi môi nguội lạnh. Phía "mặt trận hạ lưu", cuộc chiến của vị Tổng giám đốc, vẫn theo thói quen "đánh nhanh, thắng nhanh" của viên sĩ quan quân đội rất kém cỏi trên "sân vận động hàng chiếu" này. Linh nhắm mắt lại: "Vẫn chỉ thế thôi ư?"

Trống rỗng.

Ngán ngẩm.

Buồn tủi.

***

Ai bảo không thể quên được mối tình đầu? Mình thì quên được! Bởi đấy là con người bạc bẽo. Lần gặp đầu tiên trong tiệc sinh nhật ấy, anh ta nổi bật trong đám bạn bè. Một thanh niên đẹp trai, hào hoa. Hơi phóng túng một tí. Hơi sắc dục một tí Cũng dễ hiểu. Mình đẹp mà người ta thích thì có gì lạ. Mà mình cũng thích anh ta cơ mà. Những động tác nhảy mới đẹp làm sao. Đâu phải chỉ mình đắm đuối nhìn theo. Tất cả bọn con gái có mặt hôm ấy đều thế. Anh ta đến trước mặt mình, khen mình đẹp. À không, không khen mình đẹp, mà lại cám ơn mẹ mình đã sinh ra một bông hoa đồng nội tuyệt mỹ thế này, để lần đầu tiên trong đời, anh ta được chiêm ngưỡng.

Người con gái nào được khen như thế chả sướng run người. Đến lúc đưa mình vào phòng bát karaoke mới chết chứ! Cái đôi đang ở trong phòng, chỉ có cô gái hát. Hát lấy lệ. Hát gọi là. Hát cốt để có tiếng. Hát thế nào được, khi gã con trai nằm gối đầu lên đùi cô ta, một tay quàng sau lưng người tình, ép chặt vào mình. Tay kia mân mê đầu vú, đầu vú bên kia là cái miệng tham lam như đứa trẻ đói sữa, cứ vục vào, hết mút lại bặm môi nhay nhay.

Cảnh ấy… và anh ta… Hôn như voi mút, buộc mình phải đưa lưỡi ra. Tiết mục đấu lưỡi làm mình tê tê khắp người. Đến lúc anh ta đưa tay xuống, bật nịt vú lên… Thực tình lúc ấy mình cũng muốn cho ngay. Cho để được nhận Hiến dâng cho người mình yêu, dù ngay lần đầu gặp gỡ là muốn người ấy sẽ làm chồng…

Sau đó mới biết, anh ta chỉ thích làm tình với mình, vì mình xinh? Với anh ta, làm tình và yêu là hai chuyện khác nhau. Mà mình thì lại coi là một. Có yêu mới làm tình. Mà đã yêu thì phải chăm sóc, giúp đỡ nhau học hành, kiếm công ăn việc làm, sinh con đẻ cái. Mình cũng nhận ra rằng, anh ta đòi lên giường với mình là anh ta, chứ không phải vì mình. Nếu vì mình, anh ta đã yêu, đã lấy. Mình có đủ năng lực để làm vợ chứ không phải chỉ làm cho anh ta thảo mãn. Cái giá phải trả cho kết luận ấy quá đắt, Linh ơi. Đến lúc, biết anh ta chỉ chơi bời cho sướng… Đến lúc, biết anh ta định bỏ của chạy lấy người, thì mình buộc phải tỏ thái độ.

Em hiền lành, em ngoan ngoãn, em sẵn sàng lên giường với anh, không phải để anh giải trí. Khi mang thai thì vứt bỏ không thương tiếc. Vì anh Sở Khanh nên em mới phải ra tay. Đùa với em là không xong đâu. Đời có vay có trả. Anh muốn chỉ được thôi ư?

Nhầm!

… Anh không biết em tủi thân thế nào khi phải vào bệnh viện một mình. Em đã mất đời con gái với anh. Bây giờ em lại phải dứt ruột bỏ đi hòn máu của mình. Đau quá. Hận quá. Em căm thù anh. Em nguyền rủa anh ngàn lần.

Nếu bấy giờ kên khóc mà ông trời nghe thấu, sai thiên lôi giáng sấm sét xuống trừng phạt anh, em làm ngay.

Suốt một thời gian dài mình nguyền rủa, mình lên án, mình mong cho hắn đâm phải ô tô, tàu hoả"… Người mình rộc đi vì mất ngủ triền miên, ăn uống vạ vật. Bỏ bữa liên tục.

Mình tránh xa bất kỳ người khác giỏi nào đến gần. Hễ ai mở miệng nới một lời thiện cảm thôi, là mình đã trợn mắt, giương móng vuốt lên, như thể ăn tươi nuốt sống người ta rồi.

Cũng may, mấy lớp học tiếng Anh và vi tính xen kẽ dày đặc, rồi lớp

thư ký văn phòng thu hút tâm trí mình. Phải sống tiếp như thể chưa từng biết có một kẻ như thế trên đời, có cái tên như thế trên đời. Rất may là mình chưa bao giờ chạm trán hắn.

Rồi mình được nhận vào làm ở đây. Mình toàn tâm toàn ý vào công việc, được giám đốc tín nhiệm. Cái ông Giám đốc nguyên tắc là mệnh lệnh ấy thật đáng quý. Người như thế cả công ty được nhờ. Mình cũng chỉ làm chức phận một nhân viên văn phòng thôi. Chỉ có điều, quan tâm một chút để ông ấy thoái mái hơn, để làm việc hiệu quả hơn cho công ty. Tình cảm tự nhiên giữa hai người khác giới, dần đến chỗ phải đến.

Bài học đắt giá không thể quên. Nhưng đây là một người đàn ông tử tế, đàng hoàng. Không phải vì ông ta là Giám đốc, mà ở tư cách làm người. Mình quyết định trao thân gửi phận cho người ấy.

Mình đã không nhầm.

Với cái oái oăm, khủng khiếp sau đó, những tưởng sẽ sụp đổ tất cả, sẽ tan ra mây khói. Ai ngờ trời có mắt, người có tâm. Nếu không, đời mình đã bỏ đi rồi. Nghịch cảnh ấy trớ trêu thay, mấy ai chịu được? Vậy mà… hai người đàn ông ấy chấp nhận. Trời cao bao nhiêu, không cao bằng trí hai người ấy. Đất dày bao nhiêu không dày bằng đức hai người ấy. Sống mang ơn, chết thờ phúng. Dù bất cứ chuyện gì, dù hai người ấy như thế nào, mình cũng tôn thờ như hai đấng cứu mạng.

Bố chồng và chồng.

Đó cũng là lý do nữa để mình đào sâu chôn chặt cái gã bạc bẽo ấy đi.

Lậy giời, không bao giờ gặp lại kẻ ấy trên đòi này!

***

Vậy mà đêm nay… kẻ ấy lẻn về.

Linh nghiến răng đuổi nó đi. Nó đã không đi thì chớ, còn nhăn nhở cười. Cười rất đểu. Rất dâm. "Nhớ anh chứ gì? Thèm anh chứ gì? "Anh cút đi ngay cho tôi nhờ!" "Đừng vờ vịt. Trông mặt em thì biết. Đang thèm rỏ rãi ra, đúng không?". Cô hét: "Cút ngay. Đồ mặt dày, đồ Sở Khanh". Kẻ ấy lắc đầu thay cho lời nói, cứ thế từ từ chậm rãi, từng tí, từng tí một, mơn man da thịt cô, đi sâu vào trong cô. Linh nhủn người, rồi toàn thân lại căng lên. Người ưỡn cong lên, rơi phịch xuống.

Cô nguyền rủa mình: "Đồ đĩ thoã! Đồ nặc nô! Đồ chết dẫm!"

Mồ hôi tháo ra đầm đìa.

Bàng hoàng. Cô vào phòng tắm, phun xối xả nước lạnh.

Ôi những "trận kịch chiến" Trận nào cũng "kịch chiến" Trận nào cũng "thắng lợi giòn gia" "chiến lợi phẩm" ra "chiến lợi phẩm" Mà làm sao "ngườii ấy" làm được như thế?

Sao "người ấy" không bù cho "người này" một tí?

Sao "người này" không bù cho "người ấy" một phần?

Lạ thật. Bao giờ cũng oái oăm! Bao giờ cũng trớ trêu là nghĩa làm sao, sao ông trời quái ác?

"Người ấy" là Lê Cường, con trai Lê Đại, đang du học tự túc ở nước ngoài.

***

Công việc làm ăn miên man như không bao giờ kết thúc. Việc này

gối việc kia. Dự án này đang triển khai, đã lại tìm đối tác làm dự án khác. Người ta ham làm giàu không phải để giàu. Nó như người nghiện. Các nhà kinh doanh lớn thường phấp phỏng, khi việc gì cũng thành công. Không lẽ việc gì cũng thành công? Như thế không đúng quy luật. Phải có thất bại thì thành công sau mới chắc chắn. Vậy là thất bại có thể đang chờ phía trước.

Vậy mà, hình như Đại không lo lắng gì mới lạ. Anh lao vào các dự án, như ngày trước lao vào các trận đánh. Trận nào cũng thắng. Càng thắng càng tự tin, càng ham đánh. Đại ham "đánh" các dự án sản xuất, kinh doanh quá, thành thử quên mất hậu phương của mình. Không phải hầu hết, mà là tất cả những lần làm tình với vợ, đều do vợ chủ động đòi hỏi, và lan nào cũng như lần nào, anh vẫn cứ "đánh nhanh thắng nhanh" cho xong nghĩa vụ và càng ngày càng chóng vánh hơn. Điều đó cũng có nghĩa là, trận nào vợ anh cũng cay đắng thất bại. Chưa bao giờ cô thắng lợi giòn giã như với "người ấy" trước kia… Linh âm thầm chịu đựng. Và một cách tự nhiên, môi lần buộc chồng phải làm nghĩa vụ, Linh đều nghĩ đến "người ấy". Cái con người bạc bẽo ấy, giúp Linh có thêm cảm hứng làm tình với chồng. Chưa bao giờ và chắc không bao giờ Đại mang "thắng lợi" đến cho cô như "người ấy". Thế là ngày thì công việc xua "người ấy" đi. Đêm hắn lại lẻn về.

Đau khổ, dằn vặt, mặc cảm tội lỗi với chồng, nhưng lại không làm sao đuổi hắn đi được. Chỉ có chồng mới làm việc ấy Nhưng anh chỉ là đứa trẻ to xác, vô tư thảm hại.

***

Mặt trận giao thông công cộng ngày càng sôi động. Sau gần một năm, số đầu xe của Sao Việt tăng gần gấp ba. Lại thêm hai hãng taxi nữa vào cuộc. Đường xá trở nên chật chội. Tính tỉ lệ mét vuông đường trên đầu người, Thanh Hoa vào loại thấp nhất trong các thành phố cả nước. Thành phố chủ trương tăng cường năng lực vận tải công cộng bằng chiến lược xe buýt. Nhưng thiên hạ vẫn

ngại xe buýt. Vì sao vậy?

Một hôm, Đại leo lên xe buýt. Lên chỗ nào, xuống đúng chỗ ấy, nghĩa là đi một vòng tròn khép kín. Anh hỏi han, trò chuyện, quan sát xem những đối tượng nào đi xe. Tại sao lại đi xe buýt, tiện thế nào? Bất tiện thế nào. Anh quan sát các bến, các điểm chờ xe. Người ta nằm ườn ra trên ghế chờ xe.

Quái lạ. Làm sao ghế chờ phải làm bằng hai đoạn thép không gỉ, vuông hoặc tròn? Cho êm đít à? Đợi xe chỉ khoảng mười lăm phút, hoặc ít hơn, mười phút, năm phút. Cái chỗ không cần thì lại cẩn thận. Chỉ cần làm một thanh thôi. Ngồi gá một tí cho đỡ mỏi. Bọn thiếu văn hoá không thể nằm ườn trên một thanh ấy được. Đi xe buýt, rẻ, đỡ nguy hiểm hơn đi xe đạp, xe máy. Lại không sợ mưa xối, nắng rọi, rét căm. Nhưng sao thiên hạ ối mô tô xe máy vẫn đông thế?

Thế, từ bến xe buýt đến cơ quan hoặc về đến nhà đi bằng gì? Mỗi điểm xe dừng, nhất là ở bến xe buýt, đội quân "xe ôm" lập tức xông tới, giành giật khách. Rõ ràng là hành trình chưa khép kín. Đại nêu câu hỏi, rồi lại tự trả lời. Nhiều chuyện quá. Thật không đơn giản chút nào.

Ngày hôm sau, Đại đưa vấn đề ra trước ban lãnh đạo Tổng công ty. Thế là dự án xe ô tô điện mini ra đời. Loại xe này thân thiện với môi trường, lại có thể đi vào các ngõ, ngách, hẻm được. Dự án được sở Giao thông Vận tải ủng hộ, Uỷ ban Nhân dân Thành phố duyệt cho nhập thử nghiệm đợt đầu năm chục chiếc. Không ai ngờ, thiên hạ lại khoái ngồi chiếc xe, như chiếc giường có chân, chở đến mười người này. Một tờ báo giật tít: *"Hành trình giao thông công cộng nội thành đã khép kín"*. Số lượng người đi xe buýt tháng và đi lẻ tăng vọt lên. Rồi số xe ấy cũng không kham hết hành khách. Sao Việt xin nhập gấp bốn lần số lượng ban đầu. Thành phố gật ngay. Nó đảm nhiệm luôn các tuyến đường không có xe buýt, và các đoạn đầu thừa đuôi thẹo của xe buýt. Lượng mô tô, xe máy giảm

hẳn. Nó đánh bạt đội quân "xe ôm" nhếch nhác.

Trong Hội nghị tổng kết Chuyên đề ngành Vận tải Công cộng Thành phố, Sao Việt được biểu dương là đã giúp Thành phố tháo gỡ bế tắc bài toán vận chuyển hành khách bằng giao thông công cộng.

Khuếch trương thắng lợi, Sao Việt đặt vấn đề với lãnh đạo ba thành phố khác. Hai trong ba thành phố chấp nhận. Còn thành phố kia? Các vị ấy dành phần cho công ty trách nhiệm hữu hạn, con một vị Phó chủ tịch.

Cả mấy lần đến gặp lãnh đạo Thanh Hoa và ba thành phố kia, ông Hoè đều đi cùng con trai. Người ta nể người cao tuổi, vốn đã có tên tuổi trong những lần về địa phương phổ biến Nghị quyết. Người ta nể những người làm ăn biết luật chơi, biết khéo léo kín đáo làm "thủ tục đầu tiên".

Đã có lần Đại tâm sự với bố, cái khổ nhất là phải đưa phong bì cho kíp người giải quyết công việc. Bởi cái khó là làm sao bịa ra chứng từ hợp pháp đưa vào chi phí hợp lý trước thuế. Để nếu bị thanh tra thuế kiểm tra, hay kiểm toán nhảy vào thì mới không bị xuất toán. Số tiền xuất toán lớn còn bị khởi tố vì tội hối lộ nữa kia. Người đứng đầu một tập đoàn công nghiệp lớn ở Hàn Quốc chẳng bị tù vì tội hối lộ quan chức nhà nước là gì?

Có dầu mỡ bôi trơn, lại thực sự giúp chính quyền giải quyết khó khăn, ai không ủng hộ? Không những thế, Sao Việt còn có những hoạt động từ thiện: tặng mỗi trường tiểu học Thanh Hoa một chiếc trống cái, chia làm hai đợt vào dịp đầu năm học trong hai năm học liền. Làng quê Kiều Linh nhận được một hợp đồng mấy trăm chiếc trống, đi đâu cũng nhắc đến rể làng Lê Đại. Anh cũng quyết định sẽ tặng Uỷ ban Nhân dân xã quê mình một dàn vi tính. Uỷ ban Nhân dân xã quê hương của các Phó tổng giám đốc cũng có tặng phẩm như thế.

Đại bàn với bố, xây lại mộ cho bác Mận và anh Hồi. Ông Hoè hỏi con:

- Do đâu mà con có ý định ấy?

Đại bảo:

- Bố ít quan tâm đến quê nội thì con bù lại thôi. Bố nói với bác Trưởng họ và Uỷ ban xã, để con xây tặng hai buồng vệ sinh tự hoại. Lần nào về xây mộ, bố cứ ướm thử, xem địa điểm, địa thế đã. Không xây cùng với xây mộ được đâu. Để tháng, hơn tháng nữa bố ạ!

Ông Hoè hỏi:

- Thế tiền cho vụ này anh lấy ở đâu?

Đại cười:

- Đúng là ông cố vấn. Con biết tên nhà mình toàn những thuốc nam thôi. Nhưng "Đại" không phải chỉ là một loại hoa chữa huyết áp mà còn là quang minh chính đại đấy bố ạ. Con không động đến quỹ dự phòng của Tổng công ty đâu. Đây là khoản cá nhân của vợ chồng con.

Lửa đắng

Chương 15

Người đầu tiên bị cơ quan điều tra triệu tập là ông X.

Bởi ông này đứng tên trong tờ rơi, với tên, địa chỉ, điện thoại thật và ký tên hẳn hoi.

Thật ra, việc ấy là thừa. Chả ai dại đến thế. Ngay sáng hôm sự việc xảy ra, ông ta đi gọi điện nói với Kiên: "Thằng đểu nào mạo tên tôi, chữ ký tôi anh ạ. Chứ một người như tôi làm sao lại làm một việc đê mạt thế".

Bên Công an báo cáo: ảnh phô tô không thể xác định thật giả. Với kỹ thuật vi tính, một bức ảnh ghép là chuyện quá đơn giản. Mà tìm ra cửa hàng nào đã sao chụp là chuyện không thể. Cả Thành phố hàng ngàn cửa hàng phôtô, chưa kể máy trong các cơ quan, tổ chức của tất cả các thành phần kinh tế, cùng chưa kể của các tỉnh liền kề.

Cả Thành phố đồn ầm lên. Một đồn năm, năm đồn mười. Tiếng lành đồn xa, tiếng dừ đồn xa gấp trăm lần. Chuyện ở những quán cà phê sáng, cà phê tối râm ran suốt mấy ngày:

- Các bố quan chức, ăn của đút, sẵn tiền lắm. Chuyện này nhỏ như con thỏ.

- Ngày xưa các cụ đã tổng kết rồi: *"Cuộc hành lạc bao nhiêu là lãi bẩy? Nếu không chơi thiệt ấy ai bù"*. Quan nhất thời, không chơi

cũng thiệt…

- Đòn chơi nhau đấy. Ở D, tay Phó viện trưởng viện Kiểm sát Nhân dân tỉnh còn giăng bẫy, dựng hiện trường giả, chụp ảnh ông Viện trưởng trần truồng trên một ả ca-ve cũng trần truồng là gì?

- Quá đúng, các cuộc ăn chơi trác táng bị ghi hình, chụp ảnh đều có mục đích cả.

- Mày nói thế tức là chuyện gái gú của tay này là có thật chứ gì? Còn chuyện chụp ảnh, ghi hình là chuyện khác à?

- Cái đó thì không biết được. Tuỳ quan niệm, tính cách từng người.

- Tất nhiên đây không phải là vấn đề đạo đức, nhưng tao biết có ông, có các vàng cũng không. Ông ấy bảo, không có tình cảm thì không thể "làm" chuyện ấy được. Nhưng cùng có thằng: đui què, mẻ, sứt, tâm thần… chơi tất. Như một con vật ấy…

- Biết rồi, như cái thằng đại uý đ… trâu trong Bất khuất của ông Nguyễn Đức Thuận ấy. Trâu, bò, gà nó chả "làm" tất là gì?

- Cái thằng gì tao quên tên, trong *Papiông, người tù khổ sai* cũng thế, cũng "làm" con trâu kéo xe nước cho trại tù đấy thôi!

- Thôi không nói đến cái chuyện tởm lợm ấy nữa. Theo mày, chuyện này sẽ dẫn đến đâu. Có tìm ra thủ phạm không?

- Cứ nội bộ mà tìm, sẽ ra!

- Mày nói thế, nhỡ "ngoại bộ" thì sao? Thế cái vụ tay Tổng biên tập báo *Thời luận* bị tạt a-xít đã ra chưa?

- Ờ nhỉ, phải mang cái mặt sần sẹo ấy suốt đời thì khổ thật. Đời bao nhiêu người thiệt thòi, bao nhiêu người chịu bất công, oan

khuất…

Sau mấy ngày cứ các chuyên viên tìm hiểu, gặp gỡ, hỏi han nhiều người để thu thập tài liệu, Kiểm mời Kiên lên làm việc. Cùng dự còn có một chuyên viên ban Kiểm tra Trung ương được giải thích, trường hợp này liên quan đến một đề án thí điểm do Trung ương chỉ đạo nên Trung ương phải nắm được tình hình. Ngoài ra, còn có một cán bộ giúp việc Kiểm.

Kiên giải trình trong hơn nửa giờ rồi về. Giải trình miệng, không văn bản gì. Đấy là đặc ân Kiểm dành cho anh.

Rồi ông Lưu cũng được mời lên để thông báo kết luận của ban Kiểm tra về đơn tố cáo của mình. Sau đó Kiên cũng được mời lên ban Kiểm tra để thông báo kết luận. Cầm trên tay bản thông báo, chưa biết trong ấy nói gì, Kiên nhìn thẳng vào mắt Kiểm, nói rành rọt từng từ một:

- Tôi chưa biết các anh kết luận như thế nào. Nhưng tôi đề nghị được có cuộc đối thoại trực tiếp với anh Lưu, trước mặt các anh.

Anh định dùng từ "đối chất", nhưng nghĩ thế căng quá lại thôi. Trong những ngày ấy, Kiên làm việc trong tâm trạng hết sức khó chịu. Những ngày tháng bị kỷ luật, tạm thời đình chỉ chức vụ Bí thư, Kiên không khó chịu như bây giờ. Nhìn ai cũng thấy thế nào ấy, cứ như mình mặc chiếc áo bẩn, áo rách trước mọi người. Anh không thể giải thích, thanh minh, đành nghiến ông chờ kết luận của tổ chức. Đến vợ mình còn không tin thì nói gì đến người ngoài. Đấy là nỗi đau nhất của anh. Bữa trưa anh không về để tránh phải gặp vợ trong bữa ăn lạnh lùng, lặng lẽ. Thế còn bữa tối. Không tài nào tránh được.

Kiểm trả lời Kiên là chính Lưu cũng đề nghị như thế "nhưng chúng tôi thấy không thật cần thiết. Một là, sẽ không thể tránh được căng thẳng giữa hai người. Thứ nữa là, cũng chưa có tiền lệ. Mong anh

tôn trọng ý kiến của tổ chức. Việc này đã được Hội nghị Thường vụ cho ý kiến và nhất trí với dự thảo kết luận của ban Kiểm tra. Vả lại, tinh thần bản kết luận là bác đơn tố cáo của anh Lưu kia mà".

Kiên đọc tại chỗ, để nếu có ý kiến sẽ phát biểu ngay. Tất cả ý kiến của Lưu đều bị bác thật. Điều này thì rõ ràng, đơn giản và dễ hiểu. Nhưng điều quan trọng nhất là tờ rơi thì bán thông báo chỉ nói thế này: "Tờ rơi là văn bản mạo danh. Nội dung tố cáo cũng không đúng sự thật. Riêng chiếc ảnh, cơ quan chức năng không có điều kiện để kết luận là thật hay giả. Nhưng vì nó nằm trong văn bản mạo danh - cũng tức là nặc danh, theo quy định hiện nay, không được tổ chức xem xét".

Kiên mím chặt môi. Hãy biết thế đã.

***

Quận uỷ - Uỷ ban Nhân dân quận Lâm Du.

Cuộc giao ban đầu tuần. Không khí căng thẳng ngay từ đầu giờ làm việc. Kiên nói rõ, "cuộc họp giao ban hôm nay sẽ kéo dài hơn thường lệ, bởi có hai phần. Phần một, tôi chủ trì, chúng ta sẽ kiểm lại công việc tuần trước và thông qua nội dung công tác tuần này. Phần hai, đọc thông báo kết luận của ban Kiểm tra Thành uỷ về đơn tố cáo của anh Lưu về tôi và tờ rơi mà các đồng chí đã biết cả. Đồng chí Hùng, thay tôi điều khiển phần này".

Phần đầu qua nhanh chóng. Hình như ai cùng muốn thế. Người ta không chờ đọc thông báo kết luận của ban Kiểm tra. Họ đều đoán được đại thể nội dung bản kết luận. Cái họ chờ đợi là những gì sau đó.

Hùng vừa đọc xong, Lưu đã đứng dậy, dõng dạc hỏi:

- Anh Kiên, anh có còn là đảng viên không?

Đôi tròng mắt trắng dã, trên bộ mặt lưỡi cày mở to hết cỡ, tưởng như sắp rách mắt đến nơi, chứng tỏ người nói giận dữ tột độ. Nước da tai tái, dù đã huy động tối đa cho máu dồn lên mặt, mà tái vẫn hoàn tái. Ai nấy giật mình, quay ngoắt cả lại. Người phản xạ chậm nhất, cùng vẫn nhìn thấy, hai má ông phồng lên, khi đôi môi mỏng ám đầy khói thuốc, bụm lại ở tiếng cuối cùng: "không". đây không còn là lời chất vấn, mà là lời tuyên án. Nó không cho phép người bị hỏi trả lời hay cãi lại. Bởi tội trạng đã rõ ràng. Ngày nào, chính Lưu đã ký quyết định kết nạp Kiên, khi anh còn là chàng kỹ sư bướng bỉnh ở Nhà máy Thắng Lợi. Không có ông, làm sao Kiên có ngày hôm nay. Vậy mà bây giờ, nó đã leo lên đầu ông. Nhưng rõ ràng là nó xa rời chủ nghĩa Mác- Lê thật rồi.

Lưu đang trong tâm trạng của người sắp chuyển công tác, khi không thể ở lại, khi không đạt được nhưng gì mình muốn.

Sắp chuyển chứ chưa chuyển.

Nghĩa là vẫn còn nguyên chức vụ. Quyền lợi. Quyền ăn. Quyền nói. Mà nói với ông ta, lúc này là vũ khí… vi trùng. Ông ta tận dụng hoàn cảnh này để ném ra câu hỏi ấy. Lưu yên chí, vì mình có một bề dày công tác như thế, lại có một chỗ dựa vững chắc trên kia… ban Kiểm tra kết luận là một chuyện, tao dạy mày một bài học về lập trường tư tưởng là chuyện khác.

Cả phòng họp chết lặng đi. Chưa ai kịp tỉnh, ông ta đã lặp lại, với một cường độ lớn hơn, giọng điệu quan toà kết án bị cáo:

- Tôi hỏi, anh có còn là đảng viên không?

Mọi người bàng hoàng. Không thể tưởng tượng câu chuyện sẽ diễn ra thế này.

Ngay lập tức cả phòng họp nghe tiếng Kiên như thét lên:

- Không!

Ai nấy đều choáng người. Bản thân Lưu, hùng hồ là thế, chủ động là thế mà cũng trợn mắt nhìn Kiên, như không tin tai mình đã nghe câu ấy. Không biết đối phó thế nào, Lưu đần mặt ra. Kiên đứng dậy. Anh dằn từng tiếng:

- Đúng, tôi không còn là đảng viên như anh nữa!

Mọi người không hiểu câu chuyện sẽ đi đến đâu. Một chuyện hệ trọng thế. Câu hỏi ghê gớm thề. Câu trả lời còn ghê gớm gấp trăm lần. Anh tiếp tục nói, sau một giây cân nhắc. Giọng đã bình tĩnh trở lại:

- Đúng vậy đấy anh Lưu ạ. Cho đến bây giờ anh còn cho rằng, việc đề bạt một cán bộ cấp trưởng phòng, không phải là đảng viên là không có tính Đảng. Anh gửi đơn lên tận ban Tổ chức Trung ương, ban Kiểm tra Trung ương tố cáo tôi xa rời tôn chỉ mục đích của Đảng. Vâng, tôi không còn là đảng viên theo suy nghĩ của anh. Nói khác đi, Đảng trong nhận thức của tôi và Đảng trong nhận thức của anh không giống anh…

Mặt mũi, lòng gan, tim phổi mọi người nở bung ra.

Chưa bao giờ, chưa ai chơi lại ông Phó bí thư già này một còn như thế, với một quan niệm vượt lên trên những suy nghĩ tầm thường của ông ta.

Chí ngôn!

Chí lý!

Trí mạng!

Kiên thấy mình bình tĩnh, tự tin. Anh tiếp tục ý kiến hết sức rành rẽ, mạch lạc:

- Tôi muốn nhắc đến chuyện ngày xưa, thời *Kinh tế mới*, Lê nin đã nói: *"Tôi cần một nhà buôn giỏi hơn mười người cộng sản tồi"*. Đảng cần những người hữu ích, chứ không cần dẻ cùi tốt mã dài đuôi. Tôi muốn nhắc đến ông Xuxlôp, người phụ trách công tác tổ chức của Đảng Cộng sản Liên Xô, trong một thời gian dài, đã tổng kết: "Kinh nghiệm công tác tổ chức của Đảng Cộng sản Liên đó là *"Càng ngày càng không phân biệt người trong Đảng và người ngoài Đảng"*, chứ không như anh vẫn cứ một mực gọi họ một cách xách mé là quần chúng đâu, anh Lưu ạ. Danh hiệu đảng viên chỉ là một tiêu chí để đánh giá con người. Cái quan trọng nhất là sự hữu ích của mình, cái chất "người" trong mỗi công dân… Không lẽ khi chưa có Đảng, đất nước không biết đánh giá những người con của mình thế nào à? Tôi muốn nhắc đến chuyện Bác Hồ đã từng nói với ông Nguyễn Văn Huyên - Bộ trưởng Bộ Giáo dục, ông Phan Anh - Bộ trưởng Bộ Ngoại thương rằng: "*Chú ở ngoài đảng có lợi cho Đảng hơn chú ở trong Đảng. Chú yên tâm phục vụ đất nước"*. Còn biết bao nhiêu người con ưu tú của dân tộc không phải là đảng viên. Ông Già Ngọc ở Chuồng Cọp trong tù ngục Côn Đảo có phải là đảng viên đâu, mà bao nhiêu đảng viên, đều phải tôn thờ trong tâm khảm, như một gương lẫm liệt cho mình noi theo. Tôi muốn nhắc đến chuyện, bây giờ, Đảng Cộng sản Trung Quốc còn chủ trương kết nạp cả những nhà tư sản, miễn là họ tán thành Điều lệ Đảng. Dĩ nhiên Điều lệ ấy phải sửa đi cho phù hợp. Họ còn bổ nhiệm cả những người ngoài Đảng làm bộ trưởng nữa kia. Bởi một điều đơn giản, đấy là những người đang góp một phần không nhỏ cho dân giàu nước mạnh, làm Trung Quốc mở mày mở mặt ra với thế giới.

Còn ở ta, bây giờ đất nước đã tôn vinh những doanh nhân, những con người đại diện cho trí tuệ Việt Nam. Đất nước khoác lên ngực họ những vòng nguyệt quế. Hằng năm, Thủ tướng đều gặp họ, lắng nghe họ hiến kế. Trong số họ, hầu hết là người ngoài Đảng đấy anh

Lưu ạ. Hoặc là từng là đảng viên, sau đó xin ra khỏi Đảng để làm giàu cho mình, làm giàu cho đất nước.

Anh có dám nhìn họ, bằng nữa con mắt không? Thế còn họ, họ nhìn các đảng viên sống tùng tiệm bằng đồng lương còm, hoặc đi làm thuê cho họ bằng cả con mắt chắc? Và họ nhìn những đảng viên có chức có quyền, tha hoá, biến chất, bị vào tù bằng con mắt gì đây hả anh Lưu?

Thế đấy, Đảng trong anh và Đảng trong tôi không phải là một. Tôi không còn là đồng chí của anh nữa!

Thật ra, Kiên đã phải chịu đựng người này từ lâu rồi. Ông ta cứ nhân danh Đảng, bảo vệ Đảng để cản trở, để chống lại những gì khác suy nghĩ của mình. Anh thấy, đây chính là dịp để tuyên chiến với Lưu, tuyên chiến với cả những ai còn mơ hồ, còn làm đà điểu rúc đầu xuống cát, khư khư giữ lấy những suy nghĩ lỗi thời.

-… Bây giờ tôi chỉ nói đến một điều hết sức cơ bản của chủ nghĩa duy vật biện chứng là: hãy phân tích cụ thể tình hình cụ thể. Ấy là trường hợp nhạc sĩ Vĩnh Bảo. Người ta không là đảng viên, nhưng hoạt động nghệ thuật của người ta theo đúng đường lối của Đảng, pháp luật Nhà nước là được rồi. Người ta có bài hát, được tuổi trẻ cả nước hát. Trong mấy năm, người ta tổ chức thành công hai hội diễn văn nghệ quần chúng, được cả Thành phố ghi nhận, truyền hình Trung ương thu phát hẳn hoi. Có Quận nào làm được thế không? Người ta trúng tuyển trong một cuộc thi công khai minh bạch, do một ban giám khảo gồm những quan chức Trung ương, Thành phố và Quận chấm, thì anh lại cho là màn kịch vụng về để gạt những người khác. Vì sao anh cho là cứ phải đảng viên mới đề bạt. Chắc gì đề bạt đảng viên lên đã làm bằng người ta? Nếu cứ đảng viên là hơn người ngoài đảng, thì sao trước khi tôi lên Quận, các anh không đề bạt đảng viên ở đấy lên làm Phó phòng đi, mà lại đề bạt anh ấy?

Ngừng một lát, Kiên mới nói:

- Thật ra, chúng ta nên hỏi lại mình xem, bây giờ, vì sao Nhạc sĩ có tiếng này, hay nhiều người ưu tú ở nhiều lĩnh vực nhiều nơi khác lại chưa vào Đảng, thậm chí có người không muốn vào Đảng. Tôi nghĩ, cách thi công khai, cách đưa dự kiến đề bạt lên mạng là cách làm công bằng, đảm bảo tính khoa học và dân chủ, xoá bỏ đặc quyền của mấy người làm tổ chức lâu nay. Bởi nhiều khi họ cũng sai lầm đấy.

Kiên nhấp một ngụm nước. Mọi người yên lặng. Họ đợi anh nói tiếp. Chưa bao giờ họ nhìn gương mặt thông minh đáng kính kia như thế. Chỉ riêng Hùng hiểu, có thể, Kiên không biết những chuyện lặt vặt như mình, nhưng tầm nghĩ, tầm nhìn của anh thì ở một đẳng cấp khác, dù có bắc bảy lần thang, ông Lưu không thể nào chạm tới được

Ông Lưu hùng hổ chất vấn Kiên, như quan toà hỏi bị cáo lúc này cũng ngồi im. Mắt trân trân nhìn xuống khoảng đất trước mặt, dài vừa bằng chiếc bóng mình. Ông nhận ra cái im lặng xung quanh, chính là sự tôn trọng, ngưỡng mộ của mọi người với Kiên. Ông thấy mình không thể sánh với tầm nhìn của anh, bởi từ lâu lắm rồi, ông không còn thói quen đọc sách, không tự học, tự nâng mình lên. Và điều tệ hại nhất bây giờ là ông chỉ nghĩ đến mình.

Kiên thong thả, dịu giọng lại:

- Tôi nghĩ, chúng ta nên điều chỉnh lại nhận thức của mình trong việc nhìn thế giới, nhìn đời, nhìn người, nhìn việc. Nên bớt tính hình thức đi. Hiệu quả công việc mới là thước đo. Chắc các đồng chí không phản đối tôi.

Trong thâm tâm Lưu thừa nhận thằng cha này đúng. Nó hơn mình. Nhưng rõ ràng là nó tìm cách đẩy mình đi. Nó kéo bè kéo cánh. Nó chọn những người ăn cánh với mình. Nó đề cao mình. Nó hạ nhục

người khác. Đồng chí Trưởng ban Tuyên giáo chưa bao giờ bị nhục như thế… Lưu đứng dậy.

Giọng Hùng lạnh lùng:

- Mời anh Lưu phát biểu.

Lưu lặp lại những điều đã nêu trong đơn tố cáo. Dường như trong nhận thức, ông ta cho Kiên là kẻ đi chệch đường lối, ông ta mới là đảng viên chân chính, trung kiên.

Thanh Diệu phát biểu:

- Anh Lưu cho ông anh Kiên không còn là đảng viên nữa, có nghĩa là mình mới là đảng viên chính hiệu. Thế mà ý kiến của đồng chí Tổng Bí thư, quyết định của ban Tổ chức Trung ương cho phép Quận ta thí điểm lại được anh hiểu là một cách anh Kiên thâu tóm quyền hành v.v… Xin hỏi, ý thức tổ chức đảng viên của anh đâu. Hay anh đã tự loại mình ra khỏi Đảng rồi?

Một người khác:

- Lẽ ra, không có cuộc tranh luận này. Là đảng viên, chúng tôi phải phục tùng tổ chức. Kết luận của ban Kiểm tra Thành uỷ thế nào, chúng ta lấy đó làm chuẩn. Anh Lưu không đồng ý, tiếp tục lên án anh Kiên thì anh cứ việc khiếu nại tiếp Tôi chỉ sợ, càng nói, anh càng lạc lông trước cuộc sống, trước thời cuộc và trở nên xa lạ với chúng tôi.

Nhạc sĩ Vĩnh Bảo:

- Thế là ngẫu nhiên tôi được dự một cuộc họp Đảng, bàn một việc hết sức hệ trọng của Đảng. Tôi không phải là đảng viên. Lần đầu tiên được dự một cuộc họp mà thực sự là cuộc đấu tranh tư tưởng quyết liệt giữa cái cũ và cái mới thế này. Thật tuyệt vời! Việc của

tôi cũng trở thành vấn đề trong cuộc tranh luận thì hay thật. Nó làm tôi ngộ ra nhiều điều. Trước kia, cứ nhìn vào một số đảng viên này, đảng viên khác thì… nói thật là chẳng muốn vào Đảng tí nào. Nay, nhìn vào những đảng viên khác nữa thì lại thấy phấn chấn hẳn lên. Hôm nay tôi bỗng thấy mình phải tham gia vào cuộc đầu tranh thanh toán những cái cũ kỹ, những lực cản. Có thể mới mong phát triển được. Trước các anh chị đây, tôi xin tuyên bố là, ngay ngày mai tôi sẽ nộp chi bộ đơn xin vào Đảng của tôi.

Tiếng vỗ tay nổi lên. Thật bất ngờ. Vậy mà bao nhiêu năm nay, bao nhiêu gợi ý, vận động, nhạc sĩ tài hoa này vẫn dửng dưng.

Hùng nói:

- Việc anh Bảo bất ngờ thay đổi chính kiến về Đảng chỉ là hiệu ứng phụ rất bất ngờ với tất cả chúng ta. Nó chứng tỏ cuộc tranh luận của chúng ta không phải là vô ích. Còn cái tờ rơi… Đây mới là việc mọi người ngấm ngầm quan tâm. Kết luận của ban Kiểm tra làm nhiều người không thoả màn.

Chắc tất cả các anh chị ngồi đây đều nhận ra điều này: nội dung những điều anh Lưu tố cáo và những điều tờ rơi tố cáo là một. Tờ rơi chỉ là phát triển, là cụ thể hoá những lời kết tội của tờ đơn thôi. Vì sao có sự giống nhau kì lạ thế, đây là điều chúng ta phải suy nghĩ… Đơn giản, nó có cùng một… nguồn gốc…

- Anh định nói là tôi làm, tôi chỉ đạo, tôi giật dây chứ gì? - Lưu đứng lên phản ứng quyết liệt, nhưng giọng nói không còn hùng hổ, băm bố như lúc nãy.

- Đấy là anh nói chứ không phải tôi nói đâu nhé. - Giọng Hùng như giấu một tiếng cười lạt, đoạn anh nói tiếp với cái thế của người trên nhìn xuống - Chớ có tật giật mình. Tôi chỉ nói nó có cùng một nguồn gốc, một xuất xứ thôi. Có thể là nguồn gốc tư tưởng, nguồn gốc nhận thức… Còn cái ảnh ghê tởm kia… nếu là thật thì kẻ đê

tiện ấy đã coi đó là bằng cớ xác đáng để gửi lên ban Kiểm tra làm chứng cớ kết tội anh Kiên rồi. Cái tên để mạt nào đó không làm thế, lại chọn cách photo, lại nhét vào các phòng, ban cơ quan ta, dán ngoài cổng, gửi đến nhà anh Kiên, thì đương nhiên đó là một sự giả mạo 100%. Mục đích của kẻ làm việc này là vu cáo, bêu riếu anh Kiên trước dư luận. Mục đích ấy hắn đã đạt được, nhưng chỉ với những người ít có khả năng phân tích thôi. Còn với chúng ta, và những người tỉnh táo khác thì chả ăn thua gì…

Cả Diệu, Vĩnh Bảo và tất cả những người đứng đắn đều phải chịu sự phân tích xác đáng của Hùng. Là người thích đùa, lại đang được chủ trì cuộc họp, Hùng quyết định nói câu cuối cùng theo kiểu tếu táo quen thuộc của mình:

- Rất tiếc là các cuộc thi thể thao các nước ASEAN không có môn *ném đá giấu tay*. Nếu có, dứt khoát cơ quan ta có kẻ vô địch.

***

Bức thư của Lê Cường, con trai nói về cái chết của vợ, làm Đại choáng váng. Có lẽ ngoài Cường, không ai biết Thuỵ Miên đã phản bội anh. Nhưng Đại giải thích được nguyên nhân. Mình cứ đi biền biệt. Người vợ nào chả muốn có chồng bên cạnh. Vắng chồng, nếu không phản bội là may mắn lắm.

Hoặc họ không bị ngả nghiêng, nhờ bản lĩnh; hoặc kẻ tấn công không đủ mạnh, hoặc không có điều kiện cho những cuộc tình vụng trộm. Có lẽ, điều cốt yếu là người phụ nữ ấy, không thấy kẻ kia là nửa của mình. Còn nếu hai người đều nhận ra họ mới là của nhau, thì họ sẽ tạo điều kiện, tạo hoàn cảnh đến với nhau.

Sau khi Đại lấy Kiều Linh và có cu Thành, Tần bảo anh trai: "Anh có vợ đẹp, ngoan, phải biết nâng niu, chăm sóc, giữ gìn. Có đứa con trai lại càng phải nâng niu, chăm sóc giữ gìn và dạy dỗ. Anh nên coi chuyện cháu Cường là một bài học đắt giá". Vì thế,

phương án kinh doanh xe taxi, xe điện là đắc sách, lợi cả đôi đường.

Đại càng biết ơn bố.

***

Do nhận nhiều anh em vốn là sĩ quan quân đội vào công ty, nên nảy ra vấn đề, nhiều anh muốn sinh hoạt Đảng ở Sao Việt chứ không phải ở nơi cư trú. Đại bảo, để xin lập chi bộ.

Lúc này, tuy chưa chính thức được phép, nhưng các đảng viên làm kinh tế tư nhân đã không còn mặc cảm tội lỗi với Đảng. Rồi các tổ chức kinh tế tư nhân, các công ty trách nhiệm hữu hạn, công ty cổ phần cũng được phép thành lập chi bộ. Đại lên Quận uỷ hỏi. Về nguyên tắc, một chi bộ sẽ được thành lập.

Nhưng đến việc của mình thì rắc rối. Người ta báo anh chỉ có thể làm đơn xin kết nạp lại. Đại "dỗi" - thế thì thôi!

Nói dỗi vậy, chứ Đại chẳng chịu. Anh về hỏi em rể. Kiên mách nước, xin gặp Bí thư Quận uỷ trình bày, mình thì điện thoại cho người đồng cấp bên ấy. Người kia bảo chưa có tiền lệ, chưa được ban Tổ chức Trung ương hướng dẫn. Kiên phải đứng ra bảo lãnh ông ta mới nghe. Đại phải làm bản tường trình về thời gian không sinh hoạt Đảng đi làm những gì, ở những đâu, có làm gì phạm pháp không? Sau một thời gian xác minh - chắc là qua ban Cán sự Đảng nước ngoài và qua sứ quán ta ở Nga - nơi Đại qua lại nhiều lần, ở lại lâu nhất, Đại được chấp nhận sinh hoạt tiếp, coi như thời gian ấy nghỉ sinh hoạt có lý do. Anh được chỉ định cùng Hưng và một đảng viên nữa đứng ra tổ chức đại hội.

Ngày đại hội, tất cả các cựu sĩ quan quân đội, không ai bảo ai đều mặc quân phục mới, đeo quân hàm tề chỉnh. Không những thế, họ còn đeo tất cả huân chương trên ngực.

Mọi người đều thấy công ty hôm nay có không khí ngày hội ở đơn vị ngày nào. Ba phần tư đảng viên là cựu quân nhân. Các đảng viên nữ áo dài, quần trắng. Các nữ nhân viên áo sơ mi, váy lửng bó - đồng phục nữ nhân viên. Một băng rôn đỏ rực chăng ngang cửa: *Nhiệt liệt chào mừng Đại hội thành lập chi bộ đảng Cộng sản Việt Nam Tổng công ty Cổ phần Sao Việt.*

Hoa và những gương mặt như hoa. Không có cái vẻ nghiêm trang thường có ở các đại hội tương tự.

Tiếng hô "nghiêm" của người sĩ quan quân đội, có cái vẻ rất thiêng, không một buổi lễ chào cờ nào bên dân sự có được. Tiếng "nghiêm" kéo dài. Dõng dạc. Oai vệ. Tôn nghiêm. Lạnh gáy!

- Quốc kỳ, Đảng kỳ… chào!

Tiếng "chào" giật giọng. Quân lệnh, chứ đâu phải một tiếng hô.

- Quốc ca! Đoàn quân Việt Nam đi… hai ba!

Câu hát cuối cùng vừa dứt, đã vang lên tiếng hô sang sảng:

- Tưởng nhớ các đồng hội đã nằm lại trên các chiến trường cho chúng ta có ngay hôm nay…, một phút mặc niệm bắt đầu…

- Thôi.

Tiếng "thôi" cũng dõng dạc, hùng dũng như một mệnh lệnh. Chỉ huy việc chào cờ xong, Đại về chỗ. Người vẫn còn bừng bừng.

Mọi người nhìn nhau. Có mấy người ghé vào tai người bên cạnh nói nhỏ điều gì. Ông Hoè bứt rứt không yên. Người cứ ngứa ngáy đến là khó chịu, mặc dù phòng có máy lạnh.

Trên kia, người điều khiển chương trình đã nói lý do tổ chức đại hội, giới thiệu bà Đào, đại diện Quận uỷ lên đọc quyết định, cho phép tổ chức đại hội thành lập chi bộ.

Đại thay mặt Chủ tịch đoàn đọc báo cáo, nêu quá trình hoạt động của Tổng công ty, kế hoạch công tác của chi uỷ.

Nói là kế hoạch công tác nhưng thật ra chả có kế hoạch gì, ngoài phương hướng chung chung. Chỉ có việc phát triển đảng viên mới có kế hoạch chỉ tiêu cụ thể.

- Cách đây mấy năm, tôi đã xin ra khỏi Đảng các đồng chí ạ. Bây giờ tôi lại xin được trở lại sinh hoạt Đảng. Xin ra, có lý do xin ra. Trở lại, có lý do trở lại. Dù làm gì, thì chất quân nhân, chất đảng viên trong chúng ta cũng không thay đổi. Còn nhiệm vụ thì đã rất khác rồi. Tôi là Chủ tịch Hội đồng quản trị, kiêm Tổng giám đốc Tổng công ty và cũng còn phải là Bí thư Chi bộ. Chỉ có như thế công ty chúng ta mới mong phát triển được.

Chúng ta thành lập chi bộ không phải để chi bộ lãnh đạo Tổng công ty. Các đồng chí đảng viên đừng hy vọng mình sẽ được đặt vào các vị trí cao hơn, nếu không có năng lực… Vậy thì lập chi bộ làm gì? Để bảo ban nhau sống tử tế hơn, bảo ban nhau làm theo đúng đường lối của Đảng, pháp luật Nhà nước. Để giữ lại những kỷ niệm đẹp nhất thời quân ngũ, thời công chức nhà nước. Bây giờ, nhiệm vụ của chúng ta, tức là nhiệm vụ của chi bộ đã khác rồi. Chúng ta phải làm giầu, trước hết cho chúng ta, cũng là làm giầu cho đất nước. Nghe có vẻ trái tai. Thật ra điều này các cụ ta xưa đã nói cả rồi, mải đánh giặc nên quên đó thôi. Dân có giầu thì nước mới mạnh được…

Trong khi chờ kiểm phiếu, bà Đào cho ý kiến chỉ đạo. Phát biểu một hồi, xem ra chả mấy ai nghe. Nhưng ai cũng lịch sự im lặng. Bất ngờ bà chất vấn:

- Vì sao các đồng chí không làm đúng theo qui định?

Có ai đó hỏi vọng lên: "Qui định gì nhỉ?"

Vẫn bằng giọng cấp trên, mặt nghiêm trang, bà đanh giọng hỏi:

- Vì sao các đồng chí không hát Quốc tế ca, mà lại sáng tạo ra tiết mục mặc niệm?

Mọi người nhìn nhau. Đại nặng nề đứng dậy. Anh cố lấy giọng lễ phép:

- Thưa đồng chí đại diện Quận uỷ… vốn là sĩ quan quân đội, không biết bao lần tôi đã điều khiển đơn vị, chi bộ, đảng bộ làm lễ chào cờ, nên rất thuộc nghi thức… Xin đồng chí hiểu cho. Chưa bao giờ đồng chí phải vuốt mắt đồng đội nên không thông cảm với chúng tôi… - Anh ngước nhìn lá cờ - Môi lần chào cờ, tôi thấy cả một bể máu của bao thế hệ. Tôi lại nhớ đến những người chiến sĩ mới bổ sung đêm trước, chưa kịp nhớ mặt, chưa kịp thuộc tên đã ngã xuống trong trận đánh hôm sau, những người lính trẻ chưa bao giờ cầm tay một người con gái, đã ngã xuống… - Ngừng một lát như cố nén. Cả phòng họp lặng đi. Anh chậm rãi kể:

- Nhiều năm trước, tôi còn trong quân ngũ. Trong lễ trọng thể kỷ niệm chiến thắng 30-4, giải phóng hoàn toàn miền Nam, ngay giữa quảng trường một thành phố, mọi người đang náo nức chăm chú theo dõi lễ mít tinh. Lễ chào cờ vừa dứt… Bỗng một người lính đứng ngay gần tôi chửi toáng lên, rồi gào to "… Tao đã phải vuốt mắt cho tám anh em trong đêm tấn công vào thành phố này, mà không để lấy một phút mặc niệm những người đã hy sinh là nghĩa làm sao. Hả?" Tiếng "hả" to, lạc cả giọng. Hàng trăm người nghe rõ tiếng thét xé ruột ấy. Các đồng chí biết không? Sau tiếng thét đau đớn, anh lảo đảo đổ xuống như cây chuối bị một nhát dao sắc phạt chéo. Chúng tôi lập tức cấp cứu… Không kịp các đồng chí ạ… Người lính ấy vỡ tim rồi!

Đại khóc. Ông Hoè khóc. Tất cả những người lính đều khóc. Các đảng viên chưa từng mặc áo lính cũng khóc.

Trừ bà Đào.

Vẫn giọng cấp trên, bà này nói:

- Thôi được. Tôi thông cảm với đồng chí. Nhưng đồng chí vẫn phải làm theo quy định.

Đại từ tốn. Không phải nói với bà ta, tuy vẫn thưa gửi bà ta. Anh nói với mình. Nói với các đồng đội đã nằm lại trên chiến trường. Nói với các đồng chí mình:

- Thưa đồng chí đại diện Quận uỷ. Chừng nào tôi còn làm Bí thư… Chừng nào tôi còn được điều khiển họp chi bộ, hoặc bất kỳ một lễ chào cờ nào, tôi còn yêu cầu mọi người mặc niệm đồng đội tôi. Tôi thề vơi đồng chí đấy!

Câu cuối cùng, giọng anh vang lên như một lời thách thức.

Bà Quận uỷ tiếp tục chất vấn:

- Thế sao đồng chí không cho chi bộ hát Quốc tế ca?

Đại quật lại tức thì:

- Tôi vẫn tự hỏi, tại sao bây giờ chúng tôi vẫn hát Quốc tế ca?

Đại không còn là Đại nữa rồi. Anh bật lên như bị nén chặt. Giọng căng lên như sắp cãi nhau. Cũng chả thấy thưa gửi gì hết

Ông Hoè nhìn con. Ông thấy mắt nó rực lên một thứ ánh sáng rất lạ.

Nó nhìn về phía vị đại diện Quận uỷ. Nhưng không nhìn bà ta.

Cao hơn, phía trên đầu bà ta.

Xa nữa, nơi ánh mặt trời lấp lánh reo vui vẫy gọi.

Mọi người đến với Đại, vì quý mến, nể phục anh từ hồi trong quân ngũ. Họ từng là cấp trên anh, là đồng cấp, là cấp dưới, cả những người chỉ quen biết các bạn đồng ngũ của anh. Trước hết và cũng là sau hết, họ tin rằng anh sẽ mang lại giầu sang cho họ. Bởi, đồng vốn ít ỏi họ góp vào đã sinh sôi, nảy nở hơn bất kỳ lài suất nào. Đồng lương họ được nhận, hơn bất kỳ đơn vị nào trong các tổ chức nhà nước hay quân đội trước đây trả họ. Hôm nay họ mới phát hiện thêm một khía cạnh khác trong con người anh.

Bà Đào khê nhếch mép - cười nửa miệng hay một phần tư miệng?

- Đơn giản, đây là quy định của Đảng. Chừng nào quy định ấy còn hiệu lực, các đồng chí vẫn phải thực hiện.

Đại tỏ vẻ phục tùng:

- Vâng, từ lần sau tôi sẽ thực hiện. Nhưng… tôi nghĩ, Đảng nên mở cuộc thi sáng tác bài ca của Đảng ta. Nếu không thì chúng ta lại hát: *"Vừng trời đông, ánh hồng tươi sáng bừng lên"* vậy. Nó vẫn nguyên vẹn ý nghĩa, nguyên vẹn tình cảm. Còn… nếu vì hôm nay, chúng tôi không hát Quốc tế ca, lại tổ chức mặc niệm, mà Quận uỷ không duyệt kết quả đại hội thì…

Mọi người căng thẳng chờ đợi. Ông Hoè cứng người, dồn tất cả cân não, cố đoán xem con mình sẽ nói gì. Tất cả mọi người đều chăm chắm nhìn vào mắt thủ trưởng mình.

Cả bà Đào cũng căng lên lo lắng chờ. Không biết tay này sẽ nói gì

lúc này. Trong thâm tâm bà cũng thấy ý kiến Đại có những điều nghe được. Nhưng dám làm trái với quy định thì ghê gớm quá, dù "nghe được" bà cũng không tưởng tượng có người dám làm như thế. Có làm như thế mà không "ai" biết thì chẳng nói làm gì. Đằng này, dám làm, lại còn dám nói thẳng suy nghĩ của mình thì to gan thật. Không biết trong cái đầu kia còn những ý nghĩ gì không nói ra. Không biết mọi người nghĩ gì Xem ra thì họ có vẻ đồng tình với thủ trưởng của họ.

Đại cũng căng lên với một ý nghĩ quyết liệt. Anh vừa suy nghĩ, cân nhắc, vừa chậm chạp buông từng lời:

-… thì có lẽ… tôi lại thành đảng viên… ngoài Đảng vậy.

Mọi người thở phào.

Phải thế thôi!

Đêm ấy về, ông Hoè ghi vào sổ tay: "Con mình bán lĩnh hơn mình, và điều quan trọng, khó lòng bắt bẻ được nó".

Lửa đắng

Chương 16

Mới đi được một đoạn, như ma hiện hình, một người đứng chặn ngay đầu xe, cùng với tiếng còi. Ngắn. Gắt. Dứt khoát. Suýt nữa thì đâm sầm vào cái đống lù lù ấy.

- Đề nghị ông cho xem giấy tờ xe!

Người bị hỏi cười hồn nhiên:

- Chắc là tôi có lỗi gì, phải không đồng chí cảnh sát?

Người hỏi, thấy thái độ hồ hởi của người phạm lỗi thì nói nhẹ nhàng:

- Xe ông đi tối không có đèn.

- Ôi thế à? Quên tay. Đèn tốt mà. Tại đang vui đấy.

Nói đến đó, người bị giữ móc túi quần, rút ra một tờ giấy polyme màu xanh:

- Đồng chí cầm lấy uống bia!

Người cảnh sát thản nhiên cầm tiền. Không biết nghĩ thế nào, người này lại đưa thêm một tờ nữa:

- Đồng chí cầm tờ nữa, mời bạn bè uống cho vui!

Lần này, người cảnh sát nói lời cám ơn, lại còn thêm:

- "Ông đi cẩn thận đấy nhé!"

Đấy là Vũ Sán. Anh ta vừa từ nhà ông Trưởng ban Tổ chức Thành uỷ ra. Người cứ nhẹ bồng như mất trọng lượng.

Dắt cái xe tay ga to kềnh mà cứ nhẹ tênh. Sán không còn biết xung quanh có ai, mặc dù đường phố lúc ấy rất đông xe qua lại Cũng chả biết đi lối nào về nhà bây giờ. Rẽ trái hay rẽ phải nhỉ. Thì cứ đi đã! Đi được một đoạn, dừng lại. Phải gọi cho ông ta ngay. Không thể nhịn được nữa.

- A lô! Đúng là nhân bảo như thần bảo. Cứ như thánh sống ấy. Mọi việc diễn ra đúng theo kịch bản của ông.

Đầu dây bên kia, *Người lơ lớ* đã biết trước tình hình, giọng bình thản:

- Được rồi thế là về nguyên tắc, việc ông đã xong.

Sợ người kia cúp máy, Sán nói vội:

- Tôi muốn được mời ông một tiệc rượu, để tỏ lòng biết ơn.

- Rất vui lòng nhận lời mời.

Đêm ấy trời đầy sao. Vẫn là khách sạn Bàn tay vàng, nơi có dàn nhân viên vừa trẻ vừa xinh. Vẫn là căn phòng VIP, kiểu Nhật cải tiến. Cả căn phòng là một chiếc giường lớn trải chiếu, giữa khoét rộng vừa đủ chỗ kê bàn ăn. Người ngồi xung quanh thõng chân dưới gầm bàn thoải mái. Thức ăn ngon, rượu ngon, tha hồ say sưa. Sẵn gối ngả ngớn thoải mái.

Người lơ lớ Sán đều hồ hởi:

- Ông tính toán chuyện làm ăn giỏi, đã đi một nhẽ. Đằng này là chuyện tâm lý, tính cách con người. Không hiểu bằng cách nào ông lại nắm được kiểu tiếp khách của ông ta như thế. Tôi phục thật. Không có ông chỉ đạo thì…

Người lơ lớ nhấp một ngụm rượu:

- Rượu ngâm thuốc của tôi không loại nào bì được đâu. Cái thứ rượu ấy, không phải cứ đắt là quý, không phải cứ quý là hay. Chỉ được cái oai để doạ nhau thôi. - Môi dưới động đậy, hơi trề ra, ông ta giải thích. - Mỗi người có một bí quyết riêng. Chính bí quyết ấy làm nên thế mạnh của họ. Làm nên thành bại của họ. Chỉ có điều, thành nhiều hay ít, bại nhiều hay ít chứng tỏ bí quyết ấy đúng đến đâu, hiệu nghiệm đến đâu thôi. Phải tìm hiểu, nghiên cứu các đối tác của mình. Đối tượng nào tác động nhiều đến công việc của mình thì phải nghiên cứu kỹ. Nó trở thành một sự thích thú đam mê. Không thế, sao thắng được. Người Trung Quốc đúc kết rồi, *"Tri kỷ, tri bỉ, - bách chiến, bách thắng"*. Đúng không nào?

Sán háo hức, tò mò muốn biết cụ thể để học nên hỏi:

- Ông ví dụ cụ thể trường hợp ông Cận này đi.

- Nói để ông biết, đã là bí quyết thì không phải ai cũng học được, cũng không thể nêu ra như một công thức. Nhiều khi, là linh cảm mách bảo, là phán đoán, là khả năng giải bài toán tâm lý. Có nói, cũng không ích gì cho ông đâu. Cứ nói ngay về ông nhé. Tôi cho rằng, trong cuộc sống gia đình, ông hành xử không đúng luật.

- Không đúng ở chỗ nào? Đời sống gia đình mà lại có luật à?

- Tôi không biết cụ thể, chi tiết. Nhưng chắc chắn là như thế. Bởi mỗi lần tôi đề cập bến chuyện bà nhà, thái độ của ông đều không

thoải mái…

Sán giật mình. Quả có thể thật. Chuyện vừa rồi đấy thôi. Lẽ ra từ nhà tay Cận về, Sán phải kể ngay cho vợ nghe, rồi sau đó là một cuộc làm tình kịch liệt. Hoặc mang cái bộ mặt hơn hớn vào cuộc làm tình, rồi vừa làm đủ trò, vừa đố vợ xem mình có tin vui gì. Đằng này… Sán vốn cú vợ. Giờ mới tấp tểnh cái chân Phó giám đốc. Về mặt phẩm hàm là ngang nhau đấy. Nhưng về thực lực thì… Anh ta biết mình lên nhờ cái gì nên không có cái tự hào. Thôi, tốt nhất là không nói…

Người lơ lớ thấy Sán bồng dưng có vẻ nghĩ ngợi thì bồi thêm:

- Hình như ông chưa xác định đúng thuyết chính phụ trong gia đình. Chuyện bồ bịch, chuyện ăn chơi chỉ là phù phiếm như gió thổi, như mây bay. Vẫn phải lấy gia đình làm trọng. Vợ vẫn phải lấy làm trọng. Hình như với ông, không phải như thế?

Bữa trước, *Người lơ lớ* gọi món lẩu nấm, đầu cả hồi, thấy rất khoái khẩu, hôm nay Sán cũng gọi thế. Khách sạn này mời hẳn một đầu bếp nổi tiếng ở Côn Minh - Vân Nam chuyên lẩu nấm sang phụ trách. *Người lơ lớ* húp mấy thìa nước lẩu, gật gù:

- Tôi vừa ngồi với mấy người Trung Quốc đại lục. Họ rất tài tổng kết, đúc kết chuyện đời bằng mấy chữ cô đọng, bằng công thức hẳn hoi. Ông có biết họ nói thế nào không? *Sống trong vũ trụ, không chống thiên nhiên*. Đúng chưa, đúng tuyệt đối ấy chứ. Vấn đề toàn cầu đấy. Vấn đề môi trường nhân loại đấy! Tiếp nhé: *Sống trong thế giới không chống Mỹ*. Quá đúng. Nó có mạnh nhất không thì còn phải bàn. Nhưng giàu nhất thế giới thì không phải bàn cãi. Đúng không? Người Mỹ đưa ra thuyết đơn cực. Nhưng người Trung Quốc, người Nga, người Nhật đưa ra thuyết đa cực. Tôi cho là đúng. Tôi với ông không hơi đâu tranh cãi chuyện ấy. Chỉ biết chả thằng nào dại gì đối đầu với thằng giàu nhất ấy. Nước ông cũng thế, nước tôi cũng vậy. Đường lối ngoại giao nước quái nào

chả thế. Xu hướng thế giới là hoà bình, hoà dịu, hoà hoãn, hoà hiểu cơ mà. Phải chuyển từ đối đầu sang đối thoại chứ? Lại tiếp nữa nhé: *Sống trong đất nước, không chống Đảng Cộng sản*. Chỉ có thằng nào ngu mới chống đảng cầm quyền. Đúng không nào?

Gắp mấy miếng nấm, nhai ngon lành, *Người lơ lớ* nhìn Sán cười, cứ như bắt thóp được kiểu gì:

- Triết lý cuối cùng, vô cùng quan trọng với một nửa dân số hành tinh, nhất là… nhất là đối với ông: *Sống trong gia đình, không chống vợ.*

Ông ta vỗ đùi, cười ha hả. Sán cũng cười theo, song không thể cười vô tư như ông ta.

- Đâu như truyện Kiều nước ông có câu này: *Sao cho trong ấm ngoài êm.* Nếu không làm được như thế, thì ông cũng phải làm được điều ngược lại.

Cái khoản suy nghĩ về gia đình hơi bị lùn, Sán thắc mắc:

- Tôi không hiểu.

- Nghĩa là *Trong ấm ngoài êm* phải là thượng sách. Nếu không thì cũng phải được trung sách: *Ngoài ấm trong êm*. Hình như, hiện trạng của ông là hạ sách, ngoài không ấm, mà trong cũng chẳng êm, đúng không?

Sán nghệt mặt ra như ngày nào người ta mất sổ gạo.

Chưa bao giờ *Người lơ lớ* có nhận định sai về chuyện gia đình Sán. Mặc dầu, ông ta không biết cụ thể. Hoặc bằng kênh nào đó mà ông ta đã biết, nhưng không nói ra. Đầu óc vẫn nặng nề những ý nghĩ lộn xộn về vợ con, Sán quên cả ăn, quên cả mình là chủ tiệc. Khách hạ một câu kết thúc, trước khi sang chuyện khác:

- Tình trạng ấy sẽ tác động xấu đến công việc…

Ngừng một vài giây, ông tà nói thêm:

- Mà công việc của ông, cùng là công việc của tôi. Xin ông nhớ cho.

Quả thật, lần này Sán mới có vẻ nhận ra điều *Người lơ lớ* muốn lưu ý mình. Sán nêu một ý khác, định nói từ này:

- Tôi muốn gặp *Người ngoài hành tinh*, để cảm ơn ông ta đã tác động đến vụ bảo vệ luận án của tôi.

Khách trả lời ngay:

- Cần thì cần đấy, nhưng không được. Nói cần, bởi chứng tỏ suy nghĩ của ông có trước có sau. Nói không được, vì trong việc xử lý các mối quan hệ, nó phải đảm bảo nguyên tắc quan hệ này không ảnh hưởng xấu đến quan hệ khác.

Sán không hiểu. Mà cái sự không hiểu của Sán là rất bình thường. Hai người, hai đẳng cấp khác nhau

- Ông có biết vì sao tôi không nói tên ông ấy ra mà cứ gọi là Người ngoài hành tinh không? Ai cũng biết ông ta. Nhưng không phải ai cũng biết đầy đủ về ông ta. Cái phần không đầy đủ của ông ta, càng ít người biết càng tốt. Tôi ghi nhận tình cảm của ông. Ứng xử thế nào với ông ấy là việc của tôi. Tôi phiền đến ông ấy, chứ không phải ông. Việc ông phải giúp tôi bây giờ, chính là nhanh chóng tiến hành các thủ tục hành chính ở các cấp, các ngành, sao cho chúng tôi có được giấy phép đầu tư vào một khu công nghiệp nữa, càng sớm càng tốt. Chúng tôi phải đón đầu trước khi nước ông vào WTO… - Ngừng một chút, *Người lơ lớ* nói thêm, - trong vòng một tháng trở lại, ông sẽ chễm trệ ngồi vào ghế Phó giám đốc. Với

cương vị ấy mọi việc sẽ thuận lợi hơn lần trước nhiều. Lần này chắc không phải làm lại…

Sán cười:

- Tôi nhớ rồi. Số giấy phép, ngày ký giấy phép phải là ngày đẹp, số đẹp chứ gì?

Ông đừng cười. Tôi muốn không có mảy may gì ảnh hưởng đến tâm lý mình trong quá trình thực hiện công việc. Chứ không phải số không đẹp thì thất bại, số đẹp thì thành công đâu. Có số đẹp mà những nước đi sau đó tính sai, cùng thất bại. Nước nào, việc nào cũng phải tính đúng. Ai nói "*người tính không bằng trời tính"*, theo tôi cũng chỉ là nói, ta mới làm đúng một phép tính cá nhân chứ chưa giải được bài toán tổng thế của xã hội, của thiên nhiên. Những gì lớn quá, vượt ra ngoài tầm kiểm soát của con người, ta gọi nó là Đấng tối cao, là Trời, là Phật, là Đức Chúa, là Thánh Alla thôi. Phải thế không ông? Chứ làm gì có ông Trời, ai biết ông ấy mặt vuông mũi tròn ra sao. Các đấng thánh thần khác, chết từ đời nảo đời nào rồi, còn đâu mà giúp ta được. Mà nếu còn cũng chả thể giúp được hàng tỉ người. Đức Phật nghìn mắt nghìn tay thôi chứ có năm sáu tỉ mắt, tỉ tay đâu mà ai cũng được cứu giúp. Ta làm đúng quy luật tức là chọn đúng địa điểm, đúng thời điểm, hành xử đúng luật làm, luật chơi, luật ứng xử và hành động đúng theo xu hướng thế giới, thì làm gì chẳng thắng. Người xưa nói "thiên thời, địa lợi, nhân hoà" là thế chứ còn gì.

Tôi giả dụ nhé. Nếu được chọn giữa ngày lẻ và ngày chẵn đi máy bay chẳng hạn, tôi sẽ chọn ngày chẵn. Để khỏi lăn tăn khi lên máy bay thôi. Còn nếu bị khủng bố hoặc gặp tai nạn ấy à? Đàn ông, dẫn bà, da trắng, da đen, trẻ em, người lớn, tuổi gì, số gì, mệnh gì cũng chết cùng một giây, một phút. Mà người ta đã thống kê xem tai nạn máy bay, tàu thuỷ, tàu hoả, ô tô… rơi vào ngày chẵn hay ngày lẻ nhiều hơn. Ông có biết đằng nào nhiều hơn không? Thế cả. Cái thằng khủng bố mà cũng chọn ngày chẵn hành sự thì thiên hạ càng

chọn ngày chẵn, càng chết tợn. Đúng không nào?

Người đàn ông, tóc đầu đinh, hơn Sán chưa đến một giáp mà sao mọi chuyện đều rành rẽ, cặn kẽ, đâu ra đấy. Chưa một suy nghĩ nào của Sán, vượt ra khỏi tầm tính toán của ông ta. Mỗi ngày Sán lại biết thêm một khía cạnh nữa ở con người này. Nhưng có những việc ông ta làm, Sán không hề biết. Ông ta giữ nguyên tắc: việc không cần nhiều người biết, mà thêm một người biết là thêm một nguy cơ thất bại.

***

Vũ Sán, Phó giám đốc Sở và Vũ Sán, Trưởng phòng khác hẳn nhau. Hôm qua còn là những bước chân bình thường như bước chân bao người. Hôm nay, bước chân trọng lượng hơn. Cái nện gót chững hơn, sải bước dài hơn. Hôm qua, mắt còn nhìn ngang tầm mắt mọi người. Hôm nay, mắt nhìn lướt trên đầu người khác, như hướng lên mây. Hôm qua, tôi chào anh, anh chào tôi. Hôm nay, anh phải chào tôi trước đấy nhé. Hôm qua còn nói "chào anh". Hôm nay đã thay cho lời chào bằng cái gật đầu. Dù không thêm lạng nào, cân nào, nhưng rõ ràng dáng đứng, thế ngồi oai vệ hơn, đàng hoàng hơn. Ngả ra phía sau, tựa trên lưng ghế, với những cái hất hàm, kèm theo câu hỏi.

Hôm ông Cận và Giám đốc Sở Nội vụ về công bố quyết định bổ nhiệm chức danh Phó giám đốc, Sán về nhà, nhìn vợ, tự nhiên thấy lòng dịu lại, có vẻ như không còn cái mặc cảm vợ hơn mình. Anh ta không khoe. Nhưng qua một kênh nào đó, Diệu cùng biết. Chị về sớm cùng với cành phong lan hài mũi đỏ, bó rất diêm dúa, cắm vào chiếc bình pha lê, đặt giữa bàn khách. Thấy Sán về, từ phòng bếp đi ra, chị cố nở một nụ cười thân thiện:

- Chúc mừng anh!

- Cảm ơn em! - Người này buông ba tiếng. Người kia đáp lại cũng

ba tiếng. Không hơn. Không kém. Sau đó, mọi chuyện trở lại như cũ. Anh việc anh, tôi việc tôi. Mồm Diệu nói chúc mừng, nhưng trong thâm tâm, chị lo. Cái gì không đáng có, thì rồi cũng đội nón ra đi thôi. Diệu không biết tí gì về mối quan hệ của chồng với *Người lơ lớ*. Họ như hoạt động bí mật. Không đến nhà nhau chơi, không gọi điện thoại cố định bao giờ.

Những cuộc vận động của Sán, Diệu không biết. Càng không biết chồng đi đêm với những ai, móc ngoặc, liên kết với ai. Việc chồng được đề bạt Trưởng phòng, rồi trúng Đảng uỷ viên Sở, bảo vệ luận án Tiến sĩ và bây giờ lên Phó giám đốc qua kênh này kênh khác đều đến tai Diệu.

Hai vợ chồng li thân nên chị cũng chẳng hỏi gì. Chỉ mơ hồ cảm thấy, chồng có cái gì đó không đàng hoàng. Vợ chồng còn yêu nhau thì chuyện gì cũng kể cho nhau nghe. Còn thích nhau thì sau trận xung đột, chỉ một lần âu yếm gần gũi lại chín bỏ làm mười, mà năm cũng bỏ làm mười được.

Đến khi tình đã mất, nghĩa không còn, thì nhà chỉ là quán trọ, góp gạo thổi cơm chung… Bây giờ vợ chồng Sán chẳng khác gì hai người lao động ngoại tỉnh cùng thuê chung một nhà trọ. Khác chăng là, giữa hai người có một đứa con chưa trưởng thành. Thêm một lý do nữa, khiến họ phải bận tâm cân nhắc: sẽ rất tai tiếng nếu bà Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Quận xinh đẹp bỏ chồng. Thiên hạ sẽ đồn ngay lên rằng, bà ấy cặp bồ với một ông to lắm. Thế mới lên được. Thế mới bỏ anh chồng không tương xứng.

Thuở ban đầu họ cùng mê nhau lắm đấy. Sán mê Diệu vì cô xinh đẹp và sắc sảo. Cái đó thì ai cũng biết. Nhưng Diệu mê Sán vì cái gì thì không ai biết. Bởi chưa bao giờ Sán thể hiện ngón võ ấy ra trước mọi người - tiếng ghi ta bập bùng quyến rũ cùng với giọng nam trung nồng ấm. Mọi chuyện bị đẩy đến mức không thể dung hoà được, khi Sán cay cú, vì vợ cứ họp hành liên miên, hay về muộn, ông chồng về trước cứ phải thổi cơm chờ. Sán xúc phạm vợ,

xuất phát từ mặc cảm vợ hơn mình. Mà anh ta lại quyết không xin lỗi, không làm lành, mặc dù, sau đó cũng đã vài lần lan sang giường vợ hùng hục cưỡng bức.

Trong một thời gian dài, liên kết với *Người lơ lớ* bằng mọi cách, có được ghế Phó giám đốc này, Sán hoàn toàn quên rằng, mình có một người vợ. Người vợ ấy, dù không còn yêu, không còn thích mình, nhưng vì dư luận xã hội, vẫn chờ một câu xin lỗi. Quá cái giới hạn của sự chờ đợi, người vợ ấy đã khép mình lại, nguội lạnh, chai ra. Ba tiếng "chúc mừng anh", không bằng một lời chúc xã giao của đám bạn nhậu. Sán cũng chả thấy chạnh lòng.

Còn chuyện sinh lý đàn ông? Giờ Sán không phải chỉ có một, mà có tới ba Hồng Nguyệt, vì công việc, xin chết trên giường nệm. Sán phải khéo phân phối thời gian và sức lực mới dùng hết cơ số. Tuy thế, vẫn có những lần đi với mấy em ca-ve. Khi người ta "chiêu đãi" mình hoặc mình "chiêu đãi" người ta. Đấy, hôm trước sau buổi đàm đạo với *Người lơ lớ* quanh nồi lẩu nấm cá hồi, hai người được mời ngó qua dàn "diễn viên", trong đó có mấy em mới tuyển vào loại "hàng chất lượng cao", có "đẳng cấp" hẳn hoi làm Sán mê mẩn.

Sau chuyến đi Hải Nam, cùng gần hai chục quan chức Thành phố và Trung ương được Người lơ lớ mời, do chưa có kinh nghiệm, mà mấy em ấy lại quá xinh, quá ngoan, nên Sán chơi thả phanh. "Máy móc" hoạt động quá công suất thành ra trục trặc. Người lơ lớ phải cho một bài thuốc phục hồi chức năng. Phải ngừng "tham chiến" một thời gian, và nhất là, ông ta phổ biến cho Sán Kinh nghiệm bế tinh. Làm thế nào để "xung trận" mà không "nhả đạn". Tuổi càng cao, "súng" càng mòn, "đạn" càng ít. Phải tiết kiệm. Người Trung Quốc gọi nó là *thiên bảo* có cái lý của nó đấy

Ông ta giảng giải, điều quan trọng là cái đầu, là nhận thức. Nếu nhận thức được ý nghĩa quan trọng của thứ trời cho ấy, thì phải biết dè sẻn, dành dụm. Nếu "xung trận" mà không tiêu tốn "đạn

dược" thì người khỏe ra. Còn hơn cả thần dược, vì âm kích dương, lục phủ ngũ tạng đều hoạt động hết công suất mà vẫn "bảo toàn lực lượng", chỉ đổ mồ hôi. Mà mồ hôi càng ra nhiều, độc tố trong cơ thể càng được tống ra lắm.

Thằng đàn ông nào chả thèm được tận hưởng cùng cực khoái lạc. Dù sau đó có rũ người ra cũng được. Đằng này cứ phải nhịn. Nhưng Sán quen dần. Sán kiềm chế được. Đến giờ, anh có thể tiết dục theo ý muốn. Gặp em nào xinh lắm, hay lắm Sán mới "lia một băng".

Cũng còn vì lý do này mà Sán tuyệt giao với vợ.

Ai đời, sau cái lần vợ chồng xô sát, mình lần sang, nó đã không cho. Lại còn lý sự. Điên lên mình mới bảo, quà giữa chợ, vợ giữa nhà. Thì ta vẫn là chồng ngươi cơ mà! Nó đành cắn răng nhắm mắt chịu đựng, nhưng dứt khoát không cho mình hôn. Nó phủ cái khăn tay lên mặt, trông cứ như xác chết trong bệnh viện. Đã thế, ông đ. thèm! Thiếu cha gì đứa mời đứt lưỡi, mời gẫy răng ông còn chưa màng kia kìa. Để xem tao thiệt hay mày thiệt nhé.

***

Hôm về xây mộ, quê nội đón hai bố con Đại bằng một trận mưa rất phũ. Đường làng mới đắp băng qua cánh đồng nhão nhoẹt. Đại phải nhờ chiếc xe công nông kéo lùi mới thoát lún. Đành trở lại con đường làng cũ chật chội, vì hàng hoá đang bốc dỡ. Nhiều nhà chất cả hàng ra hiên nhà, mạnh ai nấy làm. Cái sự lộn xộn của một làng đô thị hoá thật khó coi. Đường xuyên qua phố làng - làng phố, đến cái đoạn ra nghĩa trang thì… kinh khủng

Ông Hoè nhớ lại. Ngày xưa, tình trạng ỉa đồng có ở hầu khắp làng quê. Nhưng nhờ có những người chuyên nhặt phân, cả phân bắc, phân chó, phân trâu bò, ủ cho hoại, bón cây trồng, nên đường làng ngõ xóm rất sạch. Có nơi, cả làng, ngoài làm ruộng, có hẳn nghề

nhặt phân. Nhặt phân ở làng mình, ở các làng gần xa. Ngay gần Thanh Hoa cũng có một làng làm nghề này, *"Thanh niên Cổ Phú xin thề, Chưa đầy hai sọt chưa về quê hương"* là thế.

Đình làng này, còn thờ đôi thúng sơn và hai dẻ xương sườn trâu, cái để đựng, cái để gắp phân. Ngày giỗ thành hoàng làng, các cụ bô lão bóc chuối tiêu chín bỏ vào đầy thúng, lại còn gắn vào ít hạt đậu đen, rồi xì sụp tế lễ linh đình. Chỉ có điều, vì thế, ngày tết, mâm ngũ quả làng này không có nải chuối tiêu, và cúng ông bà cha mẹ, không bao giờ cúng chuối và xôi đỗ đen.

Một ngày Tết thanh bình của những năm đất nước thái bình thịnh trị, vua Lê Thánh Tông đi kinh lý qua một làng. Vị vua của dân, cha mẹ dân, thấy nhà nào cùng sửa sang nhà cửa, quét vôi, treo đèn, dán câu đối mừng Tết. Thấy một nhà chả có vẻ Tết nhất gì, vị Vua anh minh rẽ vào. Hỏi chuyện mới hay, hoá ra chủ nhân xấu hổ vì nhà nghèo không có ruộng nên chuyên làm nghề gắp phân. Nhà Vua tươi cười mà rằng: *Chẳng có nghề nào hèn đâu, chỉ có người hèn thôi. Trong mắt ta, ngươi là vị anh hùng hảo hán đấy. Mang giấy bút ra đây, ta cho một câu đối*.

Nét bút của bậc để vương như rồng bay, phượng múa.

Không biết, sau đó gia đình ấy có thuê thợ khắc gỗ sơn son thiếp vàng câu đối ấy không. Nếu có thì nó ở đâu? Hay nhà nghèo không có tiền làm việc ấy? Dù không còn câu đối treo hai bên bàn thờ tổ, thì câu đối ấy đã kịp tạc vào không gian, thời gian bao thế kỷ nay. Vị Vua văn chương, vị Nguyên soái Tao đàn nhị thập bát tú ấy - ngôi sao sáng nhất, ngôi sao chủ soái trong hai mươi tám ngôi sao văn chương thời ấy hội Nhà văn đầu tiên của đất nước thơ ca Việt Nam - đã biết đến tận cùng nỗi thống khổ của thần dân, đã ngợi ca đến tột đỉnh vinh quang lao động của thần dân. Ông tạc vào lịch sử Việt Nam, một áng văn chương ít chữ nhất, nhưng vào bậc tuyệt bút, nhân văn nhất, văn hoá nhất:

Khoác tấm áo bào, giang tay gánh vác thiên hạ

Vung hai thước kiếm, tận thu lòng dạ thế gian

***

Có phải mức sống càng cao thì nước thái càng nhiều? Đường về nghĩa trang quê ông Hoè hôm nay, nước thải thành đống lù lù suốt hai bên đường, tràn cả lối đi. Mưa vừa tạnh, nắng lên. Từ những bãi nước thối bốc lên một thứ uế khí lộn mửa.

Hai bố con ông Hoè nhắm mắt bước vội.

Hai người anh họ, đang trát nốt mảng vữa cuối cùng. Đại mở gói áo lễ, lần lượt đặt lên phần mộ từng người. Vợ anh đã buộc riêng từng túi, chỉ việc trải tờ báo cũ ra làm mâm, đặt lên.

Hai bố con, mỗi người một nắm hương cắm lên ngôi mộ ông bà nội, rồi mộ bà Mận, mộ Lê Hồi. Rồi đến các ngôi mộ xung quanh, cho đến hết.

Hai bố con đảng viên này, không biết khấn khứa gì. Cốt ở tấm lòng thành với người đã khuất. Giá ngày ấy đừng cố chấp thì bây giờ ông Hoè đã thanh thản hơn. Với cả con nữa, Hồi ạ. Đôi lông mày con giống bố đến thế. Bố phải ân hận suốt đời vì cái chết tức tưởi của con

Ông Trưởng họ bưng mâm cỗ cúng về. Bố con Đại thu nốt đồ lễ theo sau.

Cả nhà quây quần bên mâm cơm cúng. Ngoài con gà luộc và đĩa xôi đầy tú ụ Đại mang về, bà vợ ông Trưởng họ, bưng ra mấy món xào, canh và một đĩa thịt vịt quay. Đủ cả kiệu muối với nước chấm riêng. Chả khác gì thành phố.

Lúc ngồi uống nước, ông Hoè hỏi ông Trưởng họ:

- Bác có muốn em ngủ lại, anh em trò chuyện thoả thích không?

- Chú nói lạ. Sao lại không? Mà bây giờ hưu rồi, làm sao cứ tất bật, lần nào về cũng sấp sấp ngửa ngửa như nhà có việc thế?

- Chả giấu gì bác, bụng dạ em không tốt lắm. Đêm phải dậy mấy lần. Phải có cái hố xí tự hoại…

- Tốn kém lắm, tôi chưa đủ lực. Với lại cả làng chứ có phải mình tôi đâu.

- Thế nếu cháu nó xây tặng bác?

- Thế thì còn gì bằng.

Trên đường ra Uỷ ban Xã, Đại nói với bố:

- Tí nữa bố hỏi luôn cả chuyện bảo vệ môi trường ở xã mình nữa. Cần tổ chức một đội xe đẩy, chuyên thu gom dọn nước trong làng. Phải có một bể nước công cộng, đổ đến đâu chôn lấp đến đấy. Gớm, rác đổ bừa bãi chết khiếp lên được

Ông Trưởng họ được cưỡi ô tô con ra Uỷ ban, chạy xuyên qua làng, sướng lắm! Ông bảo Đại hạ kính xuống, thò hẳn đầu ra ngoài cửa xe, làm như chỉ để ngắm cảnh làng mình. Ta ra Uỷ ban không phải để xin xỏ gì đâu nhé. Ta dắt cháu ta ra cho quà Uỷ ban đấy. Mà cái thằng này, vẽ chuyện. Mấy bố Uỷ ban làm gì biết đánh vi tính. Táy máy lại hỏng bố nó ngay cho mà xem. Một đống tiền chứ ít gì!

Chiếc xe sang trọng, lấm bùn vừa lừ lừ vào sân Uỷ ban, mấy quan chức xã đã chạy ra đón. Chả bù, lần nào ông bác đến cửa quan, các vị cũng khệnh khạng, ngả lưng ra ghế tựa, hất hàm: "Có việc gì?"

hoặc vẫn chúi mũi đọc cái gì đó, không thèm ngẩng lên, chỉ hất hàm: "Có việc gì thì nói đi"

Ông Hoè chưa bao giờ về xã giảng nghị quyết, nhưng về tỉnh thì đã một vài lần. Cán bộ xã chỉ nghe phong thanh tiếng ông. Bây giờ lại đánh xe về, lại tặng quà nữa. Hết ý.

- Dạ, chúng em sẽ cử người đi học vi tính ạ?

- Dạ, chúng em sẽ nghiên cứu chuyện nước thải ạ. Vâng, quê ta từ ngày xưa đến giờ vẫn có thói bẩn thỉu thế.

Một điều "Dạ", hai điều "Dạ". Lúc này các quan xã đóng rất đạt vai nô bộc của chủ. Ông Hoè vặn lại:

- Ngày xưa làng mình không nước rưởi bẩn thỉu thế này đâu! Ngay hồi chống Pháp, rồi hoà bình lập lại, tôi về làng, thấy vẫn còn sạch lắm. Các đồng chí phải nghĩ nhiều đến môi trường. Bệnh dịch sinh ra từ đấy chứ đâu.

- Dạ, báo cáo với bác, với anh đây. Cái khó nó bó cái khôn ạ! Trăm việc, việc gì cũng phải có tiền ạ.

Từ nãy đến giờ, Đại chỉ ngồi nghe, giờ mới lên tiếng:

- Các đồng chí làm dự án về môi trường đi!

- Dạ, báo cáo anh Đại, chúng tôi xin làm ngay ạ. Nhưng đào đâu ra tiền để triển khai ạ.

- Các đồng chí làm đi, nếu khả thi, tôi sẽ đầu tư một số cơ sở vật chất ban đầu. Sau đó để nó tự nuôi nó. Bà con đóng tiền cho hội thu gom rác. Xã hội hoá được việc này, sẽ kéo theo nhiều việc khác.

Lửa đắng

Chương 17

Hoá ra Lê Việt Bắc là người dễ tính. Hay chỉ dễ tính với gái đẹp thôi, thì không biết. Thấy khách xưng "em", ông ta cứ thế đàng hoàng xưng "anh" ngọt xớt, mặc dù biết rõ cương vị của Diệu.

- Vì "cái xinh đẹp" của em, mà anh phải ba chân bốn cẳng, huy động cả bộ máy lo việc này đấy. Chứ cứ như ông Kiên thì còn lâu!

Vốn đĩ tính, thấy gái đẹp là người ngợm, chân tay cứ nhồn nhộn cả lên. Chả biết có nước non gì không, nhưng được chớt nhả thế này với một cán bộ cỡ này, đẹp thế này, kể cũng khoái thật!

Diệu hơi đỏ mặt. Hay anh ta không biết dùng từ. "Sự xinh đẹp" chả nói lại nói thành "cái xinh đẹp". Phải lờ đi thôi.

Chưa đến mức phải ra tay đối đáp lại. Còn việc, anh ta thích cái trò bỡn cợt… thây kệ anh ta.

- Thế Quận em có phải chuẩn bị gì không ạ?

Ỡm ờ, Bắc bảo:

- Quận em tất nhiên phải chuẩn bị nhiều việc. Ở cương vị mình, em biết rồi, - vừa nói, mắt Bắc vừa xăm soi sờ nắn khắp người Diệu. Mồm cười. Cười rất dâm. - Còn em thì chả phải làm gì. Chỉ… ngồi đợi anh thôi.

Ấy là ông ta đây kịp hãm lưỡi lại. Nể cô Phó chủ tịch mới quen lắm đấy. Với những cô gái không có cương vị rõ ràng, lại phải cầu cạnh, xin xỏ thì ông ta chả ngượng mồm nói: "Em chỉ phải… nằm đợi anh thôi".

Biết rõ sếp mình thuộc nhóm máu D, trong hơn chục năm phục vụ, Hoằng, Trưởng phòng Tổ chức Sở đã thiết kế thành công cho sếp nhiều cuộc tình, bằng cách tuyển lao động nữ hợp đồng. Dài, ngắn là tuỳ vào nhan sắc và có "ngoan" không. Cô nào cũng được giữ lại ở Văn phòng Sở một thời gian để đào tạo "tại chỗ", Sau đó mới đưa xuống cơ sở.

Để đảm bảo an toàn cho những chuyến du hí, sếp bảo Hoằng, cậu làm sao tuyển cho tôi một lái xe đủ tiêu chuẩn ba không: không nhìn thấy gì, không nghe thấy gì, không nói điều gì. Chỉ biết phục tùng. Sếp bảo đi là đi, sếp bảo thắng là thắng.

- Thế bằng đánh đố em còn gì?

- Đánh đố à? Thế thì cậu nhận thằng Hiển vào cho tôi. Nó là cháu gọi tôi bằng chú đấy. Tìm mọi cách nhập hộ khẩu cho nó.

Nhập hộ khẩu vào Thanh Hoa là một bài toán cực kỳ phức tạp. Công an thì yêu cầu muốn có hộ khẩu thường trú phải có nhà cửa hợp pháp. Bên nhà đất thì yêu cầu muốn có nhà đất hợp pháp phải có hộ khẩu thường trú. Nhưng phức tạp thế, chứ phức tạp nữa bằng mọi cách, bằng mọi giá cũng phải xong.

Hôm ấy Hiển đưa sếp chú đi công tác, cùng với một nhân viên tạm tuyển. Cái con bé làm tạp vụ, kiêm tiếp tân, kiêm nhân viên mát xa cho sếp… lại quá ngon. Quá ngon và quá ngoan mới hay chứ! Mà Sếp mới chỉ "gần" nó được mỗi lần. Càng thèm tợn. Hôm nay đi công tác, Sếp cho đi theo để còn "trực tiếp bồi dưỡng nghiệp vụ tiếp tân".

Xe mới chạy khỏi nội thành, Hiến đã ý tứ bẻ ngược gương chiếu hậu trong xe cho úp mặt lên trần. Tay Bắc bắt đầu "làm việc". Ông trời bồng ập xuống một cơn mưa giông. Sấm chớp ầm ào. Chẳng kiêng kị "việc ấy" lúc sấm chớp. Cơn mưa như kích thích đám "thần kinh mây mưa" trong đầu. Sếp hăng lên. Mà đã hăng lên thì giời cũng bé…

"Dừng lại!" Nghe tiếng hô, Hiển vội đạp phanh gặp. "Mày tạt xe vào vệ đường, chờ tao một lát nhé… Nay, ô đây, kẻo ướt".

Hôm qua con bé đã được sếp bảo mặc váy ngắn (Sếp cho tiền may) lại còn dặn mặc kiểu "không người lái". "Là thế nào ạ?" Con bé không hiểu. Sếp cười cực dâm: "Là trong… không mặc gì!"

Hàng ghế sau, quá đủ cho việc ấy. Mà xe của sếp thì bao giờ cũng có mấy chiếc gối. Gối đầu, gối lưng và gối gì chả được. Quá tiện!

Mươi mười lăm phút sau. Cơn mưa trời đã ngớt, cơn mưa tình cũng xong. Nghe tiếng còi pin pin, thằng cháu tội nghiệp đứng thu lu dưới gốc cây quay lại. Nó cụp ô, mở cửa xe, chui vào buồng lái. Đầu thì ráo, nhưng hai ống quần ướt hết. Tụt trái giầy lười ra, dốc ngược. Nước chảy tong tỏng. Hiển cởi tất, đi giày không vậy. Không giầy, chân ga chân phanh không thật. Sếp chú ra chiều ái ngại, động viên "yên chí, hôm nay tao bồi dưỡng gấp đôi".

Sở thích của Hoằng là đếm tiền. Nói thế, không phải anh ta cứ là gỗ đá trước người đẹp. Có lần…

- Xin chào tất cả các thầy giáo, cô giáo. Chiến dịch đột xuất này của ngành Giao thông Công chính Thành phố, vì các em học sinh thân yêu, vì các thầy giáo, cô giáo thân… mến, mà cùng là vì bà con Thành phố ta… Chúng tôi sẽ cố gắng tập trung cán bộ kỹ thuật, nhân lực, vật tư, phương tiện máy móc hoàn thành trong thời gian… hai tháng.

Phòng họp rào rào tiếng trao đổi. Diệu lo thật sự. Kéo dài hai tháng thì kinh quá. Trường nào, trường ấy đất cát tanh bành té bẹ cả lên. Công nhân, cuốc xẻng, xe cộ thi công, xe cộ qua lại đút nút thành cục, vào không được, ra không xong, rồi cãi nhau, rồi tai nạn…

- Có cách gì rút ngắn lại không, đồng chí Giám đốc? - Diệu lo lắng hỏi ngay.

Mặt Bắc lại tươi hơn hớn. Ông ta quay sang nhìn Diệu âu yếm, nhưng vẫn nhắc lại:

- Hai tháng, không thể rút ngắn hơn… đồng chí Phó chủ tịch ạ…

Suýt nữa thì gọi Diệu là "em" đấy, nhưng đã kịp kìm lưỡi lại.

- Đồng chí Phó chủ tịch và các thấy giáo, cô giáo cứ yên tâm. Tôi nói hai tháng là kể từ khi mở đầu cho đến khi kết thúc chiến dịch, chúng ta sẽ lại ngồi với nhau vui vẻ thế này. Còn công việc thì sẽ làm theo lối cuốn chiếu, làm theo tuyến, từng cụm trường một, cụm nào xong cụm ấy, như thế chúng tôi đỡ phải di chuyển xe máy, thiết bị. Bởi chúng tôi không có đủ lực lượng dàn quân ra khắp địa bàn, làm cấp tập một vài ngày như chào mừng đại hội. Tôi xin đề nghị các thấy, cô trao đổi với phụ huynh và các em học sinh tạo điều kiện và… giúp đỡ công nhân chúng tôi hoàn thành công việc.

Diệu nói:

- Báo cáo đồng chí Giám đốc, chúng tôi rất biết ơn… cá nhân đồng chí và toàn ngành đã ủng hộ sáng kiến này của Lâm Du. Đã giúp thì giúp cho chót. Nếu có thể được, xin đồng chí chỉ đạo công nhân làm tránh giờ vào học và tan học. Được thế thì tốt quá!

Mặt Bắc hơn hớn như bắt được của:

- Được thôi, đồng chí nói thế nào mà tôi chả phải nghe!

Mọi người cười nói vui vẻ. Ông ta cũng cười vì câu nói nhiều hàm ý của mình. Quay sang Diệu, lấy giọng công tác, Bắc nói rất đàng hoàng:

- Mời đồng chí Phó chủ tịch đi thăm một công trình chúng tôi đang thi công, để hình dung công việc sẽ triển khai chỗ các đồng chí.

Diệu vui vẻ hỏi:

- Có xa không anh?

Mười phút chạy xe thôi.

Hùng tiễn hai người ra cửa, rồi trở lại phòng họp với mọi người.

Lúc này Bắc nói, không ai hiểu ẩn ý, bây giờ mới là lúc làm sáng tỏ đề nghị "tạo điều kiện và giúp đỡ" ấy. Trên đoạn đường ra xe, ông ta bảo Diệu:

- Nói thật nhé, tiến độ nhanh chậm là do em cả đấy.

- Do em là thế nào?

- Em gợi ý các trường, gom góp chút ít bồi dưỡng cho công nhân. Mỗi học sinh chỉ bỏ ra bữa quà sáng là được rồi. Bảo Hội Phụ huynh Học sinh thu, khỏi mang tiếng nhà trường.

Chẳng chút rào đón xa gần, Bắc nói toạc ra thế. Xong lại bắt ngay sang chuyện khác mới tài:

- Công việc của em có bận lắm không?

- Việc ở cơ sở ấy mà. Bên anh, là ngành chuyên môn, bên em, toàn

những việc không tên. Toàn nhưng chuyện bực mình.

- Làm gì có nơi nào toàn chuyện thích hả em? Nhưng chắc chắn là bên anh ít chuyện bực mình hơn bên em, nhiều cái thích hơn bên em.

Ông ta đã khéo hướng câu chuyện vào một đề tài, tuy là trung tính nhưng đã có hơi hướng… "lãng mạn". Nhất là cái từ "thích" hết sức nhạy cảm… Diệu bắt đầu thấy phải cảnh giác.

Đã ra đến cổng, tự tay Bắc mở cửa xe, hơi nhún người rất diệu:

- Mời em!

Tất nhiên giữa thành phố này, với loại khách này, Hiển không phải bẻ kính chiếu hậu cho úp mặt lên trận. Nhưng cũng chả biết thế nào với thủ trưởng mình. Anh ta hỏi:

- Báo cáo thủ trưởng, ta đi đâu ạ?

- K37 HL!

Nghĩ tay là kí hiệu một công trình, Diệu hỏi:

- Công trình gì đấy hả anh?

- A công trình… xử lý nước thải ấy mà!

Phải chuẩn bị tâm lý, làm như vô tình, Bắc hỏi:

- Em có hay hát không? Người như em, nhất định phải vừa hay hát, vừa hát hay rồi!

Diệu lảng:

- Anh đoán sai rồi, em đã không hát hay thì chớ, lại cũng không hay hát nữa. Chỉ làm chân vỗ tay cổ vũ trong hội diễn thôi.

- Thì vỗ tay cổ vũ cũng tốt chứ sao. Bây giờ cổ vũ cho anh hát nhé.

Chị chưa kịp trả lời, đã thấy xe từ từ đỗ lại, trước nhà hàng Karaoke số 37 phố Hàng Lụa. Bắc vừa mở cửa xe, vừa dỗ:

- Lên hát với anh vài bài thôi, rồi anh lại trả em về. Đảm bảo nghiêm túc, hát bằng miệng, không hát bằng tay.

Đột nhiên, Diệu áp điện thoại vào tai:

- A lô, tôi nghe ạ! - Giọng chị hốt hoảng - Cái gì cơ. Nói lại đi Chuyện xảy ra lúc nào? Đưa vào bệnh viện rồi à? Nói đi, giường số bao nhiêu, phòng số bao nhiêu… Để ghi đã nào… Chị "tắt" máy. Mặt thất thần, quay sang ông ta:

- Em có người quen bị nạn. Anh cho xe đưa em về Quận được không? Hay thôi, để bắt xe ôm cho nhanh. Trong Thành phố, vào giờ này, ô tô chậm hơn xe máy anh ạ… Cám ơn anh rất nhiều vì sự giúp đỡ Quận em! Anh thông cảm nhé!

Miệng nói, tay phải đưa ra bắt, chân chị đã bước chéo một bước, tay taxi vẫy người lái "xe ôm" bên kia đường đứng chờ khách.

"Xơi loại này mới thích". Nuốt nước bọt tiếc rẻ, Bắc nhìn theo cặp chân tròn lẳn trong tấm váy lửng bước nhanh sang bên kia đường. Thật ra, khi nghe ông ta rủ lên hát, Diệu bịa ra cuộc nói chuyện để thoát hiểm, chứ có tai nạn nào đâu.

Ngồi trên xe máy, Diệu thầm nói với Kiên:

Anh thân yêu,

Em chưa từng gặp một người đàn ông nào trâng tráo, trắng trợn, trơ trẽn như thế. Nếu là một gã vô công rồi nghề thì còn biết được. Đây lại là quan chức đứng đầu một ngành của thành phố thì hết chỗ nói. Em càng trọng anh hơn, quý anh hơn, yêu anh hơn. Có phải yêu mà em thấy ở anh toàn những cái tốt, cái hay? Đâu phải thế anh nhỉ? Việc anh được tín nhiệm, được tin cậy đến thế, là một minh chứng, rằng em gửi tình cảm của mình đúng chỗ. Em sẽ cố gắng xứng đáng với anh. Nhưng biết làm sao bây giờ đây anh?

***

Lo gì? Bắc lấy điện thoại có lưu cả ảnh người và số điện thoại ra bấm. Thuỳ, cô gái trẻ trung hừng hực lửa hiện ra trên màn hình tươi cười nhìn Bắc:

- Anh đây! Em ở đâu? Anh cho xe đến đón nhé?

Ông ta dặn lái xe điểm đón, rồi đi vào. Nhân viên bảo vệ kéo tấm cửa kính mầu mười li vào trong, mời khách lên tầng năm. Hơi cao, nhưng có hai phòng hát xinh xỉnh xình xinh, chỉ dành cho… hát đôi, hát đối, hát đội, hát đổi.

Lần gặp trước, anh chị đã thân mật hết cỡ. Thuỳ hỏi Bắc:

- Gớm, sao anh họp suốt được nhỉ? Hễ cứ phải họp là em buồn ngủ rũ ra mới lạ".

- Lòng vả cũng như lòng sung, mắt nào tỉnh táo khi họp được. Nhưng anh có cách chống buồn ngủ cực kỳ hiệu nghiệm nhé.

- Nói đi xem nào?

Bắc ghé sát tai cô:

- Những lúc ấy chỉ có cách nghĩ đến… "cái ấy", nghĩ đến "việc ấy

là tỉnh táo ngay".

- Phải gió cái anh này!

- Thật đấy mà! Anh sợ nhất họp. Có lần, phải ngồi Chủ tịch đoàn một hội nghị, ngồi cả buổi chứ ít gì. Cũng không thể nghĩ mới đến "cái ấy", đến "việc ấy"… anh cứ để nguyên cả kính, bút, tài liệu đấy, lặng lẽ ra, như phải đi giải quyết một việc gì đó vô cùng quan trọng. Đi hơn một tiếng, đến hát giờ giải lao sau mới về… Chính là cái lần rủ em đi hát Karaoke đấy!

Sau lần ấy, cô và Bắc, về nguyên tắc, đã là của nhau rồi.

Hôm nay Bắc lại gọi cô đến đúng chỗ đấy, căn phòng họ đã từng hát.

Đã được dặn trước, thiếu phụ mới bước đến gần, tấm cửa kính màu đã mở rộng, bảo vệ lễ phép "Mời chị lên phòng VIP 1, tầng năm".

Cốc cam vắt sánh vàng, điểm một lát cam găm trên miệng cốc, ống hút, que khuấy chờ sẵn. Hai chai bia Heineken ướp lạnh chờ bật nắp. Mấy gói hạt điều phồng phồng, bùi bùi, béo béo, ngầy ngậy chờ xé. Bắc đang nằm dài trên xalông giả da, nhắm mắt chờ đợi. Đầu gối lên thành ghế, thành ghế hơi cao nên có vẻ gò người. Nhưng thật ra, toàn thân ông đang thả lỏng, hết sức thoái mái.

Theo thói quen, Thuỳ gõ lấy lệ, rồi đẩy cửa vào. Bắc nhỏm dậy. Mắt quạ vào chuồng lợn loang loáng.

- Dã man! Năm tầng, không thang máy. Mệt đứt hơi!

Bắc kéo ngay cô gái vào lòng, mơn trớn:

- Đứt hơi thì anh hà hơi thổi ngạt cho lại sức.

Xoè bàn tay áp vào miệng nhân tình, cô khẽ đẩy ra như bảo khoan đã nào:

- Anh chỉ được cái thế là giỏi!

Người đàn ông háu đói, cầm bàn tay cô gái hít lấy hít để.

Đoạn cầm lấy nó ấp vào má này, rồi má kia:

- Anh tìm được tài liệu cho em chưa đã?

- Rồi! Rồi! Yên chí lớn!

- Đâu nào? Thời gian cho em bổ sung số liệu hoàn chỉnh luận án chỉ còn tháng nữa thôi lấy.

- Ở dưới xe – Bắc nói cho xong việc. Nhưng cô gái không quên mục tiêu:

- Anh gọi lái xe mang lên cho em xem!

Bắc làm mặt giận:

- Làm gì mà chắc lép thế? Có những tài liệu này nhé: một tập sơ đồ, lý lịch hệ thống cống ngầm Thanh Hoa, phải moi từ đời củ tỉ cu ti nào mới ra được đấy. Anh cho phôtô rồi. Thứ hai, là hệ thống sông hồ Thanh Hoa, khả năng điều hoà và tiêu thoát nước thải, nước mưa. Thứ ba, là dự án thoát nước Thanh Hoa. Dự án này do nước ngoài đầu tư. Lớn lắm. Anh để ở cơ quan. Tí nữa về lấy.

Mặt cô gái tươi tỉnh hẳn lên:

- Được rồi, em cảm ơn anh…

- Cảm ơn thế nào? Không có lối cảm ơn suông đâu nhé. Để anh

thơm cái nào…

Đột nhiên, cô gái đẩy Bắc ra cười khinh khích.

- Em cười gì thế?

- Không ạ, tự nhiên em buồn cười thôi!

- Phải có lý do chứ. Em không nói thì anh cho cười luôn thể.

Vừa nói, tay Bắc vừa thọc vào sườn làm cô nhủn người vặn vẹo khanh khách tưng tửng cười. Bằng "đòn tra tấn" này, Bắc buộc cô gái phải khai thật. Dù thế cô thì vẫn vừa nói vừa cười:

- Có gì đâu. Để phục vụ cho việc làm luận án tiến sĩ này, em đã đặt hàng một công ty chuyên thu lượm thông tin trên báo, báo in, báo nói, báo hình và trên mạng tất cả những gì liên quan đến việc thoát nước Thành phố. Vì thế mới đọc được bài: "Dự án thoát nước Thanh Hoa, tất cả đều thoát, trừ nước!" Có thế thật hả anh?

Bắc làm mặt giận:

- Em hay nhỉ? Chấp bọn nhà báo làm gì? Cho chúng nó nói sướng mồm. "Làm sao cũng chẳng làm sao. Dầu có thể nào cũng chẳng làm chi".

- Họ moi ra, đủ chứng cớ, đủ tài liệu, rồi thanh tra, rồi kiểm toán nhầy vào, sao lại chẳng làm chi?

- Thế đấy. "Làm chi cũng chẳng làm chi. Dâu có cái gì cũng chẳng làm sao!"

Cô gái bĩu môi:

- Làm sao quá đi chứ!

- Cái khoái nhất ở nước ta chính là chỗ này: quyết định tập thể thì vinh quang cũng là tập thể, mà trách nhiệm cũng tập thể nốt. Sợ đếch gì. Có ti tỉ lý do để không đảm bảo tiến độ thi công. Ví dụ, chủ đầu tư không giải phóng được mặt bằng để bàn giao thì làm sao thi công được. Nhưng bao giờ cũng phải nhớ điều này chớ có ăn một mình, phải đẹp trên, yên dưới. Mà trên không phải chỉ là ngành dọc đâu. Cái thằng tổ chức đã đưa mình lên nữa chứ. Đấy, cái bài báo ấy, viết cả tên anh ra, viết tắt thôi. Có sao đâu. Anh cũng phải báo cáo giải trình này nọ, chỉ mất thời gian. Cuối cùng cũng chẳng làm sao. Thôi nào, cho anh "nếm" một cái.

- Sao mà háu ăn thế. Em bảo này. - Cô nghiên cứu sinh nhìn quanh - ở đây chả ra làm sao. Đi chỗ khác cho đàng hoàng. Nhưng phải qua cơ quan anh lấy tài liệu đã, rồi đi đâu mới đi. Không có tài liệu cho em, không giúp em xong cái vụ bảo vệ này là thôi đấy nhé.

- Yên chí lớn.

***

Nhà chỉ còn hai vợ chồng, Tần vẫn giữ nếp, thổi bữa nào ăn bữa ấy. Món thịt lợn tẩm nước hàng, hạt tiêu, gia vị rán thì có thể ăn liền hai, ba bữa được. Mùa hè rồi, vợ chồng cùng thích món canh chua. Kiên lại thích canh để tủ lạnh, ăn cho mát. Hoặc là canh chua thịt nạc, hoặc canh chua hến hoặc canh cua mướp, rau đay. Chỉ canh cá mới phải đun lại.

Bữa tối nay là món cá quả kho hạt tiêu, rau muống luộc, lấy nước dầm sấu, rồi xào tỏi. Trời nóng, Kiên rất thích thứ nước rau muống. Tần luộc nhiều nước, thêm chút gia vị. Rau cứ xanh ngăn ngắt. Nước rau còn lại, để ngăn dưới tủ lạnh bữa sau ăn ngon tuyệt. Trưa thì hoạ hoằn Kiên mới về ăn với vợ. Nhưng sáng và tối thì dứt khoát vợ chồng phải ăn với nhau. Nếu có dự chiêu đãi hay ngồi với bạn bè, anh cũng chỉ ăn chiếu lệ, để bụng về ăn với vợ. Ngày

nghỉ, hiếm hoi vợ chồng được trọn vẹn bên nhau, nhất là thứ bẩy. Tất nhiên là vì công việc. Chủ nhật anh dành thời gian đọc sách tham khảo, viết những vấn đề có tính lý luận của đề tài nghiên cứu của mình và học tiếng Anh. Tuy vậy, hễ vợ đề nghị, anh vẫn đèo về ông bà ngoại, thăm bạn bè và thỉnh thoáng cũng đến bác Đại chơi.

Hôm nay chủ nhật, có âu nước rau muống trong tủ lạnh. Kiên uống cứ như người ta uống nước chè. Anh bảo vợ:

- Trên đời này, bất cứ rau gì, cao cấp đến đâu không thể ngày nào cũng ăn được. Chỉ có rau muống là ăn hàng ngày vẫn ngon. Ngày xưa, các cụ gọi là rau *muốn* đấy. Sau mới gọi chệch đi thành rau muống, - Ngừng một chút để vợ ngấm, anh bỗng chuyển chủ đề? Em chính là rau *muốn* của đời anh.

Nói xong, anh bất ngờ ôm chặt vợ, hôn một cái thật yêu rồi buông ra ngay:

- Anh lên phòng làm việc nhé.

Tần không bất ngờ trước tình cảm của chồng. Sau những ngày vợ chồng li thân, "vụ án" đã được hoá giải, vợ chồng càng mặn nồng hơn. Chị nhắc:

- Anh mở thư điện tử con gái ra đọc đi. Nó khoe có bạn tài người Pháp đấy. Anh đọc cả thư em viết cho nó nhé. Anh cũng phải viết cho nó đấy.

- Được rồi. A quên, anh hỏi này. Thế sáng kiến "Kinh nghiệm cấp thành phố" của em thì ai duyệt?

- Hội đồng Thi đua Sở duyệt chứ ai.

- Thế sáng kiến hay đề tài nghiên cứu khoa học cấp Sở thì ai

duyệt?

- Nghe đâu Sở Khoa học Công nghệ duyệt. Họ lập Hội đồng khoa học. Ông Giám đốc ngồi ghế Chủ tịch Hội đồng.

- Ông ấy, Sở ông ấy, cả quân ông ấy, toàn khoa học tự nhiên, hoặc là kĩ thuật thôi, làm sao duyệt được nhưng để tài nghiên cứu thuộc khoa học xã hội và nhân văn như giáo dục, lịch sử, văn học v.v…?

- Thì… chắc họ mời chuyên gia tham gia Hội đồng.

Kiên hỏi vợ vì, chiều nay anh chợt nghĩ, để có thêm cơ sở thuyết phục, đề án Bước đầu cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng ở quận Lâm Du đang được triển khai, phải được tổ chức như một đề tài nghiên cứu khoa học cấp Thành phố. Anh muốn mời chính các chuyên viên được biệt phải về Quận, và mời thêm một vài chuyên gia nữa tham gia. Nhưng đăng ký đề tài ở đâu? Ai duyệt? Không lẽ lại là Sở Khoa học Công nghệ. Không ổn!

Ngồi vào bàn, Kiên mở hòm thư điện tử. Thư con viết:

"Bố mẹ kính yêu.

Con mới có một bạn trai - Misen. Điều thú vị là Misen sõi tiếng Việt, vì đã học ở Việt Nam. Thế là con thì nói tiếng Pháp, Misen nói tiếng Việt, để giúp nhau nói chuẩn hơn. Hôm qua, Misen đưa con đi thăm nhà thờ đức Bà. Con hỏi Misen, nhà thờ đức Bà hôm nay, so với nhà thờ đức Bà V. Huy-gô viết năm 1831 có thay đổi gì không. Misen bảo không hề, mọi sự sửa chữa không được làm mất đi nguyên gốc. Con như hình dung thấy anh chàng gù Cadimôđô đang leo thoăn thoắt qua các tháp hành lang, trên vai vắt cái thân thể mềm nhũn của Exmêranđa chạy trốn giá treo cổ.

Có chuyện này con nói với mẹ thôi. Lúc chia tay, Misen kéo con lại hôn, ngay trong xe hơi. Con biết trai gái phải yêu nhau mới hôn.

Con chưa yêu mẹ ạ. Nhưng cũng thấy hay hay. Mẹ cho con một lời khuyên nhé.

Bố chắc rất bận việc cơ quan. Nhưng cũng nên dành cho con gái chút thời gian chứ bố?"

Thảo Tần viết cho con.

" Con cần dành ưu tiên cho việc học. Nên thân với bạn gái hơn là bạn trai. Và với bạn trai, bao giờ cũng phải giữ một khoảng chách, một giới hạn. Con nói rất đúng, nước người Việt Nam thì yêu nhau mới hôn. Nụ hôn đầu tiên là vô cùng thiêng liêng. Nhưng người châu Âu thì khác đấy. Chỗ này, mẹ hỏi tò mò một tí. Anh ta hôn má hay hôn môi? Và con có hưởng ứng không mà bảo cũng thấy hay hay? Mẹ con ta, ngoài tình mẫu tử còn là bạn bè phải không? Con kể tỷ mỷ, chi tiết cho mẹ. Mẹ sẽ làm cố vấn tình yêu cho con. Đồng ý không, con gái yêu?"

Đọc thư của hai mẹ con, Kiên nhận ra một điều, bố mẹ đã trang bị cho nó đủ mọi thứ trên đời - trừ hành trang vào mê cũng tình yêu. Hay là để Tần sang với con một chuyến. Tần sẽ đánh giá thực trạng và có những lời khuyên cần thiết. Vợ anh chưa được ra nước ngoài bao giờ, nên chuyến đi sẽ vô cùng thú vị.

Kiên viết cho con gái:

"Con gái yêu của bố mẹ.

Chuyện con có bạn trai, làm bố vừa mừng vừa lo. Mừng vì theo quy luật, nếu người bạn trai phù hợp với con, người bạn trai ấy sớm muộn sẽ trở thành người yên của con. Nếu người bạn trai ấy, đúng là người đàn ông đích thực mà con chọn, thì đấy là điều may mắn. Và tình yêu chân chính, sớm muộn sẽ dẫn đến hôn nhân. Còn yêu, chỉ vì cái mốt, chỉ để thoả mãn tình cảm bồng bột nhất thời, thì vô cùng nguy hại. "Tình yêu phải là một thứ thờ phụng từ xa,

một sự chiêm nghiệm lặng câm, đó là sự thần thánh hoá con người mà trước đây mình không quen biết. Đấy là ý kiến cha tác giả "Nhà thờ đức Bà" đấy.

Bước vào lĩnh vực tình yêu, người ta cũng phải được học ngôn ngứ tình yêu, cũng phải biết một số đặc điểm của nó.

Con nên biết là, không lĩnh vực nào dễ nhầm lẫn bằng tình yêu. Bởi lẽ tình yêu chỉ có một, còn những cái na ná tình yêu thì nhiều lắm. Ai cũng biết ở đâu có nhiều lời hoa mỹ, những lời hứa một tấc đến giời, ở đấy thiếu tình yêu chân thật. Con có kể trong thư, bạn trai ấy đã hôn con. Bố cung cấp cho con một câu châm ngôn nổi tiếng thế giới nhé "đừng bao giờ để cho kẻ dại khờ hôn, hoặc để nụ hôn biến mình thành kẻ dại khờ". Mà tình yêu thì hoàn toàn có thể biến kẻ hôn ngoan thành dại khờ tuy đôi khi cũng biến kẻ dại khờ thành khôn ngoan. Con cũng nên biết điều này, đây là vấn đề tâm lý. Khi đói, ăn gì cùng ngon, khi yêu, cái gì cũng tốt. Nhưng đời và người đời, đâu phải đều đẹp, đều tốt, điều hay phải không con?

Những điều bố nói với con, chỉ để tham kháo. Điều mong mỏi duy nhất của bố mẹ là, nếu yêu, nó phải mang lại cho con nguồn sống mới, chứ đừng mang đến điều ngược lại. Bởi, không có vết thương nào đau đớn như vết thương do tình yêu giả dối để lại. Hãy nhớ lấy điều ấy, con gái yêu ạ".

***

Kiên đi qua cái sân rất rộng lên phòng Bí thư Thành uỷ.

Khối kì thạch với cây lộc vừng đứng bên, trong bểnước lớn, sau ngày Tổng Bí thư về làm việc, đã tặng Nhà Bảo tàng Thành phố. Chỗ ấy, giờ là một bồn hoa như mâm xôi vồng lên thật đẹp. Kiên đi ngang qua, nhưng không có cảm xúc gì. Anh mải nghĩ về điều sẽ trình bày với ông Trân.

Đã điện từ cơ quan, nên vừa mới gõ cửa, ông Trân, miệng nói "mời vào", đã đứng ngay dậy, rời bàn làm việc, ra đón khách. Ông tươi cười tay bắt, tay đặt lên vai Kiên bóp nhè nhẹ:

- Chắc lại có chuyện gì hay phải không?

- Báo cáo anh, tôi cũng không biết có hay thật không. Nhưng đúng là có chuyện ạ.

- Nào, mời đồng chí ngồi. Tôi sẵn sàng nghe đây.

Người Thư ký đón khay nước từ tay nhân viên phục vụ, lặng lẽ đặt trước mặt chủ và khách, rồi lặng lẽ ngồi vào vị trí của mình, sẵn sàng ghi lại nội dung cuộc làm việc. Kiên vào đề ngay:

- Tôi nghĩ, khoa học, kỹ thuật, công nghệ có vai trò quyết định trong việc hiện đại hoá, công nghiệp hoá đất nước. Nhưng khoa học xã hội, nhân văn lại có vị trí quyết định trong việc xây dựng con người, lối sống con người, đường hướng phát triển xã hội. Hai bên như hai chân con người, phải đi đều, đi cân mới không ngã. Trung ương có viện khoa học công nghệ và viện Khoa học xã hội và nhân văn. Sao thành phố ta chỉ có sở Khoa học công nghệ? Mà Sở này vốn là ban Khoa học Kỹ thuật trước tay phát triển lên. Sở này lại làm luôn cả chức năng quản lý nhà nước về khoa học xã hội và nhân văn. Báo cáo anh, tôi thấy nó trái khoáy thế nào ấy ạ.

Đôi mắt tinh anh sau cặp kính cần đăm chiêu, thành thật:

- Mình mới về, còn đang nắm tình hình, quả thật chưa biết hết, nên cũng chưa nhận ra điều này. Nếu quả như thế thì, có vấn đề thật.

Kiên nhìn thẳng vào mắt ông Trân khẳng định:

- Thưa anh, đúng thế đấy ạ!

Ngẫm nghĩ một tí, ông nói một câu xã giao "Đồng chí uống nước đi" - cốt để có thời gian suy nghĩ thêm. Rồi ông vừa nghĩ vừa nói:

- Nếu thế, thì… hoặc là… phải bổ sung cho sở Khoa học Công nghệ một Phó giám đốc, một phòng chuyên môn về xã hội và nhân văn… hoặc là…

Kiên cũng là người nhanh nhạy trong nhận thức. Anh liên tưởng đến câu chuyện của Hùng về hai anh sáp nhập nên nêu ý kiến.

- Hoặc là thế nào ạ? Thưa anh… tôi thấy… nếu làm như anh vừa nói thì… hoá ra nhất bên trọng, nhất bên khinh ạ… Thế nào, bên khoa học công nghệ cũng được ưu tiên, vì ông giám đốc thuộc "phe" ấy.

Là người hiểu biết, thông minh và quyết đoán, ông Trân nhận ra cái lý ở con người dám nghĩ, dám làm, dám chịu thất bại này. Lập tức ông quyết ngay giải pháp, mà không sợ mình nóng vội:

- Đồng chí nói đúng… Chỉ có cách thành lập hẳn một cơ quan song song với ngành kia, - ngừng một chút, ông nói chậm, như điểm từng đầu việc. - Thế thì sẽ phải giải quyết một loạt vấn đề: bộ máy, nhân sự, và cơ sở vật chất. Trước hết phải làm đề án trình Chính phủ. Chắc cũng thuyết phục được thôi. Vấn đề cũng rõ ràng.

"Quái, sao một chuyện thế này mà không ai nêu ra, là nghĩa làm sao nhỉ? Cái cậu này khá thật. Có những cán bộ thế này, việc gì chả xong" - ông nghĩ.

Mắt Kiên sáng lên. Một chuyện cỡ Thành phố mà Bí thư quyết đơn giản đến không ngờ, anh mừng ra mặt:

- Được thế thì hay quá. Còn cơ sở vật chất? Thành phố lấy luôn mấy tầng bên Quận uỷ Lâm Du dôi ra. Vừa đẹp đấy ạ.

- Hay rồi! Quả thật, mỗi lần gặp đồng chí lại có một chuyện hay, - giọng ông thân mật bạn bè. - Hôm nào rảnh rỗi đến nhà mình chơi, ta chuyện trò, đàm đạo nhé.

- Vâng ạ! Xin phép anh, tôi về.

Bí thư thế mới là Bí thư chứ. Anh vui lắm. Có một cấp trên như thế này, làm việc khoái thật.

***

Kiên mời Đoàn Hùng lên phòng mình. Anh vào việc ngay:

- Có hai việc, một việc cần đến cậu, một việc của cậu. Cái đề án *Bước đầu cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng ở quận Lâm Du* đang thực nghiệm, cần đồng thời tiến hành, như một đề tài nghiên cứu thuộc lĩnh vực quản lý. Nó ở dạng vừa nghiên cứu, vừa thực nghiệm, vừa thiết kế, vừa thi công. Cậu cần làm những thủ tục hành chính và tổ chức cần thiết, cho nó thành một đề tài nghiên cứu khoa học. Cậu thấy thế nào?

- Được ạ! Khó khăn thêm một chút, nhưng được một công đôi việc. Thế, những ai tham gia đề tài này ạ? - Hùng nghĩ đến việc triển khai thực hiện nên hỏi vậy.

- Nhiều. Nói rộng ra là cả Quận tham gia…

Thấy thủ trưởng trả lời có vẻ cho xong việc, anh không chấp nhận lối nói ấy, nên thắc mắc:

- Em không hiểu?

- Thế này nhé. Nếu làm một cuộc, hay vài cuộc điều tra xã hội học xung quanh vấn đề này, ở cơ quan mình, trong nhân dân, trong các cơ quan dân chính đảng của Quận chẳng hạn, thì chả thế là gì. Sẽ

mời thêm một số chuyên gia. Nhưng cậu sẽ là Phó chủ nhiệm đề tài, được không?

Ra vậy. Cứ ngờ… Ai ngờ bố này suy nghĩ đâu ra đấy cả rồi. Dù đã rất hiểu nhau, nhưng vào việc cụ thể, vẫn phải cụ thể. Nếu không chết mất ngáp. Chính nhờ cái nết này mà giao việc cho anh, Kiên tin là mọi việc sẽ có kết quả. Nhưng Hùng là người lượng được sức mình. Anh không có lối hăng tiết vịt nên thành thật:

- Vâng, bây giờ thì em còn làm phó cho anh được, chứ ít nữa, chắc không đủ sức. Anh cho thời hạn làm đề cương đề án?

Không đồng thuận với suy nghĩ ấy, nhưng để khi khác trao đổi. Giờ là công việc phải tiến hành ngay nên Kiên nói:

- Chưa hẳn như thế. Cho cậu hai tuần đủ không? Việc thứ hai, cậu tổng kết cuộc quyên góp xây nhà tình nghĩa giúp đồng bào miền trong đi. Sau đó ta làm một chuyến công tác, trao quà tình nghĩa cho bà con trong ấy. Tôi đi cùng, nhưng chỉ dự một hai cuộc có tính chất tượng trưng với huyện thôi, rồi đi tiếp vào Huế dự khai mạc Festival, sau đó đi thành phố Hồ Chí Minh dự hội nghị các chủ tịch quận, huyện.

Hùng vội kêu:

- Ấy chết. Anh cho em ở nhà để còn làm cái vụ anh vừa giao, lại còn cái vụ hội diễn văn nghệ cựu chiến binh. Anh phân công chị Diệu đi thay em.

***

Sở Giao thông Công chính là một toà nhà đồ sộ, bề thế, bảy tầng tạo dáng hình cánh cũng. Phía trước, hàng cau vua uy nghi, như đội vệ binh nghiêm trang bồng súng gác. Tít trên cao, tán lá xoè như chiếc ô duyên dáng in trên nền trời xanh.

Loại cây này, cao dăm ba mét, đánh lên trồng cũng sống, bởi nó có bộ rễ chùm, nên không sợ giông gió. Các công trình đồ sộ mới xây dựng rất thích trồng điểm cau vua là vì thế. Nhà vừa làm xong, mua về, hạ xuống, tưới nước một hai tháng đã được ngay hàng cây như đã trồng hàng chục năm rồi.

Chiếc xe Mazda Nhật kiểu mới, màu nhũ bạc, mui xe thoai thoải lạ mắt lượn một đường mềm mại, từ từ bò lên con đường nhánh, đến đúng tiền sảnh đỗ lại. Chỉ xe của Giám đốc hoặc của cấp trên mới được đỗ như thế.

Bắc chờ Hiển đi vòng đầu xe đến mở cửa, mới ra khỏi xe.

Động tác này, phải huấn luyện mài nó mới thành thục. Có lần, nó quên, đỗ xe lại, cứ ngồi đấy như muốn bảo: "Muốn ra thì mở cửa chui ra!", ông phải mắng cho một trận mới bỏ cái thói dân chủ, bình đẳng, hỗn hào ấy đi. Thơm nhẹ vào má Thuỳ, Bắc dặn:

- Đợi anh một lát nhé!

Ông biết không thể lừa người phụ nữ nhiều tham vọng này được, nên thật ra cũng đã chuẩn bị tài liệu cho cô ta.

Chuyện! Cô ta cho ông đọc "vành ngoài bảy chữ" là để ông phải thò chân giò của mình ra đã. Nắm được bằng chuôi, mới cho ông biết "vinh trong tám nghề" chứ!

Vào phòng làm việc, sợ quên, Bắc điện ngay cho tay Giám đốc Công ty Hè đường:

- Này, tôi đã gợi ý để các trường thu tiền bồi dưỡng cho các cậu rồi đấy. Sướng nhé!

Người ngoài nghe, chả hiểu ông ta báo "sướng nhé" là thế nào.

Thật ra, nó là một lời, gọi là đe cũng được, gọi là dặn cũng đúng. Người nghe phải hiểu là "ai làm cho mày sướng". Mà cấp trên đã làm cho mày sướng thì… đố mày dám quên cấp trên đấy. Ông mở tù, rót một li rượu ngâm tay gấu, cùng đủ thứ ích sinh tráng dương, ngửa cổ tợp một hơi, rồi mới lấy tập tài liệu cho người đẹp. Con bé này, sắp tiến sĩ đấy, hấp dẫn đấy, nhưng không khoái lắm, vì nó hơi dễ dãi và rất chắc lép. Mình mà không có tài liệu, nó chả chịu cởi ra đâu.

Hiển bị mắng mấy lần, nên ý tứ lắm. Mặt nó luôn hướng về cửa ra vào. Vừa thấy bóng thủ trưởng, đã vội đi vòng sang, mở cửa xe, đứng nép sau cảnh cửa. Cẩn thận đóng lại, rồi mới ngồi vào sau vô lăng. Ly rượu làm người Bắc dậm dật.

Không đợi lái xe hỏi, ông ta đã hất hàm:

- *Hoa râm bụt*!

Dù là lần đầu, nhưng đã một lần "hát karaoke bằng tay", và cú "tra tấn thọc sườn" lúc này, khiến cả hai vào cuộc chẳng chút ngượng ngùng. Bắc khen:

- Nhìn cận cảnh thề này mới thấy hết vẻ đẹp của em.

Mắt nhìn. Mũi hít. Tay sờ. Tai nghe tiếng thở hồn hển. Lưỡi nếm tất cả những chỗ nào Bắc khoái. Khi ngũ giác đã no nê, mới đến lượt thứ "giác quan kia" vào cuộc. Hai chân Thuỳ quấn chặt lấy eo lưng Bắc. Như bám. Như đeo. Như đu. Như… chết đuối vớ được cọc. Thuỳ ưỡn người lên, cộng hưởng nhịp nhàng làm Bắc sướng lắm. Sau giây phút khoái cảm tột độ, ông ta nảy ra ý định, phải có cách gì giữ người đàn bà này cho mình lâu lâu, chứ kiểu tiền trao cháo múc thế này, xong là hết chuyện. Chợt nhớ màn kịch nghiên cứu khoa học ở cơ quan, Bắc dùng ngay nó làm mồi nhử:

- Em bảo vệ xong luận án, anh mời đi Pháp một chuyến!

Đúng là ếch vo hoa mướp, Thuỳ vội chộp lấy:

- Thật không? Mà đi cùng anh chứ?

- Dĩ nhiên! Đi nghiên cứu khoa học đấy.

- Đề tài gì? Có phù hợp với chuyên môn em không?

- Chả cần chuyên môn gì, chỉ cần cái mác tiến sĩ của em là đủ. Đề tài đơn giản vô cùng: "Nghiên cứu cách đánh số nhà ở Thanh Hoa".

Vẫn chưa mặc quần áo, người đàn bà lật người cưỡi lên bụng tình nhân, như cưỡi ngựa. Cô ta không tin vào tai mình, nên hỏi lại cho chắc:

- Anh bảo, nghiên cứu cách đánh số nhà á?

- Chứ sao!

- Giời đất! Ai chả biết, ở đâu chả tính đầu phố là từ đông sang tây, từ bắc xuống nam. Số chẵn bên phải, số lẻ bên trái. Thế mà cũng phải lập đề tài nghiên cứu khoa học, lại còn sang Pháp tìm hiểu xem người Pháp đánh số nhà ở Paris thế nào chứ gì?

- Quá đúng! Rất thông minh! Đúng là tiến sĩ đến…gần đít rồi có khác.

Coi như không nghe câu nói sượng ấy, cô ta bám sát mục tiêu:

- Cha mẹ ơi! Anh nói thật đấy chứ?

- Sao không thật?

- Đề tài được duyệt chưa?

- Duyệt rồi, Thành phố cấp kinh phí rồi. Yên chí lớn! Chỉ có một điều kiện, sở Khoa học Công nghệ đòi một suất tham gia đoàn. Còn bên sở Tài chính Vật giá thì đương nhiên là phải lại quả cho họ.

- Nhưng làm thế nào cho em đi được?

- Yên chí lớn! Anh sẽ mời một tiến sĩ làm cộng tác viên tham gia đề tài. Tiến sĩ ấy là ai thì cuối cùng mới công bố. Thật ra, suất đi Pháp đã có chân rồi. Nhưng muốn em đi cùng, anh sẽ kiếm cớ cho tay Hoằng, Trưởng phòng Tổ chức và nghiên cứu khoa học ở lại.

- Nó không phản ứng à?

- Miếng ăn đến mồm, bị giật ra, sao không phản ứng?

- Thế làm thế nào hả anh yêu? - Thuỳ nói bằng cái giọng âu yếm, nũng nịu nhất trần đời.

- Chỉ cần hứa cho nó một chuyến đi Mỹ sau này. Xong ngay.

Khi say tình, đàn ông hay lôi cả ruột gan ra. Bắc không là ngoại lệ. Ông ta khoe một chiêu làm ăn của mình:

- Em biết không, làm đề tài nghiên cứu khoa học là cách đứng đắn nhất để moi tiền Nhà nước một cách… khoa học. Anh thân tay Trưởng ban Tuyên giáo. Hắn bày ra toàn những đề tài nghiên cứu chính trị nghe rất kêu nhé. Nào: "Làm gì để nâng cao phẩm chất chính trị đội ngũ phóng viên", nào: "Nâng cao năng lực và hiệu lực chính quyền phường, xã". Nào "Nâng cao vai trò lãnh đạo của chi bộ phường, xã". Toàn những "nâng cao", "tăng cường", "quán triệt" mà thực tế vẫn cứ tà tà ngọn cỏ. Mà đề tài nào cũng xơi ngon lành cả trăm triệu đấy. Anh học thằng cha ấy, bịa ra cả đống đề tài

nghiên cứu, rất chi là hay nhớ. Mỗi năm một vài cái là ăn đủ.

- Anh kể em nghe xem nào?

- Đây nhé: "Cây bóng mát và chặt tỉa cây bóng mát đường phố Thanh Hoa". Đây nhé: "Gạch lát vỉa hè Thanh Hoa - vấn đề và giải pháp". Sau cuộc làm tình này với em, có khi lại nghĩ ra một đề tài khác rất kêu cũng nên! À, đúng rồi, "Đồng hồ nước Thanh Hoa - vấn đề và giải pháp". Hết sẩy!

- Thế thì giầu to! Đề tài nào Giám đốc chả dây máu ăn phần.

Bắc vênh mặt:

- Đương nhiên! Nhưng còn nhiều thằng khác bấu sấu vào chứ. Thằng duyệt đề tài ăn một lần. Phải trích lại cho nó theo tỉ lệ phần trăm hẳn hoi. Đến lúc nghiệm thu lại ăn lần nữa này. Mà hai lần nghiệm thu nhé. Nghiệm thu thử và nghiệm thu thật. Thằng cấp kinh phí thì đương nhiên rồi. Cái thằng, trên hai thằng này, cũng phải có phần chứ. Luật chơi nó thế. Chả ai cho không ai cái gì. Đến cái này của em - Bắc dùng tay sờ vào "hiện vật" – mỗi lần dùng, chả mòn tí nào, em có cho không anh đâu? Mà em cũng sướng mê tơi chứ, đâu chỉ mình anh.

Thuỳ bĩu môi làm nũng:

- Đâu nào! Em chiều anh thôi!

- Thế sao cứ rên "hức hức" thế.

"Phải làm cho tay này nghiện mới được":

- Ừ, thì có mê tơi. Mê tơi lần nữa không anh?

Ngay cả lúc làm như say tình, người đàn bà này vẫn nhớ mục đích

cuộc mua bán này:

- Mà đi Pháp thật anh nhé!

- Yên chí lớn!

Lửa đắng

Chương 18

Theo phương án cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng ở Lâm Du, bộ khung lãnh đạo Quận uỷ chỉ còn một Phó bí thư chuyên trách công tác Đảng. Tất cả các Ban đều rút gọn (có ban chỉ còn một người) hoặc nhập lại. Các cán bộ dôi ra, tuỳ theo năng lực chuyên môn, được đưa về các phòng chuyên môn của Uỷ ban Quận, một số đưa sang hai quận mới sắp thành lập, một số đưa về các phường. Một số nữa sắp *đến hẹn lại về* thì nghỉ chế độ chờ hưu. Hai chiếc xe con được điều sang quận mới. Chỉ còn lại một chiếc cho tất cả. Diện tích phòng làm việc dôi hẳn ra hai tầng trên.

Buổi họp giao ban đầu tuần.

Chánh Văn phòng báo cáo công việc đã làm, đang làm dở trong tuần và kế hoạch công tác tuần tới. Kiên đánh giá tình hình. Anh nhắc đến việc đang chỉnh trang, mở rộng lòng đường khu vực các trường học trên địa bàn được báo chí đánh giá cao. Việc nhỏ, nhưng hiệu quả lớn. Anh nhắc khu Văn hoá Thể thao cần quản lý và khai thác có hiệu quả, nhắc khối văn xã phải tổng kết tiền quyên góp xây dựng nhà tình nghĩa gửi tặng bà con kết nghĩa miền trong

Ông Bân, Trưởng ban Tuyên giáo phải biểu:

- Tôi thấy chúng la cần nghiêm khắc rút kinh nghiệm buổi lễ khánh thành khu Văn hoá Thể thao. Anh Lợi hết sức bất bình với Ban tổ chức. Tôi đề nghị phải tìm ra kẻ chủ mưu vụ này.

Không ai nói gì. Phòng họp lặng đi một lát. Có điều gì đó rất khó nói trong việc này. Hùng phát biểu đầu tiên:

- Tôi chịu trách nhiệm về hành vi khiếm nhã ấy với khách.

- Nhưng ai là ké chủ mưu chứ? - Vẫn ông Bân - Làm như thế, khác nào hắt chén nước mời vào mặt khách.

Hùng tiếp tục tâm trạng băn khoăn, khó xử của mình.

- Tôi có hỏi tỉ mỉ, anh Vĩnh Bảo nói, không xác định được ai vỗ tay đầu tiên. Phía cuối hội trường, ở đâu và bao giờ cũng là chỗ nhốn nháo: người đứng, người ngồi, người đi qua, người dừng lại, ngó nghiêng một tí rồi đi làm việc của mình, nghĩa là rất lộn xộn.

Diệu có ý kiến:

- Dở thì đúng là dở rồi. Nhưng bảo tìm cho ra thủ phạm thì rất khó. Chả nhẽ bắt cả vài chục người lại, cách ấy từng người ra để xét hỏi à? Tôi nghĩ là không thể tìm ra được. Hơn nữa, còn thành trò cười cho thiên hạ. Đây là tình huống phát sinh, không ai lường trước. Vì thế, cũng không thể có sự chuẩn bị như một âm mưu, một hành vi phá hoại. Có thể chỉ là phản ứng tự phát của một người nào đó. Thêm nữa, điều này cũng phải xem xét. Cái người vỗ tay đầu tiên ấy, về sau được gần như tất cả mọi người - trừ mấy hàng ghế đầu - hưởng ứng. Vậy là hành vi ấy có cái gì đó hợp lý Nói đi cũng phải nói lại, đồng chí Lợi nói chả sai câu nào. Đúng cả đấy. Chỉ có điều… không đúng lúc, không đúng chỗ thôi. Ai đời, đồng chí Chủ tịch chỉ nói một câu mà đồng chí ấy cứ nói mãi… Nếu không có những tiếng vỗ tay ấy thì không biết còn kéo đến bao giờ?

Kiên lý giải:

- Quân ta đã bắt đầu quen với lối họp hành ngắn gọn, thiết thực. Vì thế, đây là sự phản ứng. Với cấp trên, thế là không được. Nhưng

quả thật, lúc ấy tôi không biết nên thế nào. Đứng dậy, ngăn lại cũng dở. Mà để yên cũng dở. Tôi cùng sẽ gặp đồng chí ấy, trực tiếp xin lỗi. Còn đồng chí ấy suy nghĩ thế nào, là việc của đồng chí ấy. Thời buổi này, hô hào chung chung không còn phù hợp. Thôi, ta dừng câu chuyện ở đây.

Đột nhiên Diệu giơ tay, nói vội như sợ không kịp:

- Báo cáo đồng chí Bí thư và các đồng chí. Có một việc còn lôi thôi hơn, bắt buộc phải xin ý kiến. Chính Giám đốc sở Giao thông Công chính nói với tôi, là phải bồi dưỡng cho quân đồng chí ấy. Rằng cứ thu của học sinh, sinh viên, mỗi cháu một bữa quà sáng là đủ. Đồng chí ấy còn nói đến cả chi tiết này, bảo hội cha mẹ học sinh đứng ra thu, thì không ai kêu ca đâu.

Hùng phản ứng ngay:

- Chúng ta đang xây dựng một nền hành chính sạch, mà lại gợi ý cho các trường làm thế, nhất là đối với các em nhỏ thì còn mặt mũi nào nhìn thiên hạ nữa.

- Nhưng người ta đây nói thế là không thể không có gì đâu.

Hàm, Phó chủ tịch phụ trách khối quản lý kinh doanh và dịch vụ đáp ngay. Diệu cũng thấy thế. Chị nói:

- Họ mới làm xong được hai cụm trường học. Hiện tượng ùn tắc ở cổng trường lúc vào, lúc tan học đỡ hơn, cảnh sát giao thông không còn phải bơi giữa dòng người xe cộ mà phồng mồm thổi còi nữa. Giờ đang triển khai ở cụm thứ ba. Họ mà dềnh dàng với mấy cụm kia là chết tắc. Hôm qua đồng chí ấy lại gọi điện cho tôi, nhắc khéo rồi.

Quả thật, Kiên thấy bí. Anh hỏi Trưởng phòng Kế hoạch Tài chính:

- Anh có cách gì không? Tôi đồng ý với đồng chí Hùng. Nếu chúng ra làm theo gợi ý của họ, thì, một là thà đừng thí điểm nữa, đừng cao giọng, lớn tiếng Lâm Du sẽ thế này, thế kia nữa. Hai là, không ai bịt được miệng hàng nghìn phụ huynh, hàng nghìn học sinh, sinh viên. Chỉ con một người nói ra, báo chí xông vào, tổ lên thì lỗ nẻ nào cho ngần này người chui. Vì vậy, ta kiên quyết không làm. Nhưng lại vẫn phải bồi dưỡng cho họ. Luật chơi nó thế. Anh xem có cách gì giật gấu vá vai không?

Trưởng phòng Kế hoạch Tài chính nhún vai:

- Báo cáo anh, vô kế khả thi ạ!

Kiên quyết định:

- Anh làm dự trù báo cáo Thành phố, với lý do bồi dưỡng làm việc thêm giờ, và thưởng hoàn thành kế hoạch trước thời gian.

- Ngộ nhờ Thành phố không cho thì sao?

Hùng, chỉ Hùng mới có câu hỏi sắc như thế. Kiên cau mày, cắn môi:

- Hãy thế đã. Tình cảnh nào rồi cũng có lối thoát. Hôm nay giao ban, quá mất mười lăm phút. Mời các đồng chí nghỉ.

Tham dự giao ban, các cuộc họp khác và các hoạt động chính của Lâm Du còn có nhóm chuyên viên biệt phải của học viện Hành chính quốc gia, bộ Nội vụ và ban Tổ chức Trung ương. Đã thành lệ, khi các thành phần chính thức cuộc họp đã rời phòng họp, ba người ngồi lại trao đổi:

- Gọn nhẹ và hiệu quả thì rõ rồi…

- Nhưng không đồng bộ cả thành phố là rất khó làm.

- Đúng vậy, đã thành căn bệnh phổ biến. Phải có thuốc đặc trị thì mới làm việc khác được.

- Kênh Tuyên giáo phải được điều chỉnh. Tôi thấy ở đâu cũng thế. *"Có em thì chợ cũng đông. Không em thì chợ vẫn đồng mọi phiên"*.

***

Ngay buổi chiều, Kiên điện hẹn gặp ông Lợi. Sau cái bắt tay, Kiên nói ngay:

- Gì thì gì cũng phải xin lỗi anh về hành vi khiếm nhã của quân tôi hôm trước. Chà là, nó quen làm nhanh gọn rồi mà!

Hôm ấy, mấy trăm con người thấy ông ta tái mặt giận dữ bỏ về thẳng. Về đến phòng làm việc, lập tức gọi điện, trút cơn giận lên đầu Bân. Thiên hạ được bữa đàm tiếu râm ran khắp Thành phố. Thật ra, cái kiểu vỗ tay mời xuống như thế, đã từng diễn ra nhiều lần trong các hội nghị, hoặc đại hội của giới nghệ sĩ. Nhưng ở Thành phố này, trong hệ thống thế chế này thì đây là lần đầu. Dẫu sao, được Kiên xin lỗi thế này cũng hả dạ.

Ông Lợi có vẻ biết điều khi nói chữa thẹn:

- Có thể, tôi cũng phải rút kinh nghiệm. Bây giờ người ta không thích nghe, dù nói hay đến mấy.

Chiều hôm trước, Kiên đùa Hùng bằng một câu kinh người: "Mai tôi đưa cậu ra toà đấy".

Hùng và Kiên lặng lẽ vào ngồi chầu rìa phiên toà quận xử một vụ án dân sự. Không nghe từ đầu, nên hai người không hiểu đầu của tai nheo ra sao. Chỉ thấy vị thẩm phán dõng dạc:

- Bị cáo nghe toà hỏi: bị cáo có quan hệ mờ ám với nhân chứng không?

Thấy bị cáo ngần ngừ, quan toà bồi thêm:

- Bị cáo chỉ trả *nời* có hay không thôi.

Giời đất, Chánh án mà nói ngọng thì… Hùng quay sang Kiên, đúng lúc Kiên cũng quay sang Hùng. Cả hai cùng khẽ lắc đầu Quan toà giục:

- Toà nhắc lại: Bị cáo có quan hệ mờ ám với nhân chứng không? Bị cáo chỉ trả *nời* có hay không thôi.

- Thưa toà, không có điều nào trong luật pháp quy định bị cáo chỉ trả lời toà "có hay không", vì thế bị cáo xin trả lời theo sự thật rằng… Bị cáo có quan hệ với nhân chứng, nhưng không có quan hệ mờ ám! Việc kết luận quan hệ của bị cáo với nhân chứng có mờ ám hay không là quyền của toà.

Toà vặn:

- Nếu không có quan hệ mờ ám thì cớ *nàm* sao, khi chồng nhân chứng đánh nhân chứng, bị cáo *nại* xông vào đánh chồng nhân chứng?

- Thưa toà. Bị cáo nghe thấy nhân chứng kêu cứu. Một người bình thường, thấy một người bình thường kêu cứu còn phải ra tay, nữa là một người hàng xóm thấy một người phụ nữ kêu cứu, tình làng nghĩa xóm, ắt phải xông sang can chứ ạ!

Quan toà dẩu cái môi vốn đã dầy, càng dầy thêm, móc máy:

- Ngoài tình *nàng* nghĩa xóm, còn có tình gì khác không? Nhân

chứng *nại* xinh thế kia!

- Thưa toà, bị cáo không có tình ý gì khác ạ.

- Thế sao đánh nhau ghê thế? Đánh nhau đến *lỗi* chồng nhân chứng phải vào bệnh viện.

- Thưa toà, bị cáo bị đánh đau, hăng lên đánh lại, quá tay thôi ạ?

- Thôi được, nhân chứng nghe toà hỏi: giữa nhân chứng với bị cáo có quan hệ mờ ám không? Chỉ trả *nời* có hay không thôi. Không nói *nằng* nhằng!

Nhân chứng ngước đôi mắt đẹp, nhìn bà Chánh án tóc cắt ngắn, đã cứng tuổi, chưa chồng, không lý sự như người tình bàng xóm, nhưng trả lời rất cứng cựa:

- Thưa toà, nhân chứng không có quan hệ mờ ám gì, chỉ có quan hệ hàng xóm láng giềng bình thường thôi ạ.

Hùng nghĩ bụng, nếu tay nghề vững, chỉ cần hỏi cụ thể, chi tiết, ví dụ khi chồng nhân chứng đi vắng, nhà bị mất điện, có nhờ bị cáo sang sửa giúp lần nào không? Chuyện trò những gì… Đằng này, bà thẩm phán lại hỏi một câu đứng tim người nghe:

- Nhân chứng nghe toà hỏi, mà phải trả *nời* thành thật: giữa bị cáo và chồng nhân chứng, ai khỏe hơn ai?

Không cứ người tham dự phiên toà cúi xuống lắc đầu, bậm môi để khỏi cười thành tiếng, mà đến nhân chứng cũng phải đỏ mặt, cúi đầu, lý nhí:

- Thưa toà… hai người… khỏe như nhau ạ?

Không thể chịu được hơn, Kiên bảo Hùng ngồi nghe tiếp rồi đứng

dậy. Lặng lẽ đến. Lặng lè về. Hội đồng thâm phán không ai hay biết. Kiên ghi vào sổ tay mấy cái gạch đầu dòng:

- Trình độ thẩm phán?

- Văn hoá pháp đình?

- Có nên…?

Sau môi cái gạch đầu dòng là một câu hỏi to tướng. Gạch đầu dòng cuối cùng là một câu hỏi trước dấu chấm lửng. Kiên không viết ra vội. Ý nghĩ này chợt đến. Chưa nghĩ kỹ nên chưa định hình… Anh hỏi chuyện Trưởng phòng Tư pháp Quận. Sau hai lần trao đổi, Kiên đều bác bỏ ý kiến phần biện của anh này. Họ e ngại, cách làm mới quá, đến Trung ương cũng chưa dám làm. Kiên thấy ý kiến mình càng được cũng cố. Lý vững lắm. Cuối cùng anh sang làm việc với đài Truyền hình thành phố. Mấy lần tiếp công dân sau đó, Kiên đều tranh thủ hỏi ý kiến khách. Ai cũng ủng hộ đề xuất này.

***

Lần này, đi thành phố Hồ Chí Minh họp, Sán không xách cặp giả da mà làm một chiếc cặp khoá số, hợp kim, màu đen. Đôi giày đen bóng lộn, nện những bước tự phụ đến chiếc xe con, cơ quan đưa ra sân bay. Cái cảm giác vị thế mình cao hơn hôm qua làm anh ta rất vênh vang.

Nhưng vào hội nghị, chả gặp ai quen. Chỉ nghe toàn những tên tuổi nổi tiếng trong giới kiến trúc, xây dựng. Sán lấy tài liệu. Nghe báo cáo, nghe tham luận. Ù tai. Cũng chả ghi chép gì. Anh ta thấy mình lạc lòng, lẻ loi, lơ láo. Chả ai chào hỏi. Chả ai bắt tay, chả ai trò chuyện. Giờ giải lao, người ta tiếp tục tranh luận ngoài hành lang. Người ta vừa bắt tay, vừa vỗ vai, vừa hỏi chuyện nhau. Sán giật mình quay lại. Có hai ông, không biết khoái cái gì, nói oang oang, cười ha hả. Trong suốt cả đợt họp, anh ta không nói câu gì, không

bắt tay ai. Đi họp toàn những Giám đốc, nếu cấp Phó thì cũng kỳ cựu, nhắn mặt các hội nghị. Phó mới tò te như Sán, cứ ngơ ngơ như người vùng sâu vùng xa lần đầu ra đường cái quan gặp mấy ông tây bà đầm đi du lịch. Có tập tài liệu mang về là hoàn thành nhiệm vụ rồi.

Các cuộc hội nghị, hội thảo… thường kết hợp một chuyến tham quan, hay dã ngoại gì đó. Chủ nhà hội nghị này mời các đại biểu thăm khu Du lịch Sinh thái Vàm Sát. Không có chương trình riêng nên Sán cũng tham gia.

Phải mất hơn nửa giờ, hai chiếc xe du lịch to đùng mới lách ra khỏi Thành phố, xuống phà qua sông Sài Gòn. Cần Giờ lớn nhất trong năm huyện ngoại thành, chiếm tới một phần ba diện tích Thành phố, trong đó rừng và đất rừng chiếm non nửa diện tích huyện. Đấy là phần đất duy nhất của Thành phố nằm ven biển Đông, dài tới mười bốn cây số…

Khang, chàng thanh niên hướng dẫn viên du lịch giới thiệu như thế. Sán ngồi ghế ngay cạnh chỗ anh ta đứng, hỏi:

- Thế từ đấy, có đường biển ra Vũng Tàu không cháu?

Đấy là câu đầu tiên Sán nói với một người trong chuyến công tác này. Khang thấy có người hỏi thì thích lắm. Anh ta biết, nhiều khi mình nói những điều khách không còn nghe. Khi người ta hỏi gì, nghĩa là người la muốn biết điều ấy.

- Thưa chú… nếu ngồi xuống máy, thì từ bãi biển Cần Giờ này, chỉ nửa giờ là là đổ bộ lên Vũng Tàu rồi. Kia… chú nheo mắt lại một chút sẽ thấy hòn núi Vũng Tàu mờ xa. Nhưng đường thuỷ trực tiếp từ đây đi thì không có. Phải về Sài Gòn.

Lần đầu tiên trong đời, Sán tận mắt thấy bộ rễ lạ lùng của rừng cây ngập mặn. Cây đước, thì từ mực nước biển cao nhất, những rễ to

như chiếc đũa nấu, tua tủa, kềnh càng mọc dài ra. Ở vị trí ấy, rễ nó chĩa choãi ra xa, hàng trăm rễ tua tủa bám quanh gốc, choãi ra, cắm vào lòng đất, làm thành một chân đế khổng lồ, nhờ thế cây đứng vững trước sóng biển dữ dội. Nhờ thế nó mới giữ được đất, không cho sóng cuốn đi. Bùn non từ các cửa sông đổ về, được biển bồi lắng, ngày càng đây thêm, chắc lại, thành những vùng đất màu mỡ. Chính nhờ những cánh rừng này mà mỗi năm đất nước thêm hàng ngàn mét vuông lấn mãi ra biển.

Cũng là cây ngập mặn, rễ đước thì hướng địa, nhưng rễ cây ban (bần chua, ban đắng), rễ cây mắm (mắm trắng, mắm đen), lại hướng thiên mới kỳ. Nó cứ ăn ngầm dưới lòng đất, đội bùn, đội nước, mọc lên, lô nhô đủ thứ hình dáng kì lạ như những ông bụt mọc. Còn cây cóc (cóc vàng, cóc đỏ), cây giá thì rễ lại hướng hoành, nghĩa là mọc ngang. Dừa nước thì mọc ngầm dưới nước, lá chĩa thẳng lên trời, tua tủa như rừng gươm giáo…

Đoàn khách dừng lại, ai cũng chăm chú nhìn mặt hồ rộng. Những con cá sầu lừ lừ như chiếc tầu ngầm, chi hở đôi mắt thao láo và hai hàng gai nhọn trên lưng. Từ hai góc hồ, hai con lừ lừ tiến lại. Hai chiếc tầu ngầm sắp đối đầu đây. Khán giả sắp được chứng kiến một trận chiến sống còn. Máu sẽ loang đỏ nước. Còn cách nhau chừng nửa mét, như chợt nhận ra đối thủ, con sấu xám to gần gấp rưỡi con kia, vội đánh đuôi, ngoắt đầu biến mất. Con kia, chính là cá sấu hoa cà rừng Sát, nổi tiếng hung dữ. Giờ còn sót lại không nhiều.

Tò mò, Sán hỏi Khang:

- Thế loại cá sấu to đen ở đâu ra?

- Đấy là giống sấu Cuba nhập nội chú ạ.

- Nghe nói, cá sấu hoa cà rừng Sát ăn thịt người ghê lắm phải không?

- Còn phải nói chú à. Gần ba chục năm trước chứ mấy. Một buổi chiều, mệt nhoài người sau một ngày lội bùn trong rừng, mọi người ào xuống đầm tắm. Ngoằng một cái, cùng với tiếng "ùm". "Cá sấu!" Tiếng kêu thất thanh. Mọi người nháo nhào chạy lên bờ. Thiếu một người. Sáng sau chia nhau, bổ đi tìm. Xác người trai viên xấu số, vì nước mặn đã nổi ngay lên. Mất một chân, đến tận háng. Chú bảo có kinh không? Một kế hoạch dùng hai con vịt làm mồi nhử được thực hiện.

Đêm ấy, trăng mờ, nước lớn, lất phất mưa. Đàn sấu bò lên. Mấy con chó dữ đang sủa, câm bặt. Chúng sợ sấu như sợ cọp. Con sấu to nhất nhoài người đến gần hai con vịt đang sợ hãi đập cánh loạn xạ. Người bảo vệ còn trẻ, hốt hoảng chạy, bỏ cả súng. Người kia, nhiều tuổi hơn, lại là tổ trưởng, sợ vãi đái, chỉ kịp siết cả băng AR15 vào miệng con sấu đang há, nhe hai hàm răng lởm chởm, rồi cũng bỏ chạy, tuột cả súng. Cả trại kéo ra xem, buộc dây kéo chiến lợi phẩm về Nông trường bộ.

Một anh được phân công đi tìm người mổ sấu thuê. Phải có nghề mới biết mổ moi, để vẫn lấy được thịt, nhưng giữ được bộ da đem nhồi. Mọi người hò nhau nắn cái đuôi cho thẳng. Lấy thước dây ra đo. Gần năm mét chú à. Thịt sấu trắng như thịt gà, được chia về các đội. Có ai chợt kêu lên:

- Mật nó đâu hả mày? "Tui không thấy"". Khám người?" "Thì mấy chú khám đi". Không thấy. "Chắc nó bị bắn, sợ mất mật rồi!" Đành chịu. Trả cái thằng mổ thuê hơn trăm ngàn tiền công cho về.

Hôm ấy, cả nông trường được bữa thịt sấu: xào xáo, nấu cháo, băm viên, ăn uống xì xụp. Cơm no, rượu say. Nhiều anh đã ngáy như sấm. Bỗng có tiếng nhốn nháo, ồn ào. "Cái gì thế chúng mày? Mấy ông còn tỉnh rượu, chạy ra. "Chui cha, thật không? "Chú ra mà coi tận mắt xem!" Thì ra bọn trẻ con khui cuống ruột, dạ dày bùng nhùng con sấu ra nghịch. Thấy lòi ra mấy khúc xương vẫn còn

lằng nhằng gân cốt người trại viên xấu số. Nhiều người sợ quá, nôn mửa đầy nhà.

- Các chú nghe nữa không?

- Cháu cứ kể đi.

- Lại nói cái mật con sấu. Mấy cha vẫn tức thằng mổ sấu. Cho người sang làng nó trinh sát, mới hay bí mật nhà nghề của thằng lưu manh: con dao làm thịt rỗng chuôi, tháo lắp dễ dàng. Thảo nào! Cái mật ấy bán được cả cây vàng. Còn bộ da sấu, bên Sở thú mua nhồi bông, cũng được bộn tiền. Sau này còn trưng bầy trong công viên Đầm Sen mãi.

Nhưng từ đấy, đàn sấu rắp tâm trả thù chú ạ. Có đêm, nó kéo cả đàn về bò ngổn ngang trên bãi, chỗ con nọ bị bắn, quần thảo nát hết hoa màu. Đường về trại có một cây cầu khỉ. Một đêm, có anh về khuya. Một con sấu to rình dưới nước. Cái đuôi cứng như chuỳ sắt, quật một nhát thật mạnh vào chân cầu, làm anh này rơi xuống. Phúc tổ cho anh ta, cây súng quàng ngang lưng, mắc vào cây gỗ nằm ngang và hai cây gỗ bắt chéo làm chân cầu, treo anh ta lơ lửng nên không thành mồi cho nó. Con sấu tức giận, quẫy đuôi ùm ùm. Nước bắn lên ướt hết người anh ta. Mà không thế, mồ hôi túa ra cũng đủ ướt rồi. Rừng Sát còn lắm chuyện người đi săn sấu bị nó trả thù, rợn người mấy chú à!

- Này cháu có nhắc đến trại viên, lại nói đến nông trường là thế nào?

- Trại là trại giáo dục lao động, tập trung thanh niên thành phố bị cưỡng bức lao động cải tạo, cũng trong rừng. Còn nông trường thì trồng rừng, sản xuất.

- Chú nghe nói, đặc công rừng Sát cũng bị lũ sấu rừng Sát tấn công, phải không?

Thì vậy mấy chú. Lũ cá sấu hoa cà, đã ăn thịt người rồi thì nghiện. Nghiện thì hung dữ lắm. Lúc đầu, bộ đội đặc công nước rừng Sát, thâm nhập qua đường này vào Càng Sài Gòn đánh tầu Mỹ. Chưa có kinh nghiệm nên bị nó ngoạm, dìm chết, ăn thịt. Sau bà con mách, chỉ cần lặn xuống là nó chịu. Ở dưới nước, cá sấu không mở miệng đớp mồi được.

Chỉ mình Sán hỏi chuyện Khang. Những người khác cứ thế nghe kể chuyện hai chú cháu. Rừng ngập mặn này do người dân thành phố và những thanh niên chỉ biết *cày đường nhựa* trồng nên. Trước đồng khởi (1960), còn là rừng ngập mặn nguyên sinh. Để chặn đường thâm nhập của đặc công ta, giặc ném bom phát quang, tiếng chỉ là làm trụi lá cây, nhưng thật ra, nó diệt tất cả động vật, thực vật trong vùng.

Những lần đi nghỉ mát ở vùng biển, ngày gia đình còn là tổ ấm, Sán hay mua cua về. Khi thì được cua thịt, cả nhà tấm tắc khen. Khi thì toàn của nước. Phí tiền. Đoàn khách hôm nay được mời… câu cua. Sán không câu, nhưng tò mò hỏi chuyện về cua để rút kinh nghiệm, tuy, có thể chả bao giờ anh ta mua về làm quà nữa!

- Cháu phân biệt cho chú cua thịt và cua nước, để khỏi bị lừa. Với chú, cua nào cũng như của nào.

Chưa trả lời ngay, Khang hỏi lại:

- Thế chú có phân biệt được của đực và của cái không đã?

- Ơ cái thằng, mày coi thường tao thế?

- Không dám đâu chú. Con hỏi thế bởi, chắc chú chỉ có thể phân biệt được cua đực, cua cái lúc trưởng thành thôi. Lúc ấy con đực trông như mặc silíp. Con cái có cái yếm sồi to tướng, ai chả nhận ra. Nhưng lúc nó bé, nhất định là chú chịu. Sao chịu á? Vì lúc đó

nó là loài lưỡng tính. Sau đó mới phân rõ giới tính.

- Ồ, thế à? Lần đầu tiên trong đời chú nghe!

- Lúc nó còn nhỏ, người ta gọi nó là cua nhèm, như ta gọi trẻ con là nhi, nhí ấy chú. Lớn lên gọi là cua y. Nó phải lột vỏ để lớn dần lên chú à! Sau lần lột thứ nhất gọi là cua nhất y, lần thứ hai là nhị y. Sau bốn lần lột thì thành cua kềnh. Đứng tuổi. Không thể lột vỏ được nữa. Đến lúc thành cua rủ thì đã gần đất xa trời rồi.

Càng nghe càng thú vị. Nhiều người bắt đầu chăm chú nghe chuyện. Sán thắc mắc:

- Nhưng cái vỏ *kitin* cứng như áo giáp xe bọc thép thế, nó lột bằng cách nào. Lúc luộc ăn, mình phải dùng kẹp bóp thật lực mới vỡ vỏ cơ mà.

- Chú à, loài vật nào cũng có cách riêng của mình để sinh tồn và duy trì nòi giống chứ. Sắp đến kỳ lột vỏ, nó tự tiết ra một chất gì đó, phải hỏi các *nhà cua học* mới biết chính xác được Chất ấy làm cho vỏ cứng mềm đi, mỏng đi, như tấm áo sơ mi mỏng, chỉ cần nó bò đến cạnh một vật gì nó, cọ mình vào đó là đủ rách bộ xiêm y móng manh. Hoặc nó lấy chính càng của mình cấu rách ra cũng được. Cua lột gọi là của cốm. Nó lột xác để bước sang một chu kỳ sinh học mới.

Chỉ sau với giờ lột, nó đã có cái vỏ trắng đục như tờ giấy can ấy chú. Lúc ấy người ta gọi chúng là cua na. Với thời gian, vỏ ấy cứng dần lên… Chú biết không. Bây giờ, con người khôn ngoan đã biết nuôi của thịt, rồi bắt nó lột vỏ thành của cốm cho mình chiên bơ, ngon hết ý chú ơi! Làm thế nào á? Chú hứa không truyền nghề cho ai nhá. Đơn giản, chỉ cần vặt một càng nó đi, vặt càng nhỏ thôi, để kích thích sinh trưởng!

- Này, cháu không phổ biến cho chú cách chọn cua nước, cua thịt

à?

- Chú trả lời đúng câu này thì con sẽ nói.

- Câu gì?

- Người hiền hay dữ không phân biệt là nữ hay nam. Đúng không ạ? Thế còn cua? Cua đực và cua cái, con nào dữ?

- Con nào lớn thì càng nó to, tất nhiên nó cắp đau hơn con càng nhỏ. Có phân biệt đực cái gì đâu.

Khang cười cười. Rõ ràng là cười dọn đường cho điều sắp nói ra:

- Con xin lỗi mấy cô. Với loài cua thì, giống cái ác cực kỳ, đểu cực kỳ, dã man cực kỳ đấy ạ…

- Cháu chỉ xạo!

Xạo đâu mà xạo. Cứ để con kể các cô chú xem có nghe được không nhá.

- Cua cũng như người. Thấy trăng sáng là tung tăng rủ bạn tình đi chơi. Mà đã đi chơi là dan díu, là tình tang… Cho nên những ngày trăng sáng, chúng rất gầy, cứ tóp đi thôi. Chớ có ăn của khoảng thời gian ấy. Các chú, các cô có biết câu này không: *"Ngày rằm tháng bảy đi chùa/ Cua thầm, cua khẩn cho cua mọc đầu*". Còn điều này nữa, hơi sex, nếu các chú các cô không ngại thì con mới nói.

Sán ra cái điều người lớn:

- Này, mày có vợ chưa mà dám tinh vi với chúng tao. Nói đi xem nào!

Sán thích chàng thanh niên này quá, nên mới mày tao thế.

- Con sắp có vợ. Chú nói thế thì con mới nói. Con có đọc thấy trong một cuốn tiểu thuyết, khi luận về tính nhân bản của con người trong sinh hoạt tình dục, ông nhà văn đưa ra nhận xét: khác tất cả các loại động vật trên hành tinh này, con người làm tình với nhau, không phải chỉ là để duy trì nòi giống, mà còn là một cách thể hiện cao nhất tình cảm và văn hoá của mình…

- Thế thì sao? Ông nhà văn ấy nói đúng quá rồi còn gì?

Khang cãi:

- Nhưng, con cam đoan với chú là, ông ấy hoàn toàn sai, khi nói rằng: chỉ có con người khi làm tình là úp mặt vào nhau, để mặt nhìn mặt càng thêm tươi mà chú. Còn tất cả các giống khác đều phủ lên nhau nên không bao giờ nhìn thấy mặt nhau lúc làm tình.

- Mày nói thế có nghĩa là có một loại động vật nào đó cũng úp mặt vào nhau khi làm chuyện ấy. Đúng không? Con gì? Nói đi!

- Con cua. Thì ta đang nói chuyện cua mà!

- Thật không?

- Sao không thật? Chắc chắn cái ông nhà văn ấy chưa bao giờ đi soi của biển vào những đêm trăng sáng. Chú có muốn kiểm chứng thì… bẩy tám hôm nữa về đây với con. Trong muôn loài cả, chỉ duy nhất anh cá mập hung dữ cũng có lối làm tình như cua, các cô các chú à. Còn một điều kỳ quặc nữa, này con nói rồi. Cua cái ác cực kỳ, đểu cực kỳ, dã man cực kỳ nhá. Các chú, các cô có biết không, lúc của cái lột vỏ thì của đực đứng cạnh canh chừng, sẵn sàng giơ đôi càng to đùng ra nghiến chết, kẹp chết kẻ thù, bảo vệ bạn tình còn bấy bớt. Nhưng đến lúc của đực lột thì hỡi ôi, cua cái gọi bạn tình đến ngấu nghiến nhai… chồng!

Mọi người nói cười, trao đổi, phản bác, thừa nhận. Chờ cho mọi người yên lặng trở lại, Khang tiếp tục kể:

- Không biết còn những con vật nào khi yêu nhau cũng úp bụng vào nhau không? Nhưng con biết, có một con vật mà cánh đàn ông, nhất là các chú phải phục nó sát đất vì khả năng làm tình của nó.

- Con gì mà mày vòng vo lâu thế?

- Thì các chú cứ từ từ đã. Những con sống dưới nước thường bơi ngang. Chỉ riêng con này bơi đứng. Và làm tình cùng trong tư thế bơi đứng mới kỳ. Hai con bơi lại gần nhau, nhìn nhau đắm đuối, nếu thích thì cùng ươn bụng ra, sáp vô, nghĩa là cũng mặt nhìn mặt như… người.

- Này, bốc phét vừa thôi! - Một người chêm vào. Nó quay lại chỗ người vừa nói, không hề tỏ ra phật ý:

- Con đảm bảo chính xác 100%. Nếu không… cho chú chặt đầu con. Cả hai đầu chứ không phải một

Ông khách không nhận ra ý rất tục của nó nên hỏi lại:

- Mày nói… hai đầu là thế nào?

Khang cười khoái chí. Nhiều người hiểu ra cười rú. Sán cố làm ra vẻ nghiêm trang xẵng giọng:

- Cái thằng, tếu vừa vừa thôi. Mày nói xem, còn con gì nữa cũng "làm" như con cua?

Được thể, Khang càng nhấn nha. Không biết đấy có phải là thủ thuật trò chuyện của một tay hướng dẫn viên du lịch có hạng

không. Nó vẫn tiếp tục dền dứ:

- Cái con bơi đứng, làm tình đứng lại đặc biệt hơn nữa. Nó mang bầu cho con cái. Đến kì sinh nở, mỗi lần rặn đẻ lại phun ra mươi con, lập tức tung tăng bơi lội mới tài.

Đến lượt Sán cũng không tin:

- Bốc phét hết chỗ nói. Nó là con gì, nói mau!

Mặt Khang giãn ra, hể há:

- Con cá ngựa chú à!

Mọi người bán tín bán nghi, nhưng không một ai dám bác nó. Mặt tươi tỉnh, rõ là người thắng cuộc, nó cười:

- Sắp chia tay các cô chú rồi. Con nói nốt chuyện của để giải đáp câu hỏi của chú Sán:

- Cua rừng Sát mắc gặp đôi cua biển nơi khác. Cua rừng Sát mầu đen nhánh. Cua biển xanh ánh nước biển. Mấy ngàn cây số bờ biển nước ta, chỉ có ba vùng có của ngon nhất là Cần Giờ, Cần Giuộc và Nam Định ngoài Bắc. Còn để phân biệt cua thịt và của nước, chỉ cần xem khớp khuỷu càng nó. Đục là cua thịt, trong là cua nước. Còn của gạch á? Chú coi, con xin lỗi, chú vạch nắp yếm nó ra, có gạch không biết ngay". Cháu lỡ mồm nên các chú cười, các chú đừng có nhìn vào cái tam giác người bán khoét mổ trên mai chúng. Không phải cái tam giác ấy đỏ là có gạch đâu. Các chú đừng cười, kẻo các cô mắng con ám chỉ. Có khi chỉ là gạch rơm thôi.

Đã đến lúc chia tay. Sán bắt tay Khang rất chặt. Hai chú cháu trao đổi danh thiếp cho nhau. Khác hẳn lúc đi, trên đường về thành phố, mấy tay xung quanh mới hỏi chuyện Sán.

Chiều ngày cuối cùng, hội nghị bế mạc sớm. Lang thang ra phố, trong một tâm trạng vui vui, sau chuyến đi thú vị, Sán tạt vào một hàng giải khát. Đến quầy bar, anh ta ngồi lên chiếc ghế cao lênh khênh. Cô chủ quán mặc váy áo hai dây. Dây là dải ni lông trong, lẫn với mầu da trắng ngần, thành thử trông như không có. Sán có cảm tưởng cái áo lúc nào cũng sắp tụt xuống. Cái hõm giữa hai bầu vú căng mẩy, sâu hun hút. Sán nhìn hơi lâu chỗ ấy, rồi mới nhìn gương mặt cô gái bán hàng. Xinh nhỉ. Trông hơi quen quen. Anh ta hỏi một câu cốt xem người Bắc hay Nam. Giọng Bắc. Nhẹ nhàng. Thánh thót là khác. Sán cố lục trí nhớ xem đã gặp cô ta ở đâu nhỉ?

Bao cô gái đã qua tay anh ta. Chẳng lẽ là cô gái này? Chả thể nhớ một ai. Ái dà dà… Đúng rồi!… Sán úp tay nọ lên tay kia, đặt trên mặt bàn cố tình để ba vết trắng mờ trên mu bàn tay phải lên trên, nhìn sâu vào mắt cô gái. Cô ta cũng nhìn khách như dò hỏi… Anh ta đưa cô chiếc các:

- Cô đã gặp ai có cái tên này chưa?

Cô gái đón lấy tấm các, mắt sáng lên, mừng rỡ:

- Anh Sán à? Chỉ có anh đưa các cho em thôi. Quên làm sao được, chỉ không nhận ra ngay thôi.

"Cô quay vào trong, gọi người ra thay mình, đi vòng ra ngoài quầy, cầm tay Sán kéo đi. Chọn góc khuất nhất trong số các bàn giải khát, ấn anh ta ngồi xuống. Mình ngồi đối diện.

Xúc động thực sự:

- Thế là lại gặp anh. Trông chẳng khác tí nào. Có vẻ già dặn hơn, chững chạc hơn. Phó giám đốc Sở rồi có khác.

Sán cũng cảm động. Đã một lần chung đụng xác thịt, trong một

đêm oái oăm - Cái lần bị công an ập vào ở khách sạn Bàn tay vàng ấy. Sán đưa tay phải cho cô gái cầm.

- Mấy vết răng em vẫn còn đây.

Cô gái âu yếm xoa nhẹ mu bàn tay ấy…

- Kỷ niệm không thể nào quên anh nhỉ. Thế là trong không biết bao nhiêu người đàn ông đã qua tay em, hoá ra chỉ nhớ mỗi anh thôi…

- Em kể đi. Từ bấy làm những gì…

Cô gái cười tự tin. Không một chút mặc cảm quá khứ:

- Để tiết kiệm cho số vốn tích cóp được, em đi tầu vào đây. Phụ quán giải khát… và bây giờ, làm chủ quản này. Em có chồng và một đứa con gái kháu khỉnh. Chồng em người Bắc. Anh ấy làm ở Công ty vận tải hành khách, lái xe buýt.

Sán mừng cho cô gái. Đi xa, gặp người quen, vui lắm.

Trong cả chuyến đi, đây là người thứ hai anh ta trò chuyện. Lại cởi mở, chân tình thế này.

- Em này…

Cô gái một lần nữa lại cầm tay Sán, nâng lên, dịu dàng:

- Anh gọi em là Lệ Thuỷ. Cái tên ngày ấy phải giấu biệt, để đội tên giả là Loan 09, mà anh đòi xem tên trên chứng minh thư, em giấu bằng được, nên mới có vết cắn này anh nhỉ? Cái tên cha sinh mẹ đẻ ấy, bây giờ em trưng công khai, thành tên quán em đây.

- Thuỷ cho anh cốc nước…

- Chết thôi, em vô ý quá. Tại mừng quá đấy mà. Anh dùng cả phê hay nước hoa quả.

- Cho anh nước dừa.

- Dù có sống trăm tuổi, nghìn tuổi, hễ đến quán em, anh cứ dùng miễn phí bất cứ thứ nước giải khát nào em có. Anh mãi là ân nhân của em mà!

Sán cầm tay Lệ Thuỷ. Từ lúc nhận ra người quen cũ, anh ta không nhìn vào hõm ngực giữa hai bầu vú nữa. Bây giờ, Sán nhìn sâu vào mắt cô:

- Anh chúc mừng em đã vượt qua được bước khó khăn nhất đời mình. Bao giờ vào đấy, anh cũng sẽ ghé thăm em - Sán đặt vào tay cô tờ một trăm ngàn - Em mua chút quà gì đó cho cháu nhé. Tên cháu là gì? Thế à? Thanh Thuỷ cung là nước, mẹ là nước mắt, con là nước trong veo. Chắc xinh giống mẹ.

- Cảm ơn anh, cháu giống em lắm. Nhưng chắc chắn cuộc đời sẽ không có đận khổ nhục như em.

Sán đứng dậy:

- Anh phải về rồi.

Thuỷ cũng đứng dậy. Cô hơi đồ người về phía trước, khẽ nghiêng đầu chìa má ra. Sán choàng tay ôm lấy đầu cô, áp má mình vào má cô. Bên này rồi bên kia. Ba lần như thế.

Lửa đắng

Chương 19

Ông Hoè gọi điện xuống phòng Đại, báo lên có việc.

Hớn hở đưa tờ *Thời luận* ra, mặt ông vênh lên:

- Bõ công tôi ngồi đọc báo cả ngày cho anh!

Đại đón tờ báo trong tay bố. Dập vào mắt anh là hàng chữ được đánh dấu màu xanh lá mạ: *Vì sao tai nạn giao thông tăng lên?* Tác giả đưa ra một loạt số liệu thống kê của cục Quản lý Đường bộ, Đường sắt. Theo đó, số vụ tai nạn giao thông tháng này tăng hơn tháng trước; năm sau tăng hơn năm trước. Tăng cả về số vụ tai nạn và số người chết, bị thương. Tháng An toàn giao thông là tháng có số vụ tai nạn cao hơn cả, nhất là tai nạn nghiêm trọng. Tác giả đưa ra một hệ thống nguyên nhân. Đường sá không đáp ứng được nhu cầu xe đi lại. Số lượng xe tăng vọt, đặc biệt là xe tư nhân. Ý thức của lái xe kém. Phương tiện giao thông cũ kỹ, quá đát hoặc không an toàn vẫn chạy thoải mái. Nghĩa là các trung tâm đăng kiểm không làm hết trách nhiệm của mình.

Đại trả bố tờ báo:

- Con chưa nhận ra điều gì làm Ngài cố vấn kể công với Tổng giám đốc?

- Ăn nhau là ở cái đoạn phân tích thông tin đấy ông con Tổng giám đốc ạ. Bây giờ cũng thế. Ngày xưa cũng vậy. Chỉ cần lọc ra từ báo

chí công khai của đối phương mà phát xít Đức có một đống thông tin vô cùng quý giá về hồng quân Liên Xô, khiến cho Bộ chỉ huy tối cao Kremlin phải phát hoảng. Đây nhé. Khi các Trung tâm đăng kiểm xe của Nhà nước không làm xuể, thì sao nào? Xu hướng tất yếu sẽ là xã hội hoá. Nghĩa là các tổ chức tư nhân có thể nhảy vào được. Bố tính, anh nên nghĩ dần về chuyện này đi là vừa.

Ngay hôm sau, Đại tự lái xe đi kiểm tra định kỳ. Anh quan sát toàn cảnh Trung tâm đăng kiểm này. Xem xe ra vào, thời gian khám xe, hỏi chuyện cánh lái xe, xem họ bị khám thế nào. Cũng cách làm ăn ra sao. Vì số xe đến khám rất đông, nên phải xếp hàng. Tay nào muốn chen hàng phải kẹp tiền vào hồ sơ đưa vào. Tiền còn giải quyết được nhiều việc nữa. Ví dụ, một chiếc lốp, lẽ ra không được phép chạy nữa, xe vẫn được đóng dấu lưu hành. Tất nhiên, chạy thêm ít ngày nữa cũng phải thay. Nhưng bây giờ phải đánh xe về, mua lốp mới, thay xong mới quay lại xếp hàng thì rách việc quá. Đút tiền để được đóng dấu, không hơn à? Nhiều xe cũ, sau khi kiểm tra, chỉ được lưu hành nửa năm, nhưng tiền vào thì thời hạn lưu hành được một năm, v.v… và v.v…

Đại cho người đặt hàng một công ty, chuyên cung cấp thông tin theo yêu cầu của khách hàng về hoạt động đăng kiểm. Có thể, còn phải vào trường đại học Giao thông Vận tái tham khảo ý kiến mới được. Nếu bây giờ xây dựng một Trung tâm đăng kiểm thì còn những gì. Địa điểm, hẳn là phải rộng rồi, bao nhiêu, mấy ngàn mét vuông là vừa. Địa điểm của mình phải không gần "thằng" khác quá. Phải anh hùng nhất khoảnh, buộc các xe phải chạy về chỗ mình. Nào nhà cửa, nào thiết bị, nào người, nào vốn. Cái khó không phải là vốn. Không có thì vay. Khó như chính là biết chiếm dụng vốn của "thằng" khác để hoạt động sinh lợi cho mình. Mà không biết, một trung tâm đăng kiểm hiện đại ở các nước phát triển, mặt mũi nó ra sao, dây chuyền thiết bị thế nào. Giá bao nhiêu. Dây chuyền của "thằng" nào tiên tiến nhất?

Bao nhiêu câu hỏi đặt ra. Đại mang vấn đề ra bàn với các cộng sự.

Mỗi người một mảng công việc. Họ bị gắn vào đó, không thoát li được để cùng nghĩ với anh. Ông Hoè không có khả năng tham gia vào những việc cụ thể thế này. Nhưng ông có cái đầu tỉnh táo của một nhà tham mưu.

Hôm hai bố con đến sở Kế hoạch Đầu tư xin đăng ký thêm ngành kinh doanh, Đại cứ đăm đăm. Quả thật anh thấy bí. Ông Hoè lên tiếng:

- Cái lúng túng của con bây giờ là hậu quả của một sai lầm - ông ngừng lại -Sai lầm của con, là khuyết điểm của bố. Bố đã không chỉ ra cho con thấy rằng phải chú ý đến chiến lược con người. Con đang thiếu người trợ lực. Nói xa hơn, con cũng chưa tính đến lớp người kế cận, càng chưa tính đến người kế nhiệm tin cậy, chắc chắn. Đã lúc nào con nghĩ tới thằng Cường chưa. Nó có thể làm gì? Làm ăn ở nước ngoài có cái hay nhưng hay nhất vẫn là làm giàu được trên quê hương đất nước mình. Đầu tư ra nước ngoài cũng là một hướng, nhưng chỉ nên làm khi ta hết cơ hội làm ăn trong nước, khi đủ vốn và đủ sừng mỏ để gõ nhau với những công ty xuyên quốc gia, đã có cả trăm năm tích luỹ tư bản và kinh nghiệm, thủ đoạn và bản lĩnh. Con nên nhớ điều này. Toàn bộ đời sống xã hội của họ đều đã được Luật hoá. Người Việt Nam mình quen duy tình, chứ không duy lý như họ: Ta còn là nước đang phát triển ở trình độ thấp, đặc biệt là phông pháp lý còn hạn chế. Bố nghĩ, nên có những bước đi phù hợp. Với năng lực và hoàn cảnh của mình, con tập trung đầu tư trong nước là phù hợp.

Trong cuộc họp sau, Đại đưa vấn đề ra bàn trong ban lãnh đạo. Anh nhấn mạnh đến việc mở rộng quy mô hoạt động. Sự thiếu hụt cán bộ có năng lực đe đảm trách những công việc rất có triển vọng sắp đến.

Hai ngày sau, trên ba tờ báo lớn ở Thanh Hoa, đăng nhu cầu tuyển dụng của Sao Việt các ngành kinh tế đối ngoại, kỹ thuật máy tính, luật và cơ khí ô tô. Riêng cơ khí ô tô cần hơn chục người. Ưu tiên

những người đã có từ hai đến ba năm kinh nghiệm làm việc. Nếu là sinh viên mới tốt nghiệp thì ưu tiên nhận loại giỏi.

Đại ngồi trước mặt một thanh niên, tóc cắt cao. Sự căng thẳng, hồi hộp vẫn không che lấp nét cứng cỏi, tự tin trên gương mặt thông minh của anh ta.

- Đồng chí tên gì?

- Thưa chú, cháu tên là Phạm Việt Chương ạ. Nhưng cháu không phải là đảng viên đâu ạ!

- Thế anh không có chí cùng tôi làm giầu à?

- Dạ, nếu cùng chí hướng ấy thì cháu xin được làm đồng chí của chú ạ!

- Quê?

- Cháu ở tỉnh H ạ!

- Sao quê anh nhiều vụ bê bối thế?

- Thưa chú, một số đảng viên có chức quyền làm bậy thôi ạ!

- Mấy vụ lộn xộn ở khu công nghiệp chả là quần chúng nhân dân là gì?

- Thưa chú, đấy là những đám đông. Mà ai tham gia đám đông đều khó lòng giữ được khả năng suy nghĩ, suy luận của riêng mình. Lúc ấy, họ chỉ còn cảm nhận bằng không khí hừng hực, bằng liên kết các ý tưởng thôi ạ. Họ thất thường, manh động, rất khó kiểm soát được mình. Quyết định hành xử của họ là ở những người cầm đầu, những người nấp sau lưng họ ạ.

- Nếu được làm giám đốc công ty, anh sẽ làm gì?

- Thưa… chú cho cháu khất trả lời câu hỏi này. Nếu được nhận vào làm việc, sau từ hai đến ba năm cháu dám trả lời ạ!

***

Ông cụ quả thật sáng suốt.

Đợi vợ con ngủ, Đại lên phòng làm việc, đóng chặt cửa. Anh không viết thư điện tử mà điện thoại trực tiếp cho con trai.

Bên ấy, Cường cùng mấy sinh viên Việt Nam góp vốn lập một xưởng sản xuất bảnh đa nem. Bánh đa nem xưa nay, vẫn phải tráng thủ công từng cái một, đem phơi khô, đóng gói. Vì thế nó hình tròn, độ dày mỏng phụ thuộc vào muôi múc bột nước và động tác dùng chính cái muôi làm bằng sọ dừa, xoa cho bột dàn đều khắp mặt vải căng trên noi nước sôi. Nước sôi cũng phải có giới hạn. Vẫn là 100 độ đấy, nhưng nếu lửa to quá, hơi nước bốc mạnh làm lá bánh phồng lên vờ ra. Lửa không đủ, chỉ sôi lom rom, bánh không đủ chín.

Không biết từ đâu, bằng cách nào, Cường nghĩ ra, hay học lỏm cách làm bán thủ công này: dùng những tấm phim chụp X quang thải loại, ngâm nước vôi trong cho sạch thuốc phim, cắt theo hình vuông cho vừa bằng một lá nem. Bột nước gạo xay bằng máy, đặt trong một thùng to, nhúng từng chiếc phim vào thùng bột. Bột nước bám vào hai mặt phim.

Treo tấm phim đó lên dây, căng trong buồng hấp. Đậy nắp lại Mấy phút sau mở ra. Chín hàng loạt. Bóc ra, đưa vào buồng sấy. Cách làm này nhanh, nhiều, bánh mỏng đều, lại vuông, đóng gói xếp vào thùng vận chuyển gọn, thuận tiện hơn hẳn loại bánh cũ.

Mới đầu làm không kịp bán. Không chỉ dân Việt Nam thích, mà

dân nước này cũng mê món nem rán Việt. Đã có hai nhà hàng Việt chuyên bán món này. Nem rán Việt, đánh bạt cả xúc xích nổi tiếng nước sở tại. Bởi nó có nhiều thứ, rau (giá, hành, xu hào) hoặc củ đậu, mộc nhĩ chứ không chỉ có thịt, ăn không ngán. Nhất là cái thứ nước chấm vừa mặn vừa chua, vừa ngọt, vừa cay.

Khách thích vị cay hăng hăng của tỏi thì bỏ tỏi giã nhỏ vào, thích vị cay xé lưỡi của ớt thì cho ớt vào, thích vị cay thơm nồng ấm của hạt tiêu thì cho hạt tiêu vào. Nhiều người bỏ cả tỏi, đt, hạt tiêu vào. Họ không ăn xà lách sống kèm nem rán, nhưng họ rất thích rau húng, rau mùi. Họ cũng không ngồi lại, chấm nem vào bát nước chấm, mà yêu cầu nhà hàng nhúng nhanh từng chiếc nem vào nước chấm, cho vào túi nhựa cầm tay, vừa đi vừa ăn.

Chả biết làm sao, lại nảy nòi ra một xưởng làm bánh đa nem nữa. Rồi đường hàng không trực tiếp giữa hai nước thiết lập. Không chỉ bánh đa nem, mà rau thơm, rau mùi, mùi tây, bắp cải Đà Lạt cũng chở sang đây. Thịt bò, thịt cừu chở ngược lại Mấy ông chủ, chưa làm chủ bao giờ, không kiểm soát được số lượng hàng làm ra. Mới đầu lãi to, sau chỉ lãi tí chút, đủ nuôi quân, tích luỹ chả được bao nhiêu.

Đại bảo con, thế vẫn là làm ăn nhỏ, tủn mủn, bán thủ công. Tình hình trong nước thay đổi nhanh lắm. Các nước đang ồ ạt đầu tư vào. Gia nhập WTO đến nơi rồi. Con nhượng lại phần của mình, cho anh bạn học năm thứ hai ấy. Nó không mua lại thì tặng luôn cho đẹp. Tốt nghiệp xong, về ngay với bố. Bố rất cần một người có trình độ, tin cậy trợ lực.

Thời gian đầu, Cường cũng ăn chơi nhảy múa ra trò, nhưng thấy nhiều bạn bè chí thú học hành, làm ăn, đâm ra nghĩ ngợi. Được hai người bạn nghèo rủ làm chung, thế là xoay xở vừa học vừa làm bánh đa nem. Nếu về? Chỉ có một điều cấn cái. Ấy là việc gặp lại Kiều Linh. Biết làm thế nào? Ông trời sắp đặt thế, chứ ai mưu mô tính toán gì mà trách.

Nghĩ thế, Cường cũng thấy yên lòng.

Nói chuyện với con xong, Đại còn ngồi lại rất lâu. Anh không nghi ngờ gì tình cảm vợ, cũng chẳng nghi ngờ gì tình cảm con trai. Vợ anh đến với anh chân tình, thành thật. Đại yêu vợ một cách giản đơn nhưng thực lòng. Anh không có cái tinh tế của một người đàn ông từng trải và học nhiều. Mọi suy nghĩ của anh đều mạch lạc như mệnh lệnh quân sự, không màu mè khách sáo.

Một đêm như nhiều đêm khác, Đại lên phòng làm việc đọc sách quản trị kinh doanh, cuốn "Nghề tổng giám đốc".

Hôm nay, tự nhiên thấy cuốn *"Khám phá nguồn cảm xúc bản thân"* để ngay ngắn trên bàn làm việc. Anh lật giở mấy trang.

Quái lạ, sao ngủ với nhau mà cũng phải viết thành sách thì kỳ cục hết chỗ nói. Tò mò, Đại giở mục lục ra, mấy chục chương, mỗi chương là một vấn đề. Xem hết chương này đến chương khác. Chết thật, cái việc làm tình mà cũng lắm chuyện thế này sao. Hoá ra mình làm sai sách cả. Mình chỉ biết việc mình. Cứ nghĩ mình xong việc thì việc vợ cũng xong. Lại có một chương nhan đề "khẩu giao". Người dịch chú thích vì không phù hợp với phong cách Á Đông nên không dịch. Ra thế. Đại lờ mờ hiểu ra.

Thì cũng có lần nghe cánh đàn ông nói loáng thoáng, nhưng anh không để ý. Những lần đi với ca-ve, Đại cũng vẫn chỉ đơn giản "đánh nhanh thắng nhanh", nên anh mù tịt mọi chuyện. Điều kì quặc là, khi học những kiến thức về chuyện ấy, anh thấy người rạo rực, thèm muốn. Anh xuống phòng ngủ. Linh đã ngủ ngon. Chiếc váy ngủ màu tôm nôn đã ngắn, lại còn hếch lên. Đại khẽ vén lên, làm vợ cựa mình thức giấc.

Đại nằm xuống ôm chặt vợ. Cứ chỉ xa xỉ ấy làm Linh tỉnh ngay. Cô cười tham.

- Em kiếm sách ấy ở đâu đấy?

- Ở hiệu sách chứ ở đâu. Cả một giá, toàn loại sách này thôi. Em chọn một cuốn. Anh nên đọc.

- Đọc qua rồi. Hoá ra, anh là thằng vô văn hoá tình dục em ạ.

Linh cười khúc khích:

- Thế bấy giờ có văn hoá chưa?

- Tương đối, tương đối!

Ngay màn khởi động tuyệt vời của chồng, Linh đã phải rên lên. Đến khi "hoà nhập", cô thấy mình tan chảy ra

Đã đời!

Đây là lần đầu tiên chồng Linh làm được một trận "kịch chiến". Lần đầu tiên Linh "thắng lợi giòn giã". Lần đầu tiên Linh thu được "chiến lợi phẩm".

Mà lạ cái, không thấy chồng bắt gãi lưng mới kỳ.

Vợ chồng Linh tuổi tác cách xa, không có cái bình đẳng bè bạn, bằng vai phải lứa. Không có những câu cợt nhả của những đôi bạn tình. Không đùa cợt, nghịch ngợm, không chọc ghẹo, trêu chòng. Vì thế, bấy nay Linh cứ âm thầm chịu đựng. Có lần, một chị cùng công ty hỏi Linh một câu táo tợn:

- Tổng giám đốc lãnh đạo thì giỏi rồi, anh chị em phục lăn. Nhưng có khi, trên "sân vận động hàng chiếu" lại kém cỏi chừa biết chừng". Linh đỏ mặt. Chị ta liền tấn công: "Chị đoán không sai mà. Phải dạy. Phải huấn luyện. Cầu thủ muốn đá hay cũng phải

huấn luyện chứ. Thằng nào cũng chỉ thuận chân phải thôi, huấn luyện mãi mới đá được cả chân trái. Em phải huấn luyện thì Tổng giám đốc đá… "chân giữa" mới hay được!"

Mấy cô chưa chồng cười ngặt nghẽo. Một cô có chồng khoe: "Chồng em chả phải huấn luyện gì. Hắn ta vào cỡ huấn luyện viên ngoại hạng ấy chứ!". "Thế thì mày được nhờ". Linh lý nhí: "Nhưng em… em ngượng lắm. Mà huấn luyện thế nào hả chị!". "Ờ, chị cũng thông cảm với mày. Là chồng trên giường, nhưng lại là sếp công ty, lại gần như - chị ta định nói – "cha chú", nhưng nghĩ thế hơi phũ, nên đổi thành - anh cả với em út. Kế cũng khó nói. Thế này nhé, em mua lấy mấy cuốn sách tình dục học để trên bàn sếp. Sếp nào đọc mà chả dựng "cột buồm" lên! Thế là thực hành ngay ấy mà!"

Linh nghe theo. Hiệu quả không ngờ.

***

Đại đang ở Pháp thì nghe điện thoại di động đổ chuông.

Anh hấp tấp lấy máy ra nghe. Chuyện gì thế không biết. Đã giao hẹn là việc khẩn cấp không đừng được, mới gọi cơ mà, tốn lắm. "Thì ra bố". Ông Hoè mừng rỡ giục con: "Tham quan nhanh lên mà về dự thầu. Bộ Giao thông Vận tải đã cho phép đấu thau lập trung tâm đăng kiểm xe ô tô. Các thành phần kinh tế đều được tham gia".

Nói xong câu ấy ông Hoè tắt máy luôn. Đại như mở cờ trong bụng. Ông cụ tuyệt thật. Đúng là cố vấn đắc lực.

Vừa về chiều hôm trước, sáng sau Đại họp ban lãnh đạo. Anh báo cáo kết quả chuyến tham quan dây chuyền đăng kiểm xe, khảo sát giá cả. Cũng đã thuê một công ty tài chính bên ấy, tư vấn cho việc mua dây chuyền đăng kiểm xe cơ giới.

Thời gian mời thầu là một tháng. Cả ban lãnh đạo và ông Hoè đều ngạc nhiên khi Đại giao cho Chương làm hồ sơ dự thầu, hẹn ba ngày phải trình mình.

Trả lời những đôi mắt thắc mắc, Đại gọn lỏn:

- Các anh yên tâm. Tôi chịu trách nhiệm trước các anh về sự thành bại của cuộc đấu thầu này. Văn phòng chuẩn bị vé máy bay, tôi đi thành phố Hồ Chí Minh vào chuyến sớm nhất ngày mai.

Đại vào đây gặp một người bạn cũ bên quân đội. Đơn vị anh này đang quán lý một khu đất rất rộng chưa sử dụng đến, thừa sức cho một trung tâm đăng kiểm xe quy mô lớn.

Chuyến đi Pháp của Đại giải quyết được mọi việc. Giờ là vẫn bề mặt bằng xây dựng trung tâm.

Mấy ngày sau, Đại đã bay ra. Hợp đồng nguyên tắc thuê đất thời hạn năm năm đã được ký kết.

Sáng hôm sau, đến Tổng công ty, anh cho gọi Chương lên:

- Sao tôi không thấy hồ sơ dự thầu đã giao cho anh làm?

- Báo cáo Tổng giám đốc, vì thấy chú chưa về nên cháu chưa trình ạ.

- Lần cuối cùng đấy nhé - Anh nghiêm mặt - Hẹn ba ngày là ba ngày, tôi đi vắng cũng phải xong, bận việc không về sẽ điện giao cho người khác xem thay. Tôi có làm sao sẽ có người khác xử lý. Không lý gì một người làm hỏng công việc của cả một tổ chức, một đơn vị hàng trăm người thế này. Tôi nhắc lại, lần đầu mà cũng là lần cuối cùng đấy, nếu còn muốn làm việc ở đây.

- Báo cáo Tổng giám đốc, cháu xin lỗi và cam đoan, đây là lần cuối cùng ạ. Thưa, chú nhận cho cháu ạ.

Đại giở ra, xem lướt qua một lượt rồi ký ngay.

- Đưa văn thư đóng dấu đem nộp. Nói tài vụ xuất tiền đặt cọc bảo lãnh dự thầu, cùng hồ sơ.

Chương, giỏi thì giỏi đấy, nhưng mới chỉ học giỏi, chưa có kinh nghiệm làm việc. Nghe Sếp chỉnh, chỉ thiếu nước "vãi linh hồn". Thấy Sếp xem lướt qua, không hỏi han, căn vặn gì thì chắc hồ sơ mình làm sắp vứt vào sọt rác. Lại thấy Sếp với tay vào ống bút. Chắc là phê vào lề công văn xin dự thầu, để làm lại đấy. Đến lúc thấy Sếp ký vào cả mấy bộ hồ sơ thì cậu ta không hiểu. Chẳng nhẽ hồ sơ không có gì sai sót? Còn bao nhiêu vấn đề chưa có dữ liệu đầy đủ, mình toàn ang áng, phịa ra. Thậm chí có chỗ như địa điểm còn để trống. Vậy mà sao ông ta lại bảo đem đi nộp, lại nộp lệ phí dự thầu và cả khoản bảo lãnh dự thầu? Có ít tiền đâu cơ chứ. Thế nghĩa là dự thầu thật, dự nghiêm chỉnh.

Bao nhiêu câu hỏi đặt ra. Chẳng câu nào trả lời được.

Chàng lính mới tò te nhìn mặt Sếp, thấy rất nghiêm nghị. Thế này thì trượt là cái chắc. Nghĩ thế, đến phòng văn thư, cậu ta tần ngần một tí, rồi dứt khoát quay lại:

- Báo cáo Tổng giám đốc. Cháu thấy… không nên nộp hồ sơ này ạ.

- Sao? Tôi đã ký rồi, tôi ra lệnh nộp, anh lại bảo không nên. Thế thì… mời ngồi vào đây - Đại rời khỏi ghế, chỉ tay vào chiếc ghế của mình.

Chàng lính mới sợ quá. Lấy hết can đảm, ấp úng:

- Thưa Tổng giám đốc, cháu biết trình độ của mình có hạn. Hồ sơ

này, cháu chuẩn bị quá sơ sài, còn nhiều khiếm khuyết ạ. Nếu nộp thì chắc chắn sẽ không trúng ạ… Vì thế cháu mạnh dạn đề nghị chú, không nên nộp ạ. Thưa… vẫn còn hạn ạ. Có thể bổ sung cho hoàn chỉnh ạ.

Mặt lạnh như tiền, không quan tâm điều Chương nói, Đại xẵng giọng:

- Báo nộp là nộp, sao lằng nhằng thế?

- Thưa… Thưa Tổng giám đốc, lương tâm, trách nhiệm không cho phép cháu làm thế ạ. Xin chú cho thêm ít ngày nữa, cháu thu thập thêm các dữ liệu và bổ xung địa điểm xây dựng Trung tâm ạ.

- Anh nghe đây nhé. Trách nhiệm đầu tiên, trách nhiệm lớn nhất của người lính là, phục tùng mệnh lệnh, phục tùng người chi huy. Hay tôi không xứng đáng làm người chỉ huy anh?

- Thưa… không phải thế ạ. Thưa… nếu nộp thế này sẽ bị loại ạ. Cháu sẽ có tội với Tổng giám đốc, với công ty ạ. Cháu… kiên quyết không nộp…

Giọng Chương méo đi. Anh ta sắp khóc.

Mặt Đại hể hể, mừng rỡ. Xúc động thật sự. Đến bên người thanh niên đang cúi đầu khổ sở, anh đặt cả hai tay lên hai vai Chương, vỗ vỗ liền mấy cái.

- Được lắm! Cái bất tuân lệnh chỉ huy của cậu thật đáng quý, đáng trọng. Cậu cứ nộp đi cho tôi… Cứ yên tâm nhé!

Làm sao mà yên tâm được? Nhưng, cử chỉ của Sếp, xưng hô của Sếp, câu cuối cùng của Sếp giải toả nỗi lo của Chương. Mặt đã nở ra. Cậu ta nhìn Sếp, vẻ tin cậy:

- Chắc Sếp có mẹo gì phải không ạ?

- Thôi, làm nhiệm vụ đi - Và đột nhiên, Đại hô to: "Đằng sau quay. Hướng phòng văn thư, đi thường, bước!"

***

Giờ ăn trưa ở văn phòng Sao Việt. Cao tuổi như ông Hoè thì ăn xong, tranh thủ ngả lưng, cũng được hơn nửa giờ. Thực ra, với chế độ cố vấn như ông, muốn ngủ đến mấy giờ thì ngủ. Ông Hoè không tuỳ tiện. Càng không lợi dụng quan hệ cha con để tuỳ tiện. Bây giờ văn phòng không còn thổi nấu lấy như thời kỳ đầu, Đại muốn tranh thủ thời gian cho mọi người được nghỉ thêm, nên cho gọi cơm văn phòng. Mức ăn khá, lại gọn gàng. Chả phải dọn dẹp gì.

Ông Hoè nhớ hồi kháng chiến chồng Pháp, phải ăn đua hai đầu - đầu và, đầu gắp thức ăn. Tuyệt đối không được nói chuyện khi ăn cơm. Để đảm bảo vệ sinh theo đời sống mới đấy. Bây giờ đũa dùng một lần. Mỗi người một hộp cơm riêng. Và nói chuyện thật vui. Bữa ăn là dịp cho những câu bông đùa, những chuyện tếu. Nhất là đám trẻ tuổi, đám phụ nữ. Hình như phụ nữ quen với thiên chức nuôi con nên không mấy khi ngủ trưa. Thế là ngồi túm tụm trong hai bàn.

Chị bạn đã mách nước "chuyện kia" cho Linh hỏi:

- Sếp đi xa về đã "đóng thuế" chưa em?

Linh đã dạn dĩ hơn, nhưng vẫn ngượng, cúi đầu lý nhí:

- Đóng rồi chị ạ.

- Thóc mẩy hay thóc lép?

Linh cười xấu hổ:

- Thóc mẩy ạ!

Chị kia cười khoái chí:

- Có thế chứ.

Cả bọn cùng cười. Chị ta hồn nhiên kể: Dạo mới cưới, chồng tao đi xa về thì hăng lắm. *"Thứ nhất sợ kẻ ngà ngà, thứ nhì sợ kẻ đi xa mới về"* mà. Bây giờ thì cứ cố tình quên. Không biết vì lẽ gì, hay đổ đi đâu rồi cũng nên. Tao phải hát "… *Em thách thôn chàng, nộp đủ, nộp mau*…" Lão ta cười: "Biết rồi, đang chuẩn bị "đóng nhanh lúa tốt đây". Chị lại véo von: "*Thóc lép bay thẹn tay sàng sấy*…" lão ta lại cười: "Yên tâm, rất chi là mẩy"…

***

Những ngày sau đó, Đại quần đám trợ lý suốt ngày. Anh huy động những nhân viên ưu tú nhất vào cuộc. Anh vào khoa Cơ khí ô tô, trường Đại học Giao thông, khẩn khoản mời vị giáo sư, tiến sĩ đầu ngành đã nghỉ công tác quản lý, làm cố vấn việc này. Mặt bằng nhà xưởng sẽ được bố trí hợp lý. Đường xe ra, xe vào riêng biệt. Nơi ăn nghỉ, giải trí cho lái xe khi chờ đợi. Nhà ăn, quầy bar đàng hoàng. Tất cả đều lắp máy điều hoà nhiệt độ. Khu vực kiểm tra phanh, đo tốc độ, cân tự trọng xe, kiểm tra trượt ngang để đánh giá độ an toàn hệ thống phanh, lái… Tất cả đều có đồng hồ điện tử đo đếm. Khu vực kiểm tra tiếng ồn, khí xả, khu vực kiểm tra hệ thống chiếu sáng v.v… Đâu ra đấy.

Trung tâm này có hẳn một khu vực sửa chữa và thay thế phụ tùng. Biểu giá sửa chữa, phụ tùng thay thế được niêm yết công khai. Xe nào không đạt tiêu chuẩn cái gì, cần sửa thì sửa, cần thay thế thì thay thế, không phải đánh xe về. Tất cả các loại xe chở người có ở Việt Nam đều có phụ tùng thay thế. Một chu trình khép kín tiện

lợi. Các gian nhà xưởng đều lắp kính, khách có thể theo dõi thợ làm việc. Hệ thống camera được lắp đặt từ cổng vào, cho đến các phân xưởng.

Công nghệ này được nhập của Pháp, vào loại tiên tiến. Năng lực tài chính, tính toán tài chính, khả năng thu hồi vốn, đóng góp ngân sách, mọi chế độ đối với người lao động, đội ngũ cán bộ, nhân viên kỹ thuật, tất cả đều được tính toán, trình bày đâu ra đấy với những phụ lục kèm theo.

Hệ thống máy tính của Trung tâm được nối mạng với cục Đăng kiểm, nên lý lịch mỗi xe khi đăng ký đều được Trung tâm nắm chắc và kết quả kiểm định của Trung tâm được báo cáo về Cục ngay. Nhờ thế việc quản lý xe lưu hành được đảm bảo hoàn toàn. Một nhóm loay hoay vẽ đi vẽ lại sơ đồ, rồi lại vẽ cảnh đồ, vẽ trên máy tính chán rồi, thấy ưng ý mới mời Đại và mấy người trong ban lãnh đạo đến cho ý kiến. Lại chỉnh sửa chán rồi mới vẽ phóng lên giấy croki khổ lớn.

Bị cuốn vào công việc, nhưng Hưng vẫn canh cánh câu hỏi. Vì sao đã nộp hồ sơ rồi, Đại mới cho làm tất cả những việc này? Nhất là khi Hưng được Đại yêu cầu làm lại hồ sơ dự thầu. Tất nhiên Chương là người đầu tiên được gọi tham gia.

Vào ngày cuối cùng thời hạn dự thầu, Đại cho nộp bộ hồ sơ mới, rút bộ hồ sơ cũ về. Anh giải thích trong cuộc họp giao ban:

- Tôi đề phòng, và không phải vô lý khi phải đề phòng như thế - cái anh mở thầu vẫn có kiểu đi đêm với một hoặc nhiều "thằng" dự thầu. Nó có thể tuồn thông tin của mình cho "thằng" này, "thằng" khác để lấy tiền. Nó có thể hẩu với một "thằng" nào đó để cho "thằng" ấy trúng thầu. Về mặt pháp lý, nó vẫn thông báo mời thầu, vẫn bán hồ sơ, vẫn thu tiền đặt cọc bảo lãnh. Nhưng thật ra nó đã thoả thuận ngầm với ban quản lý dự án, hoặc chủ đầu tư để chọn một đơn vị nào có ăn cánh với nó. Các đơn vị khác dự thầu, chỉ là

lấy lệ. Cuộc đánh trận giả này, vì vậy chỉ có quân xanh thôi. Đến lúc Hội đồng xét thầu chấm điểm, công bố kết quả, đương nhiên là "thằng" nào ăn cánh, "thằng" ấy trúng.

"Thằng" này sẽ phải chi cho mấy "thằng quân xanh", vì nó có công đánh trận giả cho mình thắng. Và đương nhiên nó sẽ phải cúng nhà thầu đến nơi đến chốn rỏi! Ta nộp hồ sơ ngay từ đầu, chỉ để xí chỗ thôi. Đối thủ của ta, nếu được nhà thầu thông đồng sẽ yên chí, ta chỉ là cái thằng vớ vẫn, vắt mũi chưa sạch. Đến phút 89 mới nộp hồ sơ thật. Đố thằng nào xoay kịp. Mà cũng chả phải chạy cửa sau để trúng thầu.

Nếu ta không trúng thầu, tôi cứ đi đầu xuống đất!

Lửa đắng

Chương 20

Sáng nay báo *Thời luận* có một tin ngắn: *Có thể có gian lận bầu cử đại hội đảng bộ sở Q.?*

Báo này cho biết đã nhận được đơn tố cáo của một cán bộ sở Q.. Theo người tố cáo thì ông V. không có bao nhiêu tín nhiệm trong ngành, nhưng khi bầu lại trúng đảng uỷ viên với số phiếu khá cao. Người này đề nghị ban Kiểm tra Quận uỷ và ban Kiểm tra Thành uỷ kiểm tra. Nếu đúng như lời tố cáo thì phải huỷ kết quả sai trái ấy, lấy lại uy tín cho tổ chức Đảng ở đây. Nếu sai, người tố cáo xin chịu hoàn toàn trách nhiệm trước pháp luật về tội đã vu cáo, làm mất uy tín ông V.

Tờ báo đã chuyển thư tố cáo của công dân này đến các cơ quan hữu quan để làm rõ sự thật. Khi nào có kết quả, sẽ thông tin đến bạn đọc.

Nỗi lo của Diệu đã thành sự thật. Chỉ có điều, nó đến nhanh quá, sớm hơn chị nghĩ rất nhiều. Chị đoán, sẽ trầm trọng, sẽ rất tai tiếng đây. Cái danh hão tiến sĩ của chồng, chẳng bận tâm cũng được, chứ chuyện danh dự này thì phải hỏi. Buổi sáng báo ra, tối về Diệu hỏi chồng:

- Bên anh có chuyện gì không ổn phải không?

Diệu lựa lời hỏi thế. Vậy mà Sán trả lời thế này:

- Ổn với chả không ổn. Trên đất này có chỗ nào ổn không? Thiên hạ thối mồm thì mặc xác nó. Hơi đâu mà nghe.

- Thì anh cũng phải bình tĩnh xem thế nào, để có giải pháp phù hợp chứ. Cây ngay sợ gì chết đứng.

Nói thế cho chồng khỏi tự ái thôi, chứ trong thâm tâm, đã từ lâu, chị lờ mờ cảm thấy, con đường đi lên của chồng có điều gì đây không đàng hoàng. Chuyện nhận quà cáp, biếu xén là thường xuyên. Chuyện két bia dạo nào là may mắn, ngẫu nhiên thoát hiểm. Thế còn chuyện lên trưởng phòng? Bảo vệ luận án? Lên phó giám đốc? Vợ chồng không còn là người cảm thông chia sẻ, việc ai nấy làm, thì tội ai nấy chịu cũng là hiển nhiên. Nhưng thiên hạ nào biết cho như thế. Mà dù có biết cũng vẫn là điều không hay cho mình.

Sán tỏ ra bất cần:

- Cô mặc xác tôi. Không phải làm ra bộ thông cảm.

Thế là hết. Hết thật rồi. Diệu buồn bã nói với mình như thế. Chị báo Sán:

- Anh ăn cơm trước. Em có việc phải đi.

Thật ra lâu nay họ đã không ăn cùng nhau. Cứ người trước người sau. Bữa nào có con gái thì hai người mới gượng gạo ăn cùng. Có lẽ họ ngầm thoả thuận, đợi con lớn thêm chút nữa, vào đại học chẳng hạn, họ sẽ anh đường anh, tôi đường tôi.

Sán cũng dắt xe r:

- Tôi cũng có việc phải đi. Không ăn cơm nhà đâu.

Sán vội đến gặp Người lơ lớ.

Ông ta ngầm nghĩ một lát rồi nói:

- Phải nhìn thẳng vào sự thật…

- Thế thì…

Phải đặt tình huống xấu nhất…

Sán gợi tâm lý tiếc của ở ông ta:

- Thế thì mất hết à? Ông đã đầu tư bao nhiêu vào vụ này.

- Chắc không mất hết.

- Thế mất cái gì? Còn cái gì?

- Cùng lắm là mất cái ghế đảng uỷ viên thôi. Nó mà kiểm lại phiếu, thì chẳng lòi ra à?

- Liệu nó có lôi tôi ra không?

- Chắc chắn nó sẽ hỏi đến ông. Vì giữa ông và những người gian dối tất phải có mối liên quan rồi.

- Nhưng không cụ thể. Không có bằng chứng. Chả đứa nào nhận đã cầm tiền của tôi đâu.

- Tất nhiên là thế. Nhưng nó vẫn kết tội ông vì tính mục đích của hai bên là một. Vụ này, nếu là án hình sự thì bọn công an sẽ tra ra. Nhưng đây là chuyện nội bộ Đảng. Chỉ có thể suy luận ra thôi. Không chứng minh được. Do đó tôi mới bảo, xấu nhất là ông mất chức đảng uỷ viên.

- Nhỡ nó như con bài đôminô, kéo theo các việc khác.

- Tôi cũng nghĩ đến. Nhưng theo cách làm hiện nay của tổ chức nước ông thì họ sẽ đóng cửa, xử lý nội bộ. Thế mới bảo, cùng lắm là mất ghế Đảng uỷ viên. Còn chức phó giám đốc chắc vẫn còn.

Sán lo lắng hỏi:

- Tôi sợ…

- Ông sợ là phải. Nhưng không nên sợ quá. Vì, cũng theo cách làm hiện nay thì… khi tổ chức đã dựng ai lên, họ sẽ bảo vệ người ấy. Chỉ sợ…

- Ông nói thế, còn sợ gì?

- Hình như ông không biết 5 điều răn đối với quan chức và 5 điều răn với công chức. Cả 10 điều răn ấy đều có hai điều chung trong đó có một điều là việc đối xử với các nhà báo. Ông không biết thật à? Thì tôi đọc cho ông nghe. Điều đầu tiên đối với quan chức đã là: *Không lơ là với nhà báo*. Hai là: *Không lếu láo với cấp trên*. Ba là: *Không quên các bậc tiền bối*. Bốn là: *Không bối rối với chị em*. Cuối cùng là: *Không lèm nhèm với cấp dưới*.

Sán đang rất lo lắng việc mình mà cũng nói:

- Phải thán phục sự hiểu biết của ông về người Việt Nam chúng tôi.

Người lơ lớ cười nửa miệng:

- Chưa hết đầu. Ông nghe 5 điều răn đối với công chức mới vui. Một là: *Không nghe ca-ve kể chuyện*. Hai là: *Không nghe thằng nghiện trình bày*. Ba cũng là mối quan hệ với các nhà báo, nhưng vì không phải là lãnh đạo nên thế này: *Không dây với các nhà báo*. Ông thấy chưa? Bốn cũng là: *Không lếu láo với cấp trên*. Cuối cùng, điều này chắc ông làm xuất sắc: *Không đưa hết tiền cho vợ*!

Thế đấy! Chỉ sợ bọn báo chí tiếp tục khui ra, cho toà án công luận xét xử. Toà án công luận là kinh lắm đấy.

- Thế còn cái luận án?

- Cũng theo cách làm của tổ chức thì, hội đồng Khoa học sẽ phải đứng ra bảo vệ ông. Vì ông đã bảo vệ công khai trước bàn dân thiên hạ. Còn chuyện ông thuê ai làm là chuyện khác. Không nhân chứng. Không vật chứng. Việc này khó có thể điều tra được. Trừ khi…

- Trừ khi nào? - Sán tái mặt.

- Trừ khi họ sát hạch chính ông. Nhưng điều này thì hiện nay chưa có tiền lệ. Phân tích tình hình như thế, ông hãy tạm yên tâm. Bây giờ là lúc ông cần hết sức tập trung cho công việc. Duy trì tốt các mối quan hệ đã có, mở rộng các quan hệ do vị trí mới đưa lại.

Sán gọi mang thực đơn lên. *Người lơ lớ* ngăn lại: "Để khi khác. Tôi có hẹn".

Sán về rồi, cái đầu đinh của *Người lơ lớ* tiếp tục theo đuổi ý nghĩ của mình. Ông ta rà soát lại toàn bộ công việc làm ăn, và mối quan hệ tay đôi với Sán lâu nay.

Mình chơi kín võ. Không sơ hở chỗ nào. Những khoản đầu tư cho hắn, là một kiểu đầu tư chiều sâu. Hắn lại dùng khoản, đầu tư lại vào những địa chỉ cândn thiết. Một cách làm như thế không thể nói là không khôn ngoan. Mình tác động vào cả hệ thống. Nhưng qua người khác. Nó giống như người ta tra dầu nhờn vào lỗ tra dầu để bôi trơn toàn bộ bánh răng, pít tông, động cơ.

Vấn đề ở đất nước này vẫn là vấn đề của cả hệ thống, của cơ chế. Một cách tác động như thế lã an toàn hơn cả. Tất nhiên, không chỉ quan hệ với một mình hắn. Mình còn có những mối quan hệ khác

trong hệ thống. Nguyên tắc đơn tuyến và trực tiếp đảm bảo an toàn cao nhất. Đứt khâu nào thì đứt, không xảy ra tình trạng vỡ cả đường dây. Ngay tay này, nếu có chuyện gì với bắn, thì cũng chẳng thế xảy ra chuyện gì với mình.

Gần đây, không phải ngẫu nhiên Sán trở thành người chăm chỉ đọc báo nhất Sở. Báo Nhân dân và báo của Đảng bộ Thanh Hoa thì mua bằng tiền ngân sách. Anh ta bỏ tiền túi ra đặt một tờ báo mà mình ghét cay ghét đắng. Chả cứ gì Sán, tất cả các quan chức đầu óc, tay chân không được sạch sẽ đều ghét nó – *Thời luận*.

Lí do Sán ghét, là lý do bạn đọc thích.

Một buổi sáng, vừa lướt mắt qua, mắt Sán trợn lên, ngụm cà phê đắng chát khi thấy cái tít này của tờ *Thời luận*: Gian lận kiểm phiếu ở đại hội Đảng bộ sở Quy hoạch và Kiến trúc Thanh Hoa.

Thế là nó đã nói toạc tên Sở. Cũng nói trắng tên mình. Mất dạy thật! Mình đã bị bọn Kiểm tra Đảng mời lên, yêu cầu làm tường trình. Mình còn chưa biết kết luận, mà nó đã thông tin trên mặt báo. Đánh hơi giỏi thật.

..."Kết quả kiểm tra lại phiếu bầu cử Ban chấp hành Đảng bộ Sở Quy hoạch Kiến trúc cho thấy, số phiếu bầu cho ông Vũ Sán, hiện là Phó giám đốc Sở Quy hoạch Kiến trúc là dưới mức quá bán. Đoàn kiểm tra kiến nghị với Đảng uỷ cấp trên huỷ "kết quả giả" mà vì thế, ông Vũ Sán trúng cử Ban chấp hành"

Đểu nhất là những câu bình luận kinh người này:

..."Bạn đọc, trước hết là đảng viên, cán bộ, công nhân viên Sở Quy hoạch Kiến trúc có quyền đặt câu hỏi: ai là người đạo diễn màn kịch gian lận này? Có thể nghĩ đến những người muốn đưa ông Sán vào Đảng uỷ, để đưa ông Sán lên chức vụ hiện nay (lúc đại hội diễn ra, ông Sán là trưởng phòng Quy hoạch). Nhưng không thế

không nghi ngờ mỗi liên quan giữa những người muốn đưa lên và người được đưa lên. Mối liên quan ấy cụ thể thế nào, không ai biết. Nhưng nhất thiết là có.

Cái bọn nhà báo ấy còn so sánh thế này mới ghê:

"Ở nhiều nước người ta không cần biết mối liên quan giữa đội bóng với những kẻ cuồng mộ đội bóng ấy. Khi có vụ cố động viên đánh nhau, họ cứ đè đội bóng ra phạt.

Nào đã hết, nó còn dám viết:

"Gì thì gì, người ta cùng có quyền đặt dấu hỏi về quyền lực và năng lực thật của con người này. Nếu xứng đáng đã chẳng phải làm thế!"

Chúng còn lần đến phỏng vấn ông Cận. Câu trả lời là:

"Chúng tôi bổ nhiệm treo đúng quy trình. Bảo ai được bổ nhiệm, cũng phải có ngay năng lực phù hợp với chức vụ được giao thì chắc là khó. Người được bổ nhiệm mới báo vệ luận án tiến sĩ. Trong bó đũa chọn cột cờ tôi thôi?

Ông ấy nới thế là thực tế, vừa tự vệ được, vừa bảo vệ được mình. Nhưng, nào bọn ấy đã chịu dừng lại. Nó thả một câu lấp lửng chết người:

"Chúng tôi không có ý nghi ngờ học vị mới được phong của ông Phó giám đốc. Nhưng xã hội thì có cơ sở để cho rằng, một tỷ lệ không nhỏ các bằng tiến sĩ là tiến sĩ rởm"

Sán chửi ra mồm bằng những lời rất tục. Thừ người một lúc lâu bình tâm lại, Sán chợt nhớ tới một tay đã gặp trong một quán bia, hồi anh ta còn làm cán bộ địa chính phường. Hình như hắn đã nhờ mình chuyện nhà đất gì đó. Khi ấy, hắn bảo Sán: "Có việc gì cần,

đại ca cư bảo em một tiếng. Em giải quyết xong ngay. Không để lại dấu vết gì. Quân em vào loại chuyên nghiệp. Đại ca cứ yên tâm".

***

Sau lần mấy người bạn cùng đến nhà Triển chơi, Nhâm, Tổng biên tập tờ *Chính luận* muốn có một bài ký chân dung anh. Chị cử Phong đến.

Hôm trước, Phong đã đến nhà, giúp anh chuẩn bị bữa tối đón Nhâm và các bạn. Sáng hôm sau trong câu chuyện với cô, Nhâm nói: "Nhìn nửa mặt bên phải anh Triển em sẽ thấy gương mặt ấy đàn ông đến thế nào. Vậy mà bây giờ, nửa mặt bên trái thế đấy". Phong đáp: "Thì cũng khó coi thật. Nhưng đàn ông ăn nhau là ở đằng sau, ở bên trong khuôn mặt ấy chứ!"

Thu Phong là một phóng viên cừ của tờ *Chính luận*. Cô nổi tiếng nhờ những bài phỏng vấn thông minh, sắc sảo nhiều nhân vật tên tuổi, có khi là những nhân vật gai góc, dư luận đang quan tâm. Mỗi câu hỏi cô mặt ra, thường là một vấn đề. Đọc những câu hỏi ấy, bạn đọc nhận ra người hỏi nắm rất chắc chủ đề, nhờ thế, cũng nắm được bản chất việc mình quan tâm. Vì vậy người được hỏi thường phát triển, mở rộng vấn đề đã nêu trong câu hỏi. Người hỏi và người trả lời cộng hưởng, nhân lên. Người trong nghề biết rất rõ, phải nắm chắc cuộc đời người được phỏng vấn và vấn đề phỏng vấn đến mức nào mới hỏi được như thế!

Nhưng… giới báo chí Thanh Hoa, cả nam lẫn nữ, ai quen biết cô, đều hỏi nhau, vì sao một người có nhan sắc, các số đo rất được, cặp chân dài, đôi mắt to tròn thế kia, lại chưa lấy chồng?

Phong có nhiều mối quan hệ, hiểu biết khá rộng và là người sắc sảo. Đối tượng lân la đến gần, chỉ vài câu hỏi thăm bình thường, cô như đã biết tỏng hết mọi chuyện, làm người kia cụt hứng đành rút

lui. Ai đời, một kỹ sư vừa nói mình ở công ty A, thì Phong đã tiếp, thuộc Tổng công ty B, anh C tổng giám đốc, anh Đ phó tổng giám đốc phải không ạ? Vợ chỉ biết gọi dạ báo vâng cùng chán, nhưng hiểu biết, sắc sảo quá cũng không hay. Lấy vợ về làm vợ, chứ ai lấy vợ về làm… chồng. Mà Phong thì có khả năng làm chồng lắm. Đi nhiều, đọc nhiều, tiếp xúc nhiều, chắt lọc qua ngòi bút nên già dặn, cứng cỏi. Hay là cô chưa có phúc phận, chưa gặp nửa của mình. Cái nửa ấy dứt khoát phải hơn cô. Chờ đợi như thế, giờ đã gần bốn mươi rồi.

Triển chẳng lo người ta sợ thấy mặt mình. Trái lại, còn có vẻ thách thức. Anh muốn thử xem họ nhìn mình thế nào. Đấy cũng là thước đo, xem người ta nhìn người, nhìn đời thế nào.

Phong thì coi như mặt anh không có gì đặc biệt. Hay cô giấu cảm xúc của mình? Cũng không biết nữa. Chỉ biết cô hỏi chuyện bình thường. Dù có máy ghi âm, nhưng vẫn thấy hí hoáy ghi vào sổ tay. Sau hơn gần hai giờ trò chuyện, cô gấp sổ lại Cầm chiếc máy ghi âm đặt trước mặt Triển, bấm hai cái, đưa lên tai nghe thử rồi tắt, vẻ bằng lòng, bỏ vào chiếc xắc nhớ. Do dự một tí rồi nhìn thẳng vào mắt anh, chủ động đưa tay ra:

- Cảm ơn anh đã tiếp chuyện. Mấy ngày nữa em quay lại.

Đã lâu lắm, Triển mới nắm tay một người con gái. Dù chỉ là cái bắt tay. Hơn cái bắt tay xã giao một chút. Nhưng, cũng chưa thể gọi là thân mật. Đó là cái bắt tay của một người đồng nghiệp cảm thông, chia sẻ. Nhưng, với Phong thì hơn thế rất nhiều. Quý trọng và gần gụi. Chỉ riêng việc cô dám nhìn lâu cái mặt sần sẹo này đã nói lên điều gì rồi.

Triển thấy lòng mình ấm lại.

Anh tiễn khách ra cửa. Đúng lúc vợ xịch xe máy về. Mai soi mói nhìn khách. Triển giới thiệu người này với người kia và ngược lại.

Cá hai người phụ nữ đều chỉ hơi cúi đầu thay cho lời chào. Không ai nói với ai câu gì.

Cánh cửa vừa đóng lại sau lưng, Mai đã buông xông một câu chanh chua:

- Không biết sung sướng nỗi gì, mà còn đưa nhau lên báo cơ chứ.

Uất quá, Triển vằn mắt lên:

- Từ lâu rồi, chứ không phải hôm nay, sướng hay khổ, sống hay chết, tôi không mượn cô đâu nhé!

- Thì đúng thế. Chỉ đừng mang vạ về cho mẹ con tôi là được rồi.

Mấy ngày sau, Phong điện thoại đến. Cô đưa cho Triển xem bài phỏng vấn đã đánh máy sạch sẽ. Triển dán mắt vào đọc ngay. Cô bảo:

- Anh tranh thủ đọc và cho ý kiến. Em tự lấy nước phục vụ mình nhé.

Triển giật mình:

- Chết, tôi vô ý quá. Cứ quen như ở toà soạn, anh chị em đưa bài là xem ngay, người nhà nên chăng mấy khi mời nước. Cô giúp tôi nhé.

Gian bếp và phòng ăn ở ngay phía trong cầu thang lên gác, nên không khó khăn gì, Phong đã mang ra hai cốc nước mát.

Rất lạ. Rõ ràng mình không nói câu này. Cả ý này nữa, cũng không phải của mình. Cô ta đưa vào chỗ này phù hợp, đắc địa lắm. Càng đọc, càng lạ. Có một đoạn, thật ra mình cũng định nói, nhưng không biểu sao lại quên mất, làm sao lại có trong bài? Hay

mình nói mà quên. Chỉ cần nghe lại băng ghi âm là biết ngay. Cô ấy cứ như đi guốc vào bụng mình. Cũng viết báo mãi rồi mới làm quản lý. Nhưng nói về mình, về những suy nghĩ của mình, bằng văn nói lại khác.

Anh chăm chú đọc, tay phải lăm lăm cây bút đánh dấu. Phong giở cuốn "Ô, dù, lọng" của nhà báo Hữu Thọ tranh thủ học. Mỗi bài báo ngắn của ông là một vấn đề, thậm chí là một phát hiện. Viết ngắn cực khó. Thật tình, cô cũng không hoàn toàn chú mục vào trang sách. Thỉnh thoáng vẫn đưa mắt nhìn Triển. Cô vốn nề tờ *Thời luận*. Những cú đánh đích đáng của nó làm cả làng báo hả hê. Phải có bản lĩnh lắm mới dám chơi như thế! Thủ trưởng mình không thể đọ với người này được. Phụ nữ có phần hạn chế về mặt này. Không thích "gây sự" lắm thì phải.

Đặt tập bản thảo lên bàn, Triển nhìn Phong. Lần đầu tiên cô ngồi gần anh thế này. Cô cũng nhìn thẳng vào mắt anh. Không biết Trương Chi ngày xưa xấu đến đâu. Không biết E-dốp ngày xưa xấu đến mức nào. Nhưng nàng Mỵ Nương không lấy Trương Chi, đâu phải là thất vọng về sự xấu xí ấy. Thật ra, nhan sắc chỉ cần một lần trong lễ cưới. Tình yêu mới cần suốt đời. Nàng Klea kiều diễm, lúc mới gặp E-dốp thì sợ phát khiếp, phải lấy hai tay che mặt mà kêu lên, chỗ của kẻ này là ở vườn bách thú, sao lại ở đây. Vậy mà chỉ một thời gian sống gần gũi, ánh sáng trí tuệ từ anh chàng xấu xí ấy toả ra, bằng tài ứng khẩu những chuyện ngụ ngôn để đời nàng Klea kiều diễm, quý phái đã chết mê chết mệt vì cảm phục, phải nói lời khẩn cầu yêu đương E-dốp.

Trong tình cảm đồng nghiệp, trước kia Triển đã là một Tổng biên tập bản lĩnh hơn người mà cô ngưỡng mộ. Tai nạn của anh làm tất cả bạn bè trong giới cảm phục, xót thương chứ chả riêng gì phong. Tình cảm ấy làm cô không có cảm giác ghê sợ khi nhìn anh, ngay từ khi mới gặp lại. Nếu trong lúc nhìn, có chút gì xót xa, ái ngại, cô lại nhủ, hãy nhìn nửa mặt bên phải anh xem. Khối bậc nam tứ tu mi phải chạy dài.

Bốn mắt gặp nhau. Cảm thông. Chia sẻ. Mến phục. Triển nhìn Phong, vẻ biết ơn. Anh không hề mặc cảm, vì nửa mặt gớm ghiếc của mình:

- Tôi chỉ chữa một từ, à hai từ thôi. Đừng viết "đa phần", phải viết là "phần lớn". Nếu dùng "đa" thì phải là "đa số", đối lập với "thiểu số". Thứ hai, không viết "vỏn vẹn", nó vốn là "vẻn vẹn", rồi mấy anh em trẻ thiên thẹo đi, dùng mãi thành quen. Còn nội dung, tôi hết sức cảm ơn cô đã hiểu tôi, như tôi hiểu mình vậy.

Phong lại chú động đưa tay ra. Triển đón lấy. Anh giữ lại lâu hơn. Có thể, đó là cái bắt tay thân mật. Rồi cũng phải mở lòng bàn tay ra. Sợ khiếm nhã, nếu giữ lâu thêm.

Mươi ngày sau, số cuối tuần của tờ *Chính luận* đăng bài phỏng vấn với một tấm ảnh nhỏ của phóng viên ở đầu bài, sau lời toà soạn. Giữa trang là tấm ảnh một nhóm mấy người bạn thời Triển học Đại học Tổng hợp Văn, có cả Nhâm và hai người bạn Tổng biên tập khác. Một tấm ảnh cá nhân Triển, được phóng to ra từ tấm ảnh tập thể ấy.

Triển gọi điện mời Nhâm và Phong ăn trưa. Phong, tất nhiên đóng vai đàn em, tiếp thức ăn cho thủ trưởng và bạn thủ trưởng. Nhâm hỏi Triển:

- Ông có nhớ tấm ảnh ấy chụp ở đâu không?

- Không nhớ. Sao tôi không có nhỉ?

Bữa ăn chỉ là cái cớ để được ngồi trò chuyện. Triển cũng chả nói lời cám ơn. Nếu không có Phong bóc tôm nướng đặt vào bát hai người, chắc cũng không ai ăn món cách rách này.

Không biết vì sao Nhâm lại hỏi Triển câu này trước mặt Phong:

- Hình như chuyện vợ con ông, không ổn lắm phải không?

Triển thở dài ngao ngán:

- Chả giấu gì bà, chán nhau lâu rồi. Bây giờ, ra vào lại phải trông thấy cái mặt gớm ghiếc này, người ta không chịu nổi.

- Thôi thì sống vì con cái vậy.

Nghe giọng, không biết Nhâm nói với bạn, hay nói với chính mình. Khổ thế đấy. Chưa lấy chồng thì bố mẹ, anh chị em thúc giục. Mà nhiều người đã có gia đình, như hai thủ trưởng đây, đều có vẻ, giá đừng có thì hơn. Phong giục hai người ăn. Cô vào quầy bar, báo lấy thêm mấy chiếc khăn ướt nữa, gọi đĩa dưa hấu ướp lạnh.

Chỉ có hai người, Nhâm bảo bạn:

- Thực tình, tôi không hiểu vì sao nó quý ông. Bảo, cảm phục, thương xót, đồng cảm thì đã đi một nhẽ. Đằng này, quý mến kiểu đàn bà với đàn ông mới lạ.

Triển thở dài:

- Cái mặt tôi, gớm ghiếc hơn cả Người đàn ông có bộ mặt cười của Huygô, nên không thể mơ ước gì. - Ngừng một lát, Triển khen. - Bà có cô phóng viên hay thật đấy.

Phong đã trở lại bàn ăn. Tiếp viên đặt khăn lạnh trước từng người. Hai tay Phong hai chiếc dĩa, hai miếng dưa mời hai người. Thế là không ai trước, ai sau. Triển giơ bàn tay lên, mấy ngón tay hơi vẫy vẫy. Cô tiếp viên đi mua đường gần một vòng, sang bên phải, để khỏi phải nhìn bên mặt sần sẹo ông khách.

Triển xoa xoa ngón cái vào hai ngón kia, ra ý tính tiền.

- Thưa chú, chị đây thanh toán rồi ạ!

- Chết thôi! Tôi mời mà không phải trả tiền, thì mời mãi được! - Triển cười nhìn Phong.

Phong cũng cười nhìn anh:

- Thì anh cứ mời đi, chị Nhâm và em sẵn sàng đến dự. - Sợ thế hơi phô, Phong tiếp - Lần này em thanh toán, vì đó là tiền nhuận bút của anh đấy. Em rất lạ khi người đi phỏng vấn lại nhận nhuận bút của người trả lời phỏng vấn. Chị Nhâm hay cử em đi phỏng vấn. Bao giờ em cũng mang nhuận bút đến cho người trả lời. Nếu người ta trả lại thì em cưa tôi, nhận lại một nửa thôi. Nếu họ không trả lại thì thôi. Em nghĩ như thế đúng luật hơn, mà cũng tự trọng hơn.

Nhâm nhìn hai người, cười ý tứ:

- Tôi thì thỉnh thoảng mới dự được. Cử cô Phong đại diện tất cả những bữa ông Triển mời. Đồng ý không?

Đôi mắt bồ câu cười. Hàm răng trắng đều tăm tắp cười.

Cái miệng xinh xinh cười:

- Phải có giấy uy nhiệm hợp pháp thì mới có giá trị Thủ trưởng ạ!

***

Triển đang duyệt bài thì điện thoại di động đổ nhạc. Anh thấy số máy nhà, tưởng con gái gọi nên hỏi:

- Gì đấy con gái?

Giọng vợ sừng sộ:

- Anh Triển! Sao giờ này cái Minh chưa về?

- Cô gọi cho lũ bạn nó xem thế nào. Tôi về ngay bây giờ.

Linh tính mách bảo, có gì đó chẳng lành. Trong xe, anh gọi đến cô giáo chủ nhiệm, đến lớp học thêm. Ông chủ nhà nói. lớp đã tan cách đây hơn một giờ. Cháu có đến lớp, ông ấy còn nhận tiền học phí nó đóng cơ mà. Tất cả họ hàng, có khả năng con đến đều đi hỏi, mặc dầu biết rằng, không bao giờ nó tự tiện đến nhà ai ngoài lịch trình mà không xin phép bố mẹ. Đám bạn bè cũng được kiểm tra. Triển hoang mang thật sự. Mai lồng lên như con hổ mẹ mất con. Chị cứ đi đi, lại lại trong phòng khách, nhắc đi nhắc lại mãi một câu: "Con bé có làm sao thì anh chết với tôi!"

Triển nín nhịn. Coi như không nghe thấy. Anh lờ mờ đoán rằng, việc này liên quan đến anh. Đành im lặng chịu trận. Có khả năng một cuộc bắt cóc không? Nó sẽ đòi bao nhiêu tiền chuộc. Anh gọi điện cho đại tá Truân, Giám đốc Công an Thành phố, nói nghi ngờ của mình. Truân nhắc anh bình tĩnh theo dõi diễn biến. Nếu nó gọi đến, cố gắng kéo dài thời gian đàm phán, bên ấy sẽ triển khai những biện pháp nghiệp vụ cần thiết. Truân là chỗ quen biết, ngay từ khi anh chưa gặp nạn. Cái vụ tạt a-xit giờ vẫn còn là chuyện đau đầu của Truân. Giờ lại đến chuyện này.

Truân cho rằng, đây không phải là vụ bắt cóc tống tiền.

Giả định này sẽ được khẳng định ngay, nếu trong đêm này hoặc cùng lắm ngày mai, không có cú điện thoại nặc danh nào gọi đến. Một nhóm chuyên án lập tức được thành lập.

Mấy tốp trinh sát hình sự thay nhau theo dõi nhà Triển.

Suốt đêm Triển không chợp mắt. Cứ phấp phỏng chờ, mà cùng chả biết chờ gì? Đã quá nửa đêm. Nó không thể về được vào giờ này

nữa rồi. Con ơi, con ở đâu? Cơn có làm sao không? Bố có thể chịu thay con tất cả. Con gái bé bỏng…

Triển rùng mình khi nghĩ đến nhan sắc nó. Tóc ruồi buông lơi sau đôi vai tròn trịa, cái mũi cao, đôi mắt hơi sâu, đôi lông mày thanh tú. Khuôn mặt trái xoan giống mẹ như đúc. Nó lại cao ráo nữa chứ. Sẽ là mồi ngon cho bọn xấu xa đê tiện.

Mới chỉ nghĩ thế, Triển đã không chịu được. Anh giơ tay tát vào má mình, vào cái má sần sẹo ghê gớm, vốn là nỗi đau của anh. Không thấy đau. Triển hét một tiếng rõ to. Hai tay nắm cứng lại, như sắp nhảy xổ vào những kẻ bất lương đứng trước mặt. Nó trả thù mình đây. Không làm gì được tao, mày túm con tao chứ gì. Sao hèn mạt thế. Lũ khốn nạn. Tóm được chúng mày, tao sẽ băm ra từng mảnh. Triển ân hận quá. Tại mình tất cả. Không nhẽ Mai đúng, mà đúng thật rồi còn gì?

Chả ai bảo vệ được bố con mình. Bọn chó má còn giở những trò gì không biết. Anh thấy nản chí vô cùng. Bài báo chỉ như phát đạn chỉ thiên lé loi. Có khuấy động dư luận được một tí đấy. Cũng chả đâu vào đâu. Chỉ như gãi ghé. Chỉ tổ thiệt thân. Để vợ con liên luỵ thế này, ân hận suốt đời.

Mai căm chồng lắm. Chỉ tại cái đầu bướng bỉnh, cái tính gàn dở kia mà con bé bị hại. Nói có sai đâu cơ chứ. Nhân bảo như thần bảo. Bọn khốn nạn sẽ ngấu nghiến con bé ngay cho mà xem. Lù chó ấy làm sao nhìn được trước một nhan sắc như thế. Vô phúc, con mới rơi vào nhà này, để thành mồi cho lu khốn nạn. Mẹ con mình còn sống với con người này, còn khổ. Biết đâu sẽ đến lượt mẹ? Cái tính ương ngạnh ấy, không ai nói được đâu.

Suy tính vậy, Mai đi đến một quyết định. Phờ phạc sau một đêm căng thẳng, mất ngủ, chị gõ cửa phòng chồng. Thấy Triển gục trên bàn làm việc. Cái má sần sẹo ngửa lên, trông càng kinh khủng. Mai xóc một câu:

- Thế mà vẫn ngủ được à?

Choàng tỉnh dậy. Cũng vừa mới thiếp đi được một lúc. Anh không nói gì. Cũng chả biết nói gì với con người không còn tình nghĩa. Triển rửa mặt cho tỉnh táo. Mai đứng giữa phòng đợi. Mặc cảm tội lỗi với con, làm anh đã không muốn nói chuyện, càng phải câm lặng trước những lời móc máy của vợ Triển hiểu nỗi đau đớn của người mẹ, khi con gái bị rơi vào nanh vuốt cọp dữ. Nỗi đau còn hơn cả nỗi đau của mình. Nhưng, giá đừng chì chiết, mà động viên mình tìm mọi cách cứu con, thì đỡ khổ bao nhiêu. Hoá ra, Mai thông báo cho chồng biết quyết định:

- Anh phải ở nhà, chờ xem chúng nó có gọi đến đòi tiền chuộc không. Tôi về bà ngoại. Ở đây, đến lượt tôi chưa chừng.

Muốn nói lời an ủi vợ. Muốn nói câu xin lỗi, vì mình mà nên cơ sự này. Muốn dặn vợ phải cẩn thận khi đi đường… Vậy mà không làm sao mở miệng được. Mà Mai cũng chả đợi gì sau thông báo ấy. Người đàn bà ấy đi như ma đuổi.

Triển gọi điện thoại cho Phó tổng biên tập thường trực, thông báo tin dữ nhà mình, dặn anh đảm trách công việc thay mình. Anh ngả người trên ghế, trân trân nhìn trần nhà. Cái nhìn trống rỗng, vô hồn.

Chuông điện thoại làm Triển giật bắn mình. Anh vồ lấy, chắc mẩm nó dính dáng đến con. Hoá ra là Nhâm. Chị hỏi thăm tình hình. Chắc hẳn cộng sự của anh đã thông báo đến tất cả những người bạn thân thiết hay quan hệ công tác với Triển, nên sau đó anh nhận được điện hỏi thăm của các cơ quan chủ quan, chỉ đạo, quản lý…

Một lúc sau, có tiếng "cúc cu" gọi cổng. Ai thế nhỉ. Triển cố đoán, nhưng không thể đoán ra. Anh bất ngờ khi thấy Thu Phong đứng trước cổng. Không ai nói với ai một lời. Đến một lời chào lúc này

cũng không. Nhìn quanh nhà một lượt, chỉ có chiếc xe của Triển phủ bạt từ lâu. Thế nghĩa là Triển ở nhà một mình. Cô cũng chẳng hỏi vợ anh đâu. Không hỏi Triển đã ăn sáng chưa. Cô không biết rằng, ngay Cả bữa tối qua, anh cũng chưa ăn. Vợ anh lẽ ra phải nhớ, thì cũng không nhớ, nữa là anh. Triển cũng không hỏi Phong câu nào. Anh trở lại bàn có chiếc điện thoại cố định, và chiếc điện thoại di động đang nạp điện.

Lúc sau, cô đặt trước mặt anh một bát mỳ nghi ngút khói. Phía trên là một lớp đầy tim, bầu dục xào hành tây, cần tây. Một đĩa rau mùi, rau thơm bên cạnh. Triển bỗng thấy đói cồn cào. Anh nhìn Phong. Chưa biết nói thế nào thì cô đã nói trước:

- Chị Nhâm giao cho em nhiệm vụ này!

Triển chỉ biết nói "cảm ơn em", rồi cắm cúi ăn. Chưa bao giờ anh ăn một bữa sáng như thế. Phong ngồi nhìn anh ăn ngon lành. Đợi ăn xong, cô dọn bát đũa, mang cho anh một cốc nước lọc. Rồi quay vào, lấy bơ gạo, cắm nồi cơm điện.

- Em phải đến cơ quan bây giờ.

Triển cầm chùm chìa khoá ra mở cổng. Phong đang loay hoay với chiếc xe, bởi chỗ để xe hơi chật. Triển chẳng nói gì, chen vào. Phong bước lùi lại. Triển lựa xoay một tí, chiếc xe máy quay đầu ra cổng. Không nói lời cảm ơn, cô chỉ nói ba tiếng "em đi đã" rồi phóng xe đi thẳng.

Cả buổi sáng chôn chân ở nhà. Căng thẳng chờ đợi.

Không một cú điện thoại gọi đến. Không một cuộc gọi đi.

11 giờ. Tiếng chim cúc cu. Triển ra mở cổng. Thu Phong.

Không ai nói với ai một lời, nghĩa là không có bất cứ thông tin gì

về Huệ Minh.

Phong vào gian bếp. Mấy phút sau xoong nước đã sôi. Phong thả vào những miếng giò sống. Món xào buổi sáng là chuẩn bị cho cả bữa trưa. Phong cho vào lò vi sóng. Cô lấy một chiếc đĩa, mở gói thịt lợn quay, gói bằng lá sen, úp lên, lật ngược. Gói kiệu muối được trút ra. Bát đũa được dọn. Nồi cơm điện đặt lên giá cạnh bàn. Phong lấy nắm rau cải cúc vừa rửa, cho vào xoong giò đun từ nãy, múc canh ra bát. Xong đâu đấy, ra phòng khách phía ngoài. Cũng chỉ nói ba tiếng "em đi đã". Triển cầm chùm chìa khoá ra mở cổng.

Chiều tối. Phong vừa chuẩn bị xong bữa cơm cho Triển thì có tiếng chim cúc cu. Triển cầm chùm chìa khoá lững thững đi ra. Anh thét lên như bị rắn cắn:

- Minh!

Phong nghe tiếng kêu, chạy ra. Qua chấn song cổng, cô thấy Huệ Minh tay bíu chấn song, từ từ khuỵu xuống. Triển loay hoay mãi mới mở được cổng. Phong dùng vai đẩy cánh cổng nhích dần ra, bởi con bé nằm chẹn sát cánh cổng. Được một khe hẹp, cô lách mình ra ngoài, thét:

- Anh gọi 115 đi. Cháu làm sao ấy anh ạ.

Triển cũng đã lách được ra ngoài, hấp tấp gọi:

- Minh ơi, con ơi, con làm sao thế này. Chúng nó làm gì con? Tỉnh dậy con ơi! Bọn khốn nạn…

Phong bình tĩnh hơn:

- Hãy đưa cháu vào nhà đã. Mỗi người một bên, em luồn hai tay xuống dưới, anh cũng vậy. Nắm lấy hai cổ tay em… thế… thế…

Bằng cách ấy họ đưa cái thân thế đã mềm nhũn vào nhà. Cô ghé tai nghe ngực con bé, rồi sờ nắn khắp người nó.

Một lúc sau, xe cấp cứu đến. Bác sĩ và cô y tá sững người khi nhìn thấy mặt Triển. Ông đã nhớ ra chuyện về nhà báo này, nên hỏi vẻ tôn trọng:

- Cháu bị làm sao hả anh Triển?

Không nhận ra thiện ý của người hỏi, anh khó chịu trả lời:

- Bác sĩ cứ đưa cháu đến bệnh viện cho tôi nhờ!

Bác sĩ chắc cũng chỉ kém anh một hai tuổi, nhã nhặn giải thích:

- Tôi hỏi, để biết mà sơ cứu cho cháu.

Triển không biết trả lời thế nào. Bác sĩ vẫn kiên nhẫn:

- Thế đưa đến bệnh viện nào ạ?

Triển không biết thế nào. Phong đỡ lời:

- Anh đưa cháu đến bệnh viện phụ sản.

- Chị là mẹ cháu à?

- Không, tôi là cô cháu.

Nói đoạn, cô giục Triển khoá nhà để cùng mình đưa con bé đi. Xe vừa chạy, cô lại giục anh báo tin cho mẹ cháu và các nơi cần thiết, trước hết là bên công an.

Triển làm theo

Phòng cấp cứu. Người nữ bác sĩ có bộ mặt tròn vành vạnh bật ngửa người khi trông thấy Triển rồi quay đi. Anh đang phát điên lên vì chưa biết con gái làm sao, thấy thái độ ấy càng điên tiết:

- Chị có cấp cứu con tôi không thì bảo?

Phong ôn tồn bảo bác sĩ:

- Cháu bị bắt cóc. Không biết chúng làm gì cháu. Chỉ biết cháu lê được về đến nhà thì ngất đi. Chị hãy cấp cứu cho cháu tỉnh lại đã. Nãy tôi sờ bụng cháu, thấy lép kẹp, chắc là từ hôm qua chưa có gì vào bụng. Để tôi đi mua cho cháu hộp sữa, những chuyện khác tính sau. Bên công an chắc đến bây giờ.

Phong mua sữa về thì, không biết bằng cách nào, bà bác sĩ đã làm con bé tỉnh lại. Nó vừa mở mắt nhìn mọi người, đã vội nhắm tịt lại. Mai cũng vừa đến. Người mẹ gạt mọi người ra, xô vào gọi rối rít:

- Minh ơi, Minh ơi, mẹ đây mà con! Tỉnh lại đi.

Nó lờ đờ mở mắt. Đờ đẫn. Sợ hãi. Hoảng hốt. Mắt của kẻ mất hồn.

Mai khóc nức lên:

- Chúng nó làm hại đời con rồi!

Vừa áp má đầy nước mắt vào mắt con, Mai vừa đưa bẩn tay thon dài, rờ rẫm khắp mặt nó. Theo phản xạ của người mẹ, chị đưa tay xuống ngực con, rồi đưa tay xuống phía dưới. Cứ tưởng, bằng bàn tay của người mẹ, sẽ phát hiện ra những thương tổn trên cơ thể con gái. Xộc vào mũi chị, là thứ mùi tanh tưởi, đặc hữu của con đực thoát ra khi giao cấu, làm Mai lộn mửa. Triển đứng ở đầu giường, nhìn con không chớp mắt. Con gái bé bỏng đã bị chúng bức hại. Lũ khốn khiếp. Phải làm gì bây giờ đây?

Mai cầm hộp sữa từ tay Phong, dỗ con gái uống. Tay nó nắm chặt cổ tay mẹ, như chết đuối cứ bám lấy cọc.

Hai người, một nam một nữ xăm xăm đi vào. Tư thế của người có quyền lực và trách nhiệm. Triển cảnh giác:

- Anh chị là ai?

Người đàn ông này thẻ cảnh sát ra đưa cho Triển. Anh nhìn người phụ nữ còn trẻ. Chị này nói:

- Tôi đi với anh này.

Triển không chịu:

- Chị không có thẻ à?

Vừa vặn, điện thoại di động đồ nhạc. Truân nói, đã phái hai cán bộ giỏi nghiệp vụ đến làm nhiệm vụ. Ông nói, Triển cố gắng phối hợp với quân mình để tìm ra manh mối. Người nữ cảnh sát đưa thẻ ra cho Triển xem. Chị tên là Thuần.

Cháu Minh đã tỉnh lại. Nó đưa mắt nhìn bố, nhìn mẹ, nhìn cô phóng viên. Thuần mời bố mẹ cháu ra ngoài:

- Đề nghị anh chị để bác sĩ khám phụ khoa cho cháu.

- Tôi đợi cháu tỉnh lại sẽ hỏi chuyện sau.

Mai phản ứng:

- Thôi, xin các người đừng hành tội con tôi nữa. Chỉ cần ngồi gần, đã nôn mửa vì cái mùi bọn khốn nạn để lại trên người nó rồi… Việc gì phải khám.

Thuần rất khó chịu hai từ "các người", nhưng bỏ qua. Chị mới ngoài ba mươi, đã làm mẹ nên rất thông cảm với nỗi đau của Mai. Chỉ riêng Triển biết cái từ "các người" ấy bao gồm cả mình. Thuần cố thuyết phục:

- Đây là thủ tục bắt buộc để phục vụ cho công tác điều tra phá án. Mong chị thông cảm. - Chị quay sang Triển. - Anh cả thông với chị giúp, để chúng em làm phận sự. Chúng em còn phải gặp anh chị và cháu nhiều. Rất mong anh chị giúp đỡ.

- Vâng, đã là nguyên tắc làm việc, thì đồng chí cứ tiến hành.

Một lúc sau, Thuần từ trong phòng bác sĩ ra, mặt nhẹ nhòm hơn. Hai tay kéo vợ chồng Triển ra một góc:

- Nói ngay để anh chị mừng. Cháu nhà không bị xâm hại!

Mai trợn mắt:

- Có mà bác sĩ rởm.

Người nữ sĩ quan đáp ngay:

- Nếu chị không tin, có thể trưng cầu một cơ sở y tế khác giám định lại. Tôi nghĩ, nếu là một vụ kiện cáo, thì còn có khả năng bị làm sai lạc kết quả giám định… Đằng này…

Triển chưa biết thế nào. Nhưng có vẻ yên tâm với thông báo ấy.

- Hãy biết vậy. Nếu thế, tôi cũng đỡ ân hận. Bây giờ chúng tôi đưa cháu về được không chị?

- Em đã hỏi kỹ bác sĩ. Chuyện xấu nhất ai cũng tưởng đã xảy ra, lại không xảy ra. Cháu cũng không bị thương tích gì. Anh chị, nhất là chị, phải luôn ở bên cháu, theo dõi diễn biến tâm lý cháu. Quả thật

chúng em cũng chưa hình dung đã xảy ra chuyện gì. Có điều chắc chắn là, cháu bị chấn động lớn về tinh thần và tâm lý. Cứ để cháu nghỉ, hạn chế tiếp xúc. Mai em đến thăm cháu.

Khi nói, Thuần cứ nhìn Triển, cứ như chị nói với Triển thôi.

Xe cơ quan Triển đã đến, cùng với hai Phó tổng biên tập Phong cùng Mai, mỗi người một bên đỡ cháu ra xe. Hai người bạn Triển bắt hai xe tay, lúc nào cũng túc trực ở cổng bệnh viện, chạy sau.

Lửa đắng

Chương 21

"Thằng ấy" nhận tiền tạm ứng xong, biến ngay.

Nó đi rồi, Sán bỗng thấy có cái gì gần như ân hận. Có ác quá không? Con gái hắn chỉ bị bọn con trai trong lớp chòng ghẹo thôi, Sán đã suýt cho chúng nó một trận rồi. Hắn đến tận nhà mấy đứa, mách cha mẹ chúng, không quên kết thúc bằng một lời đe. Con bé này lớn hơn con hắn. Nghe nói xinh lắm. Nhỡ chúng nó thèm quá, không nhịn được thì sao? Nghĩ đến đấy, Sán lại gọi điện cho "thằng ấy":

- Nhớ kỹ lời tao dặn, không được làm quá đấy.

- Đại ca cứ yên tâm, quân em nghiêm lắm, đứa nào bất tuân lệnh, em trừng phạt liền.

- Bảo chúng nó, làm đúng hợp đồng sẽ có thưởng. Phè phỡn mệt nghỉ.

Phi vụ thực hiện xong, "thằng ấy" gọi ngay. Sán vội hỏi:

- Có thực hiện đúng hợp đồng không?

- Không sai một li. Em phải thả ngay mấy con dê đực ấy sang bên kia sông, cho ăn cỏ non rồi.

Sán thanh toán nốt phần còn lại, thưởng thêm một khoản hậu hĩnh.

Trả đũa được rồi, Sắn mới thấy lo. Liệu công an có lần ra không? Bọn "thằng ấy" có chỗ nào sơ hở không?

Không có đứa nào bị tóm là được rồi. Không biết có để lại dấu vết gì không? Nghĩ đến chuyện bị công an lần ra đầu mối, khi chiếc còng số 8 bập vào cổ tay, người Sán túa đầy mồ hôi.

Chúng nó sẽ theo dõi mình đây. Nó phải suy ra chứ. Báo nêu đích danh mình, mà con thằng Tổng biên tập báo ấy bị đòn thì còn ai vào đây nữa. Từ nay phải cảnh giác, tất nhiên không gặp lại "thằng ấy", kể cả qua điện thoại bàn và di động trả tiền sau. Cái điện thoại là kinh lắm đấy, con dao hai lưỡi đấy Nghĩ thế, Sán mua ngay một chiếc điện thoại di động mới, lắp sim khác vào. Khi nào cần gọi đi thì dùng máy này.

Loại thuê bao trả tiền trước không thể tra ra người gọi được.

Vũ Sán cảnh giác thế, lại chấm dứt liên lạc với "thằng ấy" ngay khi thanh toán hợp đồng xong, chỉ hơn một giờ sau khi sự việc xảy ra, nên tổ của thiếu tá Chuẩn bị chậm chân. Giám sát 24/24 giờ vẫn không phát hiện ra một quan hệ nào đáng ngờ của hắn. Các cuộc điện thoại đi, đến đều bị theo dõi. Cũng không thấy có gì khả nghi. Sau một thời gian khá dài theo dòi chặt chẽ, không thấy có gì nghi vấn, Thuần đành thú thật với cấp trên về sự lúng túng của mình. Có thể là chúng thực hiện gián tiếp qua một, thậm chí hai tầng đối tượng khác chăng?

Thuần nghĩ mãi về tính mục đích hành động của chúng. Về sự nhanh gọn và chừng mực khi chúng tiến hành công việc. Thuần cho rằng hướng suy nghĩ của mình không sai. Nhưng vẫn không tìm được dấu vết gì, không một nhân chứng nào cung cấp manh mối gì. Thuần đã cho lấy mẫu tinh dịch dây trên người nạn nhân, để có cơ sở xét nghiệm khi bắt được nghi can.

Thuần nhớ gương mặt con bé lúc ở bệnh viện. Không biết có đau

đớn, sợ hãi nào hơn thế? Hẳn chưa một đứa con trai nào được cầm tay nó. Bọn chó má đã làm gì con bé thì chị không giải thích được.

***

Bây giờ, nhiều người đua nhau xây nhà cao cửa rộng.

Nói đâu xa, như Phó giám đốc Trần Đương, người tiền nhiệm của Sán. Ai cũng có một biệt thự ra biệt thự, có mặt đường, mặt phố rộng. Rồi căn hộ cao cấp cho thuê, trang trại nghỉ cuối tuần. Nhiều nhà đâu có xe ô tô riêng, danh nghĩa là xe của con, giám đốc công ty trách nhiệm hữu hạn, hoặc làm cho công ty nước ngoài. Sán vẫn ở căn hộ cũ. Không ai nói ra nói vào được về nhà cửa đất đai anh ta được. Thật ra, Sán không đủ khôn ngoan giữ kín tài sản của mình trước mắt mọi người. Đấy là ý của *Người lơ lớ.* Sán vốn tôn người ấy là sư phụ trong mọi chuyện, nên tuyệt đối nghe lời ông ta. Nhà Sán vẫn là căn hộ có hai phòng và một khu phụ. Phòng to của hai vợ chồng, phòng nhỏ cho con gái. Từ sau vụ bị vợ cho một cái tát đích đáng, mỗi người một giường.

Mấy hôm nay, liền mấy đêm, Diệu thấy chồng trở mình luôn. Qua một chuyên viên trong ban Tổ chức Thành uỷ, trước khi bị đưa lên mặt báo, Diệu đã biết vụ gian lận phiếu bầu của Sán đã có kết luận. Dù mới chỉ mất ghế Đảng uỷ viên, nhưng tai tiếng thì hết chỗ nói. Diệu ngượng với bất cứ ai. Không dám nhìn thẳng vào mắt bất cứ ai. Khi không thể không nhìn người nói chuyện, chị cũng chỉ nhìn qua, theo phép lịch sự tối thiểu, rồi nhìn xuống, nhìn lên hay nhìn đi chỗ khác. Nhục nhà ê chề. Lúc nào cũng thấy gáy mình nóng lên bởi nhưng cái nhìn từ phía sau. Đi bộ nhanh hay chậm, ngồi trên xe máy, đi chậm hay phóng nhanh đều không thoát. Những ánh mắt soi mói, dòm dỏ, dè bỉu, thương hại cứ bám nết lấy chị. Đến cả lúc đi chợ, cũng vẫn những cặp mắt ấy bám riết. Chỉ có hai nơi có vẻ an toàn cho chị ẩn nấp, nhưng lại không thể trốn mãi ở đây - phòng vệ sinh cơ quan và căn hộ của mình.

Ở hai nơi ấy, chị không bị những cái nhìn phía sau xói vào. Nhưng, con người là một thực thể xã hội, khi sinh ra, xã hội đã đóng dấu vào tên tuổi. Người càng có vị thế xã hội cao, người càng nổi tiếng, những người của công chúng dấu ấn xã hội càng đậm, ảnh hưởng xã hội càng rộng. Phụ nữ càng xinh đẹp, càng nhiều người biết đến. Không ai, không cách nào, con người có thể giữ kín dấu ấn xã hội, cả khi mình đã chôn dưới ba tấc đất. Diệu không thể chạy trốn dư luận xã hội vừa thương hại, vừa dè bỉu. Nó len cả vào giấc ngủ, trong hơi thở. Với cả Kiên, chị cũng trốn chạy.

Ngồi họp, Diệu chỉ còn biết nhìn vào cuốn sổ tay trước mặt. Kiên chỉ hỏi: "Chị Diệu có ý kiến gì không?" Diệu đã giật mình.

Hôm tờ *Thời luận* bêu chuyện Sán lên mặt báo, tối về chị hỏi chồng: "Chuyện thế nào hả anh? Vẫn là câu tìm hiểu, không hề trách cứ, phê phán gì. Vậy mà Sán đã trợn mắt:

- Còn thế nào nữa. Chúng nó vu cáo, bôi nhọ tôi. Không được ăn thì đạp đổ chứ sao?

Dù biết hỏi cũng chả để làm gì. Không nhẽ lại không hỏi. Dù biết vẫn có chuyện gian lận trong bầu cử, không chỉ ở một đại hội mà còn ở nhiều kiểu đại hội khác. Nhưng chính chồng mình làm việc gian dối ấy thì chị không hình dung được Chán chường. Đau đớn. Tuyệt vọng.

Sáng sau, phờ phạc vì mất ngủ và đầu đớn dằn vật, vừa đến cơ quan, Diệu đóng cửa phòng, hai tay ôm đầu, gục xuống bàn. Có tiếng gõ cửa. Diệu giật bắn mình, ngửng phắt dậy. "Mời vào!". Hình như chị chưa dứt câu nói, cánh cửa đã mở toang. Một thoáng hoảng hốt và bối rối, nhưng chị trấn tĩnh được ngay. Không phải vì chị có bản lĩnh, mà vì, đây là người duy nhất thấu hiểu nỗi đau của chị. Người duy nhất chị dám nhìn thẳng vào mắt lúc này. Kiên kéo ghế, ngồi đối diện, qua chiếc bàn làm việc. Bốn mắt hút nhau. "Chỉ cần lúc này, anh ôm em vào lòng, em sẽ vượt qua được tất cả".

Diệu thầm nói với anh, như một lời nguyện cầu. Không biết anh có đọc được ý nghĩ này không? Kiên nói vừa đủ nghe:

- Em đừng tự làm khổ mình như thế. Tội ai người ấy chịu. Đời không bất công đâu em ạ. Đừng để ảnh hưởng đến sức khoẻ và công việc. Em chuẩn bị đi công tác với anh một chuyến cho khuây khoả. Em trao đổi với Hùng, cậu ấy nắm được nội dung công việc rồi.

Công việc đầu giờ bộn bề đang đợi. Nói đến đấy, Kiên đưa tay ra phía Diệu. Chị rụt rè nắm lấy. Nhưng Kiên nắm thật chặt, thật lâu. Anh muốn truyền sức mạnh và hơi ấm sang chị. Cho đến lúc có tiếng giầy để kim loại của phụ nữ gõ rất kêu ngoài hành lang, Kiên mới miễn cưỡng buông tay ra.

***

Chỉ sau một đêm, một ngày mà con bé biến thành một đứa trẻ ốm yếu bệnh tật. Nó không thể đi một mình nếu mẹ nó không dìu một bên. Nhìn cái gì cũng ngơ ngác. Thấy người lạ là nhắm tịt mắt lại. Mai tắm cho nó, như tắm cho đứa trẻ. Nghĩa là phải làm hết mọi động tác. Từ cởi quần áo, đến đỡ vào bồn tắm, xối nước vào đầu, vào người, xát xà phòng.

Nó nằm gối đầu lên tay mẹ, hai chân co lại trong hai chân cặp chặt của Mai, chẳng khác gì khi còn là cái bào thai trong bụng mẹ. Thế mà vẫn thon thót giật mình. Ba lần nó giẫy giụa bật tung tay, chân chị đang ôm chặt, hét gọi: "Bố mẹ cứu con". Mai thấp thỏm cả đêm. Không hiểu nó đã phải chịu đựng những gì trong thời gian ấy. Nếu không bị chúng nó làm nhục thì sao con bé lại hoảng loạn đến thế?

Mãi đến gần trưa, con bé mới tỉnh dậy. Hình như, lúc này nó mới nhận ra nhà mình. Mai đưa bát cháo cho con. Hai tay nó run run đờ. Chị phải cầm, xúc cho nó vậy.

Ăn hết bát cháo, nó hỏi mẹ mấy giờ rồi, hôm nay là thứ mấy, để còn chuẩn bị sách vở đi học.

- Thế xe đạp đâu rồi?

- Xe đạp? Xe đạp? Chắc vẫn ở chỗ ấy.

- Chỗ ấy là chỗ nào hả con?

- Là chỗ con ngã xe ấy.

- Làm sao mà ngã?

- Mẹ đừng hỏi nữa…

Từ sáng đến giờ, mấy lần Thuần gọi điện xem Minh dậy chưa. Bây giờ chị đến. Mai bảo: "Cháu chưa nhớ được cái gì".

Thuần hỏi Minh mấy câu, thử xem trí nhớ nó thế nào, rồi đi.

Hai hôm sau nó mới tỉnh hẳn. Thấy có thể nói chuyện được, Mai gọi điện cho Thuần. Mai vẫn ôm con trong vòng tay, tưởng như nếu buông ra, sẽ có kẻ cướp mất!

- Con đang đi thì một chiếc ô tô ép sát vào. Con vội vàng phanh đứng lại. Người và xe đạp đổ sang vệ đường.

Chưa kịp ngồi dậy, đã bị hai người trong xe nhảy ra, ấp một chiếc khăn ướt vào cả mũi, mồm. Đến lúc tỉnh dậy, thấy đã bị lột hết quần áo. Hai tay bị hai đoạn xích khoá, căng vào hai góc giường. Hai chân cũng bị xích khoá căng vào hai góc kia.

Con biết là chúng nó sắp làm nhục mình. Con hét lên, gọi mẹ, gọi bố. Con khóc, con gào thật to, kêu bố mẹ đến cứu con… Kêu một

lúc lâu, chỉ thấy tiếng mình. Con mệt quá. Nỗi lo sợ bị làm nhục khiến mồ hôi tháo ra như tắm.

Cửa phòng bỗng mở toang. Con hoảng hồn co rúm người lại. Con giẫy giụa. Nhưng không làm sao dứt ra khỏi bốn sợi xích ở cổ tay, cổ chân…

Thuần xem kỹ tay chân Minh. Chỉ thấy da bị đỏ. Không có vết hằn sâu vào thịt. Chị hỏi:

- Cái xích to bằng ngần nào hả cháu?

- Xích nhỏ thôi cô ạ. Nhưng đã quấn giẻ. Sợ quá không còn khóc được, con lại kêu bố mẹ đến cứu. Hai thằng đàn ông vừa vào cười rất đểu.

- Con có nhớ mặt nó không?

Câu hỏi ấy là của Mai.

- Nó bịt mặt mẹ ạ. Chỉ hở hai mắt thì làm sao biết được. Nó bảo cửa kính cách âm tuyệt đối. Lại cách xa nhà xung quanh. Bố mẹ mày có đứng ngay ngoài cửa cũng không nghe thấy gì đâu. Thế rồi… - Minh kể trong tiếng nức nở - hai thằng ấy, cứ thế sờ soạng khắp người con. Con nhắm mắt lại. Con nhổ nước bọt. Con… con chửi. Chúng nó cũng không tha. Con uất quá. Không kêu được. Không khóc được. Người co cứng lại vì xấu hổ và sợ hãi.

Minh khóc nấc lên. Mai cùng khóc theo. Thuần cắn chặt răng. Chị nắm bàn tay thon thả, thanh mảnh của con bé, âu yếm vuốt ve như một người chị, người mẹ. Mai thì nguyền rủa bọn chó má, lúc rủa thầm, lúc rủa ra miệng. Thuần bảo Mai lấy cho cháu cốc nước cam…

Có tiếng chim cúc cu. Mai ra mở cổng. Cô giáo chủ nhiệm và các

bạn nữ lớp Minh kéo đến. Thấy tiếng nhiều người ở tầng dưới, Thuần vội xuống nhà. Chị nói với cô chủ nhiệm, mừng là cháu chỉ bị một cơn sức tâm lý, không bị xâm hại… Bây giờ đang nghỉ ngơi để hồi phục dần. Chỉ vài hôm là lại đi học như thường… Mai giới thiệu Thuần với cô giáo chủ nhiệm và các bạn Minh. Họ chuyện trò một tí rồi về.

Thuần dặn Mai, không nói cho Minh biết đó là cô giáo và bạn nó đến, tránh cho nó khỏi tâm trạng xấu hổ về nỗi nhục phải chịu đựng. Minh tiếp tục kể:

- Lúc tỉnh lại… Chúng nó bảo, nếu con mở mắt ra, cho nó chụp ảnh, thì sẽ thôi không sờ soạng nữa. Con tưởng chúng nó nói thật, nên mở mắt ra… Nếu thức, người ta không thể mở mắt mãi mà không chớp. Nếu thức, cũng không thể nhắm mắt mãi mà không mở. Con bé buộc phải nhắm nghiền mắt. Không biết chúng còn giở trò đê tiện gì nữa.

Minh lại giàn giụa nước mắt. Nó nằm yên một lúc rất lâu.

Hơi thở đều đều. Hai người mẹ nhìn nhau, cùng giữ yên lặng cho con bé chợp mắt. Đến mình còn không tưởng tượng nổi trò man rợ này, nói gì đến con bé chưa đến mười bảy tuổi.

Thỉnh thoảng Thuần lại lắc đầu như đang cố xua đi những trò ma quái kinh tởm. Loại tội phạm này, quái đản quá, thú tính quá. Làm thế nào tóm được chúng đây? Xem ra chúng chuẩn bị rất tỉ mỉ, tính toán rất cẩn thận.

Tự nhiên con bé giật bắn mình. Tay co lại che ngực, chân co quắp thu vào bụng. Rồi lại bật khóc nức nở. Mai rối rít:

- Mẹ đây mà con, mẹ đây mà. Đừng sợ: Có cô Thuần đây rồi! Không đứa nào dám động đến con nữa đâu.

Chắc trong cơn mê, lũ *đầu trâu mặt ngựa* lại nhảy vào nó… Nó lại thiếp đi. Thuần nghĩ đến việc viết báo cáo. Chị sẽ phải đưa ra nhận định của mình. Phải đề xuất phương án phá án.

Minh thiếp đi được hơn nửa giờ. Vừa tỉnh dậy, nó lại vội co hai tay che ngực, thu hai chân lên bụng.

- Mẹ biết không… Con mở mắt ra, một lúc mới quen được ánh sáng. Kinh tởm quá, con rú lên. Bằng cách lừa đều giả ấy, chúng buộc con phải nhìn thấy chúng trong tư thế không mặc gì. Rồi chúng cứ thế thay nhau nằm đè lên người con. Con ngất đi, không còn biết gì nữa.

Sấm tối, chúng bịt mắt con bằng băng dính đen kịt, rồi mới mở khoá, tháo xích chân xích tay. Sau một đêm một ngày bị xích. Chân tay tê dại, không cử động được. Con buồn nôn vì cái thứ kinh tởm chúng nó để lại trên khắp người, cứ thế chúng đưa tay chân con vào bộ quần áo của mình. Hai thằng giữ hai tay con đưa lên xe.

Xe chạy một lúc lâu, chúng lôi con ra khỏi xe ô tô.

Chúng đi được một lúc, con mới gỡ được băng dính ra. Phải ngồi bệt xuống vệ đường một lúc nữa, mới nhìn được rõ cảnh vật xung quanh…

Thuần để Mai ngồi với con. Chị xuống nhà nói chuyện với Triển.

- Theo lời cháu kể và kết quả khám hôm trước ở bệnh viện, thì đúng là cháu chưa bị xâm hại trinh tiết, nhưng lại bị quấy rối. Chắc từ này không thoả đáng. Em chưa nghĩ ra từ khác, vì chưa gặp trường hợp nào thế này. Thật ra cùng có thể gọi là xâm hại tình dục được rồi. Cái ác nhất là, chúng để lại một vết sẹo tâm lý kinh khủng, không biết đến bao giờ mới lành được. Nó sẽ tác động xấu đến tâm lý, tình cảm lâu dài của cháu, ngay cả khi xã trưởng thành và khi có bạn trai.

Về cơ quan, Thuần báo cáo với Trưởng phòng. Trưởng phòng bảo, đợi một lát. Rồi hai người lên phòng giám đốc, để ông nghe luôn thế. Ông Truân nói:

- Đồng chí Thuần nêu nhận định của mình đi!

Thuần băn khoăn lắm:

- Báo cáo Giám đốc và Trưởng phòng, tôi chưa lý giải được, vì sao hoàn toàn có điều kiện xâm phạm trinh tiết nạn nhân, mà chúng lại không làm. Chỉ dừng lại ở mức ấy.

Xin phép cho tôi kể một chuyện đã đọc ở đâu đó để minh hoạ cho điều khó lý giải ấy.

Tống Mỹ Linh khi biết Tường Giới Thạch dan díu với một cô gái trẻ đẹp. Qua đám tay chân, bà ta đến gặp cô gái kia, nói cho cô ta điều hơn lẽ thiệt, rồi đưa cho cô ta một số tiền lớn, cùng vé máy bay, buộc cô ta phải rời Trung Quốc ngay sáng hôm sau. Tưởng Giới Thạch như thường lệ, đến với cô ta thì chỉ thấy cửa đóng then cài. Biết ngay đòn này là của vợ, mới về hằm hè bà ta. Người đàn bà sắc nhọn ấy nói: "Em biết, khi anh đã cởi hết quần áo ra, trước một cô gái đẹp trần truồng thì cũng chẳng khác gì con thú".

Vận dụng điều nhận xét tâm lý đàn ông ấy vào trường hợp này thì chỉ có thể giải thích rằng, những kẻ làm nhục nạn nhân, đã nhận lệnh một kẻ nào đó là, có thể làm đủ mọi chuyện đến cận Z, nhưng nhất thiết không được đến Z!

Theo phương pháp hộp đen, có thể suy ra, kẻ ấy muốn đánh một tín hiệu cho anh Triển biết, nó còn gia ân với bố con anh, nghĩa là còn để một khoảng trống cho anh suy nghĩ mà biết điều.

Thuần được phong thiếu tá trước niên hạn sau một vụ phá án thông

minh. Đến hai vụ bố con nhà báo nổi tiếng này, chị cảm thấy bế tắc. Chị cũng đồng tình với suy nghĩ của Triển, kẻ thù của anh không tư thù cá nhân anh mà thâm thù tờ *Thời luận* do anh đứng đầu. Vụ trước, khoanh vùng đối tượng rất khó, vì quá rộng. Vụ này rõ là đụng trực tiếp đến một cá nhân. Do đó chắc chắn phải có mối liên quan đến cá nhân này. Hướng suy nghĩ ấy chắc đúng. Nhưng chị cũng chưa thật tự tin khi trình bày với cấp trên.

Trưởng phòng đồng ý với hướng điều tra của Thuần.

Giám đốc chỉ thị:

- Tổ chức ngay việc giám sát chặt chẽ mọi động thái của cá nhân ấy, để tìm ra mối liên hệ của hắn với đồng bọn hoặc tay chân.

***

Ngày đầu tiên đến trường, sau hơn một tuần nghỉ học, Minh không dám nhìn ai, nhất là lũ con trai. Cái tin em bị bắt cóc cả trường đều biết. Điều tệ hại nhất đối với em là, ai cũng cho rằng em đã bị bọn xấu cưỡng bức. "Nó xinh thế kia, làm sao thoát được chuyện ấy". Không thể cải chính được vì đấy là dư luận ngầm, là ý nghĩ trong đầu mọi người. Minh thấy, nhiều đứa con trai, cố tình đi ngang trước mặt mình, nhìn thẳng vào mặt mình với vẻ tò mò. Có đứa nhếch mép cười.

Ngồi trong lớp một tiết, chẳng hiểu thầy giảng gì. Đầu cứ căng lên như sắp nứt vỡ. Gáy bỏng rất, bởi những ánh mắt phía sau. Có lần, hai đứa con trai đi qua còn quay lại nhìn Minh, một đứa ghé tai thằng đi cùng nhỏ to điều gì.

Minh xuống sân trường, gọi bố. Triển đã mua cho con gái máy Cityphone để liên lạc và dặn kỹ không được về một mình. Cơ quan yêu cầu anh phải dùng xe cơ quan đưa đón cháu đi học. Chi bộ có hẳn một nghị quyết. Hội nghị toàn cơ quan có biên bản về việc

này. Lí do được mọi người thống nhất là bảo vệ con gái anh chính là bảo vệ anh. Con gái anh đã phải hứng chịu hậu quả đấu tranh chống tiêu cực của cả tập thể này thì nó phải được tập thể này chăm sóc, bảo vệ.

Chú lái xe đưa Minh về cơ quan bố.

Minh thầy bớt bị cảm giác mọi người tò mò khi nhìn mình. Các cô các chú đều vui vẻ hỏi Minh, hoặc niềm nở: "Đến tìm bố à? Bố cháu đang ở trong phòng đấy".

Minh vừa trông thấy bố đã khóc nấc lên:

- Con không thể chịu được cái kiểu bọn bạn bè nhìn con, nhất là đám con trai.

Triển đau quá. Chúng nó chơi đòn này thật khủng khiếp. Mình còn dám đương đầu với chúng. Con bé mong manh, trong suốt như lá thuỷ tinh. Làm sao bây giờ? Nó vừa khóc vừa nói:

- Bây giờ con mới hiểu vì sao bố khó chịu với cái kiểu người ta nhìn mình. Con… con không đi học nữa đâu? Con không thể chịu được nỗi nhục nhã này.

Điện thoại bàn đổ chuông. Cô giáo chủ nhiệm Minh hốt hoảng gọi đến vì Minh bỏ về mà không nói với ai. Một lát sau là điện thoại của Thuần. Biết Minh đang ở đây, Thuần nói sẽ qua trường, kéo cả cô chủ nhiệm cùng đến trao đổi với Triển.

Anh bảo con gái:

- Mọi người đều quan tâm đến con. Cô Thuần và cô Chủ nhiệm cũng đến bây giờ. Con hãy nghĩ đến bố mẹ. Con hãy nhìn bố đây. Bố vẫn ngẩng cao đầu, nhìn thẳng vào mắt mọi người mà làm việc.

Con bé vẫn khóc. Nó gắt lên:

- Nhưng bố là bố. Là đàn ông. Là công việc… Con làm sao sống được trong cảnh này?

Triển không biết nói sao. Con bé nói đúng quá. Phải có cách gì hoá giải việc này.

Có tiếng gõ cửa. Triển bảo con gái vào căn phòng vẫn dành cho anh nghỉ trưa. Anh ra mở cửa, mời khách sang phòng họp gần đấy.

Triển kể cho hai người nghe tâm trạng con mình. Anh bộc bạch:

- Khi con tôi rơi vào cảnh này, tôi càng hiểu dư luận xã hội ghê gớm đến thế nào, bị dư luận hiểu lầm là khổ thế nào, bị xã hội phanh phui, mổ xẻ thì sợ thế nào. Hai chị có cách gì tác động vào dư luận học sinh trường cháu không? Tôi không thể tác động vào dư luận bằng công cụ của mình được.

Cô chủ nhiệm:

- Để tôi giải thích đầu đuôi câu chuyện với các em lớp tôi có được không?

- Thế còn với học sinh toàn trường? - Triển hỏi.

Thuần:

- Tôi sẽ xin ý kiến anh Truân. Có thể có một sự giải thích cho toàn trường.

Triển thấy khó lòng đạt được mục đích. Anh phân tích:

- Rất có thể, càng giải thích, sự dị nghị càng tăng. Đây là một việc khó nói. Lại dễ bị hiểu theo lôgic thông thường. Vì thế, dư luận rất

khó tin vào điều chúng ta giải thích. Trừ khi…

Hai người nhìn anh chờ đợi. Có vẻ vừa thất vọng, vừa chua chát, Triển nói:

- Trừ khi vụ án kết thúc, may ra mới đỡ.

***

Sau nhiều lần trao đổi qua điện thoại với một bạn đồng nghiệp có uy tín trong giới báo chí Sài Gòn và với một người bà con trong ấy, mấy ngày sau, Triển cùng con gái bay vào.

Ổn định chỗ ăn ở, đến trường xin học, gặp thầy hiệu trưởng, cô giáo chủ nhiệm gửi gắm xong, Triển bay ra. Mai vẫn ở bên ngoại, như một cuộc lánh nạn.

Những ngày đầu xa con, ngày nào Triển cũng gọi điện cho con vào khoảng mười giờ đêm. Thời gian này, nó rất cần trao đổi, cần giải thích, điều chỉnh để lấy lại thăng bằng và thích nghi với hoàn cảnh mới. Môi trường mới, chỗ ở mới, kiểu cách ăn uống mới, trường mới, thay mới, bạn mới… là khó khăn, nhưng cũng là điều kiện cho Minh quên đi mối quan hệ ở ngoài này. Nó sợ gặp tất cả những người quen ở Thanh Hoa. Là người đoạt giải nhất cuộc thi nữ sinh thanh lịch của trường, những người biết nó, nhiều hơn rất nhiều những người nó biết. Thành người nổi tiếng, hoá ra mọi chuyện rất dễ rắc rối, lôi thôi.

Lần nào nói chuyện với bố, Minh cũng nói lời cảm ơn, vì bố đã quyết định thay đổi môi trường sống cho mình.

Thỉnh thoáng mẹ con cũng nói chuyện với nhau. Nó hỏi: "Mẹ về ông bà ngoại, thì ai cơm nước cho bố?" Mẹ nó bảo: "Lo gì, thiếu gì người sẵn sàng chăm sóc ông ấy". Minh ở với cô ruột, có hai người con đều là gái, kém nó vài tuổi nên vui. Một lần Minh hỏi bố, thế

cái cô cảnh sát đã tìm ra bọn mất dạy hại con chưa? Triển nói để con yên tâm, lưới trời rộng, không thể thoát được, rồi cũng có lúc tóm được chúng thôi.

Được ít lâu, Triển quy định, bố con gửi thư điện tử cho nhau tuần hai lần, có gì đột xuất thì gọi. Triển mừng vì con bé có vẻ đã bình thường trở lại. Anh sợ nhất hôm nó bỏ học, khi con bé nói "con làm sao sống được trong cảnh này?".

***

Đã từ nhiều năm nay *Thời luận* có lệ, buổi trưa, ai ở lại làm việc chiều, đều dùng cơm văn phòng của toà soạn. Thỉnh thoảng Nhâm cũng mời Triển đi ăn trưa, dĩ nhiên có cả Phong. Tai hoạ liên tiếp giáng xuống gia đình Triển làm Nhâm rất thương. Chị còn phán đoán, một tai hoạ nữa, như cơn bão sẽ đổ bộ vào gia đình anh. Ấy là sự tan vỡ hôn nhân.

Bằng sự nhạy cảm của phụ nữ, chị có thể giảm bớt nỗi bất hạnh ấy cho bạn, bằng một sự bù đắp khác, và xem ra, có vẻ thành. Nhưng chị không nói gì với Phong. Với sự nhạy cảm của phụ nữ, của một nhà báo sắc xáo như Phong, cứ trong tình trạng lơ lửng, không rõ ràng, có khi hay hơn. Ngoài những bữa ăn trưa, thỉnh thoảng Phong cũng đến nhà Triển làm bữa tối. Những hôm ấy, Phong báo trước, để Triển không ăn cơm ngoài.

Hôm nay Phong làm món hơi cầu kỳ: chả rươi. Mâm cơm dọn ra vẫn chỉ có một chiếc bát, một đôi đũa, Triển nài nỉ bằng một câu hỏi:

- Em vẫn không ăn với anh à?

Phong nhìn ra ngoài trời, khê gật gật như nói với mình:

- Em không có quyền ăn với anh, ở nhà anh.

- Em kỹ tính quá!

- Đấy là nguyên tắc anh ạ, - ngừng một chút, cô nói thêm. - Em tôn trọng cuộc sống gia đình anh.

Triển đành ăn một mình. Bữa cơm sẽ ngon hơn bao nhiêu khi cô cùng ăn. Anh ăn miếng chả rươi. Vừa nhai vừa ngẫm nghĩ. Nghĩ về người phụ nữ này và cố nhận ra hương vị của món ăn lạ miệng.

- Mùi thì là thì đã đành rồi. Hình như có mùi cay cay, thơm thơm của… không lẽ là vỏ quýt hả em?

- Đúng là vỏ quýt đấy anh ạ. Có một mùi gì lạ lắm, anh không gọi ra được.

- Anh không gọi ra được đâu. Chỉ những phụ nữ Thanh Hoa gốc, mới biết thứ gia vị này cho món chả rươi - lá gấc non.

- Quả thật, anh chưa nghe nói bao giờ.

- Với rươi, người ta không dùng vị cay của ớt, cũng không dùng vị cay hạt tiêu, mà dùng vị cay vỏ quýt. Còn lá gấc, nó cũng có vị cay ngai ngái, thơm nồng rất riêng của nó anh ạ.

Lửa đắng

Chương 22

Ai nói, ngồi không mà mệt nhọc thì thật vô lý. Nhưng quả thật Thảo Tần cứ bã người ra. Chân tay bải hoải, xương cốt mỏi nhừ. Cảm giác bồn chồn, bứt rứt, khó chịu quá.

Không biết có phải, đó là hậu quả của cảm giác ghê ghê từ lúc máy bay cất cánh. Ngộ nhỡ… Tần nhắm mắt lại. Mặc dù không buồn ngủ. Nhắm mắt như một sự trốn chạy, để khỏi phải nhìn bất cứ cái gì. Nhưng không thể nhắm mắt mãi mà không ngủ. Xung quanh, người thì đọc báo, người thì xem truyền hình. Người châu Âu, mỗi người một cuốn sách. Còn mình thì chẳng thể đọc được, mặc dù có mấy cuốn mang cho con. Toàn những cuốn phải suy nghĩ cả: *Bí mật của hạnh phúc. Hạt giống tâm hồn. Trái tim của tâm hồn. Không bao giờ là thất bại, tất cả là thử thách*. Cũng chẳng thể nghĩ được điều gì. Ý nghĩ này, ý nghĩ kia cứ xô đến rồi lại dạt đi. Ngay cả ý nghĩ về con gái là điều bận tâm nhất, cũng không thể nào giữ lại mà nghĩ tiếp. Khoảng cách chín mười cây số chiều cao làm Tan có cảm giác bất an quá.

Giá Kiên ngồi bên. Những lúc thế này, chỉ còn anh nắm tay mình mọi chuyện đã khác hẳn. Hôm nay anh cũng đi, nhưng là về phía Nam. Hoá ra chưa lần nào vợ chồng bên nhau trong một chuyến đi xa. Lúc này, chị cảm thấy cần anh biết mấy. Bọn học trò lớp chị chủ nhiệm, tha hồ mà nhớ cô giáo. Không biết trong thời gian đi vắng, lớp có xảy ra sự cố gì không? Ai mà biết được. Mặc dù khả năng tự quản của bọn trẻ đã khá lên nhiều. Ý nghĩ trong đầu như mớ bòng bong, không biết đâu là đầu, đâu là cuối. Vừa mới nắm

được một đầu mối, chưa kịp định thần, nó đã trôi tuột đâu mất. Rồi loanh quanh thế nào, nó lại trở về.

Không ra thức, không ra ngủ. Không ra tỉnh, không ra mê. Chỉ biết mình tỉnh khi nghe tiếp viên nhắc thắt dây an toàn, lúc máy bay sắp qua một vùng thời tiết xấu, hoặc xe ăn uống đến bên mời chọn món. Nhưng trở đi trở lại vẫn là suy nghĩ về con gái. Nó thông minh, nó hiểu biết. Nhưng, có thể đúng như Kiên nói, Tần chưa trang bị cho nó những hiểu biết về giới tính, về quan hệ với bạn khác giới.

"Phải nhiều lần đến nhà chơi, có cả ông bà ở nhà, mấy lần nói chuyện với nhau ở nhà mình, mấy lần đi chơi rêng, bố mới dám cầm tay mẹ đấy con ạ. Mà thời gian tìm hiểu diễn ra cũng gần hai năm trời. Cho đến lúc bố hôn mẹ, cũng phải mất nửa năm nữa. Cái hôn đầu tiên ấy, bố mẹ ngầm hiểu sẽ thành vợ chồng. Bây giờ nụ hôn đơn giản quá, dễ dãi quá, đến nhanh quá, ít ý nghĩa quá. Mẹ cảm thấy thế. Không biết con suy nghĩ gì khi đón nụ hôn của Misen. Có giống suy nghĩ của mẹ lúc đón nhận nụ hôn của bố con không? Sau đó có hôn nhau nữa không? Misen có nói với con suy nghĩ và tình cảm của mình khi hôn con không? Từ đấy, anh ta có đòi hỏi gì hơn không con?"

Tần đã viết cho con như thế. Linh cảm người mẹ mách bảo, con gái đang mất trọng lượng trong vòng tay anh con trai da trắng, mũi dọc dừa. Không biết có giống như mình vừa rơi vào tình trạng mất trọng lượng lúc này, khi máy bay rơi vào một vùng không khí loãng. Cứ hun hút như rơi xuống vực thẳm. Không thời gian.

Không không gian. Không ý thức. Không cảm giác. Không biết mình còn sống hay đã chết. Cứ thế rơi trong chốn không cùng vũ trụ. Nỗi lo lắng mơ hồ hành hạ chị suốt từ hôm Thuỳ Dương kể chuyện Misen hôn nó.

Tần tự trách mình, đã không chuẩn bị cho nó nhưng tình huống,

khi tiếp xúc với bạn trai. Khi nó cầm tay con, khi nó vuốt ve âu yếm con, con phải làm thế nào. Cái cách từ chối, hoặc cự tuyệt của con gái phải như thế nào? Đứa nào chả, miệng bay bổng những lời ngọt ngào, tay cứ đánh lấn, được đằng đầu lân đằng chân. Mình cũng chưa kịp dặn con các biện pháp tránh thai. Dở quá… Nhỡ nó dính vào chuyện ấy mà không giải quyết kịp thì lôi thôi to.

Biết thế, để nó học ở nhà còn hơn. Mẹ con có nhau. Nó gặp chuyện gì, còn biết mà tư vấn, hỗ trợ. Bây giờ, vẫn du học tại chỗ cơ mà. Học trong nước mà vẫn có bằng quốc tế hẳn hoi. Giá nó học xong đại học ở nhà, để mấy năm ấy mình huấn luyện thêm cho cứng cáp lên, hiểu biết cuộc sống thêm lên, trang bị một nội lực văn hoá, để có khả năng chống chọi và tiếp nhận, đẩy và hút các yếu tố văn hoá ngoại lai. Sau đó muốn cao học, nghiên cứu sinh ở nước ngoài cũng được. Con trai đã rắc rối. Con gái rắc rối hơn nhiều lắm.

Nghĩ đến đấy, ruột càng nóng cồn cào. Chị nhìn đồng hồ. Mới bay được hơn năm giờ. Chưa được nữa đường. Đang bay trên biển đây. Ngộ nhỡ máy móc, động cơ trục trặc… Tần vội nhắm nghiền mắt, không dám nghĩ tiếp. Suốt từ lúc lên máy bay, không làm sao gạt ra khỏi đầu óc cái từ "ngộ nhỡ ấy". Biết thế, đừng đi cho xong.

***

Chưa bao giờ Diệu ngồi cùng xe với Kiên, trong một chuyến đi xa thế này. Anh ngồi ghế trên, cùng hàng với lái xe. Hàng sau, Diệu ngồi bên phải, ngay sau Kiên, bên trai là Trưởng phòng Kế hoạch Tài chính, giữa là Phó chánh Văn phòng. Có một lúc, chị ngồi dịch lên, hai tay bíu vào thành ghế trên, hướng cái nhìn ra ngoài, như đang say sưa ngắm cảnh bên đường. Thật ra, chị chẳng nhìn gì cả. Phía trên, Kiên đã điều chỉnh cho chiếc ghế hơi ngả ra sau. Trong tư thế nữa nằm nửa ngồi, sau tựa vào giá đỡ lắp trên lưng ghế. Anh cảm thấy rất rõ mấy ngón tay ấm nóng của Diệu dưới gáy mình.

Nó truyền khắp cơ thể anh cảm giác gần gụi, thân thiết và nhục cảm. Gần quá. Chỉ cân dịch lên tí nữa, Diệu có thể áp má mình vào mái tóc anh. Hít đầy lồng ngực phập phồng chút hơi hướng anh, chị rút tay về, thu vào lòng, ngả người ra phía sau, nhắm mắt lại. Trời đất quay cuồng. Người chao đảo như bị một trận lốc vần vũ hút lên cao, thả bịch xuống. Chị cắn chặt môi, nén tiếng kêu cứ muốn bật ra khỏi ngực.

Xe từ từ tiến vào cơ quan huyện. Một cổng nhưng hai toà nhà tách hẳn nhau, một bên là Huyện uỷ, một bên là Uỷ ban. Bề thế. Đồ sộ. Nguy nga. Huyện nghèo mà trụ sở hoành tráng quá!

Sau màn chào hỏi, chủ nhà, *tất nhiên là* nhiệt liệt chào đón khách.

Tất nhiên là nhiệt liệt cảm ơn tình nghĩa của Đảng bộ, chính quyền và nhân dân quận Lâm Du.

Tất nhiên là thông báo với khách về tình hình Huyện mình và những hậu quả lâu dài do chiến tranh để lại.

Sau cùng, chủ nhà, *tất nhiên là* mời khách dự bữa cơm thân mật. Dù là huyện nghèo, dân nghèo, nhưng *tất nhiên là* không được để cho người ta nghĩ rằng, mình không hiếu khách. Vì thế địa điểm chiêu đãi không phải ở nhà khách huyện mà ở một nhà hàng cách phố huyện vài cây số - một nhà hàng sơn thuỷ hữu tình, lắm của

ngon, nhiều vật lạ. *Tất nhiên là*, tất cả các quan chức chủ chốt của Huyện uỷ và Uỷ ban cùng tiếp đoàn cho thêm phần long trọng. Do đó khách chỉ có năm (kể lái xe), nhưng chủ nhà thì gấp hơn bốn lần như thế. Tiệc ăn đặt trên hai dãy bàn ở gian giữa nhà hàng, *tất nhiên là* sang trọng rồi. Vì thế, lúc này *tất nhiên là* phải quán triệt tinh thần "lấy mâm làm gốc, lấy cốc làm rễ". Và để thể hiện thịnh tình với khách, tự nhiên là, khi nâng ly phải ngửa cổ 100%!

Buổi chiều, bà Phương Thành, Phó chủ tịch Huyện phụ trách văn xã, cùng Phó Văn phòng Uỷ ban Nhân dân huyện dẫn đoàn đi dự lê khánh thành hai ngôi nhà tình nghĩa, được làm bằng tiền ủng hộ của Lâm Du. Sau đó, sẽ đi thăm bãi biển Cảnh Phong, nổi tiếng của Huyện. Bà Thanh đề nghị được ngồi cùng xe với Kiên và Diệu để tiện trò chuyện. Hai người trong đoàn sang xe chủ nhà, ngồi với Phó Văn phòng Huyện.

Cả Kiên và Diệu đã nhiều lần qua vùng này, rồi vào tuột Huế, Đã Nẵng hay Sài Gòn. Chưa bao giờ dừng lại ở đây.

Nghe giới thiệu mới thấy, chiến tranh đã diễn ra ở đây khốc liệt vô cùng. Trung bình, cứ mỗi nhà phải hứng một tấn bom. Chưa kể pháo từ hạm tàu ngoài khơi rót vào. Không nhà nào không có người hy sinh trong chiến đấu, hoặc bị bom đạn giặc giết hại. Tỉ lệ bà mẹ Việt Nam anh hùng tính theo dân số, vào loại cao nhất nước. Gia đình đoàn đến thăm và dự lễ khánh thành nhà tình nghĩa là một ông lão ngoài bảy mươi, cha đẻ một liệt sĩ. Vợ và ba người con nữa, hy sinh cùng lúc trong một trận bom. Gọi là gia đình nhưng chỉ có một mình ông lão, các cháu con người anh cả và người em út thay nhau đến nấu ăn giúp.

Trước, ông lão cứ luân phiên ở nhà anh em. Giờ có ngôi nhà này mới được ở riêng: Xã bàn tính mãi đấy. Ông không đồng ý dùng số tiền được trợ cấp gửi tiết kiệm ăn dần. Sống mỗi người mỗi nhà, chết mỗi người môi mồ. Cứ làm cho lão một ngôi nhà, lão ở vài ngày rồi chết trong cái nhà ấy cũng thoả. Xã đành chiều theo. Ở ta chỉ phong người mẹ anh hùng, không phong người bố anh hùng, nên không đâu nhận phụng dưỡng ông cụ. Đành phải sống tùng tiệm bằng tiền tuất liệt sĩ vậy Hôm nay, bà con kéo đến đông lắm. Đảng uỷ xã tặng đảng viên đã nghỉ sinh hoạt này: Quốc kỳ, Đảng kỳ và ảnh Bác Hồ. Xã tặng phích nước Rạng Đông. Ông anh tặng bát hương. Ông em tặng bộ ấm chén. Người chồng bát, người cái xoong.

Kiên quay lại nhìn Diệu. Chị hiểu anh muốn nói gì. Anh không tiện rời chỗ, khi các vị chủ nhà vẫn đang ngồi hai bên.

Chị ra xe, lấy chiếc phong bì, cho vào đấy năm tờ một trăm, ghi tên Kiên xong, định gạch ngang một cái rồi viết tên mình. Không biết nghĩ thế nào, lại viết xuống dưới, theo hàng dọc. Khẽ cười một mình rồi đưa cho Kiên. "Nhìn hai cái tên em viết thế, anh có nghĩ gì không? Ngồi cách một người, Diệu đưa mắt nhìn sang, thầm thì như vậy. Kiên nhìn chiếc phong bì rồi đưa cho bà Phó chủ tịch. Bà Thanh cầm lấy micrô, giới thiệu với bà con món quà của cá nhân đồng chí Bí thư kiêm Chủ tịch và đồng chí Phó chủ tịch quận Lâm Du. Bà giơ cao chiếc phong bì rồi đưa trả lại Kiên. Anh đưa cho Diệu. Chị bước lên, đến trước mặt ông lão, tay trai đỡ bàn tay xương xẩu, tay phải đặt chiếc phong bì vào đấy: "Chúng cháu có chút quà, để bác hút thuốc, uống rượu". Chị về chỗ, tự thưởng cho mình một nụ cười vì cái từ *"chúng cháu"* rất khéo của mình.

Bà Thanh dẫn đoàn sang một xã khác, cách xã này dăm cây số Diệu rất lạ khi thấy ớt phơi đỏ sậm hai bên đường. Chủ nhà giải thích là để bà con ăn dần và làm hàng xuất khẩu.

Ngôi nhà đến khánh thành là của một bà mẹ Việt Nam anh hùng. Cũng sống độc thân. Người con duy nhất của mẹ là chiến sĩ du kích, hy sinh trong một trận chống càn. Nhưng đấy không phải là con trai mà là con gái mẹ. Chồng mẹ cũng hy sinh trong một trận pháo bầy. "Anh chị không thể hình dung nổi, những mất mát hy sinh của bà con mảnh đất này đâu". Bà Thanh nói thế. Kiên và Diệu đi hai bên, nghe bà kể, gia đình nào cũng có một hai người là liệt sĩ hoặc tử nạn vì bom thảm, pháo bầy, gia đình nào cũng có người bị địch bắt, cầm tù, tra tấn đánh đập. Cái giá cho ngày bình yên hôm này đắt quá - Kiên nghĩ Diệu rất xót xa thân phận bà mẹ gần tám mươi này.

Nhưng chị vẫn cười thầm vì cái cách gọi "anh chị" của bà Thanh. Gọi thế, chả hoá ra mình với anh là vợ chồng à?

Lần đầu tiên Diệu trông thấy cây hồ tiêu, thấy lá nó giống hệt lá trầu, chỉ nhỏ hơn thôi, cũng leo bám vào cây khác. Lúc về, chị xin một nhành. Bà Thanh đố Diệu:

- Chị Diệu gọi cái này là gì? - Vừa nói bà vừa chỉ vào một chùm những vật tròn xanh, có cuống, bám xung quanh cành, dài hơn mười phân.

- Thì em vẫn gọi là hạt tiêu thôi.

Diệu đưa lên miệng nhấm thử. Vị cay nồng nàn, thơm lừng xộc lên mũi. Cái vỏ ngoài như cùi xanh. Bên trong là một nhân đã hơi hơi cứng, nhưng vẫn cắn được.

Bà Thanh giải thích:

- Tôi vẫn quen gọi là hạt tiêu như chị gọi đấy. Thật ra là quả tiêu chị ạ. Đây là chùm quả. Khi chín mầu vàng, đỏ. Đem phơi, lớp vỏ ngoài sẽ khô, nhưng vẫn bám chặt vào quả, trông nhăn nheo như hạt đu đủ cái phơi khô. Ngày trước, còn cấm chợ ngăn sông, hạt tiêu rất đắt, gian thương mới trộn lẫn hạt đu đủ cái vào. Nếu xát cho hết vỏ ngoài, ngay lúc thu hoạch về, phơi khô ta được hạt tiêu sọ. Ngày xưa, hạt tiêu Ấn Độ lúc mới sang châu Âu, nó quý, nó đắt đến mức khi bán, người ta đã phân loại hạt to nhỏ rồi, lại còn đếm từng hạt chứ chưa cân như bây giờ. Nhà giầu đựng nó trong những chiếc túi gấm nhỏ xinh, đeo vào thắt lưng ở bụng, như đeo đồng hồ quả quýt vậy. Nó được coi như một vật trang sức. Để khoe của mà!

Bà Thanh vốn là nhà giáo nên có cái cặn kẽ, tỉ mỉ chi tiết. Và lại được nói về sản vật quê mình, được khoe hiểu biết của mình trước một chức sắc vừa đẹp, vừa nhiệt tình nghe thế này là điều thú vị. Nó giống như một thứ bệnh nghề nghiệp. Kiên cũng chăm chú theo dõi câu chuyện giữa hai người.

- Em thấy rất lạ. Quê chị đã nắng nóng, lại trồng, lại ăn hai thứ quả thật cay là ớt và hạt tiêu thì lạ thật. Chắc hẳn người dân quê ta đều có trái tim bốc lửa.

Bà Thanh cười sung sướng. Bà đưa tay, vén mái tóc phi dê ruổi, hất nó ra sau vai. Khuôn mặt đầy đặn phúc hậu của người phụ nữ ngoài năm mươi, tươi cười đón ý khách:

- Trong tình yêu, trai tim người quê mình bốc lúa thế nào thì để các nhà văn, nhà thơ miêu tả. Chứ trong hai cuộc kháng chiến vừa qua thì, trái tim yêu nước của dân đất lửa này thật đáng khâm phục.

Không hiểu sao, tự nhiên bà Thanh lại hòi một câu lạc lõng:

- A này, mình hỏi Diệu nhớ, ở Thanh Hoa, người ta nuôi bò làm gì?

Câu chuyện có vẻ ăn ý nên xưng hô thân hơn. Nhưng Diệu hơi lạ về câu hỏi. Nó chả dính dáng gì đến câu chuyện đang nói. Lại rất… buồn cười. Cứ như hỏi trẻ lên năm lên ba ấy. Tuy thế, Diệu cũng phải trả lời. Giữ hai người, mới chỉ là quen biết lần đầu, dù quí trọng, nhưng chưa thể suồng sã mà nói thẳng suy nghĩ ấy ra.

- Thì để lấy thịt, lấy sữa, lấy da thôi. Bây giờ ở thành phố chả thấy xe bò nữa rồi. - Nghĩ một tí, chị thêm. - Thanh Hoa có món phở cực ngon, chính là nhờ xương bò ninh đấy chị Thanh ạ.

Chủ nhà cười thích thú như tiết lộ một bí mật:

- Diệu có tin không? Vùng này, bà con nuôi bò chỉ cốt lấy phân thôi.

- Chị nói thật chứ?

- Làm sao mình bịa được. Chỉ có điều, Diệu chưa rõ là bà con lấy

phân bò làm gì. Nếu biết, Diệu sẽ tin ngay.

- Để làm gì ạ?

- Chỉ bón phân bò mới được thứ hồ tiêu cay, thơm đặc biệt. Chỉ bón phân gà mới cho những quả ớt cay xé lưỡi.

Diệu thú thật:

- Quả thật em chưa nghe nói bao giờ.

- Thế Diệu đã nghe nói, người ta dùng hồ tiêu để… sưởi chưa?

- Chuyện ấy thì tin làm sao được hả chị?

Giọng bà Thanh dịu ngọt, xa xăm như kể chuyện cổ tích:

- Ngày xưa, người ta giã nhỏ hạt tiêu, pha chút nước, phết lên giấy dán tường, để mùi hồ tiêu toả ra, thấm vào hơi thở, vào da thịt, cho người hít vào, ấm lên. Những mong, cái nóng ấm ấy làm vợi đi buốt giá trong lòng. Vậy mà các cung nữ vẫn cô đơn lạnh lẽo, vẫn không sao chịu nổi. Họ không biết chờ đến bao giờ, có khi chờ hết đời, vẫn không một lần được đoái hoài. Tuổi xuân vùn vụt trôi đi. Cái già cứ xồng xộc đuổi sau lưng. Mộng chăn gối với quân vương vẫn mịt mù xa tắp. Thế nên, các nàng mới nghiến răng: *"Dang tay muốn dứt tơ hồng/ Bực mình muốn đạp tiêu phòng mà ra"*. Tiêu phòng, chính là phòng cung nữ phết nước hồ tiêu quê tôi đấy Diệu ạ.

Diệu thích quá, hỏi:

- Ngày xưa chị dạy văn à? Chắc học sinh mê chị dạy lắm.

- Cái vốn văn học, nói đúng là cái vốn đọc, phân tích văn chương cũng giúp mình ít nhiều trong công việc, nhất là khi phải thuyết

phục người khác một việc gì đó.

Kiên nói lời cảm ơn:

- Chuyện hồ tiêu của chị Thanh hay quá. Tôi sẽ kể cho nhà tôi nghe. Nhà tôi cũng dạy học, nhưng dạy toán chị ạ.

***

Biển thế này mới là biển chứ. Nếu không có núi dựng đứng dưới chân, không có đảo chỉ cách tầm nhìn thế kia, biển sẽ buồn thiu. Có biển, núi mới được khoe vẻ hùng vĩ, gân guốc, gan góc. Có núi mới biết, khi giận hờn, biển đanh đá, gào thét dữ dội thế nào. Kìa, những con sóng lùi mãi ra xa, lấy đa, dồn cả sức bình sinh xông vào cào cấu vách đá. Bọt nước trắng xoá tung lên tận lưng núi. Và dưới kia, bờ cát mịn màng, ngon ngọt như đường cát ai phơi, xui ta in tấm lưng trần lên đấy. Biển như người đàn bà đang yêu, vừa dịu dàng tình tứ, vừa tham lam ngấu nghiến bờ.

Cả đoàn người đứng im phăng phắc trên mặt núi bằng phẳng, mắt đăm đăm nhìn xuống. Mỗi người ngắm biển theo tâm trạng của mình. Kiên nói với bà Thanh:

- Tắm biển, ta được no nê thân thể. Ngắm biển ta được thoả thuê tâm hồn. ước gì, chỗ chúng ta đứng đây mọc lên một toà nhà, các phòng đều hướng ra biển, đặt tên là *Vọng bái đài* hay *Vọng ba lâu* - đài ngắm biển, lầu ngắm sóng - thì tuyệt lắm. Bờ biển huyện ta đẹp thế này, chỉ tiếc hơi xa Hà Nội và Thanh Hoa. Mai này đi lại nhanh hơn, tay sẽ thành một thị trấn du lịch, nghỉ dưỡng lý tưởng chị Thanh nhỉ?

Chiều vùng biển xuống chậm. Cả một vùng trời đỏ ối mầu ớt chín. Nếu không phải là chuyến công tác… Diệu ao ước. Chị nấn ná bước chân. Nhưng, Kiên đã mở của xe. Từ đây về huyện hơn ba mươi cây số nữa. Bữa tối, vẫn ở nhà hàng buổi trưa, nhưng thực

đơn gọn nhẹ hơn. Và chủ nhà chỉ có bà Thanh và anh Phó chánh Văn phòng tiếp đoàn.

Sáng hôm sau, ông Chủ tịch Huyện mời đoàn đi ăn sáng và chia tay luôn. Dẫn đoàn đi, vẫn là bà Thanh. Đoàn sẽ dự lễ động thổ một nhà khác ở cuối huyện. Bà Thanh mời đoàn ăn trưa, rồi tạm biệt quay lại. Đoàn Lâm Du đi tiếp vào Huế, dự khai mạc Festival.

Trong đoàn, ai cũng đã thăm Huế, ít nhất một lần, nhiều đến hai ba lần, nên không có cái háo hức được ngắm vẻ thơ mộng ban ngày, hay cái lung linh huyền áo về đêm của cố đô mộng mơ. Nếu có thời gian, dự các đêm biểu diễn nghệ thuật cũng hay đấy. Chỉ tội hai ngày liền đi lại, đứng đứng, ngồi ngồi với những cuộc tiếp xúc xã giao, lễ lạt, nên mọi người có vẻ mệt. Bây giờ đoàn lại phải tách làm hai, do thành phần tham dự khác nhau. Kiên và Diệu là khách mời của ban tổ chức, sẽ được ngồi ở khu vực chính diện lễ đài. Số còn lại ngồi chỗ khác cách rất xa. "Ở nhà xem truyền hình tường thuật trực tiếp sẽ bao quát được toàn cảnh lễ hội". Ý kiến ấy được ba người kia nhất trí. Vậy là chỉ còn Kiên và Diệu đi.

Từ bãi đỗ xe, hai người phải đi bộ rất xa mới vào được nơi hành lễ. Người đông quá. Người thành dòng cháy, cuồn cuộn, như con trăn vặn mình uốn lượn giữa những gốc cây.

Nhưng, đông thế chứ đông nữa, xa thế chứ xa nữa cũng không ngại. Càng thích. Giữa chốn xa lạ, lại đông như kiến cỏ thế này, ai biết ai?

Hai người đi sát bên nhau. Không biết tay ai tìm tay ai trước Chỉ biết, khi tay họ chạm nhau, thì lập tức cùng nắm lấy. Họ dắt nhau, lững thững, chậm rãi thong thả đếm bước. Không cần biết có gặp người quen không. Họ đi như không cần đến, không cần biết cứ thế này sẽ muộn giờ khai mạc.

Họ nhẩn nha tận hưởng giây phút được tựa vào nhau, được đi bên

nhau. Không ai nói gì. Không nên nói gì. Không cần nói gì. Họ cứ đi như thế, trong dòng người háo hức, dưới bầu trời đêm lung linh, huyền ảo, kỳ bí. Họ không biết trên kia, giới thiệu tên ai, ai nói gì. Tất cả chỉ thoang thoáng, loang loáng, không rõ hình hài, không rõ màu sắc. Đến cả người nói cũng chỉ oang oang, loáng thoáng. Trời đầy sao. Đất đầy sao đèn và toàn những người là người. Vừa huyên náo, vừa tĩnh lặng, vừa chật ních, vừa rộng rãi, vừa tò mò vừa dễ dãi…

Họ trôi về phòng ở như hai kẻ mộng du. Vẫn không nói với nhau câu gì. Lâng lâng. Đầy ứ. Tràn trề.

Diệu rơi mình xuống tấm nệm trắng, người bừng bừng. Chị vớ lấy điện thoại di động… rồi lại vứt xuống giường. Mọi tế bào, đến tận những nơi sâu kín nhất đều rung rung, tê tê.

Các giác quan đều mở hết cỡ, căng lên chờ đợi.

Suốt mấy năm qua… Suốt hai ngày qua… Suốt mấy tiếng vừa rồi…

Chị oằn người. Vật vã. Quằn quại. Miệng mở to. Thở như hụt hơi. Rên rỉ, đau đớn như bị tra tấn…

Không thể chịu được nữa, Diệu đưa tay xuống bụng dưới…

***

Kiên siết chặt tấm thân nõn nà. Đã phải kìm nén mấy năm nay rồi, mấy hôm nay rồi, mấy giờ qua rồi. Không gì bắt ta phải chịu đựng nữa. Em yêu ơi, một lần thôi, rồi chết cũng thoả. Mà vứt tất cả đi cũng xong… Diệu ơi, anh biết ơn em vô cùng…

Giây phút cực khoái làm Kiên bừng tỉnh. Bàng hoàng.

Xót xa. Tiếc nuối.

***

Sáng hôm sau, trước khi Kiên tách đoàn bay đi thành phố Hồ Chí Minh, trong quán bún bò Huế, Diệu nhìn Kiên đắm đuối hỏi:

- Anh ngủ ngon không?

Kiên không trả lời mà hòi lại:

- Em cũng khó ngủ phải không? Anh mơ thấy em đấy!

Chị mở điện thoại di động, cho anh xem tin nhắn lưu: "Anh sang với em đi. Cửa không khoá".

Kiên cũng chìa cho Diệu điện thoại của mình. Dòng tin nhắn không gửi: "Anh sang với em nhé!"

Họ nhìn nhau rất lâu. Chị nhắm mắt lại. Hai dòng nước mắt chầm chậm lăn xuống.

Sau chuyền đi, Diệu xin chuyến công tác về Thành Hội phụ nữ Thanh Hoa.

***

Triển cứ tự nhủ, hiến nhiên là không có trời rồi. Là người không tín ngưỡng nên cũng chẳng tin có thánh thần nào phù trợ. Mình chỉ tin vào mình, tin vào lòng tốt, vào cái thiện ở mỗi con người. Thế những chuyện xảy ra gần đây là gì? Mình không bị mù, là ngẫu nhiên, chẳng phải nó gượng nhẹ, nương tay với mình. Thế còn con bé? Dẫu thế nào cũng phải nói rằng nó nhẹ tay. Nó còn một tí tử tế hay nó tính nước lùi?

Con bé vào đấy dẫu sao cũng bớt căng thẳng và xấu hổ.

Không biết, với thời gian nó có quên được phần nào.

Bây giờ, hoá ra Triển sống độc thân. Trưa cơm hộp cơ quan, tối cơm bụi. Thỉnh thoảng mới ngồi với Nhâm và Phong. Kể ra, vợ anh cũng đúng khi bảo Triển nên ngồi nhà.

Giao tiếp bạn bè ít hẳn. Không họp hành. Không lễ lạt. Không hội hè. Bù lại, trời có mắt hay những xáo trộn, va đập của cuộc sống làm văng đi những liên kết lỏng lẻo, tạo nên những liên kết mới, những trật tự mới? Điều kì diệu là trong cơn hoạn nạn, anh đã gặp Phong. Đây là sự bù đắp lớn nhất giúp anh thăng bằng trở lại.

Hôm nay, anh rủ Phong đi ăn tối. Hai người đi bằng chiếc xe tay ga to đùng của cô. Ăn xong Triển đưa Phong về nhà mình. Đến cổng anh mời cô vào ngồi chơi một lát. Hơn chín giờ, Phong đứng dậy. Triển cầm tay cô, nhìn thẳng vào đôi mắt to tròn, khẩn khoản:

- Ở lại với anh.

Phong cũng nhìn thẳng vào mắt Triển:

- Em đã nói rồi… Em tôn trọng cuộc sống gia đình anh. - Sợ Triển không hiểu hết ý mình, cô nói rành mạch. - Việc ấy nếu có, không phải ở nhà anh.

Anh gần như kéo giật cô về phía mình, ôm choàng lấy, ôm chặt đến ngạt thở rồi buông ra ngay. Hai tay gỡ đầu Phong, hơi ngửa mặt cô về phía sau, nhìn vào mắt cô một lần nữa, rồi mới áp môi vào miệng cô. Phong run người trong cái hôn mê cuồng của Triển.

Anh buông cô, kéo ngay ra chỗ dựng xe. Chiếc xe phóng như bay đến một toà nhà sáng trưng.

Người bảo vệ đồng phục chỉnh tề, đứng nghiêm trước cửa kính dày, rách mắt khi nhìn thấy một người đàn ông, bộ mặt khủng khiếp, cầm tay cô gái đẹp, tóc cắt ngắn, đôi mắt to trên gương mặt duyên dáng, đôi chân dài bước lên bậc tam cấp Anh ta đẩy cửa, đứng tránh sang bên, cúi đầu chào khách. Khách đưa hai tấm chứng minh thư cho nhân viên lễ tân, yêu cầu căn phòng đẹp nhất.

Triển mờ toang cánh cửa thông ra ban công.

- Ra đây em!

Cô đến bên anh nhìn xuống.

Một miền yên ả, thanh tĩnh nơi làng quê đồng bằng sông Hồng, mê man mắt nhìn. Ánh sáng ngọn đèn cao áp thuỷ ngân soi sáng những chiếc lá súng nhếnh nháng dát bạc trên mặt nước. Hoa tím, hoa trắng không chút e ấp, rời rợi khoe sắc mặc sức gợi tình. Phong nhắm nghiền mắt, ngoan ngoãn nằm yên cho Triển chậm chạp, từng tí một lần lượt cởi từng chiếc khuy áo.

Anh không nhận ra vẻ căng cứng nơi thân thể cô. Cảm giác thèm muốn khiến anh cứng người lại. Toàn thân cô mở ra: núm vú phớt hồng như nụ lộc vừng sắp nở, cặp chân dài quyến rũ mời gọi bàn tay mơn man… Đột nhiên Triển rời khỏi cô. Một tiếng "tách" nhẹ. Căn phòng bừng sáng. Phong bỗng hét lên, bật dậy, lao đến chỗ công tắc, tắt đèn.

- Sao thế em, anh muốn được ngắm thật kỹ tuyệt tác tạo hoá ban thưởng cho mình.

Phong không trả lời. Cô lắc đầu nhiều lần, thay cho câu: "không được đâu anh". Đôi mắt to tròn long lanh, cô dang rộng cánh tay kéo anh ập xuống.

Những giây phút tuyệt vời…

Như phát hiện ra điều gì, Triển kinh ngạc kêu lên:

- Thế ra em chưa từng…

- Vâng, chưa từng…

- Trời đất ơi, anh, anh… chả ra làm sao cả!

Đôi mắt to, cười mãn nguyện:

- Sao lại thế? Anh… rất làm sao đấy anh yêu ạ!

***

Đang ngất ngây hạnh phúc, Phong bỗng mất hút. Gọi không trả lời. Hỏi Nhâm, chị bảo Phong đi du lịch Singapo.

"Tệ thật, chả bảo người ta lấy một câu". Triển rơi vào tình trạng khắc khoải, bồn chồn như lần đầu yêu.

Phong về, hẹn anh trưa nay lại đến căn phòng nhìn xuống mặt hồ tím mơ hoa súng. Triển háo hức muốn vào cuộc ngay. Phong ngăn lại. Hôm nay, cô lạ lắm. Bối rối. Xúc động. Người cứ run lên:

- Khoan đã. Em có cái này cho anh.

- Cái gì cũng chẳng bằng cái này…

Nghĩ là một món quà gì đó nên Triển vừa nói vừa mân mê cấp vú căng mẩy. Phong không có vẻ thích thú như mọi lần. Có một điều gì đó, còn quan trọng hơn cả việc làm tình của người phụ nữ lần đầu yêu. Cô giữ tay anh lại, tay kia với cái sắc. Để yên đã nào anh yêu! - Cô đưa ra trước mặt anh gương mặt của… chính anh.

Triển giật bắn người. Sửng sốt. Sững sờ. Sung sướng.

Không tin vào mắt mình. Dù có hai lỗ nơi hai con mắt, anh cũng phải kêu lên: "Đúng là mình đây rồi". Chưa bao giờ kêu trời, vậy mà Triển kêu trời. Anh áp nó vào mặt mình, quàng sợi dây qua đầu ra sau gáy, quay vào chiếc gương lớn nằm ngang suốt chiều dài chiếc giường, từng chứng kiến những giây phút tuyệt diệu của họ. Anh hét lên, lạc giọng:

- Thu Phong, làm sao em làm được cái này?

Vừa nói, Triển vừa quỳ xuống, ôm chặt người phụ nữ đang rưng rưng nhìn xuống. Hai tay cô lùa vào mái tóc hoa râm người đàn ông của mình. Triển úp mặt vào bụng cô, vùi mặt mình vào đây, như đứa trẻ lên ba làm nũng mẹ. Phong ngước nhìn ra cửa sổ. Bầu trời vuông xanh thăm thẳm. Một dải mây mỏng như tấm khăn voan lững thững dạo qua. Trong tư thế ấy, Triển không nhìn được gương mặt Phong. Anh không biết, gương mặt cô lúc này còn hạnh phúc hơn cả niềm hoan lạc mỗi lần anh dìu cô lên chín tầng cõi mê. Chỉ cô mới biết cơ thể mình đã có sự thay đổi kì diệu chưa từng có trong đời. Khi cái thiên bảo của anh nhập vào mình, đậu lại thành mầm sống, nó kích hoạt mọi tế bào trong cơ thể. Các hoócmôn hoạt động hết cỡ, tạo nên sự biến chuyển lạ kỳ.

Chị thấy mình như được tiếp nguồn sống. Đầu óc luôn phấn chấn. Khoẻ hẳn ra. Máu chảy rần rật. Những nơi nhạy cảm nhất trên cơ thể Phong lúc này như hứng tình, đón đợi.

Làm thế nào có được cái này? Nói đi, anh xin em!

Ấp hai bàn tay vào hai bên má người đàn ông đầu tiên mình dâng hiến. Mấy ngón tay mềm ấm xoa nhẹ bên má sần sẹo, nhìn hút vào mắt anh, cô thủ thỉ:

- Lúc anh nằm ngủ. Em chụp mấy kiêu cận cảnh mặt anh. Nghe nói

bên Sinh có kĩ thuật làm ảnh không gian ba chiều, trên cơ sở ảnh chụp khi đưa vào máy tính. Thế là em đi. Bằng kĩ thuật vi tính, họ tạo được gương mặt anh như bức tượng ảo. Máy số hoá mọi số đo cần thiết gương mặt anh. Nhờ thế họ dựng khuôn, đúc một tượng thạch cao. Sau đó đổ silicôn thành mặt nạ. Cuối cùng là hoá trang mặt nạ ấy. Thế thôi! - Giọng cô tự hào âu yếm - Em không ngờ giống đến thề. Anh tháo ra đi. Sống bên em, không còn đến nó đâu.

Cuộc làm tình hôm nay, cũng như những cuộc trước đều trên cả tuyệt vời. Nhưng hạnh phúc nhất vẫn là, sau đó hai cơ thể, no nê mãn nguyện, thanh thản bên nhau trò chuyện. Câu chuyện giữa hai người yêu hôm nay có thêm cái ân, cái nghĩa, cả nguồn thương cảm sâu xa.

***

Vào ngày làm việc cuối tuần, Triển gọi điện cho Nhâm.

Anh định ra mắt bạn với gương mặt mới của mình, trong một bữa cơm thân mật ba người, thì chị thông báo, Phong đi công tác nhiều ngày, kết hợp với nghỉ phép thăm người thân. Mấy ngày sau, vẫn không liên hệ được. Triển hỏi Nhâm: "Thế cô ấy không liên lạc với toà soạn à? "Liên hệ với toà soạn hay không thì không biết. Còn liên hệ với tôi thì không". Anh tự trách mình đoảng. Chỉ biết đây là quân bạn mình. Chẳng biết nhà ở đâu. Không nhẽ bây giờ mới hỏi thì vô duyên quá, nhưng cũng chẳng có cách nào khác. Triển đành nhờ một người bạn kiếm cớ đến tìm Phong.

Một ngôi nhà hai tầng kiểu cũ, trong một ngõ sâu, nhưng là ngõ riêng, không chung đụng với ai. Bà mẹ Phong chỉ nói là con gái đi công tác. Vẫn không liên lạc được.

Mươi hôm sau, không thể chịu được nữa, Triển lại gọi cho Nhâm. Nhâm trả lời, Phong xin làm việc luôn ở Văn phòng Đại diện báo tại Sài Gòn. Anh liên hệ với văn phòng ấy để tìm số máy của

Phong thì được trả lời, cô không có số máy bàn. Hòi số máy di động mới thì văn phòng nói, đã bị cướp giật. Triển lập tức bay vào. Nhân thể thăm con gái. Hai ngày liền, anh ngồi ra ở đấy. Mới đầu còn ngồi trong văn phòng. Sau thấy chướng, đành ra quán giải khát gần đấy để "phục kích". Không thấy Phong đến văn phòng. May nhân viên ở đây cũng đã nghe tên tuổi nhà báo chống tiêu cực nôi tiếng này, nên tỏ ra kính nể anh. Họ bảo, cô không có trách nhiệm trực ở văn phòng như họ, nên chỉ tạt qua. Có khi mấy ngày không đến.

Hỏi ở đâu, họ bảo, cũng chưa đến nhà bao giờ nên không biết.

Triển đành bay ra

Lửa đắng

Chương 23

Đang lơ mơ ngủ, Thảo Tần nghe thông báo thắt dây an toàn. Máy bay bắt đầu hạ dần độ cao. Tiếng động cơ nhẹ bẫng đi. Người mừng vì sắp trở về nhà. Người mừng vì sắp được đặt chân lên thủ đô ánh sáng châu Âu. Sau hơn mười giờ bay, lẽ ra Tần cũng sẽ thở phào, sắp kết thúc những giờ phút đằng đẵng trong thấp thỏm, lo âu. Trái lại, càng lo lắng gấp bội.

Chỉ tại chị đã đọc cuốn bút ký của một nhà văn viết về ngành hàng không. Nhớ gì chả nhớ, lại nhớ rất rõ là, tỷ lệ tai nạn hàng không cao nhất lúc máy bay tiếp đất. Thì mấy chục năm trước, chồng bạn Tần cũng tứ nạn, khi máy bay ta hạ cánh xuống sân bay Băng cốc là gì. "Ngộ nhỡ…", lại "ngộ nhỡ", và bây giờ thêm: "Lạy giời đừng xảy ra chuyện gì, cho mẹ con tôi gặp nhau".

Mỗi lần máy bay hẫng một cái, Tần lại co rúm người lại, hai tay nắm chặt thành ghế. Lúc hai bánh sau chạm đất, máy bay giật nhẹ, mặt chị tái đi. Cho đến lúc nó từ từ lăn bánh vào cửa ga chị mới thở phào. Hú vía! Toàn thân lỏng ra như được cởi trói. Nặng nhọc đứng dậy. Bây giờ mới tin rằng mình vẫn… sống! Bây giờ mới nghĩ tới con.

Gớm, cái sân bay rộng kinh người. Tân Sơn Nhất so với nó chỉ như sân bay Côn Đảo so với Tân Sơn Nhất. Tần mới biết hai sân bay ấy và sân bay Nội Bài, nên nghĩ vậy. Cứ như một thành phố nhỏ ấy. Không biết phải qua lại bao nhiêu lần mới làm quen được cái tín đồ bát quái này. Người ra đón đông quá. Theo hẹn, ra khỏi cửa, tạt sang phải, cứ đứng đợi trong phạm vi năm chục mét vuông, Thùy Dương sẽ ra đón.

Kiên hay đi nhiều nên có kinh nghiệm. Anh dặn vợ, chớ có để đồ đạc trong nhiều cái đựng khác nhau. Nhiều nhất chỉ là hai thứ. Hai thứ phân cho hai tay là nhiều. Tốt nhất là một cái, dù to, còn cái kia, thật nhỏ, có thể đeo, khoác lên người càng tốt, phải để một tay tự do. Hai tay cùng bị hai thứ đồ đạc trói buộc sẽ khó xoay xoả khi có sự cố. Cái kiểu tay xách, nách mang dễ quên lắm.

Mắt Tần dớn dác nhìn ra phía trước ga, cố đọc các biển cầm tay của những người ra đón. Nhiều biển quá. Cứ như đi biểu tình ấy. Đột nhiên chị đọc thấy hai dòng chữ: "Chào đón mẹ Thảo Tần. Con Thuỳ Dương - Misen". Ba chữ "Mẹ Thảo Tần" chữ to, các chữ khác nhỏ hơn. Mừng quá, nhưng chị vẫn thầm kêu lên: "Ái chà, đã mẹ con rồi đây. Thế nghĩa là… "

Tần kéo valy nhích dần về phía ấy.

Chàng trai cầm tấm biển giơ cao, không biết có người chăm chú nhìn mình. Anh ta cao quá. Con chị chỉ đến vai. Da trắng ngần, tóc như những sợi tơ non đầu kén, mặt hơi dẹt, mắt sâu, mùi dọc dừa… - gương mặt điển hình của đàn ông Pháp.

Thùy Dương đứng sát bên Misen, đảo mắt dò tìm mẹ trong đám đông. Người đan qua đan lại trước mặt chị, nên Dương chưa nhìn thấy mẹ. Chiếc valy kéo làm chị không đi nhanh được.

Nhưng thật lạ. Nửa muốn đến bên con thật nhanh, nữa muốn chậm lại hay cứ đứng thế này nhìn ngắm nó thôi.

"Kiên ơi, em không biết nên thế nào đây? Điều anh và em lo lắng đã sờ sờ trước mắt rồi. Con bé sẽ ra sao với chàng trai da trắng đẹp mã kia? Thế là sớm hay muộn? May hay rủi?"

Những câu hỏi ngốn ngang làm bước chân chị nặng nề, nấn ná, nửa bước, nửa dừng.

Trong một khoảnh khắc, trước mặt Tần không có ai qua lại, Dương bỗng nhận ra mẹ, chỉ cách mình mấy bước chân.

Nó kêu lên mừng rờ rồi chạy ào đến, dang hai tay, ấp cả tấm thân con gái vào mẹ. Tần buông tay nắm valy, hai tay cũng ôm chặt con gái. Chỉ hai bước chân, Misen đã đến bên chị tiếng Việt hết sức rõ ràng:

- Con chào mẹ.

Cân nhắc một thoáng, chị đáp lại bằng cách gọi trung tính:

- Chào anh!

Dương ríu rít:

- Mẹ có mệt lắm không? Chưa bao giờ mẹ đi một chặng dài thế này nhỉ? Bố có khoẻ không mẹ. Bố cũng lại công tác rồi, phải không ạ?

Misen bảo Thùy Dương:

- Đưa mẹ về nghỉ ngơi đã em, - anh ta nhìn Tần, - để con kéo valy cho mẹ.

Tần thấy khó xử. Xưng hô là thể hiện một thái độ. Xưng "mẹ" với anh ta, tức là đã chấp nhận anh ta vào gia đình mình rồi. Tốt nhất là tránh. Trong lúc Misen đến bãi gửi xe, hai mẹ con đứng trên hè nói chuyện. Chị thấy con gái xinh hơn ngày ở nhà. Da trắng hồng, mắt ướt long lanh. Nhưng hình như đôi mắt ấy, tránh nhìn lâu mắt mẹ. Nó mặc kiểu này đẹp hơn: váy ngắn bó, áo phông. Có vẻ định nói gì, nhưng lại thôi. Chị hỏi thẳng:

- Con muốn nói với mẹ điều gì phải không?

Thảng thốt, nó chối:

- Không đâu mẹ? Con chỉ muốn hỏi xem, mẹ muốn ở đâu?

Ngạc nhiên, chị xoay mặt nó lại, buộc nó nhìn thẳng vào mắt mình:

- Ơ hay, sao lại hỏi thế. Mẹ sang thăm con thì ở với con chứ ở với ai. Không lẽ con có mấy chỗ ở à?

Giọng nó yếu đi:

- Nhưng bây giờ, con không ở chỗ cũ nữa.

- Sao thế?

- Người ta… Người ta không cho thuê nữa…

Tần đã lờ mờ đoán ra. chị gay gắt:

- Con bắt đầu nói dối từ bao giờ đấy? - Chị nghiêm giọng – Thế bây giờ con ở đâu?

Mắt nhìn xuống chân, nó lý nhí:

- Con ở… con ở với Misen.

Điếng người. Hai tay Tần nắm hai với con, giật giật, lay lay như đánh thức người mê ngủ:

- Sao con làm thế hả? Sao con dám giấu bố mẹ hả? Con có hiểu như vậy là thế nào không?

Tần sốc. "Làm thế nào bây giờ. Mất con rồi! Đau quá anh ơi:

Không hiểu nước mắt chị chảy ra từ lúc nào. Thuỳ Dương cuống quít:

- Con xin mẹ, mẹ bình tĩnh lại đi. Không có chuyện gì nghiêm trọng đâu ạ.

"Sai lầm không thể nào gỡ lại được!"

Thấy một chiếc xe Peugeot chầm chậm tiến lại, đoán là xe của Misen, Tần quả quyết bảo con gái:

- Con gọi taxi đưa mẹ về sứ quán. Có về với mẹ không thì tùy!

Thuỳ Dương không ngờ mẹ quyết liệt thế. Nó biết, mẹ đã nói là làm. Không thể nào thay đổi được. Nó đến chỗ Misen - lúc này đã mở cốp xe, chuẩn bị cho valy Tần vào - nói điều gì nó. Misen cau trán, có vẻ nghĩ lung lắm. Rồi anh ta cũng lấy điện thoại ra gọi. Taxi đến ngay. Trong khi người lái xe đưa valy lên xe, Misen đến trước mặt Tần, cúi đầu rành rẽ:

- Con xin được nói với mẹ điều này: trước sau, thế nào con cũng là con rể mẹ, - anh ta quay sang Thùy Dương, - em về ở với mẹ, anh về mang quần áo, đồ dùng cá nhân của em đến. Con xin phép đi ngay, vì không được đỗ xe ở đây lâu.

Kiên đã điện cho một người bạn, bí thư thứ nhất sứ quán Việt Nam tại Pháp, như một phương án dự phòng, nên mọi chuyện cũng đơn giản. Sứ quán vốn là chỗ tá túc cho các cán bộ trong nước có công việc qua lại. Tần được bố trí ở căn phòng đẹp nhất.

Là bạn Kiên nói thế, chứ Tần hoàn toàn dửng dưng chuyện ăn ở. Đến cả Paris hoa lệ bấy lâu ao ước chiêm ngưỡng, lúc này cũng chả còn ý nghĩa gì. Suốt từ sân bay về sứ quán, số 60 - 62, con phố nhỏ mang tên nhà Phê bình Văn học nổi tiếng - Boalô, xe qua những đường giao cắt hai, ba tầng, qua đường hầm sáng trưng, Tần không nhìn thấy gì qua con mắt mọng nước.

Vừa khép cửa xong, chị đã nằm vật xuống giường.

Thùy Dương ghé ngồi xuống cạnh. Chị ngồi phắt dậy, mở valy lấy quần áo, đi về khu phụ phía cuối hành lang, dùng chung cho mấy phòng, theo lời dặn của nhân viên sứ quán. Chị cố nén cơn giận, hy vọng sau khi tắm táp đầu óc sẽ tỉnh táo hơn, bình tĩnh hơn để nói chuyện với con. Chị không hề thấy bất tiện với điều kiện ăn ở, không bằng, ngay cả nhà của mình ở Thanh Hoa.

Bây giờ phải nhìn nhận và giải quyết sự việc như nó đã xảy ra, chứ không phải phê phán nó, lên án nó. Làm thế nào để cứu vãn tình bình, để nó bớt xấu đi. Sai lầm là sai lầm của mình. Đành là không thế sửa chữa được. Chỉ có thể hạn chế hậu quả của nó thôi. Tại mình cũng chạy theo mốt cho con di học. Bảo nó học ở nhà thì nó học ở nhà, báo nó đi thì nó đi. Nó có nằng nặc đòi đi như con người ta đâu? Nó có cần cách ly với lũ bạn xấu, mới phải chạy bằng được cho nó đi chứ. Tại mình không tính hết nước, đã vô tình đặt nó vào hoàn cảnh thuận lợi. Cho tình cảm tự nhiên phát triển. Trách nó một, phải trách mình mười. Bây giờ chuyên đã như thế, phải giải quyết trên cơ sở thức tế thôi. Em nghĩ thế, có phải không anh?

Để cho vòi hoa sen phun từ đầu xuống mình, Tần thầm trò chuyện với chồng như thế. Trở lại phòng, mặt đã bớt nặng nề. Chị báo:

- Con tắm đi cho thoải mái.

Thấy mẹ chủ động hỏi, con bé mừng lắm:

- Con đợi Misen mang đồ đến đã mẹ ạ.

Đã dịu lại sau cơn choáng, tay chị quàng qua vai, kéo con vào lòng. Con bé ngả vào lòng mẹ. Ấm áp. Tin cậy. Nó cảm thấy mình lại bé bỏng trong vòng tay mẹ, như ngày xưa vẫn còn bú tí. Tự nhiên, tay nó lần vào dưới vạt áo mẹ lần lên. Nó chợt nhớ ra, tí mẹ căng lên thế này là mình sắp có em đây. Tần nhủn người. Xúc cảm người mẹ vừa bạt đi, lại dội lên như sóng oàm oạp vỗ bờ.

Nó thầm thì:

- Bên này trai gái hôn nhau, cũng chả khác gì người lớn bắt tay lúc gặp nhau, lúc chia tay đâu mẹ ạ. Hoặc như hai người lớn khác giới quen biết thôi. Khi ấy người phụ nữ hơi nghiêng đầu, hướng má ra phía trước để người đàn ông khẽ áp má vào thôi.

Mới đầu, con với Misen cũng như thế. Rồi một lần, Misen bảo con: "Môi Thùy Dương đỏ như quả dâu chín ấy. Mình thèm quá". Thú thật với mẹ là con rất thích Misen. Mấy đứa con gái lớp con đều thích. Misen học khá nhất trong bọn con trai. Mà Misen đẹp trai thế nào thì khỏi phải nói rồi. Riêng con, lại có lý do khác: Misen như người đồng hương ấy. Hiểu Việt Nam chẳng kém gì con. Và anh ấy nói tiếng Việt thì mẹ biết rồi.

Một chàng trai như thế, làm sao con không yêu hả mẹ? Con hỏi Misen: "Bạn có phải là người nghị lực không? "Sao không?" "Thế thì cố nhịn đi, dâu còn xanh lắm, đừng thấy đỏ đã tưởng chín". Thật lòng là con đã chín với Misen rồi. Anh ấy xoè tay, nâng cằm con lên, nhìn vào mắt con bảo: "Nghị lực không dùng trong trường hợp này. Cơm treo, mèo nhịn đói là nghĩa làm sao? Dâu xanh, Misen sẽ dấm cho nó chín".

Con cố kéo dài, cố trì hoãn, mặc dù trong bụng rất muốn nó sẽ đến. Con đùa: "Thì thắp hương, dấm như dấm chuối tiêu đi, Hai tay Misen giữ hai bên mang tai con, quả quyết: "Không, sẽ dấm theo kiểu của Misen thề này này…". Vừa nói, Misen vừa nghiêng đầu, để chiếc mủi dọc dừa tuyệt vời không chạm vào mủi con, rồi hôn con đến ngạt thở.

Chưa bao giờ con biết cái gì ngọt ngào đến thế, tuyệt diệu đến thế… Nó làm con vừa yếu mềm đi, vừa cứng cáp lên, vừa như chết lả đi, lại vừa như được tiếp thêm nguồn sống. Con bỗng thấy cuộc đời thanh thản, bình yên. Không còn gì phải lo lắng, sợ hài. Hôm nay cũng thế, mà ngày mai cũng thế.

Thế là đúng hay sai, con cũng không biết. Chỉ biết là, ngày trước, con được sống trong yêu thương, đùm bọc của bố mẹ, bây giờ đang sống trong niềm hạnh phúc không cùng với Misen… Con nghĩ… có hai điều bố mẹ lo cho con, thì cả hai đều không xảy ra. Một là, việc học sẽ sa sút. Với chúng con thì ngược lại. Hai là, con

có bầu, phải đi giải quyết ở bệnh viện. Cả điều này nữa mẹ cùng hoàn toàn yên tâm mẹ ạ!

- Thôi được, mẹ hiểu tình cảm của con. Con đang sống trong hạnh phúc. Điều này chắc không sai. Nhưng đấy là hôm nay. Còn ngày mai, ngày kia… hai đứa định liệu thế nào?

- Thì chúng con sẽ chính thức thành vợ chồng. Con sẽ làm việc ở bên này. Thỉnh thoảng sẽ về với bố mẹ, hoặc bố mẹ sẽ sang thăm chúng con. Con nghĩ, sau này việc đi lại sẽ không khó khăn như bây giờ…

Tần không dám nói với con, mối lo lắng nghi ngờ của mình về tính đỏng đảnh, thất thường trong hôn nhân giữa hai người, ở hai nền văn hoá khác nhau, nhất là Đông - Tây. Nói ra bây giờ nó không hiểu. Nó đang mù màu, không nhận ra bất kỳ màu gì khác, ngoài màu hồng.

- Con biết đấy, ở nước mình, qua đêm ở nhà bạn trai khi chưa cưới, là điều không thể hiểu nổi…

Tần định nói: "Con nhà có giáo dục, người con gái tự trọng không ai làm thế", nhưng chị đã kịp dừng lại. Lúc nãy đã tự dặn là không phê phán, không lên án cơ mà. Nghĩ thế chị bẻ sang cách nói khác:

- Đến nước ở hẳn nhà bạn trai thì… kỳ quặc hết chỗ nói… Mẹ…

Nói đến đấy, Tần nghẹn lại như sắp khóc. Chị không trách cứ con. Nhưng cái giọng đau đớn, cám cảnh của chị làm nó động lòng. Nó rơm rớm nước mắt:

- Con xin lỗi mẹ. Con làm mẹ lo buồn. Thế bây giờ, mẹ bảo con phải làm gì?

Nói thế, là còn có thể dạy được. Nhưng chính Tần cũng không biết

nên thế nào. Misen có một căn hộ riêng. Chúng nó đang trong thời kỳ nghiện nhau như nghiện ma tuý. Có bảo nó lại thuê nhà trọ ở, có thể nó sẽ thuê, sẽ ở. Thế lúc mình về? Nó vẫn đến với nhau. Hoặc ở nhà Misen, hoặc ở chỗ con mình. Làm sao biết được? Ngay ở Việt Nam, bây giờ chuyện nam nữ sinh viên góp gạo thổi cơm chung, sống chung, sống thứ đã không còn là chuyện lạ.

Bên này, họ cứ sống với nhau, như vợ chồng, rồi sinh con. Cho đến khi con lớn mới làm lễ cưới là chuyện bình thường. Nếu chán thì chia tay. Gặp một người khác mà thích thì chỉ cần nói một câu, "Từ trước đến nay, anh vẫn yêu em, nhưng từ khi gặp X, anh không còn yêu em nữa. Chúng ta hãy coi nhau như những người bạn". Xong!

Khốn nỗi, người mình chưa chấp nhận lối sống ấy. Bây giờ chúng nó dính nhau thế này… Càng nghĩ, Tần càng tự trách mình và trách chồng, đã không tính đến tình huống này.

Tần định sẽ hỏi ý kiến chồng. Nhưng lại nghĩ, Kiên cũng khó lòng đưa ra một giải pháp nào khác, đành bảo con:

- Mẹ không biết nên thế nào, khi mọi việc đã thế này. Con đã làm thì phải sẵn sàng đón nhận những gì nó mang lại. Mẹ mong con không gặp điều gì bất hạnh.

- Cảm ơn mẹ. Con cũng mong như thế. Con chỉ biết, bây giờ con đang hạnh phúc bên anh ấy. Con nghĩ, đời người, yêu một người cũng yêu mình là điều quan trọng nhất, là vô cùng hạnh phúc. Con sẽ đẻ những đứa cháu rất xinh, rất đẹp trai, rất thông minh cho mẹ, mẹ ạ.

Nghe con gái nói, Tần càng thấy lo. Dù biết thế là thừa. Mà cũng chẳng biết lo gì. Cứ lo mơ hồ thế thôi. Nó hồn nhiên quá đơn giản quá. Có lẽ bởi đời nó, mới chỉ là bắt đầu, và đều thuận lợi, thành công.

Misen mang một valy đồ dùng cá nhân, máy tính xách tay và một ít sách vở cho Thuỳ Dương. Anh chàng giục người yêu giúp mẹ chuẩn bị đi ăn. Misen cứ một điều mẹ, hai điều mẹ.

Tần vẫn cứ anh - tôi. Nó đã bắt cả hồn lẫn xác con gái mình, làm bộ lạnh nhạt với nó là không phù hợp, và sẽ đặt con gái vào tình trạng khó xử. Với lại… chị cũng muốn qua cũng cách đối xử, xem anh chàng này là người thế nào, nên cứ để anh ta đạo diễn. Dương thấy mẹ không phản đối kịch bản của người yêu thì vui lắm. Vì không có chỗ nào lánh cho hai mẹ con thay quần áo, Misen phải ra ngoài, sau lời dặn: "Con đợi mẹ và Thuỳ Dương ngoài xe"

Bây giờ chị mới có cảm hứng ngắm thành phố hoa lệ. Lúc qua con đường hầm sáng rực để vào trung tâm thành phố, Misen nhắc:

- Mẹ ạ, một tí tẹo nữa ta sẽ qua đúng chỗ xe của công nương Diana gặp nạn… Đây, đúng chỗ này…

Tần bỗng mủi lòng. Mái tóc bạch kim thật ấn tượng, đôi mắt xanh long lanh. Chiếc mũi cao thanh tú, trên gương mặt mê hồn và nụ cười thân thiện, quyến rũ, dù đàn ông hay đàn bà. Người đẹp thế, tấm lòng bao dung thế mà phải chết trong đau đớn tột cùng. Hạnh phúc lứa đôi của người đàn bà ấy buồn quá. Chả biết trong quãng cười ngắn ngủi của mình, người đàn bà đẹp ấy hạnh phúc với ai: Thái tử? Chàng dạy cưỡi ngựa hay tỉ phú người A Rập? Hay mỗi người đem đến cho con người bạc mệnh ấy một kiểu hạnh phúc khác nhau?

- Phía trên đường hầm này, người Pháp dựng một đài tưởng niệm bà ấy mẹ ạ…

Qua cầu Đác-côn, sang đảo Xít trên sông Xen, Misen dẫn mẹ con chị thăm nhà thờ dức Bà. Anh chàng Misen chụp cho mẹ con Tần mấy kiểu ảnh. Thuỳ Dương báo Misen nhờ người bấm máy để

chụp cùng với mẹ con mình. Tần định lấy cớ không chụp ba người để không chụp cùng Misen, nghĩ thế nào lại thôi. Misen nói với chị:

- Có một điều nên biết là mẹ đang đứng ở điểm gốc của tất cả quốc lộ trên toàn nước Pháp, tức là điểm xác định cây số không cho tất cả quốc lộ ấy.

Tần phải thừa nhận anh chàng nói năng lễ phép. Để bớt phải xưng hô, Tần chỉ gật đầu tán thưởng, không hỏi gì thêm.

Misen lại thuyết minh:

- Mẹ ạ, sông Xen là con sông lớn thứ hai của nước con. Nó dài 775 km. Có bốn lăm chiếc cầu bắc qua. Riêng Paris có ba mươi chiếc. Con sẽ đưa mẹ đi qua một chiếc cầu đặc biệt: Cầu Côngcoóc. Nó đặc biệt vì một phần được xây bằng đá lấy từ ngục Batsti, sau khi nhà ngục này bị đánh chiếm ngày 14-7-1789 - sự kiện được coi là phát súng mở đầu cho cuộc Cách mạng Tư sản giành tự do. Nó được chọn làm ngày Quốc khánh nước con mẹ ạ!

Misen đưa mẹ con Tần đến ăn ở nhà hàng Việt Nam "Em và tôi", ở đường Tônbiắc, quận 1. Người Việt Nam và những người Pháp từng sống ở Việt Nam rất mê thực đơn nhà hàng này. Các thứ mắm tôm ngoài bắc, mắm chua Huề, đến mùi, thìa là, rau thơm, ngổ… có tất. Mùa nào thức ấy.

Tất nhiên là đắt nhiều so với giá cả ở Việt Nam. Sau một ngày dài, lo hão huyền, lo chuyện con gái, ăn uống chả ra sao, Tần thấy ngon miệng. Misen cũng cầm đũa. Anh chàng ra dáng chủ nhà và chủ bữa, dùng một đôi đũa riêng tiếp thức ăn cho hai mẹ con Tần. Thuỳ Dương biết mẹ không chấp nhận việc mình làm nên không dám chủ động hỏi chuyện mẹ, ngoài việc hỏi thăm sức khoẻ ông bà nội, ông bà ngoại, vợ chồng bác Đại, cu Thành. Nó chăm chú quan sát, cố đoán xem mẹ đang nghĩ gì.

Tần thấy, có lẽ nên chủ động trò chuyện với Misen, để hiểu thêm anh ta.

- Nghĩ thế nào mà anh đưa Thuỳ Dương về ở cùng?

- Chắc mẹ biết là khi yêu nhau, người ta có nhu cầu gần gụi nhau. Con có một căn hộ riêng, mà Thuỳ Dương thì phải ở trọ. Ở với nhau sẽ đỡ tốn hơn, nhất là chuyện ăn uống và đi lại. Chúng con lại giúp đỡ được nhau trong học tập và sinh hoạt.

- Về lâu dài, anh tính thế nào?

- Có gì mà phải tính hả mẹ? Mấy năm nữa ra trường. Con sẽ ra trước Thuỳ Dương một năm. Chúng con cũng vẫn cứ ở đấy thôi. Đến lượt Thuỳ Dương ra trường. Chúng con sẽ tìm việc làm ở bên này, hoặc về Việt Nam. Con nghĩ, với người có chuyên môn khá thì không khó.

- Chuyện hôn nhân thì thế nào?

Chúng con sẽ thành vợ chồng. Nhưng chắc chắn phải nhiều năm nữa, khi công việc ổn định, thu nhập ổn định. Có thể phải có một chiếc xe hơi nữa cho Thuỳ Dương đi làm, nếu không tiện đường với con.

Anh ta thẳng thắn nói những dự định của mình bằng một giọng đàng hoàng, tự tin. Thật ra, hỏi chuyện con gái, Tần đã biết rồi, muốn nghe từ miệng anh thử xem thế nào thôi. Tần nhìn anh chàng ăn rất… đẹp. Tay đũa gặp rất khéo. Chỉ tay trai cầm bát cơm trông rất ngộ: cả bốn ngón tay một bên, bên kia là ngón cái, không đỡ lấy trôn bát mà cầm ngang thân bát. Tối về, Tần bảo con gái, sao không dạy Misen cách cầm bát thì Thuỳ Dương cười, kể: "Con nói rồi, nhưng anh ấy bảo ngón tay anh dài, cầm thế vẫn chắc, mà vi trùng ở đầu ngón tay cái, không thể rơi vào bát như cách cầm của

người mình được".

Trở về sứ quán, Misen dùng một ổ dây điện mang theo, nối đến bàn để cắm máy tính. Anh ta hỏi Tần:

- Mẹ cho con biết thời gian ở bên này, những dự kiến của mẹ, để con giúp mẹ lên chương trình thăm Paris. Và nếu mẹ có kế hoạch thăm chớp nhoáng mấy nước láng giềng thì chúng con sẽ thu xếp đi cùng mẹ cho vui.

Chẳng thể nào khác, chẳng cách nào khác, Tần đành phải dựa vào anh ta vậy:

- Tôi chỉ có mười ngày.

Thật ra, chị xin phép đi hai tuần hoặc hơn cũng được. Nhưng không còn hào hứng đi chơi trong tình cảnh này. Nếu Kiên đi cùng, đã đi một nhẽ… việc quan trọng nhất là xem tình hình con gái thế nào để giải quyết tại chỗ thì Tần không làm được gì. Hai đứa thì vẫn đi học, không rơi vào dịp nghỉ của chúng. Bọn học trò ở nhà chắc cũng ngóng chị về. Suy đi tính lại, Tần quyết định rứt ngắn cuộc đi lại như thế, kế cả hai ngày đi về.

Với thời gian ít ỏi ấy, mẹ cũng phải thăm được những điểm tiêu biểu của Paris. Con sẽ lập một chương trình sít sao để mẹ thăm mấy điểm, con kể mẹ nghe. Tất nhiên là tháp Epphen này, Khải hoàn môn này, vườn Lúcxămbua, Huy-gô miêu tả trong *Những người khốn khổ* này, Trung tâm văn hoá Pompidu này. Rồi mẹ cũng phải thăm cũng điện Vécsay, bảo tàng Luvre nữa chứ. Á, thế nào mẹ cũng phải thăm ngò hẻm Côмpoanh nơi Bác Hồ từng sống từ năm 1921-1923. Dù bây giờ căn phòng số 9 ngày xưa Bác ở, với viên gạch hồng sưởi ấm không còn. Nhưng con hẻm thì vẫn còn, với một tấm biển đồng và một bồn hoa.

Thuỳ Dương thêm:

- Thế nào cũng phải đưa mẹ đi chơi trên sông Xen để mẹ ngắm Paris từ một góc nhìn khác, và ngắm những cây tiêu huyền không có ở Việt Nam anh ạ.

***

Hơn một năm, sau ngày biệt phái vào thành phố Ho Chí Minh công tác, Thu Phong gọi điện báo cáo tổng biên tập, mẹ con cô sẽ bay in vào ngày mai, sáng sau sẽ đến toà soạn.

Chiếc xe taxi vừa đỗ. Người lái xe mở cửa cho khách

Ông bảo vệ kiêm thường trực nhìn ra, chạy mấy bước vào trong gọi to: "Mời cả nhà ra đón mẹ con phóng viên nhé!", rồi chạy vội đến cạnh xe. Phong thận trọng đưa một chân ra, khẽ xoay người đưa nốt chân kia ra khỏi xe. Ông bảo vệ tay phải nắm cánh tay Phong vừa nâng vừa kéo từ từ, tay trái che lên đầu cô, sợ chạm vào thành trên xe. Đám phụ nữ mẫn cảm hơn với trẻ nhỏ đã chạy ra. Một cô nhanh tay giành được quyền đón cháu bé, miệng xuýt xoa: "Xinh quá, kháu quá giống mẹ quá". Mấy cô khác, người dắt tay Phong vào, người cầm đồ đạc lỉnh kỉnh cho chị. Nhâm từ trên gác xuống. Chiếc váy đen lấm tấm hoa đỏ loà xoà bên mắt cả chân. Tay cầm một bó hoa, tươi cười:

- Nữ phóng viên tí hon của tôi đâu, cho tôi bế cái nào. - Chị ôm lấy Phong. - Mừng em đã thành người mẹ, thay mặt toà soạn, tặng em bó hoa tươi. Chúc mẹ con hạnh phúc.

Các cán bộ, phóng viên có mặt ở toà soạn vây quanh Phong, mỗi người hỏi một câu. Một cô bô bô: "Chị có biết em hoan hô chị vì lẽ gì không?". Phong chả biết ý tứ cô này thế nào, lắc đầu. Cô ta nói to: "Dám một mình nuôi con. Em sẽ nghiên cứu học tập!". Cháu bé đã được chuyển đến tay Nhâm. Rồi lần lượt đến tay các cô khác. Một ông tếu táo: "Bất bình đẳng giới quá Tổng biên tập ơi! Cho tôi

bế cháu một tí chứ". Có ai đó chen vào: "Khéo lóng ngóng lại rơi công chúa bây giờ". Ông này vênh mặt lên: "Giỏ nhà ai, quai nhà ấy. Giống tớ như đúc. Đây, cả nhà xem xem, có đúng là phiên bản của tớ không?" "Thôi đi bố, đừng có mà nhận vơ".

Được đón tiếp trong không khí vui vẻ, ấm cúng không ngờ, Phong đỡ mặc cảm. Nhưng cũng hơi chạnh lòng. *"Giá được anh đón vẫn hơn. Nhưng em không có quen đòi hỏi. Thế nay là qua nhiều rồi. Em chọn cách này cơ mà. Cho nó đơn giản. Trông cảnh gia đình chị Nhâm, gia đình đấy. Sợ lắm. Nghề nghiệp cần tự do, em lại thích sống tự do. Không bị ràng buộc. Thế này lã mãn nguyện rồi anh ạ".*

Bữa trưa hôm ấy, toà soạn làm một bữa liên hoan nhỏ. Hai cô ra phố làm mấy món thức ăn sẵn: chả cả, vịt quay, nộm, ngan luộc. Canh măng thì cho vào hai túi nilông lồng vào nhau. Đổ ra xoong, đặt lên bếp du lịch một chốc, sôi bùng lên ngay. Rau sống rửa lại, ngâm nước muối. Một túi lòng lợn, chần lại mới thái. Một túi bún. Hơn chục chai bia Hà Nội, nước ngọt… Quá đủ cho một chầu nội bộ say sưa.

Mọi người chuẩn bị vào bữa. Họ đi qua phòng khách, mẹ con Phong đang ngồi đấy. Phong quay lưng ra ngoài, cho con bú. Cảm giác đang truyền nhựa sống cho con…, cảm giác tê tê buồn buồn nơi đầu vú…, cảm giác cơ thể bé bỏng của con gọn lỏn, ấm nóng trong lòng, làm Phong thấy thanh thản và đầy đủ, chở che và bao dung, hy sinh và dâng hiến.

Thức ăn đã dọn ra. Bia, nước ngọt đã rót. Đá đã bỏ vào cốc. Cảm giác hứng khởi và thèm ăn làm mọi người phởn phơ. Cái cô nãy nói "sẽ nghiên cứu học tập" bảo Phong:

- Em đã tranh thủ làm bát bún rồi. Để em bế cháu. Chị vào nâng cốc với mọi người đi.

Trao con cho cô gái, chị nói rất thật:

- Chị nhỡ nhàng mới phải thế này? Không thuận với dòng đời lắm đâu. Em còn trẻ, thế nào cũng sẽ tìm thấy nửa của mình. Đừng bắt chước chị. Dạy trẻ con, mà chỉ có một mình, thế nào cũng lệch em ạ. Nhất là với con trai.

Cô gái đồng đưa đứa bé trên tay, mắt vẫn xoáy vào cái miệng chúm chím xinh xinh của nó:

- Cảm ơn chị đã khuyên. Đúng như các cụ nói "chồng con là cái nợ nần. Người muốn thoát khỏi, người cho chân vào". Thôi chị ra đi, mọi người gọi kìa!

Tổng biên tập đứng lên:

- Mỗi người có một lựa chọn mà mình cho là phù hợp. Cô Phong có cháu bé là thêm một trách nhiệm, nhưng cũng thêm một chỗ dựa, một niềm vui. Chúc em hạnh phúc với sự lựa chọn của mình. Chúng ta nâng cốc chúc người mẹ và chúc nữ phóng viên tương lai sẽ vượt mẹ trong sự nghiệp báo chí vinh quang, nặng nề và thử thách.

Cốc bia mát tỉnh người. Sau mấy miếng nhắm, nhiều người thấy trời chỉ bằng chiếc vung. Mấy anh có vẻ bốc.

Người đàn ông nãy bảo con Phong giống mình, đứng dạy, nhìn cô trịnh trọng tuyên bố:

- Cá nhân anh và cánh đàn ông trong toà soạn, kể cả mấy đứa ít tuổi hơn em, đều sẵn sàng làm bố con em. Bố đẻ, bố nuôi, bố thật, bố giả, bố nhất thời, bố lâu dài… tóm lại, bố gì cũng được, miễn là bố.

Mọi người cười vui. Một cậu còn trẻ nói to:

- Thì nhất định anh là bố cháu rồi. Nhưng là bố… láo.

Tiếng cười vỡ ra. Cười bắn cả bún trong miệng. Những lúc thế này, người ta được quyền quá đà một tí, châm chọc một tí, tếu táo một tí. Một, chứ đến hai tí cũng vẫn được chấp nhận.

Phong đứng dậy vẻ mặt nghiêm nghị, tự tin, mãn nguyện:

- Em cảm ơn anh và cả cánh đàn ông các anh. Cái cách em chọn là vừa làm mẹ, vừa làm bố, vừa làm chị, vừa làm bạn cháu, bốn trong một thì vất vả, không thể nào đều tốt như cháu có bố được. Biết làm thế nào? Được cái gọn nhẹ, đơn giản và không thể bỏ nhau. Rất cảm ơn chị Nhâm, cảm ơn mọi người, đã cảm thông, chia sẻ hoàn cảnh em.

Bữa cơm thật vui. Nhâm bảo:

- Em bế con lên ngủ phòng chị. Chị nằm xalông cũng được.

Lúc Phong đã ôm con, nằm thoải mái trên giường, Nhâm hỏi:

- Anh Triển gặp mẹ con chưa?

Phong nói rành mạch:

- Anh ấy không hề biết việc này. Mẹ con em cũng không bao giờ gặp. Trừ khi… Em tôn trọng cuộc sống gia đình anh ấy chị ạ!

***

Kiên về hôm trước thì mấy hôm sau vợ về. Xa nhau cả thời gian và không gian lần này là lâu nhất, xa nhất. Giữa họ là bao nhiêu chuyện muốn kể cho nhau, bao điều muốn nói và cả điều không nói ra. Thời gian, khoảng cách và sự việc làm cho hai vợ chồng

thấy chưa bao giờ cần nhau như bây giờ. Tần bảo:

- Chưa bao giờ em thấy nhớ anh đến thế. Em nhắc đến anh trong từng nơi đến, từng sự việc, từng ý nghĩ. Biết bao lần em thầm hỏi anh, làm thế nào đây trong hoàn cảnh này?

Kiên bộc bạch suy nghĩ của mình, những ngày xa vợ:

- Quan chức thời nào cũng thế, thời này càng thế em ạ. Có biết bao nhiêu khó khăn, bao nhiêu cạm bẫy, cám dỗ. Mà đã là con người thì có biết bao nhiêu ham muốn. Điều chỉnh được mình, kìm hãm được mình để không mắc vào cái bả quyền lực, đã khó. Là con người của quyền lực, không hám lợi. Càng khó, lại không thả mình vào những nhu cầu tự nhiên của một cơ thể sống là khó vô cùng.

Hai người đều căng thẳng mệt mỏi, sau chuyến đi xa nhiều ngày. Tần không hiểu hết những điều chồng nói. Chị chỉ hiểu đại thể suy nghĩ của chồng, rằng anh vừa vượt qua được một thú thách nào đó. Bây giờ, anh nói như một sự giãi bầy, chia sẻ. Hai người nằm bên nhau, không âu yếm, không đòi hỏi. Nhưng họ thấy gần gụi, thân thiết hơn cả khi đang quấn chặt lấy nhau những lúc nồng nàn nhất. Được ở trong ngôi nhà của mình, cảm giác bình yên, tin cậy khi nằm bên nhau làm họ sung sướng, mãn nguyện. Mỗi người theo đuổi một suy nghĩ riêng. Một lúc sau anh đặt tay lên bụng vợ:

- Bao giờ thì nghe thấy con đạp hả em?

Chị khẽ mỉm cười trong màu đèn ngủ hồng nhạt:

- Cũng sắp rồi.

Nói xong, chị nhấc gối ra, gối đầu lên cánh tay anh. Chỉ một chốc đã chìm dần vào giấc ngủ ngon lành.

***

Nhóm trinh sát bám Vũ Sán đã rút từ lâu. Nhưng thiết bị kỹ thuật vẫn tiếp tục theo dõi. Đột nhiên có một cú điện thoại gọi đến. Mới chỉ nghe: "Chào đại ca", Sán đã cúp máy. "Bọn khốn kiếp", Sán lẩm bẩm, lấy chiếc điện thoại di động sim tra tiền trước chỉ dùng khi cần thiết ra gọi. Giọng cố kiềm chề, anh ta gắt:

- Cái gì đấy? Xong việc rồi cơ mà!

Giọng bên kia, vẻ cầu xin:

- Bọn em gặp khó khăn, đại ca giúp một ít. Dạo này không kiếm chác được gì.

- Lôi thôi quá. Tôi sẽ cho người gặp. Năm thôi đấy nhé!

- Ấy, đại ca đừng cúp máy vội. Năm thì bò bèn gì. Bọn em một đống người… ít ra cũng phải gấp ba số ấy.

- Mày làm như tao xúc được ấy. Thêm năm nữa thôi.

- Thôi thì tuỳ đại ca. Đã thế, em xin đại ca hai chục cho chẵn.

- Này, đừng có thấy bớ thì đào mãi.

"Thằng ấy" trở mặt ngay:

- Hay đại ca muốn em tố cáo?

- Thế tố ra, thì mày không bị bóc lịch à?

- Thì cũng bóc. Nhưng kẻ thừa hành bao giờ cũng bị ít hơn kẻ chủ mưu chứ ạ.

- Xem ra mày chẳng sợ bóc lịch nhỉ?

Nó cười lạt:

- Đi tù là nghề tay trái của bọn em mà. Vào rồi lại ra thôi… Nhưng đại ca mà vào là tan tành công danh sự nghiệp. Vợ đại ca đẹp thế, thằng khác nó hưởng. Bồ non chạy mất dép. Em thì chả có gì mà mất… Tuỳ đại ca thôi.

Sán chỉ đề phòng bị nghe điện thoại bàn. Anh ta không biết rằng, phòng mình đã bị gài một thiết bị ghi âm cực nhạy, thu phát ra ngoài.

Nghe xong đoạn băng ấy, Thuần thở phào: "Có thể chứ".

Chị xin lệnh cho mời Sán lên Công an Thành phố làm việc. Loại cán bộ Thành uỷ quản lý, phải làm từng bước thận trọng.

Lí do ghi trong giấy mời là: "Tư vấn giúp Công an Thành phố làm sáng tỏ vấn đề chuyên môn liên quan đến một nghi án".

Sán đi xe ô tô cơ quan đến. Lí do mời rất khéo. Và điều quan trọng là, anh ta không mảy may nghi ngờ bộ mặt thật của mình sắp bị lật tẩy, nên rất đàng hoàng bước qua trạm gác. Sán thấy khó chịu, khi chỗ ngồi không phải là phòng khách? cũng không thấy chủ nhà mời nước. Hai người cán bộ ngồi đây còn trẻ. Chưa hiểu chuyện gì, thì người cán bộ nữ nói:

- Phiền ông nghe giúp đoạn băng ghi âm này, xem đây là ai, và nội dung trao đổi liên quan đến việc gì?

Vừa nhận ra tiếng mình, Sán đã tái mặt, rùng mình. Từ đâu đó sau gáy như có viên đá lạnh chạy suốt dọc sống lưng.

Mồ hôi đổ ra như tắm. Rồi đũng quần ướt nóng, theo ống quần chảy xuống, lênh láng sàn nhà.

Chăm chú quan sát, Thuần thấy cái mặt kia đã thú nhận tất cả. Lại thấy mùi khai nồng nặc bốc lên, chị nhăn mũi, thềm nói một câu tếu táo quen thuộc: "Khinh cơ bản, toàn diện, vững chắc". Đẩy tập giấy trắng, trên đất cây bút bi đến trước mặt anh ta, giọng chị lạnh lùng, mai mỉa:

- Ông Tiến sĩ, Phó giám đốc Sở, khai hết ra, để khỏi mất thì giờ chúng tôi.

***

Nhận được báo cáo của Công an Thành phố gửi Thường vụ Thành uỷ và Thường trực Uỷ ban, Bí thư thành uỷ Trịnh Trân lặng người đi hồi lâu. *"Dám hợp đồng với bọn xã hội đen trả thù báo chí thì to gan thật. Hèn hạ thật! Mà cái tay Cận, không lẽ lại gà mờ thế"*.

Trong cuộc họp Thường vụ, giọng ông bức xúc tột cùng

Ông chỉ thị:

1. Công an Thành phố nhanh chóng hoàn thành công lác điều tra. Toà án, Viện kiểm sát tập trung chỉ đạo, xét xử như một vụ án điểm.

2. Vụ án không lớn, hậu quả không nghiêm trọng, nhưng nó là điển hình sự tha hoá của một bộ phận cán bộ công chức trong bộ máy công quyền chúng ta. Ban Tuyên giáo Thành uỷ, sở Văn hoá Thông tin, Nhật báo Thanh Hoa, đài Truyền hình, đài Phát thanh Thanh Hoa cần có biện pháp tuyên truyền phù hợp, tạo dư luận xã hội, phê phán mạnh mẽ lối sống thực dụng, chụp giật để thoả mãn nhu cầu bất chính cá nhân.

3. Ban Kiểm tra, ban Tổ chức Thành uỷ, sở Nội vụ ra soát lại khâu đề bạt cán bộ vụ Vũ Sán và loại người như Vũ Sán.

Ngay sau khi báo cáo gửi đi, được sự đồng ý của giám đốc Truân, Thuần đến nhà Triển:

- Thế là em đã trả được món nợ cho cháu Minh rồi.

Triển vui lắm. Anh bắt tay cô hai lần:

- Cảm ơn em và các cộng sự vô cùng. Cháu Minh sẽ dịu bớt nỗi căm uất. Đấy em xem, anh nghĩ có sai đâu?

- Nhưng, vụ của anh, bọn em vẫn chưa lần ra được mới tức chứ. - Ngừng một lát như tự thưởng cho mình quyền nhấm nháp thắng lợi, Thuần kể - Anh mà nhìn thấy cái mặt hắn lúc nghe băng ghi âm nhỉ? - cô buột mồm. - Em khinh cơ bản, toàn diện, vững chắc.

***

Một tháng sau, vụ án được đưa ra xét xử. Tốc độ kỷ lục của các cơ quan bảo vệ pháp luật Thanh Hoa.

Tất cả các báo Thanh Hoa hoặc có văn phòng đại diện ở Thanh Hoa đều có tin bài về vụ này. Riêng tờ *Chính luận* có hẳn một phóng sự của nhà báo Thu Phong: *Con đường tha hoá của một quan chức.*

Kỳ một: Con đường thăng quan tiến chức và Vũ Sán.

Kỳ hai: Luận án tiến sĩ của Vũ Sán được bảo vệ như thế nào?

Kỳ ba: Vũ Sán mua và gian lận phiếu như thế nào để vào Đảng uỷ?

Kỳ bốn: Cuộc trả thù hèn hạ của Vũ Sán.

Kỳ năm: Cán bộ, công chức sở Quy hoạch Kiến trúc và bà con dân phố nói gì về Vũ Sán.

Kỳ sáu: Bài học đau xót về công tác tổ chức cán bộ.

Để viết được phóng sự này, Phong đã đọc một mở hồ sơ dày bên công an. Cô đã vào nơi tạm giam, trực tiếp khai thác Sán. Gặp các giáo sư hướng dẫn, phản biện luận án của Sán. Tìm được hai bài báo của một tờ tạp chí chuyên ngành nói về luận án "Bảo tồn phố cổ Thanh Hoa". Cô đã làm quen được với hai cán bộ, một nam một nữ ở Sở Quy hoạch Kiến trúc, từ đó mở rộng ra nhiều mối quan hệ khác của Sán trong cơ quan Sở. Phong lật lại cả vụ hộp bia ngày nào. Phỏng vấn cả bà con dân phố nơi Sán cư trú.

Nhờ làm việc tỉ mỉ, thận trọng như thế, nên chị phát hiện được nhiều chi tiết đắt giá ở con người này. Riêng mối quan hệ với *Người lơ lớ* thì Phong chưa lần ra được. Cô chỉ nêu nghi vấn: nhiều cán bộ sở Quy hoạch Kiến trúc đặt câu hỏi, Sán lấy đâu ra nhiều tiền để "chu đáo" với tất cả mọi người trong phòng, trong cơ quan, nhất là các cán bộ chủ chốt, đảng viên. Ngày sinh của ai, Sán cũng có một món quà rất trọng lượng. Các ngày lễ tết trong năm, đến cả tết Trung thu, ngày cháu sắp vào lớp một, mừng nhà mới, ngày giỗ… Sán đều "chu đáo" như thế. Chỉ có thể phỏng đoán, đây là nguồn thu "ngoài luồng", chứ không chỉ từ công việc chuyên môn nhờ "kinh tế phong bì". Một người ở Sở cho Thu Phong biết, Sán có một chuyến đi du hí ở đảo Hái Nam, Trung Quốc do một đối tượng người nước ngoài bao, vì được Sán giúp đỡ làm thủ tục cho thuê đất lập khu công nghiệp.

Mới đọc kỳ đầu, Triển gọi điện ngay cho Thu Phong:

- Chúc mừng em. Ấn tượng vô cùng. Loạt bài này sẽ khẳng định vị thế của em trong làng báo đấy. Đừng tránh mặt anh thế. Em vẫn nghe đấy chứ.

- Vâng.

- Em nên sửa hai từ này: Đừng viết: "dài kỳ", "dài" trái nghĩa với "ngắn", phải viết là "nhiều kỳ", "nhiều" trái nghĩa với "ít" đúng không. Các bố bên điện ảnh cũng cứ viết "phim truyền hình dài tập" nghe chướng lắm… Em có nghe anh nói không?

- Em vẫn nghe mà.

Còn một danh từ em cũng cần sửa: Đừng gọi là "Sở Công an Thành phố". Gọi là "Công an thành phố" thôi. Mặc dù nó ngang với các sở khác và cấp trên theo ngành dọc, cũng ngang với các bộ khác, nên cũng vẫn gọi là Bộ công an. Nhưng ở các tỉnh, thành phố, lại gọi là: công an thành phố, công an huyện, công an xã, công an phường. Lí do không nhất quán này là, các tổ chức ấy, không chi là đơn vị hành chính sự nghiệp mà còn là lực lượng vũ trang. Không tin em cứ xem con dấu đóng trên công văn giấy tờ của họ ấy!

Đọc xong kỳ bốn, Triển gọi Phong: "Không biết em viết những gì trong kỳ năm. Nhưng căn cứ vào tiêu đề: "Cán bộ công chức Sở Quy hoạch, Kiến trúc và bà con dân phố nói gì về Vũ Sán", anh đề nghị em thêm vào ý này thay cho lời bình.

"Có người nói rất đúng rằng, xét về "tiêu chuẩn" chạy chức quyền thì rõ ràng là Vũ Sán có đủ bốn chữ *nhẫn* để leo lên đến chức vụ ấy. Một là *nhẫn nại* phục kích, chờ cơ hội, tạo cơ hội. Hai là *nhẫn nhục* để cầu thân. Ba là *nhẫn tâm* để hại người khác. Bốn là *nhẫn vàng* để chạy quyền chức. Nhưng hậu quả thế nào thì rõ như ban ngày".

Nói đến đây, Triển dừng lại chờ đợi. đầu dây bên kia vẫn im lặng. Triển khai khoản van nài:

- Nói với anh đi, anh muốn nghe giọng em. Nói gì cũng được! Một

câu thôi cũng được…

Im lặng mấy giây mà Triển cảm thấy như cả giờ nặng nề trôi qua. Chưa nghe thấy tiếng cúp máy, anh kiên nhẫn giục:

- Nói đi em!

Thu Phong như hụt hơi:

- Anh thật trí tuệ, cái ý ấy gọi là lời bình cũng được. Gọi là lời kết cũng hay. Em biết ơn anh nhiều lắm.

Triển nói vội:

- Anh đến em ngay nhé?

Phong hấp tấp:

- Đừng anh.

Triển nghe tiếng cúp máy ngay sau đó.

Lửa đắng

Chương 24

Có những người suốt ngày chẳng làm gì. Công việc quan trọng nhất là nhìn mọi người qua lại.

Nhận xét? Bình phẩm? Chê bai? Dè bỉu? Lườm nguýt?

Cộng tất cả lại.

Không khen ai bao giờ, ngay cả những người đẹp nhất.

Để làm gì? Chẳng làm gì? Đây thích thế đấy.

Bây giờ bà Phụng là một người như thế.

Nghe chuông điện thoại, ngỡ là của mấy bà bạn vẫn rủ nhau đi lễ chùa. Không ngờ là một giọng rất quen. Rất quen, nhưng lâu không nghe, nên ngỡ ngàng. Ngỡ ngàng nhưng rồi bà cũng nhận ra tiếng cháu mình. Mấy năm chứ ít gì. Nó ngỗ ngược. Nó ăn chơi. Nó làm con bé bán gạo biệt tăm từ đấy.

Còn cái chuyện với mẹ cu Thành nữa chứ. Mới đầu bà Phụng cứ đổ riệt cho Kiều Linh - con yêu tinh nhập vào nhà bà, hết làm hại cháu, hãm hại con bà. Nhờ Thảo Tần bà vỡ lẽ dần ra. Nết ăn nết ở của con dâu cả nhà ai cũng khen, đến khi cu Thành ra đời, bà mới bớt thành kiến. Bây giờ, bà mới công nhận, đứa nào sáng ý, chịu học hỏi thì dù nhà quê ra, miền núi xuống cùng thành thị hơn cả mấy cô gái thị thành không chịu học hành gì. Hôm nọ, mấy bà đã

nhận xét con dâu một bà trong nhóm: "Con bé người Tày làm dâu thành phố có mấy năm mà nhọn hơn cả người Kinh".

Mấy năm cháu đi du học, đã nhiều lúc bà tự hỏi, nó ở luôn bên ấy như nhiều đứa khác thì cũng đỡ nước rối, lôi thôi. Nó về, chuyện cư xử cũng khó ra. Nhưng dẫu sao nó vẫn là cháu nội bà, cháu đích tôn hẳn hoi. Chưa bao giờ nó gọi điện cho bà. Sao hôm nay, bỗng dưng…

- Cháu chào bà. Cháu Cường đây. Ông bà có khoẻ không ạ?

Bà Phụng mừng quá. Giọng hồ hởi:

- Ông bà khoẻ. Sao hôm nay lại gọi điện cho bà? Bao giờ cháu về? Mấy năm bà cháu không gặp nhau rồi.

- Cháu mới về bà ạ!

- Đang ở sân bay à? Bà gọi bố cháu ra đón nhé!

- Không cần đâu bà ạ. Mấy phút nữa cháu gặp bà rồi!

Quái lạ! sao không nghe ông Hoè hay bố nó nói gì nhỉ?

Đùng một cái về. Cứ như trên trời rơi xuống. Ừ thì nó không nghiện hút, không phá phách, nhưng cũng vào loại rách giời rơi xuống.

Bà Phụng vừa quay vào đã nghe tiếng: "Cháu chào bà".

Giật mình quay lại, đã thấy thằng cháu cao lớn, trắng trẻo, lù lù trước mặt.

- Gớm, làm bà giật cả mình. Ngồi xuống đây… Ơ, thế valy đâu? Sao lại về người không thế này?

- Cháu gửi nhà anh bạn, cùng chuyến bay về.

Nói quấy quá thế, chứ thật ra Cường về từ mấy hôm trước, thuê phòng ở khách sạn. Ngày nó còn ở nhà, bà Phụng đã không hiểu nó sống thế nào. Mấy năm sống tự do ở nước ngoài, càng không hiểu cháu ra sao, suy nghĩ kiểu gì. Mấy ngày qua, nó đã gặp lại một số bạn bè, thăm dò tình hình làm ăn sinh sống. Qua một kênh nào đó, nó cũng biết hoạt động của Sao Việt phát đạt lắm. Nó không về nhà, để tránh những cuộc tiếp xúc không cần thiết với gia đình, họ hàng.

Gia đình làm nó sợ. Rồi thế nào chả có cuộc gặp mặt. Thế nào chả phải chạm trán cô ấy. Nó vẫn nhớ lời Kiều Linh nói lần cuối khi đưa cô vào nhà nghỉ *Chiều tím* không thành:

- "Quả đất tròn". Không nhẽ, lời đe ấy ứng nghiệm. Rồi bố cũng phải bận tâm suy nghĩ, ít nhất cũng là chạnh lòng. Tốt nhất là ở riêng hẳn ra, tách hẳn ra, cho mọi người, và cả mình khỏi khó xử.

Bà Phụng bảo:

- Cháu mang valy về nhà ối, phòng cháu và phòng bố cháu vẫn để không đợi cháu đấy. Bố cháu làm nhà ở riêng lâu rồi, thỉnh thoảng… - bà định nói - vợ chồng con cái, nhưng đã kịp hãm lại - thỉnh thoảng mới về thăm ông bà thôi.

- Vâng ạ!

- Cháu học xong rồi phải không? Định làm gì bây giờ?

- Vâng ạ!

- Thế có ăn trưa với bà không?

- Vâng ạ.

Bà nói gì, nó cũng: "Vâng". Không phải đồng ý, nghe lời. Chỉ có nghĩa là nó vẫn nghe. Thế thôi! Bà định hỏi "chuyện vợ con", nghĩ thế nào lại thôi. Chuyện đàn bà con gái, nó nào có ngọng. Nó lên gác, ngó lại căn phòng đã từng ở nhiều năm, đã từng ép được cái con bé Dự bán gạo một trận làm tình nhớ đời. Không biết, bây giờ con bé đâu? Nó thấy căn phòng cũ kỹ, hôi hám… Điều quan trọng nhất là mất tự do, nếu phải giam mình ở đây. Đi về cứ phải qua mặt bà nội. Cường lơ đễnh thả từng bước xuống cầu thang. Bước chân vô định của kẻ không chủ đích gì.

Bà Phụng lại chèo kéo:

- Cháu đi đâu? Ở lại ăn cơm với bà. Bà nấu canh cua, làm món cả kho cho cháu.

Nó khủng khỉnh:

- Thôi, hôm nào cháu ăn với bà. Cháu đi có chút việc. Bà nói với ông, tối cháu về.

Nó lững thững từng bước. Quái, sao ở tuổi nó lại có dáng đi của người sáu bẩy mươi thế nhỉ? Đến *ông nghị quyết nhà bà* cũng vẫn phăm phăm bước chân, cử chỉ, động tác mạnh mẽ, dứt khoát.

Mấy ngày nay, Cường nghĩ rất lung. Ở bên ấy, làm giầu thì khó, nhưng sống tàm tạm cũng được. Cái xưởng làm bánh đa nem, nếu biết quản lý, biết kinh doanh thì cũng phất lên được Cái người học mót cách làm của Cường, có đầu óc riết róng của người tính toán, chịu khó đi từng nhà hàng ăn cần bánh của mình, ký hợp đồng cung cấp tận nơi, theo yêu cầu giờ giấc của họ, không để họ phải đến tận xưởng mình, lại lúc có lúc không như xưởng của Cường. Ăn nhau là ở cách làm.

Chuyện quan hệ gia đình là một trong những mối bận tâm của nó. Chuyện sinh sống làm ăn là mối bận tâm khác. Cả hai chuyện ấy đều làm Cường không yên. Cảm thấy đói bụng, Cường đến đầu phố, chỗ một anh chàng đang cúi đầu soi gương xe máy nhổ râu, đằng sau là hàng chữ viết bằng sơn xanh trên tường: "Xe, ôm chất lượng cao". Cái dấu phẩy thật đậm - Nó cười thầm, nghĩ đến con bé đêm qua, không xinh, nhưng được cái chân dài đến nách và vui lòng khách đến, vừa lòng khách đi. Đúng là… ôm chất lượng cao.

Cường đến một quán ăn Âu. Khi rất nhiều người châu Âu thích các món ăn Việt thì nó tẩy chay. Lúc nây bà Phụng bảo thết cháu canh cua, cả kho là quý cháu lắm. Nhưng với nó, không mảy may thích thú. Nó làm một đĩa mỳ Ý, một chiếc bánh Pizza Ý và một cốc bia tươi Đức!

Bà Phụng gọi điện cho ông Hoè, báo tin cháu về. Ông Hoè báo tin cho Đại. Đại không nói gì với vợ. Giải quyết xong công việc trong ngày, đưa vợ về nhà, bảo mình sẽ ăn cơm với ông bà. Trên xe, Đại nói với bố:

- Con định cho cháu vào Sài Gòn, theo dõi cái Trung tâm đăng kiểm xe cơ giới sắp thành lập. Ông thấy thế nào?

Ông Hoè ngẫm nghĩ một lúc, thúng thẳng:

- Cũng được…

Không ai nói vì sao lại dự kiến như thế, lại đồng ý như thế. Đại điện thoại cho vợ chồng Kiên, báo tin con trai về, bảo tối vợ chồng đến ông bà ăn cơm, có chuyện muốn hỏi ý kiến. Anh điện cho mẹ nấu cơm cho ngần ấy người ăn, rồi tạt vào chợ cóc xách về một túi mấy thứ thức ăn sẵn, mua một con cá chép to. Cô bán cả hỏi:

- Chú định làm món gì ạ?

- Một đĩa cả rán, một nồi canh riêu.

Cô gái nhanh nhẹn dùng một mảnh gỗ có đinh nhọn cào ngược vẩy cá. Vẩy lập tức bong ra theo tay cô. Chiếc bàn chải nhựa bằng nửa bàn tay, gạt hai lần, chiếc thớt đã không còn chiếc vảy nào. Cô rửa sạch cá rồi mới mổ, chặt khúc đầu, bổ đôi, chặt khúc đuôi, chặt hết vây lưng, vây bụng, vây đuôi. Chỉ hai đường dao sắc lém nằm ngang, con cá đã được lạng thành hai mảng thịt, sắt thành miếng. Cuối cùng chặt xương sống thành mấy đoạn. Đầu, đuôi, xương bỏ vào một túi, thịt đã lạng bỏ vào một túi khác. Cô gái hàng rau bên cạnh không ai bảo, tự đưa sang một túi, đủ cả dọc, thìa là, hành lá.

Đại nhìn đôi tay thoăn thoắt cô hàng cá, khen thầm:

"Đến người buôn bán nhỏ cũng cải tiến nhiều rồi. Mỗi người bán một mặt hàng, nhưng vẫn là phân công tự nhiên của lối làm ăn thủ công". Anh hỏi:

- Thế tối nay, không bán hết thì làm thế nào?

- Cháu mang về, sục khí, nó vẫn sống mà!

- Thế con chết ngửa bụng kia thì làm thế nào? Mang về ăn à?

- Bán cho hàng ăn. Hàng cá có mấy khi ăn cả đâu chú!

Anh nhìn đồng hồ, mất tất cả mười bảy phút. Tính cả đoạn đường đi bộ từ đây đến chỗ đỗ xe, cả đi lẫn về mất hơn chục phút nữa… Những cái chợ cóc như thế này, nghềnh ngàng xuống cả lòng đường. Nhếch nhác. Hôi hám. Cản trở giao thông. Đại bỗng nảy ra ý nghĩ. Muốn thanh toán những chợ cóc, hàng vỉa hè, hàng rong thế này, chỉ có cách làm siêu thị. Lần đi Pháp vừa rồi, chính Đại đã gặp rắc rối vì mua hàng rong. Họ phạt cả người bán và người… mua mới hay.

Thanh Hoa mới có hai siêu thị to của người nước ngoài. Người Việt Nam thích sự tiện lợi. Đi xuyên qua thành phố, mới đến một siêu thị ở ven nội. Phải có những siêu thị nhỏ hoặc vừa, cho từng khu vực, để đi làm về, tạt xe vào là mua được ngay. Đi xa sẽ phải mua cho cả tuần. Người mua thực phẩm đóng gói bây giờ, cẩn thận đến mức, xem cả ngày sản xuất, hạn sở dụng. Vài cái nhỏ cùng bằng một cái to chứ. Mình tranh thủ thời cơ, trước khi vào WTO mới được.

Đại điện cho Tần, báo em gái về sớm giúp mẹ một tay.

***

- Thế cháu đâu bà?

Vừa vào nhà, ông Hoè đã hỏi vợ. Bà Phụng kể lại cho hai bố con nghe. Mỗi người một ý nghĩ về Cường. Mặt họ đều có nét đăm chiêu. Có cái gì đó không yên. Kiên và Tần cũng đến ngay sau đó. Sau câu chào, Tần cũng hỏi mẹ một câu giống hệt như ông Hoè. Cả Kiên và Tần đều băn khoăn. Tần vào bếp với mẹ. Ba người đàn ông, mỗi người theo đuổi một ý nghĩ riêng. Không ai nói với ai việc mà ai cũng nghĩ đến.

Đại nói lại với Kiên điều trên xe đã nói với bố.

Kiên ngẫm nghĩ một lúc mới nói:

- Cũng phải thế thôi bác ạ

Ông Hoè cau mặt. Đuôi lông mày dựng ngược chia chéo vào nhau:

- Nó theo dõi công việc giúp anh. Nhưng anh lại phải theo dõi nó. Chân ướt chân ráo mới về, chưa quen làm việc nghiêm túc. Lại quen sống tự do, quen tiêu tiền bố gửi cho, quen gái gú. Liệu có kham nổi công việc không?

Kiên cũng băn khoăn:

- Lo ngại của ông là hoàn toàn có lý đấy bác ạ. Kể ra, cháu phải được bác theo dõi, kèm cặp một thời gian ở ngoài này đã. Nhưng…

Kiên không nói tiếp. Cả ông Hoè và Đại đều hiểu cái "nhưng" ấy là gì

Ông Hoè phân tích:

- Phong cách làm việc ở Sao Việt là, làm ra làm, hưởng thụ ra hưởng thụ, không thể vật vờ, dựa dẫm được. Anh Đại phải dày công lắm mới xây dựng được nếp ấy. Sự khác biệt giữa công chức nhà nước và "công chức ngoài nhà nước" có lẽ cùng ở chỗ ấy. Cách nói của tôi hơi khác người nhưng thật sự là như thế. Có thể, đến một lúc nào đó, như Singapo thì sự khác biệt ấy mới mất dần. Chứ ở ta, bây giờ công chức nhà nước vẫn còn làm việc theo thói xấu một thời chưa xa. Thời ấy, ai cũng có việc làm, nhưng không ai làm việc. Không ai làm việc, những vẫn hoàn thành kế hoạch. Hoàn thành kế hoạch nhưng vẫn không có gì. Không có gì, nhưng ai cũng có. Ai cũng có, nhưng không ai bằng lòng. Không ai bằng lòng, nhưng ai cũng cam chịu. Thế cho nên: Không ai chết đói nhưng thiếu, đói đến chết. Chả thế mới vừa đây thôi, có công ty được phong Anh hùng Lao động thời kỳ đổi mới, vừa được thưởng huân chương chưa được bao lâu đã phải phá sản. Trong khi đó, những người "công chức ngoài nhà nước" như quân anh Đại, đã biết coi công việc của công ty như công việc của mình rồi. Do đó, nhất thiết cháu Cường phải được rèn luyện, thử thách. Nếu không, nó sẽ gây khó khăn cho công việc của anh đấy.

Đại thấy bố và em rể phân tích phải quá.

Đúng lúc ấy, Cường lững thững bước vào.

Không có cái mừng rỡ, vồn vã, hồ hởi, tíu tít hỏi han, sau mấy năm xa cách. Mà nó cũng vậy. Nó lần lượt chào từng người. Mọi người chào lại nó, cũng với vẻ không hào hứng như nó vừa chào mình

Ông Hoè phá vỡ không khí lểnh loảng:

- Ông thấy cháu chừng chạc hơn. Chắc học được triều kiến thức tiên tiến của bạn chứ. Cháu về giúp bố một tay. Chỗ bố cháu làm ăn khá lắm rồi. Bố cháu cần những người có năng lực và tin cậy đỡ đần công việc.

Kiên hỏi:

- Cháu học quản trị kinh doanh phải không? Thế thì được việc cho bố cháu lắm đấy. Nhưng cũng phải có thời gian làm quen với công việc ở nhà. Không phải mọi điều học ở bên ấy, đều vận dụng ngay được.

Đại vẫn chưa nói gì đến công việc. Anh hỏi:

- Con nói cho cả nhà xem dự định của con thế nào?

Không ai đả động đến chuyện nó không về nhà ở. Dù ai cũng thấy, có là biểu hiện một cái gì đó đã trượt ra khỏi quỹ đạo kiểm soát của gia đình. Mọi người đều ngạc nhiên khi nó có vẻ thành thật, chứ không úp mở:

- Thú thật với bố, con cũng chưa biết nên thế nào.

***

Thật ra, Đại chưa hiểu bao nhiêu về con mình, ngoại trừ cái thói ăn chơi đàng điếm qua hai vụ Kiều Linh và Dự. Anh thông báo với các cộng sự việc con trai về, rằng sẽ cho nó theo mình trong một

thời gian tế nắm công việc.

Sáng nay hai bố con đến công ty taxi Sao Việt. Cường chăm chú đọc bảng theo dõi điều hành xe trong tháng. Nó nói với Đại:

- Bố nói các chú cho con mượn một số tài liệu sổ sách để hình dung ra hoạt động của công ty. Hôm qua con đi lòng vòng khắp thành phố. Thử xem Thanh Hoa thay đổi thế nào.

So với đường sá người ta thì mình thua xa. Nhưng mấy chiếc cầu vượt và một nút giao thông hai tầng cùng cải thiện được phần nào tình hình đi lại tồi tệ thành phố mình.

- Con đi bằng xe máy à?

- Không, con đi taxi. Ba cuốc taxi của ba hãng khác nhau, trong đó có Sao Việt. Con đóng vai Việt kiều về nước.

Lái xe của bố không nhẽ chỉ được mấy câu tiếng Anh bồi: chào, hỏi đi đâu, và nói giá tiền thôi sao. Không biết, nó không thuộc đường hay cố tình mua đường để kéo dài thời gian chạy xe. Khi tính tiền mới lộ mặt gian lận. Lúc ấy con mới nói tiếng mình: "Quân ông Đại chứ gì? Vẫn quen bóp nặn khách thế này phải không? Nó xin con không báo cáo sếp bảo vợ mới đẻ, túng lắm. Con bảo chở đi tiếp một đoạn nữa. Hỏi có biết cái ông được đặt tên cho phố này là ai không. Tịt mít. Thử một xe nữa xem thế nào. Cũng chả hơn gì Và cũng xin không trả lại, lấy cớ không có tiền lẻ.

Thế thanh tra của bố làm thế nào trước hiện tượng này? Đâu những gần chục người chia nhau kiểm tra cơ mà. Con vẫy một chiếc của hãng khác, tỉ tê hỏi chuyện. Cũng ú ở tiếng Anh. Cũng mít đặc lịch sử đường phố và danh lam, thắng cảnh. Tay này kể mới bị cướp xe tháng trước. Bị nó ngồi ghế sau quàng dây vào cổ thắt. Cũng không biết làm sao mà thoát được Chuyện cướp taxi ở thành phố mình xảy ra nhiều chưa. Sao chưa có biện pháp gì hả bố?

Đại hết sức chăm chú nghe con nói. Anh ngạc nhiên thật sự. Nhận xét của Cường rất xác đáng. Nó đã làm một việc hết sức cần thiết cho anh. Gọi là khảo sát, gọi là tìm hiểu, điều tra cũng được. Anh không tỉ mỉ, không cụ thể được thế này.

Nghe con hỏi thế, Đại trả lời:

- Cũng nhiều nhiều rồi, thỉnh thoảng lại có một vụ. Chắc bên công an có thống kê. Nhưng quá là chưa có biện pháp gì. Các hãng xe chỉ biết dặn dò lính mình nếu nghi ngờ thì phải cảnh giác. Bên công an còn bí, nói gì đến mình.

Có vẻ Cường đang theo đuổi một suy nghĩ gì đó. Hoá ra, với công việc, nó cũng không phải là người vô tâm. Đại mừng thấy con bới ra, toàn những chuyện có vấn đề cả. Anh bảo:

- Con dành thời gian tìm hiểu thêm, xem còn vấn đề gì nữa không? Và nhất là con nghĩ giải pháp cho bố. Khi cuộc sống đặt ra vấn đề gì thì đồng thời nó cũng có câu trả lời cho vấn đề đó. Ai tinh thì phát hiện ra sớm. Con nghĩ cho bố đi. Chắc con làm được đấy?

Không phải là động viên. Trong thâm tâm anh tin vào điều mình nói.

Mấy hôm sau, Cường chủ động gọi điện mời bố về nhà.

Nó trình bày:

- Con nghĩ phải tổ chức cho lái xe học tiếng Anh hằng ngày. Ngày ba mươi đến bốn nhăm phút trước khi vào ca trực. Mỗi buổi học chỉ yêu cầu thuộc năm, mười từ, thuộc một hai câu là được rồi. Cuối tháng kiểm tra lại. Có tài liệu phát cho họ mang theo. Khi đợi khách thì ôn lại. Vào WTO đến nơi rồi, không chuẩn bị tốt việc này thì không giao tiếp được. Nếu ai kém quá, cho nợ lại. Nợ hai

ba lần không trả được thì phải thải.

Đại rất khoái. Hôm họp anh cũng đã nói ý này. Có đào tạo phải có đào thải. Chi có điều không ai giúp anh thực hiện ý tưởng này. Anh hào hứng hẳn lên:

- Hay đấy. Trúng ý bố lắm. Con nói tiếp đi.

- Con đã mua mấy cuồn sách viết về lịch sử đường phố Thanh Hoa; danh lam thắng cảnh; đình, đền, chùa. Phải biên soạn lại thành tài liệu cho đơn giản, gọn nhẹ, phô tô cho lái xe mang theo dùng làm cẩm nang hành nghề. Tất nhiên cũng kiểm tra, cho điểm. Trượt môn này mấy lần cũng bị thải.

Bố tính xem nên thế nào. Chứ cả một Phòng thanh tra mười mấy người mà vẫn không kiểm soát nổi lái xe gian lận, bắt chẹt khách thì dở quá. Con thấy bên kia, mỗi tháng lái xe được phát ba chục đĩa, mỗi ngày đưa đĩa vào thiết bị gắn trên xe, nó sẽ ghi vào tất tật hoạt động của xe, kiểu một thứ hộp đen ấy. Chắc là đắt, nhưng trả lương cho một đống người mà vẫn thất thoát, vẫn bị kêu ca thì thà đầu tư một lần rồi khấu hao dần vẫn hơn chứ.

Còn nữa, hình như, nửa đêm về sáng không còn hãng nào chạy xe phải không ạ? Mình quảng cáo với khách, chạy cả giờ ấy, với giá cước phí cao hơn cũng tốt. Sẽ là hãng duy nhất phục vụ 24/24 giờ.

Đại chăm chú nghe con nói và ghi vào sổ tay.

- Con còn ý kiến gì nữa không?

- Việc cuối cùng. Sao ta không tìm cách chống cướp xe? Hai tấm lưới phía sau và bên phải, hoặc bằng mi-ca có các lỗ tròn nhỏ để nói vẫn nghe được. Lái xe sẽ yên tâm hơn, không thiệt hại người và xe… Con mới nghĩ được thế thôi. Bố tham khảo.

Đại bảo:

- Ý kiến của con đáng giá lắm.

Đại ngập ngừng:

- Sao con không về ở với ông bà. Nhà cửa thì rộng. Cho ông bà đỡ buồn.

- Chuyện ăn ở, quan trọng gì đâu bố. Miên là thoải mái và làm việc tốt là được rồi.

- Thế bây giờ con đi lại bằng gì?

- Thì tạm thời đi "xe ôm". - Suýt nữa nó buột mom - *"Xe, ôm chất lượng cao"!*

- Mai bố mang tiền về, con mua cái xe tay ga mà đi lại. Thế tiền ăn, tiền tiêu vặt hằng ngày còn không? Khi nào chính thức làm việc, công ty mới trả lương được. Bây giờ, tạm thời bố chu cấp. Con làm cho bố cái dự thảo đề án *Chấn chỉnh hoạt động xe taxi Sao Việt*. Con vào mạng xem thiết bị chuyên dùng cho xe taxi có những gì. Làm xong đưa cho bố xem. Sau đó con sẽ trình bày trước ban lãnh đạo. Thế nhé. Bố có việc phải đi đây.

- Bố đi trước, con ngồi với bà một lúc.

Đại biết, giữa hai bố con có một khoảng trống. Không phải chỉ vì những khoảng cách không gian và thời gian lúc mình còn trong quân ngũ. Đến khi ra quân, lại cả tháng trời đi công tác nước ngoài. Lại mấy năm nay con đi du học…

Đấy chưa phải là khoảng trống lớn nhất. Bây giờ, cha con không thể nói chuyện với nhau như hai người bạn, càng không thể nói với nhau như hai người đàn ông. Bởi giữa hai cha con là một người

đàn bà.

Với Cường, đã là chuyện quá khứ. Nhưng người đàn bà ấy vẫn là hiện tại của bố mình. Ngay cả khi biệt vô tăm tích, một lúc nào đó, còn hiện về, không phải bằng xương bằng thịt, thì vẫn cứ hiện về trong sâu thẳm tâm can.

"Em đẹp thế, em trinh nguyên, em đáng yêu, em là người tình tuyệt vời. Chỉ vì khi ấy, anh còn ham chơi, ham của lạ, anh không muốn sớm ràng buộc vào chuyện vợ con nên phải rẫy ra thôi. Oái oăm thay, bây giờ em lại là vợ bố anh".

Nếu không phải vậy, chưa chắc Cường đã nhớ. Chưa chắc đã bận tâm. Chả việc gì phải nghĩ đến, phải lo lắng. Bây giờ, nó sợ gặp lại Linh. Cuộc đời cô như sự trả thù Cường, trở thành nỗi ám ảnh sợ hãi thường trực trong nó. Lúc nào cũng nơm nớp, canh cánh…

Cường biết cuộc sống của bố với "người ấy" cũng ổn thoả. "Người ấy" đang là vợ đảm, cán bộ mẫn cán của Tổng công ty. Không biết bố có trách cứ gì mình không? Mình đã định không về. Về mới thấy khó xử. Không ai đả động đến chuyện cũ. Nhưng trong thâm tâm ai cũng nghĩ đến nó. Nó cứ chờn vờn trước mắt mọi người như một nỗi ám ảnh.

Cường hỏi bà nội:

- Thế, bà làm những gì cho hết ngày?

- Ờ cái thằng… Bà hết nghĩa vụ lao động rồi. Chả phải làm gì sất. Xem ti vi, đọc báo, thỉnh thoảng đi lễ chùa…

Bà Phụng không nói đến một việc chiếm khá nhiều thời gian và tốn không ít tiền, là buôn chuyện qua điện thoại, tháng mấy trăm ngàn. Tiền nong với bà chả thành vấn đề. Số tiền bán ngôi biệt thự, đủ đảm bảo cuộc sống cho ông bà, cho dù cả mười lần trăm tuổi. Chỉ

có buổi tối, khi ông Hoè về bà mới ý tứ nhường điện thoại cho ông, trừ những cuộc bạn bè gọi đến. Bà chỉ nói với Cường đi lễ chùa thôi. Thật ra chuyện lên đồng mới là điều đáng nói. Nó cũng say, cũng nghiện. Mà lắm cái hay đáo để. Đừng có mà báng bổ thánh thần đấy nhé.

***

Đại chưa muốn về nhà. Anh tạt vào quán cà phê, chọn góc ngồi trong cùng, để không ai qua lại trước mặt mình. Đó cùng là thói quen từ thời trong quân ngũ. Bao giờ cũng phải chiếm lĩnh vị trí có góc quan sát rộng nhất, mình quan sát người ta thì dễ, người ta quan sát mình thì khó.

Xem ra, con trai cũng để ý đến chuyện làm ăn. Bước đầu có thể tạm yên tâm. Nhưng từ hôm con về, Đại cứ thấy có cái gì đó gờn gợn, gai gai, găng găng trong đầu. Không rõ rệt. Không gọi ra được. Nhưng rõ ràng là có. Cũng chả có điều gì phải nghi ngại, mà sao mỗi khi nghĩ về nó, vẫn có cái gì không yên là nghĩa làm sao?

Kiều Linh chưa biết chuyện Cường đã về. Mà có biết, cũng chả có gì làm cô phải bận tâm. Sau mẹo vặt của chị bạn, cô không còn phải ngấm ngầm hờn trách chồng, mỗi khi vợ chồng gần gụi. Mà hình như, mỗi khi vợ rên lên, cùng với những tiếng "hức hức", Đại mới thấy mình mãn nguyện hoàn toàn, vì mình đã làm cho vợ sướng thế. Chưa bao giờ Kiều Linh thấy mình hạnh phúc như bây giờ. Trông mặt mũi, dáng vẻ cô, ai cũng nhận ra cái hơn hớn, hỉ hả, hăm hở trong cả công việc ban ngày ở công ty, lẫn công việc gia đình khi về nhà. Nhất là lúc vợ chồng "hội nhập" rồi "hoà nhập".

Thật ra, cái cảm giác không yên của Đại, chỉ là phản xạ tự vệ, bản năng của một người đàn ông, khi có một người đàn ông khác đến gần người đàn bà của mình. Khi thấy Cường không về nhà ở, Đại lờ mờ đoán ra, có thể nó cũng ngại gặp mặt Kiều Linh. Vì thế anh cũng không gặng hỏi con về chuyện ăn ở. Miễn là nó có ý thức về

công việc là được rồi.

Đại được hội đồng Xét thầu thông báo chính thức bằng văn bản, rằng Sao Việt là một trong ba đơn vị kinh tế ngoài quốc doanh trúng thầu, lập trung tâm đăng kiểm xe cơ giới.

Trong phiên họp giao ban đầu tuần, Đại thông báo hai việc. Một là đề án *Chấn chỉnh hoạt động xe taxi Sao Việt* của Cường, hai là công tác triển khai xây dựng trung tâm đăng kiểm. Không ai phát biểu khen tính quyết đoán, đúng đắn của Đại trong khâu chuẩn bị hồ sơ dự thầu. Thế có mà khen cả ngày. Nhưng trong suy nghĩ của mọi người, nhất là Hưng, thì một lần nữa lại tâm phục, khẩu phục năng lực tổ chức kinh doanh của Sếp.

Hưng gọi Chánh văn phòng mang ngay rượu vang lên phòng họp. Anh cầm chai rượu đã mở nắp giơ cao:

- Tôi đề nghị chúng ta nâng li chúc mừng một thắng lợi nữa trong chiến lược kinh doanh của Tổng giám đốc.

- Đúng quá rồi còn gì!

- Quá đúng đấy!

Hưng quay sang nhìn Đại, thấy anh khẽ nhún vai. Biết ý, Hưng vội nói:

- Xin phép Tổng giám đốc, tôi tiền trảm hậu tấu. Nếu không được duyệt, tôi vui lòng bỏ tiền túi ra mời mọi người chai rượu này. Anh cứ yên tâm.

- Lúc nào tôi cũng yên tâm. Cho qua!

Đại vui vẻ đón li rượu từ tay Chánh văn phòng.

- Chúc mừng!

- Chúc mừng!

Tiếng chạm li bao giờ cũng vui tai. Rượu chưa uống đã thấy bừng bừng.

Ly rượu mới đưa ngang miệng. Chưa ai kịp kề môi nhấp.

Cánh cửa phòng họp bật mở. Phó chánh văn phòng cố kìm nén, vẫn để lộ ra vẻ hốt hoảng:

- Báo cáo Tổng giám đốc…

Mười mấy cánh tay cầm li rượu cùng hạ xuống. Mười mấy cặp mắt dồn cả về phía người nói. Người này đi như chạy đến trước mặt Đại. Hai tay anh ta cầm một bản fax trình cấp trên.

Đại cầm tờ giấy. Ly rượu đỏ như máu trên tay rung rung.

Đại vừa đọc, vừa từ từ thả mình xuống ghế. Mọi người vẫn đứng, chăm chú nhìn Đại. Hẳn là chuyện chẳng lành rồi.

Nhưng là chuyện gì? Cái loại giấy fax kia hẳn là việc công, chứ không phải việc riêng. Ông Hoè lo lắng nhìn con. Ông muốn sấn lại xem tờ giấy chết dẫm kia là cái gì mà con ông phải nhăn trán, bặm môi thế kia.

Cả phòng họp lặng đi trong căng thẳng và chờ đợi. Dù chuyện gì. Dù tệ hại đến đâu, nếu Tông giám đốc đứng vững thì mọi người chả coi chuyện ấy là cái đinh gì.

Đại từ từ đứng dậy. Anh đưa mặt nhìn mọi người một lượt. Đến bố mình, dừng lại lâu hơn:

- Chúng ta thất bại rồi… Nhưng không phải vì sai lầm của chúng ta, cụ thể là của tôi. Bởi vậy, chúng ta vẫn nâng li. Đây là bài học, là cơ hội cho chúng ta bắt đầu công việc một cách thông minh hơn! Thế thôi!

Dù không còn cái vui vẻ, hồ hởi, nhưng không ai thấy nản lòng. Mọi người tin rằng chả lâu nữa, sau cú thua này sếp sẽ bày keo khác.

Lửa đắng

Chương 25

Nhà báo Chương lên trang Web điện tử của Uỷ ban Nhân dân Thanh Hoa xem hệ thống chợ của thành phố thế nào. Chương mua bản đồ hành chính của từng quận về, tỉ mẩn đánh dấu vị trí của chợ trên những bản đồ ấy. Có rồi thì thôi, không thì thêm vào. Từ những chợ lớn như cầu Đông, chợ Hôm, chợ Mai đến mấy siêu thị mới xây dựng, đến cả chợ cóc, chợ tạm cũng đánh dấu vào hết.

Đại mời ông Hoè, và gọi Chương, Cường đến xem mấy tấm "bán đồ chợ" các quận nội thành, rồi tất cả lên xe đi khảo sát một vòng.

Dân số Thanh Hoa, so với ngày ông Hoè về tiếp quản tăng lên gấp mấy lần. Nhà chật cứng lại. Hồi ấy, ngoài để là chỗ ở của dân lao động. Toàn nhà một tầng lợp tôn, tường gạch con kiến, bổ trụ nóc, do Mỹ viện trợ Pháp. Lác đác nhà gạch cấp bốn. Để giải quyết nhà cho cán bộ, công nhân viên chức, hàng loạt nhà gỗ hai tầng, lợp lá cọ dựng lên ở ngoài đê.

Hoè ở trong doanh trại, vốn là một trại lính Pháp, đóng ngay trên một đường lớn, ngày ấy còn gọi là đại lộ. Khẩu phần ăn của quân nhân cùng chả đói mà phải ăn quà. Dù không ngon, cũng đủ no. Vả lại cũng chả dư dật mà có tiền ăn quà. Bây giờ đâu đâu cũng có quán ăn. Chỗ nào cũng thấy quán bia. Bia chảy như nước lã. Bia đen bia vàng, bia chai bia hộp, bia tươi "bia khô", bia hơi bia nước…

Ngày ấy, cả thành phố này chỉ có một nhà máy bia cho cả khu vực

mười mấy tỉnh xung quanh. Hoè chả biết mùi vị nó ra sao. Cũng chả biết các món quà thế nào. Trừ một lần, đến chơi nhà Phụng vào chủ nhật. Cô ra cửa mua quà sáng.

Không biết món gì, gói bằng mảnh lá sen lộ mặt âm ra ngoài. Bà hàng xôi rút sợi rơm nếp vàng định buộc xoắn lại. Phụng bảo không cần, chị đặt cả gói vào bát, mang chiếc thìa nhỏ ra, mời Hoè. Hỏi món gì thì bảo: xôi lúa. Bụng bảo dạ, hạt lúa, hạt thóc thì phải xay già mới đồ xôi được chứ. Đến lúc cầm bát lên ăn mới biết là xôi ngô.

Cái vị dẻo thơm của xôi nếp, của ngô nếp, cái vị bùi béo của đỗ xanh đãi hết vỏ thổi chín, giã nhỏ, nắm thành nắm theo nhát thái tơi ra, phủ lên trên. Nhát thái bên trên vẫn còn nguyên hình lát mỏng. Trên cùng là hành củ phi ròn, nhếnh nháng mỡ nước. Mãi sau này ông Hoè vẫn nhớ, vị xôi xéo vương mùi lá sen thuở ấy. Cho đến tận bây giờ, cũng không ai giải thích được cho ông thắc mắc lúc cầm bát xôi ngày ấy lên ăn, sao xôi ngô, người Thanh Hoa lại gọi là xôi lúa? Còn bây giờ các nhà báo, nhà đài chỉ biết gọi hạt lúa, mà không biết gọi là hạt thóc, mặc dù nó đã gặt về, phơi khô quạt sạch?

Trong ký ức Hoè vẫn còn những tiếng rao đêm, ngày ấy. Tiếng rao lánh lót, non nớt của tre con: "Ai lúa rang, lạc rang, hạt dẻ ra!". "lúa rang" tức là "ngô rang" đấy. Tiếng rao của đàn ông: "chế… mà… phù!" Tiếng gô: "xực tắc!" Tiếng rao: "Lục… tào… xá!". Tiếng rao của con gái: "Bánh khúc nóng… nào!"… Lại còn tiếng gọi tẩm quất rong, mà tiếng "tẩm" thì nhỏ chìm, tiếng "quất" cao vống lên, đến tiếng "đây" lại hẫng đi như hụt hơi…

Những tiếng rao đêm của một thời khốn khó ấy, mỗi thứ rao một kiểu. Không tiếng nào giống tiếng nào. Nhưng đều giống nhau ở cái tha thiết, chèo kéo, mời mọc. Bây giờ, mức sống cao hơn nhiều. Nhưng ở những làng, xã mới lên phố phường, những tiếng rao đêm, rao ngày vẫn còn, thêm nhiều thứ khác nữa. Bây giờ vẫn

có những người nghèo, bên những người rất giàu. Khác chăng là nhiều tiếng rao được kích to bằng loa điện, hoặc ghi âm sẵn.

Ông Hoè, cả đời chưa bao giờ đi chợ. Thời trẻ, trong quân ngũ đã có tiếp phẩm. Lấy cô thôn nữ Mận, mỗi lần tạt về vợ bắt con gà làm cơm là quá đủ cho một bữa cơm sang đón chồng. Đến lúc chuyển ngành, lấy bà Phụng, cũng chỉ biết đi phổ biến nghị quyết, phó mặc một tay vợ trông nom nhà cửa, con cái. Đến bây giờ cuối đời, cố vấn cho Đại, mới lần đầu đi xem chợ.

Thanh Hoa đã có hai siêu thị lớn, rộng bằng cả sân đá bóng, với trăm ngàn vạn ức hàng hoá, bày biện đẹp như triển lãm. Mùa hè chen chúc nhau vẫn mát rười rượi, mà hoàn toàn không có mùi… chợ. Nhưng thành phố vẫn còn những cái chợ, vừa bước vào mùi chợ đã xộc lên tận óc, nhất là khu hàng tươi sống. Ghê cả người. Vẫn còn cảnh buôn gánh bán bưng, buôn thúng bán mẹt, chật kín vỉa hè, tận xuống lòng đường. Người đi làm về, ngồi trên xe máy, vẫn mua được mớ rau, con cá, mớ ốc vặn, vừa cào dưới hồ lên, đến cả mở đòng đòng cân cấn, của cô gái đánh dậm ngoại thành cho con mèo ở nhà đợi chủ.

Thanh Hoa cũng giống Hà nội, giống các đô thị cả nước, người ta vẫn bám vào mặt đường, mặt phố để sống. Nhà mặt phố, bố làm to; nhà mặt tiền, ra tiền mặt. Bốn người đi thành hàng dọc trên vỉa hè chật chội. Bởi hàng hoá bây từ trong nhà ra đến tận bậu cửa, và thế nào cũng chờm ra hè. Phố nào nghiêm còn đỡ. Không thì vỉa hè thành sở hữu tư nhân. Người đi bộ phải đi quành xuống lòng đường.

Nhà nào chả có xe máy, nhiều nhà mỗi người một cái. Con phố nhóm ông Hoè đang đi được gọi là phố cổ đấy. Tuy chỉ còn mấy cái nhà cổ. Bằng cách này hay cách khác, thành phố đã xin được công nhận là khu phố cổ. So với phố cổ Hội An thì xấu hổ vô cùng. Được công nhận là phố cổ, người ta có sáng kiến chọn phố này và mấy phố lân cận làm phố đi bộ vào hai ngày nghỉ cuối tuần.

Còn hằng ngày, người đi bộ đông, người ta lại có sáng kiến đưa ra một quy định tuyệt chiêu: lòng đường biến thành nơi dựng một hàng xe máy, lấy vỉa hè cho người đi bộ.

Chợt, ông Hoè dừng lại trước một quầy hàng. Bố con Đại và Chương dừng theo. Cũng như các phố buôn bán khác, nhà phố này là nhà ống. Nhiều nhà, mặt tiền chỉ được hai nhánh chân trẻ con. Nhà trong cùng, phải đi qua vài ba nhà mới ra tới mặt phố. Lối đi chung hẹp đến nỗi, không thể dắt xe đạp, xe máy được. Phải ngồi trên xe dùng chân đẩy. Người ra phải đợi cho người vào, nhấc xe vào nhà mình mới ra được. Vậy mà, ngay trước lối đi bằng lỗ mũi ấy, lại có một tú hàng nho nhỏ chặn đứng thì đi lại thế nào? Mấy người giả vờ xem hàng để quan sát. Có người trong ngõ đi ra. Lập tức cái tủ hàng tránh ra, lấy lối cho người ra. Thì ra, người ta chôn hai chiếc bản lề goòng vào góc tường. Chiếc tủ được lắp vào bán lề ấy. Hễ có người ra vào, chủ nhân chỉ việc đẩy nhẹ, chiếc tủ, giồng như cánh cổng sẽ mở ra phía ngoài, xong lại đưa về vị trí cũ. Phải chịu cái sáng kiến có một không hai này.

Lúc đã ngồi trên xe, Đại nói với bố:

- Đi lên công nghiệp, tiên tiến, hiện đại thì không thể tồn tại cái lối lấy hè đường làm thị trường thế này phải không bố. Theo tiêu chuẩn quốc tế, tỉ lệ diện tích giao thông động so với diện tích đất ở phải là 20%, cho giao thông tình phải từ 4-6%. Thế mà ở Thanh Hoa đường sá chưa được 10%, còn bến đỗ thì mới được già 0,5% thôi bố ạ.

Ông Hoè góp ý kiến:

- Anh cần nắm được quy hoạch chợ của thành phố. Chắc chắn phải có quy hoạch và kế hoạch cải tạo chợ cũ, xây dựng chợ mới rồi.

- Con đoán chắc, việc quy hoạch chợ sẽ gặp nhiều khó khăn. Ngoài việc xây mới trên diện tích cũ ra, nội thành không còn quỹ đất xây

chợ. Đến trường học còn không đào đâu ra đất nữa là chợ. Ven nội thì còn đất đấy. Nếu phải giải phóng mặt bằng cũng đỡ phức tạp hơn. Nhưng mấy cái chợ đầu mối ở ngoại thành, xây xong chả ma nào vào, chỉ để buộc trâu bò. Mấy cái siêu thị lớn mới xây ở các khu dân cư mới, với đa dạng hàng hoá, phong cách phục vụ chuyên nghiệp, có nguồn tài chính lớn, có kinh nghiệm quản lý, hệ thống kĩ thuật tiên tiễn, hiện đại, chương trình khuyến mãi hấp dẫn, đáp ứng được nhu cầu mua của một tầng lớp dân cư khá đông đấy, nhưng giá lại đắt. Họ phải chi phí quá nhiều cho đội ngũ nhân viên, điện chiếu sáng, điện cho máy điều hoà trung tâm, nên chủ yếu phục vụ lớp trung lưu. Vì thế, con tính nên xây dựng các siêu thị vừa và nhỏ.

Tối về, trong bữa cơm, Đại hỏi vợ:

- Hằng ngày em đi chợ nào?

- Ở ngõ ngang nối ra phố Huỳnh Văn Nghệ ấy.

- Đấy cũng có chợ à?

- Anh đi ô tô, không qua đoạn ấy. Dân cư khu này đều đi chợ ấy. Cũng đủ thịt thà, tôm cả, rau dưa, lòng lợn, thịt chó, thịt quay…

- Thế em không đi siêu thị à?

- Ối giời, nhiêu khê, cách rách lắm. Các chị ở công ty bảo, đông chết đi được. Chỉ được cái yên tâm về vệ sinh thôi. Mà đắt ra phết chứ chả rẻ đâu. Sao tự nhiên hôm nay anh lại hỏi chuyện đi chợ?

Đại ậm ừ không trả lời. Chả lẽ lại kể, hôm nay đi khảo sát chợ với những ai.

- Không lẽ, anh định kinh doanh chợ à?

Đại ngạc nhiên nhìn vợ âu yếm:

- Em nhạy cảm thật đấy. Tối nay thưởng em một trận đã đời nhé.

Linh cười, liếc chéo chồng một cái:

- Thế không đoán ra thì tuần này quỵt à?

- Ai quỵt mà đã kêu…

Linh không vừa:

- Thế không thưởng thì phải làm nghĩa vụ hay sao?

- Không phải nghĩa vụ, nhưng thưởng vẫn khoái hơn.

Chuyện đùa cợt như thế, trước kia chưa từng có giữa hai vợ chồng! Linh nói suy nghĩ chợt đến:

- Nếu có những gian hàng, nhà cửa rộng rài một chút, ở trong các khu dân cư, bán các loại thực phẩm, rau quả thì phụ nữ rất hoan nghênh, mà thành phố cũng văn minh hẳn lên. Hiện nay cũng có, nhưng họ toàn bán hàng thực phẩm công nghệ thôi.

Đại khoái quá reo lên:

- Ý tưởng thật hay. Đến phải thưởng nữa thôi?

Linh cười khoái ra mặt:

- Tức là đêm nay hai lần thưởng chứ gì? Anh nói thật đấy chứ?

- Hoàn toàn nghiêm túc, đồng chí vợ ạ!

Đại nhớ đến cái chợ ven đường mua cá hôm trước. Các chợ loại

này đều hình thành tự phát. Khu dân cư nào chả có chợ. Nó thường ở nhưng ngõ ngách ít xe ô tô qua lại. Còn xe máy thì lách qua hay đành xuống dắt. Đấy là miếng cơm manh áo của một bộ phận nông dân, khi đất nông nghiệp của họ bị dùng vào các mục đích khác của quá trình đô thị hoá. Hoặc những người nông dân các tỉnh lân cận, chỉ biết trồng lúa, không tìm ra một nghề phụ gì, không biết chọn cây gì con gì, có năng suất cao hơn cái cũ, đành sáng sáng đèo hàng trên chiếc xe máy cà tàng từ các vùng rau, bỏ mối cho các bà ven nội, toả về các chợ này bán.

Ông Hoè cũng hỏi vợ một câu như Đại hỏi Linh.

Bà Phụng hỏi lại:

- Xa thế, ai đèo tôi đi? Ông đèo chắc? Mà vào siêu thị cũng phải ăn mặc tươm tất. Bọn tôi quần áo thể dục sáng, quần áo mặc nhà cũng đi chợ được. Ăn bao nhiêu mà phải khuân hàng siêu thị chất vào tủ lạnh. Hay gì cái thứ của ướp lạnh ấy. Ở cửa hàng, họ đã ướp lạnh cả tháng chứ ít gì. Đây chỉ mấy bước chân, rau tươi, cá đang giãy đành đạch, tội gì!

Ông Hoè nghĩ, loại chợ thuần tuý Việt Nam vẫn là nơi làm ăn của người buôn bán nhỏ. Trừ mấy cửa hàng công nghiệp vốn liếng khá. Mà việc sắp xếp loại này cũng dễ. Cái anh buôn bán nhỏ, phục vụ ăn uống, sinh hoạt hằng ngày mới khó. Lại cũng phải nghĩ đến khía cạnh nhân sinh của vấn đề đâu cứ dùng công an quản lý thị trường, dân phòng mà giải quyết được. Đuổi chỗ này, chạy chỗ khác thôi.

Hôm sau Đại gọi điện cho em gái, cũng để hỏi ý kiến về chợ. Thảo Tần nói:

- Mai thứ bảy rồi, vợ chồng em mời ông bà, anh chị và cháu đến ăn cơm. Em muốn thưa chuyện cháu Thuỳ Dương. Nhân thể sẽ trả lời câu hỏi của anh. Để em còn chuẩn bị ý kiến chứ. Em gọi cháu Cường không được. Anh gọi cháu hộ em.

Đại bảo:

- Cô kệ nó. Nó không tham gia những cuộc như thế này đâu. Hôm qua ông, tôi và nó vừa làm một cuộc khảo sát về chợ nên muốn tranh thủ ý kiến nhà giáo đấy.

Nói công việc thì hào hứng đấy. Nhưng một nỗi buồn sâu xa chợt đến với Đại. Không nhẽ, không bao giờ Cường có mặt trong những cuộc gặp mặt đông đủ cả nhà?

***

Mỗi lần họp mặt đại gia đình, cu Thành lập tức trở thành trung tâm chú ý của cả nhà. Đại đã thuyết phục được vợ mướn chị Hảo ở quê lên giúp việc. Cũng là chỗ dây mơ rễ má với mẹ Linh, chỉ hơn cô bốn năm tuổi. Chồng Hảo chỉ vật vờ ra vào. Nông dân chả ra nông dân, thợ xây chả ra thợ xây. Chỉ giỏi cờ bạc. Được chỉ vài chục, mà mất thì cả trăm. Được hai đứa con trai bảy và chín tuổi lại tòi ra một đứa nữa. Lừa lúc vợ đi chợ, anh chồng bế đứa bé mới sáu tháng tuổi đem bán cho một gia đình hiếm muộn lấy mấy triệu bạc. Hằng ngày Hảo trông thằng Thành, cơm nước, dọn dẹp lau nhà cửa. Linh mới học thêm một lớp tiếng Pháp nên tối về phải học nhiều. Cô vẫn học tiếng Anh đều. Đã từ lâu, cả nghe, nói, viết đều hơn hẳn Đại.

Những hôm nhà có công việc thế này mới thấy Hảo được việc. Chị em Linh, Tần chỉ phải đóng vai chỉ đạo kỹ thuật. Hôm nay, chị em Tần làm món phở cuốn. Quyết định thành công món này là thịt bò bắp thái mỏng, giần bằng sống dao, ướp tỏi, tiêu, mì chính, nước mắm xào chín tới. Mấy miếng thịt bò kẹp với một lá sà lách, rau mùi, rau thơm, giá trần. Một lá bánh phở cuốn bên ngoài, chấm với chính nước xào thịt bò, pha thêm giấm, nước mắm, hạt tiêu. Cá nhà đều khen lạ miệng, ăn không chán. Tần vội lên tiếng nhắc mọi người, dành bụng ăn phở sốt vang. Đại bảo vợ:

- Nghỉ giải lao đã, ăn phở sau.

Anh tranh thủ hỏi vợ chồng Kiên, Tần chuyện chợ búa.

Kiên bảo:

- Bác điểm đúng huyệt đấy. Chợ bao giờ cũng là thước đo sức khoẻ nền kinh tế, thể hiện trung thực sức mua bán của dân, mức sống xã hội. Nó cũng là bộ mặt xã hội. Đảo qua chợ Thanh Hoa, thấy nhếch nhác lôi thôi, mất vệ sinh quá. Không ai dám chắc an toàn vệ sinh thực phẩm không có vấn đề gì. Riêng quận em, mới thành lập từ một phần quận nội thành, một phần huyện ngoại thành, tình trạng nửa tỉnh, nửa quê càng lôi thôi, nhếch nhác.

- Thế… nếu tôi đầu tư xây mới chợ cũ thì sao?

- Em hoan nghênh quá đi chứ, - anh vội nói ngay, - Nhưng phải làm đúng luật.

- Đấu thầu chứ gì? Dĩ nhiên rồi.

- Sẽ kéo theo một loạt vấn đề đấy bác ạ.

- Tôi hình dung mấy việc này nhé: Kiếm mặt bằng dựng chợ tạm này. Phá dỡ chợ cũ, xây chợ mới này. Huy động vốn đóng góp của các chủ kinh doanh cũ này. Sắp xếp lại nơi bán hàng ở chợ mới này…

- Bác nói thể tức là xây chợ mới, nhưng phương thức kinh doanh vẫn theo lối cũ chứ gì?

- Tôi tính không biết liệu có thể bổ dọc, tốt nhất là bổ ngang để thành hai chợ riêng biệt, một đằng vẫn buôn bán theo lối cũ, một đằng chơi hẳn kiểu mới, trung tâm thương mại hay siêu thị hẳn hoi.

Ngẫu nhiên hình thành một đối chứng

Ông Hoè lại thủng thẳng:

- Ý tưởng hay đấy. Nhưng phải có ít nhất hai phương án thiết kế. Tổ chức triển lãm lấy ý kiến nhân dân.

Kiên chợt giật mình.

Anh cũng đã nghĩ đến việc lấy ý kiến nhân dân lâu nay hoàn toàn là chuyện bánh vẽ. Bởi dân cũng chả biết đóng góp ý kiến thế nào. Cũng có người phát biểu trên báo hẳn hoi. Nhưng, những ai có ý kiến trên mặt báo? Liệu đấy có đại diện cho tất cả mọi người? Cuối cùng cũng lại do mình quyết. Thế nên sau đó, vẫn có ý kiến phản đối. Mà phản đối là đúng chứ. Chắc gì ý kiến của mình đã đúng. Đến ngay cả thiết kế nữa. Lắm khi, ý kiến của hội đồng chuyên môn cũng bị gạt đi. Cứ quyết định theo quan điểm chính trị của ta. Mà chính trị thì, lắm việc chỉ mang tính thời sự, nhất thời.

Kiên muốn đi xa hơn, để người dân thật sự có quyền làm chủ.

- Con tính thế này, ông và bác Đại xem thế nào. Phần đầu thì đúng như ông nói. Nhưng không phải là lấy ý kiến nhân dân mà là trưng cầu ý dân.

Ông Hoè sướng quá, tôi lông mày vểnh ngược chớp liền mấy cái:

- Thế thì nhất rồi. Nghĩa là ý kiến đa số sẽ là ý kiến quyết định. Chính đa số quyết định chứ không phải chỉ để tham khảo như lâu nay ta vẫn làm.

Đại chêm vào:

- Làm được như thế thì khi thực hiện, không còn ai có ý kiến ra vào được nữa.

Kiên trầm ngâm. Sẽ vất vả với vụ này đây. Lạ quá mà, mới quá mà. Anh biết việc này rất dễ bị ngáng chân. Rất có thể bị cản phá. Không phải chỉ phá việc này mà còn phá cả mình. Linh cảm chính trị mách bảo, chẳng có bước đi khác. Anh gọi điện ngay cho Bí thư Thành uỷ. Nói qua công việc và ý đồ của mình. Mới được mấy câu, ông Trân đã gạt đi:

- Thôi, thôi ông đừng nói nữa…

Kiên hơi hoảng. Hỏng mất rồi. Nhưng giọng ông Trân không có vẻ gì là phật ý. Nói đến đây, ông ngừng lại một tí như cân nhắc, rồi tiếp:

- Hôm nay là ngày nghỉ. Ông đến tôi chơi được không? Vừa thăm nhà tôi, vừa trò chuyện công việc. Chả hiểu vì lẽ gì nhà tôi rất muốn gặp ông… Hỏi ý kiến chị ấy đi rồi trả lời tôi.

Kiên bịt ống nói, kể với cả nhà lời mời của ông Tần rồi hỏi:

- Anh cho giờ cụ thể ạ!

Đặt ống nghe xuống, Kiên giục vợ cho mình bát phở.

Linh cắt quả chanh làm tư, đưa cho Kiên một miếng. Tần vội ngăn lại:

- Nhà em thích ăn giấm cơ. Bây giờ có giấm Pháp rất ngon. Em ngâm tỏi. Bản thân giấm cũng là vị thuốc. Tỏi thì rõ là kháng sinh đường ruột rồi.

Kiên nói với bố:

- Nhà con sẽ thưa chuyện với ông và bác Đại về chuyện cháu Thuỳ Dương. Con ăn trước rồi đi bây giờ.

Anh định gọi điện cho lái xe. Đã nhấc máy, nghĩ thế nào lại đặt xuống. Cả nhà đang nhìn anh, nên đều trông thấy động tác vừa rồi. Tần hỏi:

- Anh định đi xe máy à?

Kiên nhìn vợ. Đấy là người hiểu anh nhất. Hiểu cả những ý nghĩ trong đầu anh. Hiểu thói quen, hiểu từng cử chỉ của anh. Một người vợ dịu hiền và không kém phần sắc sảo, thông minh thế này, nếu anh phụ lòng thì thật vô đạo…

- Để chú ấy có một ngày nghỉ trọn vẹn với vợ con. Đến đấy cũng không xa mà.

Kiên đi rồi, ông Hoè nói thay cả nhà:

- Nó là niềm tự hào của cả nhà ta đấy. - ông nhìn con gái. - Con phải là hậu phương yên ổn, vững chắc của nó. Phải là người bạn, người đồng chí tin cậy, để nó tựa vào những lúc khó khăn.

***

Kiên xưng tên với người vệ binh trẻ trong trạm gác. Anh này lễ phép:

- Chú đợi cho một tí ạ!

Anh ta nhấc máy gọi vào trong nhà. Thư ký bí thư ra cổng mời Kiên theo mình, rồi đón xe máy anh dắt vào. Anh đi qua một mảnh sân có mấy chậu hoa sứ, một cây lộc vừng có cái thế rất lạ. Không phải thế hoành. Cả cái thân cổ thụ nằm sóng xoài trong cái chậu giả đá hình chữ nhật. Vừa rời mắt khỏi nó, đã thấy ông Trân hiện ra trước sảnh. Mái tóc trắng phau cắt cao. Đôi mắt tươi cười sau cặp kính thường trực. Gương mặt vẻ trí tuệ và thân tình. Nếu mái

tóc kia nhuộm đen nhánh, không biết Kiên có kém phần kính nể? Ông Trân đưa tay ra bắt rồi kéo Kiên lại, ôm lấy anh. Lần đầu tiên ông làm thế với Kiên.

Hẳn đấy là kết quả một thời gian công tác với nhau, tuy ngắn nhưng tốt đẹp. Đấy không phải là cứ chỉ xã giao. Không phải với ai dưới quyền, ông cũng làm thế. Vừa cầm tay dắt Kiên vào phòng khách, ông vừa gọi vào phòng trong:

- Chi ơi, khách quý của em đây!

Trong bộ váy liền áo xanh lá cây, tay lửng, với hàng khuy dầy, chạy suốt từ ngực xuống đầu gối, có dải thắt sau lưng, trông bà Chi thật nền nã. Cái nền nã không chỉ ở sự ăn mặc giản dị, nhưng không cổ, cổ điển thì đúng hơn. Nền nã ở mái tóc uốn thả xuống với với dải ruy băng và khuôn mặt bầu bầu đôn hậu, không phấn son thật dễ mến.

- Chào anh Kiên. Nghe tiếng anh lâu rồi, hôm nay mới gặp.

Bà Chi mời khách uống nước, một cốc khác đặt trước mặt chồng. Bà rất quý những người thẳng thắn như Kiên. Đến cái vụ liên quan với Bí thư Thành uỷ cũ thì càng nể hơn.

- Anh uống nước. - Không cười, nhưng mặt bà tươi tỉnh, tỏ ra rất vui vì cuộc gặp gỡ. - Anh cùng nghề, cùng nghiệp với nhà tôi. Còn tôi thì lại cùng nghề, cùng nghiệp với vợ anh!

- Thế ạ? Chị dạy môn gì ạ? Chắc chị nghỉ rồi?

- Vâng, tôi mới nghỉ. Tôi dạy văn, cùng học tổng hợp với nhà tôi, sau hai lớp. Học tổng hợp nhưng lại đi dạy học. Chị Thảo Tần, treo ấn từ quan là chuyện lạ đấy. Cả ngành giáo dục Thanh Hoa bàn về chuyện ấy, nhất là cuộc đối thoại giữa chị ấy với giám đốc mới hay chứ.

- Thưa chị, nhà tôi được cái thẳng thắn.

Bà Chi biết có việc gì đó cần trao đổi giữa hai người, nên dừng chuyện lại bằng một lời dặn khéo:

- Anh xơi nước đi. Lần sau đưa chị ấy đi cùng nhớ. Để chị em tôi trò chuyện cho vui.

Kiên cầm cốc nước lên:

- Vâng ạ, mời anh chị xơi nước.

Bà Chi nhìn Kiên uống nước, cáo lui:

- Thôi, để hai anh nói chuyện công việc…

Bà vừa đứng dậy thì Kiên kêu lên ngạc nhiên:

- Thưa chị, nước gì mà ngon thế ạ. Vừa ngọt, vừa chua, lại hơi mằn mặn. Cái vị rất quen mà chưa gọi tên ra được.

Bà Chi cười mãn nguyện:

- Nước sấu ngâm đấy. Nhiều vị khách khen món nước quả này. Tôi sẽ phổ biến cách làm món này cho Thảo Tần. Thanh Hoa mình có món canh sấu thịt, sấu dầm, sấu ngâm và chè sấu. Độc đáo đấy anh ạ.

- Cảm ơn chị!

Bà Chi vào nhà trong, ông Trân mới hỏi:

- Vấn đề tổ chức nhân sự Lâm Du thế nào? Chị Diệu xin sang Thành hội Phụ nữ thì bổ sung ai? - giọng ông có cái gì như tiếc

nuối. - Người như thế mà có anh chồng tệ quá nhỉ?

Trong suy nghĩ của ông, Diệu xin chuyện công tác là vì chuyện Vũ Sán. Ông không hề biết lý do thực của việc Diệu thay đổi môi trường làm việc. Nếu vì chuyện chồng thì phải chuyển vùng, vào hẳn đâu có một tỉnh phía Nam mới bớt được dư luận. Đằng này vẫn ở thành phố này. Kiên cũng chạnh lòng. Nếu không có chuyện với mình, Diệu không đi đâu. Hai người cứ chông chênh như đi trên dây thép. Nếu chị không đi, không sớm thì muộn, thế nào hai đường tiệm cận cũng có ngày tiếp cận. Hai con người chứ đâu phải hai đồ thị toán học. Kiên thầm cảm ơn sự hy sinh của Diệu để tạo ra một khoáng cách.

- Thôi hãy gác chuyện nhân sự lại. Cho tôi nghe ý tưởng của ông về chuyện chợ búa xem nào?

Nghe xong, ông Trân gật liền mấy cái:

- Nếu giải quyết được việc này, ông sẽ mở ra một hướng giải quyết cho thành phố theo cách xã hội hoá. Chỉ có điều… tâm lý bà con tiểu thương phức tạp đấy. Dễ thất thường như giá cả thị trường vậy. Vì thế mọi động tác, bước đi phải tính toán cẩn thận, đặc biệt chú ý đến khía cạnh pháp lý.

- Thưa anh, tôi định tổ chức trưng cầu dân ý, chứ không phải làm phiếu thăm dò để tham khảo đâu ạ!

Ông Trân ngẫm nghĩ mừng ra mặt:

- Một cách làm táo bạo. Thế mới là làm chủ thực sự. Cứ mạnh dạn làm.

- Thưa anh, có sợ bị thổi còi, cho là chơi trội? Tôi đã bị tiếng oan thế rồi.

- Quả thật, nếu thành công thì đây là cuộc trưng cầu dân ý đầu tiên ở nước ta đấy. Tôi nghĩ, cũng không ngại. Bởi đây chỉ là một việc cụ thể, gắn với quyền lợi sát sườn của một nhóm dân cư cụ thể. Chứ không phải về một vấn đề chính trị rộng lớn, trong phạm vi cả nước.

Kiên ngần ngừ rồi nói:

- Còn một việc nữa, đã nảy ra trong đầu lâu lâu rồi, hôm nay trình bày với anh luôn thể. Đề xuất này, nếu thực hiện thì rất hay mà lại không tốn ngân sách thành phố.

Ông Trân vui lắm. Ông gọi với vào nhà trong, nói bà Chi pha thêm nước.

- Rất hay mà lại không tốn ngân sách thì hoan nghênh quá rồi. Nào, uống nước đi, rồi vắn tắt cho tôi nghe tinh thần vấn đề.

- Đã từ lâu tôi thấy công tác xét xử của toà án có cái gì có không ổn. Vì sao nhiều án quyết của toà án cấp dưới lại hay bị toà án cấp trên buộc điều tra lại, xử lại, hoặc bị bác? Có thể, do luật quy định khung pháp lý có biên độ rộng, nên họ vận dụng theo quan niệm của họ. Cũng không loại trừ họ vận dụng theo ý đồ riêng, mục đích riêng. Nhưng rất có thể còn có lý do trình độ của thẩm phán hạn chế.

Chăm chú nghe Kiên nói, ông Trân phải công nhận tay này có nhiều ý tưởng hay thật. Hình như, hễ để mắt vào chuyện gì, y như rằng anh ta phát hiện được ra điều gì đó bất hợp lý và lại chỉ ra ngay giải pháp mới hay. Tò mò, ông hỏi Kiên, từ đâu mà có đề xuất này. Kiên kể lại chuyện lén dự một phiên toà ở quận mình. Thấy bộc lộ nhiều hạn chế quá.

"Hôm ấy mà ghi âm được để anh nghe lại thì buồn cười lắm"

Ông Trân ngẫm nghĩ một tí, đôi mắt thông minh sau cặp kính trắng quả quyết:

- Đề xuất của ông có ý nghĩa xã hội và chính trị lớn lắm. Ông làm ngay tờ trình đi. Hay thật đấy!

- Báo cáo, cuối tuần sau anh nhận được thôi ạ.

Kiên uống nốt cốc nước lạ miệng, xin phép về. Ông Trân vừa tiễn ra cửa vừa dặn thêm:

- Điều ta vừa thống nhất với nhau là *cái định làm.* Sự đúng đắn của nó, mới đảm bảo thành công một nửa. Nửa còn lại, phụ thuộc vào *cái sẽ làm.* Chỗ này ông phải hết sức chi tiết, cụ thể. Cái phiếu trưng cầu dân ý ấy, nếu tiện, cho tôi xem qua trước.

- Vâng, thế nào cũng phải xin ý kiến anh, - Kiên đưa mắt vào nhà trong - Anh cho tôi chào chị. Nếu được mời, thế nào tôi cũng đưa nhà tôi đến thăm anh chị.

***

Mấy ngày sau, khi Lâm Du gửi tờ trình đi, Văn phòng Uỷ ban Nhân dân Thanh Hoa nhận được tờ trình ấy với bút phê của Bí thư Thành uỷ: "Đồng ý về nguyên tắc. Đề nghị Uỷ ban Nhân dân Thành phố chỉ đạo Sở Tư pháp chủ trì phối hợp với Toà án Nhân dân, Viện Kiểm sát Nhân dân, Công an Thành phố, Đài Truyền hình, Đài Phát thanh và quận Lâm Du tổ chức triển khai thí điểm, từng bước tổng kết rút kinh nghiệm".

Lửa đắng

Chương 26

Sau một ngày làm việc, dẫu không phải ngày nào cũng cân đong đo đếm được kết quả, Đại vẫn thấy hài lòng.

Anh gọi lên phòng bố để chuẩn bị cùng về. Từ tầng ba đi xuống, qua tầng hai, vợ anh đã chuẩn bị sẵn mọi thứ đồ dùng cá nhân. Chỉ còn một tài liệu làm dở, hoặc một cuốn sách đang đọc trên bàn. Hễ chồng xuống là Linh gập lại, bỏ vào xắc, theo chồng xuống nhà, ra xe. Đại vẫn tự lái lấy để chủ động và tiết kiệm, tuy văn phòng vẫn có lái xe riêng cho anh.

Dù cùng làm việc trong khối văn phòng, nhưng cả ngày vợ chồng chả gặp nhau. Ngay cả ăn trưa, cũng mỗi người ngồi một khu vực. Linh ngồi với đám phụ nữ. Đại ngồi với nhóm trung niên.

Xe vừa chuyển bánh Linh đã hỏi chồng về dự án chợ. Đại ậm ừ bảo, đang triển khai. Đầu óc anh vẫn lướng vướng chuyện bị từ chối hợp đồng thuê đất ở trong Sài Gòn. Có tiếng chuông đố. Đại bấm công tắc tai nghe. Chiếc loa gắn bên tai vang lên tiếng người quen:

- Chào ông! Khanh đây.

Đại cố kiềm chế, giọng mát mẻ:

- Ông còn dám gọi tôi cơ à, hả ông bạn tử tế nhất trần đời? Đang ở đâu đấy?

- Không phải tội tôi. Đừng có mắng oan người ta. Vừa mới bay ra. Chưa về nhà, chưa gặp bất cứ ai, phải gặp ông trước đã, không thì ông chửi ủng mả. Nửa giờ nữa gặp nhau được không? Trong khi chờ ông, tôi làm bát phở đã. Thèm phở Thanh Hoa quá. Có một ông nhà văn bảo, ra khỏi Thanh Hoa, ăn gì thì ăn, chở có ăn phở. Đúng thật.

Anh giải thích với bố nội dung câu chuyện với Khanh rồi đưa ông về trước, đến cổng nhà, Đại thả vợ xuống rồi đến chỗ hẹn.

Vừa ngồi vào ghế, mặt khó đăm đăm, anh đã ném vào mặt bạn một câu rất tinh tướng:

- Nói nghe xem nào!

Vẫn biết đấy là người bạn thân thiết, tử tế, chứ không phải loại phản bạn lừa thầy. Vẫn biết không bao giờ hắn chơi xỏ mình. Nhưng chuyện phá bỏ hợp đồng vẫn làm anh sốc. Nó liên quan đến cả dự án, với bao công sức chuẩn bị của Sao Việt Chắc phải có sự cố gì bất khả kháng, mới ra cơ sự này.

Khanh không đả động gì đến chuyện hợp đồng. Anh hỏi bạn:

- Ở địa vị ông, khi vẫn còn đeo sao vạch, khi chính cấp trên, người đã ký duyệt cho ông làm, bây giờ lại chính người ấy không cho ông làm nữa. Liệu ông có nghe không?

Đại im lặng. Ngừng một lúc cho câu hỏi ngấm, Khanh hỏi tiếp:

- Nghe chứ gì! Nếu không nghe, lập tức ông rụng sao, rơi vạch ngay, thậm chí về đuổi gà cho vợ tắp lự.

Làm một hớp bia Hà Nội, Khanh nói như cởi lòng:

- Hồi trước đánh nhau ngoài mặt trận, tôi thừa can đảm. Còn bây giờ… ông thông cảm. Tôi cũng có hơi hèn đi thật. Biết làm sao khi người ta xử lý công việc không theo luật mà theo quan hệ. Mà quan hệ lại nằm trong cả hệ thống cơ chế.

Ngừng một chút như tự thương mình, Khanh kể tiếp:

- Cấp trên tôi, cũng là chỗ thân tình, đã hỏi tôi, đúng như tôi vừa hỏi ông, khi tôi trình bày rằng, làm thế này là khó cho cấp dưới, là mất uy tín, danh dự. Ông ta bảo, tao trên đe nhưng lại dưới búa, chứ có phải dọc ngang nào biết trên đầu có ai như Từ Hải đâu. Ông bảo chẳng chịu thì làm thế nào? Còn cái ông, cấp trên của cấp trên tôi, thật ra đã không còn là cấp trên từ đời tám hoánh rồi… Nhưng…

Đại nhẫn nhịn, nghe bạn nói. Đến đấy, cáu tiết vặc luôn:

- Đã nghỉ từ đời tám hoánh nào rồi, thì sợ đếch gì!

- Ấy chết, xin bố nói bé thôi. Mải làm ăn, chắc bố không biết, trong giới quan chức cơ quan, đơn vị, ai cũng biết ảnh hưởng ghê gớm của nhiều quan chức đã nghỉ hưu.

Khanh nhìn Đại đắc thắng:

- Đấy, chưa nghe thì xin bố giỏng tai ra mà nghe. Bố sản xuất kinh doanh theo quy luật kinh tế thị trường. Còn chúng tôi nửa dơi nửa chuột, nửa kinh tế thị trường, nửa ngân sách cấp và về tổ chức nhân sự thì… bố giời cũng chả biết thế nào mà lần. Sau vụ với

ông, tôi mới rõ mọi chuyện, khi một thằng cha đến đặt vấn đề thuê lại chính cái mặt bằng tôi đa cho ông thuê. Có lẽ để mọi chuyện chóng vánh, nó cố ý lộ ra rằng, nó là cháu gọi ông già Khôttabít kia bằng bác. Thấy tôi có vẻ nghi ngờ, nó mới lấy ra một tờ giấy phô tô, chính là bán sao thư tay bác nó gửi cho cấp trên tôi. Nó bảo: "Anh cứ cầm lấy. Tôi vẫn còn một bản. Tôi đưa xem, để anh đừng oán trách cấp trên anh làm gì, cũng là để anh vui lòng giúp tôi việc này. Không đi đâu mà thiệt. Cá nhân anh không thiệt, chứ không phải đơn vị. Chuyện đơn vị, hơi đâu mà lo. Trong quy hoạch cán bộ, anh không lên tướng được. Lo cho mình dần đi là vừa…

Khanh gật đầu mấy cái liền, ra cái điều đã vỡ lòng cho bạn một bài học đắt giá. Anh ta hất hàm:

- Thế nào? Tội tôi hay tội cơ chế?

Đại biết với tình thế ấy, đến mình cũng phải chào thua như nó thôi. Anh ngán ngẩm cho cái cung cách làm ăn này quá!

- Thôi được! Mình đã xoay sang đề án chợ rồi cơ mà.

Kiếm được khu đất rộng sẽ trở lại chuyện này. Anh buông hai tiếng "Cho qua!" như tha tội cho bạn, rồi mới hỏi:

- Thế lần này ra làm gì?

- Trước hết, là nói để ông hiểu chuyện ấy đã, rồi về quê xây lại mồ mả cho các cụ.

***

Thanh Diệu chuyển công tác làm Kiên vừa mừng vừa lo. Chị đã tránh cho cả hai người nguy cơ sa vào vòng tội lỗi. Thảng khi nhớ đến chị, anh vẫn nao nao. Mặc dù không ai liên lạc với ai, cũng

chưa lần nào gặp lại, dù chỉ nhìn thấy nhau trong cuộc họp, nhưng Kiên vẫn thấy chị rất gần. Đôi mắt đẹp vẫn dõi theo công việc của mình, dõi theo từng bước anh đi, thầm mong anh không gặp kẻ thù nào. Còn công việc, chị tin rằng, anh sẽ thực hiện được ý nguyện mình.

Diệu đi, làm Kiên phải ứng phó với tình trạng thiếu cán bộ. Trên đường về nhà, anh gọi điện cho Hùng. May, "hắn" cũng đã về. Hùng đón anh bằng một câu hỏi của người có giác quan thứ sáu:

- Trời sắp mưa hay sao mà anh đến nhà em. Chắc hẳn lại chuyện nhân sự chứ gì?

- Cậu cứ như Khổng Minh ấy. Tôi sắp làm khổ cậu đây.

- Em biết thế nào anh cũng gạt em sang đấy mà!

- Sao lại là gạt? Mà gạt sang đâu chứ?

- Gớm, ú tim với em làm gì. Sang thay chân chị Diệu phải không? Thế chả là gạt thì là đề bạt chắc? Ngồi chưa ấm chỗ đã điều đi.

Miệng trách móc, nhưng trong thái độ lại chẳng có vẻ gì khó chịu. Hùng biết sự thể sẽ như thế. Biết mình được cấp trên tin dùng, nên việc Kiên sắp nói ra chỉ là hình thức. Hùng còn đi guốc vào bụng Kiên, khi nói:

- Anh định đưa nhạc sĩ Vĩnh Bảo thế chỗ em phải không?

- Chịu cậu!

Hùng gật gù:

- Nước cờ này phải thế mới chuẩn. Em chỉ đề nghị anh, giới thiệu ba cán bộ cho mọi người bỏ phiếu tín nhiệm, đưa lên mạng cho

bàn dân thiên hạ tham khảo. Sau cùng lại để cho ba người bầu nhau. Em sướng nhất cái đề xuất này đấy.

- Được rồi. Phải nói cách của cậu độc đáo đấy. Có khi được phổ biến cả nước chưa chừng.

- Khó lắm. Vì phải có ba ứng viên. Mà cái này thì các bố tổ chức không khoái đâu. Anh ở lại ăn cơm với em. Hai anh em thôi, vừa ăn vừa trò chuyện. Nhà em ở ngoài cửa hàng, cháu đi học chưa về.

- Thôi, tôi về, kẻo chị ấy phải ăn một mình.

***

Công việc ưu tiên của Phó chủ tịch Phụ trách xây dựng và Quản lý đô thị Đoàn Hùng là phải kiêm Trưởng ban Quản lý dự án chợ.

Số sạp hàng, ki ốt chợ cũ chỉ dùng một tầng là đủ. Để tiết kiệm diện tích, phải xây ít nhất hai tầng, nhiều thì ba tầng. Hai tầng kia sẽ dùng làm siêu thị hay trung tâm thương mại cũng được. Ban Quản lý Dự án mời các chủ hàng họp, để nghe ý kiến. Mới chỉ họp với các bà trưởng dãy, trưởng ngành hàng ở ngay ban Quản lý Chợ thôi, mà đã như cái… chợ con.

- Buôn bán mãi thế này quen rồi. Chả việc gì phải xây mới. Ăn hết nhiều chứ ở hết bao nhiêu.

- Đào đâu ra tiền góp vốn xây chợ?

- Thế lúc xây thì nghỉ bán hàng à. Cả nhà trông vào tiền chợ. Không nhẽ treo niêu cả nhà lên, hay Uỷ ban nuôi chúng tôi?

Có mấy chục người thôi mà như chợ vỡ. Cứ nhao nhao tranh nhau nói, như sợ mất phần. Toàn những lý sự cùn. Toàn lối nghĩ mũi nhòm mồm. Toàn lối nói trống không. Toàn những giọng chỏng

lỏn, chanh chua.

Hùng nhắc mình phải bình tĩnh. Bà con quen ăn nói chỗ đông người, nên nói rất to. Nhiều người quen lối mắng mấy cô gái chưa quen đi chợ: *Mày không mua bà có người khác mua, bà đ… con cái mặt mày. Con đĩ thối l…! Vừa sáng ra đã chê ỏng chê eo. Không mua thì biến,* nên chả coi ai ra gì.

Anh ôn tồn:

- Ta mới lên quận, cũng phải xây cái chợ cho đàng hoàng như chợ trong nội thành cũ, bà con ạ. Thì cũng như nhà mình, xưa, nhà tranh vách đất, rồi lên nhà cấp bốn, giờ nhiều bà con ta đã có nhà tầng, mái bằng, mái ngói, mái tôn. Ai lại để chợ sập sệ mãi thế này. Có phải không bà con? Lấy đâu tiền ra xây chợ phải không ạ? Thì cũng như đường sá làng ta trước đây. Cha mẹ nghèo thì các con xúm vào, mỗi người một chân một tay. Nhà nước và nhân dân cùng làm mà! Vâng còn xây chợ mới thì bà con vẫn phải buôn bán chứ ạ. Quận đã cắm đất làm chợ tạm rồi. Đâu chả thế. Làm nhà mới trên nền nhà cũ cũng phải dựng lều lán ở tạm vài tháng chứ ạ!

Bà hàng cả. Tuổi sồn sồn. Mặt son sồn. Giọng sồn sồn:

- Ông nói nghe thì hay đấy. Dưng mà… còn cái đoạn siêu thị siêu thọt, sao nó lại dính vào đây là nghĩa làm sao?

Bà hàng thịt, áo cánh hoa, cái mặt đanh đá rắn câng. Lập tức lên mặt dạy đời:

- Chưa chi đã sồn sồn như l… chấm muối ấy. Nói, phải có lý, có lẽ đàng hoàng. Để tôi hỏi đây này. Cái siêu thị nhà các ông mà ở chung với chợ chúng tôi, thì nó hớt hết khách chúng tôi còn gì. Cầu Đông đi bằng cầu Đông, cầu Tây đi bằng cầu Tây. Không dính gì với nhau.

Cái đanh đá bà hàng thịt, không đọ được với cái đá đanh bà hàng cá. Cái mặt phèn phẹt lập tức xồ ra một mở toàn những "đặc sán" chợ búa:

- Bà rõ là cái loại l… sành ghe đá, l…vá sắt tây, … xây xi măng, l… chăng dây thép. Tôi hỏi thế là muốn nói như bà đấy! Chợ là chợ mà thị là thị. Tôi là tôi cứ dí vào cái siêu thị nhà các người.

Chị hàng đồ điện, kém hẳn hai bà kia một con giáp. Nhưng đanh đá vào cỡ quốc tế, đứng phắt dậy, chồm chồm như con choi choi. Dáng chừng tán thành cả chợ lẫn siêu thị, chị này tung đòn hiểm ra:

- Này, nhà chị dí cái gì đấy. Cho chị lên mà dí vào hàng tôi. Toàn đồ điện đấy. Tôi chỉ bật tách một cái là nó giật tung "cái ấy" đi cho xong đời nhà chị.

Đối thủ nào có phải tay vừa:

- Á à! Mày rủa tao chết mấy hả con kia? Cậy vốn to buôn to chứ gì? Tao là tao đ… có sợ nhé.

- Thì cậy đấy. Đây nói cho mà nghe nhé, tiền vải váy chị, không bằng tiền chỉ váy tôi đâu. Đừng có mơ!

Bà Bông, Trưởng ban Quản lý chợ quát lên:

- Các chị có thôi đi không? Muốn cãi nhau thì ra ngoài đường mà cãi. Để mang tiếng hàng tôm hàng cả suốt đời à? Kẻ nói phải có người nghe chứ. Cũng phải nể mặt ông Phó chủ tịch, ông Trưởng ban Tuyên giáo, ông Văn phòng quận ngồi đây chứ?

Hùng ngồi chịu trận. Vợ anh cũng bán hàng. Nhưng là hàng mỹ phẩm, cửa hàng mặt phố, ít va chạm hơn, tuy chuyện cãi chửi nhau giữa các hàng cũng có, tất nhiên không phải vợ anh nên cảnh này

anh không lạ lắm. Bụng bảo dạ, chợ vốn là thế giới đàn bà. Người mua kẻ bán là đàn bà. Việc các bà này mang "của quý" ra, hoặc mang "việc làm" giữa hai "của quý" của đàn ông, đàn bà là sự thường. Chả có ai coi có là tục là bậy. Không có từ "đ…" kèm vào, câu nói trở nên ngượng nghịu, không thuận tai nữa kia. Nó thế đấy.

Ngồi nghe từ nãy tới giờ, ông Bân, Trưởng ban Tuyên giáo quận thấy mình hoàn toàn bất lực. Không thể giở những bài từng giảng ở các cơ quan, toàn thể, phường phố ra được, cũng chả phải việc của mình. Dại gì dính vào mấy con mẹ mướp. Nếu không khí thuận lợi vui vẻ thì ta động viên, khen ngợi mấy câu. Không thì nắm tình hình thôi.

Bà trưởng ngành hàng khô, từ này vẫn ngồi im nghe ngóng, giơ tay.

Lần đầu tiên có người giơ tay xin phép phát biểu. Bà Bông mừng rơn:

- Mời chị Trinh!

- Tôi xin phát biểu ý kiến. Tôi hỏi khí không phải, thế nếu đa số bà con chúng tôi đồng ý với ông quận, cũng xây ba tầng, nhưng chúng tôi muốn ở tầng dưới, có được không?

Hùng hỏi:

- Xin phép được hỏi, vì sao bác biết đa số bà con muốn ở tầng dưới ạ?

- Lòng vả cũng như lòng sung. Ngần này tuổi đầu rồi, chuyện hay dở, phải tôi, biết chứ. Ông trả lời tôi đi, nếu đa số chúng tôi bằng lòng như thế, các ông có nghe không. Hay các ông cứ làm theo ý mình?

- Nghe chứ ạ. Nói phải củ cải cũng nghe mà bác!

- Các ông có giấy tờ gì không, hay chỉ nói mồm?

- Có giấy tờ hẳn hoi. Trên giấy tờ ấy có nhiều câu hỏi, các bác chỉ việc đánh dấu vào câu hỏi nào mình đồng ý thôi.

Phòng họp trở nên trật tự khác thường. Mọi người chăm chú nghe. Bởi nó dính dáng đến miếng cơm manh áo của họ.

Cả mấy bà tuổi sồn sồn, hay chưa sồn sồn, hoặc quá sồn sồn đều yên lặng. Những cuộc họp kiểu này, ai hiểu biết hơn, đứng đắn hơn, đàng hoàng hơn, mặc nhiên sẽ được mọi người vì nể. Bà Trinh nghiễm nhiên trở thành người ai diện cho cả chợ. Họ vểnh ai nghe hai bên đối đáp.

Bà Trinh:

- Thế cái giấy chúng tôi trả lời ông, có phải ký tá gì không? Có phải đóng triện gì không?

Vẫn Hùng. Mà chả Hùng thì ai trả lời được. Ông Bân chắc?

- Ký và đóng dấu của ban Quản lý chợ thì có phiền các bác một chút đấy. Nhưng có thể mới đảm bảo, đấy chính là ý kiến thực của các bác, không phải của người khác. Với lại, cũng để bảo đảm, các bác sẽ cam kết thực hiện những điều mình đã đồng ý.

- Nhưng mà… nhưng mà… Ai biết các ông sẽ làm gì với những cái giấy của chúng tôi? Ngộ nhỡ… Nói mấy ông với bà trưởng chợ bỏ quá cho, ngộ nhỡ đa số chúng tôi đồng ý thế này, các ông lại bảo đấy là thiểu số thì… chúng tôi biết thế nào mà lần. Ấy là tôi nói ngộ nhỡ thôi.

Hùng chưa làm một việc tương tự thế này. Kiên mới phổ biến cho

anh tinh thần của cách làm. Còn cụ thể ra sao, chưa hình dung ra. Anh nghĩ, nếu đúng là trưng cầu ý dân thì… dân phải được giám sát chứ. Nhiều cuộc bầu cử hoặc trưng cầu ý dân ở các nước, các tổ chức quốc tế còn phải giám sát kia mà. Việc của dân chợ này, dân chợ này giám sát là đúng thôi Không thể hoãn binh để hỏi ý kiến bí thư. Anh tin vào suy nghĩ của mình, nên trả lời:

- Thế thì tốt nhất là các bác cử một số người, - anh quay sang bà Bông, - có thể cả chị nữa, cùng chúng tôi kiểm phiếu. Cứ đa số đồng ý thế nào, chúng tôi làm như thế.

Chợ Cầu Đông rộng mênh mông, khung sắt, lợp tôn kẽm, có từ thời Pháp. Dù mấy lớp tôn gần nóc chợ được lợp trên một khung sắt cao hơn, để hở ra một quãng cho thoáng khí, không khí vẫn nóng hầm hập. Mấy trăm chiếc quạt. Mỗi người bán hàng một cái, cùng chỉ khuấy động không khí tại chỗ một tí.

Không khí trong chợ vẫn là thứ không khí lưu cữu, giam hãm, tù túng hết ngay này sang ngày khác, mùa này sang mùa khác. Nhất là mùa hè thế này, cứ hầm hập. Cứ nồng nặc mùi chợ. Đây là mùi mồ hôi người, mùi bốc lên từ những khe hở cống rành lát bê tông tấm, mùi tanh tưởi của khu hàng cả, mùi phân gà, vịt, ngan, ngồng, chim. Khu hàng mắm muối cũng rất nặng mùi. Mùi ủng rữa từ khu hàng rau quả chưa dọn kịp, mùi khai thối từ những khu nhà vệ sinh… Tất cả hoà trộn, quanh quất dưới mái chợ. Không quạt thông gió. Không quạt hút gió… Và cái thứ tiếng chợ cứ ồn ồn, ào ào, ầm ầm… Không ầm ĩ, không chát chúa, không đinh tai nhức óc mà vẫn tra tấn lỗ tai mới lạ!

Gần một giờ chịu trận, Hùng thấy ghê quá. Trả lời ý kiến, không mệt bằng nghe những ý kiến ấy. Cũng tưởng hết ý kiến rồi. Đã định bụng chốt lại mấy điểm, ai dè, bây giờ bà Trinh mới đi vào việc chính, mà vì nó bà ngồi đây.

- Lúc nãy ông có giải thích là, Nhà nước và nhân dân cùng làm.

Tức là chúng tôi phải đóng góp tiền vào xây chợ phải không? Chợ là chợ của quận. Quận đã thu thuế chúng tôi rồi còn gì? Sao chúng tôi phải đóng góp?

Hùng bình tĩnh lắm. Anh thong thả:

- Thưa bà con. Nếu bà con không đồng ý đóng góp cũng được. Nhưng…

- Nhưng làm sao? - Nhiều tiếng nhao nhao. Bà Trình quay lại các bạn hàng - Các bà trật tự để ông Hùng giải thích. Ông ấy là đại diện Quận, chứ không phải là người ngoài đường, để các bà đối đáp tay đôi đâu nhớ.

- Thế này bà con ạ. Bà con buôn bán thì phải đóng thuế môn bài, thuế doanh thu phải không ạ? Nếu bà con bán tại nhà mình, thì chỉ thế là xong. Nhưng đằng này, bà con ngồi bán hàng trong chợ, chợ được xây cất trên đất nhà nước, xây bằng tiền nhà nước, phải không ạ?

- Đúng rồi!

- Đúng quá rồi. Việc gì phải hỏi.

- Thế thì muốn sử dụng gian hàng này, kiốt kia; muốn có chỗ ngồi đàng hoàng, mưa không đến mặt, nắng không đến đầu. Hàng khô, hàng công nghệ phẩm, hàng điện máy v.v… bán câu dầm phải khoá cửa để đấy, mai đến bán tiếp. Phải có ban quản lý chợ điều hành công việc, phải có bảo vệ, phải lo vệ sinh, phải lo cứu hoả v.v… Nhiều việc lắm bà con ạ. Được như thế, bà con phải trả nhà nước tiền thuê chỗ ngồi chứ ạ?

- Ờ phải!

- Tất nhiên rồi!

Kèm theo là những cái gật gật.

- Vâng. Tiền thuê cửa hàng, tháng nào trả tháng ấy. Mà cũng có thể trả sau, trả trước, thậm chí trả trước cả năm. Có thế không ạ? Chẳng qua là thoả thuận giữa hai bên thôi.

- Bây giờ… Do quận ta cần một số tiền lớn xây chợ, nên xin bà con trả trước một, hai, hoặc ba năm càng tốt. Để sớm khởi công, sớm đưa công trình vào sử dụng, sớm chấm dứt ngồi chợ tạm. Chúng tôi coi thế là một cách bà con đóng góp với Nhà nước đấy.

Các bà thấy ông quận này nói lọt tai nên im lặng, nghĩ thêm xem có chỗ nào hớ không. Hùng thấy không khí có vẻ đồng thuận, liền giải thích thêm:

- Cụ thể thế nào, lại phải bàn thảo thêm. Sẽ có nhiều mức khác nhau. Để bà con trao đổi bình xét. Mức thấp nhất cũng phải nộp trước một năm, không giới hạn mức cao nhất. Chúng tôi còn tính đến khả năng huy động bà con và các tổ chức cá nhân khác, mua cổ phiếu để có vốn, thậm chí thừa vốn xây dựng thì càng tốt. Các bác cứ yên tâm. Quận muốn bà con giàu lên, làm ăn phát đạt, đóng thuế nhiều cho Nhà nước thì quận mới giầu lên được. Ích nước lợi nhà, dân giàu nước mạnh mà bà con.

Còn cái chuyện siêu thị ấy mà. chúng tôi thưa thế này.

Đất ngày càng chật. Người đẻ chứ đất có đẻ đâu. Bây giờ có nhà nào ở thành phố xây nhà một tầng đâu. Người ta xây vài chục tầng ấy chứ. Các nước còn xây cả trăm tầng kia bà con ạ. Xây ba tầng là bởi ta ít vốn. Chưa đủ lực. Chúng tôi sẽ thiết kế móng cho hẳn năm, sáu tầng. Sau này có vốn lại chồng tiếp lên. Bà con buôn bán ở chợ cũ, quen ở tầng một thì cứ ở tầng một. Dưới tầng một còn tầng hầm, chỉ để xe máy, ô tô.

Từ tầng hai mới làm siêu thị, có cầu thang riêng. Cầu thang cuốn hẳn hoi. Cứ như một chị vừa nói thì chắc các mặt hàng công nghệ phẩm cũng muốn lên siêu thị. Buôn có bạn, bán có phường phải không ạ? Các bác cứ về bàn với chồng con cho hết nhẽ, rồi hãy trả lời các câu hỏi.

Bà Trinh gật đầu mấy cái:

- Tôi biết quận nhà mình, có cái ông gì vừa làm Bí thư, vừa làm Chủ tịch. Phải là người tài đức thế nào mới được giao trọng trách thế chứ. Chắc chắn, người như thế không thể làm mất lòng dân được

Lửa đắng

Chương 27

Trong cuộc họp giữa các bên do sở mình chủ trì, ông Vinh Giám đốc Sở Tư pháp lật lại vấn đề:

- Thì truyền hình Trung ương vẫn tường thuật trực tiếp một số buổi xử án ấy chứ đồng chí Trần Kiên?

Không nhẽ, ông tư pháp này lại suy nghĩ giản đơn thế.

Kiên không tin. Thật ra ông ta đặt câu hỏi ấy, chỉ là gián tiếp nói rằng, đề án của đồng chí rất vớ vẩn, chả có mảy may ý nghĩa gì. Anh cảm thấy như mình bị khiêu khích hay coi thường. Không nhẽ, ông ta không đọc đề án. Mà cũng có thể lắm. Không chịu đọc văn bản, phó mặc người giúp việc đọc là một trong những thói thường của quan chức. Tình thế buộc anh phải nói:

- Thưa đồng chí giám đốc, ai cũng biết là, các buổi tường thuật phiên toà của ta, nếu có, bao giờ cũng chỉ thực hiện ở buổi khai mạc hoặc buổi kết thúc, hoặc cả hai buổi. Có lý do kĩ thuật, có lý do kinh phí. Như thế, hỏi có bao nhiêu tác dụng xã hội?

Kiên mới nói đến đấy, rõ ràng là chưa hết ý kiến, tuy chừng ấy thôi đã đủ trả lời thẳng ý kiến ông ta rồi. Không biết có phải cậy mình là người chủ trì cuộc họp không, ông Vinh, mái tóc, ruồi cũng phải trượt chân khi nhỡ đậu vào, cắt ngang lời Kiên:

- Đồng chí nói thế, chả hoá ra đài Quốc gia làm một việc vô ích à?

Rõ là khiêu khích.

Lắm khi đồng ý hay phản đối một ý kiến, không phải vì bản thân ý kiến ấy, con người ấy, mà bởi vì những gì ngầm đằng sau ý kiến ấy, con người ấy. Kiên là người từ cơ sở lên.

Anh chưa phải là loại già dặn chốn quan trường Thanh Hoa, nên không biết rằng, Vinh vốn là người thân tín của Bí thư cũ. Bí thư không còn nhưng người của Bí thư còn đấy, thừa sức cho người của kíp lãnh đạo mới biết thế nào là lễ độ. Đừng có tưởng được Tổng Bí thư gặp mà vênh mặt nhé. Có vào Trung ương, đây mới quan tâm nhé.

Kiên vốn ngây thơ chính trị, làm công tác chính trị như làm công tác khoa học - khoa học quản lý, không hề biết đến thủ đoạn, nên Kiên cứ thành thật đối đáp:

- Thưa đồng chí, lâu nay ta chỉ tường thuật trực tiếp phiên khai mạc và phiên kết thúc thôi, nên nó chỉ có ý nghĩa chính trị, không có bao nhiêu ý nghĩa xã hội. Bởi, thật ra, điều quyết định làm nên tính công bằng, tính khách quan dân chủ, tính minh bạch, công khai của một phiên toà là ở khâu tranh tụng. Ở khâu này, lâu nay vẫn có tình trạng toà chỉ sử dụng kết quả điều tra của bên công an, buộc người ta phải nhận tội…

Một lần nữa, ông tiến sĩ Vinh lại thô bạo cắt ngang lời Kiên, tuy có lịch sự hơn, bằng lời nói lấy lệ:

- Tôi xin lỗi cắt ngang ý kiến đồng chí! Toà xét xử không căn cứ vào kết quả điều tra của công an thì căn cứ vào đâu?

Kiên nóng mặt. Không biết trong cuộc họp này còn ai phản đối đề án của mình. Đến lúc này, rõ ràng ông ta, chi một ông ta chơi lại mình. Anh không nắm chắc luật bằng ông tiến sĩ này. Nhưng, lẽ nào toà xử chỉ căn cứ vào kết quả điều tra của công an? Nếu thế, vì sao toà phải hỏi tỉ mỉ lại mọi chuyện diễn ra trên hiện trường? Nếu thế, vì sao nhiều trường hợp viện kiểm sát trả lại hồ sơ, yêu cầu bên công an điều tra lại, làm rõ tình tiết này, tình tiết kia, động cơ phạm tội. Tỉ lệ vụ án oan, án sai, án bị huỷ có ít đâu. Những câu hỏi ấy lướt rất nhanh trong cái đầu đã nóng lên của Kiên. Anh thấy cần làm rõ ý kiến mình và… phải tỏ thái độ mới được.

- Trước khi phát biểu tiếp, tôi đề nghị không ai cắt ngang lời tôi kể cả đồng chí Vinh - người chủ trì cuộc họp. Trong thành phần cuộc họp này còn có đại diện Thành uỷ, Uỷ ban và các đồng chí khác, chứ không phải chỉ có tôi với đồng chí. Đây không phải là một cuộc tranh luận tay đôi, - ngừng một tí, anh dấn thêm, - nếu còn bị cắt ngang, tôi xin phép hội nghị được ra về. Đồng chí sẽ phải chịu trách nhiệm trước Thành uỷ và Uỷ ban về sự bất thành của hội nghị.

Phòng họp căng lên trong im lặng tuyệt đối. Hôm nay, ông Vinh mới bị ăn đòn phản pháo. Không thể ngờ Kiên cứng cựa thế, đành ngồi im. Gương mặt đàn ông đẹp, cương nghị của anh đã giãn ra. Anh tiếp:

- Nếu tôi hiểu đúng thì, điều tra của cơ quan công an chỉ là thủ tục ban đầu để có cơ sở pháp lý đề nghị Viện Kiểm sát phê chuẩn lệnh khởi tố vụ án, khởi tố bị can. Còn điều tra công khai, giữa thanh thiên bạch nhật của toà án mới là điều tra chính thức. Thế mới có chuyện trong thời gian điều tra xét hỏi, nhiều bị can bị mớm cũng, bức cung, ép cung, thậm chí còn bị đánh đập. Ra toà họ mới tố cáo họ phản cung… Những chuyện như thế, không nhẽ chỉ mình tôi

biết? Còn phần tranh tụng của luật sư hai bên nữa chứ, giữa Kiểm sát viên và các luật sư nữa chứ. Cái lối cứ bằng bản cáo trạng đã được định sẵn, viết sẵn, bất chấp những tình tiết mới nảy sinh, bất chấp nhân chứng đưa ra những lời khai mới, luật sư đưa ra bằng chứng mới, bất chấp luật sư bào chữa đúng đến đâu, là chuyện không hiếm ở ta. Các đồng chí cũng như tôi, không hề biết, bởi chúng ta không bị rơi vào vòng lao lý ấy.

Sở dĩ nảy ra đề xuất này, chính là vừa rồi, tôi có dự một phiên toà dân sự ở quận tôi, mà đã thấy bức bối lắm. Mong các đồng chí chia sẻ tâm trạng của tôi. Đã là tâm trạng thì chắc cũng có phần chủ quan, cảm tính, thái quá. Mong được các đồng chí cảm thông, ủng hộ.

Đến lúc này, Chánh văn phòng Thành uỷ (mới được bổ nhiệm thay Kim sau một thời gian ông Trân về) thấy cần thiết phải có lời cảnh báo. Ông đứng dậy hướng cái nhìn về phía ông Vinh:

- Tôi xin lưu ý các đồng chí. - Dù là "lưu ý các đồng chí" thì câu này hẳn là dành cho ông Vinh đây - Chúng ta chỉ có bàn vào, chứ không bàn ra. Bàn việc thực hiện ý kiến mà đồng chí Bí thư Thành uỷ đã bút phê trong văn bản hiện có trong tay các đồng chí. Không phải chỉ vì, đấy là ý kiến của người lãnh đạo cao nhất Thành phố, mà chính vì đây là đòi hỏi bức xúc của công luận, của nhân dân. Mục tiêu đầu tiên của xã hội chúng ta là công bằng, rồi đến dân chủ, sau đó mới là văn minh. Hơn bất cứ chỗ nào, Chính toà án là nơi phải đạt bằng được sự công bằng. Cán cân công lý chỉ được nằm ngang. Nếu nó từng dao động, bấp bênh, bập bềnh thì nay phải thăng bằng trở lại. Không thể nghiêng về bên nào có đường dây chạy án khỏe. Chạy từ khâu điều tra, khâu kiểm sát, khâu xử án đến cả khâu thi hành án nữa.

Ý kiến này là một đòn, giáng không chỉ vào ông Vinh, mà còn giáng vào những ai còn mơ hồ tình thế.

Sau phát biểu ấy, thấy mình bị chiếu tướng, ông Vinh mới thôi công kích. Ba cơ quan Công an, Toà án, Viện kiểm sát xin có cuộc họp riêng bàn thảo việc chọn một vụ án điểm nào đó không quá đơn giản, cũng không quá phức tạp để truyền hình trực tiếp. Cũng xin Thành phố không cho thí điểm ở toà án quận như Lâm Du đề nghị, mà là xử ở toà hình sự thành phố. Bên toà án và viện kiểm sát sẽ chọn những cán bộ vững nhất về nghiệp vụ để "ra quân". Quan trên trông xuống, bàn dân thiên hạ trông vào, nên xin có thời gian chuẩn bị rồi sẽ báo cáo sau. Đài Truyền hình cam kết sẽ đưa xe truyền hình đến triển khai, đảm bảo kỹ thuật truyền dẫn, phát sóng tốt. Thành phố sẽ họp báo để giải thích về việc này, đề nghị các báo đưa tin viết bài.

Đấy là kết quả cuối cùng của cuộc họp.

Thình lình, hơn chục tờ báo ra hằng ngày có mặt trên địa bàn Thanh Hoa đồng loạt đưa tin: Giám đốc công ty Thiên Thai bước đầu khai nhận đã dùng bao nhiêu tiền "bôi trơn" bộ máy công quyền tử phường lên quận, thành phố, các cơ quan hữu quan trung ương để có được giấy phép sử dụng đất, giấy phép xây dựng thuỷ cung Thần Tiên. Và khi vụ việc bị báo chí phanh phui thì đã dùng bao nhiêu tiền nhờ chạy án.

Vụ án đất đai với cái đuôi là thuỷ cung Thần Tiên hơn nửa năm trước đã khép lại. Hơn chục cán bộ đã bị xử lý. Một Phó Chánh văn phòng Uỷ ban Nhân dân Thành phố bị buộc thôi việc, một bị cách chức. Một Phó chủ tịch thành phố bị chuyển làm việc khác. Phó chủ tịch thường trực cho về hưu trước tuổi. Mấy cán bộ trưởng phó phòng của mấy sở: Kế hoạch đầu tư, Tài chính Vật giá bị cánh cáo v.v…

Vụ án đã khép lại, bởi chưa gây hậu quả nghiêm trọng. Đất chưa mất vào tay tên lưu manh khoác áo nhà đầu tư.

"Nhà đầu tư" vào trại giam bóc lịch. Bây giờ với diễn biến mới, cơ

quan cảnh sát điều tra lại triệu các vị lên lấy lời khai.

Các vị tưởng đã nấp kỹ trong đống rơm. Ai ngờ lại bị lôi ra!

Đọc mẩu tin, nhớ như in hôm theo Tổng Bí thư về làm việc với Thanh Hoa, ông Tiến báo cáo:

- Báo cáo anh, bên công an đã khôi phục điều tra vụ thuỷ cung Thần Tiên đấy ạ!

- Thế à? Đồng chí theo dõi sát sao vụ này giúp tôi. Thế cái đồng chí Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân có mấy sợi tóc chải ngang bây giờ làm gì?

- Báo cáo anh, tôi không chắc chắn lắm, hình như đồng chí Huỳnh đi phụ trách ban quản lý dự án khu công nghiệp thì phải. Để tôi kiểm tra lại rồi báo cáo anh sau ạ.

- Công tác tổ chức của mình cũng lạ nhỉ? Thế từ ngày anh Trân về, tình hình thế nào? Có khá hơn không?

Báo cáo anh, biến chuyển tốt ạ.

- Thế cái đồng chí gì, Bí thư mà ta để kiêm Chủ tịch ấy, tình hình thế nào rồi?

- Đồng chí Kiên làm nhiều cái hay làm ạ. Tôi có nghe báo cáo hằng tháng của nhóm chuyên viên biệt phải xuống đấy.

- Ba tháng phải họp lại, sáu tháng phải có nhận định đánh giá kết quả thí điểm xem, dưới ấy gặp khó khăn trở ngại gì phải giúp họ tháo gỡ kịp thời. Tôi đồ rằng cách làm mới đã khó, cái khó hơn chính là anh em mình đấy. Hay có lối kỳ đà cản mũi lắm. Không biết…

Nói đến ấy, Tổng Bí thư ngừng lại. Ông biết người đi rồi, thường vẫn lưu luyến chiếc ghế cũ. Có người còn dùng ảnh hưởng của mình tác động vào nơi cũ, để bảo vệ những người do mình dựng lên… để bảo vệ lợi ích của mình sau bao năm gây dựng? Có khi cũng chỉ để chứng minh rằng, người mới không hơn gì mình, không bằng mình. Không biết tình hình ở đấy có thế không?

Lần nói chuyện với "Cụ" làm ông phải suy nghĩ. Anh Trân cũng đã nhắc rồi. Biết vậy thôi, chứ cũng chưa biết nên thế nào. Thành thứ cứ canh cánh không yên. Quen với lối nghĩ việc nào ra việc ấy, cưa đứt đục suốt, mà việc này, biết là phải làm rõ, mà lại không thể làm rõ ngay được, nên mấy đường nhăn như dòng kẻ nhạc trên trán ông càng hằn sâu

Ông bảo ông Tiến mời ông Trân lên làm việc với mình.

***

Cứ ngờ Tổng Bí thư yêu cầu báo cáo tình hình nhân sự - chuẩn bị đại hội Đảng bộ Thành phố, nhưng ông lại hỏi tình hình chung, có gì mới không. Ông Trân hào hứng báo cáo ý định truyền hình trực tiếp một phiên toà. Lạ quá, Tổng Bí thư hỏi ngay:

- Ai đề xuất việc này? Mục đích? Đồng chí hình dung được kết quả mong đợi của việc này như thế nào? Hiệu ứng phụ, phản ứng từ nhiều phía như anh lưu ý tôi nữa chứ.

- Báo cáo anh, đây là đề xuất của đồng chí Trần Kiên, Bí thư kiêm Chủ tịch Lâm Du.

- Tôi nghe nói đồng chí ấy có nhiều suy nghĩ rất sáng tạo, độc đáo phải không?

- Báo cáo anh. Đồng chí ấy còn một số đề xuất khác, để tôi báo cáo sau. Đồng chí cho phép tôi tập trung vào việc này đã đồng chí ấy

trình bày rằng, công bằng là đòi hỏi cao nhất, cấp thiết nhất của mọi người. Lâu nay toà án ta xử - theo thống kê của chính ngành bảo vệ pháp luật - thì những vụ án oan sai, những vụ án xử sót người, sót tội chiếm một tỉ lệ không nhỏ

- Theo đồng chí, vì những nguyên nhân gì?

- Báo cáo anh, có nguyên nhân về luật pháp của ta còn nhiều bất cập, nhưng chắc chắn có một nguyên nhân về năng lực, về phẩm chất đạo đức cán bộ mấy ngành này. Đồng chí ấy cho rằng, nếu truyền hình trực tiếp thì có nghĩa là, song song với việc xét xử của toà án, sẽ là việc xét xử của toà án công luận. Toà án công luận giám sát cả việc điều tra lại tại toà, giám sát cả việc tranh tụng trước toà, khâu bất cập nhất mà Bộ Chính trị đã có chỉ thị và cuối cùng là giám sát việc xét xử, xem như thế có công bằng không? Tôi nghĩ, đến cả thái độ tác phong, ngôn ngữ của cán bộ bảo vệ pháp luật cũng bị công luận nhận xét:

- Rõ rồi! - Đột nhiên Tổng Bí thư đứng dậy, đi đi lại lại.

Hai tay chắp sau lưng, đầu cúi thấp, vẻ trầm ngâm. Ông gật đầu liền mấy cái. - Rất hay đấy. Cách làm này tạo điều kiện tốt cho chúng ta thực hiện một số chủ trương của Bộ Chính trị Chủ trương đúng mà không có giải pháp hay thì việc thực hiện cũng không được bao nhiêu. Thế hiệu ứng phụ? Chắc là về phía mấy đồng chí công an, toà án, viện kiểm sát?

- Thưa, đúng thề ạ!

- Đã chọn vụ án nào chưa?

- Thưa anh, tôi chưa bàn với anh em. Nhưng ý tôi là chọn chính vụ thuỷ cung Thần Tiên mà khi về làm việc với Thanh Hoa, anh đã chất vấn. Vụ ấy đang khôi phục điều tra.

- Tôi nghĩ sẽ là một vụ án để ta thí điểm, sẽ vỡ ra nhiều điều…

Trong trí nhớ ông Trân, vẫn còn nguyên lời Tổng Bí thư dặn trước khi về Thanh Hoa: *"Qua vụ đất đai và vụ thuỷ cung Thần tiên, tôi thấy đội ngũ lãnh đạo Thanh Hoa có không ít vấn đề. Nó bộc lộ điểm yếu nhất trong hệ thống chính quyền nước ta. Ấy là sự không khoa học trong thể chế và cơ chế vận hành, nhất là cơ chế tổ chức và giám sát, dẫn đến hậu quả tất yếu là sự kém hiệu lực của hệ thống chính quyền. Một cái chết nữa là phẩm chất đạo đức đội ngũ cán bộ… Đồng chí hãy kiên quyết tháo khớp những đốt nào loại tử. Nếu được thì lọc máu. Cần nữa thì thay máu".*

- Tôi đồng ý. Đồng chí bàn kỹ với anh em làm tốt công tác chuẩn bị. Tôi sẽ bàn với Ban Nội chính, các đồng chí bên công an, tư pháp, toà án, và kiểm sát.

Tiễn ông Trân về rồi, Tổng Bí thư ngồi vào bàn làm việc thoải mái trong chiếc ghế cứng quen thuộc. Ông không thích ngồi ghế xoay. Không phải vì loại ghế ấy đã một lần thụt xuống vô lối. Ông thích sự ổn định, vững chãi.

Trong đầu ông, bỗng vẳng lên câu hát của người lính năm nào: *"Thanh niên quê tôi làm chiếc gậy hành quân. Đặt cho tên gọi là chiếc gậy Trường Sơn… Luyện cho tinh thần là chỉ tiến không lui… "*

Tổng Bí thư thấy vui vui. Cũng đã lâu ông mới có lúc vui thế này. *Ngẫm ra, những niềm vui ấy thường do cuộc sống dưới cơ sơ mang lại. Sự sáng tạo thường nảy ra từ thực tiễn. Đồ Sơn khoán chui. Anh Kim Ngọc cũng khoán chui mà bị kỷ luật. Mình vừa gánh trọng trách này. Còn đang thời kỳ làm quen với qui mô công việc mới. Hãy học anh Kim Ngọc. Nếu chưa nghĩ được điều gì mới, thì hãy ủng hộ những việc làm mới, những nhân tố mới của quần chúng, rồi nhân rộng nó lên. Đây là một việc rất bay. Nó giải quyết cùng lúc các tính: dân chủ, công khai, minh bạch và khách*

quan của mấy ngành gây bức xúc nhiều nhất trong đời sống xã hội. Khi kiện, khiếu kiện kéo dài, khiếu kiện tập thể, khiếu kiện vượt cấp là vì các cơ quan bảo vệ pháp luật chưa làm tròn chức trách của mình. Mấy điểm nóng các tỉnh là nguyên nhân từ đây chứ đâu.

Ông mời Trưởng ban Nội chính Trung ương sang trao đổi. Ông này nghe xong nói:

- Báo cáo anh, tôi chưa suy nghĩ kỹ. Nhưng thấy không có gì trái với mọi quy định hiện hành. Chắc chắn nhân dân rất hoan nghênh. Chỉ có các anh bên công an, toà án, kiểm sát thì chắc có phần lúng túng, vì chưa quen, mà thật ra thì cũng chưa đáp ứng được đòi hỏi của thực tiễn, nhất là bên toà án.

Tổng Bí thư bảo:

- Tôi hoàn toàn nhất trí với anh. Nhưng phải mạnh dạn làm. Vừa làm vừa rút kinh nghiệm. Anh làm việc với các anh bên Chính phủ để có sự phối hợp đồng bộ nhé!

***

Tổng Bí thư không ngờ, cuộc làm việc với lãnh đạo các ban ngành liên quan lại diễn ra như thế.

Không ai hào hứng hưởng ứng. Mọi người đều dè dặt.

Lừng chừng và lừng khừng.

Vẫn với ai độ quen thuộc của người ưa nói thẳng, ông hỏi:

- Tôi phải hiểu sự im lặng của các đồng chí thế nào đây? Đồng ý hay phản đối?

Không ai trả lời. Ông Thụ, Trưởng ban Tư tưởng Văn hoá Trung ương muốn nói lắm, nhưng không thể nói trước mặc dù ông rất muốn trình bày suy nghĩ đã nung nấu khá kỹ của mình.

"Đây là công tác chuyên môn thì bên chuyên môn phải có ý kiến trước. Mình là cái anh tư tưởng văn hoá, chỉ giải quyết vấn đề tư tưởng thôi. Mà chuyện tư tưởng thì vô cùng. Đến chuyện sờ sờ trước mắt, ai cũng nhìn thấy, cũng nghe thấy, nhìn tận mặt, bắt tận tay, cân đo đồng đếm được, mà còn mỗi người một ý, nữa là chuyện tư tưởng. Tư tưởng các vị kia… có vấn đề là cái chắc. Có giải quyết được vấn đề tư tưởng, để bắt tay vào làm, tôi mới huy động đội quân báo chí, rồi đến văn hoá nghệ thuật vào cuộc được chứ!" - ông nghĩ bụng.

Tổng Bí thư nhắc lại lần thứ hai, vẫn không ai nói. Ơ hay, việc của mình, việc đến tay mình lại ngồi như phỗng thế kia là nghĩa làm sao. Lạ thật đấy. Thái độ này buộc phải dùng biện pháp "quân sự", nghĩa là chỉ định. Ông Bộ trưởng bộ Tư pháp rụt rè:

- Báo cáo Tổng Bí thư, lâu nay ta cũng có làm truyền hình trực tiếp đấy ạ!

Ngạc nhiên nhìn ông này, Tổng Bí thư hỏi:

- Chết chửa. Chẳng lẽ đồng chí không biết, đấy chỉ là hình thức mang tính tuyên truyền thôi à? Mà cũng chỉ làm một số vụ án chỉ đạo điểm thôi chứ. Trong nội bộ ta cứ nói thẳng ra như thế phải không đồng chí Thụ? Còn hàng trăm vụ án diễn ra hằng ngày, ta đã bao giờ làm đâu. Còn như cách ta định làm sắp tới thì mục đích yêu cầu rất khác.

Ông hỏi từng người, buộc họ phải thể hiện chính kiến.

Người thứ hai ông hỏi là Chánh án Toà án Nhân dân Tối cao.

Ông này cũng buộc lòng phải thừa nhận nên làm. Có lẽ vì việc này liên quan, trước hết, trực tiếp và nhiều nhất đến ngành mình nên ông này tỏ ra lo ngại. Lí do lo ngại chắc hẳn không nằm trong câu trả lời sau đây:

- Báo cáo Tổng Bí thư, đúng là như vậy ạ. Nhưng việc mới quá, chưa ai quen ạ. Vá lại,… nếu truyền hình cả quá trình diễn ra một phiên toà thì dài lắm ạ. Có những phiên toà kéo dài nhiều ngày ạ. Tốn kém lắm ạ…

Nghe cái giọng kêu ca toàn những khó khăn trở ngại, Tổng Bí thư ngán ngẩm kêu lên:

- Trời ơi, làm cách mạng mà chỉ hành động theo đường mòn, lối cũ, theo thói quen thì… đồng chí định đi tới đâu? Sự nghiệp của chúng ta bây giờ, có phải là công cuộc đổi mới do Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh khởi xướng không? Hay là đồng chí định làm theo lối cũ? - ông lắc đầu. - Còn khó khăn đồng chí nêu ra là đúng, nhưng đó là chuyện kỹ thuật, chuyên môn. Các đồng chí bên truyền hình sẽ có cách giải quyết phù hợp. Làm sao để người xem truyền hình có thể nắm được diễn biến của vụ án. Có thế mới theo dõi được. Theo dõi được mới có cơ sở nhận xét… Theo đồng chí, trong công tác xét xử, đâu là khâu yếu nhất?

- Báo cáo Tổng Bí thư, đấy là khâu tranh tụng trước toà ạ!

- Đồng chí nói cụ thể xem yếu là yếu thế nào? Yếu cái gì?

- Thưa Tổng Bí thư… yếu về nhiều mặt ạ!

- Vậy là vì yếu về nhiều mặt nên ta giấu nhẹm đi, theo cách ứng xử các cụ ta là đẹp đẽ phô ra, xấu xa đậy lại chứ gì? Câu ấy các cụ chỉ dùng vào việc tiếp khách thôi, khách đi rồi thì phải mở ra mà làm lại, mà dạy bảo nhau chứ. Đóng cửa một chốc một lát chứ đóng cửa cả năm, cả đời được à?

Ông thấy vấn đề thật sự nghiêm trọng. Mà không phải chỉ ngành toà án, chỉ người đứng đầu nó suy nghĩ như thế. Có lẽ các ngành khác, các đồng chí ngồi đây, ít nhiều, đều có tư tưởng này. Đồng chí Thụ ơi, đây là phần việc của đồng chí đấy. Đây mới là trở ngại lớn nhất khiến bộ máy các cấp của chúng a trì trệ đấy. Đồng chí cho biết cụ thể xem, về năng lực chẳng hạn?

- Báo cáo Tổng Bí thư, chưa nói về chất lượng, chỉ nói về số lượng thôi, chúng tôi đã phải vơ vét, nhặt nhạnh tất cả những người có máu mặt trong ngành, mới tạm đủ, để bổ nhiệm cho đủ số lượng thẩm phán các cấp, theo quy định hiện hành ạ.

- Thế nghĩa là công tác quy hoạch phát triển ngành làm không tốt, quy hoạch cán bộ ngành làm không tốt. - nghĩ một tí, ông chợt hỏi - Thế bao nhiêu sinh viên luật mới ra trường đâu, sao không nhận họ, không bồi dưỡng, để họ chạy vào các tổ chức nước ngoài, các văn phòng luật sư, các công ty luật. Tôi thấy có công ty còn được tổ chức quốc tế công nhận và xếp vào loại mấy công ty luật uy tín trong khu vực có đúng thế không?

- Thưa Tổng Bí thư, ngân sách ngành có hạn, không có khả năng thu hút những người giỏi như thế ạ.

- Nhưng những người năng lực yếu thì thừa chứ gì?

Im lặng.

- Thế còn chất lượng?

- Báo cáo Tổng Bí thư, chúng tôi chưa có số liệu cụ thể xem bao nhiêu phần trăm có trình độ trên đại học, đại học hoặc chưa có trình độ đại học, nhưng công tác lâu năm trong ngành, có nhiều kinh nghiệm xét xử, cũng được bổ nhiệm.

- Đồng chí phải cụ thể ra, ngay cả trình độ đại học cũng phải xem, bao nhiêu đại học nước ngoài, bao nhiêu trong nước, bao nhiêu học tại chức, bao nhiêu đào tạo từ xa? Ấy là đơn thuần bằng cấp, còn thực lực nữa chứ. Lại còn chuyện học giả bằng thật nữa chứ. Lại còn chuyện bằng giả nữa chứ.

Hiếu ra lý do im lặng của các vị này, ông phân tích:

- Các đồng chí ạ. Chính vì đây là khâu yếu nhất nên chúng ta mở đột phá khẩu, tấn công vào. Chính ở khâu này, cả ba ngành mới bộc lộ mặt được, mặt chưa được của mình. Nếu không dám nhìn thẳng vào sự thật thì bao giờ chúng ta mới xây dựng được một nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, một nền tư pháp nghiêm minh, minh bạch, thực sự tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân, quyền sống của con người. Phải dũng cảm nhìn thẳng vào sự thật. Không cách gì che đậy sự yếu kém của một hệ thống chính quyền đâu. Người dân yêu mến chính quyền này, không phải vì đọc các bài xã luận rất kêu đâu đồng chí Thụ ạ, mà chính là họ nhìn vào các cơ quan công quyền của ta, trước hết là các cơ quan bảo vệ pháp luật. Đương nhiên họ còn phải nhìn vào hiệu quả kinh tế, đời sống xã hội, quản lý xã hội của chính quyền v.v…

Ông ngừng lại, nhấp ngụm nước, nhìn vào mắt từng người rồi tiếp tục dòng suy tư của mình:

- Không biết có ai định chụp cho tôi cái mũ ca ngợi pháp quyền tư sản không, khi tôi nói, đất nước ta phải cảm ơn luật sư Loseby, người đã cãi thành công để Bác Hồ chúng ta không bị toà án Hồng Công kết tội, và cũng chính nhờ vị ân nhân này tổ chức cho Bác trốn, nên mật thám Pháp mới không bắt được Bác đưa về Việt Nam xét xử. Nếu toà án Hồng Công không chịu lý lẽ của ông Loseby thì không biết tình hình sẽ như thế nào? Thế nghĩa là việc tranh tụng trước toà là cực kỳ quan trọng có ý nghĩa quyết định đến việc toà án ra án quyết đúng hay sai phải không các đồng chí? Các đồng chí có hiểu vì sao Bộ Chính trị phải có chỉ đạo về cải cách tư

pháp trong đó có việc này không? Theo thông tin trên báo, nhiều vụ chúng ta không xử theo pháp luật mà theo ý muốn chủ quan của ta. Có đúng thế không?

- Thưa, có không ít đâu ạ! - ông Thụ trả lời.

Tổng Bí thư tiếp tục truy kích những ý nghĩ luẩn quẩn đang chạy trốn trong đầu mọi người. Ông quyết dồn họ vào quỹ đạo của mình:

- Chỉ nói đến trình độ thôi, đến cách xét xử thôi, chúng ta đã xử nhiều vụ không theo pháp luật. Chúng ta phải trả giá cho những sai phạm và sự kém cỏi của mình. Ta mới có quy định phải bồi thường cho nạn nhân những vụ án ấy, phải công khai xin lỗi người ta, rồi đến lúc phải xem trách nhiệm của những người cầm cân nẩy mực những vụ ấy đến đâu mà xử lý cá nhân. Làm tốt việc ấy sẽ lấy lại một phần niềm tin của nhân dân vào công lý.

Nói đến đấy ông dừng lại hỏi:

- Nếu ý kiến tôi sai chỗ nào, các đồng chí nói ngay cho. Không có gì phải ngần ngại. Chỉ có mấy người thôi. Các đồng chí là những người có trách nhiệm cao nhất về Đảng và chính quyền ngành mình mà còn không thống nhất được với tôi thì nói gì đến hàng triệu người khác.

Một lần nữa, ông lại phải chỉ định từng người. Ông biết thế này có phần thô bạo đây, nhưng ông còn biết một điều sâu xa hơn. Nó đang ẩn sâu ở góc khuất nào đó trong mỗi người. Nó là cái không thiện bên cái thiện trong mỗi con người, mà vì không thắng nổi nhau trong cuộc vật lộn giữa cái cũ và cái mới nên cái không thiện vẫn kéo họ xuống, khiến họ không dám bứt lên. Trông những nét mặt khó đăm đăm của họ, ông biết họ chưa vượt được chính mình.

Họ đang nghĩ đến những khó khăn khi thực hiện. Khi phá bỏ

những cách nghĩ, cách làm đã ăn vào máu thịt mỗi người. Họ biết rõ quân cán mình cũng không ít chuyện mờ ám đâu.

Truyền hình trực tiếp là công khai giữa bàn dân thiên hạ công việc của mình. Ai diễn, biết ngay. Ai cố tình bao che cho bị cáo, ai cố tình xử nhẹ đến mức khó hiểu biết ngay.

Ông công an lo không ít. Chuyện vi phạm luật tố tụng hình sự, tố tụng dân sự, chuyện không bảo vệ hiện trường, cố tình không lấy lời khai nhân chứng, chuyện làm sai lệch hồ sơ vụ án… v.v… và v.v… ông kiểm sát ngồi kia, cố tình trả lại hồ sơ, yêu cầu điều tra lại, cố tình không ra cáo trạng, ông không đủ chứng cớ kết tội v.v… và v.v… ông nào cũng lo. Chỉ những lo là lo.

Tổng Bí thư làm thế này thì chết cả lũ.

Mà xem ra ông còn tấn tiếp. Đã thấy kết luận gì đâu. Y như rằng, Tổng Bí thư lại tiếp tục mổ xẻ:

- Nảy, đồng chí Chánh án mới nói đến sự thiếu hụt về mặt số lượng. Thế còn về chất lượng chuyên môn và về phẩm chất đạo đức của đội ngũ? Đồng chí không cần phát biểu. Đây là vấn đề chung của đội ngũ công chức chúng ta. Thế nên mới phải cắn răng đưa ra khẩu hiệu *Làm trong sạch và vững mạnh đội ngũ*. Bao nhiêu đơn vị đã giành được danh hiệu đơn vị trong sạch và vững mạnh mà có người, nhiều trường hợp là người đứng đầu cơ quan vẫn ra toà? Đến cấp Trung ương quản lý mà còn có hàng chục người mắc tội thì đủ biết vấn đề trầm trọng đến mức nào.

Điều tôi lưu ý các đồng chí là, khi người cán bộ ngành bảo vệ pháp luật sai phạm, thì tác hại gấp nhiều lần sai phạm của cán bộ ngành khác. Vì nó tác động đến sinh mạng chính trị, đến vị thế xã hội, tức là danh dự, uy tín của người ta, chứ không phải chỉ đến lợi ích vật chất đâu. Và không phải chỉ mình người ta chịu, mà thân nhân họ, con cháu họ cũng bị tai tiếng theo. Nhiều gia đình tan cửa nát nhà

vì có người đi tù, các đồng đủ có biết không? Những người ấy, và cả dư luận xã hội sẽ oán chúng ta. Niềm tin của họ vào lẽ công bằng của chế độ sẽ bị thương tổn ghê gớm. Các đồng chí làm tốt hay không tốt sẽ góp phần quan trọng vào sự hưng vong của Nhà nước đấy.

Đấy, tôi trao đổi thẳng thắn với các đồng chí rồi. Các đồng chí bàn bạc trong lãnh đạo ngành mình, trước mắt để giúp Thanh Hoa triển khai thí điểm. Nếu làm tốt - mà tại sao không tốt nhỉ, sẽ nhân rộng ra các địa phương khác. Vừa làm vừa rút kinh nghiệm. Tất nhiên không phải vụ án nào cũng truyền hình trực tiếp. Nhưng làm vụ nào phải có tác dụng tốt vụ ấy. Chắc chắn các đồng chí sẽ bị phê phán đấy. Nhưng nhân dân phê phán đúng vào chỗ yếu kém của ta thì tốt chứ sao.

Tôi không động viên các đồng chí. Tôi chỉ ra cái tất yếu của công việc này. Nói như đồng chí Nguyễn Văn Linh, đây chính là *việc cần làm ngay* để chúng ta xốc lại đội nghĩ ngành mình. Cả ba ngành chứ không phải chỉ bên toà án đâu. Các đồng chí phải xem lại, phải bổ sung, phải điều chỉnh quy hoạch ngành, quy hoạch cán bộ. Phải có kế hoạch đào tạo đào tạo trong nước, đào tạo ở nước ngoài, tạo đổi kinh nghiệm với các nước phát triển xem họ làm thế nào.

Phải đào tạo lại, đào tạo tại chỗ nữa. Và tôi đặc biệt lưu ý các đồng chí đến việc đào thái. Đấy là quy luật. Kiên quyết đưa ra khỏi ngành, nếu cần phải truy tố những người không đủ phẩm chất hoặc mắc sai phạm nặng làm ảnh hưởng đến uy tín ngành.

Đêm ấy ông ghi vào số công tác mấy cái gạch đầu dòng:

- Xốc lại đội ngũ.

- Chỉnh đốn Đảng.

- Việc bồi thường các vụ án oan sai cần phải luật hoá.

Lửa đắng

Chương 28

Vừa ra khỏi chợ, Hùng hít một hơi thật sâu. Nhẹ hẳn người.

Bỗng hai người hai bên, cùng đi vượt lên, cùng gọi giật giọng:

- Đồng chí Phó chủ tịch! Đồng chí Phó chủ tịch!

Hùng nhìn người này lại nhìn người kia. Người thanh niên còn trẻ. Người phụ nữ đã cứng tuổi. Máy ghi âm nhỏ xíu trong tay. Miệng nói, tay giơ máy lên:

- Tôi là Thu Phong, phóng viên tờ *Chính luận*.

- Em là Vạn, phóng viên tờ *Thời luận*. Thẻ nhà báo của em đây. - Chị kia cũng chìa thẻ của mình ra. - Xin đồng chí cho biết…

Hùng giật mình, phản ứng bằng một câu hỏi:

- Phỏng vấn gì mới được chứ?

Vạn:

- Thì cái vụ xây chợ mới ấy.

- Sao các anh chị biết?

Thu Phong:

- Thì bọn em nghe hết cuộc đối thoại rồi mà! Tuyệt thật đấy! Quá hay anh ạ. Nếu các anh làm được việc này thì đúng là một cú đột phá cho cả nước đấy.

Hùng ngạc nhiên:

- Cái gì? Cái gì đột phá? Đột phá cái gì mới được chứ?

Phong hào hứng:

- Không phải đột phá trong việc xây chợ, mà là đột phá trong cách làm việc với nhân dân, trong mối quan hệ giữa Đảng, chính quyền với nhân dân.

- Thế ra các bạn đã nghe… tất cả? Tức là… nghe… trộm? Khách không mời mà đến chứ gì?

Hai người cười. Vạn:

- Chúng em nghe đàng hoàng đấy chứ. Tại anh mải giải thích với các bà ấy nên không để ý. Bọn em ngồi dưới cùng.

- Thế sao biết tin mà đến?

Phong:

- Cái này thuộc về nghiệp vụ báo chí ạ. Cho chúng em mươi phút thôi, được không anh?

Vạn cười khoái lắm:

- Nghe các bà ấy cãi nhau thú quá. Chưa bao giờ em được nghe những câu như thế. Tất nhiên không thích bằng nghe anh trả lời họ.

Phong đi guốc vào bụng bạn đồng nghiệp:

- Anh ạ, về cơ quan, thế nào thằng này cũng tái bản mấy câu của các bà ấy cho mà xem. Không có em cứ đi đầu xuống đất!

Hùng cười, biết hai người này muốn nhắc đến mấy câu băm bổ, bỗ bà, bậy bạ của các bà. Anh xem đồng hồ:

- Thế này nhé. Dứt khoát tôi với hai bạn sẽ trò chuyện. Còn phỏng vấn, các bạn nên làm với anh Kiên. Vấn đề như thế phải tầm cỡ anh ấy trả lời mới đã.

Thu Phong:

- Nhưng, anh là người làm cụ thể, cùng sẽ rất hay.

- Làm cụ thể thì chỉ biết những cái cụ thể thôi. Tôi kể về công việc thì được. Còn tại sao làm thế, thì phải ở đẳng cấp nào mới giải thích được. Tôi dặn đây này. Chỉ đăng báo khi công việc bắt đầu triển khai thôi. Bây giờ mới là những việc chuẩn bị đầu tiên. Liên hệ lại nhé. Tôi phải về báo cáo đã.

Hùng đưa cho môi người một tấm danh thiếp, rồi đưa tay ra bắt.

***

Vừa cho con bú, Thu Phong vừa nhớ lại buổi "nghe trộm" sáng nay. Nghề làm báo có những chuyện thế đấy.

Trong một đám hỗn độn, giữa một mớ ngôn từ tục tĩu, xuất hiện một tính cách thẳng thắn, đàng hoàng, đĩnh đạc và *rất người*. Thằng Vạn chắc cũng nhận ra cái khác lạ trong cách làm này. Nhưng khai thác thế nào, bình luận thế nào, nâng lên tầm nào là năng lực mỗi người. Thế nào mình cũng phải làm một cuộc, không, ít nhất là hai cuộc phỏng vấn. Ông Kiên này. Ông Bí thư

Thành uỷ này.

Phải chuẩn bị câu hỏi ngay từ bây giờ…

Chị bế bé Thu Hà lên, xoay lại cho nó bú nốt vú bên kia.

Cảm giác lúc cho con bú thật lạ. Hơi buồn buồn, hơi tê mê.

Tất nhiên không giống lúc Triển vục miệng vào bên này, bên kia, rồi cười "để đảm bảo công bằng".

Con làm em nhớ anh quá chừng. Giống nhau quá. Chỉ có điều, khi anh làm thế thì cả người em cứ nhũn ra. Anh đang làm gì đấy hả anh yêu? Đang duyệt bài, phải không?Công việc của em không bận bịu bằng anh, nhưng Thu Hà làm em bận bịu hơn Tổng biên tập đấy. Có nó, em không đi công tác xa được, chỉ quanh quẩn trong thành phố này thôi. Được gần con, và được gần anh, em hạnh phúc lắm. Nhưng em phải cứng rắn với mình. Em không có quyền tước đoạt của người khác. Em chỉ là kẻ nhặt nhạnh chút hạnh phúc thừa thãi mà người ta vứt bỏ không thương tiếc thôi.

Triển cứ chen vào suy nghĩ của Phong như thế. Nhất là lúc hai mẹ con quấn lấy nhau trên giường, trước khi chìm vào giấc ngủ.

Ai cũng thấy chị đẹp hẳn ra. Da thịt cứ mẩy mang, mỡ màng, mướt mát. Đôi mắt tròn to lúc nào cũng long lanh, lấp lánh niềm vui. Chiếc váy bó lửng dưới gối, càng tôn thêm vẻ đẹp đôi chân dài, khiến bọn con gái trong cơ quan cũng phải ghen. Nhâm bảo: "Em không cần viết nhiều như trước đâu. Nhưng, viết bài nào ra bài ấy như chùm phóng sự điều tra Vũ Sán là tuyệt lắm. Dành thời gian chăm sóc cô phóng viên tương lai cho chị. Hôm nọ gặp anh Triển. Anh ấy gặng hỏi mãi về em. Chị bảo: "Nó sống nguyên tắc lắm đấy".

Phong nháp trong óc những câu hỏi sẽ phỏng vấn. Làm sao để các

nhóm câu hỏi này không trùng nhau. Với cấp độ cao dần theo cương vị của mỗi người. Có thể sẽ mở rộng đối tượng phỏng vấn. Xem nhân dân, bạn đọc suy nghĩ thế nào, đánh giá việc này thế nào.

***

Chẳng bao lâu, trước cửa chợ, một tấm pano lớn dựng lên. Bức cảnh đồ chợ Cầu Đông thật đồ sộ. Các kiến trúc sư vẫn giữ mặt tiền chợ cũ như một mảng di tích kiến trúc, lịch sử. Người đứng xúm xít ngắm ngôi chợ mới, nhưng vẫn mang dáng vẻ ngôi chợ truyền thống. Phía sau, khối kiến trúc ba tầng cao vượt hẳn lên.

Chợ tạm, được dựng giữa lòng đường hai dãy phố gần đấy. Hai dãy kiôt quay lưng vào nhau làm thành hai dẫy hàng. Dù khách chưa quen cũng bắt đầu nhộn nhịp. Bà con buôn bán trong chợ được phát mỗi người một phiếu trưng cầu ý kiến. Ban Quản lý chợ hẹn ba ngày sau thu lại. Nếu chủ kinh doanh nào không nộp, coi như không đăng ký thuê chợ nữa. Vậy mà mất cả tuần mới thu xong.

Việc phá dỡ chợ cũ, hoá ra lại tốn nhiều thời gian và công sức hơn dự kiến. Các tấm tôn, dù đã thay mấy lần, lần gần nhất cũng đã gần hai chục năm nên gỉ cả. Các tay đòn, vì kèo sắt, không thể tháo từng chiếc bu lông mà phải dùng đèn xì cắt từng phần, ròng dây thả xuống. Sau hơn mười ngày phá dỡ phần sắt thép, đến lượt mấy chiếc máy xúc hùng hục xông vào. Nó buộc cáp vào những chỗ buộc được, gầm gừ giật cho đổ, húc cho sập. Buổi tối, xe tải ghé đít vào oằn lưng hứng từng gầu gạch vữa, cùng với hàng tan bụi bặm trăm năm tích lại chở đi.

Nhiều báo đưa tin Thanh Hoa xây mới chợ Cầu Đông.

Tờ *Thời luận* giật tít: *"Chợ - một khâu yếu trong quản lý đô thị Lâm Du đã bị đột phá"*. Phóng viên Đức Vạn đề cập đến cái phức

tạp của chợ, càng phức tạp hơn là những người bán buôn, bán lẻ trong những chợ ấy. Anh miêu tả tính phức tạp ấy, lúc nghe bà con nói suy nghĩ của mình, khi Ban quản lý dự án đặt ra những vấn đề phải giải quyết để xây dựng chợ mới trên nền chợ cũ, trong thời kỳ hội nhập kinh tế (Kèm theo là ảnh cảnh đồ ngôi chợ mới).

Tờ *Chính luận* chạy hàng tít lớn giữa trang nhất: *Lâm Du giải quyết bài toán chợ trước thềm WTO* của nhà báo Thu Phong.

Kỳ 1. Bà già đi chợ Cầu Đông.

Dẫn bài ca dao trào lộng ngày xưa, tác giả nêu vấn đề: Đã đến lúc chợ Cầu Đông không còn những thứ "hàng" như thầy bói, người tẩm quất thuở nào. Chợ truyền thống sẽ thu hẹp dần, nhường chỗ cho siêu thị to, nhỏ, thậm chí cực nhỏ (lẫn trong các khu dân cư). Phần còn lại, bài báo tường thuật những công việc đang làm và kế hoạch phá chợ cũ, xây chợ mới, thiết kế, bố trí các gian hàng. Việc chọn chỗ sẽ tổ chức đấu thầu. (Kèm theo bài là ảnh chợ Cầu Đông họp tràn ra lòng đường.)

Kỳ 2. Một cách làm thực sự dân chủ

Bài báo đưa ra số liệu: tổng vốn đầu tư phá chợ cũ, xây chợ mới là bao nhiêu. Vốn vay ngân hàng bao nhiêu? Vốn cổ đông, kể cả vốn góp của một số hộ kinh doanh cũ… bao nhiêu? Huy động của dân, bằng tiền đóng thuế trước bao nhiêu? Tất cả đều tính ra tỉ lệ phần trăm. Từ đó rút ra kết luận: Nhà nước (UBND quận) chỉ còn làm chức năng quản lý chợ bằng pháp luật, không kinh doanh chợ.

Bài báo đặt câu hỏi: Bằng cách nào Lâm Du làm được như thế? Tác giả miêu tả cuộc đối thoại bỗ bã nhưng thẳng thắn giữa bà con buôn bán với ông Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Quận. Qua đó rút ra cách làm: giải thích mọi nhẽ -> tuyên truyền vận động -> đặt bà con trước một sự lựa chọn và tôn trọng sự lựa chọn ấy. (Bức ảnh kèm theo chú thích: Các bà trưởng ngành hàng sôi nổi thảo luận.)

Kỳ 3: Có hai bài nhỏ đặt song song, đối xứng. (Kèm theo ảnh người được phỏng vấn) Bài 1: *Ý Đảng lòng dân. Bí thư kiêm chủ tịch quận Trần Kiên: Người dân phải thực sự làm chủ.*

Phóng viên nêu câu hỏi: Có lẽ ai cũng thấy vai trò của nhân dân trong sự nghiệp bảo vệ và xây dựng đất nước. Từ xa xưa các cụ đã chỉ ra: phải lấy dân làm gốc. Rằng "*Chở thuyền là dân, làm lật thuyền cũng là dân. Thế mới biết sức dân mạnh như nước"*. Đã một thời chúng ta nêu khẩu hiệu: làm chủ tập thể. Gần đây không nói đến nữa, mà đưa ra khẩu hiệu thiết thực hơn: Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra. Xin ông cho biết cách làm của Lâm Du trong dự án chợ có điểm gì mới?

Ông Trần Kiên: *Nhà báo tóm tắt rất đúng lịch sử vấn đề. Chúng tôi vẫn tiếp tục tinh thần dân chủ ấy. Nhưng có đẩy lên một bước mới. Tôi nghĩ có bước đi này người dân mới thực sự làm chủ. Nhà báo biết tình hình rồi đấy. Bà con buôn bán, chứ không phải ta buôn bán. Bà con ngồi chợ mười mấy tiếng một ngày. Buôn bán có những thói quen, có những quy định bất thành văn, từ lâu đời, không phải ngày một ngày hai thay đổi được, dù nhiều cái không phù hợp với cuộc sống công nghiệp hiện đại. Vì thế, phải để bà con lựa chọn. Chúng ta tôn trọng sự lựa chọn ấy, tức là, ý kiến đa số bà con sẽ trở thành ý kiến quyết định. Lâu nay chúng ta vẫn hay quyết định thay bà con. Và nhiều khi quyết định sai ý nguyện của bà con. Vì thế chúng tôi chỉ chèn thêm một nhóm từ nữa vào khẩu hiệu cũ. Dân biết, dân bàn, dân quyết định, dân làm, dân kiểm tra.*

- Thế có nghĩa là tiến hành trưng cầu ý dân?

- *Nhà báo nói thế, e to tát quá. Nhưng đúng thế thật.*

- Thế nếu ý kiến đa số không phù hợp với ý đồ chỉ đạo của Quận?

- Thì chịu vậy. Có lẽ, chỉ chuối tiêu dấm hương là thơm ngon hơn

chuối chín cây thôi. Còn mọi thứ quá chín ép chẳng ngon bằng chín tự nhiên dưới nắng mặt trời. Không nên áp đặt ý mình cho bà con nhà báo ạ.

Bài 2: *Phấn khởi nhất là bà con chợ Cầu Đông được hỏi ý kiến, và Quận làm theo ý kiến bà con.*

Phóng viên phỏng vấn một số bà con chợ cầu Đông về cách làm của quận Lâm Du và việc xây chợ Cầu Đông mới.

(Phỏng vấn ai, có kèm ảnh nhỏ người ấy)

Bà Vũ Thị Trinh, 57 tuổi, bán hàng khô: "*Chưa bao giờ tôi nói chuyện với một ông Phó chủ tịch quân. Ông ấy biết mọi điều hơn lẽ phải. Tôi tin ông ấy nói thế nào là làm thế ấy.*

Bà Phạm Thị Huyền, 48 tuổi, bán hàng thuỷ sản: "*Nói phải củ cải cũng nghe, nữa là các ông có văn hoá cao".*

Bà Nguyễn Thị Mùi, 45 tuổi, bán hàng thịt: "*Bà con chúng tôi khoái nhất là được các ông quận bói ý kiến, mà các ông quận lại làm theo ý kiến bà con. Tôi xung phong đóng thuế trước hai năm để quận có tiền xây chợ. Tôi cũng mua mấy chục cổ phiếu nữa. Ích nước lợi nhà thì ai chả thích".*

Bà Trần Thanh Mơ, 33 tuổi, bán đồ điện gia dụng: *"Việc xây chợ mới là đúng rồi. Việc trên làm siêu thị, dưới làm chợ cũng đúng rồi. Tôi cùng muốn tham gia vào cái siêu thị ấy. Cũng mua cổ phiếu nữa. Nhếch nhác mãi, ai mà chịu được".*

Kỳ 4: Ông Trịnh Trân Bí thư Thành uỷ Thanh Hoa: *Lấy ý kiến của đa số dân là ý cuối cùng, cách nên làm, phải làm. (Kèm ảnh Bí thư Thành uỷ)*

Phóng viên: Ông có biết quận Lâm Du tiến hành trưng cầu ý dân

trong việc xây mới chợ Cầu Đông?

Bí thư Thành uỷ: *Dự án chợ Cầu Đông không phải là công trình của Thành phố. Công trình này do quận Lâm Du chủ trương. Tôi có được báo cáo về cách triển khai thực hiện.*

Việc Lâm Du thực hiện trưng cầu ý dân, tôi nghĩ là việc làm sáng tạo và táo bạo nữa. Gọi là trưng cầu ý dân cũng được, vì đúng là ý kiến đa số nhân dân trở thành ý kiến quyết định. Thông thường, việc trưng cầu ý dân chỉ thực hiện vào những việc lớn. Dùng ở đây có lẽ không trật phù hợp. Còn nói về phương pháp công tác thì đấy là cách nên làm, phải làm.

Phóng viên: Trong mọi việc, ở mọi lĩnh vực, thưa ông?

Bí thư Thành uỷ: *Tất nhiên không thể làm, mà cũng không nên làm trong mọi việc ở mọi lĩnh vực. Không phải chỉ vì tổ chức thực hiện mất nhiều thời gian và tiền của đâu. Còn phải dành việc cho các nhà lãnh đạo, nhà quán lý quyết định trong giới hạn quyền lực và trách nhiệm của mình chứ.*

Phóng viên: Nhưng nhiều người có những quyết định sai đấy ạ, đó là những người năng lực không đi đôi với quyền lực đấy ạ?

Bí thư Thành uỷ: *Đấy là khuyết điểm thậm chỉ là sai lầm của công tác tổ chức cán bộ.*

Phóng viên: Khuyết điểm sai lầm cũng là chuyện thường tình trong công việc. Có điều, ở thành phố ta gần đây có một vài vụ nổi cộm. Ví như vụ Phó giám đốc Sở Quy hoạch Kiến trúc. Xin trở lại chuyện trưng cầu ý dân. Ông vừa nói đấy là việc nên làm, phải làm. Vậy trong tương lai có thể thực hiện việc này trong những trường hợp nào? Thưa ông?

Bí thư Thành uỷ: *Tôi nghĩ, đến một thời điểm phù hợp Hiến pháp*

sẽ có quy định cụ thể. Ở các nước người ta làm lâu rồi. Tất nhiên chỉ thực hiện với những việc gì hệ trong, có liên quan đến thế chế. Ví dụ ở châu Âu, chính phủ hỏi dân có gia nhập Liên minh châu Âu không. Đã có nước, đa số dân không đồng ý là chịu đấy. Không có chuyện chính phủ cứ làm theo ý mình đâu. Nhưng có những việc hệ trọng, thậm chí liên quan đến đến sự sống còn của quốc gia, vì nhiều lý do, không thể làm, nên không bao giờ trưng cầu dân ý, như phát động chiến tranh, tuyên bố chiến tranh hoặc tuyên bố tình trạng khẩn cấp chẳng hạn.

Phóng viên: Thế là, không phải việc gì cũng trưng cầu ý dân. Nhưng điều quan trọng nhất là hành động của chính quyền có đại diện cho ý nguyện của dân không, có vì dân không, phải không thưa ông?

Bí thư Thành uỷ: *Tôi hoàn toàn tán thành ý kiến nhà báo. Việc quận Lâm Du tiến hành trưng cầu ý dân, như cách gọi của nhà báo, là rất có ý nghĩa. Cả ý nghĩa chính trị và ý nghĩa thực tiễn. Nó chứng tỏ người dân đã được tôn trọng thực sự, chứ không còn là một câu cửa miệng nói cho vui để tuyên truyền*.

***

Ngay khi Ban quản lý dự án chợ quận Lâm Du thành lập, một cuộc thi thiết kế chợ Cầu Đông đã được tiến hành. Ba đồ án thiết kế được trưng bày. Hội đồng chuyên môn gồm các nhà kiến trúc nổi tiếng của Trung ương và Thành phố, một số nhà quản lý quận, đại diện ban quản lý chợ và các trưởng ngành hàng chợ được mời đến.

Vừa bước vào phòng trưng bày, mấy bà trưởng ngành hàng đã xúm vào xem ba mô hình chợ. Các bà nói, như nói giữa… chợ:

- Ối giời, cái chợ Cầu Đông nhà mình sẽ thế này á? Ghê quá nhỉ. Ra dáng lắm. Thế mới ra chợ chứ. Trông sướng cả mắt.

- Này các ông quận ơi. Ba cái chợ này, cái nào cũng đẹp. Mỗi cái mỗi vẻ. Chúng tôi thích cả ba cái. Các ông muốn xây cái nào thì xây. Chúng tôi không ý kiến ý cọt gì hết.

- Việc hôm trước các ông hỏi ý kiến chúng tôi là đúng rồi Còn việc này, biết đâu mà nói. Chúng tôi về bán hàng thôi. Chào các ông.

Nói xong, các bà kéo về luôn.

Ba kiến trúc sư, thay mặt ba nhóm tác giả lần lượt trình bày ý tưởng thiết kế của mình. Các thành viên hội đồng phân tích một hồi. Các ý kiến chụm vào mấy nhận xét: Đồ án số hai không bị chê, nhưng không được nhắc đến. Người ta khen giải pháp kiến trúc mặt tiền của đồ án số một. Nó hay, vì vẫn giữ được nguyên dáng vẻ kiến trúc cũ. Giờ đây, nó như một mảng trang trí cho ngôi chợ mới, vừa có tính lịch sử, vừa mang tính thẩm mỹ. Khu vực chuyển tiếp giữa mảng này và chợ mới tạo không gian kiến trúc, làm tôn vẻ hiện đại của khu chợ mới. Khối kiến trúc chợ mới của đồ án này cũng đẹp nhưng không đẹp bằng khối kiến trúc chợ mới của đồ án thiết kề số ba.

Hùng tóm tắt ý kiến mọi người như thế và đề nghị hai nhóm tác giả thương lượng, thoả thuận với nhau để có một đồ án thiết kế hoàn chỉnh theo nhận xét chung của Hội đồng. Để cho hợp pháp, anh vẫn đề nghị các thành viên cho điểm bằng cách bỏ phiếu kín.

Sau khi thương thảo, hai nhóm thiết kế một và ba đồng ý hợp tác để ưu điểm của cả hai bên đều Đại học sử dụng như ý kiến Quận. Đó chính là đo án phóng to trên panô trước chợ.

***

Sao Việt không tham gia gói thầu phá dỡ chợ cũ.

Đã có ý tưởng về chợ mới nên Đại chỉ tham gia đầu thầu xây dựng.

Có đồ án thiết kế rồi, anh huy động quân mình và thuê một số chuyên gia xây dựng vào cuộc.

Ngày Hội đồng xét thầu thông báo kết quả trúng thầu, Kiên nghĩ, Sao Việt trúng thầu là hoàn toàn xứng đáng. Nhưng anh cứ băn khoăn. Có cái gì đó không ổn nhỉ. Thì mọi chuyện công khai cả. Thành phần hội đồng xét thầu, các bước tiến hành đều minh bạch…

Đột nhiên, Sao Việt có văn bản gửi Ban quản lý dự án chợ xin thoái thầu. Đại gọi điện cho Kiên giải thích:

- Ý ông đấy. Tôi tỉnh ra ngay. Chú chả dính gì đến việc này. Mà tôi cũng chả lợi dụng gì chú. Nhưng vẫn mang tiếng. Rồi lời ra tiếng vào. Báo chí moi ra, rách việc. Mặc dù có các vàng cũng không moi ra được chuyện gì khuất tất.

Kiên bảo:

- Em cảm ơn ông và bác đã giữ tiếng cho em.

Kiên nghĩ: "Ông cụ sáng suốt lắm. Từ một *ông nghị quyết* duy ý chí như thế, trở thành một người thực tế, bắt kịp nhịp sống hiện đại thế này, có dễ đâu. Ăn nhau là ở phương pháp tư tưởng đấy".

Thật ra, ông Hoè đã chịu tác động tư tưởng rất nhiều của Đại. Cả đoạn đường anh đang đi, từ khi xin ra khỏi quân ngu, xin ra khỏi Đảng, rồi lại xin sinh hoạt Đảng trở lại, cho đến bây giờ. đâu có lúc ông Hoè nhẩm tính lại đời mình. Đó là một lần đi mát-xa…

Sau cái đêm khốn nạn, nhưng không thể nào quên ở Hải An, ông bị dằn vặt rất lâu. Ông thề với mình, không bao giờ lặp lại việc ấy.

Nhiều tháng sau, chợt nhớ ra, Đại bảo bố:

- Ông không muốn lặp lại chuyện ở Hái An cùng bác Vinh cũng được. Con tôn trọng suy nghĩ ấy. Nhưng thỉnh thoảng ông có thể đi tấm quất nam. Họ làm theo lối cổ truyền của những tay tẩm quất đêm vẫn rao ngày trước, nhưng có thêm bài điểm huyệt rất hay. Họ day huyệt bằng hai ngón tay cái, bằng khuỷu tay. Ông biết rồi đấy, hai hệ thần kinh và lạc kinh cùng song song tồn tại, chỉ huy mọi hoạt động cơ thể. Họ day vào huyệt lạc kinh đấy ông ạ.

Ông Tài Thu châm cứu, chính là tác động vào các huyệt lạc kinh. Rau ngải cứu có tên thế, chính là vì ngày xưa các cụ ta a biết lấy lá ngải phơi khô, viên lại thành nùi nhỏ, đặt lên huyệt đạo, châm hương cho cháy dần. Sức nóng toả ra từ nùi ngải kích thích huyệt đạo, tác động đến những vùng mà nó "phụ trách". Hai bàn chân là nơi tập trung mấy chục huyệt đạo. Người Trung Quốc gọi bàn chân là trái tim ngoài cơ thể. Các huyệt đạo dưới gan bàn chân tác động đến tất cả các cơ quan nội tạng. Lần con đi Đài Bắc, thấy nhiều công viên có con đường gắn sỏi, gọi là đường *Sức khoẻ*, dài vài chục mét. Đầu đường *Sức khoẻ* là một bệ xi măng cao ngang gối, trên đắp nổi hình hai gan bàn chân, vẽ sơ đồ mấy chục huyệt đạo, đánh số hẳn hoi. Mỗi huyệt đạo là đầu mối chỉ đạo một bộ phận trong cơ thể, kể cả cơ quan sinh dục. Con tháo giấy, cởi tất đi thử. Những viên sỏi ấn vào gan bàn chân đau nhói. Phải đi gượng nhẹ, nhưng cũng chỉ được vài bước. Trong khi các ông già bà già đã nghỉ hưu đi quen, cứ từng bước chững chạc, thẳng thớm, đàng hoàng như bố con mình nện gót khi hành tiễn trong hàng quân ấy.

Người Thái Lan có bài mát xa chân là vì thế. Đó là một cách, họ tập thể dục hộ mình. Tác động rất tốt cho sức khoẻ. Quên đấy, con sẽ mua cho ông hai cái bàn lăn chân, một để ở công ty, một để ở nhà, ông vừa ngồi làm việc, vừa tập thể dục chân.

Ông Hoè nghe con giải thích, cũng lấy làm lạ. Chả biết nó đọc nó học những chuyện này ở đâu mà cặn kẽ, rành rẽ đến thế. Đã nhiều lần ông phải thừa nhận: "Nó hiểu biết hơn mình, thực tế hơn mình, đúng hơn mình. Sống thật hơn mình".

Thấy bố im lặng nghe, không cật vấn gì, tức là bố nghe ra. Mà làm sao lại không nghe ra nhỉ? Ngay buổi chiều, Đại đánh xe đưa bố đến một cơ sở treo biển *"Tẩm quất cổ truyền"*. Anh dẫn ông cụ lên phòng, gọi đúng nhân viên tên là Phi, đang học đại học Y học Cổ truyền năm thứ tư, mà anh rất tín nhiệm, "đấm" cho ông cụ. Đại dặn Phi:

- "Đấm" cẩn thận đấy, cụ chưa quen. Vừa làm vừa hỏi xem cụ chịu đau đến đâu thì làm đến đấy. Yên chí, có thưởng. Một tiếng rưỡi nhé.

Lúc đến đón, thấy bố tươi tỉnh, vẻ thoả mãn, người hoạt bát hẳn ra, Đại hỏi:

- Con nói có đúng không ông?

Ông bố gật gù:

- Công nhận là hay. Mà cũng rẻ.

Từ đó, trước ngày phải đi một chặng đường dài một hai trăm cây, hai bố con lại đến đấy. Lúc về, cũng vào đấy. Khi một tiếng, có khi chỉ bốn nhăm phút. Sức khoẻ hồi phục ngay. Còn bình thường mươi, mươi lăm hôm Đại lại đưa bố đến. Nếu anh bận thì ông Hoè đi "xe ôm" đến một mình.

Thế còn "chuyện kia"? Đại biết bố cũng vẫn còn nhu cầu. Tuy vào tuổi ông cụ, phải lâu lắm mới cần. Nhưng ông cụ đã nói thế thì tuỳ. Một lần, hai bố con đi tỉnh N cách nhà chỉ hơn trăm cây số. Do yêu cầu công việc phải ngủ lại để mai làm việc tiếp (Chính là chuyện dự án xe điện sau khi đã thực hiện thành công ở Thanh Hoa). Ăn tối xong, Đại chạy xe chầm chậm. Ông Hoè hỏi: "Anh tìm gì? "Con xem có chỗ nào tẩm quất không". Chỉ thấy xông hơi, mát xa, mát xa chân kiểu Thái.

Đại tạt xe vào một tiệm, đối diện với Công an phường. Anh mua hai vé. "Tiền thưởng ngoài chứ gì?". Nhân viên lễ tân lễ phép vâng dạ. Đại dặn nhỏ bố: "Thưởng bao nhiêu ông ghi vào vé, ra đợi con thanh toán. Bình thường thì chỉ vài ba chục thôi".

Một tiếng sau, Đại ra, ngồi ở quầy lễ tân uống nước đợi. Mãi mới thấy bố ra. Cô gái đưa vé ra quầy. Đại thanh toán, thấy vé của bố ghi thưởng những năm chục. Anh biết, thế tức là đã có một tiết mục mát xa đặc biệt rồi. Không thấy ông cụ trò chuyện. Vẻ hơi ngượng. Đại bảo bố: Lâu lâu ông cũng nên đi mát xa nữ thế này, nếu có nhu cầu. Đâu có lần con nói với ông rồi. Trong cơ thể ta, các cơ quan đoàn thể đều phải hoạt động điều độ. Để lâu quá nó sẽ liệt, ảnh hưởng đến sức khoẻ".

Đại còn lạ gì cái trò moi tiền của các cô. Thế nên, mới vào anh đã đe: "Đấm cẩn thận thì mới có thưởng. Anh công tác bên bảo tàng nên quán triệt khẩu hiệu "Cầm sờ vào hiện vật, đấy!" Chặn trước thế thì không sao. Còn không ấy à. Các cô chỉ mát xa qua loa chiếu lệ, vô bồm bộp rất kêu, chả day huyệt theo bài học. Vừa hỏi han tán tỉnh, những ngón tay nhỏ nhắn như con rắn cứ bò dẫn, bò dẫn, rồi tự động mát xa chỗ chả cần mát xa tí nào. Nếu bị phản ứng thì thôi. Không thì cứ thế làm tới bến. Không tốn sức lực, chỉ nhờ đôi bàn tay vàng mà được tiền boa hơn hẳn. Chắc nó đã làm thế với ông cụ. Không thì sao thưởng nhiều thế. Dặn rồi cơ mà.

"Có lẽ đối với ông cụ, cách ấy đỡ bị dằn vặt hơn. Thế cũng được. Chắc ông cụ đoán ra mình biết rồi. Cũng là một giải pháp ông cụ chấp nhận được". Đại nghĩ thế, rồi lái xe đến nghỉ ở khách sạn giữa Thành phố, ngày xưa gọi là khách sạn *Giao tế* thuộc Uỷ ban Nhân dân Tỉnh, mới cổ phần hoá năm ngoái, sau khi thị xã được nâng cấp lên Thành phố.

***

Việc triển khai dự án thu gom rác thải ở quê ông Hoè cũng không đến nỗi nào. Bà con thấy cống rãnh (toàn rãnh nổi), đường làng ngô xóm ngập ngụa nước thái lưu cữu từ bao giờ. Nhà nào nhà ấy, tối tối mới mang ra đổ quanh quéo xuống ao làng, vệ đường trong làng. Khá lắm mới mang đổ bên vệ đường, ở đầu làng. Thế nên, họp bàn là đồng ý ngay.

Mọi người thống nhất lập một đội thu gom rác.

"Thu bằng cái gì? Khiêng, gánh à? "Bằng xe hẳn hoi, xe đẩy thôi". "Đào đâu ra xe?" "Cái đó bà con khỏng phải lo. Khắc có xe cho bà con xem". "Ai làm không công bây giờ?" "Thì thế. Phải góp tiền vào chứ? "Góp bao nhiêu? "Tính cả rồi. Không theo hộ được. Phải theo nhân khẩu. Mỗi khẩu một ngàn/tháng". "Cũng được, bớt mồm bớt miệng cho đường làng ngõ xóm sạch sẽ một tí. Gớm khách con cháu về, trông cái mũi nó nhăn nhăn đến ngượng". "Thế nhà làm hàng cũng thế à?" "Thế là thế nào? Nhà hàng thì gấp đôi, nhà sản xuất thì gấp ba. Rác thải của các nhà xưởng thì tính riêng theo khối lượng, hợp đồng với đội thu gom rác. Chúng tôi tính ang áng thế này bà con ạ. Mỗi xóm hai xe, mỗi xe hai người, làng ta vị chi 12 xe, 24 người, thêm 3 người chuyên gạt đất chôn lấp rác. Tính ra, nếu chi hết thì mỗi người được hơn 800 ngàn tháng". "Thế thì lương thu gom nước cao quá!" "Biết rồi, tôi đã nói hết đâu. Lấy mức thu nhập bình quân của những hộ thu nhập thấp nhất làng ta thì bốn trăm rưởi là vừa, còn lại phải dành tích luỹ. Còn bao nhiêu việc phải làm nữa chứ chỉ có mỗi việc thu gom thế này đâu". "Nhưng mà làm cái việc hôi thối này là phải có bồi dưỡng độc hại đấy nhớ. Hai là những đống rác lưu cữu khắp làng, nhất là ven ao làng là không có tính vào việc thu gom rác hằng ngày đâu đấy". "Được rồi, được rồi, tôi cũng đã đi ngó quanh làng một lượt. Số rác lưu cữu không ít đâu bà con ạ. Nhất là rệ ao làng. Không thể yêu cầu đội thu gom rác được. Tôi tính thế này. Đoàn thanh niên hãy xung kích trong chuyện này có được không? Rồi hội phụ nữ nữa. Cũng là để mọi người có ý thức vệ sinh môi trường. Có thể mới thông cảm với đội thu gom rác. Còn chuyện bồi dưỡng độc hại

thì… đương nhiên rồi, xã đã bàn rồi, năm mươi ngàn mỗi tháng là vừa. Vị chi là thu nhập 500 ngàn tháng. Còn làm thêm cho các xưởng sản xuất thì không kể…" "Phải đấy! ông xã nói phải đấy".

Thật ra, "ông xã" đã có nhiều cuộc làm việc với Đại, nhiều nhất là qua điện thoại. Đại khuyên nên làm thí điểm một làng (thôn) trước - Chính là làng Nành của Đại. Anh nhận tặng xe cho toàn xã, chứ không phải chỉ cho làng anh. Một ý nữa Đại nói cũng được xã đồng ý, ấy là phải xây dựng quy chế vệ sinh môi trường. Ý này, đúng ra là ông Hoè nói với anh. Hiện cùng được "ông văn hoá xã" dự thảo rồi đưa ra bàn bạc tập thể. Cuối cùng các hộ đều phải kí vào, như một bản qui ước.

Nặng nhất là chuyện bể rác thì xã phải đứng ra thôi. "Ông xã" tính vào bể chung cho toàn xã. Đại thực tế hơn, tư vấn nên làm mỗi làng một cái. Bể nhỏ dễ cắt đất, mỗi cái trên dưới 2 mẫu, đào sâu 2m là đủ dùng dăm năm. Lại tránh cho hội thu gom phải đi xa. Hai người một xe, be ba bề bốn bên thành ngọn ngất ngư mà phải gần hai cây số quanh làng mới ra được bãi đổ thì chết.

Công việc cũng không nhiều nhặn gì. Cũng chẳng động đến kĩ thuật, mỹ thuật gì mà cũng phải hơn hai tháng mới xong phần chuẩn bị.

Ngày ra quân. Khẩu hiệu lớn vải xanh chữ trắng: "Mát nhà, sạch ngõ, đẹp làng" chăng dưới gốc đa làng. Đội thu gom rác, quần áo đồng phục, mũ vải xanh trứng sáo, đứng thẳng hàng trước những chiếc xe ba bánh mới xuất xưởng từ chính mấy doanh nghiệp tư nhân ở xã (được bảo hành một năm). Đây cũng là ngày cả làng làm tổng vệ sinh. Chi đoàn thanh niên với lá cờ đoàn (lâu lắm mới có dịp mở ra) xếp thành hàng đối diện. Các quan chức huyện, xã, thôn và bố con Đại nối hai hàng ấy lại thành hình chữ U. Một nhóm phóng viên Đài phát thanh và truyền hình tỉnh cũng về đưa tin. Chỉ thêm cái máy quay phim chĩa vào chỗ nọ, lia qua chỗ kia mà kỳ cuộc này oai hẳn lên.

Bố con Đại về sớm, ra mộ thắp hương những người ruột thịt. Không biết trước mộ bố mẹ, mộ bà Mận, người vợ trước và người con trai lớn, ông Hoè nghĩ gì? Hình như bộ mặt ấy không thể nào xoá đi hết nét ân hận. Hai người ra Uỷ ban chào hỏi xã giao, cũng là để xem, một ý kiến của mình, cuối cùng có được thực hiện không. Lệ làng ở đây là, hễ có công việc gì là phải có ăn mới nghe. Đại đã phải nói xẵng: "Nếu các đồng chí cứ làm thì bố con tôi xin không ngồi lại đâu đấy, Anh nói thêm: "Bắt đầu chuyện rác rưởi thì ăn cũng mất ngon". "Người ta khởi xướng, người ta đề xuất mà về thì mình mặt mũi nào ngồi ăn". ông Chủ tịch xã nói thế, mọi người mới nghe.

Hôm sau, Đài phát thanh và truyền hình tỉnh chiếu một cuốn phim ngắn, chừng hơn chục phút: *"Bước đột phá vệ sinh môi trường ở làng Nàng"*. Dĩ nhiên mở đầu phải là tầm quan trọng của vệ sinh môi trường trong đời sống cộng đồng. Hoan nghênh làng Nành, nổi tiếng về nhiều vấn đề mất vệ sinh, nay lại đi đầu toàn tỉnh trong khu vực nông thôn về vệ sinh môi trường. Cũng có nhắc đến Lê Đại, người con quê hương, cựu sĩ quan quân đội, nay là một doanh nhân thành đạt đã làm một việc nhiều ý nghĩa cho quê hương. Nhưng bài báo hình này cũng không quên nhắc dân làng Nành rằng, đây mới là bước đầu, còn nhiều con tính trong bài toán vệ sinh môi trường phải làm tiếp như nước sạch, nước thải sinh hoạt, và nhất là việc làm hố tiêu tự hoại. Mong rằng, nó sẽ được giải quyết trong thời gian sớm nhất. Việc này Đại cũng đã bàn với xã. Phải xây dựng hệ thống cống ngầm thu nước tất cả cống rãnh vào một hồ chứa để xử lý bằng phương pháp vi sinh, trước khi đổ ra sông. Có hệ thống cống ngầm mới giải quyết triệt để nước thải sinh hoạt trước nay vẫn đổ vào hai cái ao làng. Mỗi khi mưa to, nhiều ngõ xóm nước không tiêu kịp ngập mấy ngày liền. Nước thải từ cái bể phốt ba ngăn của hố xí tự hoại sẽ vận động bà con xây dựng nay mai cũng có chỗ thoát. Tuần sau Đại sẽ về tiến hành xây hai buồng vệ sinh tự hoại cho ông bác và Uỷ ban. Từng bước thế thôi, chậm nhưng việc nào xong việc ấy.

Ra khỏi làng một quãng, ông Hoè bảo đại tạt vào một quán ăn bên đường. Tấm biển viết phấn treo lủng lẳng trên cây hoè trước quán làm ông chạnh lòng: "*Bánh đa rau ngót cả rô đồng*". Có khi Đại cũng không biết đây là cây hoè. Mấy chiếc xe đạp, xe máy dựng ngổn ngang xung quanh, chứng tỏ quán này đông khách. Bà chủ quản đứng tuổi, quần đen áo cánh phin gụ. Sao bây giờ còn có người mặc kiểu này nhỉ? Nếu chít thêm chiếc khăn mỏ quạ thì đúng là Mận rồi. Đi nhiều nơi, không biết Đại thấy bát canh đạm bạc này thế nào?

Ông Hoè ăn có vẻ ngon lành lắm. Việc hôm nay, làm cho cả hai cha con thấy thanh thản. Cái sự thanh thản giữa thời buổi này không dễ tìm được, nhất là với Đại, sau câu chuyện với Khanh. Anh giải thích được luật chơi bây giờ có những cái ngoắt ngoéo thế, nên cũng chẳng lấy đó làm cay cú.

Việc hôm nay, ngẫu nhiên gợi ý Đại xoay sang chuyện nước thải ở Thanh Hoa. Bể rác thành phố sắp đầy. Việc xử lý rác thải sẽ thành chuyện cấp thiết. Vấn đề là phải phân loại được từ đầu nguồn, ít nhất cũng thành hai loại rác vô cơ và rác hữu cơ. Do thói quen sinh hoạt thôi. Nếu được huấn luyện thói quen ấy sẽ hình thành. Phải tính nước đón đầu.

Mới chỉ là ý tưởng thôi cũng đã làm anh vui vui. Càng ngày Đại cũng thấy suy nghĩ của bố mình là rất phải. Làm giầu không phải là mục đích. Niềm vui công việc, ý nghĩa công việc mới điều quan trọng nhất trong cuộc sống mỗi người.

Lửa đắng

Chương 29

Chưa bao giờ Thanh Hoa có một phiên toà đông người dự đến thế. Trước kia, tiếng là xử công khai nhưng không phải ai muốn vào dự cũng được. Phải có giấy mời. Lần này, ai muốn dự thì vào. Đến sớm thì có ghế. Không thì đứng hoặc ngồi dưới tán những cả long não cổ thụ trong khuôn viên rộng, vốn là toà án thời thuộc Pháp. Thấy có xe truyền hình đỗ ngoài sân, các quay phim, kĩ thuật viên, phóng viên tất bật đèn đóm, dây dợ lăng nhằng nên người tò mò càng đông.

Máy quay cố định có giá đỡ và một máy lưu động. Ba màn hình lớn đặt ở ba khu vực phía ngoài phòng xử án cho những người đứng ngoài theo dõi. Ngoài đường, Cảnh sát giao thông rải ra, hướng dẫn xe qua lại, đảm bảo không ùn tắc.

Cảnh sát trật tự, môi người một vị trí trấn giữ. Xe bảo vệ, cái trước cái sau dẫn hai xe chở các bị cáo vào. Đám người nhà bị can sấn lên, chen lấn, cố đến thật gần, những mong nắm được tay, chạm được vào người nhà mình. Các bị cáo bắt được mắt người thân, mừng tủi, buồn vui lẫn lộn. Không biết họ nói gì, trên những đôi môi mấp máy kia?

Ai vị trí nào, đã yên vị ở đấy. Quản giáo ngồi kèm các bị cáo ngay sau vành móng ngựa. Thư ký toà mời mọi người đứng dậy. Các quan toà vào vị trí. Không khí trang nghiêm, căng thẳng.

Vị chủ toạ đứng dậy dõng dạc:

- Nhân danh Toà án nước Cộng hoà Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam…

Ở dưới thiên hạ tha ho bàn tán, nhận xét.

- Cái con bé thư ký xinh quá nhỉ? Cứ như người mẫu ấy. Được cặp chân dài nữa thì nhất.

- Ngày xưa cứ bảo quan toà mặt sắt đen sì. Bây giờ, cha nào cũng mập mạp, mũm mĩm, mỡ màng.

- Ăn của đút mới được thế chứ.

- Đương nhiên! Thế mới có đường dây chạy án chứ. Chạy cả công an, cả kiểm sát, chạy cả toà án. Vào tù thì chạy cả quản giáo, nên ở tù mà vẫn chửa được mới tài chứ.

- Thử xem vụ này, các bố xử thế nào. Toàn công chức nhé. Chuyện, có chức có quyền mới có người hối lộ chứ. Tao trông cái mặt lão Định mới ghét chứ. Mặt đầy mặt thịt, tròn xoe như đĩa sắt tây. Đầu như quả bí ngô ủng ấy. Ở mà sao toàn đàn ông nhỉ? Chả nhẽ đàn bà không ai dính vào à?

- Tao chỉ muốn nhìn cái thằng Trưởng phòng sở Kế hoạch Đầu tư, xem cái mặt nó khi tao lên nộp hồ sơ đăng kí kinh doanh với mặt nó hôm nay khác nhau thế nào… A, nó kia. Trông mới thiểu não chứ. Ngẩng lên để tao nhìn rõ cái mặt ăn tiền của mày một tí. Tao quên không mang cái ống nhòm đi, để nhìn cận cánh cái bản mặt mày. Con ông cốp Thành uỷ viên, có ngờ đâu lại đến nông nỗi này? Không muốn ai nhìn mặt mình, mà lại không thể lấy rổ mà che, lấy nong mà đè, lấy ra mà úp mới nhục chứ. Không muốn nhìn ai mà lại không thể nhắm tịt mắt lại mới nhục chứ. Đành cứ gằm mặt xuống thế kia. Ở kìa, nó ngẩng mặt lên, dớn dác nhìn về phía đám đông. Chắc nghe tiếng gọi? Vợ? Con? Hay bồ?… Vẫn dớn dác tìm. Chắc không thấy. Kể cũng tội nghiệp. Thế lúc cầm

phong bì của tao, mày có tội nghiệp không? Có phải ai sản xuất kinh doanh cũng xúc được tiền đâu mà bất kể ai, mày cũng mơi, cũng moi, cũng dền dứ để phải đưa phong bì ra mới giải quyết…

Nhà nào cũng bật ti vi. Cả thành phố bàn tán về phiên toà xét xử dàn quan chức Thanh Hoa nhận hối lộ. Dân sản xuất, kinh doanh muốn xem mặt những kẻ đã hành mình, lúc ra toà thế nào. Ngay những người vốn là đồng nghiệp trong cơ quan cùng tò mò muốn nhìn họ. "Ăn cho lắm vào… tham thì thâm". Chẳng biết, nếu người nói mà ngồi vào ghế ấy, liệu có thoát khỏi vòng tội lỗi này không? Tại lòng tham không đáy, hay tại cơ hội đến tay, tội gì không ăn. Chắc nhiều quan chức giật mình sờ gáy.

Sau này, khi công bố thăm dò dư luận theo chỉ thị của Tổng Bí thư, quả thật mấy ngành kế hoạch đầu tư, tài chính vật giá, cảnh sát giao thông… được dư luận "bầu" vào loại "top ten" tham nhũng.

Đài Truyền hình Thanh Hoa chọn cách làm khôn ngoan: những buổi toà lấy lời khai bị cáo, công tố viên đọc cáo trạng thì chỉ thu hình một đoạn rồi biên tập lại. Buổi tối, sau chương trình thời sự của đài Trung ương, mới phát lại để bạn đọc theo dõi diễn biến vụ án, đảm bảo tính liên tục, hệ thống. Đến khâu tranh tụng mới lại truyền hình trực tiếp.

Phạm Tấn, Giám đốc công ty trách nhiệm hữu hạn Thiên Thai trông khá bảnh bao. Hắn là một người nhanh nhẹn, hoạt bát, khôn ngoan và xảo quyệt vào loại đẳng cấp quốc gia.

Không có chí làm quan, nhưng gan làm giầu thì có hạng. Khi phát hiện ra khâu vé máy bay từ Nga về nước có thể ăn được, Tấn quyết định bỏ học đại học. Thì cũng thế thôi. Học xong về nước đã chắc gì có việc. Có việc chắc gì đã đủ ăn tiêu? Công chức tính thu nhập hằng tháng, không, tớ tính thu nhập hằng năm kia. Mua hàng bên này, đóng côngtenơ gửi về mà không hay à? Mấy năm tích lại, Tấn được một món kha khá.

Về Thanh Hoa, đúng vào thời kỳ mở cửa. Kiếm mấy mảnh đất cho chắc ăn. Đùng một cái, cả Thành phố lên cơn sốt đất, Tấn bán đi, quyết định đầu tư vào một công trình lớn, mới chỉ có ở thành phố Hồ Chí Minh - công viên nước.

Nhưng hắn sáng tạo thêm: kết hợp với thuỷ cung. Tấn tính chán rồi. Ngần ấy vốn liếng chỉ đủ rắc trên đường từ nơi thuê đất lên đến… trời. Khi đã có trong tay hai giấy phép sử dụng mấy ngàn mét vuông đất và giấy phép xây dựng, chỉ cần cắt ra vài chục lô đất bán đi và gọi thiên hạ góp cổ phần là đủ chi phí xây dựng và mua sắm trang thiết bị.

Nói gọi thiên hạ mua cổ phần, không phải dưới gầm trời này, hễ ai có tiền xỉa ra là mua được. Tao chỉ bán cho những vị tai to mặt lớn, để họ còn che chắn, phòng khi sự cố xảy ra. Trong lễ cắt băng khánh thành chỉ riêng sự có mặt của những vị ấy cũng đã làm vẻ vang cho tao rồi.

Gần hai năm trời chạy chứ ít gì. Mọi chuyện đều trót lọt, nhờ làm tốt việc "đầu tiên". Từ phường lên quận, tới thành phố, đến tận các bộ liên quan. Xong hết. Tao không lót tay thì có đến tết chúng mày mới giở hồ sơ ra. Mà đâu chỉ lót tay. Phải lót cả chân, cả người chúng mày ấy chứ. Ngần ấy tiền của tao đủ bọc kín người ngợm chúng mày, thành cái quan tài tiền đấy.

Thế mà một thằng nhà báo chó chết nào đó lại moi ra. Chết cái, đó là báo Thời luận. Thế là các báo nhâu nhâu vào đánh hội đồng. bung bét, tứ tung cả.

Miếng ăn đã vào mồm. Mới trệu trạo nhai đã phải nhè ra. Rồi vào đây bóc lịch. Mất cả chì lẫn chài. Thân bại danh liệt. Chúng mày thì vẫn ung dung phè phỡn ăn chơi. Vẫn được tiếng là trong sạch. Thằng nặng nhất mới bị buộc thôi việc vì đã quá sốt sắng làm hộ cả công văn giấy tờ cho tao.

Ông là ông đ… có chịu đâu nhé. Mẹ kiếp, không ăn thì ông đạp cho đổ kềnh đổ càng hết. Bọn mày phải nôn ra và cũng phải vào đây bóc lịch với bố mày.

Trái với các quan chức cúi gằm nhìn đất, hắn nhìn quanh khắp lượt. Nhìn xoáy vào hàng ghế những người hắn đã từng cầu thân, chạy vạy, nhờ vả. Điều cốt tử là phải chứng minh được rằng, chúng nó đã nhận tiền của mình. Bấy lâu ở trong tù Tấn đã nghiền ngẫm chuyện này. Hắn nhớ lại mọi chi tiết những lần tiếp xúc, đã ghi nhớ cẩn thận. Vốn là tay buôn bán lọc lõi, hắn cũng lường trước tình huống xấu nhất. Không bao giờ chịu nắm đằng lưỡi, nên chưa bao giờ bị hớ. Vậy mà lần này mất hết. Bao nhiêu vốn liếng đi đời nhà ma.

***

Tất cả các báo in đều có bài vừa tường thuật, vừa bình luận sự kiện này. Vụ án thuỷ cung Thần Tiên trước đây, xử lý qua loa chiếu lệ, gây không khí bất bình trong dư luận Thanh Hoa và cả nước. Nay toà án mang ra xử công khai, làm mọi người háo hức chờ đợi. Thử xem kết cục thế nào?

Sáng nay bắt đầu cuộc tranh tụng giữa hai bên.

Toà hỏi bị cáo Trần Thanh Định:

- Khi còn đương nhiệm Phó chủ tịch thường trực Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa, bị cáo có ký công văn trả lời công ty trách nhiệm hữu hạn Thiên Thai, đồng ý cho công ty này sử dụng đất ở bán đảo Kim Ngưu, trong vòng năm mươi năm làm công viên nước và thuỷ cung không?

- Thưa toà có ạ!

- Sau đó, bị cáo đã ký thay Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa, kính đề nghị các cơ quan hữu quan Trung ương xem xét quyết định, có đúng không?

- Thưa toà đúng ạ.

- Để được tờ trình ấy, bị cáo Phạm Tấn có đưa, tặng, hay biếu bị cáo tiền, ngân phiếu hay đồ vật gì không?

- Thưa toà, hoàn toàn không ạ.

Định rất vững tâm. Chẳng để lại dấu vết gì, chẳng ký tá gì, chẳng nhân chứng, vật chứng gì. Thằng chó chết kia đừng hòng làm gì được tao.

- Một công trình lớn như thế, đi lại gần hai năm trời, trước lạ sau quen, có thể trở nên thân thiết chưa chừng. Chả nhẽ lại không hậu tạ cái gì à?

- Thưa toà, hồ sơ của họ hội đủ điều kiện theo luật định. Sở Kế hoạch Đầu tư và sở Tài chính Vật giá, sở Tài nguyên Môi trường, Nhà đất đã xem xét, có tờ trình Uỷ ban, lại có ký nháy của Phó chánh văn phòng, bị cáo chỉ việc ký thôi ạ.

- Trong hơn hai năm đi lại, hai bên có lần nào ngồi với nhau, có kéo nhau đi đâu, có mời nhau ăn uống gì không.

- Thưa toà, việc ấy thì có ạ.

- Bị cáo hãy khai cụ thể.

- Thưa toà, sau khi nhận được tờ trình do bị cáo ký, ông Tấn có mời bị cáo và một số người nữa đi chiêu đãi ạ.

- Ăn ở đâu? Uống rượu gì? Có những món gì, có nhớ không?

- Thưa toà, ăn ở nhà hàng *Toà Sen* ạ! Thưa, khai vị là món súp vây cả mập ạ, có món tiết canh cá sấu ạ, thịt đà điểu ạ, cuối cùng có món yến hấp đường phèn tráng miệng ạ. Còn nhiều món khác nữa, bị cáo chỉ nhớ mấy món lạ miệng ấy thôi ạ.

Một gã ngồi dưới bình luận: "Chà chà! Toàn những món giờ mới được nghe. Tao chưa được nếm bao giờ nên không tiết nước bọt. Chúng mày không làm món ngấu pín chim sẻ à?"

Toà vẫn tiếp tục hỏi:

- Thế còn rượu?

- Thưa toà, là rượu XO ạ.

- Ăn xong có được chiêu đãi gì không?

- Thưa toà, không ạ!

- Có phong bì lót tay không?

- Thưa toà, không ạ!.

- Toà hỏi xong, luật sư bào chữa cho bị cáo Phạm Tấn có ý kiến gì?

Ở dưới, bàn dân thiên hạ có ý kiến ngay: "… Không thể nào ngửi được. Thời buổi xin - cho, mà lại không có phong bì phong bao thì… chó cũng không nghe được". "No cơm, ấm cật rượu ngà ngà, chân tay dậm dật ngay ấy mà. Mấy em váy ngắn, chỉ dài hơn váy vũ nữ ba lê tí tẹo, áo thì phía dưới hở bụng, phía trên hớ nửa vú. Chỉ mới trông, các bố đã "điên" lắm rồi. Bét nhất thì cũng sang phòng bên, hát Karaoke bằng… tay. Khoái em nào thì dìu ngay sang phòng nghỉ gần đấy "làm việc". "Nó còn kéo nhau đi đánh

bạc nữa cơ. Cũng các em áo váy kiểu ấy, mỗi thằng một em. Thắng thì nhét tiền thưởng vào giữa hai bầu vú nung núc trắng ngần, thua thì kéo luôn vào phòng gần đây… giải đen. Mà thắng thua thì các em cũng sẵn sàng làm dịch vụ sinh lý cả. Lo gì? Trông các vị cặp đen xách tay, từ ô tô bước xuống thì oai phong lẫm liệt thế thôi, chứ thả ra ấy à, ăn chơi tàn bạo!…"

Đến lượt Phạm Tấn bị toà thẩm vấn:

- Toà hỏi bị cáo Phạm Tấn: Dự toán toàn bộ khu công viên nước, thuỷ cung Thần Tiên, kể cả tiền thuê khu đất là bao nhiêu?

- Thưa toà là x tỉ ạ.

- Thế vốn liếng của bị cáo là bao nhiêu?

- Thưa toà… bị cáo chỉ có y tỉ thôi ạ.

- Nếu chỉ có ngần ấy tiền thì làm sao bị cáo lại được các cơ quan chức năng của thành phố Thanh Hoa duyệt dự án để trình lên cấp trên.

- Thưa toà… thì bị cáo hứa sẽ chạy đủ vốn sau khi dự án được phê duyệt.

- Bị cáo định chạy vốn bằng cách nào?

- Thưa toà, bị cáo sẽ dùng cách mà các doanh nghiệp chưa đủ vốn vẫn dùng là… "lấy mỡ nó rán nó ạ".

- Yêu cầu bị cáo nói cụ thể.

- Thưa toà, bị cáo sẽ phát hành cổ phiếu ạ.

- Đã tiến hành chưa? Bán được bao nhiêu cổ phiếu rồi? Sao không

ai biết việc ấy?

- Thưa toà, bị cáo có thông báo đấy ạ.

- Nhưng khi thông báo đưa ra thì đã ban hết rồi phải không? Bị cáo trả lời, có đúng thế không?

- Dạ thưa toà đúng ạ.

- Ngoài biện pháp ấy ra, bị cáo còn dùng biện pháp nào không?

- Thưa toà không ạ.

- Thế sao lại có danh sách những người mua đất trong đám hồ sơ của bị cáo. Và diện tích đất trong bản thiết kế so với diện tích đất được phép sử dụng lại chênh lệch nhau nhiều đến thế? Bị cáo trả lời toà, diện tích đất để lại bị cáo sẽ dùng vào việc gì?

- Dạ thưa quý toà… đế… để bị cáo bán cho các đối tác đã giúp đỡ bị cáo và những người thân quen ạ.

- Giá bán thế nào?

- Thưa toà, theo giá thị trường ạ.

- Bán được bao nhiêu lô rồi?

- Thưa toà, cũng được vài chục lô rồi ạ, nhưng khi sự việc vỡ lở, bị cáo đã trả lại tiền họ rồi ạ.

- Bị cáo làm thế nào mà lại được chứng nhận vốn pháp định gặp nhiều lần số tiền thực có trong tài khoản như thế?

- Thưa toà, thật sự việc ấy là rất bình thường ạ. Ai ở vào hoàn cảnh như bị cáo chả làm thế ạ.

- Cụ thể là làm thế nào? Bị cáo khai rõ ra

- Thưa toà, bị cáo nói thế là rõ rồi chứ ạ.

Thẩm phán có vẻ cáu. Ông gay gắt:

- Đã nói gì đâu mà bảo rõ. Bị cáo có thành khẩn khai báo trước toà hay là để bị ghép thêm tội quanh co chối tội?

- Thưa toà, tất nhiên là phải biếu tiền những người làm việc này.

- Việc biếu tiền ấy theo nguyên tắc nào, hay tuỳ theo khả năng của bị cáo?

- Thưa toà, không phải theo khả năng đâu ạ. Nó có luật bất thành văn đấy ạ.

- Cụ thể là thế nào? Bị cáo nói rõ ra, đừng làm mất thì giờ mà tội càng nặng thêm đấy.

- Thưa toà, bị cáo hiểu rồi ạ. Thưa toà, cứ xác nhận khống ngần này thì phải biếu ngần này ạ.

- "Ngần này" là bao nhiêu? Nói cụ thể ra.

- Thưa toà, "ngần này" là một đơn vị tiền mặt được quy ước là mười triệu ạ. Vâng, cứ ngần ấy thì phải biếu một trăm. Bị cáo thấy thế là rẻ ạ. Người ta giúp mình giải quyết được một trở ngại rất lớn ạ.

- Thề khi nhận tiền, có ký nhận gì không?

Tấn hơi cười cười. Từ khi bắt đầu cuộc thẩm vấn, ống kính máy quay đều chĩa vào hắn. Vì thế, bàn dân thiên hạ đều thấy rõ hắn

cười. Chỉ không nghe thấy tiếng cười thôi, còn bộ mặt, nhất là cái mồm nhe hẳn răng ra thì rô mười mươi là cười rồi còn gì? Hắn cười gì mới được chứ? Ra toà, chết đến đít rồi còn cười. Trên đời chưa thấy ai láo như hắn. Nhưng ngẫm ra hắn cười cùng có lý. Bởi vì không chỉ hắn cười. Những ai nghe thấy câu hỏi ấy của thẩm phán đều cười. Hãy nhìn mọi người theo dôi phiên toà xem. Bao nhiêu người cười. Người ta cười vì câu hỏi quá ngu ngơ, ngủ ngớ, nghĩ ngờ. "Nó có ngu ngơ khối ra tay. Nó thừa biết là không bao giờ có chuyện kẻ nhận hối lộ lại ký khi nhận hối lộ. Thế nghĩa là mày không có chứng cớ gì hết. Mà đã thế thì tất cả những lời khai của mày không mảy may có giá trị pháp lý, hiểu chưa?

Thẩm phán trông thấy rõ ràng Tấn cười. Biết rất rõ hắn cười mình. Nhưng đành làm ngơ. Thằng nào ngu lại chấn chỉnh: "Bị cáo dám cười quan toà à? Thì chắc chắn sẽ nhận được câu trả lời: "Thưa toà, bị cáo xin lỗi đã cười. Lí do cười, ai cũng hiểu, chỉ có toà không hiểu".

Nhưng vị thẩm phán trên kia đủ khôn để lờ lớ lơ đi cái cười đểu ấy. "Hãy cứ để mày đấy đã". Ông ta hỏi tiếp để cuối cùng mới trói hắn lại:

- Ngoài vụ biếu tiền để được xác nhận khống vốn pháp định, bị cáo còn phải biếu tiền những ai?

- Thưa toà chỉ có nhân viên bảo vệ ở cổng ra vào là không phải biếu thôi ạ. Còn đến cơ quan nào, phòng nào, liên quan đến ai đều phải biếu, tuỳ theo người ta tham gia giải quyết việc của mình đến đâu.

- Bị cáo có chứng cớ gì không?

Bây giờ Tấn không cười được nữa. Hắn biết câu hỏi ấy đang trói hắn lại - Toà án không bao giờ chấp nhận lời khai ấy hắn đành trả lời:

- Thưa toà nói chung là không ạ.

Cũng là người có phản xạ ngôn ngữ, thẩm phán vặn ngay:

- Bị cáo trả lời toà hỏi, sao lại có chuyện nói chung, nói riêng là thế nào?

Đến đây, luật sư của Tấn mới đứng dậy xin phép toà được nói:

- Thưa toà, thân chủ tôi thì trả lời toà rằng, ai cũng phải biếu, trừ người gác cổng. Còn ông Định thì lúc nãy trả lời toà là không nhận bất kỳ quà biếu xén gì. Thưa toà, nếu vậy thì nền hành chính nước ta đã không bị Tổ chức minh bạch thế giới xếp vào loại bét ạ!

Luật sư phía bị cáo Định bật dậy:

- Phản đối! Thưa toà, không được có lối nói mỉa mai châm biếm ở đây. Nhất là ông này lại mang cả nền hành chính nước ta ra giễu cợt.

Toà chấp nhận phản đối!

Luật sư của bị cáo Tấn thừa biết việc mình cố tình chọc tức toà sẽ bị phản đối, nhưng ông ta cũng biết trong tay mình có một cái mà nhờ nó, tình thế sẽ bị đảo ngược.

- Tôi xin rút lui lời nói vừa rồi! Xin phép toà cho tôi hỏi bị cáo Trần Thanh Định:

- Gia đình ông có mấy nhân khẩu?

Phản đối, câu hỏi không liên quan gì đến vụ án.

- Có đấy ông luật sư ạ ông chịu khó nghe thêm chút nữa sẽ thay

câu chuyện này dẫn đến đâu.

Quan toà:

- Phản đối không được chấp nhận!

- Xin ông Định vui lòng trả lời cho.

- Gia đình tôi có sáu nhân khẩu.

- Là những ai, thưa ông?

Lại có tiếng ai đó bình luận không chính thức: "… Uất thật! Đường đường một vị phó chủ tịch mà phải chịu để nó lục vấn như hỏi cung ấy. Mà đúng là hỏi cung rồi còn gì. Luật tố tụng cho phép kia mà". "Đúng là *trót đà tay đã nhúng chàm. Dại rồi còn biết khôn làm sao đây*. Định ơi là Định ơi!…"

Trần Thanh Định buộc phải trả lời:

- Mẹ tôi, tôi, vợ tôi, hai con đẻ và một con dâu.

- Cụ chắc không đi xe máy. Ông đã từ lâu chắc cũng không dùng xe máy. Vậy là nhà có bốn chiếc xe máy cho bà nhà và ba cháu dùng?

Nghe thiên hạ nhận xét là một thứ khoái đặc biệt:

- Quái quỷ, cái tay luật sư này hỏi vớ vẩn gì thế nhỉ?

- Này, đừng có bảo người ta vớ vẩn nhé. Nó chăng bẫy đấy. Đến uỳnh một cái, nó mới giật, ngửa bổ chửng cho mà xem…

Luật sư của Tần tiếp tục:

- Chắc ông biết, trong bốn chiếc xe tay ga ấy, có một chiếc đắt tiền nhất phải không?

- Có thể thế, tôi không dùng nên không quan tâm đến đắt rẻ, tốt xấu.

- Chiếc xe ấy mang biển kiểm soát số hiệu thế nào, chắc ông cũng không biết?

- Tôi không biết.

- The mà thân chủ tôi biết.

- Cái đó không khó. Ai nhìn thấy con tôi đi xe lại chả đọc được biến số.

- Vâng, cái đó không khó. Nhưng thân chủ tôi lại biết cả số máy, số khung xe con ông thì phật lạ. Thế ông mua cho cháu hay cháu tự mua?

Bị cáo ngần ngừ một tí rồi trả lời:

- Cháu tự sắm lấy.

- Cháu mua ở cửa hàng nào, chắc cháu vẫn nhớ?

- Cái đó thì tôi không biết.

- Chắc cháu cùng tự đi đăng ký lấy?

- T…ấ…t nh…i…ê…là… là như thế.

Định đã không còn làm chủ được giọng mình.

- Thế cháu còn giữ hoá đơn không ông?

Ông hỏi lạ, làm sao tôi biết được chuyện của nó. Sau khi đăng ký xong, người ta chỉ giữ cái giấy đăng ký thôi. Giữ hoá đơn làm gì?

- Vâng, đúng là không giữ hoá đơn ấy làm gì, vì… có đâu mà giữ. Thưa toà, cái hoá đơn ấy đây. - ông ta cầm tờ giấy đưa đến cho vị chủ toạ. - Đúng hơn là bản phôtô cái hoá đơn ấy đây! Trong hoá đơn ấy, tên người mua là thân chủ tôi. Trong đó có ghi rõ tên xe, kiểu xe, dung tích xilanh, số máy, số khung đầy đủ. Nhưng khi đăng ký lại đứng tên con ông Định, với tất cả các thông số kỹ thuật khớp hoàn toàn với những thông số kỹ thuật ghi trong hoá đơn này, - ông ta cao giọng: - Thế nghĩa là chiếc xe ấy chính là quà biếu của thân chủ tôi cho ông Trần Thanh Định, sau khi dân chủ tôi nhận được tờ trình của Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa do ông Trần Thanh Định ký, gửi các cơ quan hưu quan Trung ương.

"Ái chà, thằng cha khiếp quá. Nó đề phòng có lúc phải dùng đến cái hoá đơn ấy nên cất thật kỹ, thấy chưa, đã bảo mà". - Gã ban nãy vừa phì phèo thuốc lá vừa quay sang bạn hất hàm. "Cha Định tắc kỳ ngôn lộ rồi… Sức mấy mà chối được…" - Bạn gã hưởng ứng.

Luật sư của Tấn tiếp tục:

- Hôm ấy thân chủ tôi đến nhà ông Định chơi, đúng lúc ra cửa thì con ông Định đi đâu về. Thấy nó đi chiếc Dream đã cũ, thân chủ tôi bảo: "Con đồng chí Phó chủ tịch thường trực Thành phố mà đi xe cà tàng thế này à? Ông Định nói lấy lệ: "Kệ cháu, bao giờ đủ sức thì nó thay xe mới". Và thế là, thân chủ tôi thực hiện ý đồ hậu tạ của mình. Ông Định đưa hộ khẩu, chứng minh thư con ông ta cho thân chủ tôi đi đăng ký xe. Thưa toà, tôi còn mang theo băng ghi âm cuộc trò chuyện giữa thân chủ tôi và ông Định. Nếu toà cho phép, tôi xin mở đế toà, ông Định và mọi người cùng nghe.

Quan toà:

- Có lẽ không cần, bị cáo Trần Thanh Định trả lời cáo buộc của luật sư bị cáo Phạm Tấn.

- Thưa toà, tôi không có gì để nói cả.

- Nghĩa là bị cáo Trần Thanh Định nhận rằng, mình đã nhận hối lộ chiếc xe tay ga biển số…

- Thưa vâng ạ!

Luật sư của bị cáo Trần Thanh Định có ý kiến gì không?

- Thưa toà, thế là thân chủ tôi đã thành khẩn nhận tội. Đề nghị toà xem xét như một tình tiết giảm nhẹ.

Toà nghỉ để hội đồng xét xử nghị án.

Buổi chiều, sau khi nghị án, vị chủ toạ phiên toà dõng dạc:

- Bị cáo Trần Thanh Định nghe toà tuyên án:

Bị cáo Trần Thanh Định, 57 tuổi, nguyên Phó chủ tịch thường trực Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa, đã không xem xét, kiểm tra cẩn thận hồ sơ xin được cấp phép quyền sử dụng đất của bị cáo Phạm Tấn, Giám đốc Công ty trách nhiệm hữu hạn Thiên Thai để làm công viên nước và thuỷ cung Thần Tiên, đã thay mặt Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa ký vào tờ trình, đồng ý với đề nghị của bị cáo Phạm Tấn, gửi lên các cơ quan hữu quan Trung ương xem xét quyết định. Cho đến lúc bị báo chí lên tiếng, chỉ ra sự bất hợp lý trong việc sử dụng khu đất được coi là địa linh, nằm ở vị trí vào loại đẹp nhất Thành phố, thì công việc mới bị dừng lại. Trong khi tiến hành thủ tục xin làm chủ đầu tư và xây dựng trên khu đất này, bị cáo Phạm Tấn đã có nhiều việc làm khuất tất như khai khống để che đậy năng lực tài chính nghèo nàn của mình. Lại

có hành vi hối lộ những người có trách nhiệm nên đã bị truy tố.

Bị cáo Trần Thanh Định đã nhận hối lộ của bị cáo Phạm Tấn một chiếc xe máy Honda SH. Trước toà, bị cáo Trần Thanh Định đã thừa nhận việc này. (đằng hắng lấy giọng)

Xét thấy bị cáo Trần Thanh Định xuất thân trong một gia đình có truyền thống cách mạng, trong quá trình công tác đã có nhiều cống hiến cho sự nghiệp chung, nhất là sự nghiệp đổi mới thành phố Thanh Hoa, đã từng được thưởng Huân chương chống Mỹ cứu nước và Huân chương Lao động, trong lý lịch tư pháp, chưa hề có một sai phạm nào. Đây là sai phạm đầu tiên.

Trong quá trình điều tra, bị cáo Trần Thanh Định tỏ ra thành khẩn, không quanh co chối tội.

Tội trạng của bị cáo Trần Thanh Định là thiếu tinh thần trách nhiệm và nhận hối lộ.

Nhưng nhờ các cơ quan báo chí lên tiếng kịp thời, nên chưa xảy ra hậu quả đáng tiếc. Khu địa linh đã thu hồi. Với tội nhận hối lộ, bị cáo Trần Thanh Định đã thừa nhận và đã nộp lại chiếc xe máy Honda SH để hoá giá sung công quỹ.

Vì những lẽ đó, toà tuyên phạt bị cáo Trần Thanh Định mức án…

Cả án trường ào lên tiếng la ó phẫn nộ. Những người theo dõi qua truyền hình ở gia đình cùng lên tiếng phê phán.

Ống kính camera hướng người xem truyền hình vào cánh lộn xộn. Người ta đứng dậy, tay vung lên. Những gương mặt méo đi vì giận giữ, miệng thia lia như súng liên thanh.

Ống kính dừng lại ở một người đàn ông có tuổi:

- Tôi là một cán bộ quân đội nghỉ hưu. Xử như thế thì còn ai tin vào pháp luật nữa. Nếu báo chí không phát hiện ra thì sao? Trước hết, phải thưởng huân chương cho ai viết bài báo đầu tiên trên báo *Thời luận* đưa vụ đạt thuỷ cung Thần Tiên ra ánh sáng. Thứ hai là, chỉ một vụ này, ông ta đã nhận hối lộ một chiếc xe máy bằng cả một gia tài lớn, có bằng chứng hẳn hoi, chứ nhận phong bì thì ai ký tá gì, thế là trắng tội. Thử hỏi trong bao nhiêu năm làm Giám đốc sở Tài chính Vật giá, rồi làm Phó chủ tịch thường trực, ông ta đã ký bao nhiêu văn bản như thế. Bao nhiêu giấy phép cấp đất nữa. Chữ ký nào chả ra tiền… Phải xử lại để làm gương cho kẻ khác.

Một phụ nữ trung niên:

- Tôi là một người cán bộ bình thường. Nghe toà tuyên án, tôi thấy hình như phần kể thành tích của bị cáo còn dài hơn cả phần luận tội. Luật chống tham nhũng có rồi, mức xử phạt thế nào có rồi. Sao lại xử thế được. Đấy, nhà đài nhìn xung quanh xem, thái độ nhân dân thế nào thì biết ngay.

Một thanh niên đầu trọc lốc, vừa nói, tay vừa nắm lại vung lên:

- Đảng phải xem lại mấy cái ông toà án này đi. Có vấn đề đấy! Không phải ngẫu nhiên mà các ông ấy bàn nhau chỉ xử thế này đâu. Lẽ công bằng ở đâu? Nhà toàn xe tay ga thôi. Sâu mọt là đây, chứ đâu nữa?

Một cô thanh nữ, dáng chừng buôn bán:

- Dân kinh doanh chúng tôi khổ sở với các loại người này lâu rồi. Bây giờ mới lôi được mấy ông ra thôi. Quan bé ăn bé, quan to ăn to. Xử thế này chỉ là gãi ghẻ. Quá bằng nống bọn tham nhũng lên.

Mấy ngày nay, tất cả báo phát hành trên địa bàn đều có bài phản ánh sự kiện này. Đều là những bài tóm tắt, phản ánh, tường thuật vụ án. Khi toà tuyên phạt mức án các bị cáo thì các bài chuyển

hướng sang nhận xét, bình luận sự kiện, các báo tập trung khẳng định, đây là một cách làm tưởng như cũ nhưng mới thật sự.

Tờ *Chính luận* giật tít: *Tường thuật trực tiếp xử án - Bước đột phá trong thế chế dân chủ*. (Kèm ảnh toàn cảnh phiên toà đông đảo người dự).

Tờ *Thời luận*: *Tường thuật trực tiếp xử án – Hình thức toàn dân giám sát các cơ quan báo cáo pháp luật*. (Kèm ảnh chụp từ trên cao mà cận cảnh là chiếc máy và người quay phim, viễn cảnh là đông đảo người dự.)

Cả hai báo trên đều đặt câu hỏi: vì sao mức xử phạt thấp như vậy?

Báo *Pháp luật với thời đại* giật tít bằng một câu hỏi: *Toà án xử theo luật pháp hay theo chỉ đạo của…?* Kết thúc bài viết, tác giả kiến nghị: Các cơ quan chức năng cấp trên cần làm sáng to khuất tất bên trong vụ xét xử này.

Kiên theo dõi tất cả các buổi tường thuật cả trực tiếp và gián tiếp. Có chuẩn bị kỹ cũng có khác, các thẩm phán, kiểm sát viên đều tỏ ra chững chạc, có nghề. Như một cuộc thao diễn nghiệp vụ! Cho đến phút chót mới lộ ra vấn đề. Kiên biết mấy bị cáo quan chức. Có người như ông Định, còn biết khá rõ. Là biết qua công việc thôi. Còn những chuyện sau công việc, ngoài công việc thì chịu.

Đã có lần Kiên nói chuyện với Hùng - nhớ ra rồi, hôm hai anh em đi tắm bùn, Hùng có nói rằng, nếu anh làm Chủ tịch, nhất là phó chủ tịch phụ trách các sở: Quy hoạch Kiến trúc, tay dựng, Tài nguyên Môi trường Nhà đất, Giao thông Công chính… thì Tết nhất, thiên hạ cứ phải xếp hàng gặp anh đấy.

Còn bao nhiêu loại giấy phép gì gì ấy… Chính là chuyện này đây? Âu cũng là cái giá phải trả cho sự tham lam. Không biết, nếu mình ngồi vào ghế ấy thì có mắc không? Các cụ ngày xưa dạy rồi: hám

quyền, chết vì quyền; hám danh, chết vì danh; hám lợi, chết vì lợi, hám sắc chết vì sắc. Làm công dân bình thường, làm chuyên môn thuần tuý mà muốn đứng ngoài bốn cái cám dỗ ấy còn khó, nữa là làm anh có chức, có quyền.

Ông Trân cho rằng, nhất định tay thẩm phán này phải chịu sức ép nào đấy? Ai nhỉ? Trong hay ngoài thành phố này? Ông gọi điện cho anh ta, mời lên trao đổi công việc. Không giải thích, không động viên, không rào đón, Bí thư Thành uỷ đặt anh ta trước một sự lựa chọn:

- Tôi không tin là đồng chí không biết phải xử ông Định mức án nào cho đúng với tội danh. Nếu đồng chí không biết thật thì đồng chí sẽ phải nhận một hình thức kỷ luật vì năng lực yếu kém, làm mất niềm tin của nhân dân vào sự công bằng của toà án chúng ta. Đây lại là phiên toà thí điểm hình thức dân chủ, xã hội ở Thanh Hoa. Còn nếu đồng chí biết phải xử thế nào cho đúng với tội danh, nhưng vì một lẽ nào đấy, một áp lực nào đấy mà phải xử như đã xử thì chúng tôi buộc phải xem xét.

- Báo cáo Bí thư, tôi biết rõ tầm quan trọng của phiên toà này. Đồng chí Chánh án cũng đã trao đổi kỹ. Chúng tôi cũng đã trao đổi với các đồng chí bên Công an, Viện Kiểm sát Thành phố, để tạo một sự đồng thuận. Không phải chỉ Thành phố mà cả nước sẽ biết tường tận, cặn kẽ phiên toà này. Thế nhưng…

Ông Trân nhìn thẳng vào mắt anh ta. Đôi mắt sau cặp kính trắng nghiêm nghị, đặt anh ta trước một sự lựa chọn nữa:

- Nói hay không là quyền của đồng chí. Theo tôi, tình hình không đến mức làm đồng chí phải lo sợ, chắc không phải dùng biện pháp bảo vệ nhân chứng đâu mà lo.

Thẩm phán ngước nhìn ông Trân như muốn hỏi điều gì.

Ông giải thích:

- Đơn giản, vì chúng tôi không làm cái việc như cảnh sát.

Chúng tôi cần biết nguồn phát ra thông tin đến đồng chí, để hiểu được tính phức tạp của vấn đề, để có biện pháp gỡ rối. Không ai làm chuyện đôi co ba mặt một lời.

Một lần nữa, thẩm phán lại ngước nhìn ông ngần ngại

Ông Trân đọc được suy nghĩ của anh ta, nên giải thích:

- Chắc đồng chí muốn biết chúng tôi sẽ xử lý khuyết điểm của đồng chí như thế nào chứ gì? Tôi nói ngay đây. Tất nhiên, trong suy nghĩ của tôi và nhiều người khác, đồng chí chưa phải là người có bản lĩnh chính trị, bản lĩnh nghề nghiệp. Tôi thông cảm cái khó của đồng chí.

Thẩm phán, tay này bóp tay kia. Bóp rồi lại bỏ ra, bỏ ra rồi lại bóp tiếp. Cứ như không biết làm gì ngoài việc bóp tay như thế.

Anh ta lại nhìn ông Trân, lần này ra chiều bạo hơn:

- Báo cáo Bí thư, đồng chí hiểu thế thì phúc cho tôi quá. Thưa đồng chí, anh Định là người tâm phúc của đồng chí ấy. Đồng chí ấy bồi dưỡng cất nhắc lên, để kế cận Chủ tịch. Mối quan hệ này quá nhiều người biết. Dù bây giờ không ở thành phố nhưng… Đồng chí ấy gọi điện cho tôi… ngay trước khi nghị án.

Mọi việc đã rõ, ông Trân kết thúc câu chuyện:

- Đồng chuyên tâm. Thế nào ngành dọc của đồng chí cũng chỉ đạo xử lại đấy. Coi như sức ép dư luận thôi! Không phải lo lắng gì nhiều.

***

Người lơ lớ cũng theo dõi phiên toà qua truyền hình. Ông ta thầm chê tay Định dại dột. Chê gã Tấn ngu xuẩn. Cứ như tao đây, cũng tốn kém đấy, nhưng tao làm qua tay thằng khác, kín đáo, tự nhiên, hối lộ mà cứ như không. Mưa phùn thấm lâu. Ngay cả khi tay Sán chết tiệt, ngu như chó, bị bắt, ta vẫn bình chân như vại. Chả thằng nào động đến lông chân ta được. Nó vào tù, đường dây vẫn an toàn. Bây giờ toà xử thằng Định và đồng bọn thế này, việc lo lót của ta cũng sẽ nhẹ đi. Chắc chắn khu công nghiệp thứ hai cũng sẽ xong mà xem.

Khi nghe toà tuyên án, *Người lơ lớ* vỗ đùi, cười lớn: "Bàn tay Người ngoài hành tinh đây. Chỉ ông ta mới làm được thế. Cho dù không còn đứng đầu Thành phố này, nhưng ảnh hưởng của ông ta, đệ tử của ông ta còn lớn lắm. Ngay cả sau Đại hội này, nghỉ hưu hẳn, cái đầu ấy vẫn còn được việc cho ta".

Chương 30

- Chào Thủ trưởng, Thủ trưởng vẫn khoẻ chứ ạ!

- Đã nói rồi, đồng chí đừng xưng hô như thế. Nó không còn phù hợp.

- Tôi vẫn giữ nếp cũ ạ.

Cuộc gặp lần trước vẫn canh cánh trong lòng. Tổng Bí thư biết, "Cụ" đã hẹn gặp, nghĩa là thế nào cũng có chuyện.

Mà chả có chuyện cũng thành chuyện với người lúc nào cũng muốn thể hiện uy quyền của mình. Cũng chả có cách nào ngoài việc phải đối mặt với sự thật này. Sẽ quyết liệt đây. Ông chủ động vào cuộc:

- Chắc anh có ý kiến gì chỉ đạo?

- Không, tôi chỉ hỏi đồng chí về một vài việc mà tôi và nhiều đồng chí khác quan tâm thôi.

- Xin anh cho biết cụ thể ạ?

- Tình hình Thanh Hoa thế nào?

- Báo cáo anh, Thanh Hoa có những chuyển biến tốt. Đồng chí Trân đã sớm ổn định tình hình.

- Nhận định của tôi hơi khác, không, khác nhiều đấy. Tôi không bảo tình hình Thanh Hoa xấu. Không bảo, nó không ổn định. Tôi nói, tình hình Thanh Hoa khác thường… -ông đằng hắng dọn giọng - Đồng chí cho thí điểm bí thư kiêm chủ tịch này. Rồi lại tổ chức trưng cầu ý dân nữa chứ? Đồng chí có tính đến việc những kẻ quá khích, các phần tử cấp tiến lợi dụng để lái theo ý đồ của họ, đòi quyền lợi chính trị không? Lại còn các lực lượng thù địch nữa. Nó sẵn sàng đưa chiêu bài dân chủ, nhân quyền để phá ta. Trong phá ra, ngoài phá vào! Yêu cầu tối thượng của Đảng là, bằng mọi cách phải giữ được ổn định chính trị. Thế mà đồng chí lại xới chuyện đó ra. Đồng chí xem ngay nước bạn ta, đã dám nêu chuyện ấy ra chưa?

Những đường nhăn trên trán Tổng Bí thư đã sâu, càng hằn sâu hơn. Sâu hơn, nhưng vẫn thẳng băng như những dòng kẻ nhạc.

- Thưa anh. Theo báo cáo của đồng chí Trân, và thực tế cũng cho thấy, các đồng chí Thanh Hoa biết rất rõ giới hạn của mình. Các đồng chí ấy chỉ làm như thế trong một sự việc cụ thể, ở một địa điểm cụ thể. Tôi nghĩ, những gì hợp lòng dân thì dân sẽ bảo vệ. Và lại chắc anh cũng biết, về trật tự an toàn xã hội, ta làm chưa thật tốt. Nhưng an ninh chính trị thì tôi yên tâm được.

- Đồng chuyên tâm, nhưng chúng tôi không yên tâm. Đảng không yên tâm.

"Cụ" nhân danh cá nhân đã sợ, nhân danh nhưng người khác nữa càng sợ, nhân danh Đảng thì hoá ra mình là cái thằng phá hoại Đảng à? Giọng người nói chuyện, rõ là phật ý Tổng Bí thư ý thức được mình phải mềm mỏng về thái độ. Nhưng về tư tưởng, về chính kiến thì phải rõ ràng, sòng phẳng và đứt khoát là không nhượng bộ. Nghĩ thế, nhưng không hiểu sao ông buông một câu, không ra phản đối, cũng chẳng ra chấp nhận:

- Vâng, cũng có thể là như vậy!

Thấy ông có vẻ chịu trận, được thế người nôi chuyện tiếp tục suy nghĩ của mình:

- Gần đây, lại còn chuyện truyền hình trực tiếp một vụ xử án. Đồng chí giải thích đi!

- Vâng, báo cáo anh, tôi hoàn toàn ủng hộ việc thí điểm này của Thanh Hoa. Nó chính là bước đột phá vào một khâu yếu trong hệ thống các cơ quan công quyền của ta. Anh cũng biết, mấy vụ án lớn gần đây còn liên quan đến một số cán bộ do Trung ương quản lý. Chúng ta chưa có giải pháp nào, khắc phục sự yếu kém về cả năng lực và phẩm chất của đội ngũ cán bộ mấy ngành này. Vì thế…

"Cụ" chặn câu nói giữa chừng của ông bằng một câu chất vấn khác:

- Vừa rồi, tôi thấy, trong một hội nghị, đồng chí còn cố vũ thanh niên làm giàu. Trong số họ ắt phải có các đảng viên chứ. Tất nhiên có nhiều cách làm giàu, nhưng chắc chắn phải có việc thuê mướn nhân công, bóc lột lao động phải không?

Vừa mới nghe hỏi, Tổng Bí thư biết ngay câu hỏi ấy sẽ dẫn đến đâu. Đấy là một sự phân công xã hội dựa theo năng lực của mỗi người. Bây giờ ngành thương binh xã hội còn phải định chỉ tiêu xuất khẩu lao động, kể cả lao động kĩ thuật, lẫn lao động giản đơn như giúp việc gia đình, chăm sóc người già, người tàn tật. Đến giờ mà vẫn coi đấy là đi ở, là bị bóc lột, coi thuê mướn nhân công là bóc lột, thì khó gặp nhau quá. Đã thế, ông không tranh luận mà thừa nhận:

- Đúng là cần thuê sức lao động ạ!

- Thế nghĩa là đảng viên cũng làm kinh tế, cũng làm ông chủ…?

- Đúng thế ạ!

- Thế bây giờ, Đảng Cộng sản là Đảng của ai?

Đến đây thì ông buộc phải thẳng thắn nói rõ chính kiến:

- Theo tôi, tình hình xã hội đã có những thay đổi rất lớn, xu hướng thời đại cũng vậy. Càng ngày chúng ta càng đi đúng quy luật hơn. Nhiều suy nghĩ trước kia duy ý chí cần phải được điều chỉnh lại cho phù hợp, kể cả nội dung trả lời câu hỏi của anh. Tôi nghĩ đảng viên cũng có quyền làm giầu như mọi công dân khác, cũng có quyền thuê mướn nhân công, miễn là không vi phạm pháp luật…

Người nói chuyện tỏ ra không muốn nghe nữa. Ông cũng do dự,

không biết có nên tiếp tục cuộc nói chuyện không hồi kết này không. Nói "không hồi kết" là trong suy nghĩ thôi, chứ trong thực tế, cả hai bên đều thấy, không thể kéo dài cuộc nói chuyện thêm nữa.

Góc nhìn khác nhau, nhận thức khác nhau, thái độ khác nhau. Câu chuyện sẽ tiếp tục như thế nào, ở đâu, là chuyện khác. Cả hai bên đều biết rõ điều này.

Đúng lúc ông thoáng do dự, "Cụ" cắt ngang:

- Hằng ngày đồng chí vẫn đi ô tô đến cơ quan đấy chứ? Có ai cầm đèn chạy trước xe đồng chí không? Tôi cho rằng đồng chí đang tác động vào Thanh Hoa, đẩy nó vào tình trạng phát triển nóng. Hết sức nguy hiểm. Có thể rơi vào tình trạng không kiểm soát được, - ngừng một lát "Cụ" tiếp. - Đồng chí có biết bên nước bạn, đến báo cáo chính trị Đại hội, người ta còn giữ bí mật đến tận lúc ra Đại hội không?

Tổng Bí thư thấy phải tỏ rõ chính kiến. Đã thế… ông tấn một đòn trực diện, quyết liệt:

- Báo cáo anh, tôi biết rõ điều đó. Với tình hình của ta… tôi chủ trương sẽ công bố dự thảo báo cáo chính trị Đại hội trước khi khai mạc… vài tháng… cho nhân dân thảo luận góp ý kiến nữa kia.

"Thế này thì quá lắm. Rõ là nó thách thức mình rồi, đối đầu mình rồi. Đến nước này thì… phải tỏ thái độ ngay".

"Cụ" đứng ngay dậy. Giọng gay gắt, quyết liệt:

- Đồng chí đi quá xa đấy. Tôi cần nhắc lại lời cảnh báo đồng chí lần trước: Chớ có đốt cháy giai đoạn, kẻo sẽ bị chính giai đoạn đốt cháy đấy.

Tổng Bí thư cũng đứng dậy. Mắt ông cháy lên một ngọn lửa rất lạ. Ngọn lửa ấy đã thắp sáng những người này, sưởi ấm những người kia, thiêu cháy những kẻ khác. Ngọn lửa ấy là thuốc đắng, là liều kháng sinh đặc trị những căn bệnh xã hội trầm kha, tưởng như không thuốc nào chữa khỏi - *Lửa đắng*. Ông rành giọt từng tiếng:

- Tôi ý thức, mình phải cháy lên thành ngọn lửa, thắp sáng thêm sự nghiệp đổi mới của Đảng, chứ không làm ngọn nến leo lét mâi tàn canh.

Ý nghĩ đầy đủ là như thế, nhưng không nỡ nói ra về sau.

Cái lối kỳ đà cản mũi thế này thì không thế làm việc được. Không nói về thái độ. Anh ấy nhiều tuổi thế, lại vốn là cấp trên mình. Khó chịu thế, chứ khó chịu nữa cũng phải chịu. Mà mình vẫn chịu đựng đấy chứ.

Cốt lòi là ý kiến về công việc. Gần như anh ấy phản đối hầu hết những việc mình làm. Tại anh ấy thiếu thông tin? Hay còn do hạn chế trong khả năng phân tich, đáng giá tình hình và xu hướng thời đại? Tại không còn khả năng sáng suốt trong tư duy nên cứ dựa vào kinh nghiêm cũ để xem xét tình hình mới.

Hay còn vì một điều gì khác?

Có thể lắm! Nếu thế, cũng là chuyện giải thích được.

Người ta thường luyến tiếc thời đã qua của mình. Khi phải rời bỏ nó vẫn cố níu kéo, cố chứng tỏ quyền uy của mình bằng cách dùng thế lực cũ tác động vào tình hình mới.

Có lẽ cũng phải có quy định về việc này. Khoa học quản lý đã chỉ ra rồi. Người ta không thể mãi sáng suốt khi ngồi ở một vị trí lãnh đạo. Ngồi mãi một ghế đầu óc sẽ trì trệ, báo thủ. Các nước phát triển tiến nhanh vì họ làm đúng quy luật của kinh tế thị trường đã

đành. Nhnng còn nhờ họ có cách lập ra một bộ máy và xây dựng được một cơ chế khoa học cho bộ máy ấy vận hành. Một trong những nguyên tắc xác lập bộ máy ấy là không ai ngồi ở vị trí lãnh đạo quá hai niên!

Không biết có nên nêu vấn đề này ra không?

Xem ra, thái độ của anh ấy quyết liệt đấy. Nếu phải trả giá bằng sự quyết liệt đáp lại thì cũng là vì công việc, vì sự bền vững lâu dài của Đảng và đất nước này!

***

Ông Trịnh Trân xin gặp Tổng Bí thư.

- Báo cáo anh, công tác chuẩn bị của Thanh Hoa đã xong, mời anh về dự Đại hội và cho ý kiến chỉ đạo.

Tổng Bí thư cười, vẻ bằng lòng:

- Thế nào tôi cũng về dự. Không phân công đồng chí khác đâu. Bên tổ chức có đề nghị Thanh Hoa giới thiệu thêm vào Trung ương một đồng chí nữa phải không? Anh đã có dự kiến chưa?

- Dạ, tôi định giới thiệu đồng chí Trần Kiên, Bí thư quận Lâm Du ạ.

- Đúng quá rồi. Tôi ủng hộ. Đảng cần những người dám nghĩ dám làm, nhất là dám chịu trách nhiệm như thế.

- Báo cáo anh, hôm rồi "Cụ" có gọi tôi lên hỏi chuyện.

Tổng Bí thư cười, như vơ lẽ ra điều gì:

- Thế à? Tôi cũng vừa bị gọi lên. Thế "Cụ" chỉ thị những gì?

- "Cụ, toàn phê phán thôi ạ. Cụ báo tôi "phiêu lưu chính trị".

Không thể cười được nữa. Ông nghĩ lung lắm.

Người đời, nếp nhăn trên trán người này gấp khúc thành chữ V, người kia hình chữ W, chữ M. Nhiều người, trán cứ uốn lượn như sóng biển luân hồi. Hình như chỉ ông có những đường nhăn thẳng băng, song song, đều đặn như dòng kẻ nhạc. - ông Trân nhìn vào những đường thẳng băng ấy nghĩ tiếp - "Phải nói, nó như những đường đạn bắn thẳng mới đúng chất cách mạng của con người này". Ông Trân biết Tổng Bí thư đang bận tâm về chuyện gì, nên kéo sang chuyện khác:

- Báo cáo anh, chắc anh có theo dõi phiên toà ở Thanh Hoa. Dư luận trong nhân dân, trên báo chí, cả trên mạng dữ dội lắm ạ. Nhiều người bóng gió, đây là sự chỉ đạo của thành phố. Tôi có gặp đồng chí thẩm phán ngồi ghế chủ toạ phiên toà ấy Hoá ra…

- Anh cứ nói đi, về mặt chính trị và có thể cả về mặt xã hội, tôi với anh có nhiều cái cùng quan điểm. Nhất là việc ủng hộ các nhân tố mới.

- Thưa anh, hoá ra là từ người tiền nhiệm của tôi. Thưa anh, rất gần đây tôi mới biết câu vè này. Ngẫm ra thấy đúng quá anh ạ!

Ông cười. Nhưng lần cười này suy tư hơn:

- Lại vè à? Vè thế nào? Đã có lần được nghe câu: "*Mất mùa đổ tại… thiên tai. Được mùa bởi tại thiên tài Đảng ta"*, tôi đã choáng rồi. Nó nói rất đúng chế độ trách nhiệm của các tổ chức Đảng ta, của cả hệ thống chính trị, chính quyền của ta. Bây giờ lại có câu gì, mà anh bảo đúng quá?

- Vâng, tôi nghiệm ra rất đúng, đúng với cả tình hình ở Thanh Hoa.

Câu ấy là: *"Đảng lãnh đạo, nhà nước quản lý*".

- Thì đúng quá rồi còn gì? - Tổng Bí thư cười.

- Báo cáo anh, vấn đề là ở nửa sau kia ạ. Đấy là *"hưu trí điều hành, lão thành chỉ đạo"*.

Tiếng cười Tổng Bí thư vỡ ra. Ông cười như đang cười bên những người lính ngồi nghỉ quanh mình, giữa đỉnh dốc trên đường hành quân sau một chuyện tiếu lâm ai đó bạo mồm kể. Ông cười thoải mái. Cười khoái trá. Cười, vì với ông, điều này vô cùng đắc ý.

- Đúng quá! Hay quá! Đúc kết của nhân dân tuyệt quá. Nghĩa là nhân dân đã nhìn thấu một vấn đề đang tồn tại trong cơ chế của ta. Điều này vô cùng quan trọng đối với tôi đồng chí ạ. Tôi đang ở vào đúng hoàn cảnh này, cũng chịu trận như anh: Hèn nào anh bảo đúng. Trí tuệ nhân dân kỳ diệu thật.

Cuộc làm việc với anh Trân càng củng cố thêm suy nghĩ của mình. Đúng là một lực cản đáng sợ. Cản tất cả những gì cản được, những ai cản được để chứng tỏ sự tồn tại của mình trên đời này "người ta" đều làm.

Đang ra sức cản mình đây, đang đà chạy mà có kẻ ngáng chân ngã… Chấp nhận. Cái mất chỉ là của cá nhân ta. Cái được là của sự nghiệp chung.

Ta chấp nhận!

***

Sáng nay Tổng Bí thư không tập thể dục mà thay bằng một giờ đi bộ. Vườn hoa gần nhà mang tên một nhà khoa học nước ngoài cùng với bức tượng đồng bán thân ông. Gọi là vườn hoa, mà không có một khóm hoa nào. Những cây cổ thụ cao lớn, tán lá dày như

một cánh rừng nhiệt đới mê lòng bất cứ ai đi qua. Giữa vườn hoa, nơi đặt bức tượng đồng là một khoảng trống thoáng đãng. Ngồi trên ghế đá dưới những tán cây xung quanh, khách vừa ngắm được gương mặt khắc khổ nhà khoa học, vừa thả hồn mình lên khoáng trời xanh trên tán lá

Ông đi đúng mười vòng quanh vườn hoa, vẫn thấy mình còn dẻo lắm. Người vẫn nhẹ bỗng, chân vẫn tênh tênh. Thêm khẩu súng ngắn bên hông phải, bi đông nước bên hông trái, chiếc gậy trong tay, chiếc mủ tai bèo trên đầu, chiếc xắc cốt nữa là thành anh bộ đội giải phóng ngày nào giữa rừng Trường Sơn rồi. Ký ức người lính vẫn như chợt trở lại với ông như thế, và bao giờ cùng làm ông vui. Sáng nay sẽ có một cuộc trả lời phỏng vấn của quân anh Triển đây. Bao giờ ông cũng có cảm giác vui vui khi tiếp xúc với các nhà báo. Mà sao nhiều quan chức lại ngại họ, thậm chí sợ nhỉ?

Về đến gần nhà, ông thấy một bé gái, đôi chân trần đang nhẩy lò cò trên vỉa hè. Hai chiếc dép đỏ, trông xa như chùm hoa phượng trên cây vừa rơi xuống. Cách đấy một quàng, một thiếu phụ, hai chiếc đuôi sam buông thõng sau lưng khiến cho gương mặt chị vẫn là gương mặt cô sinh viên ngày nào. Đôi mắt lá dăm chú mục vào hai tay không rõ đang làm gì, thỉnh thoảng mới đưa mắt trông chừng con gái chơi.

Dừng lại trước đứa bé, ông nhìn nó chăm chắm. Nó chợt ngửng lên, thấy một ông già, như ông nội mình, vội khoanh tay cúi đầu:

- Cháu chào ông ạ!

Ông ngồi thụp xuống, nhìn nó hiền từ:

- Ông chào cháu. Cháu tên là gì? Mấy tuổi rồi? Cháu có cái áo đẹp quá nhỉ. Cho ông xem tí nhé…

Tay khẽ nâng vạt chiếc áo liền váy của nó lên một chút, nhìn kĩ

những bông hoa cúc xinh xinh dăng đều đặn thành hàng. Chắc phải làm thủ công từ một bàn tay phụ nữ khéo léo lắm đây.

- Mẹ cháu… - ông định dùng từ "may", nhưng lại nghĩ, đây không phải là thứ hàng dùng máy khâu lược nên nói tiếp - "làm" cho cháu cái áo này à?

- Thưa ông vâng ạ!

Từ nãy, thiếu phụ đã ngừng tay, bước lại gần chỗ con.

Chị biết ông là ai. Hai người sĩ quan cảnh vệ cũng biết chị "hàng xóm" nhà ông là ai, chỉ có ông là không biết họ. Chị chào ông. Ông đáp lại và hỏi:

- Chị "làm" cái này cho cháu à?

- Vâng, thưa bác, cháu dùng chiếc kim này móc chỉ, kết thành từng mảnh, rồi khâu lại thành váy áo cho cháu ạ.

- Tài thật, khéo tay thật. Có khó làm lắm không?

- Thưa bác chịu khó học một chút, tỉ mẩn một chút thì ai cùng làm được thôi ạ.

- Ừ, thế thì ta làm xuất khẩu được đấy nhỉ. Các nước phát triển rất thích hàng làm bằng tay. Mà ta thì còn nhiều lao động nhàn rỗi lắm… - Mắt ông nhìn ra xa, như theo đuổi một ý nghĩ nào đó, đoạn ông cúi xuống, mấy ngón tay thô ráp khẽ chạm vào má bé gái - Cháu hay ăn chóng lớn cho bố mẹ công tác nhé. Chị nuôi cháu khoẻ, dạy cháu ngoan và làm việc tốt nhé. Tôi phải về làm việc rồi.

Thiếu phụ vội nói:

- Cháu chúc bác mạnh khoẻ, để… lãnh đạo đất nước ạ!

- Tạm biệt ông ạ! - Vừa nói, con bé vừa đưa bàn tay nhỏ xíu lên hua hua.

Buổi sáng trong lành… Bàn tay bé bỏng vẫy vẫy, lời chúc của thiếu phụ làm ông vui vui. Ngồi vào bàn, gọi điện cho ông Tiến - trợ lý, báo mình sẽ làm việc ở nhà, đến 9 giờ mới đến cơ quan tiếp chuyện nhà báo.

Nhớ lại mấy lần làm việc với "Cụ" và với ông Trân vừa rồi, ông sắp xếp lại, ghi vào sổ công tác những ý chính. Cả ý nghĩ mới nảy ra. Ông suy đi tính lại, tự mình phản biện mình. Khi đưa ra Bộ Chính trị, mọi người sẽ tiếp nhận thế nào đây? Chắc chắn sẽ được ủng hộ. Ông tin chắc như vậy. Niềm tin ấy củng cố thêm ý nghĩ ngày càng quyết liệt trong quyết định: Chấp nhận cuộc này, dù phải trả giá đắt nhất.

***

Mấy hôm sau, nhờ Bản tin sáng của Đài Truyền hình Thanh Hoa giới thiệu, dân Thanh Hoa và các tỉnh trong vùng phủ sóng đổ xô đi mua tờ *Thời luận* để đọc bài trả lời phỏng vấn của Tổng Bí thư.

Giữa trang nhất, gương mặt khắc khổ của Tổng Bí thư nhìn mọi người như đăm chiêu hơn. Hàng tít lớn chạy ngang phía trên: *Tôi chịu trách nhiệm trước Đảng, trước nhân dân và trước pháp luật.*

"… Khi nhóm phóng viên xuất hiện trước cửa phòng khách, Tổng Bí thư đứng ngay dậy, tươi cười tiến đến chỗ chúng tôi, vừa đưa tay ra bắt vừa nói: "Các nhà báo *Thời luận*, nơi có đồng chí Tổng biên tập dũng cảm và bản lĩnh đây phải không? Cho tôi gửi lời hỏi thăm và chúc đồng chí Triển mạnh khoẻ, vững bước trong sự nghiệp của mình".

Để tranh thủ thời gian quý báu, chúng tôi bắt tay ngay vào cuộc

phỏng vấn.

Phóng viên: Thưa Tổng Bí thư, theo dõi tình hình Thanh Hoa gần đây, giới báo chí ghi nhận có một số chuyển biến tích cực theo tinh thần đổi mới. Ông đánh giá thế nào về nhận xét này?

Tổng Bí thư: *Sau vụ đất đai, Thanh Hoa đang ổn định trở lại. Có những chuyển biến tích cực, mà quận Lâm Du là thể hiện rõ nhất. Đảng ta khuyến khích sự tìm tòi, sáng tạo, miễn sao đạt được hiệu quả. Dân giàu nước mạnh. Đề xuất của Thanh Hoa về cải tiến phương thức lãnh đạo ở Lâm Du đúng với chủ trương của Đảng trong chương trình cải cách hành chính của chính phủ. Hiệu quả trước mắt là tinh giản bộ máy, giám bớt gánh nặng ngân sách, xác định rõ chế độ trách nhiệm cá nhân của cả người lãnh đạo, của người quản lý. Chúng tôi vẫn theo dõi sát sao tình hình. Đây mới là kết quả bước đầu. Nếu nhân rộng mà vẫn kết quả hiệu quả sẽ vô cùng lớn! Nó sẽ góp phần đẩy nhanh công cuộc đổi mới đất nước.*

Phóng viên: Thưa Tổng Bí thư, ông có theo dõi truyền hình trực tiếp phiên toà xử vụ đưa và nhận hối lộ, của một nhóm quan chức Thanh Hoa không ạ?

Tổng Bí thư: - *Rất tiếc là không theo dõi được trọn vẹn mặc dù đã được báo trước. Tại công việc thôi. Tôi đã quyết định gác tất cả mọi việc lại, thế mà cũng mất phần đầu. Có lẽ cũng không thật quan trọng vì là phần nghi thức. Lại cũng phải vừa theo dõi vừa giải quyết một số việc khác*.

Phóng viên: Suy nghĩ của ông về việc này thế nào ạ?

Tổng Bí thư: *Nói thế nào đây? Có lẽ cũng như rất nhiều người, lần đầu tiên tôi theo dõi diễn biến một phiên toà. Vì thế trước hết phải cảm ơn đài Truyền hình Thanh Hoa. Nết không có buổi truyền hình trực tiếp này thì không bao giờ tôi biết một phiên toà đã diễn ra như thế nào. Vì thế cảm giác của tôi là rất bổ ích. Và điều quan*

trọng là, có thể rút ra rất nhiều điều cần thiết cho công việc của chúng ta. Tôi có đọc bài tổng hợp dư luận báo chi. Tuyệt đại đa số ý kiến nêu lên là đúng, thậm chi rất đúng với định hướng của Đảng và chính sách của chính phủ.

Phóng viên: Xin Tổng Bí thư nói cụ thể hơn về những cái được của việc làm này?

Tổng Bí thư: *Trước hết, đây là một việc làm hay. Người dân được theo dõi chi tiết, cụ thể kết quả điều tra của công an, công tác xét xử của toà án, công tác giám sát của Viện kiểm sát. Thế tức là, cùng một lúc, cùng một sự việc nhân dân có điều kiện giám sát công việc của cả ba cơ qum báo vệ pháp luật này. Điều đó buộc các cán bộ phải làm cho chuẩn, nói cho chuẩn, xử cho chuẩn. Tốt quá đi chứ. Tôi chắc rằng, nhưng ai đã làm những việc khuất tất như cố tình làm sai, đưa hối lộ, nhận hối lộ sẽ phải coi đây là tấm gương phản diện tự răn mình.*

Nếu nhân dân thấy có gì không phải, không đúng, có quyền phát biểu ý kiến, qua thư từ hoặc nhờ các cơ quan báo chỉ. Miễn là với động cơ xây dựng. Thế thì tốt quá đi chứ? Đấy là một biểu hiện mới của quyền dân chủ một cách phản biện xã hội nhanh chóng, kịp thời. Điều này là rất tốt cho các cơ quân công quyền, nhất là các cơ quan bảo vệ pháp luật.

Phóng viên: Chắc chắn ông có nhận xét về phản ứng của những người có mặt trong phiên toà hoặc dư luận cả nước sau phiên toà khi nghe tuyên án. Ông có lý giải về hiện tượng ấy, thưa Tổng Bí thư?

Tổng Bí thư: *Có gì khó hiểu đâu nhỉ? Người ta phản đối đấy! Nhân dân cho là xử thế quá nhẹ. Nết xử nhẹ quá thì phải xử lại cho đúng người, đúng tội. Các cơ quan chức năng có thẩm quyền sẽ vào cuộc. Thế mới có tác dụng răn đe đối với người nắm cán cân công lý chứ.*

Phóng viên: Có báo còn đặt câu hỏi: "Toà án xét xử theo luật hay theo chỉ đạo của…" Thưa, họ đặt dấu chấm lửng chứ không phải tôi bỏ lửng câu nói đâu ạ!

Tổng Bí thư: *Tôi hiểu rồi. Chỗ này tế nhị đây, nhạy cảm đây. Đấy là cái cách mà các nhà báo hay dùng mỗi khi khó nói, khó xử chứ gì (cười) Theo tôi, Hội đồng xét xử chỉ tuân theo quy định của pháp luật. Bởi pháp luật là ý chí của nhân dân ta, của chế độ ta dưới sự lãnh đạo của Đảng ta, chứ có phải mượn của ai đâu. Nếu có y kiến của một tổ chức nào, cá nhân nào, thì đấy chỉ là để tham khảo, không có tính bắt buộc. Hội đồng xét xử phải có tính độc lập của mình là phải chịa trách nhiệm trước pháp luật, trước hết là trước toà án công luận nếu mình ra án quyết sai.*

Mà sai là phải công khai xin lỗi và bồi thường theo quy định. Việc này phải làm cho tốt. Còn bàn dân thiên hạ nữa chứ, còn cộng đồng quốc tế nhìn vào nữa chứ. Anh nhân danh Toà án nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam cơ mà. Sao có thể kéo pháp luật theo ý chủ quan của tổ chức này, cá nhân kia được. Thế giới, người ta đã dịch luật Hồng Đức của mình ra tiếng Anh để nghiên cứu lia mà. Con hơn cha là nhà có phúc chứ. Con không bằng cha ông thì là hoạ rồi còn gì.

Tôi nhắc lại khẩu hiệu: Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật. Pháp hật là trên hết, không tổ chức nào, không cá nhân nào tự cho mình có quyền đứng ngoài pháp hật, đứng trêu pháp luật. Pháp luật phải như sợi dây điện trần ấy. Ai động vào cũng bị giật. Đằng nà có người bị giật, có người không, mà người đó lại không có khả năng siêu nhiên gì thì nguy rồi. Phải không các nhà báo? Tôi chịu trách nhiệm trước Đảng, trước nhân dân, trước cả pháp luật về ý kiến này.

Một nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa phải như thế, không thể khác được. Công an, toà án, Viện kiểm sát cứ theo pháp luật

mà làm. Thẳng mực Tàu, đau lòng gỗ. Có câu thành ngữ thế phải không, các nhà báo? (cười)

Phóng viên: Xin phép được hỏi ông câu cuối cùng: Trong một bài viết, có báo nhắc đến ý kiến của một ông, cấp phó của một Ban cho rằng, dân trí ta còn hạn chế, làm thế này có cái không lợi. Ông này nêu một số tờ báo đặt vấn đề, có nên xử lại. Ông ấy nói, nếu các báo cũng vào hùa với báo ấy để gây sức ép với toà thì sao?

Tổng Bí thư: *Thì tôi đã nói nãy rồi. Hôi đồng xét xử phải độc lập cứ theo pháp luật mà xử. Tổ chức nào, cá nhân nào từ trên trời rơi xuống cũng không nghe, dư luận sai lệch chọc ngang lưng không nghe. Còn dư luận đúng thì phải nghe chứ. Báo chí là diễn đàn của nhân dân, là phán ánh dư luận nhân dân cơ mà, phải đâu của ông này bà kia. Tôi quan niệm dư luận đúng chính là phản biện của dân chủ công luận, là phản biện xã hội mà báo chỉ chính là phương tiện thể hiện. Khi đã thận trọng lắng nghe rồi thì đường ta ta cứ đi.*

Trong truyện Kiều có một câu rất hay "Việc công thì cứ phép công mà làm" là thế đấy! Tôi nghĩ làm việc gì cũng phải có bản lĩnh, ai cũng phải có bản lĩnh thì mới kiên định đường đi của mình. Còn đồng chí nào đó nói, dân trí ta còn hạn chế là không đúng đâu. Dân trí ta rất cao. Quan trí ta cũng rất cao. Thì chính việc truyền bình trực tiếp này là đề xuất của một đồng chí ở Lâm Du chứ đâu!

Phóng viên: Ông Phó ban đó nói rằng, đây là ý kiến của lãnh đạo Ban chứ không phải ý kiến cá nhân?

Tổng Bí thư*: Nói thế, có thể chưa hẳn thế đâu. Tôi xin nói thẳng thế này, nếu đúng là như thế thì đó chính là biểu hiện Đảng trí đồng chí ấy thấp, của ban lãnh đạo đồng chí ấy thấp. Và nếu tôi không cùng nghĩ như các nhà bao đang nghĩ, như nhân dân đang nghĩ thì Đảng trí của tôi cũng thấp nốt. Đúng không nào?*

Ông cười vui vẻ khi nói câu cuối cùng. Các phóng viên cùng cười đồng tình với ông.

Phóng viên: Xin cảm ơn Tổng Bí thư về cuộc nói chuyện bổ ích và lý thú này. Chúc Tổng Bí thư khoẻ để lãnh đạo đất nước tiến nhanh, tiến mạnh trong sự nghiệp đổi mới.

Nhóm phóng viên nội chính"

***

Mấy tháng trước ngày Đại hội Đảng toàn quốc, một bản thăm dò dư luận, do mấy ban của Đảng và một số cơ quan dân chính phối hợp tiến hành được công bố. Chủ đề được thăm dò là những ngành nào có biểu hiện tham nhũng nhiều nhất. Thật ra, chả phải thăm dò thì trong suy nghĩ của mọi người, những ngành ấy đã nằm trong "top ten đen" xếp loại của mọi người từ lâu rồi!

Ông Hoè bảo Kiên: "Đây là một biểu hiện mới của Đảng trong tư duy nhìn thẳng vào bệnh, tìm thuốc đặc trị đây".

Sau đó Đảng công bố *Dự thảo báo cáo chính trị Đại hội Đảng toàn quốc* để toàn dân tham gia ý kiến. Một loạt bài viết của nhiều tầng lớp nhân dân được đăng tải trên các báo trong Nam ngoài Bắc. Nhiều nhất vẫn là của các nhà chính trị, kinh tế, nhà quản lý, trí thức, doanh nhân.

Không khí xã hội đặc lại, nóng lên bởi những cuộc trò chuyện trao đổi cởi mở. hào hứng trong những đôi mắt chờ đợi, lấp lánh niềm tin.

Ông Trân gọi điện cho Kiên: "Con người hành động ấy đã quyết liệt rồi đấy. Chúng ta có quyền hy vọng phải không ông?"

Tâm trạng Kiên không vui lắm. Mấy hôm trước, vợ chồng anh

nhận được thư điện từ của con gái, báo tin đã chia tay với anh chàng Misen. Thuỳ Dương kể rằng, nó chơi thân với một cô gái người Pháp. Cô bạn này cũng rất thích Misen. Nhưng Misen chỉ yêu Thuỳ Dương thôi. Ba đứa vẫn chơi thân với nhau. Một buổi tối, cùng đến thư viện đọc sách. Mải đọc, lúc đứng dậy, nó không thấy cả Misen lẫn cô bạn gái đâu.

Chột dạ, Dương chạy đi tìm. Không thấy ô tô Misen đậu ở chỗ cũ. Nhìn quanh quất, Dương thấy chiếc xe đậu dưới một tán cây, khuất đèn cao áp. Dương chạy lại. Trong xe hai người đang mê mải làm tình, không còn biết trời đất là gì. Nó nhắm mắt lại, gõ vào cửa kính xe ba cái rồi bỏ chạy.

"Giờ thì con đã trở về căn phòng, trước đây đã thuê ở một mình… Con phải trả giá cho việc không nghe lời bố mẹ, trả giá cho sự mù quáng của mình. Tự mình mở mắt cho mình cũng là điều cần thiết. Con bị sốc và buồn lắm bố mẹ ạ. Phải khóc mấy ngày. Nhưng con giải thích được việc này. Nghĩa là con hiểu được vì sao con thất bại trong mối tình đầu…"

Kiên bảo vợ:

- Suy nghĩ của con chưa đủ vững vàng, hiểu biết về văn hoá chưa đủ sức bảo vệ nó trước sự khác biệt của một nền văn hoá khác. Đến người lớn, khi tiếp xúc một nền văn hoá quá cởi mở, tự do còn chao đảo, ngả nghiêng nữa là trẻ con.

Tần cũng tỏ ra cứng cỏi, nhưng giọng vẫn ngùi ngùi:

- Em sợ nó suy sụp. Nó nói thế là điều đó không xảy ra. Giá nó được như bố mẹ, mối tình đầu đã dẫn đến hôn nhân thì đẹp biết bao.

Kiên an ủi vợ:

- Bây giờ chuyện ấy không nhiều thì phải. Mà cũng hiếm hoi chuyện bố mẹ gióng kẻng rồi con mới ăn cơm.

Lúc này Tần đang ngồi ngả người trên xalông. Kiên đã complê, cravat tề chỉnh, ngực đeo tấm phù hiệu đỏ rực, "Đại biểu Đại hội Đảng toàn quốc". Anh ngồi bệt xuống sàn, áp tai vào bụng vợ, đợi nghe tiếng con đạp.

- Cu cậu chưa dậy em ạ.

Anh hôn vợ. Chị với tay, đưa cho chồng cái lược:

- Chải lại tóc đi, anh đi nhé! Chúc thành công!

Kiên đưa lại vợ chiếc lược:

- Đại hội thì nhất định phải thành công rồi! Có chúc anh thì chúc, em yêu ạ!

- Em chúc anh cũng thành công!

***

Sau nhiều ngày dự đại hội, ăn ở ngay trên Hà Nội, chiều nay Kiên đảo về cơ quan mấy tiếng. Vừa lên xe được một lúc, Hùng đã gọi điện hỏi thăm tình hình rồi dặn:

- Anh tạt vào cơ quan rồi mới về nhà đấy nhé. - Hùng nói như ra lệnh, rồi cúp máy.

Kiên bước lên sảnh, đã thấy mọi người tề tựu đông đủ.

Tiếng vỗ tay giòn như pháo tết. Hùng hò mọi ngươi vào phòng khách ngay đấy. Không ai ngồi, mặc dù đủ ghế cho tất cả. Giọng Kiên hào hứng:

- Người Ấn Độ có triết lý này: Nếu có thể ngồi thì đừng đứng. Nếu có thể nằm thì đừng ngồi. Nào, mời các đồng chí ngồi.

Giọng Hùng oang oang:

- Thưa *đồng chí Bí – Chủ* - Ấy là tôi rút gọn hai từ bí thư và chủ tịch đấy ạ - mọi người cười vì lần đầu tiên thấy cách gọi lạ tai ấy - Thưa Bí Chủ, còn tôi thì có triết lý này: Nếu có thể đứng bằng ba chân thì đừng đứng bằng hai chân.

Đám phụ nữ cười ré lên:

- Nói bậy! Nói bậy! *Phó tịch* bậy quá, bậy quá!

Cánh đàn ông tán thưởng:

- Quá đúng đấy các chị ạ!

Hùng làm bộ nghiêm nghị:

- Tôi nói gì mà bảo bậy quá. Cả thế giới nói thế chứ đâu mình tôi. Có các cô nghĩ bậy thì có. Cứ suy bụng ta ra bụng người. Ngày xưa con *xphanh* chẳng đố mọi người: "Con gì sáng đi bốn chân, trưa đi hai chân, chiều đi ba chân là gì?". Bao nhiêu người không trả lời được đều bị nó xơi tái, chỉ có mình E-dốp trả lời được: "Đấy là con người!" Nó đâm đầu xuống vực chết, nhờ thế cứu được cả thành phố. Nào chịu chưa? Các chị chỉ nghĩ đến cái chân giữa lúc dài, lúc ngắn, lúc cứng, lúc mềm nên mới báo tôi nói bậy chứ gì?

- Càng bậy, càng bậy!

Kiên giơ hai tay lên, làm trọng tài phán xử:

- Đúng là *Phó tịch* không nói bậy. Chỉ sợ… sợ… làm bậy thôi,

phải không chị em?

Đám phụ nữ hò hét, vỗ tay râm ran. Những tưởng đã chịu, ai ngờ anh chàng Hùng mưu trí vẫn ngoan cường (ílu khẩu:

- Tôi coi lời Bí Chủ như một sự cảnh báo. Tôi có biết một người, chỉ vì sử dụng chân giữa không đúng lúc, đúng chỗ nên cả ba chân đều liệt đấy ạ. - Anh dõng dạc - Thôi, kết thúc chuyện bông phèng. Đề nghị anh Kiên thông báo cho anh em tin tức bầu cử ở đại hội ạ!

Kiên lặng người đi, giọng nghiêm trọng:

- Không khí như chảo lửa ấy. Tranh luận vô cùng gay gắt, quyết liệt các đồng chí ạ… - dừng lại như để trấn tĩnh, anh tiếp, giọng nhỏ lại luyến tiếc, - đồng chí Tổng Bí thư… không làm việc ở cương vị cũ nữa… - dừng một lúc, như để mọi người cảm nhận được đấy đủ ý nghĩa thông tin này, rồi mới tiếp, - nhưng mà… nhưng mà… cũng không còn ghế ngồi cho "Cụ" nữa đâu các đồng chí ạ.

Cả phòng họp lặng đi hồi lâu. Không ai nói với ai một lời. Một chuyện hệ trọng thế này không dễ gì nói ra bằng một câu. Trong mắt mọi người có cả sự tiếc nuối, lo lắng, có cả sự mừng vui.

Hùng quyết định phá tan không khí suy tư. Anh đứng lên, mắt không giấu niềm hân hoan:

- Các đồng chí con biết một thông tin rất có ý nghĩa với chúng ta và dĩ nhiên không phải chỉ với chúng ta: Đồng chí Trần Kiên được bầu làm Uỷ viên dự khuyết Ban chấp hành Trung ương Đảng.

***

Tối nay, mọi người tập trung cả ở nhà Kiên. Lẽ ra theo hẹn, Đại đưa vợ con về thăm bà ngoại. Nhưng anh quyết định để lái xe đưa

vợ con về hộ. Có lẽ, biết không phải giáp mặt với Linh nên Cường cũng về. Vắng chị dâu, mà Tần lại bụng to, đi lại chậm chạp nên chuyện bếp núc dồn cả vào Hảo - cô giúp việc nhà Linh. Như con nhà người ta thì Cường cũng phải giúp chú một tay chuẩn bị bữa ăn cho cả nhà. Đằng này, nó cứ ngồi như khách ấy. Đại phải nhắc, nó mới đứng dậy sắp mâm bát, bưng đồ ăn lên. Ông bà Hoè đến sớm nhất.

Giọng ông trịnh trọng:

- Anh Kiên cứ để đấy. Hôm nay anh là trung tâm của cả nhà. Anh cứ khoanh chân ngồi đây cho chúng tôi hầu chuyện.

- Ấy chết, ông cứ đùa. - Kiên vội nói.

Ông Hoè cứ thủng thẳng, chứ không hùng hồn, tay không chặt chém như ngày nào còn đi giáng nghị quyết:

- Nhà có Uỷ viên Trung ương thế nào là đại hồng phúc đấy! Tôi đã nhận ngay ra cái chất cứng rắn của phương pháp tư duy lôgic, cái ngày anh cãi lý với mấy tay ở nhà máy Thắng Lợi cơ. Thế nên, sự nghiệp bây giờ là nhờ bản chất con người anh… Nhưng cũng còn nhờ con gái tôi đấy nhé!

- Không có ông thì con không thể vượt qua được trở ngại hồi phấn đầu vào Đảng. Cả những suy nghĩ trăn trở của con gần đây nữa, con đều được ông chia sẻ, ủng hộ, động viên… Còn nhà con thì… - anh nhìn vợ âu yếm - người ta nói, phụ nữ có thể làm tan tành, mà cũng có thể chung tay vun đắp nên sự nghiệp của chồng. Nhà con ở dạng thứ hai.

Chuông điện thoại đổ dồn. Tần nhắc máy:

- A lô, tôi nghe ạ… Em xin lỗi, em chào cô ạ. Cô có khoẻ không ạ?… Vâng, nhà em có được ngày hôm nay là nhờ công dạy dỗ của

cô đấy ạ. Em sinh xong, cô cho vợ chồng em đến thăm cô ạ. Thưa cô, để nhà em được nói chuyện với cô ạ!

Kiên biết đấy là cô giáo mình - bà Bội Trân. Đưa máy cho chồng, Tần nói với cả nhà:

- Cô giáo nhà con.

Có tiếng chuông cửa. Cường ra mở cửa quay vào báo với chú có khách. Dù khách là ai, anh vẫn liếp tục nói như không có chuyện gì. Chắc đầu dây bên kia bà Trân nghe được tiếng Cường nói nên chủ động dừng câu chuyện. Kiên xin với cô giáo, cho mình đến hỏi ý kiến một số việc rồi xin phép tiếp khách.

Anh ngạc nhiên vì khách là ông Kiểm. Kiên rót nước mời. Sau lời chúc mừng, ông ta nói ngay:

- Bỏ qua chuyện cũ, anh Kiên nhé! Không phải tôi, mà là tổ chức có lỗi với anh. Không những thế, tôi còn là người đề xuất với Bí thư, khôi phục lại chức vụ của anh đấy.

Nhớ lại nhưng lần ông ta hành mình, giờ lại săn đón thề này, ngán ngẩm quá. Anh chỉ nói một câu "thôi nhắc lại chuyện cũ làm gì", rồi lái chuyện sang hướng khác:

- Anh đã có cháu nào đi làm chưa?

Cảm ơn anh hỏi thăm, cháu lớn đã đi làm được hơn năm rồi, bên sở Ngoại vụ.

"Không biết có bao giờ mình còn phải làm việc với con ngươi này không. Chưa phải là một cuộc thẩm vấn người có tội mà đã như thế. Không biết những người vướng vào vòng lao lý, bị điều tra xét hỏi, bị tạm giam, bị tù treo, tù ngồi còn thế nào?"

Kiên tự hỏi. Câu chuyện giữa những người không phải bạn bè, chỉ là đồng chí trong cấp uỷ không làm sao mở rộng được. Dù lái thế nào thì cũng chỉ được câu trước, câu sau lại vào ngõ cụt. Trơ quá, không thể ngồi thêm, Kiểm cáo từ. Và ông ta cáo từ bằng cách, như những người không tự tin vẫn làm, là nhắc lại điều đã nói:

- Một lần nữa chúc mừng anh và mong anh bỏ qua chuyện cũ!

Kiên thấy ái ngại cho con người từng ra oai với mình, giờ phải cầu cạnh thế này. Anh cố hết sức mới nói được một câu, cố làm cho anh ta khỏi mặc cảm:

- Có gì đâu mà cứ phải áy náy. Ở địa vị mình, tôi cũng làm thế thôi.

Mặt nở ra vì được cảm thông, khách nói một câu, rõ là để lấy lòng:

- Chắc chắn anh chỉ ở quận một thời gian nữa thôi.

Quay vào, Kiên giải thích với mọi người:

- Năm ngoái ông này đã hành con lên bờ xuống ruộng, trước khi con bị kỷ luật đấy.

Đại hỏi:

- Thế ông ta đến làm gì?

- Chúc mừng và đề nghị thông cảm, bỏ qua chuyện cũ.

Đại buông hai tiếng:

- Hèn hạ!

Ông Hoè:

- Chắc chắn anh sẽ phải gánh vác việc nặng hơn đấy. Sẽ gặp cái khó của công việc mới, quy mô mới, phức tạp mới, đã đành. Cái khó của các mối quan hệ, đã đành. Nhưng còn cái khó này nữa: nhiều cám dỗ hơn, nhiều cạm bẫy hơn, gặp nhiều kẻ hèn hạ như ông này hơn. Không biết anh Đại thế nào, chứ bố thì tin, anh sẽ đứng vững, vượt qua và đi tới.

Kiên nghĩ bụng, vẫn còn cái giọng và ngôn từ *"ông nghị quyết"* nhưng chí lý, chí tình!

Giọng Đại đầy thán phục:

- "Ông nghị quyết" đã nhận định thì chỉ có đúng trở lên thôi. Ông sáng suốt thật đấy chú Kiên ạ. Hôm trước, ông khuyên tôi thoái thầu, tôi tỉnh ngay. Ông còn bảo, giầu có không phải là mục đích. Nó chỉ là phương tiện để ta thể hiện cái nhân, cái đức của mình. Ông nhắc tôi tuần tới về quê ngoại thăm bà nhạc xem chuyện tổ chức lại việc sản xuất trống ra sao. Nghĩ đã khó, thực hiện được ý nghĩ cũng rất khó đấy. Chú có bố trí được thì về với tôi. Chuyện nhà quê mà hay ra phết đấy

Ông Hoè hỏi Đại:

- Thế cái đề án củng cố lại đội ngũ lái taxi của cháu Cường thông qua chưa? Cả biện pháp chống cướp xe nữa. Hôm nọ ở Sài Gòn có vụcướ p xe taxi gây tai nạn kinh hoàng, càng thấy đề xuất của cháu Cường là cấp thiết - ông nhìn Cường - ra ngồi cạnh, ông hỏi cái này, cháu vẫn ở khách sạn à?

- Không ạ, cháu thuê một căn hộ lắp ghép, như nhà chú Kiên để ở.

- Thế cũng được. Quen sống tự do thì thế cũng được. Nhưng phải tự hạch toán lấy. Tự chịu trách nhiệm về mình. Cháu mới đảo một vòng mà đã phát hiện ra nhiều khiếm khuyết, lại đề xuất được thế.

Bắt đầu vậy là được. Đừng bao giờ để mình thành người thừa, trong nhà, cũng như ngoài xã hội. Bố cháu rất cần những người tin cậy trong công việc. Ông nghĩ cháu sẽ làm được.

- Cháu sẽ cố gắng ạ.

Nói thế thôi. Nó vẫn không quên ấn tượng không được ai hoan nghênh khi về. Nó cũng đọc được sự gượng gạo, khó xử trong suy nghĩ mọi người.

Chừng tháng sau, nó lặng lẽ bỏ đi. Nó lại sang nơi vừa trở về hơn nửa năm trước. Có vẻ như nó đã nhận ra mình phải sống thế nào.

***

Suy nghĩ về sự lựa chọn của Bí thư Thành uỷ theo kiểu Enxin ngày càng được thực tế sáng tỏ. Một thời gian ngắn sau, Kiên được đề bạt làm Phó chủ tịch Uỷ ban Nhân dân thành phố Thanh Hoa. Trước đó bà Bội Trân đã được bổ nhiệm làm Quyền Chủ tịch. Thế là thầy trò lại được làm việc bên nhau.

Chừng nửa năm sau, ông Trân trao đổi dự kiến đưa Kiên vào chức danh Chủ tịch, thay bà Bội Trân chuẩn bị nghỉ hưu. Anh thành thật trình bày:

- Để đảm bảo thật sự dân chủ, tôi đề nghị giới thiệu thêm một đồng chí nữa cho mọi người lựa chọn

Ông Trân băn khoăn:

- Thế thì…

Không nói hết câu, nhưng Kiên hiểu suy nghĩ của Bí thư Thành uỷ. Làm thế không đảm bảo ý đồ chỉ đạo của ông và của tổ chức Trung ương. Ông Trân càng quý phẩm chất con người mình đánh

giá cao này mà ông tin không bao lâu sẽ đủ sức kiêm cả vai mình nữa.

Qua một kênh riêng, cựu Bí thư Thanh Hoa nắm được ngay thông tin này. Vừa đúng lúc được tổ chức tham khảo ý kiến. Ông liền "khách quan" hiến kế. Thế là một ông Thứ trưởng được điều ngay về làm Phó chủ tịch và được ai đó ngầm giải thích rằng, ông này được Trung ương điều về để đào tạo làm Chủ tịch. Nửa năm sau, Kiên và ông Thứ trưởng được giới thiệu vào chức chủ tịch để Hội đồng Nhân dân bầu.

Khi Kiên lên thành phố, Hùng được đề bạt làm Bí thư kiêm Chủ tịch Uỷ ban Nhân dân Quận, tiếp tục thí điểm cải tiến phương thức lãnh đạo của Đảng ở Lâm Du. Hôm bầu cử, Hùng báo Kiên:

- Mạo hiểm, nhưng không phiêu lưu. Có như thế, anh mới là anh.

Kết quả, Kiên trúng chức danh Chủ tịch.

Khi phân công công tác, ông Trân đề nghị Kiên đảm trách thêm công tác cải cách hành chính, trực tiếp chỉ đạo Lâm Du, nếu tổng kết được chấp nhận, sẽ nhân rộng ra, không phải chỉ ở cấp quận…

***

Thanh Hoa vật vã trong cơn đau đẻ.

Viết xong 23-12-2006

Hoàn chỉnh tháng 12/2008

LỜI CUỐI SÁCH

Cảm ơn bạn đã đọc đến dòng cuối cùng.

Thành phố Thanh Hoa trong *Lửa đắng* cũng như Thanh Hoa trong *Luật đời và cha con* là không gian tiểu thuyết của tác giả. Nếu có chỗ nào giống với một đô thị nào đó trên đất nước ta thì chỉ là sự trùng hợp.

Các chi tiết, tình tiết, câu chuyện, sự việc mà các nhân vật tiểu thuyết trong *Luật đời và cha con* cũng như trong *Lửa đắng* tham gia là sản phẩm tư duy tiểu thuyết của người viết.

Mọi sự hao hao, na ná, giông giống, thậm chí giống như in giữa tiểu thuyết và cuộc đời, nếu có chỉ là ngẫu nhiên trong sáng tạo của tác giả.

Rất mong được bạn đọc cảm thông và chia sẻ.

Tác giả

TÁC PHẨM ĐÃ XUẤT BẢN

Thực hư - Truyện ngắn, Nhà xuất bản Hội Nhà văn - 1998.

Người dẫn đường trời - Ký, Nhà xuất bản Văn hoá Thông tin 1999.

Tản mạn với Văn hoá Thông tin - Tiểu luận & Những bài báo, Nhà xuất bản Văn hoá Thông tin 1999.

Hoa lộc vừng - Ký và Tuỳ bút, Nhà xuất bản Hội Nhà văn - 1999.

Hồng Hà ơi! - Ký và Tuỳ bút, Nhà xuất bản Hội Nhà văn - 2000.

Quyền được không yêu - Truyện ngắn, Nhà xuất bản Hội Nhà văn, 2000.

Người đàn ông quỳ - Truyện ngắn, Nhà xuất bản Hội Nhà văn, 2000.

Nghề đi mây về gió - Ký. Nhà xuất bản Hội Nhà văn - 2001.

Luật đời - Truyện vừa và ngắn, Nhà xuất bản Thanh Niên - 200 tái bản 2004.

Đá dậy thì - Tập ký, Nhà xuất bản Hội Nhà văn 2004.

Luật đời và cha con - Tiểu thuyết, Nhà xuất bản Hội Nhà văn -

82005. Đã xuất bản lần 6.

Lửa đắng - Tiểu thuyết, Nhà xuất bản Lao động, 2008.